Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

PREDICI

la duminici şi sărbători, la praznicele împărăteşti şi ale Maicii Domnului, ale Sfinţilor şi la Sfinţi români; predici ocazionale şi la înmormântări

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÂNTAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE

TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ŞI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREŞTI – 2000

© 2000
Editura Institutului Biblic şi de Misiune
al Bisericii Ortodoxe Române

ISBN 973-9332-24-2

CUVÂNT ÎNAINTE

Coborâtor dintr-o familie cu tradiţie preoţească, Părintele profesor Mircea Păcurariu este cunoscut în Biserica noastră şi în istoriografia română, în primul rând, datorită lucrărilor cu care Prea Cucernicia Sa a înzestrat sau îmbogăţit domeniul atât de atrăgător, dar şi întins, al studiilor şi cercetărilor de Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Numele acestei importante discipline a învăţământului nostru teologic se asociază deja, în chip spontan, cu numele Părintelui profesor Mircea Păcurariu. Iată însă că profesorul de istorie bisericească a fost adânc preocupat şi de împlinirea unei slujiri preoţeşti şi predicatoriale pilduitoare, din care a rodit şi volumul prezent.

Acum, la apariţia sa, ţinem să învederăm însemnătatea acestei cărţi, mai ales pentru slujitorii sfintelor noastre altare, dar şi pentru studenţii teologi şi elevii seminarişti, ca şi pentru toţi dreptmăritorii creştini care caută cu stăruinţă pagini de înaltă spiritualitate pentru hrana lor sufletească. Acest volum de predici se adresează, aşadar, sfinţiţilor slujitori bisericeşti care doresc să alcătuiască o predică, deopotrivă ziditoare duhovniceşte şi instructivă, dar şi celor care sunt interesaţi de felul în care ştiinţa istoriei bisericeşti poate folosi în chip concret misiunii ortodoxe în lumea de astăzi. Toţi cei care îl cunosc pe autor ca profesor de aleasă vocaţie, precum şi toţi aceia care au avut prilejul să-l asculte predicând în cadrul unor slujbe bisericeşti sau susţinând diferite conferinţe teologice, ştiu şi calităţile expunerilor P. C. Sale, dintre care se remarcă mai cu seamă acrivia documentării şi exigenţa nu numai faţă de conţinut, ci şi faţă de expresie.

De aceea, amintindu-ne de cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur, care spune că "în afară de pilda prin fapte, preoţii n-au decât un singur mijloc, o singură cale de vindecare (a păstoriţilor lor): învăţătura cu cuvântul, cu predica"[1], binecuvântăm publicarea acestei cărţi, cu nădejdea că astfel va fi însufleţită lucrarea pastorală a multor preoţi ai Bisericii noastre dreptmăritoare.

La pomenirea Sf. Ierarh Spiridon
12 decembrie, 2000

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

1. *Despre preoţie*, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, E. I. B. M. O., 1998, p. 106.

I
PREDICI LA DUMINICILE DE PESTE AN

PREDICĂ LA PAŞTI

Mărturiile Învierii

"Hristos a înviat!"

Iubiţi credincioşi,

Bunul Dumnezeu ne-a ajutat să străbatem în pace, în pocăinţă şi în rugăciune drumul celor şapte săptămâni ale Postului premergător patimilor şi morţii Mântuitorului, ca astăzi, "dis de dimineaţă", să-L întâmpinăm pe Hristos Cel Înviat, biruitor al morţii şi al păcatului. După pastorala trimisă de ierarhul nostru şi citită îndată după slujba Învierii, prin care am primit atâtea învăţături şi îndemnuri potrivite pentru cel mai însemnat praznic al creştinătăţii, acela al Învierii Domnului, am socotit ca acum să facem o scurtă prezentare "istorică" a faptelor petrecute în Ierusalim în urmă cu două mii de ani.

Din paginile Sfintelor Evanghelii desprindem că Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos a profeţit despre patimile, moartea şi Învierea Sa în câteva împrejurări. Prima vestire a patimilor a avut loc după o convorbire cu Apostolii în "părţile Cezareei lui Filip", când, întrebându-i cine cred ei că este El, Petru a răspuns în numele tuturor: "Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Cel viu" (Matei 16, 16). În continuare,

Sfântul Evanghelist Matei scria: "De atunci a început Iisus să le arate ucenicilor Săi că El trebuie să meargă la Ierusalim şi să pătimească multe de la bătrâni şi de la arhierei şi de la cărturari şi să fie omorât şi a treia zi să învie" (Matei 16, 21; Marcu 8, 31 şi Luca 9, 22). A doua oară, pe când se întorcea din Galileea, deci din nordul Ţării Sfinte, după Schimbarea la Faţă, în Muntele Tabor, Iisus le-a zis: "Fiul Omului va fi dat în mâinile oamenilor şi-L vor omorî şi a treia zi va învia. Şi ei foarte s-au întristat" (Matei 17, 22-23; Marcu 9, 31-32). În sfârşit, mergând spre Ierusalim, deci cu puţin timp înainte de intrarea în Ierusalim şi de evenimentele dureroase care au urmat, Mântuitorul le-a grăit din nou, cu şi mai multă limpezime: "Iată ne suim la Ierusalim, şi Fiul Omului va fi dat în mâna păgânilor, ca să-L batjocorească şi să-L biciuiască şi să-L răstignească, dar El a treia zi va învia" (Matei 20, 18-19; Marcu 10, 33-34 şi Luca 18, 31-33). Cu excepţia primei prevestiri, când Petru a încercat să-L sfătuiască pe Iisus să evite viitoarele Sale suferinţe, fapt pentru care a fost aspru mustrat (cf. Matei 16, 22-23), celelalte două prevestiri le-au primit în tăcere, ca şi cum n-ar fi crezut în posibilitatea Învierii Lui. Dar cu toate acestea, absolut toate prevestirile s-au adeverit: vinderea, arestarea, procesul religios, apoi cel în faţa instanţei civile romane, osândirea la moarte, suferinţele îndurate, răstignirea, moartea, dar mai cu seamă Învierea. Abia după trei zile de la răstignire şi moarte, după ce Domnul a Înviat, ei "şi-au adus aminte de cuvintele Lui" (Luca 24, 8), sau – după cuvântul Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan: "Deci când a înviat din morţi, ucenicii Săi şi-au adus aminte că El zisese acestea şi au crezut Scripturii şi cuvântului pe care-l spusese Iisus" (Ioan 2, 22; cf. Ioan 20, 8-9).

Iubiţi credincioşi,

În predicile din Joia şi Vinerea Patimilor, v-am înfăţişat toată drama Patimilor Mântuitorului Iisus Hristos. El a fost răstignit, după aproape trei ore de suferinţe şi-a dat duhul în mâinile Tatălui ceresc, după care Iosif din Arimateea a cerut îngăduinţa lui Pilat de a-I coborî trupul de pe cruce, pe care, "luându-l, l-a înfăşurat în giulgiu

curat şi l-a pus în mormântul său cel nou pe care-l săpase în stâncă; şi prăvălind o piatră mare la uşa mormântului, a plecat" (Matei 27, 58-60; Marcu 15, 43-46; Luca 23, 52-53; Ioan 19, 38-41). Din Evanghelia de la Ioan aflăm că la punerea în mormânt participase şi Nicodim, cel care era ucenic în ascuns al Domnului (cf. Ioan 3, 1-21). Din celelalte Evanghelii aflăm că fuseseră de faţă – la aşezarea în mormânt – câteva dintre femeile care-L însoţeau adesea pe Iisus: "Maria Magdalena şi cealaltă Marie" (Matei 27, 61; Marcu 15, 47). În Evanghelia de la Luca nu se dau nume de femei, ci se relatează prezenţa lor în termeni generali: "Şi femeile care veniseră cu El din Galileea mergeau în urmă şi au văzut mormântul şi cum I-a fost aşezat trupul" (Luca 23, 55). Toate acestea se petreceau vineri seara. Deci, înmormântarea se făcuse de către doi fruntaşi ai fariseilor, Iosif şi Nicodim, în prezenţa mai multor femei, toţi "martori ai înmormântării".

În afară de aceşti martori direcţi ai "punerii în mormânt", mai există şi alţii. Din Evanghelia de la Matei aflăm că în ziua de sâmbătă, arhiereii şi fariseii s-au adunat la Pilat, pe care, informându-l că Iisus îşi prevestise Învierea după trei zile, l-au rugat să-I pună mormântul sub pază, ca nu cumva să vină uceñicii să-L fure noaptea "şi să spună poporului că S-a sculat din morţi", căci aceasta "va fi rătăcirea cea din urmă, mai rea decât cea dintâi". Obţinând acordul lui Pilat, "au pecetluit piatra şi au întărit cu strajă paza mormântului" (cf. Matei 27, 62-66). Aşadar, avem o serie de martori ai punerii în mormânt care, peste trei zile, vor deveni şi "martori ai Învierii", din moment ce vor fi constatat singuri că mormântul era gol.

Minunea Învierii se produce a treia zi, adică în "ziua întâi a săptămânii" la iudei, adică duminica. Ea este relatată de toţi Sfinţii Evanghelişti. Nu vom stărui asupra tuturor detaliilor, ci vom încerca să prezentăm doar câteva mărturii clare ale Învierii. Sfântul Evanghelist Matei spune că "s-a făcut cutremur mare" şi "un înger al Domnului, pogorându-se din cer şi venind a prăvălit piatra de la uşă şi şedea deasupra ei. Şi înfăţişarea lui era ca a fulgerului şi îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Şi de frica lui s-au cutremurat străjerii şi s-au făcut ca

nişte morţi" (Matei 28, 2-4). In acest răstimp, câteva femei mironosiţe se îndreaptă spre mormânt, "cu miresmele pe care le pregătiseră", pentru ca să ungă trupul Domnului, potrivit obiceiului iudeilor. Erau Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, Salomeea (cf. Marcu 16, 1) şi Ioana (Luca 24, 10). Acest lucru s-a petrecut "când se lumina spre ziua cea dintâi a săptămânii" (Matei 28, 1), sau "foarte de dimineaţă", "la răsăritul soarelui" (Marcu 17, 2; Luca 24, 1), sau "fiind încă întuneric" (Ioan 20, 1). Ajungând la mormânt, au constatat cu surprindere că piatra de la uşa acestuia era răsturnată. Drept aceea, au putut intra în mormânt – el fiind la suprafaţa solului, şi nu în pământ, cum sunt mormintele de azi. Dar acolo au fost întâmpinate tocmai de îngerul care răsturnase piatra şi care le-a înştiinţat că "Iisus Nazarineanul" Cel răstignit şi pe Care ele Îl căutau a înviat (cf. Matei 28, 5-6; Marcu 16, 6; Luca 24, 4-6). Acest înger binevestitor al Învierii le cere femeilor să anunţe şi pe ucenici – şi în mod deosebit pe cel mai vârstnic dintre ei, Petru – că Iisus a înviat. Aşadar, femeile mironosiţe sunt primele care găsesc piatra răsturnată de pe uşa mormântului, primele care văd mormântul gol, primele care au aflat de la îngerul trimis de Dumnezeu că Iisus a înviat. Acelaşi înger le trimite să-i anunţe pe Apostoli că Iisus a înviat (cf. Matei 28, 7; Marcu 16, 7). Din Evanghelia de la Ioan reiese că Maria Magdalena a venit la Sfinţii Apostoli Petru şi Ioan, după ce văzuse piatra răsturnată, vestindu-i că "L-au luat pe Domnul din mormânt şi nu ştim unde L-au pus" (Ioan 20, 2). Atunci, au alergat amândoi la mormânt – Ioan sosind cel dintâi, ca unul ce era mai tânăr –, au intrat în mormânt şi au văzut giulgiurile date la o parte (Ioan 20, 3-10 şi Luca 24, 12). Deci, ambii apostoli se conving că Iisus nu mai era acolo.

Între timp, survine o mărturie din partea cealaltă, din partea străjerilor, care s-au dus la arhierei, ca să-i înştiinţeze de toate cele ce s-au petrecut. Aceştia îi convoacă pe "toţi bătrânii iudeilor" şi "ţinând sfat, le-au dat ostaşilor arginţi din belşug", îndemnându-i să răspândească zvonul că ucenicii lui Iisus au venit noaptea, pe când străjerii

dormeau, şi I-au furat trupul (cf. Matei 28, 11-15). Iată deci că şi mai marii poporului iudeu au fost nevoiţi să accepte realitatea Învierii, dar au considerat că ea nu trebuie să fie cunoscută de popor.

Urmează prima arătare a lui Iisus Cel Înviat. În timp ce femeile mironosiţe plecau să anunţe Apostolilor Învierea, le-a întâmpinat Iisus Însuşi zicându-le: "Bucuraţi-vă". Le cere, în acelaşi timp, să vestească pe "fraţii" Lui, adică pe Apostoli, cu porunca de a pleca în Galileea, ca să-i întâlnească acolo (cf. Matei 28, 9-10). Din Evanghelia de la Ioan reiese că Maria Magdalena L-a văzut pe Iisus chiar la mormânt, în căutarea trupului Său. Abia după ce Iisus i-a rostit numele, şi-a dat seama că este "Învăţătorul". Acesta i-a adresat atunci cuvintele: "Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu; ci mergi la fraţii Mei şi spune-le: Mă voi sui la Tatăl Meu şi Tatăl vostru şi Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru" (Ioan 20, 11-18). În felul acesta, Maria Magdalena, ca şi celelalte mironosiţe, devin primele "binevestitoare" ale Învierii Domnului. Iar, prin Maria Magdalena, Domnul îşi anunţă încă de acum înălţarea la cer, la Tatăl.

A urmat a doua arătare a Domnului, de data aceasta la doi "ucenici", şi anume Luca şi Cleopa, care mergeau de la Ierusalim spre satul Emaus, situat la circa 60 de stadii (cca. 12 km) de Cetatea Sfântă. Întâlnirea este relatată chiar de unul dintre ei, Sfântul Evanghelist Luca. În drumul lor, pe când vorbeau despre cele petrecute cu Iisus în ultimele zile în Ierusalim, El Însuşi li se alătură, intervine în convorbirea lor, dar ei nu-L recunosc. Ei relatează chiar vestea adusă de femeile mironosiţe privind Învierea şi cele constatate de unii Apostoli: că mormântul era gol. Iisus le tâlcuieşte atunci toate "Scripturile privitoare la El", începând de la Moise şi de la toţi proorocii; a intrat apoi cu ei la masă, a binecuvântat pâinea, le-a dat şi lor şi atunci "s-au deschis ochii lor şi L-au cunoscut; dar El li s-a făcut nevăzut" (Luca 24, 12-32). Abia atunci şi-au dat seama de puţina lor pricepere şi înţelepciune. S-au întors îndată în Ierusalim, unde au găsit "pe cei unsprezece (apostoli) şi pe cei ce erau împreună cu ei", cărora le-au

relatat cele întâmplate în drumul lor spre Emaus (cf. Luca 24, 33-35). Așadar, Luca și Cleopa devin alți martori ai Învierii Domnului!

În continuare, același Evanghelist Luca relatează prima arătare a Domnului către Sfinții Apostoli, prima întâlnire cu ei după Înviere, deși Sfântul Evanghelist Ioan – un alt martor ocular – o prezintă mai detaliat. Era seară, iar ucenicii stăteau de frica iudeilor într-o casă "cu ușile încuiate" (cf. Ioan 20, 19); din Evanghelia de la Luca rezultă că și cei doi – Luca și Cleopa – erau de față, iar Iisus a apărut tocmai pe când povesteau cele petrecute în drumul spre Emaus (cf. Luca 24, 36). Iisus apare deci în mijlocul lor, adresându-le salutul obișnuit la evrei "Pace vouă" (Luca 24, 36; Ioan 20, 19). Iisus i-a mustrat acum că s-au îndoit de adevărul afirmațiilor făcute de cei care L-au văzut (cf. Marcu 16, 14). Spre a-i convinge că este El, Iisus Cel Înviat, i-a invitat să-I pipăie mâinile și picioarele ca să-și dea seama că El este, și nu un duh (cf. Luca 24, 37). Spre o și mai deplină încredințare că este El, Cel Înviat, le-a cerut de mâncare "iar ei I-au dat o bucată de pește și dintr-un fagure de miere" (Luca 24, 42).

Nu era prezent printre ei unul dintre Apostoli, Toma, zis Geamănul. După ce s-au întâlnit cu el, ceilalți zece Apostoli i-au relatat scena întâlnirii cu Iisus, dar el refuză să creadă că Iisus a putut învia, declarând că nu va crede decât atunci când își va pune degetul pe locul cuielor care I-au fost bătute în mâini și în picioare, precum și în coasta străpunsă cu sulița de unul dintre soldații romani (cf. Ioan 20, 24-25). După opt zile, Iisus S-a arătat din nou Sfinților Apostoli, de data aceasta fiind de față și Toma. Mântuitorul i s-a adresat direct, pe un ton mustrător, cerându-i să-și pună degetul în mâinile Sale și în coasta Sa "și nu fi necredincios, ci credincios". Atunci s-a petrecut acea scenă emoționantă, când Toma și-a recunoscut greșeala, adresându-I cuvintele "Domnul meu și Dumnezeul meu", iar Domnul i-a grăit: "Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut" (Ioan 20, 26-29).

În ultimul capitol din Evanghelia a patra, Sfântul Apostol Ioan prezintă o altă arătare a Domnului, de data aceasta către șapte Apostoli, care a avut loc la "Marea Tiberiadei", numită și Marea Gali-

leii sau Lacul Ghenizaret, deci în provincia Galileea. Erau de față Simon Petru, Toma, numit Geamănul, Nathanael (sau Bartolomeu) și fiii lui Zevedeu, adică frații Iacov și Ioan, autorul Evangheliei, și "alți doi ucenici ai Săi", ale căror nume nu apar. Era după o noapte de pescuit în care n-au reușit să prindă nimic. Spre dimineață, a apărut la țărm Iisus Însuși, pe care ei nu L-au recunoscut, le-a cerut de mâncare și apoi, la cuvântul Său, au aruncat din nou mreaja în locul indicat de El și se petrece o nouă minune, căci nu mai puteau să o tragă de mulțimea peștilor, 153 la număr. Domnul a prânzit cu ei, dându-le pâine și pești, toți știind "că este Domnul". Acum are loc "reabilitarea" sau reașezarea lui Petru în apostolat, după ce căzuse din această cinste prin lepădarea sa de Iisus, înaintea patimilor (Ioan 21, 1-19). Toate aceste trei arătări către Sfinții Apostoli sunt dovezi convingătoare și neîndoielnice privind realitatea Învierii Domnului.

Din prima Epistolă a Sfântului Apostol Pavel adresată corintenilor, aflăm și alte mărturii ale Învierii, căci el le binevestise că: "Hristos a pătimit pentru păcatele noastre, potrivit Scripturilor, a fost îngropat și a înviat a treia zi după Scripturi; și i S-a arătat lui Chefa (= Petru), apoi celorlalți doisprezece; după aceea S-a arătat, în același timp, la peste cinci sute de frați – dintre care cei mai mulți trăiesc până astăzi, iar unii au adormit; după aceea i S-a arătat lui Iacov, apoi tuturor apostolilor" (I Cor. 15, 3-7; vezi și Luca 24, 34). Iată deci că avem o nouă mărturie – nemenționată în Evanghelii –, cea privitoare la arătarea "la peste cinci sute de frați" în Galileea, din care unii mai trăiau la data scrierii acelei epistole, în anul 56.

În sfârșit, o ultimă arătare a avut loc la 40 de zile de la Înviere, când S-a Înălțat la cer, în fața Sfinților Apostoli, după ce le dăduse ultimele îndrumări privitoare la misiunea lor în lume (cf. Luca 24, 50-53 și Fapte 1, 8). Zece zile mai târziu, la praznicul iudaic al Cincizecimii, când S-a pogorât Duhul Sfânt peste Apostoli, în prima cuvântare rostită de Sfântul Apostol Petru, el spunea că: "Dumnezeu L-a Înviat, dezlegând durerile morții, deoarece nu era cu putință ca El să fie ținut de ea", ca apoi să facă și o precizare de natură istorică:

"Dumnezeu L-a înviat pe Acest Iisus, Căruia noi toţi Îi suntem martori", pomenind şi de Înălţarea Sa la cer, unde "şade de-a dreapta Tatălui" (cf. Fapte 2, 24, 32-33). Deci, Sfântul Petru le vorbea celor prezenţi la Cincizecime ca unul care-L văzuse pe Iisus înviat şi care fusese de faţă şi la Înălţarea Sa la cer.

O mărturie puternică a Învierii ne-o prezintă tot Sfântul Apostol Pavel, în acelaşi context. El scria corintenilor, în continuare: "iar la urma tuturor, ca unui născut înainte de vreme, mi S-a arătat şi mie" (I Cor. 15, 8). I S-a arătat în apropierea Damascului, unde urma să aresteze noi mărturisitori ai lui Hristos, când a fost învăluit de o lumină din cer, iar un glas i-a zis: "Eu sunt Iisus pe Care tu Îl prigoneşti" (Fapte 9, 4-5). Cu alte cuvinte, Pavel este încredinţat personal, prin arătarea directă a lui Iisus Cel Înviat.

Poate că unii se vor întreba de ce între aceşti "martori" ai Învierii nu apare şi Sfânta Fecioară Maria. Într-adevăr, Sfintele Evanghelii nu mai scriu nimic despre ea. Aceasta nu înseamnă că Iisus Cel Înviat nu S-a arătat şi aceleia care L-a născut ca Om, cu 33 de ani în urmă. După tradiţia Bisericii, Iisus S-ar fi arătat Sfintei Sale Maici chiar înainte de a Se arăta Mariei Magdalena şi celorlalte mironosiţe.

Vorbind despre minunea Învierii, unul dintre marii teologi români, ai veacului al XX-lea, mitropolitul Antonie Plămădeală, scria: "Ştirile (despre Înviere) ne vin de la martori oculari. Ei L-au văzut murind, L-au îngropat, L-au plâns, şi-au pierdut speranţa, s-au lepădat de El când L-au văzut la strâmtoare şi apoi, tot ei, L-au văzut înviat, deşi nu se mai aşteptau la aşa ceva. Şi când L-au văzut înviat şi-au recăpătat curajul, ba chiar au devenit îndrăzneţi, au început să-L mărturisească în pieţele publice ei care, cu câteva zile înainte, se temeau să spună că Îl cunosc" (*Cuvinte la zile mari,* Sibiu, 1989, p. 201).

Hristos Domnul a înviat cu acelaşi trup cu care a fost răstignit şi îngropat, dar devenit acum preamărit şi strălucitor, care se putea face văzut şi nevăzut, ori – cum spunea Sfântul Ioan Damaschin († 749) – cu un "trup îndumnezeit", în înţelesul că nu mai avea nici o trebuinţă materială, nu mai suferea dureri, nu mai putea muri (*Dogmatica,* cartea

III, cap. 27). Trupul Său a devenit luminos, plin de slavă şi de strălucire, aşa cum S-a arătat şi cu prilejul Schimbării la Faţă pe Muntele Tabor, deşi Apostolii nu puteau vedea sau înţelege această strălucire sau slavă, pentru că nu se pogorâse încă Duhul Sfânt peste ei.

Învierea lui Iisus a dovedit că El este Fiul lui Dumnezeu şi că tot ceea ce a propovăduit şi a făcut pe pământ era de la Dumnezeu şi a purtat pecetea adevărului. Ne-a convins că moartea Lui a avut drept scop eliberarea noastră din robia păcatului şi a morţii, că toată lucrarea Lui pe pământ a fost desăvârşită prin Înviere. Ne-a asigurat că moartea a fost învinsă şi că aşa precum a înviat El, aşa vor învia şi trupurile noastre, primind şi noi un trup nestricăcios şi desăvârşit, după asemănarea cu Hristos Cel Înviat, vom fi nemuritori şi părtaşi cu trupul la viaţa veşnică, după cum ne încredinţează Sfântul Apostol Pavel (cf. I Cor. 15, 20-23), "când fiinţa aceasta stricăcioasă se va îmbrăca în nestricăciune şi fiinţa aceasta muritoare se va îmbrăca în nemurire" (I Cor. 15, 54). Învierea stă la temelia credinţei creştine, după cum scria acelaşi Apostol Pavel creştinilor din Corint: "Dacă Hristos n-a înviat, atunci zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică este şi credinţa voastră"(I Cor. 15, 14).

Iubiţi credincioşi,

Din moment ce credem în Învierea lui Hristos, avem datoria morală de a deveni "martori" ai acesteia (cf. Luca 24, 48), ca şi când am fi fost prezenţi la toate aceste arătări ale Domnului, de a le face cunoscute şi altora, căci tot El ne învaţă: "Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în faţa oamenilor, îl voi mărturisi şi Eu în faţa Tatălui Meu Care este în ceruri" (Matei 10, 32). Şi dacă învăţăm şi acceptăm că Hristos este *Iubirea absolută,* atunci să facem să învie această virtute în inimile tuturor, măcar din acest ceas al Învierii din morţi, din acest ceas al biruinţei vieţii asupra păcatului şi a morţii! Să mărturisim, alături de alţi semeni ai noştri, dar şi împreună cu atâţia înaintaşi ai noştri adormiţi întru dreapta credinţă şi în nădejdea propriei lor învieri: "Hristos a Înviat!". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A DOUA DUPĂ PAŞTI
(A Tomii – Ioan 20, 19-31)

Credinţa în Înviere

"Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut"
(Ioan 20, 29)

Iubiţi credincioşi,

Bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să petrecem în pace şi cu alese bucurii duhovniceşti praznicul Învierii Domnului şi apoi săptămâna pe care noi, creştinii, o numim "luminată", tot întru amintirea şi cinstirea Învierii. Pericopa evanghelică de astăzi ne prezintă detaliat cele două arătări ale Mântuitorului către Sfinţii Săi Apostoli. Prima s-a petrecut chiar în seara zilei Învierii, când erau de faţă doar zece Apostoli din 11, câţi au rămas după trădarea şi sfârşitul tragic al lui Iuda. Dintre aceştia, lipsea Toma, zis "Geamănul". Erau adunaţi într-o casă oarecare, "stând cu uşile încuiate de frica iudeilor" (cf. Ioan 20, 19), ca unii ce erau ucenicii Celui osândit la moarte şi răstignit pe cruce. Se petrece acum o nouă minune: Iisus apare pe neaşteptate în mijlocul lor, le arată mâinile şi coasta Sa, acestea având urmele cuielor care I-au fost bătute în mâini şi ale suliţei cu care unul dintre ostaşii romani I-a împuns coasta pentru a constata moartea (cf. Ioan 19, 34). Cu acest prilej, Mântuitorul dă Apostolilor misiunea de a-şi începe lucrarea de propovăduire a învăţăturii Sale prin cuvintele: "Aşa cum Tatăl M-a trimis pe Mine, tot astfel şi Eu vă trimit pe voi" (Ioan 20, 21). Tot acum Mântuitorul dă Apostolilor puterea de a ierta păcatele oamenilor, cu alte cuvinte instituie sau aşază taina Sfintei Spovedanii sau Mărturisiri. Acest lucru l-a făcut suflând asupra lor şi zicând: "Luaţi Duh Sfânt! Cărora le veţi ierta păcatele, li se vor ierta; cărora le veţi ţine, ţinute vor fi" (Ioan 20, 22-23). Într-o altă împrejurare, tot El le spusese: "Adevăr vă grăiesc: Oricâte veţi lega pe

pământ vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer" (Matei 18, 18).

Partea a doua a pericopei evanghelice de azi prezintă a doua arătare a Mântuitorului către Apostoli, petrecută "după opt zile". De această dată era de față și Toma, absent de la prima întâlnire și care declarase că nu va accepta realitatea Învierii lui Hristos dacă nu-L va vedea personal și dacă nu-și va pune degetul în locurile în care au fost bătute cuiele și în coasta străpunsă de suliță. Or, iată acum Mântuitorul apare din nou, intrând prin ușile încuiate, stă în mijlocul ucenicilor, îi salută prin cuvintele "Pace vouă", după care – fără ca vreunul dintre ei să-L fi înștiințat de neîncrederea lui Toma – i Se adresează direct, cerându-i să verifice personal, cu mâna lui, mâinile Sale și coasta Sa, încheind prin cuvintele: "Şi nu fi necredincios, ci credincios" (Ioan 20, 27). Abia acum se convinge Toma de greșeala făcută, se convinge că Iisus Cel Înviat era în fața lui și, fără să mai pună mâna pe rănile Lui, Îi adresează cuvintele: "Domnul meu și Dumnezeul meu". Iar Mântuitorul încheie convorbirea cu el prin cuvintele de mustrare, dar și de iubire și de iertare: "Pentru că M-ai văzut, ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut" (Ioan 20, 29). Toma s-a convins deci personal de realitatea Învierii și Îl va mărturisi pe Hristos Cel Înviat, ca și ceilalți Apostoli. Unele popoare orientale îl consideră "Apostolul lor", inclusiv creștinii din India, care se numesc până azi "ai lui Toma". Acolo ar fi pătimit moarte martirică, fiind străpuns cu sulița din ordinul unui cârmuitor local.

Iubiți credincioși,

Ce mesaj ne transmite pericopa evanghelică de azi? În "Predica de pe munte", Mântuitorul a prezentat și cele nouă fericiri, pe care le auzim la fiecare Sfântă Liturghie (Matei 5, 2-12). Unii teologi înclină să mai alăture la acestea și alte cuvinte prin care Mântuitorul "fericește" pe unii credincioși. De pildă, într-o altă împrejurare, completând spusele "unei femei din mulțime" despre El, zicea: "Fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc" (Luca 11, 28). În pericopa de azi, adresându-Se lui Toma, i-a zis: "Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut" (Ioan 20, 29).

Deşi Toma s-a convins că Iisus Cel Înviat stă în faţa lui, deşi mai târziu şi-a jertfit viaţa pentru Hristos, Toma rămâne, totuşi, până azi –şi va rămâne mereu – etichetat ca "necredinciosul", rămâne prototipul celor îndoielnici în credinţă, din care, din nefericire, avem astăzi destui, poate chiar prea mulţi. Oare suntem chiar atât de slabi în credinţă, încât să avem nevoie de noi argumente pentru dovedirea Învierii lui Hristos? Oare nu sunt suficiente cele pe care le-am prezentat în Duminica Învierii? Oare nu este suficientă credinţa a miliarde de creştini, începând cu ziua Cincizecimii şi până la noi, care au crezut în Înviere fără să o vadă? Oare nu este suficientă credinţa de 20 de veacuri a neamului nostru, care a primit adevărul despre Înviere din predica Sfântului Apostol Andrei şi a celor care s-au botezat în Biserica întemeiată de El pe pământul ţării noastre, adevăr pe care îl mărturisim şi noi chiar prin salutul nostru pascal: "Hristos a Înviat" –"Adevărat a Înviat"?! În adevăr, Sfinţii Apostoli, după ce au primit "putere de sus" prin pogorârea Duhului Sfânt, L-au mărturisit în toată lumea de atunci pe Hristos Cel Înviat, iar ei, la rândul lor, "şi-au pus mâinile", adică au hirotonit pe alţi ucenici ai lor, ca episcopi, preoţi sau diaconi, care le-au continuat lucrarea misionară. Dar, din nefericire, se întâmplă şi azi ceea ce i s-a întâmplat Sfântului Apostol Pavel în Atena, unde unii dintre filosofii vremii – epicurei şi stoici – nu-l acceptau, pentru că el "Îl binevesteşte pe Iisus şi Învierea" (Fapte 17, 18). Să nu fim asemenea acelora, ci, dimpotrivă, să ascultăm cuvintele aceluiaşi Sfânt Apostol al neamurilor care ne spune: "Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică vă este credinţa, voi sunteţi încă în păcatele voastre" (I Cor. 15, 17). Acelaşi Apostol le scria romanilor: "Credinţa vine din ceea ce se aude, iar ceea ce se aude vine prin cuvântul lui Hristos" (Rom. 10, 17).

Nu trebuie să-l osândim prea mult pe Toma. El n-a fost un "necredincios" în sensul de azi al cuvântului, încât să-l stigmatizăm mereu cu acest atribut. Am putea să-l numim cel mult un "îndoielnic", un om care voia să aibă dovezi concrete, sigure, asupra Învierii, un om care voia să verifice personal cele întâmplate. Dorea o probă concretă, dar poate îşi dorea şi cinstea de a-L vedea personal pe Domnul. Deci el "s-a îndoit" în credinţă, aşa cum se întâmplase şi cu Sfântul Apostol Petru, care I-a cerut Mântuitourlui să meargă la El pe apa

Mării Galileii, dar, în momentul în care a început să se scufunde, a cerut ajutorul Mântuitorului, iar Acesta l-a mustrat prin cuvintele: "Puțin credinciosule, de ce te-ai îndoit?" (Matei 14, 31).

Toma se convinge personal de realitatea Învierii, iar îndoiala lui a devenit roditoare în *credință*. Iar credința lui s-a transmis din neam în neam tuturor celor care cred în Hristos, în dumnezeirea Lui și în Învierea Lui. Îndoiala lui Toma ne-a mai adus un argument pentru dovedirea adevărului istoric al Învierii; el a pus încă o piatră la temelia credinței noastre în Înviere. Deci noi credem în ceea ce au văzut și au mărturisit Sfintele femei mironosițe, credem în cele spuse de Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan în pericopa evanghelică de astăzi, el fiind martor ocular al ambelor arătări ale Domnului, inclusiv al convorbirii pe care a avut-o cu Toma, credem pe Sfântul Evanghelist Luca, cel care L-a văzut pe Domnul –împreună cu Cleopa – în drumul lor spre Emaus, credem pe cei cinci sute de frați care L-au văzut pe Domnul Înviat în Galileea, credem în cele spuse de toți Sfinții Evangheliști despre Înviere, credem în cele relatate – în alt context – despre Înviere în Faptele Apostolilor, în cele 14 epistole ale Sfântului Apostol Pavel și în cele șapte epistole zise "sobornicești".

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan își încheie pericopa pe care am auzit-o prin aceste cuvinte cutremurătoare: "Iar acestea s-au scris pentru ca voi să credeți că Iisus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu; și crezând, viață să aveți întru numele Lui" (Ioan 20, 31). Să încercăm dar să dobândim și noi "Viață" întru numele Lui, o viață cu adevărat creștinească, după cum ne-a îndemnat El mereu! Să venim în bisericile în care se cinstește numele Său, cu *nădejdea* unor zile mai bune, să ne apropiem cu *credință* de Sfântul Potir pentru a primi Trupul și Sângele Său în Sfânta Împărtășanie, să ne îmbogățim duhovnicește cu mai multă *iubire* față de El și față de semenii noștri. Domnul ne adresează și nouă mustrarea: "Nu fi necredincios, ci credincios" (Ioan 20, 27). Să-L mărturisim deci pe Hristos Cel Înviat prin întreaga noastră viață, care trebuie zidită pe temelia învățăturii Sale și pe credința în Învierea Lui, și să zicem împreună cu Toma: "Domnul meu și Dumnezeul meu! Fii cu mine în toate zilele vieții mele și ajută-mă să Te pot mărturisi în fața semenilor mei, ca Domn și Stăpân al vieții, ca Biruitor al morții și al păcatului prin Învierea Ta cea de a treia zi". Amin.

PREDICA
LA DUMINICA A TREIA DUPĂ PAŞTI
(A Mironosiţelor – Marcu 15, 43-47 şi 16, 1-8)

Misiunea femeii creştine

Iubiţi credincioşi şi credincioase,

Ne aflăm încă sub razele luminoase ale Sfintei Învieri, copleşiţi de bucuria cea fără de margini pe care ne-a adus-o acest praznic dumnezeiesc şi luminat, praznicul vieţii, pentru că Învierea lui Hristos nu este altceva decât biruinţa vieţii asupra morţii. Învierea a devenit astfel cea mai mare sărbătoare a creştinătăţii, învăţându-ne să preţuim viaţa ca pe un mare dar al lui Dumnezeu.

Dar Biserica a rânduit ca timp de luminată bucurie şi cele 50 de zile de la Înviere şi până la Pogorârea Duhului Sfânt. În adevăr, vreme de 40 de zile Mântuitorul a oferit Sfinţilor Săi Apostoli bucuria negrăită a reîntâlnirii cu El, când S-a arătat în mijlocul lor, le-a luminat minţile, le-a înflăcărat inimile şi le-a întărit voinţa de a-I sluji. Iar după ce S-a înălţat la cer, în alte zece zile Domnul a fost totuşi cu ei, făgăduindu-le că le va trimite pe Duhul adevărului, care S-a şi revărsat peste ei, în chip de limbi de foc, la Praznicul Cincizecimii, rămânând lucrător în Biserică prin slujitorii ei, ca urmaşi ai Sfinţilor Apostoli.

Pericopele evanghelice care se citesc în Duminicile dintre Paşti şi Rusalii ne amintesc, în primul rând, de martorii Învierii care au fost Sfinţii Apostoli în totalitatea lor, apoi numai Sf. Apostol Toma, precum şi de puterea dumnezeiască a lui Iisus Hristos, concretizată în unele vindecări – a slăbănogului şi a orbului – şi de convertirea unei femei samarinence. Dar în rândul martorilor Învierii – pe lângă Sf. Apostoli – au intrat şi câteva femei mironosiţe, a căror pomenire o facem tocmai în Duminica de azi. Pericopa evanghelică citită la Sfânta Liturghie ne pune în faţă purtarea plină de devotament a sfin-

telor femei care au slujit pe Domnul atât înainte, cât și după moartea și învierea Sa. Sf. Evanghelist Marcu ne relatează că "în ziua cea dintâi a săptămânii", deci Duminica, după rânduiala iudeilor, dis-de-dimineață, pe când răsărea soarele (Marcu 16, 1), câteva femei au plecat spre mormânt ca să ungă cu miruri sau cu miresme trupul Învățătorului iubit, fapt pentru care s-au și numit purtătoare de mir sau mironosițe, iar această Duminică în care le facem pomenirea se numește "a Mironosițelor". Sf. Evanghelist Marcu menționează doar trei nume de astfel de femei: Maria Magdalena – adică originară din Magdala –, așezată de toți evangheliștii în fruntea acelora, Maria lui Cleopa, mama lui Iacov, și Salomeea, soția pescarului Zevedeu și mama celor doi frați Apostoli, Iacov și Ioan. Dar din Evanghelia scrisă de Sf. Luca aflăm că mai erau și alte femei, care au fost de față în momentele tragice ale răstignirii, morții și îngropării Domnului și care – încă din ziua de vineri – au pregătit miresme și miruri, iar după odihna din ziua sâmbetei, în prima zi a săptămânii, deci Duminica, foarte de dimineață, au venit la mormânt cu miresmele pe care le pregătiseră (Luca 23, 55-56 și 24, 1-10). Acestea erau: Ioana, soția lui Huza, Suzana, precum și Maria și Marta, cele două surori ale lui Lazăr.

Ajungând la mormântul Domnului, spre surprinderea lor află că piatra de la ușa acestuia a fost răsturnată și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr care le-a adus vestea biruinței vieții asupra morții, vestea că "Iisus Nazarineanul cel răstignit a înviat!". În același timp, tot îngerul le dă porunca de a duce lui Petru și celorlalți Apostoli vestea cea mare a Învierii Domnului (Marcu 16, 6-7). Sf. Apostol și Evanghelist Matei ne mai dă însă știrea deosebit de prețioasă că, pe când mergeau ele să ducă această veste ucenicilor, le-a întâmpinat Însuși Iisus zicându-le: "Bucurați-vă! Iar ele apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui și I s-au închinat!". Și tot El le-a zis: "Duceți-vă și vestiți fraților Mei să meargă în Galileea și acolo Mă vor vedea" (Matei, 28, 9-10; cf. și Marcu 16, 9). "Și întorcându-se de la mormânt, au vestit toate acestea celor unsprezece și tuturor celorlalți" (Luca 24, 9).

Cu alte cuvinte, Dumnezeu a dat femeilor mironosițe o răsplată întreită: de *a fi aflat* cele dintâi despre Înviere, de *a fi văzut* cele dintâi pe Iisus Cel înviat și de *a fi dus* cele dintâi vestea cea mare chiar ucenicilor Săi. Așa după cum femeia auzise osânda rostită de Dumnezeu –

după căderea în păcat –, tot femeia va auzi cea dintâi vestea cea mare a izbăvirii din morți, prin Iisus Hristos Cel înviat. Lumea a aflat de Înviere prin Sfinții Apostoli, dar ei primiseră această veste de la femeile mironosițe. Prin aceasta, am putea spune că Mântuitorul a ridicat femeia din starea de inferioritate în care era ținută în lumea antică, păgână, și chiar în lumea iudaică, a reabilitat-o ca soție și ca mamă. Sf. Apostol Pavel va proclama apoi egalitatea tuturor în fața lui Dumnezeu prin cuvintele adresate galatenilor: "nu mai este iudeu, nici elin, nici rob, nici liber, nici parte bărbătească sau parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus" (Gal. 3, 28).

În primele secole de viață creștină au fost și alte femei care au mers pe urmele mironosițelor prin viața lor plină de sfințenie și prin devotamentul cu care și-au crescut copiii. Marii Părinți și dascăli ai Bisericii își datorează, în cea mai mare măsură, evlavia și formația religios-morală mamelor lor, care au fost exemple vii de credință și de trăire a învățăturii creștine. Să ne gândim la Antuza, mama Sf. Ioan Gură de Aur, care a rămas văduvă la 20 de ani și nu s-a mai căsătorit, ci s-a dedicat creșterii fiului ei, la Monica, mama Fericitului Augustin, care s-a rugat timp de 18 ani pentru reîntoarcerea fiului ei la Hristos, să ne amintim de Nona, mama Sf. Grigorie Teologul, de Emilia, mama Sf. Vasile cel Mare, de împărăteasa Elena, femeie și mamă creștină, care a sfătuit pe fiul ei, împăratul Constantin cel Mare, să dea libertate credinței creștine în Imperiul roman și a dispus să se caute crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul în Ierusalim. În cei aproape două mii de ani de viață creștină, exemplul femeilor mironosițe a fost urmat de milioane și milioane de alte femei, imensa majoritate rămase în anonimat, iar câteva trecute în calendarul sfințeniei creștine. Toate au contribuit la întărirea vieții de familie, la creșterea copiilor lor în duhul Evangheliei, la întărirea dragostei dintre oameni și la schimbarea climatului spiritual al vremii lor.

Avem atâtea exemple de femei virtuoase din trecutul poporului nostru: atâtea soții de voievozi români care au ctitorit – alături de soții lor – biserici și mănăstiri care ne-au rămas ca sfântă moștenire până azi; atâtea călugărițe din mănăstirile noastre, care au trăit departe de zgomotul lumii, în muncă și rugăciune pentru semenii lor; atâtea soții de preoți, care au fost exemple de viață familială pentru

credincioasele din parohia lor, ca și atâtea creștine, mai ales din mediul rural, care – cu bunul simț propriu țăranului român de altădată, cu credință puternică în Dumnezeu, cu dragoste de pământul strămoșesc și de tot ceea ce este românesc – au crescut copii vrednici, care au contribuit, prin munca lor, la prosperarea țării, sub toate raporturile, iar când a fost nevoie, și-au dat viața pentru apărarea ei. Dar să nu uităm nici exemple din trecutul mai apropiat de noi, când zeci de mii de mame și de soții au fost despărțite în mod brutal de fiii și de soții lor, aruncați în închisorile comuniste, așteptându-i ani în șir să se reîntoarcă acasă, deși multe dintre ele nu i-au mai revăzut niciodată. Ce frumoase exemple de demnitate, de tărie de voință în atitudinea lor, ce lecție sublimă de morală și de autentic patriotism!

Iubiți credincioși și credincioase,

Cunoscând aceste puține fapte din veacul apostolic, din veacurile patristice și din trecutul poporului nostru, este și firesc să ne punem întrebarea: oare ce așteaptă Hristos de la femeia creștină de azi, care este menirea ei în lumea în care trăim, cum poate deveni ea o binevestitoare a Învierii Lui? Este lucru bine știut că în zilele noastre am asistat la emanciparea deplină a femeii, la valorificarea puterilor ei fizice și intelectuale în toate domeniile vieții sociale, alături de bărbat. Unele Biserici creștine au acordat femeii chiar și dreptul de a sluji la altar, încât în multe comunități protestante se întâlnesc azi femei-pastori. Dar Biserica Ortodoxă – ca și cea Romano-Catolică, de altfel – urmând învățăturii Mântuitorului și a Sfântului Apostol Pavel – a rămas credincioasă tradiției noastre bisericești bimilenară de a sluji la altar numai bărbați, instituiți la aceasta prin Taina Hirotoniei. Cu toate acestea, nu se poate spune că Biserica Ortodoxă n-ar fi rezervat un altar exclusiv femeii, în care nimeni și nimic în lume nu o poate înlocui. Acesta este *altarul familiei,* în care își poate pune în valoare adevărata ei menire în lume, ca soție și mai ales ca mamă!

Femeia este, în primul rând, **soție.** Ea a fost făcută de Dumnezeu ca să-i fie de ajutor soțului (cf. Facere 2, 18). Adevărata femeie creștină știe să întemeieze o căsnicie durabilă, care să fie asemenea

cetății despre care vorbea Mântuitorul că nu este clădită pe nisip, ci pe piatră, încât orice încercări și necazuri ar surveni în viață, ele vor putea fi ușor înlăturate. Ea nu descurajează niciodată, știe să rabde, merge mereu înainte alături de soțul ei și la bucurii și la necazuri, însoțindu-l până la mormânt. Prin **muncă cinstită,** printr-o **viață aleasă,** prin **dragoste deplină,** prin **devotament conjugal,** ea trebuie să devină o **"cunună bărbatului ei",** după cuvântul înțeleptului Solomon.

Cuvintele Sfântului Apostol Petru din prima sa Epistolă sobornicească trebuie să fie un adevărat "îndreptar de viață" pentru orice femeie creștină: "Asemenea și voi, femeilor, supuneți-vă bărbaților voștri, așa încât chiar dacă sunt unii care nu se supun Cuvântului (= Evangheliei), să fie câștigați fără propovăduire, prin purtarea femeilor lor ...Podoaba voastră să fie nu cea din afară: împletituri ale părului, cununițe de aur sau purtare de haine scumpe, ci să fie omul cel tainic al inimii, întru nestricăcioasa podoabă a duhului blând și liniștit, care este de mare preț înaintea lui Dumnezeu... Voi, bărbaților, de asemenea, duceți-vă căsnicia cu înțelegere, ca pe lângă o ființă mai slabă, femeia, căreia să-i dați partea ei de cinstire, ca unei împreună-moștenitoare a harului Vieții; în felul acesta, rugăciunile voastre nu vor cunoaște piedică. În sfârșit, fiți toți într-un gând, împreună-pătimitori, iubitori de frați, mărinimoși, nerăsplătind răul cu rău sau ocara cu ocară, ci, dimpotrivă, binecuvântând, căci spre aceasta ați fost chemați: ca să moșteniți binecuvântarea" (I Petru 3, 1-3 și 7-9).

În al doilea rând, pentru copii, femeia este **mamă.** Ea poate fi numită, pe drept cuvânt, mama neamului omenesc, pentru că numai datorită ei se perpetuează ființa umană: ea dă viață din viața ei, aduce în lume o ființă nouă, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Prin aceasta, ea dovedește că este absolut necesară omenirii. S-a spus, fără exagerare, că în această slujire a ei este "împreună-lucrătoare cu Dumnezeu". Ea hrănește pruncul, de la ea învață primul zâmbet și primul cuvânt, acela de mamă. Ea sădește și dezvoltă în copil respec-

tul față de semeni, dragostea de muncă și de țară, cultul datoriei împlinite, conturându-i personalitatea și formând omul de mâine. Iar dacă soarta face ca ea să rămână singură, înconjurată de copii orfani, nu deznădăjduiește, ci, cu încredere în Dumnezeu, ține și loc de tată pentru fiii ei, până ce îi vede așezați la casele lor.

Din nefericire, multe dintre tinerele de azi, poate sub influența nefastă a mentalității străine spiritului creștin, încearcă să dezerteze de la această îndatorire elementară a femeii, pe care a îndeplinit-o cu cinste în tot decursul istoriei. Oare ce s-ar întâmpla dacă toate femeile din lume ar proceda la fel? Răspunsul este foarte ușor de dat: s-ar stinge specia umană!

Pentru noi creștinii, mama este și **primul dascăl și preot al copilului ei.** Ea este cea care-l învață să facă semnul sfintei cruci, primul însoțitor al copilului la biserică și apoi în fața sfântului altar, pentru a primi acolo Trupul și Sângele Domnului în Sfânta Împărtășanie. La altarul unei familii creștine, mama îndeplinește rolul mironosițelor din Evanghelia de azi, având grijă să nu se stingă niciodată flacăra credinței, a nădejdii și a dragostei față de Dumnezeu și de oameni. Trebuie să recunoaștem că fiecare dintre noi este – în bună măsură – ceea ce a fost și ceea ce a primit de la mama sa. Dar oare câți dintre noi le mai pomenesc în rugăciunile lor și câți le mai poartă recunoștință pentru tot ce au făcut pentru ei?

Iubiți ascultători,

Pe bună dreptate spunea un gânditor creștin că o generație de mame bune ar putea schimba fața lumii. Astăzi, mai mult ca oricând în istoria omenirii, este nevoie de o schimbare totală a lumii, inclusiv a țării noastre, nu numai sub raport politic, social sau economic, ci mai cu seamă sub raport moral. Este necesară o reîntoarcere totală la Hristos și la valorile veșnice ale moralei creștine, căci numai așa vom putea înlătura ce este negativ în lume la acest sfârșit de mileniu: războaie, asuprirea unor popoare de către altele mai puternice, inegalități sociale, pruncucideri, desfrâu, droguri, corupție și atâtea altele. Toate aceste vicii care macină și dizolvă omenirea de azi nu vor

fi înlăturate sau oprite decât în prea slabă măsură prin legi sau hotărâri de stat. Înlăturarea lor nu poate fi realizată decât printr-o muncă susținută și dezinteresată, desfășurată de preoții tuturor Bisericilor creștine, dar și de "preoții familiilor", care sunt mamele. Acesta este marele rol care le revine în lumea de azi, atât de zbuciumată sub toate aspectele.

Muncind alături de soțul ei, ajutându-se și iertându-se reciproc, crescându-și copiii în frică de Dumnezeu și dragoste de oameni, femeia de azi va putea să aibă satisfacția muncii împlinite, va putea spune că și-a făcut pe deplin datoria, așa după cum ne învață Biserica și după cum cer imperativele vremii noastre.

Având mereu în față chipul Maicii Domnului, al femeilor mironosițe, al femeilor virtuoase din trecutul Bisericii și al neamului nostru, femeia de azi și de totdeauna va putea fi mereu un **binevestitor al Învierii lui Hristos** și al învățăturii Sale, un **apostol al dragostei și al păcii** între oameni, un **preot adevărat al familiei sale.**

Inspirându-se din faptele mari ale trecutului, femeia de azi va trebui să-și modeleze viața în așa fel, încât să fie permanent actuale cuvintele marelui retor păgân, Libanius, din veacul al IV-lea, care – impresionat de viața femeilor creștine din vremea lui – a exclamat: "Priviți, ceruri, ce femei devotate au creștinii"! Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A PATRA DUPĂ PAŞTI
(A Slăbănogului – Ioan 5, 1-15)

Iisus, medicul suprem

"Te vindecă Iisus Hristos"
(Fapte 9, 34)

Iubiţi creştini,

Pericopele biblice care s-au citit azi prezintă două vindecări de oameni paralizaţi, una săvârşită de Mântuitorul la scăldătoarea Betezda (Vitezda) din Ierusalim, iar cealaltă, de Sfântul Apostol Petru, la începutul activităţii misionare a Sfinţilor Apostoli, în oraşul Lida. Cea de a doua vindecare a fost urmată de învierea unei femei evlavioase, Tavita, sau Căprioara, în oraşul învecinat Iope (Iaffa de azi), port la Marea Mediterană. Nu întâmplător cele două pericope care s-au citit azi – una evanghelică şi alta apostolică – au fost asociate şi rânduite spre lectură, pentru a pune în lumină, în primul rând, dragostea lui Dumnezeu faţă de omul în suferinţă trupească sau sufletească.

Din paginile Sfintelor Evanghelii ştim că Mântuitorul a mai vindecat câţiva paralizaţi (Matei 4, 24; Marcu 2, 3-5; Luca 5, 18-20). Vindecarea relatată şi citită astăzi se petrece lângă una dintre porţile de intrare în oraşul sfânt Ierusalim, lângă "Poarta oilor". Acolo se găsea o "scăldătoare" – sau, în termeni de azi, o piscină –, numită evreieşte Betezda sau Vitezda, în traducere "Casa milostivirii", având cinci pridvoare. Scăldătoarea respectivz atrăgea – după cum relatează Sfânta Evanghelie – "mulţime multă de bolnavi: orbi, şchiopi, uscaţi", căci periodic ea avea efecte terapeutice supranaturale, datorită faptului că "un înger al Domnului se cobora în scăldătoare la anumită vreme şi tulbura apa; şi cel ce intra întâi după tulburarea apei se făcea sănătos de orice boală era ţinut" (Ioan 5, 3-4).

Acolo zăcea, de 38 de ani, un om nefericit, care nu avea pe nimeni să-l ajute să intre în scăldătoare după tulburarea apei de către îngerul Domnului, ca să dobândească izbăvire şi revenire la starea de om sănătos, apt pentru muncă. Egoismul specific firii omeneşti era prea puternic pentru a ceda locul acestui om nefericit, ca să poată intra primul în scăldătoare. Nu se gândea nici unul dintre bolnavii de acolo ca ei înşişi să întocmească o "listă a priorităţilor" de aşa manieră, încât să beneficieze fiecare, la vremea cuvenită, de o vindecare prin mijlocirea harului dumnezeiesc venit de sus. Dar iată că după o cumplită aşteptare de 38 de ani, timp în care atâţia alţii, desigur mai în putere, mai puţin chinuiţi de boală decât era el, nu mai vine nici un înger al Domnului, ci vine Însuşi Acela care, – alături de Tatăl şi de Duhul –, a creat îngerii, vine Fiul lui Dumnezeu Cel întrupat, Iisus Hristos Mântuitorul. Acesta îi adresează paraliticului o întrebare simplă şi directă: "Vrei să te faci sănătos?", urmată de verdictul: "Ridică-te, ia-ţi patul şi umblă" (Ioan 5, 6-8).

Paraliticul vindecat în acest mod cu totul neaşteptat nu ştia nici măcar cine era binefăcătorul său; poate nici nu auzise de El. Dar L-a întâlnit curând în templu, lucru ce ne arată că s-a dus acolo ca să-I mulţumească lui Dumnezeu pentru că un om pe care el nu-L ştia i-a redat sănătatea, l-a readus la viaţă. Acum îi spune Mântuitorului cuvintele cutremurătoare, nu numai pentru el, ci şi pentru noi: "Iată, te-ai făcut sănătos; de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ceva mai rău" (Ioan, 5, 14).

Trecând la cazul celuilalt paralitic, Enea din Lida, cel vindecat de Sfântul Apostol Petru, constatăm uşor unele diferenţe. O primă constatare este că Enea zăcea doar de opt ani, deci cu 30 de ani mai puţin decât cel vindecat de Domnul. Vindecarea lui se produce prin rostirea cuvintelor: "Enea, te vindecă Iisus Hristos! Ridică-te şi strânge-ţi patul! Şi el de îndată s-a ridicat" (Fapte 9, 34). Deci nu Petru vindecă, ci el a fost doar mijlocitorul harului dumnezeiesc. În cazul învierii Tavitei-Căprioara, săvârşită la scurt timp tot de Sfântul Apostol Petru, autorul cărţii Faptele Apostolilor – Sfântul Luca – scria: "Şi Petru... a îngenunchiat şi s-a rugat şi, întorcându-se către trup, a zis: Tavita, scoală-te!" Iar ea a deschis ochii, şi văzându-l pe Petru, a şezut în capul oaselor" (Fapte 9, 40). După ambele minuni sfântul autor

făcea precizarea că "mulţi *au crezut* şi s-au întors la Domnul" (cf. Fapte 9, 35 şi 42), deci se consolida noua Biserică, iar Învăţătura Domnului devenea şi mai credibilă prin aceste minuni.

Iubiţi credincioşi,

Cele două vindecări de oameni paralizaţi, ca şi învierea Tavitei, ar putea constitui o tematică variată pentru o predică. Astăzi, aş stărui doar asupra cuvintelor rostite de Sfântul Apostol Petru la vindecarea lui Enea: "Te vindecă Iisus Hristos". Suntem convinşi că atât paraliticul anonim de la Betezda, cât şi Enea din Lida au încercat să se vindece prin mijloacele medicale empirice ale vremii lor, dar n-au reuşit. În tot decursul istoriei şi, fără îndoială, până la sfârşitul lumii, au existat fel de fel de suferinţe trupeşti care îl însoţesc pe fiecare om de la naştere şi până la mormânt, dar, în acelaşi timp, medicii şi oamenii de ştiinţă s-au străduit să găsească cele mai potrivite mijloace terapeutice pentru îndepărtarea lor. Din nefericire, când se găsesc remedii pentru vindecarea unor boli, apar altele, pe care înaintaşii noştri nu le-au cunoscut: cancerul, sida şi altele. Oamenii aleargă disperaţi la medici de renume, cheltuind sume însemnate de bani, făcând eforturi disperate pentru a se salva ori a-şi prelungi viaţa. Şi este firesc să fie aşa, căci oricât ar fi viaţa de grea, fiecare vrea să o trăiască din plin, să se bucure de ea, de succesele copiilor şi ale celor dragi fiecăruia dintre noi. De altfel, potrivit moralei creştine, omul are datoria de a se îngriji de propria lui viaţă şi sănătate.

Şi totuşi, nu ştim întotdeauna sau uităm că noi avem un medic suprem, pe care trebuie să-L căutăm în toate momentele vieţii noastre, şi în cele fericite şi în cele grele! Este Iisus Hristos, "doctorul sufletelor şi al trupurilor noastre", Cel care ne-a dat viaţa, Cel care ne ocroteşte în viaţă şi Cel care ne poate prelungi viaţa, Cel care a zis despre El însuşi că a venit în lume ca lumea viaţă să aibă. Uităm, în mod inconştient, de minunile pe care le-a săvârşit Mântuitorul, în urma cărora atâţia paralitici, leproşi, orbi, surzi sau îndrăciţi au fost readuşi la viaţă şi redaţi sănătoşi societăţii. De cele mai multe ori Mântuitorul le-a cerut celor care veneau la El pentru a fi vindecaţi să aibă credinţă în El, punându-le o simplă întrebare: "Crezi că pot să fac aceasta?", urmată apoi de decizia Lui irevocabilă: "Mergi în pace,

credința ta te-a mântuit". Nesocotim – sau poate că unii nici nu-l cunosc – îndemnul Sfântului Iacob care scria: "Este vreunul dintre voi în suferință? Să se roage!... Este cineva bolnav dintre voi? Să-i cheme pe preoții Bisericii și ei să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului; și rugăciunea credinței îl va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica; și de va fi făcut păcate, i se vor ierta" (Iac. 5, 13-15).

Ați observat că și Mântuitorul i-a atras atenția celui vindecat la scăldătoarea Betezda, atunci când l-a întâlnit în templu: "Iată,, te-ai făcut sănătos; de acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ceva mai rău". Deci, din ambele texte rezultă cu claritate că suferințele fizice erau o urmare a păcatului, lucru ce-l putem constata singuri și în zilele noastre, căci multe boli sunt cauzate de păcatele omului: beție, lăcomie, desfrânare și altele.

Nu știm să-L căutăm pe Iisus Hristos, să-I cerem iertare de greșeli și vindecare de boli și suferințe. Nu știm că Iisus Hristos este Acela care dă înțelepciune și pricepere medicului nostru ca să ne pună diagnosticul cel mai potrivit, nu știm că prin mâna medicului care ne operează lucrează harul lui Dumnezeu pe care l-am cerut prin rugăciune. După cum preotul, în scaunul spovedaniei, te iartă și te dezleagă de păcate, cu "puterea care îi este dată" prin hirotonie, tot așa și medicul te vindecă prin mijlocirea puterii și a înțelepciunii care îi este dată de sus. Pe fiecare bolnav îl vindecă Iisus Hristos, cum a fost cazul și cu Enea din Lida. Hristos este prezent în mod tainic, dar real, printre noi, gata oricând să ne slujească, așa cum a făcut și în timpul vieții Sale în Trup pe pământ. De aceea este trist faptul că unii dintre medici nesocotesc aceste lucruri, evitând să ceară harul și binecuvântarea lui Dumnezeu peste munca și operația lor. Iar dintre cei vindecați, mulți uită ca, în semn de recunoștință, să vină la biserică – așa cum a făcut paraliticul de la Betezda, care a mers la templu – ca să rostească o rugăciune de mulțumire pentru că și-au redobândit sănătatea pierdută și au revenit printre colegii lor de muncă. Pentru vindecarea noastră, Mântuitorul ne cere credință; după dobândirea ei, Biserica ne recomandă recunoștință.

Iubiți credincioși,

Poate că unii dintre noi am rămas cu impresia că Mântuitorul a săvârșit minuni doar în cursul vieții Sale pământești, mai precis în

decursul celor trei ani de activitate publică. Nimic mai greşit decât o asemenea părere. Mântuitorul face minuni şi în zilele noastre, dar ne cere, ca şi acum două mii de ani, să avem credinţă. Nu degeaba, poporul nostru, în înţelepciunea lui, spune că "Dumnezeu lucrează prin oameni". Da, Dumnezeu lucrează în primul rând prin preoţi, care sunt slujitorii Lui direcţi, prin rugăciunile cărora dobândim iertare de păcate şi alinare de suferinţe fizice şi sufleteşti; lucrează prin medicii care ne redau sănătatea, prin profesorii care luminează minţile celor tineri şi prin oricare alt semen al nostru care ne vrea binele. Dar mai mult decât prin aceştia, Dumnezeu lucrează şi prin sfinţii Lui, prin acei credincioşi bineplăcuţi Lui, care s-au învrednicit, prin viaţa lor, să ajungă la sfinţenie, iar, după ce au fost chemaţi la Domnul, mulţi au primit de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi care se roagă pentru noi. În ţara noastră, mulţi credincioşi s-au bucurat de ajutor şi binecuvântare de la Dumnezeu prin rugăciuni făcute înaintea moaştelor unor sfinţi: Cuvioasa Parascheva de la Iaşi, Sfântul Dimitrie cel Nou de la Bucureşti, Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, Sfântul Ghelasie de la Râmeţ şi alţii. Mai nou s-a scris mult în Grecia – dar şi la noi – despre vindecările minunate săvârşite în urma rugăciunilor stăruitoare făcute în faţa moaştelor Sfântului Ioan Rusul, aflate într-o biserică din localitatea Noul Procopie, din insula Evvia, în Marea Egee. Ca şi în vremea Mântuitorului, nu ni se cere decât un singur lucru: să avem credinţă, o credinţă puternică, în stare să ne întoarcă de pe căile pierzaniei la Iisus Hristos şi la învăţătura Lui. Iar această credinţă să o asociem şi cu celelalte două mari virtuţi creştine, iubirea şi nădejdea.

Învăluindu-le pe toate trei în rugăciunile noastre către Dumnezeu, putem fi siguri că vom auzi în chip tainic cuvintele Sfântului Apostol Petru: "Te vindecă Iisus Hristos!" Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A CINCEA DUPĂ PAŞTI
(A Samarinencii, – Ioan 4, 5-42)

Femeia creştină

"Iar femeia şi-a lăsat găleata şi s-a dus în cetate şi le-a zis oamenilor: Veniţi să vedeţi un om care mi-a spus pe toate câte le-am făcut! Nu cumva acesta este Hristosul?"

(Ioan 4, 28-29)

Iubiţi credincioşi,

De aproape două mii de ani de când se propovăduieşte Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos, ea oferă credincioşilor de pretutindeni şi de totdeauna învăţăminte potrivite idealurilor lor celor mai înaintate şi năzuinţelor lor celor mai curate. Acest lucru îl face şi bogata pericopă evanghelică de astăzi, care relatează pe larg întâlnirea şi convorbirea Mântuitorului cu o femeie samarineancă.

În multele drumuri pe care le-a făcut petrecând între oameni, Mântuitorul a ajuns şi în Samaria, o provincie situată între Iudeea şi Galileea. Cu toate că drumul direct între acestea străbătea Samaria, iudeii nu circulau pe aici, adică pe drumul direct, ci, când nevoia îi aducea înspre Galileea, făceau un drum ocolit. Aceasta, datorită faptului că iudeii nu erau în legături de prietenie cu samarinenii, ci, dimpotrivă, se disprețuiau reciproc, considerându-se unii superiori celorlalţi, deşi se închinau aceluiaşi Dumnezeu şi aveau aceeaşi Lege. Dar evreii se închinau în oraşul sfânt Ierusalim, pe când samarinenii în Muntele Garizim din ţara lor, fiecare având templul lor, preoţii şi rânduielile lor.

Dar iată că Mântuitorul, dorind să ajungă în Galileea, a ales tocmai drumul cel mai scurt, prin Samaria. Ostenit de drumul lung pe care-l făcuse pe jos, împreună cu ucenicii Săi, flămând şi însetat, a

ajuns la marginea oraşului Sihar sau Sihem, unde a poposit la fântâna patriarhului Iacov. Întâmplarea a făcut ca tocmai atunci să vină o femeie din Samaria să ia apă, iar Domnul, în chip firesc, i-a cerut să-I dea şi Lui să bea. Femeia a rămas surprinsă că un iudeu intră în vorbă cu ea, din considerentele pe care le-am menţionat.

Uimirea femeii creşte tot mai mult, pe măsură ce Mântuitorul continuă convorbirea cu ea. Pornind de la setea trupească, de la apa izvorului pământesc care o potoleşte, Mântuitorul îi vorbeşte femeii despre "apa vie" care este cuvântul lui Dumnezeu, ce se revarsă ca apele nevăzute ale harului, adăpând milioane de suflete însetate, spălând focul patimilor, potolind mustrările de conştiinţă şi răcorind inimile celor râvnitori pe calea binelui.

Pornind de la amănunte din viaţa ei personală, pe care Mântuitorul, ca Dumnezeu, le ştia şi i le descoperă, femeia samarineancă îşi dă seama că Acela care stătea în faţa ei nu era un om obişnuit, ci era un prooroc care cunoştea multe lucruri şi care ar putea să o lămurească şi în problemele mari ale credinţei şi ale închinării către Dumnezeu. La întrebările ei, Mântuitorul îi prezintă învăţătura cea nouă despre închinarea "în duh şi în adevăr", dar, în acelaşi timp, îi descoperă adevărul despre dumnezeirea Sa. O femeie păcătoasă, care-şi recunoaşte starea de decădere morală, se învredniceşte de darul, niciodată nădăjduit de ea, de a cunoaşte în acest iudeu obosit şi însetat, dar atât de bun faţă de ea, pe Însuşi Mesia cel aşteptat: "Eu sunt, Acela care vorbesc cu tine!".

Atunci, nu e de mirare că femeia şi-a lăsat găleata şi a alergat în cetate să vestească această covârşitoare bucurie despre Mesia tuturor concetăţenilor ei. Femeia samarineancă, prin cuvântul ei convingător, prin sufletul ei câştigat pentru Hristos, a fost în stare să răscolească nu numai un oraş întreg, ca Sihemul Samariei, ci a zdruncinat însăşi concepţiile înguste şi separatiste de până atunci. Samarinenii, care, după învăţătura lor, urau de moarte pe iudei, au invitat şi au găzduit la ei, *pentru două zile,* pe Mântuitorul şi pe ucenicii Săi, care erau iudei sau galileeni. Iar aceştia, la rândul lor, deşi erau supuşi aceloraşi prejudecăţi religioase ale timpului, au acceptat să fie găzduiţi de nişte oameni socotiţi necuraţi şi îndepărtaţi de Legea lui Moise. Era preludiul unor mari schimbări în raporturile dintre oa-

meni. Se iveau zorile univeralismului creştin, ale egalităţii şi fraternităţii oamenilor, indiferent de rasă, de neam, de limbă, de sex, de stare materială sau de convingeri religioase.

Iubiţi credincioşi,

Din pericopa evanghelică de azi se pot desprinde mai multe învăţături. De pildă, învăţăm că Dumnezeu este duh, adică fiinţă pur spirituală, nematerială, şi că închinarea sau adorarea pe care I-o aducem trebuie să fie potrivită cu fiinţa Sa, deci să aibă tot un caracter spiritual.

Din aceeaşi pericopă desprindem învăţătura despre egalitatea şi frăţietatea oamenilor, ca fii ai aceluiaşi Părinte ceresc. Mântuitorul n-a ţinut seama de deosebirile care se făceau atunci între iudei şi samarineni, ci a socotit pe toţi oamenii egali şi fraţi întreolaltă, indiferent de neamul căruia îi aparţin. El însuşi s-a îndreptat mai întâi "către oile cele pierdute ale casei lui Israel", dar apoi a trecut mai departe, în părţile Tirului şi ale Sidonului, în Decapole şi Pereea, dincolo de Iordan, semănând cuvântul Său printre popoarele străine de acolo, amintind proverbul ebraic: "Unul este semănătorul şi altul culegătorul" (Ioan 4, 37).

Mai târziu, Sfinţii Apostoli au urmat pilda Mântuitorului, străbătând din nou căile Samariei, precum şi altele mai îndepărtate, între neamurile păgâne. Să ne gândim la marele misionar care a fost Sfântul Apostol Pavel, cel care a lămurit atât de limpede universalismul învăţăturii creştine, precum şi egalitatea şi frăţia dintre oameni şi popoare, prin cuvintele: "Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este rob, nici liber, nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi una sunteţi în Hristos Iisus" (Gal. 3, 28).

Deci adevăratul creştin trebuie să vadă în convorbirea cu samarineanca îndemnul de a respecta credinţa sau concepţia de viaţă a semenului său, de-a iubi şi ajuta pe orice om, indiferent de crezul său religios, de starea sa socială sau de apartenenţa sa etnică, de a vedea un frate în fiecare dintre semenii săi şi de-a avea conştiinţa că toţi suntem fiii aceluiaşi Părinte ceresc, cu care să vieţuiască în pace şi bună înţelegere.

Din pericopa evanghelică de astăzi mai desprindem și un alt principiu fundamental al învățăturii creștine: acela despre egalitatea femeii cu bărbatul. Este cunoscută starea de umilință și decădere a femeii în lumea antică, păgână. Poligamia era în floare, femeia era sclava bărbatului care avea drept de viață și de moarte asupra ei și a copiilor ei. În legea iudaică, deși soarta femeii era mai blândă, totuși ea depindea de bunul plac al bărbatului, care putea să-i dea oricând "carte de despărțenie".

Dar, odată cu venirea lui Hristos-Mântuitorul în lume, starea femeii s-a schimbat radical. Din sclava bărbatului și din ființa disprețuită care n-avea nici măcar dreptul să-și iubească și să-și apere propriii copii, Hristos-Domnul o ridică la starea ei de deplină egalitate cu bărbatul, o reabilitează ca fecioară, soție și mamă. Iar căsătoria este binecuvântată de Dumnezeu și ridicată la treapta de Sfântă Taină. De la Maica Domnului înainte, femeia creștină a dovedit ce zestre nobilă și sfântă i-a dăruit Dumnezeu, ce misiune divină i s-a încredințat. Să ne amintim de femeile mironosițe care L-au urmat pe Domnul până la crucea Golgotei, cu sufletul plin de durere și de zbucium, în timp ce Apostolii Săi erau ascunși de frică. Iar a treia zi după îngropare, tot ele, înfruntând primejdia răzbunării fariseilor, dis-de-dimineață s-au dus la mormânt să-și facă datoria îndătinată față de trupul lui Iisus. Râvna mironosițelor a fost pe deplin răsplătită, căci ele au fost primele care s-au învrednicit să afle vestea cea mare despre Învierea Sa din morți.

Astăzi, Sfânta Evanghelie ne înfățișează chipul unei femei din Samaria, care, în urma convorbirii avute cu Mântuitorul, a devenit un apostol, un misionar printre concetățenii ei. Dar "apostolatul" ei n-a fost numai de moment. Tradiția ne spune că această femeie samarineancă, cu numele Fotini, a primit cununa muceniciei în timpul prigoanei dezlănțuite împotriva creștinilor de către împăratul Nero, pătimind pentru Hristos, împreună cu cei șapte copii ai ei.

Exemplul femeilor mironosițe și al samarinencei a fost urmat, de-a lungul a două milenii de viață creștină, de milioane și milioane de alte femei. Câte nume de mame sfinte, de mucenițe, mărturisitoare și luptătoare pentru credință și pentru viață nu cunoaște istoria Bisericii! La începuturile vieții creștine, multe femei slujeau la agape,

ca diaconițe, sau inițiau în învățătura creștină pe alte femei. Mai târziu, în anii persecuțiilor, multe femei creștine au mărturisit învierea și dumnezeirea lui Iisus Hristos cu o îndrăzneală și cu o măreție care uimeau pe prigonitori. Marii Sfinți Părinți din "epoca de aur" a Bisericii își datorau evlavia, credința și formarea lor religios-morală mamelor lor, pe care Biserica le cinstește după cuviință până azi. Iar în trecutul neamului nostru românesc, ne amintim cu venerație de mamele marilor eroi care au luptat pentru apărarea gliei străbune, de mamele marilor noștri cărturari și de atâtea alte femei care – cu sacrificii pe care numai ele le-au știut – au crescut oameni de nădejde, care și-au pus apoi toate capacitățile creatoare în slujba poporului din care au odrăslit. Am putea spune că țara noastră și-a păstrat libertatea și a prosperat sub raport material și cultural nu numai datorită vredniciei fiilor ei, din trecut și de azi, ci și datorită vredniciei mamelor care i-au crescut. Iar dacă Biserica noastră și-a îndeplinit rostul ei în viața neamului nostru, aceasta se datorează atât vredniciei slujitorilor sfintelor altare, cât și mamelor credincioase care au știut să-și crească copiii în frică de Dumnezeu și dragoste de neam.

Viața lor pilduitoare trebuie să lumineze și pe femeile de azi, și în speță pe mame, care au un rol imens în acțiunea de redresare morală a neamului, mai ales a generațiilor tinere. Ele trebuie să fie binevestitoare ale lui Hristos și ale învățăturii Sale, ca și femeia samarineancă, ele trebuie ca, alături de preoți, să aducă "apa cea vie", adică mesajul divin de iubire și bună înțelegere, de omenie și de dreptate, atât de necesar în lumea decăzută în care trăim. Amin.

PREDICA
LA DUMINICA A ŞASEA DUPĂ PAŞTI
(A Orbului, Ioan 9, 1-38)

Credinţă şi fapte bune

"Iar El a zis: Cred, Doamne,
şi s-a închinat Lui"
(Ioan 9, 38)

Orice pericopă evanghelică citită la Sfânta Liturghie ne poartă cu sufletul şi mintea în urmă cu aproape două mii de ani, în timpul vieţii şi activităţii pământeşti a Mântuitorului, prin atâtea locuri şi peisaje din Ţara Sfântă, printre atâţia oameni de toate vârstele şi categoriile sociale.

Întâlnim pe Mântuitorul pe munte, înconjurat de mulţimi, încălzind inimile celor ce-I ascultau predica cu cele nouă fericiri, cu rugăciunea "Tatăl nostru" şi cu atâtea alte învăţături; Îl întâlnim înconjurat de copii, arătându-ne în ce fel trebuie să ne măsurăm desăvârşirea vieţii; Îl întâlnim în pustie săturând mulţimile, în oraşe şi în sate, având convorbiri cu bărbaţi sau femei, împărtăşind tuturor învăţătura cea nouă. În alte împrejurări, Îl găsim aplecându-se cu dragoste asupra suferinţei omeneşti de orice fel, săvârşind minunea învierii unor morţi şi mai ales a vindecării unor boli considerate pe atunci incurabile. În orice împrejurare, parcă trăim şi noi faptele descrise în paginile Sfintelor Evanghelii: luăm parte la durerea celor în suferinţă ori ne împărtăşim de bucuria celor izbăviţi din moarte şi din dureri fizice, ne socotim mustraţi de Domnul pentru viaţa noastră, Îl întâmpinăm cu florile recunoştinţei noastre la intrarea în Ierusalim, suntem revoltaţi de vânzarea lui Iuda şi copleşiţi de durerea Lui în Vinerea Patimilor, ca apoi să ne înălţăm sufletele o dată cu Învierea Lui cea de a treia zi.

Multe şi neştiute, ca număr, au fost şi minunile săvârşite de El, dovedind prin ele, în primul rând, profunda Sa milă faţă de aceia în mijlocul cărora se întrupase. În adevăr, prin nimic altceva nu putea să-şi arate dragostea faţă de mulţimile ce-L urmau pretutindeni şi nici să-i convingă mai uşor de puterea şi de misiunea Sa dumnezeiască aici pe pământ, decât apropiindu-se cât mai mult de necazurile şi suferinţele lor.

Ori de câte ori a avut prilejul, n-a zăbovit o clipă când a fost cazul să-şi reverse din puterea Sa dumnezeiască asupra celor suferinzi, încât Sfântul Evanghelist Marcu ne încredinţează că "năvăleau asupra Lui pentru ca să se atingă de El toţi câţi erau în suferinţă" (Marcu 3, 10).

Un al doilea scop urmărit de Mântuitorul prin săvârşirea minunilor era acela de a-şi dovedi dumnezeirea, să arate că este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. În chip deosebit, pericopele evanghelice din Duminicile de la Paşti până la Rusalii au fost anume alese ca să ne încredinţeze de dumnezeirea Mântuitorului, de puterea Sa mai presus de fire şi ca să ne convingă de adevărul Învierii Sale din morţi.

Pericopa evanghelică citită astăzi, în Duminica a şasea după Paşti, ne înfăţişează una dintre minunile Mântuitorului, arătându-ne felul în care Lumina dumnezeiască – adică Dumnezeu însuşi – s-a făcut cunoscută oamenilor, dăruind lumină ochilor sau vedere unui orb din naştere. Mântuitorul însuşi ne spune că scopul săvârşirii minunii respective a fost acela de a-şi dovedi dumnezeirea, atunci când zice că "nici el (orbul) n-a păcătuit, nici părinţii lui (de s-a născut orb), ci să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu" (Ioan 9, 3).

Este un fapt îndeobşte cunoscut că dintre toate simţurile cu care ne-a înzestrat Dumnezeu, vederea este cea mai de preţ şi cea mai necesară pentru viaţa noastră. Să ne gândim, însă, la acel orb nefericit din Evanghelia de azi, sortit să trăiască într-o veşnică împărăţie a întunericului, care nu s-a bucurat nicicând de lumina zilei, n-a putut simţi privirea duioasă şi ocrotitoare a părinţilor, dar nici pe cea compătimitoare a celor care-i aruncau un ban în mână, n-a putut nicicând să admire un răsărit sau un apus de soare, farmecul unei nopţi cu cerul înstelat ori frumuseţile naturii înconjurătoare.

Şi iată că acum, trecând Iisus prin locul în care se găsea orbul, suferinţa lui încetează pentru totdeauna. Sfânta Evanghelie ne relatează cum Mântuitorul, întâlnind pe acest orb într-o zi de sâmbătă, a scuipat pe pământ, a făcut tină, a uns ochii lui, apoi l-a trimis la apa Siloamului ca să se spele şi îndată a dobândit vederea. În felul acesta, Cel ce mărturisea despre Sine că este "Lumina vieţii" şi că oricine vine după El "nu va umbla în întuneric, ci va avea Lumina Vieţii" (Ioan 8, 12) a îndepărtat pentru totdeauna suferinţa acelui om nefericit, i-a schimbat noaptea neagră a vieţii, care părea fără de sfârşit, cu zări de lumină, l-a chemat la o existenţă nouă, de lumină şi de bucurie, pe care n-ar putea-o descrie decât unul care nu văzuse niciodată, şi i-a deschis un drum luminos spre mântuire.

Minunea relatată în pericopa evanghelică de azi a impresionat profund pe toţi cei ce au fost de faţă la săvârşirea ei ori au auzit vorbindu-se despre ea, a zguduit tot Ierusalimul şi a uimit întregul popor, a adus bucurie în sufletele ucenicilor şi ale tuturor celor ce-L urmau pe Mântuitorul. Doar mai marii templului şi fariseii, plini de ură împotriva Mântuitorului, – pe care, cu puţin înainte de săvârşirea minunii, intenţionau să-L omoare cu pietre –, pornesc o adevărată anchetă ca să afle dacă este posibil ca un orb din naştere să dobândească vederea tocmai prin Acest Iisus din Nazaret. De aceea, cel ce fusese orb este adus în templu şi interogat despre felul cum a primit vederea; sunt aduşi apoi şi părinţii lui, ca să mărturisească dacă a fost cu adevărat orb din naştere, este chemat el însuşi a doua oară pentru cercetări. În neputinţa lor de a nega minunea, fariseii n-au găsit un alt răspuns decât acela că Iisus este un păcătos. Dar, spre uimirea lor, orbul vindecat, care nu citise Legea lui Moise sau profeţii, a ştiut să dea un răspuns necruţător acelor farisei care se declarau cu mândrie ucenici ai lui Moise, spunându-le: "În aceasta stă minunea, că voi nu ştiţi de unde este, şi El mi-a deschis ochii. Noi ştim că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoşi; dar de este cineva cinstitor de Dumnezeu şi-I face voia, pe acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naştere. De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu, n-ar putea să facă nimic" (Ioan 9, 30-33). Deci însuşi cel vindecat recu-

noştea acum deschis dumnezeirea lui Iisus, fapt care a întărâtat şi mai mult pe farisei împotriva lui. Şi l-au dat afară.

În continuare, Sfânta Evanghelie ne relatează întâlnirea celui vindecat cu Mântuitorul – pe care încă nu-L văzuse – şi dialogul care a avut loc între ei. La întrebarea lui Iisus: "Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?", el răspunde printr-o altă întrebare: "Şi cine este, Doamne, ca să cred în El?". "Şi i-a zis Iisus: L-ai şi văzut. Şi Cel ce vorbeşte cu tine Acela este" (Ioan 9, 35-37). La auzul acestei descoperiri, s-au deschis şi ochii sufletului celui care primise lumina ochilor trupeşti cu puţin timp înainte, mărturisind cu convingere: "Cred, Doamne, şi I s-a închinat" (Ioan 9, 38).

Iubiţi credincioşi,

Oare noi, cei de azi, ce învăţătură putem desprinde din această cutremurătoare pericopă evanghelică? Un lucru este sigur: orbul care a mărturisit deschis pe Domnul poate să ne slujească drept pildă de credinţă şi nouă! Îndatorirea de-a crede în Dumnezeu este prezentată în chip lămurit în multe îndemnuri date de Mântuitorul Însuşi. Ştim că ori de câte ori venea cineva la El şi-I solicita ajutorul, îl întreba: "Crezi că pot să fac aceasta?" sau îi zicea: "Crede numai!" (Marcu 9, 23). Şi la răspunsul afirmativ al celui întrebat, rugămintea i se împlinea, iar Mântuitorul îi spunea: "Credinţa ta te-a mântuit" (Luca 8, 48 şi 18, 42). Iar în alt loc: "De aceea vă spun vouă: pe toate câte le cereţi rugându-vă, să credeţi că le-aţi şi primit şi le veţi avea" (Marcu 11, 24). Credinţa a stat la baza cererii sutaşului care ruga pe Mântuitorul să-i vindece sluga, a femeii care striga în urma Mântuitorului să-i vindece fiica, a slăbănogului care a aşteptat cu încredere ceasul izbăvirii sale timp de 38 de ani, a unui orb vindecat cu alt prilej în Ierihon şi a altor bolnavi readuşi la viaţă de Mântuitorul. Prin credinţă, toţi aceştia îşi deschideau sufletul cu toată încrederea ca să primească revărsarea darului dumnezeiesc prin Iisus Hristos.

Tot aşa şi noi, iubiţi credincioşi, prin credinţă ne deschidem sufletul ca să primim pe Dumnezeu şi învăţătura Lui cea sfântă şi adevărată. Cel ce crede intră în legătură cu Dumnezeu şi în el se

revarsă puteri dumnezeiești care-l întăresc, îl luminează, îl mângâie, îl înalță spre tronul ceresc. Deci credința este aceea care ne umple de lumina învățăturii lui Dumnezeu și de puterea Lui cea fără de margini, ne pune sub ocrotirea Lui în toate împrejurările vieții.

O credință puternică și sinceră poate să facă adevărate minuni, deși noi nu credem ca să vedem minuni la tot pasul. Dar dacă medităm mai adânc, oare faptul că prin credință se stabilește o legătură între noi și Dumnezeu, că Dumnezeu cel necuprins se sălășluiește în cuprinsul inimii noastre mărginite, nu este o adevărată minune? Și, în afară de aceasta, faptul că credința schimbă sufletul, că face dintr-un om rău un om bun, dintr-un egoist un om jertfelnic, dintr-un răzvrătit și certăreț un făcător de pace, dintr-un păcătos un om cu viață sfântă, nu este tot o minune?

Dar adevărații credincioși nu caută minuni, nu se îndoiesc în inima lor de realitatea existenței lui Iisus Hristos și a tuturor faptelor Sale supranaturale, așa cum făceau fariseii din Evanghelia de azi, nu-și aduc aminte de Dumnezeu numai atunci când sunt copleșiți de necazuri și strâmtorări. Adevărații creștini se străduiesc neîncetat ca, prin harul lui Hristos, sufletele lor să devină mai curate, mai pline de iubire, de blândețe, de smerenie și de pace. În același timp, ei caută să se îmbogățească mereu *cu tot mai multe fapte bune*, pentru că, după cuvântul Sfântului Iacob: "Credința fără fapte este moartă" (Iacov 2, 26), este ca un pom fără roade. Cu alte cuvinte, credința noastră în Dumnezeu și dragostea față de El și de semenii noștri trebuie să se facă vădită în săvârșirea de fapte bune. Sfânta Scriptură a Vechiului și mai ales cea a Noului Testament este plină de îndemnuri la săvârșriea de fapte bune, la slujirea aproapelui nostru, căci această lucrare este tot ce poate fi mai frumos și mai înălțător în viața omului, ea aducând cu sine adevărata bucurie a vieții.

Drept aceea, ca să ne arătăm credința în Dumnezeu, să urmăm pururea în viața noastră minunatele pilde de dragoste față de aproapele și de săvârșire a binelui, pe care ni le înfățișează Mântuitorul și alesii Săi. Să nu uităm nicicând cuvintele Sfântului Apostol Pavel care zice că noi "suntem făptura lui (Dumnezeu), ziditi în Hristos Iisus

spre fapte bune, pe care Dumnezeu le-a gătit mai dinainte ca să umblăm întru ele" (Efes. 2, 10). Dar această îndatorire o putem desprinde chiar din cuvintele Mântuitorului pe care le-am auzit tot în pericopa evanghelică de azi: "Trebuie ca Eu să fac lucrurile Celui ce M-a trimis până este ziuă; vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze. Cât sunt în lume sunt Lumina lumii" (Ioan 9, 4-5).

Așa trebuie să fie și adevăratul creștin, adevăratul fiu al lui Dumnezeu și următor al lui Iisus Hristos Cel înviat. Să lucreze până este ziuă, adică atât timp cât este în integritatea forțelor sale fizice și sufletești, să trăiască în lumină de la începuturile vieții sale până la sfârșit, să-și desfășoare viața în conformitate cu voia lui Dumnezeu și cu învățătura adusă în lume de Fiul Său, adică sub semnul adevărului, al binelui și al frumosului. Să propovăduiască fără încetare pe Hristos și învățătura Lui, să-I închine Lui toate gândurile, toate acțiunile, dar și toate înfrângerile vieții, să-și îndrepte sufletul numai către Tatăl ceresc, de la Care să ceară cu credință "toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit". În felul acesta, adevăratul creștin va putea să fie și el "lumină lumii", să fie pildă vrednică de urmat pentru semenii lui, să lucreze cu dragoste, ca viața tuturor să fie mai bună și mai luminoasă, ca pacea și buna înțelegere să stăpânească pretutindeni. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A ŞAPTEA DUPĂ PAŞTI

(A Sfinţilor Părinţi de la Sinodul I ecumenic – Ioan 17, 1-13)

Unitatea Bisericii

"Părinte Sfinte, întru numele Tău
păzeşte-i pe cei pe care Mi i-ai dat, ca
ei să fie una, aşa cum suntem Noi"
(Ioan 17, 11)

Iubiţi credincioşi,

În urmă cu trei zile am prăznuit Înălţarea Mântuitorului la cer la 40 de zile după slăvita Sa Înviere din morţi, iar peste o săptămână vom prăznui Rusaliile, sărbătoarea Pogorârii Sfântului Duh peste Sfinţii Apostoli în Ierusalim, zi în care s-a întemeiat, în chip văzut, noua Biserică creştină. În Duminica de azi – deci între cele două mari praznice creştine – facem pomenirea, cu cinste, a celor 318 Sfinţi Părinţi care au luat parte la lucrările primului Sinod ecumenic, ce a avut loc la Niceea, în anul 325. Pentru a înţelege mai bine scopul convocării acestui Sinod şi mai cu seamă importanţa lui pentru Biserica noastră, consider că este potrivit să pornim de la textele biblice care s-au citit astăzi, adică "Apostolul" şi "Evanghelia". Pericopa evanghelică de azi nu este decât un fragment din "Rugăciunea arhierească" pe care a rostit-o Iisus înaintea ucenicilor Săi la Cina cea de Taină, în seara zilei de joi, 13 Nissan, premergătoare patimilor. În aceasta, S-a rugat pentru Sine, apoi pentru ucenicii Săi prin cuvintele: "Părinte Sfinte, întru numele Tău păzeşte-i pe cei pe care Mi i-ai dat, ca ei să fie una, aşa cum suntem Noi" (Ioan 17, 11), continuând apoi să Se roage pentru toţi aceia care vor crede în El: "Dar nu numai pentru ei Mă rog, ci şi pentru cei ce prin cuvântul lor vor crede în Mine" (Ioan 17, 20). Dar ambiţiile şi patimile omeneşti au dus adeseori la dezbinări şi la fărâmiţarea unităţii noii Biserici creştine, care au început chiar din "veacul apostolic".

Din cealaltă pericopă care s-a citit azi, din "Faptele Apostolilor", aflăm că Sfântul Apostol Pavel, fiind în orașul Milet, port la Marea Mediterană în Asia Mică (Turcia de azi), în drum spre Ierusalim, a invitat acolo pe "preoții Bisericii" din Efes (Fapte 20, 17), oraș mai mare, situat la nord de Milet, oraș în care predicase aproape trei ani, în cursul celei de a treia călătorii misionare. Cu prilejul acestei întâlniri în Milet, Sfântul Pavel a prevenit pe preoții din Efes de primejdiile care se vor abate asupra comunității de acolo, prin cuvintele: "Vor intra între voi lupi înverșunați care nu vor cruța turma; și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați grăind lucruri sucite, ca să-i tragă după ei pe ucenici" (Fapte 20, 30).

Din nefericire, situații similare s-au petrecut și în alte părți ale lumii creștine, mai cu seamă după ce împăratul Constantin cel Mare a dat libertate Bisericii prin cunoscutul său Edict de la Mediolanum (azi Milano), din anul 313. După numai câțiva ani de la acest eveniment crucial din viața Bisericii, un preot, pe nume Arie din Alexandria Egiptului, învăța că Iisus nu este Dumnezeu adevărat, ci ar fi cea mai aleasă creatură a lui Dumnezeu Tatăl, încât, prin aceasta, el nega însăși dumnezeirea sau divinitatea lui Iisus. Pentru că erezia sau învățătura greșită a lui Arie a început să prindă teren printre unii creștini mai puțin inițiați în probleme teologice și pentru că era amenințată însăși unitatea Bisericii, la inițiativa împăratului Constantin cel Mare a fost convocat primul Sinod ecumenic, adică o adunare sau un congres al tuturor episcopilor din lumea creștină de atunci (sinodos = adunare, icumeni = lume) în orașul Niceea, în Asia Mică, nu departe de Constantinopol, viitoarea capitală a imperiului, care se construia atunci. Au fost prezenți 318 Sfinți Părinți, episcopi din întregul imperiu roman, inclusiv reprezentanți ai papei, între care s-au remarcat episcopii Atanasie al Alexandriei, Nicolae din Mira Lichiei, Osius din Cordoba, din Spania, un episcop din Tomis (Constanța de azi), probabil un daco-roman. Părinții participanți la lucrările Sinodului au condamnat erezia lui Arie și au formulat primele șapte articole din Simbolul de credință sau Crezul pe care îl rostim și noi la fiecare Sfântă Liturghie, sau pe care îl citește nașul în numele pruncului adus la botez (alte cinci articole vor fi formulate la al doilea Sinod ecumenic din anul 381). Articolele formulate la Niceea pri-

veau mai cu seamă dumnezeirea sau divinitatea Fiului, exprimată limpede în articolul 2: "(Cred) întru unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii: Lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut, Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut".

Iubiți credincioși,

Erezia lui Arie s-a stins încet, pe parcursul mai multor ani, dar după ea au apărut alte erezii care au tulburat pacea Bisericii și au dus la sfâșierea unității ei. În anul 1054 s-a produs "schisma cea mare", adică o ruptură sau o separare între Biserica din fostul Imperiu roman de Răsărit – acum bizantin – și cel roman de Apus. Așa au apărut cele două mari Biserici creștine: cea răsăriteană sau ortodoxă și cea apuseană sau catolică. În secolul al XVI-lea, din sânul Bisericii catolice s-au desprins câteva confesiuni noi, numite "protestante": luterană (evanghelică), calvină (reformată), unitariană, iar în Anglia, cea anglicană. După descoperirea Americii, noii emigranți au dus acolo și confesiunea pe care o mărturisiseră în țara lor de origine. Așa au apărut în "Lumea Nouă", Biserici catolice, dar și protestante de diferite nuanțe, la care se vor adăuga mereu sute și sute de confesiuni, care își trag originea mai cu seamă din protestantism și care vor fi denumite "neoprotestante" sau "secte", multe dintre ele având azi milioane de adepți. Din America, aceste noi confesiuni sau secte au fost propagate și în țări europene, între care și la noi în țară, mai cu seamă prin foști emigranți, originari din părțile de vest ale țării (Arad, Bihor), pe la începutul secolului al XX-lea, sau prin mijlocirea unor predicatori de origine maghiară. Așa au apărut la noi câteva culte neoprotestante sau secte (baptist, adventist, penticostal, mai nou "martorii lui Iehova"), care produc dezbinare și tulbură pacea confesională în multe parohii ortodoxe.

Iubiți credincioși,

Duminica de azi ne îndeamnă la unitate, la unitatea pe care a dorit-o Sfântul Împărat Constantin cel Mare, pe care îl prăznuim la 21 mai, împreună cu Sfinții Părinți participanți la lucrările primului

Sinod ecumenic. În Epistola pe care Sfântul Apostol Pavel o adresa credincioşilor din Efes, el îi îndemna aşa: "Străduiţi-vă să păstraţi unitatea duhului întru legătura păcii. Un singur Trup (al Bisericii) şi un singur Duh, aşa cum aţi fost chemaţi la o singură Nădejde a chemării voastre; un singur Domn, o singură Credinţă, un singur Botez, un singur Dumnezeu şi Tată al tuturor, Care este peste toţi şi prin toţi şi întru toţi" (Efes. 4, 3-6). Şi acelaşi Apostol le scria şi corintenilor: "Vă rog, fraţilor, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toţi să fiţi într-o vorbă şi în sânul vostru să nu fie dezbinări; ci să fiţi cu totul uniţi în acelaşi gând şi în aceeaşi dreaptă judecată" (I Cor. 1, 10).

Astăzi e mai multă nevoie ca oricând de unitate, mai cu seamă în Biserică şi prin Biserică, ştiind că în viaţa politică se întâlnesc atâta dezbinare, ură şi minciună. La nenorocirile de ordin politico-social la care asistăm, se adaugă şi altele, de natură confesională, când vedem atâţia "lupi înverşunaţi" care încearcă să sfâşie, să dezbine turma noastră ortodoxă. Întâlnim zilnic atâţia tineri amăgiţi cu dolari sau în alt chip, care stau la colţuri de stradă să ne vândă "Turnul de veghe", să ne împartă broşuri, să ne invite la adunări sectare, şi nu de puţine ori ne bat la uşa casei sau apartamentului în aceleaşi scopuri prozelitiste. Sunt "prooroci şi învăţători mincinoşi", care încearcă să "strecoare erezii pierzătoare", cum scria Sfântul Apostol Petru (II Petru 2, 1).

În faţa acestor ofensive sectare, antiortodoxe şi antiromâneşti, datoria noastră de buni fii ai Bisericii şi ai neamului este aceea de a rămâne statornici în Ortodoxia străbună, de a ne apăra credinţa şi tradiţiile strămoşeşti. Să nu uităm nici o clipă cuvintele aceluiaşi Apostol Pavel care scria fiului său duhovnicesc Tit: "Pe omul eretic, după întâia şi a doua mustrare îndepărtează-l, ştiind că unul ca acesta s-a înstrăinat (pervertit) şi rătăceşte în păcat, osândit de sine însuşi" (Tit 3, 10-11). Drept aceea, iubiţi credincioşi, să medităm, cu prilejul acestui praznic, la îndatoririle noastre de buni creştini, să-i ajutăm pe cei căzuţi, dar să-i ajutăm şi pe preoţii noştri în misiunea lor, ca astfel să contribuim, prin viaţa şi lucrarea noastră, la păstrarea unităţii, spre care ne îndeamnă Hristos Domnul. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA RUSALIILOR

Sfântul Duh în Biserică

Iubiți credincioși,

Cu cincizeci de zile în urmă am sărbătorit Învierea Domnului, iar acum zece zile, Înălțarea Sa la cer. Iată că azi prăznuim un alt fapt de seamă din istoria mântuirii, și anume Pogorârea Duhului Sfânt asupra Sfinților Apostoli și, prin ei, asupra omenirii întregi, din toate timpurile și din toate locurile. Sărbătoarea de azi este denumită "Pogorârea Duhului Sfânt", "Cincizecimea" sau, cu un termen specific limbii române, "Rusaliile" (de la sărbătoarea păgână "Rosalia", ziua trandafirilor, care se prăznuia la o dată apropiată) sau chiar "Ziua Sfântului Duh", căci azi preamărim în chip deosebit cea de a treia persoană a Sfintei Treimi.

Din primele zile ale creștinismului se obișnuiește ca această sărbătoare să fie cinstită și prin împodobirea caselor și bisericilor cu ramuri verzi și cu flori. Este ziua în care s-a întemeiat în chip văzut Biserica, pentru că, în chip nevăzut sau tainic, ea, Biserica, s-a întemeiat prin jertfa Mântuitorului pe cruce și prin Învierea Sa din morți (cf. Fapte 20, 28).

Spre deosebire de alte sărbători împărătești, Pogorârea Duhului Sfânt nu este prezentată de Sfintele Evanghelii, ci în capitolul al doilea din cartea "Faptele Apostolilor", scrisă de Sfântul Evanghelist Luca. Această minune a venirii Duhului Sfânt peste Apostoli le-a fost făgăduită de Mântuitorul Însuși, în cuvintele rostite la Cina cea de Taină, deci înaintea Patimilor Sale, când le-a spus: "Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu vi-L voi trimite de la Tatăl, Duhul Adevărului, Cel Ce din Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine" (Ioan 15, 26) și: "El vă va călăuzi întru tot adevărul" (Ioan 16, 13). Iar înainte de Înălțarea Sa la cer, le-a poruncit să nu se îndepărteze de Ierusalim, ci "să aștepte făgăduința Tatălui pe care ați auzit-o de la

Mine; că Ioan a botezat cu apă, dar voi veţi fi botezaţi întru Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile" (Fapte 1, 4-5), continuând apoi să le arate ce misiune vor avea de îndeplinit după ce nu va mai fi cu ei: "Dar veţi primi putere prin venirea peste voi a Sfântului Duh şi-Mi veţi fi martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginea pământului" (Fapte 1, 8).

Istorica Pogorâre a Duhului Sfânt a avut loc la Ierusalim, în ziua "Cincizecimii", zi în care evreii comemorau legământul făcut de Dumnezeu cu poporul lui Israel, pe Muntele Sinai, când Moise a primit "tablele Legii", cu cele zece porunci sau Decalogul. Dar tot atunci se împlineau – pentru ucenicii Domnului – 50 de zile de la Învierea Sa din morţi. Cu prilejul sărbătorii evreieşti, se adunaseră la templul din Ierusalim un număr mare de închinători din oraş şi din împrejurimi, la care se adăugau şi iudeii din "diaspora", deci cei stabiliţi în afara hotarelor Ţării Sfinte, precum şi "prozeliţi", adică păgâni convertiţi la iudaism. Toţi proveneau din întreg bazinul Mării Mediterane, din Asia Mică şi din Orientul Apropiat, aproximativ 15 etnii şi zone geografice pe care le enumeră Sfântul Luca. Atât iudeii din diaspora, cât şi prozeliţii nu cunoşteau limba aramaică vorbită atunci în Ierusalim şi Ţara Sfântă şi în care a predicat şi Mântuitorul. Potrivit poruncii date de Mântuitorul, se găseau în Ierusalim şi cei 12 Apostoli, între care şi Matia, cel ales în locul lui Iuda vânzătorul, stând împreună într-o casă, probabil de frica iudeilor. Potrivit tradiţiei, era împreună cu ei şi Sfânta Fecioară Maria.

De dimineaţă, în jurul orei 9 (sau în "ceasul al treilea" al iudeilor), fără de veste, un vuiet puternic, ca de suflare de vânt, a învăluit casa în care erau Apostolii şi s-au arătat *"limbi ca de foc"* şezând pe fiecare dintre ei, şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să grăiască şi în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi" (Fapte 2, 1-4). Se împlineau făgăduinţele Mântuitorului. Vuietul respectiv, ca şi darul minunat care li s-a dat de sus Apostolilor, de a vorbi în limbile celor ce se găseau în Ierusalim, i-a uimit şi i-a tulburat pe toţi cei prezenţi, încât unii considerau chiar că ar fi beţi. Din acest motiv, a luat cuvântul Sfântul Apostol Petru, cel mai în vârstă şi cel mai apropiat de Mântuitorul, ca să spulbere nedumerirea lor şi chiar ironia sau acuza unora, adeverind că toată minunea la care asistaseră nu

era altceva decât împlinirea proorocirii lui Ioil cu privire la pogorârea Duhului Sfânt (Ioil 3, 1-5). Aceasta a fost prima predică "apostolică". Iisus rostise prima predică în Nazaret, citind o profeție a lui Isaia despre El (cf. Luca 4, 16-30), iar Petru își începea predica în Ierusalim, pornind de la un text din proorocia lui Ioil, dar și din Psaltirea lui David, propovăduindu-L și făcându-L cunoscut tuturor pe Iisus Cel răstignit și înviat (Fapte 2, 14-36). În urma predicii, Sfântul Apostol Petru le cere categoric celor ce-l ascultaseră: "Pocăiți-vă și fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre; și veți primi darul Sfântului Duh" (Fapte 2, 38). Predica lui a avut efectul dorit, pentru că în aceeași zi s-au botezat "ca la trei mii de suflete" (cf. Fapte 2, 41). Se întemeia astfel, în chip văzut, noua Biserică a lui Iisus Hristos, lua ființă prima comunitate creștină, fapt pentru care Ierusalimul este considerat "Maica tuturor Bisericilor", căci aici își are începutul Biserica universală de mai târziu.

Sfântul Luca prezintă, în continuare, și câteva aspecte din viața primilor creștini, care "stăruiau în învățătura Apostolilor și în părtășie, în frângerea pâinii și în rugăciuni", "având toate îndeobște și mulți își vindeau averile ca să poată fi ajutați cei în nevoi" (cf. Fapte 2, 42-47). Deci era o viață de rugăciune, de într-ajutorare reciprocă, de împărtășire cu Trupul și Sângele Domnului.

Iubiți credincioși,

Cu toate că Sfântul Duh S-a pogorât acum peste Sfinții Apostoli, "în chip de limbi ca de foc", cu toate că El revarsă acum toată bogăția harului și a iubirii dumnezeiești peste ei, totuși, Duhul Sfânt a fost mereu prezent în lume în decursul istoriei. A luat parte la crearea lumii, alături de Tatăl și de Fiul, a călăuzit pe patriarhii Vechiului Testament, a luminat mintea proorocilor și dreptilor aceleiași Legi vechi, S-a coborât și a umbrit pe Sfânta Fecioară Maria ca să nască pe Pruncul Iisus, i-a călăuzit pe magi, pe păstori și pe dreptul Simeon ca să vadă în Pruncul născut în Betleem pe Mesia Cel așteptat, l-a luminat pe Ioan Botezătorul să-L recunoască în Iisus Cel venit la botez pe "Mielul lui Dumnezeu, Cel Ce ridică păcatele lumii" (Ioan 1, 29).

După sărbătoarea Cincizecimii, tot Duhul Sfânt a dat curaj Sfinților Apostoli ca să-L predice pe Hristos printre iudei și păgâni; i-a

inspirat pe Sfinţii Evanghelişti şi pe alţi Sfinţi autori la scrierea celor 27 de cărţi ale Noului Testament; a îndrumat paşii, mintea şi inima Sfinţilor Apostoli, inclusiv a Sfântului Apostol Pavel, cel chemat la Hristos pe drumul Damascului, în călătoriile şi lucrarea lor misionară; a întărit în credinţă, în iubire de Hristos şi în nădejdea în dobândirea fericirii veşnice pe toţi aceia care au avut curajul să-L mărturisească pe Hristos, dându-şi viaţa pentru El; a luminat pe Sfinţii Părinţi participanţi la lucrările celor şapte Sinoade ecumenice, ori ale unor Sinoade locale în care au apărat dreapta învăţătură a Bisericii şi au osândit pe ereticii vremii lor; a întărit şi a călăuzit pe smeriţii călugări şi sihaştrii care căutau – departe de lume – desăvârşirea vieţii lor şi apropierea de Dumnezeu; le-a insuflat tărie şi iubire de Dumnezeu marilor misionari din epoca modernă, din cele două Americi, din Orientul Îndepărtat, din Africa şi Australia, care nu o dată şi-au sfârşit viaţa ca şi martirii din primele veacuri. Deci, prin ajutorul Duhului Sfânt, toţi aceşti oameni au săvârşit o impresionantă lucrare de renaştere spirituală, de cunoaştere a lui Dumnezeu şi, mai cu seamă, a învăţăturii pe care a adus-o Fiul Său în lume.

La cel de-al doilea Sinod ecumenic, din anul 381, Sfinţii Părinţi prezenţi au stabilit, prin articolul 8 din Simbolul credinţei, că noi credem "Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel Ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi mărit, Care a grăit prin prooroci". Deci este prezentată aici, succint, întreaga învăţătură a Bisericii despre Duhul Sfânt, dar mai ales de-o-fiinţimea Sa cu Tatăl şi cu Fiul. După Cincizecimea din anul 33, prin întemeierea Bisericii lui Hristos, Duhul Sfânt rămâne prezent în istorie şi în Biserică. Aceasta este considerată ca o "prelungire tainică a întrupării Domnului", atât prin prezenţa lui Hristos Cel euharistic, cât şi prin lucrarea Duhului Sfânt. Hristos este Capul nevăzut al Bisericii, Cel Care o conduce, iar Duhul Sfânt, ca "Domn de viaţă Făcător", este Cel Care o sfinţeşte, prin lucrarea pe care o desfăşoară sfinţiţii ei slujitori – episcopi, preoţi şi diaconi – rânduiţi spre această slujire prin Taina Hirotoniei. Preoţii sunt cei care cheamă Duhul Sfânt şi harul Său sfinţitor în rugăciunile pe care le rostesc la felurite slujbe. Ei sunt cei care sfinţesc cinstitele daruri de pâine şi vin, cerând lui Dumnezeu ca Duhul Sfânt să vină şi să le prefacă în Trupul

și Sângele Domnului: "Doamne, Cela Ce ai trimis pe Prea Sfântul Tău Duh în ceasul al treilea Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-L înnoiește nouă, celor ce ne rugăm Ție"... "și Te rugăm, Te chemăm și cu umilință la Tine cădem: Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste aceste Daruri ce sunt puse înainte. Și fă pâinea aceasta Cinstit Trupul Hristosului Tău. Iar ceea ce este în potirul acesta, Cinstit Sângele Hristosului Tău. Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt".

Iar la sfințirea Aghiasmei mari, la Bobotează, cerem tot mijlocirea Sfântului Duh prin rugăciunea: "Tu Însuți, Iubitorule de oameni, Împărate, vino și acum, prin pogorârea Sfântului Tău Duh, *Care sfințește toate,* și sfințește apa aceasta".

Duhul Sfânt lucrează însă și în noi, ne sfințește și pe noi, pe fiecare în parte, ne călăuzește viața de la botez până la mormânt. Prin Taina Sfântului Botez ne naștem la viață nouă prin Sfântul Duh, iar prin Taina Mirungerii, care urmează imediat după botez, ni se dă "pecetea darului Sfântului Duh", iar cel botezat devine un pnevmatofor, adică un purtător de Duh Sfânt. După cuvântul Sfântului Apostol Pavel, trupul nostru devine "un templu al Duhului Sfânt" (cf. I Cor. 6, 19); căci, după cum spunea tot el: "Noi toți într-un Duh ne-am botezat, pentru ca să fim un singur trup – fie iudei, fie elini, fie liberi –, și toți la un Duh ne-am adăpat" (I Cor. 12, 13), deci noi, creștinii, suntem "mădularele" sau membrii Trupului tainic al Domnului care este Biserica.

Duhul Sfânt umple de bucurie și de seninătate copilăria, îndrumă tinerețea, ocrotește bătrânețea. El își revarsă neîncetat darurile Sale cele bogate peste noi, șapte la număr, așa cum le arată proorocul Isaia: "înțelepciunea, înțelegerea, sfatul, puterea, cunoștința, temerea de Dumnezeu și buna credință" (Is. 11, 2). Iar Sfântul Apostol Pavel arată care sunt "roadele" Duhului Sfânt: dreptatea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credincioșia, blândețea, înfrânarea (cf. Gal. 5, 22).

Dumnezeu-Duhul Sfânt ne-a învrednicit pe fiecare cu multe din aceste "roade" sau "daruri" ale Sale. De aceea, să urmăm chemarea aceluiași Apostol al neamurilor: "Vă îndemn, fraților, să-i dojeniți pe cei fără de rânduială. Îmbărbătați-i pe cei slabi de înger, sprijiniți pe

cei neputincioşi, fiţi îndelung-răbdători faţă de toţi. Vedeţi ca nu cumva cineva să răsplătească cuiva răul cu rău, ci întotdeauna să urmăriţi binele: şi unul către altul, şi fiecare către toţi. Bucuraţi-vă întotdeauna, rugaţi-vă neîncetat, mulţumiţi întru toate; căci aceasta este voia lui Dumnezeu întru Hristos Iisus pentru voi. *Duhul să nu-l stingeţi* (I Tes. 5, 14-19).

Dacă "aceasta este voia lu Dumnezeu", trebuie să o urmăm şi noi; să fim şi noi asemenea primilor creştini din comunitatea din Ierusalim care stăruiau în rugăciune, în frângerea pâinii şi în ajutorarea săracilor, lăudându-L pe Dumnezeu prin aceste fapte ale lor, prin "roadele" vieţuirii lor cu adevărat creştine, vrednice de calitatea de "ucenic" al lui Hristos şi de părtaş al harului Duhului Sfânt. În lumea atât de decăzută şi înstrăinată de Dumnezeu în care trăim, să cerem harul Prea Sfântului şi de viaţă Făcătorului Duh ca să împace neamurile, să ne redea credinţa, să ne întărească nădejdea, să ne dăruiască mai multă iubire, să ne călăuzească spre Hristos, Cel care este Calea, Adevărul şi Viaţa.

Să-L lăudăm şi să-L cinstim şi noi pe Dumnezeu-Duhul Sfânt printr-o rugăciune pe care I-a închinat-o Biserica: "Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, Care pretutindeni eşti şi toate le plineşti; Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi Te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte pe noi de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre". Amin.

PREDICA
LA DUMINICA RUSALIILOR

Biserica și însușirile ei

"(Cred) și întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică"
(Articolul 9 din Simbolul credinței)

Iubiți credincioși,

Prăznuim astăzi Pogorârea Sfântului Duh – în chip de limbi ca de foc – peste Sfinții Apostoli, sau Rusaliile, eveniment unic în istoria mântuirii, petrecut în Ierusalim, la cincizeci de zile după Învierea Mântuitorului și la zece zile după slăvita Sa Înălțare la cer. Se împlinea astfel făgăduința pe care le-o făcuse Mântuitorul Sfinților Apostoli înainte de Înălțare, că "vor fi botezați întru Duhul Sfânt", care le va da puterea să-I fie martori din Ierusalim "până la marginile pământului" (Fapte 1, 4-5 și 8). Faptul în sine este relatat în pericopa "apostolică" citită azi la Sfânta Liturghie, din cartea "Faptele Apostolilor", scrisă de Sfântul Evanghelist Luca. Din cele relatate de el aflăm că, după pogorârea Duhului Sfânt și după cuvântarea Sfântului Apostol Petru, s-au botezat "ca la trei mii de suflete" (cf. Fapte 2, 1-41). În felul acesta, a luat naștere, în chip văzut, Biserica lui Iisus Hristos, în Ierusalim, în urmă cu aproape două mii de ani. Din aceste motive, socotim că e bine ca în cuvântul de învățătură de astăzi să vorbim despre Biserică și mai cu seamă despre însușirile ei, potrivit celor scrise în Sfânta Scriptură și celor ce ne învață Sfânta Tradiție.

Prin Biserică înțelegem așezământul sfânt întemeiat de Domnul nostru Iisus Hristos pentru mântuirea credincioșilor. Mântuitorul a întemeiat Biserica Sa pe cruce (Fapte 20, 28), iar în chip văzut, în ziua Cincizecimii, când a trimis pe Duhul Sfânt în chipul limbilor ca de foc asupra Sfinților Apostoli. Aceștia au întemeiat atunci, prin cuvântul lor, prima obște de credincioși, botezându-se "ca la trei mii de suflete" (Fapte 2, 41).

Sfânta Scriptură ne învață că Mântuitorul este Capul Bisericii, iar Biserica este Trupul Lui. Sfântul Apostol Pavel scria efesenilor: "Și L-a dat (pe Hristos) cap Bisericii care este trupul Lui" (Efes. 2, 22-23). Noi, credincioșii, suntem mădulare ale Trupului lui Hristos, adică ale Bisericii (Rom. 12, 5; I Cor. 12, 27).

Biserica este aceea care continuă lucrarea Mântuitorului pe pământ, căci El i-a dat întreita putere: de a învăța adevărul dumnezeiesc (Matei 28, 19), de a săvârși Sfintele Taine și slujbe bisericești (Ioan 20, 22-23; Luca 22, 19; I Cor. 11, 24-25) și de a conduce pe credincioși pe calea adevăratei trăiri creștinești (Luca 10, 16; Ioan 20, 21). Cu alte cuvinte, Mântuitorul a lăsat ca Biserica să-I continue lucrarea de mântuire prin cele trei puteri sau slujiri pe care le-a avut El pe pământ: învățătorească, arhierească sau sfințitoare și împărătească sau de conducere.

În Biserică, Mântuitorul împărtășește harul Său mântuitor prin Duhul Sfânt, în Sfintele Taine. De aceea, numai în Biserică există mântuire și nimeni nu poate să se mântuiască dacă nu este mădular al Trupului lui Hristos, adică al Bisericii. Un credincios care se desprinde de Biserică, adică de Trupul tainic al lui Hristos, este mort duhovnicește, pierzându-și mântuirea. Sfântul Ciprian scria că nu poate nimeni să aibă pe Dumnezeu ca tată dacă nu are Biserica drept mamă.

Biserica nu greșește niciodată, tocmai pentru faptul că este Trupul lui Hristos, iar El, capul ei și pentru că în ea lucrează neîncetat Duhul Sfânt, prin harul Său. Din această pricină, Sfântul Apostol Pavel numește Biserica "stâlp și temelie adevărului" (I Tim. 3, 15). Ea este nebiruită în adevărul ei dumnezeiesc.

Biserica, asemenea Mântuitorului, are două înfățișări: una văzută și alta nevăzută. Are o înfățișare văzută pentru că este pe pământ, având membrii văzuți, cu o conducere bisericească văzută, cu slujbe și rânduieli văzute. Dar are și o înfățișare nevăzută, căci nevăzut este Întemeietorul și Capul ei, nevăzuți sunt membrii ei care au trecut din această viață, nevăzută este lucrarea Sfântului Duh din ea și nevăzută este legătura duhovnicească ce unește toate mădularele Bisericii între ele, dar și cu Iisus Hristos, formând un singur trup.

Membri ai Bisericii sunt socotiți toți credincioșii botezați cu botezul creștin, adică în numele Sfintei Treimi, care mărturisesc aceeași

credință, care se împărtășesc cu aceleași Sfinte Taine și care stau sub cârmuirea văzută a aceleiași ierarhii bisericești. Din Biserică fac parte atât cei drepți, cât și cei păcătoși, căci, după cum spunea Sfântul Apostol Pavel: "Într-o casă mare nu sunt doar vase de aur și de argint, ci și de lemn și lut, și unele sunt spre cinste, iar altele, spre necinste" (II Tim. 2, 20). Însuși Mântuitorul a arătat, prin mai multe pilde, că și păcătoșii fac parte din Biserică: pilda neghinelor (Matei 13, 24-30), a năvodului (Matei 13, 47-48), a celor zece fecioare (Matei 25, 1-13), cu oaia cea rătăcită (Matei 18, 12-13) și altele. Cei păcătoși sau cei rătăciți sunt socotiți membre sau mădulare bolnave ale Bisericii, de care trebuie să avem grijă deosebită, spre a-i aduce la calea mântuirii.

Dar nu numai credincioșii vii, ci și cei adormiți întru dreapta credință și nădejdea învierii sunt socotiți membri ai Bisericii. Aceștia alcătuiesc Biserica "biruitoare" sau "triumfătoare", pentru că ei au trecut pragul acestei vieți de luptă, primind drept răsplată "cununa nevestejită a măririi" (I Petru 5, 4). Spre deosebire de Biserica luptătoare, din cea triumfătoare fac parte numai cei drepți, la care se adaugă și îngerii. Amândouă aceste Biserici alcătuiesc același Trup al lui Hristos, fiind legate întreolaltă prin virtutea iubirii, care se arată, pe de o parte, prin rugăciunile celor vii pentru cei morți, iar pe de altă parte, prin mijlocirea celor adormiți pentru cei care mai sunt încă în această viață.

Mântuitorul Iisus Hristos, întemeind Biserica, a așezat în ea o anumită ordine și rânduială. În chip nevăzut, Biserica este condusă de El Însuși, iar în chip văzut conducerea Bisericii o asigură ierarhia bisericească. Această ierarhie își are obârșia de la Însuși Mântuitorul care i-a ales pe cei 12 Apostoli (Matei 10, 1-3; Luca 9, 1-6), apoi pe cei 70 de ucenici (Luca 10, 1-11), primii fiind întăriți pe deplin în slujba lor după pogorârea Duhului Sfânt, la Cincizecime. La rândul lor, Sfinții Apostoli au așezat în Biserică episcopi, preoți și diaconi, ca să propovăduiască cuvântul adevărului, să păstorească obștea creștinilor și să sfințească pe credincioși prin Sfintele Taine și slujbe bisericești. Credincioșii de rând sunt numiți și "laici" sau "mireni". Sfântul Apostol Pavel vorbește de ierarhia bisericească prin cuvintele: "Iar fiecăruia dintre noi i s-a dat harul după măsura darului lui Hristos... El i-a dat pe unii ca să fie apostoli, pe alții profeți, pe alții binevesti-

tori, pe alţii păstori sau învăţători, ca să-i pregătească pe sfinţi pentru lucrarea slujirii, spre zidirea trupului lui Hristos" (Efes. 4, 7, 11-12; vezi şi I Cor. 12, 27-28). Iar în altă parte, tot Sfântul Pavel scria despre ierarhie: "Noi suntem împreună lucrători cu Dumnezeu", iar despre credincioşi: "Voi sunteţi ogorul lui Dumnezeu, zidirea lui Dumnezeu" (I Cor. 3, 9).

Din articolul 9 din Simbolul credinţei am putut constata că Biserica este "una, sfântă, sobornicească şi apostolească". De aici reiese că Biserica are patru însuşiri sau atribute. Să vedem ce înţeles are fiecare dintre ele.

Zicem că Biserica este *"una"*, pentru că Unul este şi Întemeietorul şi Capul ei, Domnul nostru Iisus Hristos. El vorbeşte despre o singură turmă şi un singur păstor (Ioan 10, 16), arătându-şi dorinţa ca "toţi să fie una" (Ioan 17, 21). Unul este şi Duhul Sfânt care însufleţeşte Biserica cu harul dumnezeiesc, una este credinţa şi învăţătura Bisericii, precum una este şi adevărata cale care duce la mântuire. Sfinţii Părinţi au arătat în repetate rânduri că Biserica este una. De pildă, Sfântul Ciprian din Cartagina (secolul III) zicea: "Biserica este una, cu toate că, răspândindu-se credinţa, membrii ei sunt mulţi la număr. Astfel şi soarele are mai multe raze, dar este unul singur. Asemenea, un arbore are multe ramuri, dar este un singur arbore, sau, cu toate că dintr-un izvor curg mai multe râuleţe şi apele curg cu îmbelşugare, totuşi se păstrează unitatea cu izvorul".

Biserica este *"sfântă"*, pentru că sfânt este şi Capul ei, sfânt este Duhul care sălăşluieşte în ea, sfântă este învăţătura pe care o propovăduieşte, sfinte sunt mijloacele pe care le foloseşte pentru a aduce pe oameni la mântuire. Sfântul Apostol Pavel scria efesenilor: "Hristos a iubit Biserica şi S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfinţească prin cuvânt, după ce a curăţit-o prin baie de apă şi, ca s-o înfăţişeze Sieşi Biserică slăvită, fără să aibă întinăciune sau prihană, sau altceva de acest fel, ci să fie sfântă şi fără prihană" (Efes. 5, 25-27). Membrii păcătoşi ai Bisericii nu pătează cu nimic sfinţenia ei, căci nu membrii Bisericii o sfinţesc, ci Biserica îi sfinţeşte pe membrii ei.

Mântuitorul, trimiţând pe Sfinţii Apostoli la propovăduire, le-a poruncit: "Mergeţi şi învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh" (Matei 28, 19). Sfântul

Pavel (ne) învaţă că în Biserica lui Hristos nu se face nici o deosebire de neam: "Nu este elin şi iudeu, tăiere împrejur şi netăiere împrejur, barbar, scit, rob şi liber, ci toate şi întru toţi Hristos" (Col. 3, 11). Sfântul Chiril al Ierusalimului vorbind despre aceste lucruri, scria: "Biserica se numeşte *"sobornicească"* pentru că ea este în toată lumea, de la o margine a pământului la alta; pentru că ea învaţă sobornicește şi fără greşeală toate dogmele care trebuie să ajungă la cunoştinţa oamenilor despre lucrările văzute şi nevăzute, cereşti şi pământeşti; pentru că ea tratează sobornicește şi vindecă tot felul de păcate săvârşite de suflet şi de trup".

Biserica este *"apostolească"*, pentru că a fost întemeiată de Mântuitorul "pe temelia apostolilor şi a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuşi Iisus Hristos" (Efes. 2, 20). Sfinţii Apostoli au fost aceia care au întemeiat şi au organizat cele dintâi comunităţi creştine. Biserica păstrează neschimbată învăţătura dată de Mântuitorul prin Sfinţii Apostoli, precum şi darurile Sfântului Duh primite de Sfinţii Apostoli în chip neîntrerupt până azi.

Iubiţi credincioşi,

Astăzi Biserica creştină este împărţită în mai multe ramuri. Dar Biserica adevărată este cea Ortodoxă, pentru că ea a păstrat fără schimbare întreaga învăţătură şi toate rânduielile date de Mântuitorul Iisus Hristos, aşa cum le-a predat Sfinţilor Apostoli şi cum le-au statornicit Sfinţii Părinţi şi cele şapte Sinoade ecumenice sau a toată lumea. Datoria sfântă a oricărui bun creştin, care este un mădular al Bisericii, este aceea de a-şi iubi Biserica, de a ţine cu sfinţenie învăţăturile ei şi de a se uni cu Trupul Mântuitorului, care este veşnic prezent în Biserică, prin Sfânta Împărtăşanie. Să plecăm la casele noastre luminaţi de razele binefăcătoare ale Duhului Sfânt, care S-a pogorât peste Sfinţii Apostoli, şi să-L rugăm să ne învrednicească de darurile Sale cele bogate, acum şi în veci. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA ÎNTÂI DUPĂ RUSALII
(A Tuturor Sfinţilor)

Sfinţii

"Şi oricine a lăsat fraţi sau surori
sau tată sau mamă sau femeie sau
ţarine sau case, pentru numele Meu,
însutit va primi şi viaţa veşnică va
moşteni"
(Matei 19, 29)

Iubiţi credincioşi,

În firea fiecărui om există tendinţa de a admira tot ce este măreţ, sublim şi înălţător. Fiecare dintre noi cinsteşte şi apreciază un medic care i-a redat sănătatea ori i-a salvat viaţa, un profesor căruia îi datorează formaţia sa intelectuală, ori un alt semen al său cu calităţi deosebite. Fiecare neam îşi are în mare cinste eroii săi, fie că este vorba de mari conducători sau apărători ai independenţei ţării respective, fie de oameni de înaltă cultură care au contribuit la progresul material şi spiritual al ţării căreia îi aparţin, ori al omenirii întregi. Aşa se întâmplă şi în domeniul vieţii spirituale, căci şi Biserica îşi are propriii "eroi", oameni care prin viaţa lor aleasă şi prin faptele lor de excepţie au îndrumat pe semenii lor pe drumul slujirii lui Hristos şi L-au mărturisit prin iubire faţă de semeni şi prin împlinirea întocmai a preceptelor Sale.

În fiecare zi liturgică, în cadrul slujbelor Vecerniei şi Utreniei, elogiem prin imne şi cântări duhovniceşti pe acei oameni bineplăcuţi lui Dumnezeu, care, pentru frumuseţea morală a vieţii lor, pentru înălţimile duhovniceşti pe care le-au atins, au devenit "prieteni" şi "casnici" ai lui Dumnezeu, fapt pentru care Biserica i-a trecut în rândul aleşilor săi, adică între **sfinţi.** Bucurându-se de această cinstire sau venerare din partea credincioşilor, Biserica a instituit zile de

sărbătoare în amintirea lor, îndeosebi în ziua trecerii lor la cele veşnice; în numele lor s-au ridicat lăcaşuri de închinare, chipurile lor împodobesc bisericile şi casele credincioşilor, iar mulţi poartă nume de sfinţi ca patroni şi ocrotitori. Cu toţii îi invocăm în rugăciunile noastre ca mijlocitori înaintea Tatălui ceresc.

Există între creştini părerea greşită că este "sfânt" numai cel înzestrat cu puterea de a face minuni sau numai pustnicul retras din lume, în singurătate, iar alte confesiuni nesocotesc cu totul cinstirea sfinţilor. Toate aceste păreri sunt greşite, căci istoria ne arată că în decursul veacurilor au trăit mii de fiinţe cunoscute şi necunoscute care n-au săvârşit minuni şi nu s-au retras din lume, ci au trăit în mijlocul ei, dar, prin viaţa lor aleasă, prin rugăciune, muncă şi fapte deosebite, au ajuns pe culmile sfinţeniei. Sfânta Fecioară Maria, de pildă, n-a făcut minuni, în afară de faptul – care trebuie considerat ca o minune – naşterii celei mai presus de fire a lui Dumnezeu-Omul Iisus Hristos. Marii Părinţi ai Bisericii n-au făcut minuni în sensul obişnuit al cuvântului, doar dacă nu considerăm – ca minune – faptul că prin scrisul şi prin cuvântul lor înflăcărat au izbutit să schimbe mentalităţi învechite şi să aducă noi suflete la Hristos. Se ştie apoi că nu toţi aceia care au trăit retraşi de lume au ajuns pe culmile desăvârşirii morale sau ale sfinţeniei. Iar a spune că sfânt este numai cel fără de greşeală, înseamnă a face noi înşine o greşeală, căci este lucru ştiut că fiecare om este supus păcatului de la leagăn şi până la mormânt. Să ne gândim la Saul din Tars, care din prigonitor al Bisericii lui Hristos a devenit apostol, la Maria Egipteanca şi la alte femei păcătoase care, prin pocăinţă şi rugăciune, au urcat pe treptele sfinţeniei. Aşadar, putem spune că sfinţii au fost oameni ca şi noi, supuşi păcatului, dar care, după ce L-au cunoscut îndeaproape pe Mântuitorul, L-au mărturisit prin viaţa lor de fiecare zi, cu tot sufletul şi cu toată puterea fiinţei lor şi au revărsat apoi cu prisosinţă toată iubirea de care erau capabili asupra semenilor lor, prin fapte de ajutorare şi de conlucrare creştinească.

Fiecare zi din anul bisericesc este închinată unuia sau mai multor sfinţi, zi în care se face pomenirea naşterii sau a mutării lor la Domnul, ori a unei fapte minunate din viaţa lor. Sfinţii şi-au mărturisit

dragostea față de Dumnezeu și de aproapele în mai multe feluri, fapt pentru care Biserica cunoaște mai multe "grupe" sau "cete" de sfinți.

În primul rând sunt **martirii sau mucenicii,** adică aceia care în primele veacuri creștine, în epoca zisă "a persecuțiilor", au suferit moartea mucenicească pentru Hristos, refuzând să abjure credința creștină. Martirii făceau parte din toate categoriile sociale: negustori, meseriași, țărani, sclavi, militari, demnitari de stat, la care se adăugau, în chip firesc, cei ce aparțineau tagmei clericale: ierarhi, preoți și diaconi. Epoca martirilor nu se încheie, cum greșit cred unii, în momentul în care Biserica a dobândit dreptul la existență legală în statul roman, în anul 313, când împăratul Constantin cel Mare a dat cunoscutul Edict de la Milan, prin care se acorda libertate religiei creștine. Au existat martiri și în evul mediu și chiar în epoca modernă – pe care îi numim neomartiri – îndeosebi în țări din Asia, sau în țări islamice, în care anumiți misionari europeni s-au străduit să predice cuvântul lui Dumnezeu, necunoscut până atunci în locurile respective; mulți din ei au plătit cu viața această încercare de-a schimba religia autohtonilor, dar chiar și unii dintre cei care au venit la Hristos.

Amintim apoi pe **mărturisitori,** adică acei creștini – bărbați sau femei – care, deși n-au suferit moarte mucenicească pentru credința lor în Hristos, totuși au îndurat felurite chinuri, prigoane, închisoare sau exiluri din partea celor de alte religii. Ei sunt cunoscuți în toată istoria Bisericii, de la începuturile ei și până în zilele noastre.

O altă grupă de sfinți o constituie **ierarhii,** adică acei cârmuitori ai Bisericii creștine – mai ales în primele veacuri – care au fost trecuți între sfinți datorită învățăturii lor adânci și lucrărilor teologice pe care le-au scris, prin care au apărat dreapta credință împotriva unor învățături greșite, lucrări de care ne călăuzim până azi. Așa au fost Sfinții Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul sau Teologul și Ioan Gură de Aur, cei mai de seamă teologi din toată istoria Bisericii, și alții. Dar au mai fost trecuți între sfinți și unii ierarhi care n-au scris lucrări teologice, dar au strălucit prin înțelepciunea și priceperea cu care au îndrumat pe credincioși pe calea mântuirii, oferindu-le un exemplu de înaltă viețuire creștinească, așa cum a fost Sfântul Nicolae, arhiepiscopul din Mira Lichiei, atât de popular printre români.

In sfârşit, consemnăm pe **cuvioşi,** adică acei creştini care şi-au petrecut viaţa departe de zgomotul acestei lumi – ca sihaştri, pustnici sau călugări – în pustiuri, în peşteri şi în mănăstiri, trăind în post şi rugăciune neîncetată pentru mântuirea lor şi a oamenilor pe care i-au lăsat în lume, luptând mereu cu ispitele şi cu slăbiciunile firii omeneşti înclinate spre păcat.

Toţi aceşti martiri, mărturisitori, ierarhi şi cuvioşi au trăit în primele veacuri creştine şi aparţineau unor popoare din întinsul imperiu roman de atunci: greci, romani, egipteni, sirieni. Cu timpul, pe măsură ce s-au format state noi, au fost aduse la Hristos o serie de noi popoare, constituindu-se astfel şi "Biserici naţionale". Era firesc ca fiecare din acestea să fie animate de dorinţa de-a avea o organizare bisericească proprie, dar şi sfinţi din propriul lor neam. Aşa s-a ajuns să fie trecuţi în rândul sfinţilor anumiţi slujitori ai Bisericii care au contribuit la încreştinarea unor popoare, cum au fost Grigorie Luminătorul, creştinătorul armenilor, Sfânta Nunia (Nina), care a lucrat pentru încreştinarea georgienilor, şi Sfinţii Chiril şi Metodiu, consideraţi "apostolii" popoarelor slave. Tot în lumea ortodoxă, au fost trecuţi în rândul sfinţilor mulţi călugări care au trăit la Muntele Athos în Grecia sau în Lavra Pecerska din Kiev. Mai mult decât atât: chiar şi unii conducători de state care şi-au încreştinat supuşii au fost trecuţi cu timpul în rândul sfinţilor, aşa cum se întâmplase cu împăratul Constantin cel Mare, care acordase libertate Bisericii creştine. Aşa au fost: cneazul Vladimir de la Kiev, iar în Biserica apuseană, regele Ştefan al ungurilor şi alţii.

În perioada zisă "modernă" a istoriei şi chiar în cea "contemporană", aproape toate Bisericile ortodoxe naţionale, ca şi cea romano-catolică, de altfel, au canonizat pe unii dintre fiii lor duhovniceşti, consideraţi ca sfinţi fie de evlavia credincioşilor, fie de Biserica respectivă, oameni care prin întreaga lor lucrare misionară sau duhovnicească – şi nu de puţine ori prin jertfa propriei lor vieţi – au contribuit la progresul spiritual al neamului lor, ori la apărarea Bisericii lor în faţa atâtor încercări. Aşa a procedat şi Biserica Ortodoxă Română cu fiii ei cei mai aleşi, cum vom vedea în Duminica următoare şi în zilele speciale rânduite pentru cinstirea acelora. Biserica Ortodoxă Rusă, de pildă, a trecut în rândul neomartirilor, milioa-

nele de oameni nevinovaţi care au fost ucişi ori au murit de foame şi din cauza atâtor suferinţe pe care le-au îndurat, pe întreg cuprinsul fostului stat sovietic-ateu: ierarhi, călugări, preoţi de mir, credincioşi de toate vârstele şi categoriile sociale, bărbaţi sau femei, bătrâni, tineri şi copii.

Iubiţi credincioşi,

Din cele ce am prezentat, reiese că sfânt poate deveni orice credincios, indiferent de neamul din care face parte, de perioada istorică sau de zona geografică în care a trăit. După cum Duhul Sfânt i-a luminat pe apostoli în chip văzut, la Cincizecime, tot aşa a luminat şi pe aceşti sfinţi în chip tainic, făcându-i să trăiască după poruncile Domnului, desăvârşindu-i şi sfinţindu-i prin viaţa şi faptele lor. Cinstindu-i pe aceşti sfinţi din toate timpurile în prima Duminică după Pogorârea Duhului Sfânt, Biserica ne arată că şirul lor nu s-a încheiat, ci în rândul lor vor putea fi incluşi mereu şi alţii, pe care Biserica şi credincioşii îi vor considera vrednici de această aleasă cinstire sau venerare.

Vor exista sfinţi şi de-acum înainte, atâta vreme cât Duhul Sfânt îşi va exercita lucrarea Sa sfinţitoare asupra Bisericii, Trupul tainic al Domnului, noi fiind mădularele acestuia. Sfinţenia nu este altceva decât o rodire a lucrării Duhului Sfânt în Biserică, în credincioşi. Iar dintre aceşti membri ai Bisericii, fără îndoială că mulţi se vor strădui să meargă pe calea desăvârşirii, pe calea sfinţeniei, aşa cum au făcut atâţia alţii înaintea lor. Desigur, puţini dintre noi vor reuşi să ajungă la starea de sfinţenie. Dar aceasta nu înseamnă că noi trebuie să ne mărturisim creştini doar cu numele, în virtutea faptului că am fost botezaţi în numele Sfintei Treimi sau în virtutea unei tradiţii bimilenare de credinţă la poporul nostru. Dimpotrivă, avem datoria să urmăm pilda sfinţilor, de credinţă în Dumnezeu, de dragoste faţă de El şi de semenii noştri, de viaţă moral-spirituală autentic creştină, de dăruire pentru neamul şi ţara lor. Aşa vom cinsti cu adevărat ziua de azi, închinată tuturor sfinţilor care L-au iubit pe Dumnezeu şi I-au urmat învăţătura. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A DOUA DUPĂ RUSALII

(A Sfinţilor români)

"Şi Iisus le-a zis: Veniţi după Mine şi vă voi face pescari de oameni! Iar ei, îndată lăsându-şi mrejele, au mers după El"
(Matei 4, 19-20)

Iubiţi credincioşi,

Minunatele cântări pe care le auzim la slujbele Vecerniei şi Utreniei din fiecare zi liturgică fac elogiul sau caracterizarea acelora care, prin gând şi mai ales prin faptă, prin întreaga lor viaţă, au devenit următori ai Mântuitorului Iisus Hristos şi care pot sluji drept pildă de urmat şi pentru alţii. Aceste cântări duhovniceşti ne poartă cu gândul spre sfinţii care reprezintă culmile desăvârşirii creştine, culmi din care se coboară către noi glasuri tainice cu îndemnuri la o vieţuire cu adevărat creştină, culmi de pe care se înalţă rugăciuni pentru noi către tronul Tatălui ceresc. Într-adevăr, prin viaţa şi faptele lor, sfinţii au pus în lumină adevărata frumuseţe şi strălucire a sufletului creştin împodobit cu cele mai alese virtuţi: credinţă, nădejde, dragoste de Dumnezeu şi de aproapele. Prin viaţa lor de rugăciune, prin felul în care au îndurat chinuri şi suferinţe pentru adevăr şi dreptate, mergând uneori până la jertfa vieţii, ei au urcat pe cele mai înalte trepte ale desăvârşirii, au devenit adevărate "temple ale Duhului Sfânt" (cf. I Cor. 6, 19).

Dacă cercetăm slujbele închinate sfinţilor, cuprinse în cele 12 cărţi de cult numite "Mineie", ori în cartea de aleasă lectură duhovnicească intitulată "Vieţile Sfinţilor", constatăm că majoritatea acestor sfinţi au fost martirizaţi în primele veacuri creştine, mai cu seamă

în imperiul roman păgân de altădată, cu capitala la Roma, dar şi în viitorul imperiu bizantin creştin, cu capitala la Constantinopol, care cuprindea însă şi câteva ţări din Orientul Apropiat, ca Siria, Palestina şi Egiptul, în care au trăit atâţia cuvioşi călugări cu viaţă aleasă. Cu timpul, pe măsură ce s-au format state şi Biserici Ortodoxe "naţionale", fiecare dintre acestea şi-a înscris – în diferite perioade istorice – în calendar sau sinaxar, anumiţi sfinţi proprii sau "naţionali", care se bucură de o cinstire "locală" în cadrul Bisericii respective. Aşa se face că şi poporul român, care a cunoscut – prin strămoşii săi daco-romani – învăţătura creştină chiar de la formarea sa ca popor în secolele II-IV, îşi are propriii săi sfinţi. Unii dintre ei au fost introduşi în sinaxarele noastre la date pe care nu le cunoaştem, poate curând după trecerea la cele veşnice a unora dintre ei. Alţii au fost trecuţi oficial în calendarele româneşti prin hotărâri sinodale şi slujbe speciale între anii 1950-1955 şi apoi în 1992. Au fost canonizaţi atunci, adică aşezaţi în ceata sfinţilor, o seamă de ierarhi, călugări, preoţi sau credincioşi de neam român ori de alte neamuri care au trăit la noi şi care, prin viaţa şi lucrarea lor duhovnicească, misionară sau culturală, au contribuit la sporirea patrimoniului spiritual sau cultural al românilor.

Au fost canonizaţi un număr de martiri daco-romani, care au pătimit mai cu seamă în cursul persecuţiei împăratului Diocleţian, în jurul anului 300; câţiva episcopi de la Tomis (Constanţa de azi), sau din alte regiuni în care trăiau daco-romani, care s-au remarcat prin lucrările lor teologice de apărare a dreptei credinţe şi prin râvna lor misionară; apoi un număr însemnat de cuvioşi călugări şi călugăriţe din mănăstirile din Ţara Românească, Moldova şi Transilvania, care au rămas în amintirea credincioşilor din zonele geografice respective, ca Nicodim de la Tismana, Daniil Sihastrul sau Teodora de la Sihla; câţiva ierarhi cu viaţă aleasă şi cu o bogată activitate culturală, cum au fost mitropolitul Antim Ivireanul al Ţării Româneşti sau episcopul Calinic de la Râmnic; doi ierarhi ardeleni care au îndurat mari suferinţe în lupta pe care au purtat-o împotriva acţiunilor desfăşurate de anumiţi dregători, urmărind calvinizarea şi înstrăinarea românilor ardeleni; apoi, călugării Visarion Sarai şi Sofronie de la Cioara,

preoții Moise Măcinic și Ioan din Galeș, precum și credinciosul Oprea din Sălișteș, toți din Ardeal, care s-au împotrivit fățiș uniației, în secolul al XVIII-lea și, în sfârșit, doi mari domnitori români, Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu, mari ctitori de biserici și ocrotitori ai Bisericii ortodoxe de pretutindeni, ultimul fiind chiar martirizat de turci.

Dar pe lângă acești sfinți daco-romani și români, cunoscuți cu numele, aproximativ o sută la număr, și care au zile speciale de cinstire în cursul anului bisericesc, mai există și un număr impresionant de mucenici și mărturisitori de neam român, necunoscuți cu numele. Din aceste motive, în 1992, la 20 iunie, Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât să se instituie o zi specială pentru pomenirea lor, sub numele de "Duminica Sfinților Români", care se va prăznui în fiecare an în a doua Duminică după Pogorârea Sfântului Duh (prima fiind "a Tuturor Sfinților"). În această Duminică sunt cinstiți:

–"Sfinții ierarhi, preoți și diaconi care s-au săvârșit mucenicește și au mărturisit și au apărat cu jertfelnicie credința ortodoxă, neamul și țara noastră", dar și credincioșii care au primit cununa sfințeniei "prin patimile și sângele lor";

–"Sfinții cuvioși și cuvioase care s-au săvârșit trăind deplin viața călugărească și care, prin pilda vieții lor și prin rugăciune, au hrănit duhovnicește pe toți credincioșii";

–"Sfinții români uciși de oștile păgâne sau ale altor asupritori de-a lungul veacurilor, precum și cei care au căzut în luptă cu aceștia, sau în amară robie pentru credință, Biserică și neam";

–"Și toți ceilalți, sfinți creștini ortodocși români din toate timpurile și de pretutindeni, știuți și neștiuți, care au sporit în dragostea pentru Hristos, a faptei bune, a rugăciunii și a vitruților creștine, pe care Dumnezeu i-a înscris în Cartea Vieții".

Iubiți credincioși,

Din această simplă înșirare a "sfinților" care sunt cinstiți de credincioșii români în a doua Duminică după Rusalii, ne dăm seama că este vorba atât de "eroii credinței": ierarhi, călugări și călugărițe,

preoți și diaconi, deci slujitori ai Bisericii, cât și de "eroii neamului": ostași care s-au jertfit pe câmpurile de luptă pentru apărarea pământului strămoșesc, dar și clerici și mireni care au murit în închisori și în deportare, în perioada regimului comunist, ca și frați ai noștri din Basarabia și din Bucovina care au îndurat aceleași suferințe din partea regimului sovietic ateu, alături de atâtea popoare subjugate și oprimate. Fără îndoială că mulți dintre înaintașii noștri s-au numărat printre acești "eroi ai credinței și ai neamului", care au urmat lui Hristos, întocmai ca Apostolii pomeniți în pericopa evanghelică de astăzi. Din aceste motive, avem o sfântă îndatorire: de a-i cinsti după cuviință, ca pe niște vrednici fii ai Bisericii și ai poporului dreptcredincios și a păstra neîncetat legătura cu ei prin rugăciune.

Avem însă și îndatorirea de a le urma pilda vieții, de dăruire pentru Biserică și neam, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel care ne îndeamnă: "Aduceți-vă aminte de mai marii voștri care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au săvârșit viața și urmați-le credința" (Evr. 13, 7). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A TREIA DUPĂ RUSALII

(Matei 6, 22-33)

Dobândirea împărăției cerurilor

"Căutați mai întâi împărăția lui
Dumnezeu și dreptatea Lui și toate
acestea se vor adăuga vouă"
(Matei 6, 33)

Iubiți credincioși,

În primele 17 Duminici după Rusalii, la Sfânta Liturghie se citesc pericope din Evanghelia de la Matei, de regulă dintre cele care relatează minunile Mântuitorului. Excepție fac Duminica întâi, în care ni se prezintă unele dintre învățăturile Lui, a doua, cu chemarea la misiune a primilor Apostoli, și cea de azi, în care este redat un fragment din cunoscuta Predică de pe munte, rostită de Domnul pe țărmul Lacului Ghenizaret. Această Predică cuprinde trei capitole întregi din Evanghelia de la Matei (5, 6 și 7), în care Mântuitorul expune un adevărat program de reforme doctrinare și sociale, stăruind, între altele, asupra raporturilor dintre oameni sau dintre aceștia cu Dumnezeu, făcând și o delimitare precisă între învățătura Vechiului și cea a Noului Testament.

Predica începe cu **Fericirile,** continuând cu o serie de precepte de ordin moral, cu comparații între Legea Veche și cea Nouă, adusă de El Însuși în lume. În chip deosebit, subliniază învățătura cea nouă, de neconceput pentru lumea de atunci, dar, din nefericire, și de mulți dintre cei de azi, a **iubirii universale,** care să includă chiar și pe vrăjmașii noștri. Predica continuă apoi cu prezentarea învățăturii despre **milostenie, rugăciune și post** și alte câteva referitoare mai ales la raporturile noastre cu semenii. În același context (Matei 6, 9-13), ne prezintă și un model clasic de rugăciune – **Tatăl nostru** – cea mai

cunoscută rugăciune creştină –, tradusă aproape în toate limbile pământului şi folosită de creştinii de pretutindeni. Iar în capitolul 7 întâlnim mai multe îndemnuri de a ne feri de proorocii mincinoşi, de falşii propovăduitori ai învăţăturii Sale.

Fără îndoială că astăzi, după aproape o jumătate de veac de ateism şi de luptă organizată împotriva Bisericii, perioadă în care până şi numele lui Dumnezeu şi al lui Hristos erau îndepărtate cu grijă din cărţi şi din orice mijloc de informare în masă, este nevoie mai mult ca oricând de o reîntoarcere la Hristos şi la învăţătura Sa. Pentru că, deşi aceasta este veche de două mii de ani, ea rămâne mereu actuală şi de ea pot să se călăuzească generaţii întregi de oameni.

Cuvintele Mântuitorului trebuie să fie cunoscute azi, cu atât mai mult cu cât au apărut pe parcurs atâţia prooroci mincinoşi de care vorbea Mântuitorul tocmai în Predica de pe munte, atâţia falşi tămăduitori de boli şi neputinţe, care pretind că vorbesc şi că lucrează în numele Domnului. Apar acum atâţia pretinşi "învăţători", de peste mări şi ţări, care sunt anunţaţi, prin toate mijloacele de informare, că vin la noi ca "evanghelizatori", ca şi cum noi românii –prin strămoşii noştri – n-am fi cunoscut învăţătura creştină chiar din veacul în care a trăit Mântuitorul, prin predica unuia dintre Apostolii Săi, Sfântul Andrei. Se împlinesc şi cuvintele Mântuitorului, dar şi ale Sfântului Apostol Pavel care scria ucenicului său Timotei că va veni o vreme când oamenii "nu vor mai suferi învăţătura cea sănătoasă, ci îşi vor alege învăţători după poftele lor ca să le răsfeţe auzul, pe care îl vor întoarce de la adevăr şi se vor abate către basme" (cf. II Tim. 4, 3).

Revenind la pericopa evanghelică din această Duminică, trebuie să ne oprim câteva minute asupra unor probleme pe care le ridică Mântuitorul în acest scurt fragment care tocmai s-a citit din Predica zisă "de pe munte". Am putea spune că Mântuitorul urmărea să pună în lumină trei idei principale:

În primul rând este evidenţiată ideea că omul trebuie să discearnă sau să aleagă clar lucrurile, să vadă ce este de folos şi ce este de prisos, ce este balast sau zgură pentru el. Dar pentru aceasta, el are nevoie nu numai de un ochi trupesc, ci şi de un ochi sufletesc sănătos, de un ochi format, de o conştiinţă curată, pentru că numai aşa va putea stabili o justă ierarhie a valorilor, numai aşa va putea dis-

tinge slujirea lui Dumnezeu de slujirea lui Mamona. Ultimul cuvânt este de origine aramaică – limbă ce se vorbea în Ţara Sfântă – şi înseamnă "bogăţie", dar şi "câştig necinstit".

Este un lucru cunoscut că Mântuitorul a condamnat în repetate rânduri bogăţia, întrucât, de regulă, ea este câştigată în mod necinstit. Sunt semnificative, în acest sens, parabolele despre bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr, sau a celor chemaţi la Cină. Aceste cuvinte sunt actuale şi azi, când mulţi dintre noi, în loc să se reîntoarcă la valorile veşnice ale Evangheliei, pornesc din nou într-o goană nebună după îmbogăţire, de multe ori în detrimentul celor neştiutori, al celor nevinovaţi, al celor cinstiţi.

Legat de această slujire a lui "Mamona", Mântuitorul ridică **a doua problemă,** aceea a grijii pentru ziua de mâine, a celor absolut trebuitoare traiului nostru zilnic. El ţine să ne atragă atenţia că fiecare dintre noi avem un **Tată ceresc** care ne poartă de grijă, că există un Dumnezeu **creator,** dar şi **proniator** al lumii. Celor cuprinşi de grija zilei de mâine, Mântuitorul le recomandă să nu se îngrijească prea mult de aceasta, căci Tatăl nostru cel ceresc ştie că avem trebuinţă de ele. Punând în paralelă viaţa omului cu păsările cerului şi cu crinii câmpului, Mântuitorul pune în lumină faptul că acestea se bucură, totuşi, de îngrijirea lui Dumnezeu. Şi atunci, cu cât mai mult se va bucura de aceasta omul, cea mai aleasă creatură a lui Dumnezeu? Mântuitorul nu ne spune să nu muncim, dimpotrivă, atât El, cât şi Sfântul Apostol Pavel, apoi Sfinţii Părinţi ne atrag mereu atenţia că avem datoria să muncim pentru cele necesare traiului nostru zilnic. Dar aici Mântuitorul ne învaţă că în acest proces al muncii trebuie să fim conştienţi de împreună-lucrarea noastră cu Dumnezeu şi a lui Dumnezeu cu noi. Noi muncim, dar El este cel care binecuvintează munca noastră. Omul ară şi seamănă, dar Dumnezeu este cel care face pământul să rodească. De aceea scria psalmistul: "De n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar veghea paznicul" (Ps. 126, 1).

Cu aceasta ajungem la **al treilea punct** pe care Mântuitorul intenţionează să-l pună în lumină, dar acesta este prezentat mai mult în perspectiva viitorului: "Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă". Cu alte cuvinte, să ne îngrijim mai întâi de suflet, iar Dumnezeu ne va ajuta să rezolvăm

şi problemele de ordin material. De aceea, Sfântul Apostol Pavel le scria romanilor că: "Împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare şi băutură, ci dreptate, pace şi bucurie întru Duhul Sfânt" (Rom. 14, 17). În adevăr, în cele nouă Fericiri, cuprinse în aceeaşi Predică de pe munte, Mântuitorul fericeşte pe "cei săraci cu duhul" şi "pe cei prigoniţi pentru dreptate", făgăduindu-le că a lor va fi împărăţia cerurilor. Iar pe "făcătorii de pace" îi numeşte fii ai lui Dumnezeu.

În schimb, acelaşi mare Apostol al neamurilor scria că împărăţia lui Dumnezeu nu va putea fi moştenită de cei desfrânaţi, de închinătorii la idoli, de furi, de lacomi, de beţivi sau de alţii cu păcate asemănătoare (cf. I Cor. 6, 9-10 şi Efes. 5, 5).

Mulţi oameni din timpul Mântuitorului – la început chiar şi Apostolii – credeau că această împărăţie a lui Dumnezeu va fi aşezată pe pământ de Mesia, fără ca omul să-şi aducă vreo contribuţie. De aceea, ucenicii Domnului aşteptau din zi în zi realizarea concretă a acestei împărăţii şi încoronarea Lui ca împărat mesianic, pământesc. Doi dintre ucenici I-au cerut chiar să-i aşeze la locuri de cinste, în mari dregătorii, în noua împărăţie pe care credeau ei că o va întemeia Mesia în Ierusalim. Acestor neştiutori Mântuitorul le răspunde, încredinţându-i că "împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul nostru" (Luca 17, 21). Înseamnă că fiecare dintre noi poate realiza, în mic, împărăţia lui Dumnezeu în sufletul său, în viaţa sa.

Dar acest lucru nu se poate realiza decât prin îndeplinirea întocmai a poruncilor şi îndemnurilor Mântuitorului, dintre care pe cele mai multe le întâlnim chiar în Predica de pe munte, deci şi în pericopa evanghelică de azi. Este de-ajuns să punem în practică cele ce ne învaţă Domnul în această minunată Predică, mai cu seamă *porunca iubirii,* pe care o nesocotim cu toţii atât de mult. Să punem în practică şi cele ce ne învaţă Sfântul Apostol Pavel care arăta că "roadele Duhului sunt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credincioşia, blândeţea, înfrânarea, curăţia" (Gal. 5, 22-23). Iată câte virtuţi sunt prezentate aici foarte concis şi care ne-ar ajuta să rezervăm un colţ din sufletul nostru acestei "împărăţii a lui Dumnezeu", pe care să o coborâm în noi înşine, prin împreună-lucrarea noastră cu Dumnezeu. Oare noi am îndeplinit virtutea iubirii de Dumnezeu şi de aproapele, pe care ne-o recomandă Mântuitorul şi pe care ne-a oferit-o El Însuşi ca pildă în toate

împrejurările vieţii Lui pământeşti şi căreia Sfântul Pavel i-a închinat acel frumos poem din prima Epistolă către Corinteni? Oare am îndeplinit măcar una dintre cele şapte cereri ale Rugăciunii domneşti: "...şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri"?

Să ne cercetăm fiecare propria conştiinţă şi vom constata cât de departe suntem de cele ce aşteaptă Hristos de la noi, vom constata cât de puţin facem pentru sufletul nostru, în vederea mântuirii noastre şi a realizării împărăţiei lui Dumnezeu în noi înşine şi în lumea toată!

Iubiţi credincioşi,

Niciodată n-a avut omenirea mai multă nevoie de iubire, de pace şi de o revărsare a împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ ca în zilele noastre! *Lumea are nevoie de o iubire adevărată, jertfelnică, de o învăţătură care să stea la baza unei dreptăţi sociale viabile şi a unei păci trainice.* Această învăţătură există de două mii de ani, dar, parcă în mod voit, o ocolesc toţi, ca şi când ar fi perimată, ca şi când ar fi fost potrivită numai pentru veacurile trecute! Drept aceea, să facem noi, creştinii adevăraţi, ca, prin viaţa noastră, să răspândim această învăţătură veche, dar mereu nouă, să dovedim că ea este singura în stare să schimbe faţa lumii, singura cale de înfrăţire şi de împăcare a tuturor spre binele ţării noastre şi al întregii omeniri.

Într-o anumită împrejurare, Mântuitorul spunea: "Trebuie să fac lucrurile Celui ce M-a trimis până este ziuă, că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze. Cât sunt în lume, sunt Lumina lumii" (Ioan 9, 4). Aşa trebuie să facă şi adevăratul creştin. Să lucreze până este ziuă, adică atâta vreme cât este în deplinătatea forţelor sale fizice şi sufleteşti, să trăiască în lumină de la începutul vieţii sale până la sfârşit, să-şi desfăşoare viaţa potrivit voii lui Dumnezeu şi după învăţătura adusă în lume de Fiul Său, adică *sub semnul binelui, adevărului şi frumosului.* Să-I închine lui Hristos toate gândurile şi acţiunile sale, dar şi toate înfrângerile, să-şi îndrepte necontenit sufletul numai la Dumnezeu, de la Care vine "toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit". Să constituie o pildă pentru semenii lui, potrivit poruncii pe care ne-o dă Mântuitorul tot în Predica de pe munte: "Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune şi să-L preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A PATRA DUPĂ RUSALII

(Vindecarea slugii sutaşului –Matei 8, 5-13)

Credinţă şi smerenie

"Doamne, nu sunt vrednic să intri
sub acoperişul meu"
(Matei 8, 8)

Iubiţi credincioşi,

La Sfânta Liturghie în primele 17 Duminici după Rusalii, se citesc pericope din Evanghelia după Matei, care, cu puţine excepţii –, relatează unele din minunile Mântuitorului, voind, prin aceasta, să ne întărească în convingerea că El este într-adevăr Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, că este Dumnezeu adevărat Care S-a aplecat cu dragoste asupra făpturii pe care a creat-o. Desigur că Sfintele Evanghelii nu ne relatează decât o parte din aceste semne minunate, şi anume pe acelea care au lăsat urme mai adânci în conştiinţa Sfinţilor Apostoli. Ele impresionau atât de mult mulţimile, încât toţi se mirau zicând că "niciodată nu s-au mai văzut asemenea lucruri în Israel" (Matei 9, 63), întrebându-se totodată: "Cine este Acesta că şi vânturile şi marea ascultă de El?" (Matei 8, 27). Suntem cu toţii impresionaţi de varietatea vindecărilor şi minunilor săvârşite de Domnul, de oamenii de toate vârstele şi categoriile sociale care au beneficiat de ele, dar şi de atitudinea diferită pe care au avut-o aceştia faţă de Cel care îi izbăvise din suferinţe. Oriunde L-am întâlni: în Ierusalim, în Cana Galileii, în Capernaum, în Iudeea sau în Galileea, pe malul Iordanului sau al Mării Moarte, pe Muntele Fericirilor sau în alte locuri, Mântuitorul are aceeaşi atitudine plină de iubire faţă de om: pe cei flămânzi i-a săturat, pe orbi i-a luminat, pe cei leproşi i-a curăţit, pe cei îndrăciţi sau paralizaţi i-a izbăvit din suferinţele lor. Sfinţii Evanghelişti ştiu să redea toate aceste minuni cu atâta putere de convingere, încât parcă trăim şi noi faptele relatate de ei, parcă simţim şi noi bucuria celor care şi-au redobândit sănătatea pierdută.

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de azi ne prezintă una dintre multele minuni săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos. Ea s-a petrecut îndată după rostirea Predicii de pe Munte, pe când Iisus intra în orașul Capernaum. Era un oraș din provincia Galileea, în nordul Țării Sfinte, situat pe țărmul nordic al Lacului Ghenizaret (numit și Marea Galileii). Din paginile Sfintelor Evanghelii aflăm că Mântuitorul, "părăsind Nazaretul, a venit și a locuit la Capernaum" (Matei 4, 13), considerat "cetatea Sa" (Matei 9, 1); acolo a săvârșit mai multe minuni. Iată că în pericopa de azi ni se înfățișează o situație inedită, în sensul că Mântuitorul face o vindecare de la distanță, fără să vadă sau să-și atingă mâna de cel bolnav, așa cum s-a întâmplat în alte cazuri. În plus, vindecarea minunată de care este vorba se face la rugămintea unui străin, a unui sutaș sau centurion din armata romană, deci un ofițer care comanda o sută de oameni.

Pentru a înțelege mai bine semnificația și mesajul pericopei de azi, trebuie să facem apel și la relatarea Sfântului Evanghelist Luca, privind vindecarea minunată de care este vorba (Luca 7, 1-10). Câtă vreme la Matei este prezentat un dialog direct între Mântuitorul și sutașul roman la intrarea Lui în Capernaum, în Evanghelia de la Luca se relatează că respectivul sutaș avea "un slujitor pe care-l prețuia și care era pe moarte". Din acest motiv, auzind de Iisus, a trimis la El niște bătrâni ai iudeilor din Capernaum, rugându-L să vină și să-i vindece slujitorul, acești trimiși ai săi mărturisind că el "iubește neamul" evreiesc și că le-a zidit chiar o sinagogă. Apropiindu-se de casa în care locuia sutașul, acesta trimite la Iisus pe niște prieteni, transmițându-i rugămintea sa, care apare și la Matei: "Nu te osteni, că nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu; de aceea nici pe mine nu m-am socotit vrednic să vin la Tine, ci spune prin cuvânt și slujitorul (servul) meu se va vindeca" (Luca 7, 6-7). Comentând aceste mici deosebiri între relatările celor doi evangheliști, Sfântul Ioan Gură de Aur constată că este lipsit de importanță dacă sutașul a rostit cu propria sa gură aceste cuvinte ori prin mijlocirea prietenilor săi; el presupune că Sfântul Matei ar fi omis chiar niște amănunte care i s-au părut nesemnificative. Ceea ce este important – continuă Sfântul Părinte – este faptul că "fiecare evanghelist a pus în lumină

marea râvnă şi marea credinţă a sutaşului", că Hristos are putere "asupra vieţii şi a morţii". Din aceste motive sutaşul I-a şi spus Domnului: "Zi numai cu cuvântul şi slujitorul (servul) meu se va vindeca" (*Omilie la Duminica a IV-a după Rusalii,* în rev. "Mitropolia Olteniei", nr. 5-6, 1972, p. 460 şi 462). Şi Hristos îi apreciază credinţa, dar şi smerenia, declarând categoric: "Nici în Israel n-am aflat atâta credinţă" (Matei 8, 10; Luca 7, 9). Şi întorcându-se spre sutaş i-a zis: "Du-te, să-ţi fie după cum ai crezut! Şi s-a însănătoşit slujitorul (servul) în ceasul acela" (Matei 8, 13; Luca 7, 10).

Nu ştim cine a fost sutaşul, ce nume purta, de câţi ani slujea în armata romană staţionată în Ţara Sfântă; nu ştim cine a fost slujitorul: tânăr, bătrân, iudeu sau roman. Sfântul Luca scria doar că "era pe moarte". Oricum, fapta sutaşului merită să fie apreciată şi mai mult dacă ţinem seama de contextul socio-politic în care s-au petrecut lucrurile. Ţara Sfântă, cu provinciile ei (Iudeea, Samaria şi Galileea), se găsea sub ocupaţie romană încă din anul 63 î. Hr. şi, cu toate acestea, sutaşul, care era reprezentant al forţelor militare care ţineau îngenunchiat poporul evreu, zideşte o sinagogă în Capernaum. Pe de altă parte, în mentalitatea lumii vechi, greco-romane, orice slujitor, mai cu seamă sclavii, nici nu erau trataţi ca oameni. Până şi iudeii – în exclusivismul lor etnic şi religios – desconsiderau pe cei de un alt neam şi de altă credinţă. În acest context, afecţiunea şi rugămintea sutaşului ni se pare ceva neobişnuit, ceva ieşit din tiparele mentalităţii vremii. Un om aparţinând armatei romane de ocupaţie, un păgân, se roagă lui Iisus pentru semenul său şi se declară nevrednic de a-L primi în casa lui! Fără îndoială că va fi auzit de Iisus, de minunile Sale, de "Predica de pe munte" – rostită cu puţin timp înainte – cu sublimele ei învăţături, care urmau să schimbe oamenii şi modul lor de a gândi şi a-şi trata semenii. Numai aşa ne putem explica faptul că el se prezintă acum în faţa lui Iisus – dar şi în faţa noastră – ca un autentic "ucenic" al Domnului. Nu se comportă cu slujitorul său ca un stăpân, ci ca un frate mai mare, poate chiar ca un părinte, dacă respectivul slujitor va fi fost tânăr. Nu în zadar Sfântul Apostol Pavel scria mai târziu romanilor că şi "păgânii din fire fac cele ale Legii" (Rom. 2, 14).

Prin credinţă vie, prin dragoste sinceră, prin nădejde tare şi prin smerenie adâncă sutaşul are marea bucurie ca să audă din gura

Mântuitorului că se face vrednic să intre, în locul iudeilor, în împărăţia lui Dumnezeu (cf. Matei 8, 11-12). Din cuvintele Domnului reiese limpede că mântuirea se dobândeşte prin credinţă, şi nu prin îndeplinirea prescripţiilor Legii vechi dacă acestea nu erau însoţite de dragoste faţă de oameni. Şi din aceleaşi cuvinte ale Domnului mai aflăm că toţi oamenii, de pe întreaga suprafaţă a pământului, vor putea fi chemaţi la mântuire şi vor sta la masă cu El şi cu patriarhii Vechiului Testament în împărăţia cerurilor (Matei 8, 11).

Iubiţi credincioşi,

Sutaşul din Evanghelia de azi ar trebui să constituie o pildă vrednică de urmat pentru mulţi dintre noi. Paradoxal, un ostaş păgân de acum două mii de ani poate fi dat ca exemplu pentru mulţi dintre cei care astăzi se consideră creştini, din păcate doar cu numele! În primul rând pentru ofiţerii şi ostaşii de azi, pentru care slujitorii altarelor se roagă la fiecare slujbă, dar pe care nu-i vedem decât foarte rar în biserică. Este apoi un model pentru toţi aceia care nu ştiu să se îmbrace în smerenie şi să ceară har şi milă de la Hristos Domnul. Poate fi, însă, un exemplu luminos pentru orice creştin: exemplu de *dragoste* faţă de slujitorul sau subalternul său, în care a văzut un "semen"; exemplu de *credinţă* în dumnezeirea lui Iisus, socotindu-L medicul suprem care poate vindeca orice suferinţă; exemplu de *nădejde* sau de *încredere* în bunătatea Sa nemărginită; exemplu de *smerenie* copleşitoare şi de *solidaritate umană*. Toate aceste virtuţi L-au impresionat pe Mântuitorul Însuşi. Şi atunci, dacă Iisus l-a apreciat pe sutaş şi l-a răsplătit prin cuvintele de cinstire pe care i le-a adresat şi i-a vindecat slujitorul, prin cuvânt, fără să-l fi văzut măcar, oare de ce n-ar putea constitui un exemplu şi pentru noi?

Meditând asupra acestui impresionant şi emoţionant moment din activitatea Mântuitorului, să fim convinşi că şi noi ne putem apropia oricând de El şi să-L rugăm, cu credinţă şi smerenie, cu încredere deplină: "Zi, Doamne, numai un cuvânt", ca să ne vindeci pe noi, pe cei dragi ai casei noastre, pe semenii noştri! Fă-ne şi pe noi părtaşi de darul binecuvântat de care s-a învrednicit acel modest şi anonim slujitor pentru credinţa comandantului său! Fă-ne vrednici să intri sub acoperişul nostru şi, prin rugăciunea, credinţa şi smerenia noastră, să auzim în chip tainic cuvintele Tale: "Să-ţi fie după cum ai crezut". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A CINCEA DUPĂ RUSALII

(Vindecarea celor doi demonizaţi –Matei 8,28-34 şi 9, 1)

Să nu-L alungăm pe Hristos!

"Şi iată toată cetatea a ieşit înaintea
lui Iisus şi, văzându-L, L-au rugat să
plece din hotarele lor"
(Matei 8, 34)

Iubiţi credincioşi,

Iată că şi în pericopa evanghelică din această Duminică ni se prezintă una dintre numeroasele minuni săvârşite de Mântuitorul Iisus Hristos.

Însoţit de Sfinţii Apostoli, Mântuitorul trece pe ţărmul răsăritean al Lacului Ghenizaret (Marea Galileii), în ţinutul gadarenilor (în apropiere de cetatea Gadara), numit şi al gherghesenilor. Era locuit de neamuri diferite – evrei, dar mai ales păgâni – încât Mântuitorul voia să arate din nou că nu numai poporul lui Israel a fost chemat la mântuire, ci toate neamurile, de pretutindeni şi de totdeauna.

În acest ţinut bogat în păşuni pentru turme, s-a petrecut vindecarea relatată în pericopa de azi. Este vorba de doi demonizaţi, doi oameni stăpâniţi de duhuri necurate, care locuiau prin grote şi morminte, având şi accese de nebunie, "încât nimeni nu putea să treacă pe calea lor". Nimeni n-a putut să le vină în ajutor, să le aline chinurile, să-i vindece, dar să scape şi ţinutul de groaza lor.

Odată cu trecerea Mântuitorului prin acele ţinuturi, a luat sfârşit şi suferinţa lor. Mântuitorul porunceşte duhurilor necurate să părăsească sufletul lor chinuit şi să intre într-o turmă de porci, care apoi s-a aruncat în mare şi a pierit. Vestea vindecării, ca şi pierderea turmei, s-a răspândit de îndată în tot ţinutul, prin paznicii acestei turme, care şi-au anunţat stăpânii de cele întâmplate. Aceştia – ca şi alţi

locuitori ai cetății – *L-au rugat* pe Mântuitorul să treacă din hotarele lor, căci "erau cuprinși de frică mare", cum scria Sfântul Apostol Luca. Trebuie să reținem amănuntul că acești oameni "L-au rugat" pe Iisus să plece, nu L-au alungat, nu L-au scos în mod violent, semn că și ei erau convinși acum că în fața lor nu se găsea un om obișnuit, ci un adevărat Stăpân absolut peste întreaga natură.

În Evanghelia de la Luca se relatează că era vorba de un singur demonizat care, după vindecare, Îi cere Mântuitorului îngăduința de a rămâne cu El, dar Iisus îl trimite la familia lui, spunându-i: "Întoarce-te la casa ta și spune cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu. Și a plecat vestind în toată cetatea câte îi făcuse Iisus" (Luca 8, 39).

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de azi, completată cu cea de la Luca, ne înfățișează două categorii de oameni: pe de o parte, gadarenii, cu gândul numai la cele materiale, cu sufletul împietrit în fața suferinței omenești și care L-au rugat pe Iisus să plece de la ei, iar pe de altă parte, chipul luminos al celui vindecat care îi cere lui Iisus permisiunea de a rămâne cu El.

Punând în paralelă aceste două categorii de oameni, Sfânta Evanghelie ne pune și nouă întrebarea: oare noi ne asemănăm cu cei din ținuturile gadarenilor care I-au cerut lui Hristos să plece din hotarele lor sau ne asemănăm celui vindecat care a "vestit" peste tot minunea lui Iisus? Pentru a răspunde la o asemenea întrebare, desigur că trebuie să ne cercetăm fiecare sufletul, să ne facem un examen de conștiință spre a da răspunsul cel mai potrivit și, în funcție de acest răspuns, să vedem ce avem de făcut de aici înainte.

Este un lucru cunoscut de toți, un lucru dureros, că aproape o jumătate de veac, întocmai ca și gadarenii de altă dată, un regim totalitar și ateu a încercat să-L îndepărteze cu totul pe Hristos, nu numai de hotarul sufletului nostru, ci și de hotarele țării întregi. Până și numele lui Dumnezeu și al lui Hristos erau îndepărate cu grijă din literatură, din presă, din școală și din orice instituție publică, iar în locul Evangheliei Sale a fost adusă o învățătură nouă, cu totul străină de credința noastră, cu care a fost otrăvit sufletul atâtor generații de

tineri. Fără îndoială că nu suntem nici unul dintre noi vinovaţi pentru cele petrecute, dar astăzi, când sperăm să începem o viaţă nouă, cu Hristos şi pentru Hristos, trebuie să ne punem fiecare întrebarea: ce avem de făcut pentru redresarea economică a ţării, dar mai ales pentru renaşterea moral-spirituală a unui neam întreg, ce putem face pentru a ieşi mai cu seamă din criza morală în care am ajuns cu toţii? Ce avem de făcut noi, creştinii, pentru a-L readuce pe Hristos în viaţa noastră a tuturor, în viaţa poporului întreg, care a cunoscut învăţătura Lui încă din veacul apostolic şi care, totuşi, nu-L cunoaşte îndeajuns şi parcă se îndepărtează tot mai mult de El?

Este regretabil, dar trebuie să o spunem deschis, că azi mulţi înţeleg să se considere creştini doar datorită faptului cu au fost botezaţi în numele Sfintei Treimi. Mulţi îşi aduc aminte că sunt creştini doar cu ocazia a trei momente importante din viaţa fiecărui om: la naştere, când alţii te aduc la biserică pentru încreştinare, la cununie, pe care o fac în virtutea unei tradiţii de mult înrădăcinate, şi la înmormântare, când cei rămaşi cer asistenţa Bisericii, ca o ultimă mângâiere pentru familie şi pentru iertarea păcatelor celui plecat dintre noi.

Un simplu calcul aritmetic ne va convinge şi mai mult că Îl îndepărtăm mereu pe Hristos din viaţa noastră. Din cele 1440 de minute câte numără o zi şi o noapte, oare câte din ele le consacrăm rugăciunii zilnice? Din cele 168 de ore ale unei săptămâni, oare câte din ele le rezervăm pentru participarea la Sfânta Liturghie? Dacă am avea răbdare să stăm la Liturghie măcar o oră şi jumătate, duminica sau în sărbători, înseamnă că am oferit lui Dumnezeu şi sufletului nostru un minimum de 1% din timpul nostru. Iar din cele 365 sau 366 de zile ale anului, câţi rezervăm o oră pentru spovedanie şi împărtăşania noastră cu Trupul şi Sângele Domnului măcar o dată pe an, în Postul Patimilor, dacă nu respectăm îndrumarea Bisericii de a ne împărtăşi de patru ori pe an, în posturile mari?! Răspunsul pe care îl vor da cei mai mulţi dintre noi la aceste întrebări va fi negativ şi, în felul acesta, iată că şi noi Îl îndepărtăm tot mai mult pe Hristos din "hotarele" sufletului nostru, întocmai ca şi gadarenii din pericopa evanghelică de azi. Sau, după cum spunea predicatorul grec Ilie Miniat: "trece ziua fără rugăciune, trece sărbătoarea fără Liturghie, trece anul fără spovedanie şi împărtăşanie".

Iubiți credincioși,

Astăzi, poate mai mult ca oricând în decursul istoriei, omenirea are nevoie de o iubire adevărată și jertfelnică, de o învățătură care să contribuie la refacerea ei moral-spirituală. Din fericire, o asemenea învățătură există de aproape două mii de ani, dar, parcă în mod voit, o ocolesc toți, mulți considerând-o perimată, necorespunzătoare pentru lumea contemporană. În această situație, noi, cei care ne considerăm creștini autentici și fii buni ai Bisericii strămoșești, avem datoria morală să facem cunoscută această învățătură – veche, dar mereu nouă – prin însăși viața noastră. Să arătăm tuturor că ea este singura în stare să dea o îndrumare sănătoasă mai cu seamă tineretului, atât de mult dezorientat, că numai ea poate să schimbe fața lumii, că este singurul mijloc de înfrățire și de împăcare a tuturor, spre binele țării și al omenirii întregi. Ca adevărați creștini și următori ai învățăturii lui Hristos, să-I închinăm numai Lui toate gândurile și faptele noastre, dar și toate înfrângerile, să ne îndreptăm necontenit mintea numai la Cel care a venit în lume ca lumea "viață să aibă". Să-L reașezăm temeinic în viața noastră și să zicem ca și cei doi "ucenici" care-L însoțeau în drumul spre Emaus: "Doamne, rămâi cu noi!" (cf. Luca 24, 29). Rămâi cu noi, căci "numai Tu ai cuvintele vieții veșnice". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A ŞASEA DUPĂ RUSALII

(Vindecarea slăbănogului din Capernaum –Matei 9, 1-8)

Prietenii sinceri

"Şi Iisus văzând credinţa lor, i-a zis slăbănogului: Îndrăzneşte, fiule, iertate fie păcatele tale"
(Matei 9, 2)

Iubiţi credincioşi,

Aţi putut observa că pericopele evanghelice din ultimele duminici – redate după Evanghelia de la Matei – prezintă un şir de minuni săvârşite de Mântuitorul asupra unor oameni aflaţi în suferinţă. Toate aceste pericope pun în lumină faptul că Iisus este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu care are puterea să ierte păcatele oamenilor şi să le redea sănătatea, dar, în acelaşi timp, ele arată şi marea Sa dragoste faţă de omul pe care L-a creat, mai cu seamă faţă de cel în suferinţă. Vindecarea paraliticului din Evanghelia de azi se petrece în Capernaum, o localitate situată în nordul Ţării Sfinte, în provincia Galileea, pe ţărmul Lacului Ghenizaret (sau Marea Galileii). Sf. Evanghelist Matei spune că Iisus a locuit acolo, după ce a părăsit Nazaretul (Matei 4, 13), că era "cetatea Lui", iar Marcu spune că venise "acasă" (cf. Marcu 2, 1). Acolo a propovăduit şi a făcut mai multe minuni, dar locuitorii nu s-au lăsat convinşi de mesianitatea Sa, n-au reuşit să înţeleagă – în pofida atâtor minuni – că El este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Numai cu două săptămâni în urmă am ascultat pericopa în care se relata minunea vindecării slugii sutaşului, urmată apoi de vindecarea soacrei lui Petru, care era "prinsă de friguri" (Matei 8, 5-15).

Minunea pe care am ascultat-o citindu-se astăzi este relatată mai detaliat de Sfinţii Evanghelişti Marcu şi Luca. De la aceştia aflăm că slăbănogul sau paralizatul respectiv era purtat de patru oameni. Dar,

fiind atât de multă lume adunată în casa în care "le grăia lor cuvântul", acești însoțitori "au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul pe care zăcea slăbănogul" (Marcu 2, 2-5; Luca 5, 18-20). În toate cele trei pericope se făcea însă precizarea: "Și Iisus, văzând *credința* lor, i-a zis slăbănogului: "Îndrăznește, fiule, iertate fie păcatele tale" (Matei 9, 2; Marcu 2, 5 și Luca 5, 20).

În urmă cu câteva săptămâni, în Duminica a patra după Paști, ne-a fost prezentată o altă pericopă evanghelică privind vindecarea unui paralizat sau slăbănog, care zăcea de 38 de ani lângă scăldătoarea numită Betezda din Ierusalim. Deci este vorba de două localități distincte. Despre un bolnav se făcea mențiunea că zăcea de 38 de ani, iar despre cel de azi nu se dă nici o știre privitoare la anii lui de suferință. Dar în chip deosebit trebuie subliniate diferențele esențiale dintre atitudinea semenilor față de cei aflați în suferință. Câtă vreme paraliticul din Ierusalim se plângea lui Iisus că nu are om ca să-l arunce în scăldătoare după tulburarea apei de către un înger al Domnului, ca să dobândească vindecare (cf. Ioan 5, 7), iată că paraliticul de azi este adus la Domnul de patru oameni (Marcu 2, 3), patru semeni ai lui, patru prieteni sau membri ai familiei, recurgând la o soluție puțin obișnuită, de a-l aduce la Iisus tocmai prin acoperișul casei. Indiferent cine erau acești oameni, Mântuitorul constată *credința lor* și, pe baza acestei constatări, redă paraliticului sănătatea, împreunată – așa cum făcuse și cu cel din Ierusalim – cu iertarea păcatelor, semn că slăbiciunea sau paralizia amândurora era o urmare a păcatelor lor.

Iubiți credincioși,

Să stăruim câteva clipe asupra gestului nobil, de o mare sensibilitate și dragoste față de semenul lor al celor patru prieteni, rămași anonimi, care își lasă la o parte toate grijile zilnice și, pătrunși de *credință* în Iisus Hristos Domnul ale cărui cuvinte și minuni desigur le cunoșteau, însuflețiți de *dragoste* față de semenul lor, vin cu el în fața lui Iisus, cu *nădejdea* că numai Iisus îi va putea reda sănătatea. Ce frumos au știut să înmănuncheze aceste trei viețuri specifice nouă, creștinilor – credință, nădejde și dragoste –, cu mult înainte ca ele să fie formulate în scris de către Sfântul Apostol Pavel în Epistola întâi

către credincioşii din Corint (I Cor. 13, 13). Pentru credinţa lor Mântuitorul le vindecă semenul! I-am putea asemăna pe aceşti oameni cu samarineanul milostiv dintr-o cunoscută parabolă a Mântuitorului.

Iubiţi credincioşi,

Consider că frumosul exemplu al celor patru prieteni are azi nevoie mai mult ca oricând să fie urmat şi de alţii. Prietenia sinceră este o virtute cultivată şi de unii scriitori antici, dar şi în Vechiul Testament, ca apoi să primească un sens nou, creştin, prin învăţătura lui Iisus Hristos. El însuşi a arătat o afecţiune aparte pentru trei dintre apostolii Săi, Petru, Iacov şi Ioan. De altfel, El îi considera "prieteni" pe toţi Apostolii Săi, atunci când le spune, la Cina cea de Taină: "voi sunteţi prietenii Mei dacă faceţi ce vă poruncesc" (Ioan 14, 14). La rândul lor, doi dintre "ucenicii într-ascuns" ai Domnului, Iosif şi Nicodim, care au înmormântat după cuviinţă Trupul lui Iisus, fără nici o teamă de răzbunarea şi ura conducătorilor poporului iudeu, dovedesc o sinceră prietenie faţă de El. Pagini sublime despre prietenie au scris marii Sfinţi Părinţi ai Bisericii, oferindu-ne ei înşişi modele nepieritoare de prietenie şi dragoste.

Oare noi ne gândim vreodată şi la semenii noştri aflaţi în suferinţă şi care au nevoie de sprijinul nostru? Ne gândim vreodată că un vecin sau un cunoscut de-al nostru nu are pe nimeni şi ar fi bucuros să ne vadă chiar pentru o scurtă vizită, că ar fi bucuros dacă l-am duce la un medic, dacă i-am cumpăra un medicament de care are nevoie? Din păcate, dacă ne cercetăm bine conştiinţa, răspunsul pe care ar trebui să-l dăm la asemenea întrebări ar fi negativ. Fără îndoială că în lumea atât de decăzută sub aspect moral în care ne este dat să trăim, ar trebui să avem un alt comportament, ar trebui să fim însufleţiţi mai mult de cuvintele şi pilda Mântuitorului! Să ascultăm măcar ce ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel în pericopa "apostolică" citită în cadrul Liturghiei de azi, care este o adevărată "apologie" a întrajutorării, a comuniunii şi a iubirii care trebuie să existe între noi, cei care Îl mărturisim pe Hristos: "Întru frăţească prietenie, iubiţi-vă unii pe alţii, întrecându-vă unii pe alţii cu cinstirea... Luaţi parte la nevoile sfinţilor (adică ale membrilor comunităţii creştine din Roma), daţi urmare iubirii de străini" (Rom. 12, 10 şi 13). Şi

același Apostol spune și mai răspicat acest lucru în Epistola către Filipeni, cărora le recomanda: "Nimeni să nu caute doar spre ale sale, ci fiecare și spre ale altora" (Filip. 2, 4).

Dar, mai presus de toate, să nu pierdem din vedere nici cele prezise de Mântuitorul care, înainte de Patimile Sale, prevestește ucenicilor Săi – și, prin ei, și nouă – că la judecata din urmă va ferici și va așeza de-a dreapta Sa, pentru a moșteni "împărăția care le-a fost pregătită de la întemeierea lumii", pe toți aceia care au săvârșit fapte ale iubirii față de "frații Mei mai mici", ca și când I-ar fi făcut Lui însuși. El înșiră șase categorii de asemenea fapte: "am flămânzit și Mi-ați dat să mănânc; am însetat și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol și M-ați îmbrăcat; bolnav și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine" (Matei 25, 33-46). Iată deci care este "programul de lucrare duhovnicească și socială" pe care îl recomandă Mântuitorul fiecăruia dintre noi! Să ne străduim, dar, să fim asemenea celor patru prieteni care și-au pus sufletul pentru cel aflat în suferință, ca în felul acesta să-L preamărim pe Dumnezeu prin faptele noastre și să aflăm har și îndurare din partea lui Hristos Domnul și să devenim cu adevărat "prietenii" Lui. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A ŞAPTEA DUPĂ RUSALII

(Vindecarea a doi orbi şi a unui mut
din Capernaum –Matei 9, 27-35)

Să fim alături de aproapele nostru!

"Datori suntem noi cei tari să
purtăm slăbiciunea celor neputin-
cioşi... Primiţi-vă unii pe alţii, aşa
cum şi Hristos v-a primit pe voi, spre
slava lui Dumnezeu"
(Rom. 15, 1 şi 7)

Iubiţi credincioşi,

Pericopa evanghelică de azi ne înfăţişează alte două minuni săvârşite de Mântuitorul în oraşul Capernaum, din nordul Ţării Sfinte, în provincia Galileea, oraş în care era întâlnit adeseori, învăţând sau tămăduind felurite suferinţe, înviind chiar – cu puţin înainte – pe fiica lui Iair. Este vorba de vindecarea a doi orbi şi a unui mut demonizat. Ele făceau parte din şirul multor vindecări prin care Domnul Îşi dovedea divinitatea şi Îşi manifesta, totodată, dragostea şi compasiunea faţă de omul pe care l-a creat. Numai un om lipsit de vedere ar putea da glas suferinţei adânci pe care o încearcă, ştiind că este sortit să trăiască permanent în întuneric! El nu se poate bucura de frumuseţea naturii, de vederea părinţilor şi a celor din jurul său, de atâtea lucruri minunate săvârşite de mâna omului! Aşa vor fi fost şi cei doi orbi care, desigur, trăiau din mila semenilor lor. Şi iată că suferinţa lor a luat sfârşit prin prezenţa lui Iisus în acele locuri. Fără îndoială că aceşti doi oameni nefericiţi vor fi auzit de la alţii de vindecările săvârşite de Iisus, de învierea fiicei lui Iair sau poate chiar Îi vor fi ascultat cuvântul! Cert este că ei erau convinşi că Iisus nu era un om obişnuit, ci că era Fiul lui Dumnezeu. Aşa se explică faptul că

ei se ţineau după El şi strigau: "Miluieşte-ne pe noi, Fiule al lui David" (Matei 9, 27). Era o rugăciune smerită, izvorâtă din adâncul inimii, dar prin care recunoşteau că Iisus este "Fiul lui David", adică Mesia Cel prezis de prooroci şi aşteptat de poporul iudeu, că El este Acela despre care proorocul Isaia a prezis că "va deschide ochii celor orbi şi va scoate din temniţă pe cei robiţi" (Is. 42, 7). Pentru moment, Mântuitorul n-a răspuns în nici un fel la rugămintea lor, ci a intrat în casa în care era găzduit. Acolo a avut loc un scurt dialog între ei. Mântuitorul le-a pus aceeaşi întrebare simplă, pe care o adresase şi altora: "Credeţi că pot să fac Eu aceasta?". Şi la răspunsul lor afirmativ –"Da, Doamne!" – Iisus S-a atins de ochii lor zicând: "Fie vouă după credinţa voastră". În cazul orbului din naştere, din Ierusalim, Iisus a făcut tină şi a uns cu ea ochii orbului pe care l-a trimis la scăldătoarea Siloamului, ca să se spele, după care acesta şi-a redobândit vederea (Ioan 9, 1-38). De data aceasta cei doi orbi se vindecă doar prin atingerea cu mâna a ochilor lor şi prin rostirea unui verdict obişnuit: "Fie vouă după credinţa voastră" (Matei 9, 29). Cu alte cuvinte, orbii dobândesc vindecarea pe baza credinţei în Iisus, aşa cum a fost cazul şi cu sutaşul căruia i-a vindecat slujitorul (Matei 8, 13), cu femeia canaaneancă căreia i-a vindecat fiica (Matei 15, 28), cu un orb cu numele Bartimeu, în apropiere de Ierihon (Marcu 10, 52; Luca 18, 35-43; vezi şi Matei 20, 30-34), cu un lepros (Luca 5, 12) şi cu alţii. Aşadar, stăruinţa în rugăciune şi credinţa puternică în Iisus au dus la atâtea vindecări. Se confirma adevărul cuvintelor Mântuitorului care spunea: "Pe toate câte le cereţi rugându-vă, să credeţi că le-aţi primit şi le veţi avea" (Marcu 11, 24). În cazul de azi, Iisus "Lumina lumii" (Ioan 9, 5) venea să dea lumină acestor doi nenorociţi care până atunci trăiseră într-un nesfârşit întuneric. De acum încolo, ei vor deveni şi binevestitori ai lui Iisus, căci în pofida faptului că Iisus le-a cerut ca vindecarea lor să rămână necunoscută, "ei, ieşind, L-au vestit în tot ţinutul" (Matei 9, 31).

Îndată după aceasta, urmează a doua vindecare, cea a unui mut demonizat, adus la Iisus de alţii. Sfânta Evanghelie prezintă lucrurile foarte sumar, doar că a scos demonul – fără să precizeze în ce mod –, "iar mutul a vorbit" (Matei 9, 33). Această nouă minune impresio-

nează mulțimile care erau de față, încât acestea exclamă: "Așa ceva niciodată nu s-a arătat în Israel" (Matei 9, 33), excepție făcând fariseii, pururea ostili și recalcitranți față de minunile și cuvintele Mântuitorului (Matei 9, 34).

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică citită azi, atât de simplă, dar tot pe atât de plină de semnificații, poate să ne sugereze o serie de teme care să fie puse în lumină: stăruința în rugăciune, puterea credinței, divinitatea Mântuitorului, iubirea Lui față de oameni și altele. Aș încerca să subliniez azi doar câteva din îndatoririle pe care le avem noi față de aproapele, așa cum rezultă ele din cele două pericope citite azi. Dacă El, Cel care era Dumnezeu adevărat și Om adevărat, și-a manifestat iubirea față de omul creat prin vindecarea de boli și de suferință, prin redarea sănătății, noi, creștinii, ne putem manifesta în același mod. Și, ca să știm cum să realizăm acest lucru, vom face apel și la "Apostolul" care s-a citit azi.

Iată ce îndemnuri adresează Sfântul Apostol Pavel credincioșilor din Roma, iar prin ei, și nouă: "Datori suntem noi, cei tari, să purtăm slăbiciunile celor neputincioși și nu nouă înșine să ne facem plăcuți; ci fiecare dintre noi să i se facă plăcut aproapelui său în ceea ce este plăcut spre zidire... De aceea, primiți-vă unii pe alții, așa cum și Hristos v-a primit pe voi spre slava lui Dumnezeu" (Rom. 15, 1-2 și 7). Iar Sfântul Iacov ne îndeamnă: "Fiți dar împlinitori ai cuvântului, și nu numai ascultători ai lui" (Iac. 1, 22). Așadar, cei doi Sfinți autori ne îndeamnă să împletim cunoștințele pe care le avem din citirea sau ascultarea Evangheliei cu fapte concrete ale iubirii față de aproapele.

În zilele noastre, mai mult ca oricând, fiecare dintre noi are nevoie de un sprijin moral și material. Ca și în timpul Mântuitorului, atâția oameni așteaptă un cuvânt de învățătură, de mângâiere, de întărire. Vedem în jurul nostru atâția oameni descumpăniți și dezorientați, mai cu seamă atunci când propovăduitori ai unor învățături noi, sectare, încearcă să-i abată de la dreapta credință, de la Ortodoxia noastră tradițională. Datori suntem toți, atât slujitorii, cât și binecredincioșii Bisericii noastre, să facem zid de apărare a dreptei

credinţe, "pentru ca toţi laolaltă şi cu o singură credinţă să-L slăvim pe Dumnezeu" (Rom. 15, 6).

Dar atâţia semeni ai noştri au nevoie şi de un alt sprijin, cel pentru înlăturarea suferinţelor lor trupeşti şi a lipsurilor materiale de tot felul. Dacă azi vindecarea bolnavilor constituie o misiune de mare cinste, încredinţată medicilor – şi ce frumos este când aceşti medici sunt şi buni fii ai Bisericii –, la înlăturarea unor lipsuri materiale putem contribui fiecare dintre noi. Să ne aducem aminte că în trecutul Bisericii noastre, atâţia credincioşi au contribuit cu bani la întemeierea şi susţinerea unor spitale, azile şi orfelinate, la înfierea unor copii orfani, la răscumpărarea de prizonieri luaţi în captivitate de oşti păgâne care ne cotropeau ţara, la sprijinirea unor oameni rămaşi fără hrană şi adăpost în urma unor cutremure, inundaţii, secete sau incendii. Iată atâtea modalităţi de întrajutorare creştină, atâtea forme ale iubirii de oameni! Ce frumos ar fi ca exemplele luminoase ale trecutului să fie urmate şi în zilele noastre! Am fi cu adevărat "împlinitori" ai cuvântului Evangheliei, şi nu numai simpli "ascultători" ai lui. Am dovedi încă o dată că ne meritâm numele şi calitatea de "creştini", de fii ai lui Dumnezeu, că putem fi pilde vrednice de urmat pentru cei care nesocotesc cuvântul Domnului şi Biserica pe care a întemeiat-o El. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A OPTA DUPĂ RUSALII

(Înmulțirea pâinilor în pustie –Matei 14, 14-22)

Pâinea vieții

"Iisus însă le-a răspuns: "Nu trebuie
să se ducă; dați-le voi să mănânce"
(Matei 14, 16).

Iubiți credincioși,

În primele Duminici după Pogorârea Duhului Sfânt, Biserica a rânduit să se citească, la Sfânta Liturghie, pericope din Sfânta Evanghelie după Matei, în care sunt prezentate o serie de minuni săvârșite de Mântuitorul, minuni prin care Își arăta dragostea adâncă față de omul pe care l-a creat, dar și dumnezeirea Sa. Una dintre aceste minuni este și cea pe care am auzit-o astăzi, a înmulțirii celor cinci pâini și doi pești. Din relatările celor patru Evangheliști reținem că Mântuitorul era în al doilea an al activității Sale publice și că se găsea undeva în partea de nord-est a Lacului Ghenizaret sau Marea Galileii, în apropiere de localitatea Betsaida. Minunea se petrece la scurt timp după ce Mântuitorul a trimis pe cei 12 Apostoli la o primă propovăduire și după uciderea Sfântului Ioan Botezătorul de către regele Irod, fapt ce L-a îndurerat profund pe Iisus, care "a plecat de acolo cu corabia, în loc singuratic, dar aflând mulțimile au venit după El, pe jos, din cetăți" (Matei 14, 13). Sf. Evanghelist Matei scrie că la vederea atâtor oameni, lui Iisus "I s-a făcut milă de ei și le-a vindecat bolnavii" (Matei 14, 14). Sf. Marcu aduce un amănunt în plus, arătând că "I s-a făcut milă de ei, că erau ca niște oi fără păstor și a început să-i învețe multe" (Marcu 6, 34). Sf. Luca este și mai complet, scriind că Iisus "le vorbea despre împărăția lui Dumnezeu, iar pe cei care aveau trebuință de vindecare, îi vindeca" (Luca 9, 11).

Toate Evangheliile relatează că Iisus și-a continuat predica și vindecările până spre seară, când ucenicii L-au rugat să dea drumul mulțimilor, ca să plece prin satele învecinate, de unde să-și procure mâncare. La aceasta, Iisus le cere să le dea ei înșiși de mâncare, dar ucenicii răspund că nu se găseau acolo decât cinci pâini de orz și doi pești, pe care le avea un copil (cf. Ioan 6, 9). În această situație îngrijorătoare pentru oamenii aflați acolo, dar și pentru Apostoli, care se simțeau oarecum răspunzători față de aceștia, urmează minunea înmulțirii celor două alimente, prin care s-a arătat încă o dată atotputernicia și divinitatea lui Iisus, la care "toate sunt cu putință". Sfintele Evanghelii notează și modul în care a procedat Iisus: "luând cele cinci pâini și cei doi pești și privind la cer, a binecuvântat și, frângând, a dat ucenicilor pâinile, iar ucenicii mulțimilor", toți fiind așezați pe iarbă, în grupuri de câte 50 sau 100 de persoane (Matei 14, 19; Marcu 6, 40-41; Luca 9, 16; Ioan 6, 11). Se apreciază că numărul celor care au beneficiat de această înmulțire minunată a pâinilor și a peștilor a fost "ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii" (Matei 14, 21). Presupunem că numărul celor din urmă va fi fost și mai ridicat, pentru că evreii aveau copii mulți, aceștia fiind considerați ca o adevărată binecuvântare a cerului. Numărul imens al celor care au fost săturați în chip minunat – respectiv al celor care Îl urmaseră și Îl ascultaseră pe Iisus – rezultă și din faptul că la urmă s-au strâns 12 coșuri cu fărâmituri.

Iubiți credincioși,

Această înmulțire a pâinilor și a peștilor ne amintește de hrănirea minunată a evreilor în cei 40 de ani de peregrinare prin pustiul Sinaiului, precum și de făina și untdelemnul văduvei din Sarepta Sidonului, din timpul proorocului Ilie, care, prin binecuvântarea lui Dumnezeu, nu se împuținau, deși se consuma mereu din ele. Dar aici, în cazul minunii de care ne ocupăm, există și o deosebire, în sensul că Mântuitorul n-a săturat mulțimile numai trupește, ci mai ales sufletește, pentru ca să se adeverească și prin aceasta cuvintele pe care le-a rostit El Însuși într-o altă împrejurare, că "nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu" (Matei 4, 4), Lucrul este explicabil, pentru că omul este for-

mat din trup şi suflet, deci are nevoie de toate cele necesare pentru dezvoltarea ambelor elemente constitutive ale fiinţei sale.

Din pericopa evanghelică de azi se pot desprinde mai multe învăţături, căci, după cuvântul Sf. Apostol Pavel, "toate câte s-au scris mai înainte, spre învăţătura noastră s-au scris" (Rom. 15, 4). S-ar putea vorbi, de pildă, despre urmarea lui Hristos, aşa cum au făcut mulţimile pe care El le-a săturat, despre credinţa, dragostea şi nădejdea pe care şi-au pus-o aceştia în El, despre îndatorirea Bisericii şi a credincioşilor ei de a avea grijă de cei în suferinţă, în primul rând de cei flămânzi, după cum s-ar putea vorbi şi despre semnificaţia strângerii celor 12 coşuri cu fărâmituri, lucru care trebuie să fie şi pentru noi un îndemn de a nu risipi nimic din ceea ce noi înşine sau semenii noştri agonisim de multe ori cu atâta trudă.

Lăsând la o parte toate acestea, socotim potrivit să stăruim asupra poruncii pe care a adresat-o Mântuitorul ucenicilor: "daţi-le voi să mănânce" (Matei 14, 16; Marcu 6, 37; Luca 9, 13). Fără îndoială că Mântuitorul s-a gândit atât la hrana trupească de care aveau nevoie atunci cei care-L ascultau, dar şi la hrana sufletească, absolut necesară pentru toţi aceia care Îl urmează pe Hristos de atunci şi până astăzi. Porunca Lui de a hrăni sufleteşte pe oameni se adresează în chip deosebit episcopilor şi preoţilor, căci ei au fost încredinţaţi să-I continue activitatea învăţătoare, sfinţitoare şi de conducere, în cadrul Bisericii. Ei sunt aceia care au datoria de conştiinţă de a lucra în aşa fel în mijlocul credincioşilor, încât aceştia să nu simtă "trebuinţa să se ducă" în altă parte (cf. Matei 14, 16), să nu se îndepărteze de Hristos şi de Biserica în care au fost încreştinaţi prin Taina Sfântului Botez.

Întrebarea este, *ce trebuie să dea ei credincioşilor să mănânce?* Este lucru ştiut că hrana principală la aproape toate popoarele lumii a fost şi este pâinea. De aceea, Însuşi Mântuitorul când a învăţat pe ucenici – şi, prin ei, şi pe noi – cum să se roage şi le-a dat ca model de rugăciune pentru toate veacurile "Rugăciunea domnească" sau "Tatăl nostru", a rânduit şi cererea pentru "pâinea noastră cea de toate zilele", înţelegând nu numai hrana trupească, ci şi pe cea sufletească. Tot Mântuitorul ne atrage atenţia asupra acestei pâini spirituale, când a zis celor care Îl căutau în Capernaum, a doua zi, după săturarea celor cinci mii: "Mă căutaţi nu pentru că aţi văzut

minuni, ci pentru că aţi mâncat din pâini şi v-aţi săturat. Lucraţi nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea ce rămâne spre viaţa veşnică şi pe care o va da vouă Fiul Omului..." (Ioan 6, 26-27). Iar mai departe, Sf. Evanghelist Ioan notează că fiind întrebat de mulţimi ce trebuie să facă pentru "a săvârşi lucrurile lui Dumnezeu", Iisus a răspuns: "Tatăl Meu vă dă din cer pâinea cea adevărată. Că pâinea lui Dumnezeu este aceea care se pogoară din cer şi dă viaţă lumii... Eu sunt Pâinea vieţii; cel ce vine la Mine nu va flămânzi şi cel ce crede în Mine nu va înseta niciodată... Eu sunt Pâinea cea vie care S-a pogorât din cer. De va mânca cineva din Pâinea aceasta, viu va fi în veci. Iar Pâinea pe care Eu o voi da pentru viaţa lumii este Trupul Meu" (Ioan 6, 32-33, 35 şi 51).

Şi dintr-o altă împrejurare rezultă că *"Pâinea vieţii"* sau *"Pâinea cea vie"* este însuşi Trupul lui Hristos. În ultima seară pe care a petrecut-o Mântuitorul cu ucenicii Săi, la Cina cea de Taină, deci înaintea jertfei Sale pe cruce, "luând pâine şi binecuvântând, a frânt şi le-a dat ucenicilor zicând: Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu. Şi luând paharul şi mulţumind, le-a dat zicând: Beţi dintru acesta toţi, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor" (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-24 şi Ioan 22, 19-20), lăsând ucenicilor şi porunca expresă: "Aceasta să o faceţi întru pomenirea Mea" (Luca 22, 19), un adevărat testament al Mântuitorului.

Înseamnă că înmulţirea pâinilor nu are numai înţelesul unei simple minuni, ci şi unul simbolic. Ea preînchipuie minunea care se săvârşeşte în orice sfânt altar, în toate bisericile creştine, la fiecare Sfântă Liturghie în momentul în care preotul slujitor, invocând harul Sfântului Duh, citeşte o rugăciune specială pentru prefacerea darurilor de pâine şi vin – pe care le binecuvintează – în Trupul şi Sângele Mântuitorului, iar strana sau corul cântă "Pe Tine Te lăudăm". Cu alte cuvinte, este vorba de o nouă minune, mult mai mare, care se săvârşeşte sub ochii noştri, minunea prefacerii pâinii şi a vinului în însuşi Trupul şi Sângele Mântuitorului, Taina prin care El Însuşi se jertfeşte, de data aceasta în chip nesângeros, pentru mântuirea noastră. Sfânta Liturghie nu este altceva decât o nouă Cină de Taină, Cina Domnului, Taina Trupului şi a Sângelui Său. Înmulţirea

pâinilor preînchipuie, deci, jertfa euharistică, Taina Sfintei Împărtășanii sau Cuminecături, prin care se dăruiește *"Pâinea cea vie"* oricărui creștin, în fața sfântului altar, în cadrul Sfintei Liturghii, iar în caz de nevoie, chiar și în afara ei.

Ceea ce ne oferă Mântuitorul în Sfânta Împărtășanie este darul cel mai de preț și bucuria cea mai aleasă pe care le poate avea un creștin. Prin ea primim în trupul și sângele nostru însuși Trupul și Sângele lui Hristos Domnul, ne unim cu El, ne împărtășim cu *"Pâinea vieții"* și cu *"Apa cea vie"*. Este lucru știut că ori de câte ori primim un dar din partea unui prieten sau cunoscut, îl primim cu toată bucuria și cu aleasă recunoștință. Și atunci, oare nu se cuvine să primim cu aceleași sentimente și pe Hristos, Care ni se oferă în Sfânta Împărtășanie? Însuși Mântuitorul, în același context al cuvântării ținute după minunea de care vorbim, sublinia rostul Sfintei Împărtășanii prin cuvintele: "Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua de apoi. Căci Trupul Meu este adevărată mâncare și Sângele Meu adevărată băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el" (Ioan 6, 53-56).

Iubiți credincioși,

Biserica recomandă ca un credincios să se împărtășească de patru ori pe an, în timpul celor patru posturi mari. Peste câteva zile vom începe postul de două săptămâni care ne pregătește duhovnicește pentru sărbătoarea *Adormirea Maicii Domnului*. Deci este un prilej potrivit pentru mărturisirea păcatelor, împreunată cu rugăciuni către Maica Domnului, mijlocitoarea noastră înaintea Fiului ei, precum și cu împărtășirea cu Trupul și Sângele Său. Să nu nesocotim nici acest prilej pentru întărirea noastră duhovnicească și pentru împreunarea cu Hristos, *"Pâinea vieții"* și *"Apa cea vie"* a sufletelor și a trupurilor noastre. În felul acesta se va împlini pentru noi și făgăduința pe care ne-a făcut-o Mântuitorul înainte de Înălțarea Sa la cer, prin cuvintele: "Iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului" (Matei, 28, 20). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A NOUA DUPĂ RUSALII

(Potolirea furtunii pe mare – Matei 14, 22-34)

Tăria în credinţă

"Iar Iisus, întinzându-Şi îndată
mâna, l-a apucat şi i-a zis: Puţin cre-
dinciosule, de ce te-ai îndoit?"
(Matei, 14, 31)

Iubiţi credincioşi,

Pericopa evanghelică de azi înfăţişează una dintre minunile pe care Mântuitorul le-a săvârşit asupra naturii sau firii înconjurătoare, şi anume potolirea unei furtuni pe Marea Galileii (sau Lacul Ghenizaret), din nordul Ţării Sfinte. Era a doua oară când corabia Apostolilor a fost surprinsă de furtună, dar prima dată Iisus era cu ei şi dormea. Înspăimântaţi, Apostolii L-au trezit şi I-au zis: "Doamne, mântuieşte-ne, că pierim!". Iar Iisus le-a răspuns: "De ce vă este frică, puţin credincioşilor?", a certat vânturile şi s-a făcut linişte (cf. Matei, 8, 24-27).

Din contextul pericopei evanghelice care s-a citit astăzi, aflăm că minunea care a fost relatată s-a petrecut îndată după ce Iisus a săturat mulţimile în pustie – "ca la cinci mii de bărbaţi, afară de femei şi copii" (cf. Matei, 14, 21) – doar cu cinci pâini şi doi peşti. Era seară. Iisus se retrage în munte ca să se roage, iar pe ucenici "îi sileşte" să treacă pe celălalt ţărm al lacului, ca să ajungă fie în Betsaida (cf. Marcu, 6, 45), fie în Capernaum, cum ne informează Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan (6, 17), acolo săvârşise multe minuni şi învăţa adeseori, fapte pentru care oraşul acesta era socotit "cetatea Sa" (Matei, 9, 1). Corabia se găsea la multe stadii de ţărm, – Sfântul Ioan spune că era la 25-30 de stadii (cf. Ioan, 6, 19), un "stadiu" având 185 de metri – când a fost "învăluită de valuri, căci vântul le era împotrivă. Iar la a patra strajă din noapte, Iisus a venit la ei umblând pe

mare" (Matei, 14, 24-25). Trebuie să facem precizarea că evreii, dar mai ales autoritățile romane de ocupație, împărțeau noaptea în patru "străji", răstimpuri de câte trei ore, în care "străjerii" făceau de pază în localități, respectiv în castrele romane. Iisus se îndreaptă spre ucenici în straja a patra, deci spre dimineață, între orele 3 și 6. Ucenicii s-au înspăimântat, crezând că este o nălucă, și au început să strige, dar El i-a liniștit prin cuvintele: "Îndrăzniți, Eu sunt, nu vă temeți" (Matei, 14, 27). Prinzând curaj, Petru Îi cere permisiunea de a merge la El pe apă. Coborând din corabie, se îndreaptă spre Iisus, mergând pe apă. Dar din pricina vântului puternic, s-a înfricoșat și a început să se scufunde, încât apelează disperat tot la ajutorul lui Iisus, prin cuvintele: "Doamne, scapă-mă!". Și atunci Iisus l-a apucat de mână, l-a tras în corabie și i-a adresat cuvintele de mustrare: "Puțin credinciosule, de ce te-ai îndoit?". În fața acestei minuni, cei aflați în corabie I-au recunoscut din nou divinitatea, mărturisind: "Cu adevărat, Tu ești Fiul lui Dumnezeu" (Matei, 14, 33).

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de azi este prilej de meditare și pentru noi, căci adesea corabia care ne poartă pe valurile acestei mări pământești este bântuită de furtuni, după cum se întâmplă și cu corabia cea mare a tuturor ucenicilor lui Hristos, care este Biserica. Pe marea înviforată a lumii în care trăim, corabia noastră este purtată, de multe ori, de vânturi și de furtuni, în pericol iminent de scufundare, ca și corabia Apostolilor sau ca și Sfântul Petru, iar noi încercăm, de multe ori neputincioși, să înfruntăm aceste valuri care ne sunt potrivnice. Episodul cu Apostolul Petru i-a arătat nu numai lui și celorlalți Apostoli, dar ne arată și nouă, tuturor, că viața noastră este o luptă continuă cu valurile răutății omenești, cu forțele întunericului, ale invidiei, ale urii și ale răului în genere, îndreptate împotriva noastră. Și tot din acest episod ne încredințăm încă o dată că nu putem rezista în fața acestor valuri înfuriate doar prin încrederea în forțele noastre, ci numai cu încredere în ajutorul lui Dumnezeu. Numai așa vom putea rămâne ca niște stânci puternice, neclintite, pe care valurile nu le vor birui, iar marea se va potoli și vom putea umbla pe ea ca pe uscat. În schimb, aceia care nu au încredere în Dumnezeu, aceia care se îndoiesc de puterea Lui, de ajutorul Lui, vor pieri în

mijlocul valurilor acestei lumi. Ne amintim de atâtea minuni ale Mântuitorului pe care le-a săvârşit numai datorită *credinţei* celor care I-au solicitat sprijinul. În schimb, îndoiala sau neîncrederea în Dumnezeu slăbeşte puterea credinţei, lucru pe care-l remarcă şi Sfântul Apostol Iacov, în Epistola sa sobornicească, scriind: "cel ce se îndoieşte e asemenea valului mării, mişcat de vânt şi aruncat încoace şi încolo; să nu gândească omul acela că va primi ceva de la Domnul" (Iac. 1, 6-7). Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan, în Apocalipsa scrisă de el, îl numea pe cel mai slab în credinţă, pe cel îndoielnic, nici rece, nici fierbinte, ci "căldicel", fapt pentru care Domnul îl va "vărsa" din gura Lui (Apoc. 3, 15-16).

Îndoiala în credinţă este deosebit de primejdioasă, căci o slăbeşte, iar în vreme de ispită, duce de multe ori la lepădarea de credinţă. Pentru un adevărat creştin, însă, ispitele sau deznădejdea care a pus stăpânire pe Sfântul Apostol Petru, şi adeseori şi pe noi, trebuie să fie o piatră de încercare. Numai în vremuri de ispite, de deznădejde, de primejdii şi de necazuri ne putem convinge, fiecare din noi, câtă credinţă avem, dacă suntem "calzi" sau numai "căldicei". Cu alte cuvinte, credinţa ni se lămureşte în focul ispitelor, aşa după cum vasul de lut devine folosibil numai după ce este trecut prin focul cuptorului. Acelaşi Sfânt Iacov recomanda, în Epistola sa, ca toată "bucuria noastră să o avem în vreme de ispite, căci atunci ni se face "încercarea credinţei", care duce la răbdare (cf. Iac. 1, 2-3). Adevăratul credincios ştie să se avânte în luptă, să-şi mobilizeze toate forţele împotriva răului, să nu se înfricoşeze de nimic, ştiind că are un protector puternic, Care nu este altul decât Hristos Domnul. El Însuşi, explicând parabola sau pilda semănătorului, spunea că sămânţa căzută pe piatră reprezintă pe aceia care primesc cu bucurie cuvântul lui Dumnezeu, dar, neavând rădăcină, "cred până la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă" (Luca 8, 13).

Ce cuvinte minunate a rostit atunci Domnul! Multora le lipseşte "rădăcina" credinţei, având o credinţă mai mult formală, în virtutea unei tradiţii familiale de veacuri, şi nicidecum din convigerea că prin credinţă putem birui lumea, lumea de azi, cu toate ispitele, căderile şi abaterile ei de la adevărurile veşnice aduse în lume de Iisus Hristos Mântuitorul.

În zilele noastre, "împuţinarea" credinţei, dar, ceea ce e şi mai grav, lipsa credinţei, constituie izvorul tuturor relelor din lume. Din

lipsă de credinţă ajungem la ură între fraţi, la războaie, la crime şi jafuri, la corupţie, la imoralitate şi la întreg cortegiul de fărădelegi pe care ni le oferă lumea "secularizată" şi îndepărtată de Dumnezeu în care trăim. Trecem printr-o perioadă de criză a valorilor spiritual-morale, din cauza îndepărtării omului de Dumnezeu. Omul de azi, prea încrezător în forţele sale, nu vrea să mai ţină seama de cuvintele Mântuitorului, care spunea: *"Fără de Mine nu puteţi face nimic"*, iar ceea ce facem este efemer, este sortit pieirii şi de cele mai multe ori se stinge odată cu sfârşitul vieţii noastre pământeşti.

Din aceste considerente, noi, creştinii, şi în primul rând preoţii, avem o mare răspundere în faţa lui Dumnezeu şi a istoriei: aceea de a readuce pe semenii noştri pe calea cea bună, pentru a pune capăt acestei crize spirituale şi a intra în secolul al XXI-lea ca o lume creştină unită, care să reziste în faţa tuturor încercărilor cu care se confruntă şi se va confrunta omenirea atât de mult îndepărtată de Dumnezeu. Avem speranţa că secolul care vine va fi unul religios şi că "apa cea vie" de care îi vorbea Mântuitorul femeii samarinence (Ioan 4, 10) va potoli setea după adevăr, iubire şi dreptate pe care le doreşte omenirea întreagă, încât "să nu mai înseteze în veac" (Ioan 4, 14). Avem speranţa că lumea creştină, separată de secole, va găsi mijloacele necesare pentru a se uni, pentru ca, prin forţe unite, să facă zid puternic în faţa indiferentismului religios, fanatismului, ateismului şi a altor manifestări potrivnice spiritului creştin. Numai aşa vom salva corabia Bisericii, pentru ca ea să poată pluti pe o mare liniştită în veacul şi în mileniul în care intrăm.

Relatând acelaşi episod din viaţa Mântuitorului şi a Sfinţilor Apostoli, Evanghelia de la Marcu notează că Mântuitorul i-a văzut pe ucenici "cum se chinuiau vâslind" (cf. Marcu 6, 48). Aşa suntem datori să procedăm şi noi: să vâslim pe corabia vieţii noastre, în pofida tuturor valurilor şi furtunilor, ale ispitelor de tot felul care ne stau împotrivă, gândindu-ne mereu la cuvintele adresate de Domnul ucenicilor în acele momente de cumpănă ale furtunii pe mare: "Puţin credinciosule, de ce te-ai îndoit?" (Matei 14, 31) sau: "Îndrăzniţi, Eu sunt!" (Matei 14, 27; Marcu 6, 50), după cum tot El ne-a încredinţat şi ne-a încurajat, înainte de înălţarea Sa la cer: "Iată, Eu cu voi sunt, în toate zilele, până la sfârşitul veacului. Amin" (Matei 28, 20).

PREDICĂ
LA DUMINICA A ZECEA DUPĂ RUSALII

(Vindecarea copilului demonizat – Matei 17, 14-23)

Tatăl nostru

"Soiul acesta de demoni nu iese decât
numai prin rugăciune și prin post"
(Matei 17, 21)

Iubiți credincioși,

Prin credință, post și rugăciune ne apropiem de cele două săptămâni ale Postului rânduit de Biserică întru pomenirea Adormirii Maicii Domnului, a celei care L-a născut pe Iisus Hristos Mântuitorul lumii. Pericopa evanghelică de azi – după Sfântul Evanghelist Matei –ne prezintă una dintre minunile obișnuite ale Mântuitorului, săvârșită îndată după o altă mare minune, și anume Schimbarea Sa la Față în Muntele Tabor. Un tată îndurerat vine la El, Îi cade în genunchi și-L roagă să-i vindece unicul fiu, care, "fiind lunatic", "pătimește rău, că deseori cade în foc și în apă" (cf. Luca 9, 3-43). Era deci un epileptic, care în Evanghelia de la Matei apare ca "lunatic", la Marcu, "având duh mut", iar la Luca, având "duh necurat". Cei vechi numeau pe astfel de oameni "lunatici", socotind că suferința lor avea loc atunci când era "lună plină". Sfântul Evanghelist Marcu relatează scena respectivă mult mai detaliat (cap. 9, 17-29), redând și dialogul purtat de Mântuitorul cu acel tată, căruia îi spunea: "De poți crede, toate îi sunt cu putință celui ce crede", la care tatăl a răspuns cu lacrimi: "Cred, Doamne, ajută necredinței mele" (Marcu 9, 23-24). Și aducând copilul la Iisus, El a certat demonul și copilul "s-a vindecat din ceasul acela" (Matei 17, 18).

Sfinții Evangheliști relatează că acel tată s-a adresat inițial Apostolilor ca să-i vindece copilul, dar ei n-au putut. Iar după vindecare, ucenicii L-au întrebat de ce ei n-au putut să vindece copilul. La această întrebare, Iisus le dă un răspuns usturător: "Din pricina

puținei voastre credințe; că adevăr vă grăiesc: Dacă ați avea credință cât un grăunte de mușțar, ați zice muntelui acestuia: Mută-te de aici acolo! și se va muta și nimic nu va fi cu neputință. Căci soiul acesta de demoni nu iese decât numai prin rugăciune și prin post" (Matei 17, 20-21).

Nu știm cine a fost tatăl, respectiv copilul vindecat, cărui neam îi aparțineau, din ce localitate proveneau, ce credință mărturiseau. Cert este că tatăl credea în puterea dumnezeiască a lui Iisus Hristos și era convins că numai El putea să-i vindece copilul. Și, pe baza credinței și a lacrimilor sale de căință, – probabil pentru păcatele lui –, Iisus i-a redat copilului sănătatea.

Iubiți credincioși,

Din pericopa evanghelică de azi se pot desprinde cel puțin trei teme care ar putea fi prezentate într-un cuvânt de învățătură: credința, postul și rugăciunea. Pentru că primele două le-am prezentat în alte predici, considerăm că azi se poate vorbi despre rugăciune, mai ales că și tatăl din Evanghelie a dobândit vindecarea fiului său prin credință, dar și prin rugăciunea pe care I-a adresat-o Domnului. Pentru noi, creștinii, rugăciunea nu este altceva decât o convorbire a sufletului cu Dumnezeu, sau, după cuvântul unui mare Părinte al pustiei, Evagrie Monahul, "este ridicarea minții și a voii noastre către Dumnezeu". Același Părinte spunea că omul care Îl iubește pe Dumnezeu stă de vorbă cu El ca și cu un tată, alungând orice gând pătimaș (cf. *Filocalia,* vol. I, Sibiu, 1946, p. 80 și 54). Ea este specifică tuturor religiilor lumii, dar pe noi ne interesează doar rugăciunea din Vechiul și din Noul Testament. Se cunosc, de pildă, jertfele lui Abel, ale lui Noe, ale patriarhilor Avraam, Isac și Iacov, jertfele rânduite de Moise pentru "poporul ales", fie spre mărirea și cinstirea lui Dumnezeu, fie pentru cereri și rugăciuni de iertare a păcatelor; s-au rugat proorocii, precum și regele-prooroc David care a scris Psaltirea, ce poate fi considerată o adevărată carte de rugăciuni.

După ce "a trecut umbra Legii" și a venit harul lui Dumnezeu prin Iisus Hristos Fiul Său, au încetat jertfele sângeroase, ele fiind înlocuite cu jertfa sângeroasă a lui Iisus pe cruce, continuată apoi cu jertfa cea nesângeroasă a Trupului și Sângelui Său din Sfânta Euha-

ristie, jertfă prin care lăudăm, ne închinăm, preamărim, mulţumim şi ne rugăm Celui ce S-a jertfit pe cruce pentru noi. El este Cel care ne-a dat pildă de rugăciune, din moment ce S-a rugat adeseori El Însuşi, Cel ce este fără de păcat, în pustie, în templul din Ierusalim şi în alte locuri, în orice oră din zi sau din noapte. S-a rugat pentru Sine, dar şi pentru alţii; S-a rugat înaintea Patimilor Sale în grădina Ghetsimani (cf. Matei 26, 36-44), S-a rugat pe cruce pentru aceia care-L răstigniseră, spunând: "Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac" (Luca 23, 34).

În diferite împrejurări, Mântuitorul ne-a şi poruncit să ne rugăm, mai cu seamă în "Predica de pe munte", când recomanda ascultătorilor ca rugăciunile lor să se deosebească de ale făţarnicilor, care stăteau în picioare, prin sinagogi şi pe la "răspântii", ca să fie văzuţi de oameni, dar şi de rugăciunea păgânilor, care spuneau multe, sperând ca în acest fel să fie ascultaţi. Drept aceea, Mântuitorul cere să ne rugăm în ascuns, în "cămara" noastră, căci Tatăl nostru "Care vede întru ascuns" ne "va răsplăti la arătare", căci El "ştie de ce aveţi trebuinţă mai înainte de a cere voi de la El" (cf. Matei 6, 5-8).

În acelaşi context, Mântuitorul ne şi recomandă o rugăciune, cea pe care o ştiu toţi creştinii încă din pruncie, cea mai răspândită şi cunoscută în majoritatea limbilor pământului. Este rugăciunea "Tatăl nostru", numită şi "Rugăciunea domnească" pentru că a fost dată de Domnul Însuşi (Matei 6, 9-13 şi Luca 11, 2-4). A fost rostită de Mântuitorul la rugămintea ucenicilor Săi: "Doamne, învaţă-ne să ne rugăm" (Luca 11, 1). Este cea mai frumoasă rugăciune pentru orice creştin, cea mai uşor de reţinut şi de înţeles, dar şi cea mai bogată în conţinut. Ea este formată din trei părţi: o chemare sau invocaţie, şapte cereri şi o încheiere. Chemarea este: "Tatăl nostru, Care eşti în ceruri". Ea trezeşte în noi încrederea că I ne adresăm ca unui Părinte bun şi iubitor. Îi spunem "Tatăl nostru", şi nu "al meu", pentru că El este al tuturor, şi ca atare noi trebuie să ne considerăm fraţi şi să ne rugăm unii pentru alţii. De aceea, Sfântul Ciprian o şi consideră o "rugăciune obştească sau a tuturor".

Rugăciunea cuprinde şapte cereri. "Sfinţească-se numele Tău", adică Îi cerem să ne sfinţească şi pe noi ca fii ai Săi, ori – după cum scria Sfântul Ioan Gură de Aur –"să se preamărească numele Său de

către toată făptura". Fiecare din noi trebuie să preamărim numele lui Dumnezeu prin faptele noastre, după cum ne învață Mântuitorul: "Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune și să-L slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16).

"Vie împărăția Ta", adică Îi cerem lui Dumnezeu să ne facă părtași ai împărăției Sale cerești, de fericirea cea veșnică, dar, în același timp, Îi cerem ca El – cu harul, cu dreptatea și cu iubirea Lui – să împărățească, să se așeze în inimile noastre.

"Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ", este cererea prin care Îl rugăm pe Dumnezeu să-I putem împlini voia aici, pe pământ, după cum I-o împlinesc îngerii în cer. Sfântul Simeon al Tesalonicului interpreta această cerere astfel: "Fă-ne și pe noi ca pe îngeri, ca să trăim și noi pe pământ ca și îngerii în ceruri".

Dacă aceste trei cereri privesc mai mult viața noastră spirituală, celelalte se referă la viața noastră materială, la raporturile noastre cu semenii. "Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi" – este cererea prin care-L rugăm pe Dumnezeu să ne dea hrana zilnică, trebuitoare vieții, pâinea fiind hrana obișnuită și absolut necesară oricui. Sfinții Părinți învață că prin "pâine" trebuie să înțelegem nu numai hrana cea trupească, ci și pâinea sufletească. După cuvântul Domnului, "Tatăl Meu vă dă din cer pâinea cea adevărată... pâinea care se pogoară din cer și dă viață lumii" (Ioan 6, 32-33), continuând să arate că El este "Pâinea vieții", iar "cel ce vine la Mine nu va flămânzi și cel ce va crede în Mine nu va înseta niciodată" (Ioan 6, 35). Hrana sufletului este, așadar, cuvântul lui Dumnezeu, potrivit spuselor Domnului: "Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu" (Matei 4, 4; Luca 4, 4). Dar această hrană sufletească o constituie și Trupul și Sângele Domnului din Sfânta Împărtășanie: "Trupul Meu este adevărată mâncare și Sângele Meu, adevărată băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru El" (Ioan 6, 55-56).

"Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri". Deci acum Îi cerem lui Dumnezeu iertare pentru tot ce am greșit, dar iertarea Lui este condiționată de felul în care știm să iertăm și noi pe cei care ne-au greșit.

"Şi nu ne duce pe noi în ispită", adică Îl rugăm să nu ne lase să cădem pradă ispitelor, necazurilor şi suferinţelor lumii acesteia. Este adevărat că ispitele – ca uneltire a celui rău – au darul de a ne smeri, de a ne pune la încercare încrederea în Dumnezeu, dar şi iubirea faţă de El. În caz de ispită, Mântuitorul ne încredinţează că putem să o biruim prin rugăciune: "Privegheaţi şi vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispită" (Matei 26, 41).

Ultima cerere este: "Ci ne izbăveşte de cel rău", adică ne rugăm lui Dumnezeu să ne păzească de tot răul, de toată răutatea, de păcat şi de urmările lui.

Încheiem Rugăciunea domnească cu o doxologie: "Că a Ta este împărăţia şi puterea şi mărirea", urmată de cuvântul evreiesc "Amin", având înţelesul de "aşa să fie" sau "toate să se facă după cum ne-am rugat", având încredere neclintită că Dumnezeu ne va da tot ceea ce I-am cerut cu credinţă, cu nădejde şi cu dragoste.

Iubiţi credincioşi,

Tatăl din Evanghelia de azi să ne fie pildă vrednică de urmat: de credinţă în Dumnezeu, prin Iisus Hristos Fiul Său, de nădejde în ajutorul Său, de dragoste faţă de fiul pe care i l-a dat Acelaşi Dumnezeu. Să ne fie pildă şi de rugăciune smerită ori de câte ori simţim nevoia să stăm de vorbă cu Dumnezeu şi să-I cerem ajutor pentru copiii noştri când sunt cuprinşi de boli trupeşti sau sufleteşti. Să ne rugăm mereu, să rostim "Tatăl nostru" fie cu voce tare, fie în gând, în "cămara" sufletului nostru, dimineaţa când ne trezim, seara când ne culcăm, la masă, la începerea muncii noastre, la începutul unui drum sau al unei acţiuni şi în orice altă împrejurare. În felul acesta, Tatăl nostru Cel din ceruri îşi va revărsa harul şi binecuvântarea Sa peste toată activitatea noastră zilnică, peste hrana noastră, peste odihna noastră, peste gândurile noastre.

Să avem încredere deplină în darul şi ajutorul lui Dumnezeu, aşa cum a avut tatăl din Evanghelia de azi şi după cum ne încredinţează Mântuitorul: "Cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide" (Luca 11, 9). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 11-A DUPĂ RUSALII

(Pilda datornicului nemilostiv – Matei 18, 23-35)

Iertarea

"Așa vă va face vouă și Tatăl Meu Cel ceresc, dacă nu veți ierta fiecare, din toată inima, fratelui său"
(Matei 18, 35)

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de astăzi, cu pilda datornicului nemilostiv, a fost expusă de Domnul Iisus ca urmare a întrebării Sfântului Apostol Petru: "Doamne, de câte ori va greși fratele meu față de mine și eu îi voi ierta? Oare până de șapte ori?". Mântuitorul îi răspunde că nu e suficient numai atât, ci trebuie să ierți "până de șaptezeci de ori câte șapte" (cf. Matei 18, 21-22). Și Mântuitorul, pentru a ne face să înțelegem cum și cât trebuie să iertăm, prezintă această instructivă parabolă, ca, din exemplul negativ al personajului principal, să știm scoate învățătura cea mai potrivită pentru noi.

Mântuitorul aseamănă împărăția cerurilor cu un împărat care cere socoteala datoriilor pe care le aveau față de el slujitorii lui. Este adus în fața sa un om care îi datora suma enormă de zece mii de talanți. Neavând cum să-și achite datoria, stăpânul poruncește să fie vândut ca sclav, pentru a-și recupera banii, lucru obișnuit în lumea antică. În această situație dramatică, datornicul cade în genunchi în fața celui căruia îi era dator și se roagă să-l mai îngăduie, să-l mai păsuiască până va putea agonisi banii trebuitori. Stăpânul se arată deosebit de generos, căci nu se limitează la prelungirea termenului pentru plata datoriei, ci, spre surprinderea tuturor, îi iartă toată datoria. Un gest nobil, puțin obișnuit între oameni! Aceasta este partea pozitivă a parabolei, o imagine luminoasă, cu această atitudine a stăpânului, vrednică de urmat și de alții.

În schimb, partea a doua este diametral opusă, sub aspect moral-umanitar. Datornicul iertat întâlnește un om care slujea împreună cu

el, am spune, în termenii de azi, un "coleg de serviciu", care-i datora o sumă infimă, abia o sută de dinari. Disproporţia este evidentă, dar, Mântuitorul tocmai acest lucru voia să-l pună în lumină; după recenta traducere ecumenică a Bibliei, prima datorie ar echivala cu şaizeci de milioane de franci – aur, pe când cealaltă, cu aproximativ o sută de franci –aur, sumă derizorie în raport cu precedenta. Era limpede pentru oricine că datornicul nemilostiv nu găsea altă ieşire din situaţia lui decât apelând la *mila* stăpânului. Dar el se comportă cu totul altfel. Ne-am fi aşteptat să aibă şi el aceeaşi atitudine generoasă faţă de colegul lui: să-i ierte datoria, să-l invite în casa lui şi să se bucure împreună că stăpânul lor comun îi iertase datoria de zece mii de talanţi. N-a procedat aşa, ci, dimpotrivă, în pofida rugăminţilor aceluia, în pofida faptului că i-a căzut în genunchi şi l-a rugat să-l mai păsuiască până la plata datoriei, a rămas neînduplecat şi a cerut să fie aruncat în închisoare. Se petreceau şi atunci lucruri asemănătoare celor din zilele noastre: oameni acuzaţi că ar fi prejudiciat statul cu sume derizorii prin eschivarea de la plata unor impozite sau alte lucruri mărunte sunt condamnaţi la închisoare, iar marii corupţi, de care se face atâta caz în presă şi la televiziune, îşi văd în continuare de afacerile lor necinstite.

Urmează al treilea tablou, cel mai cutremurător: alţi slujitori ai aceluiaşi stăpân îl informează despre cele întâmplate, şi atunci – cum era şi firesc –, acesta îşi schimbă atitudinea: îl ceartă pe slujitorul nemilostiv şi nevrednic de îndurarea sa şi porunceşte să fie pedepsit şi obligat să-şi plătească întreaga datorie. Şi Mântuitorul îşi încheie parabola cu un avertisment dur pentru ascultătorii de atunci, dar şi pentru cei de azi şi din totdeauna: "Aşa vă va face vouă şi Tatăl Meu Cel ceresc dacă nu veţi ierta – fiecare fratelui său – din toată inima" (Matei 18, 35).

Iubiţi credincioşi,

Din pericopa evanghelică de azi desprindem învăţătura despre *iertare,* una dintre virtuţile principale ale Bisericii noastre, care nu este altceva decât o altă faţă a iubirii creştine. Prin iertare nu faci altceva decât să treci cu vederea ce ţi-a greşit semenul tău, să nu mai consideri vinovat pe cineva care ţi-a făcut vreun rău sau ţi-a adus un prejudiciu. Din paginile Sfintei Scripturi aflăm nenumărate exemple de iertare care merită să fie urmate şi de noi, dar şi îndemnuri la iertare pe care ni le oferă Mântuitorul Iisus Hristos sau autorii inspi-

rați ai cărților Noului Testament, iar, mai târziu, Sfinții Părinți. În Vechiul Testament întâlnim un exemplu strălucit de iertare din partea lui Iosif, fiul patriarhului Iacov, care, în copilărie, a fost vândut de frații săi unor negustori care mergeau în Egipt – desigur, fără știrea tatălui, căruia i-au spus că a fost ucis de fiare sălbatice. După mulți ani, Iosif a ajuns mare dregător la curtea faraonului egiptean, iar într-o perioadă de șapte ani secetoși, frații săi au fost nevoiți să cumpere grâu din Egipt tocmai prin mijlocirea lui Iosif, pe care nu l-au recunoscut. Iar acesta i-a iertat pentru fărădelegea lor și i-a dus pe toți în pământul Egiptului (cf. Fac. cap. 45).

Iisus Hristos și-a îndemnat mereu ucenicii și ascultătorii la iertare. În rugăciunea "Tatăl nostru" ne îndeamnă să rostim cuvintele: "Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri" (Matei 6, 12). Deci dacă dorim să dobândim iertare de la Dumnezeu, să știm să iertăm și noi celor ce ne-au greșit. Cu alte cuvinte, să știm să depășim egoismul și răutatea din noi, să nu ne asemănăm datornicului nemilostiv, ci, dimpotrivă, să știm să dovedim că suntem creștini nu numai prin cuvânt, nu numai prin haina Botezului la care ne-au adus nașii noștri, ci prin faptele noastre. Spunea un mare predicator grec din secolul al XVIII-lea, Ilie Miniat, că "atâta timp cât nu iertăm greșelile fraților noștri, să nu rostim niciodată rugăciunea "Tatăl nostru", pentru că ne osândim pe noi înșine" (*Tâlcuirea Evangheliilor și Cazanii la toate duminicile,* București, 1973, p. 260). Practic, parabola de azi ar putea fi considerată o exemplificare a acestei cereri din rugăciunea "Tatăl nostru". Iar după ce Mântuitorul a prezentat rugăciunea "Tatăl nostru", a continuat prin cuvintele: "Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; dar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu va ierta greșelile voastre" (Matei 6, 14-15).

Dar Mântuitorul merge și mai departe, atunci când ne poruncește: "Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri" (Matei, 5, 44-45; cf. și Luca 6, 35). În aceasta stă superioritatea învățăturii Lui! El este primul care a făcut acest lucru ca Om, căci, fiind pe cruce, S-a rugat Tatălui ceresc pentru aceia care L-au condamnat la moarte și L-au răstignit: "Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac" (Luca 23, 34).

Asemenea Lui, primul martir al Bisericii Sale, Sfântul Arhidiacon Ştefan, înaintea morţii, a îngenunchiat şi s-a rugat pentru cei ce-l ucideau, prin cuvintele: "Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta" (Fapte 7, 60). Cuvinte asemănătoare cu cele ale lui Iisus, semn că primul martir creştin a înţeles mesajul de iubire al marelui său Dascăl!

Sfântul Apostol Pavel nu uită – în epistolele sale – să-şi îndemne fiii duhovniceşti din comunităţile creştine pe care le-a întemeiat la iertare, la iubire, la pace. De pildă, romanilor le recomanda un îndemn preluat din Pildele (Proverbele) lui Solomon: "Dacă duşmanul tău e flămând, dă-i să mănânce; dacă-i este sete, dă-i să bea; căci făcând acestea, cărbuni de foc vei grămădi pe capul lui" (Pilde 25, 21-22; Rom. 12, 20). Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan scria în prima sa Epistolă sobornicească: "Cel ce nu iubeşte pe fratele său rămâne în moarte. Tot cel ce nu-şi iubeşte fratele e ucigaş de oameni şi ştiţi că orice ucigaş de oameni nu are viaţă veşnică" (I Ioan 3, 14-15).

Sfinţii Părinţi ai Bisericii, de asemenea, au scris pagini luminoase despre virtutea iertării. De pildă, Sfântul Ioan Gură de Aur, marele predicator († 407), comentând pericopa evanghelică de azi scria: "Îmi spui că cineva ţi-a făcu rău? Miluieşte-l, nu-l urî! Plânge-l şi-l jeleşte, nu-i întoarce spatele! Că n-ai supărat tu pe Dumnezeu, ci el! Pe tine Dumnezeu te laudă dacă suferi fără gând de răzbunare răul ce ţi s-a făcut. Gândeşte-te că Hristos, când avea să fie răstignit pe cruce, Se bucura pentru El, dar plângea pentru răstignitorii Săi. Tot aşa trebuie să facem şi noi. Cu cât ni se va face mai mult rău, cu atât mai mult trebuie să plângem pe cei care ne fac rău. De aici (vin) pentru noi mari bunătăţi, iar pentru aceia, chinuri şi pedepse" (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri. Partea a treia. Omilii la Matei,* Bucureşti, 1994, p. 713).

Pilda de iertare pe care ne-a oferit-o Hristos Domnul pe cruce a fost urmată de acel şir nesfârşit de martiri din primele veacuri, dar şi de alţii mai târziu, care au ştiut să-şi ierte prigonitorii şi osânditorii la moarte, ca să se înfăţişeze cu sufletul curat şi neîntinat de ură în faţa lui Iisus Hristos, dreptul Judecător. Pildă ne-au oferit atâţia înaintaşi ai noştri care au ştiut să-i ierte pe toţi aceia care le-au greşit. V-aş oferi doar pilda lui Horea, cel care a ridicat moţii la luptă împotriva asupritorilor şi care, înaintea morţii sale înfiorătoare, prin frângerea cu roata, mărturisea, în testamentul întocmit în închisoare de preotul

său duhovnic, că "iartă din toată inima" pe aceia care l-au prins şi l-au vândut. Dar chinurile şi pedepsele au venit tocmai peste cei care l-au vândut şi peste urmaşii lor.

Iubiţi credincioşi,

S-ar părea că iertarea – mai cu seamă a vrăjmaşilor – este o virtute greu de pus în practică. La prima vedere aşa pare să fie. Dar dacă medităm mai îndelung asupra ei şi mai cu seamă dacă ne gândim la roadele sau consecinţele ei, vom constata nu numai că e uşor de îndeplinit, ci chiar că este de mare folos, de o reală utilitate în viaţa noastră de creştini. Iertarea trebuie să fie un act de curaj spiritual, un act de înfrângere a mândriei şi a pornirilor pătimaşe din noi. Să ne iertăm, deci, reciproc, soţii şi soţiile, copiii şi părinţii, fraţii şi surorile, ginerii sau nurorile cu socrii, foştii prieteni care au ajuns la duşmănie din lucruri mărunte. Să nu uităm că întreaga noastră viaţă se bazează pe iertare, pe concesii. Dacă nu ştim să facem concesii în familie şi în cercul nostru de prieteni, iar cârmuitorii de popoare pe plan mai larg, vom fi într-o permanentă stare de încordare în familie şi în societate, într-o permanentă stare de războaie pe plan politic internaţional. De aceea, în calitatea noastră de creştini, trebuie să dovedim tuturor că suntem cu adevărat ucenicii lui Hristos, Care este iubirea absolută, că ştim să fim nobili şi generoşi cu toţi oamenii, că ştim să ne ridicăm deasupra patimilor inerente firii noastre, că ştim să fim oameni! Vom constata abia atunci cât este de bine şi de frumos ca fraţii să fie împreună, ca pacea să domnească în familiile noastre şi în cercul nostru de prieteni şi cunoscuţi! Numai atunci putem rosti fără nici o teamă şi cu conştiinţa curată cuvintele: "Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri". Să nu ne agonisim osândă prin lipsa noastră de iubire faţă de oameni, prin refuzul nostru de a-i ierta pe cei ce ne-au greşit! Să-l avem pildă pe Iosif din Vechiul Testament care a fost fericit să ierte şi să îmbrăţişeze pe fraţii care l-au vândut; pe Ştefan arhidiaconul care se ruga pentru ucigaşii săi şi pe atâţia alţii care au ştiut să aplice în viaţa lor cuvintele Domnului. Să urmăm mereu chemarea marelui Apostol al neamurilor: "Fiţi buni între voi, milostivi, iertându-vă unii altuia, aşa cum şi Dumnezeu v-a iertat vouă întru Hristos" (Efes. 4, 32). Amin.

PREDICA
LA DUMINICA A 12-A DUPĂ RUSALII

(Tânărul cel bogat –Matei 19, 16-26)

Respectarea poruncilor

"Dacă vrei să intri în Viață,
păzește poruncile"
(Matei 19, 17)

Iubiți credincioși,

Sfântul Apostol și Evanghelist Matei înfățișează azi o interesantă și instructivă convorbire a Mântuitorului cu un tânăr bogat, interesat de problemele spirituale, un tânăr care dorea să trăiască după principii morale înalte, prin săvârșirea binelui, în așa fel încât "să aibă viață veșnică" (cf. Matei 19, 16). Episodul este relatat și de celelalte două Evanghelii zise "sinoptice", adică de la Marcu (10, 17-27) și de la Luca (18, 18-27), cu deosebirea că, în cea din urmă, cel ce a purtat dialogul era prezentat ca "un dregător"; probabil tânărul avea o oarecare "dregătorie" publică. Alte amănunte despre el nu se cunosc. Dar, din moment ce trei sfinți evangheliști prezintă detaliat această convorbire, înseamnă că ea a avut ecou în sufletul ascultătorilor lui Iisus și că va trebui să aibă același ecou și peste veacuri în sufletele tuturor ascultătorilor și cititorilor Sfintei Cărți a Noului Testament. Oricum, din relatarea celor trei Sfinți Evangheliști rezultă limpede că tânărul bogat n-a venit să-L ispitească pe Iisus, așa cum făcuse un "învățător de Lege" (cf. Luca 10, 25), ci, dimpotrivă, era sincer interesat să știe cum să se comporte în viața aceasta pentru ca să moștenească viața veșnică; el cade în genunchi în fața Mântuitorului și Îi adresează atributul "Învățătorule bun". Mântuitorul îi dă un răspuns foarte simplu, o soluție ușor realizabilă: *"Dacă vrei să intri în Viață, păzește poruncile"*. Mântuitorul înșiră chiar cinci din cele zece porunci din Decalog, dar cel venit mărturisește că le-a respectat sau "le-a păzit" din "tinerețea sa", semn că nu era ado-

lescent, "un tânăr" în înţelesul obişnuit al cuvântului, ci un om matur, un om în puterea vârstei. Am putut observa că Mântuitorul nu-l obligă să îndeplinească aceste porunci ale Legii vechi, ci-i spune "dacă vrei", deci este vorba de voinţa lui, lasă la aprecierea lui dacă doreşte sincer să dobândească viaţa de veci.

Urmează însă "piatra de încercare" pentru tânăr, atunci când Mântuitorul îi spune: "Dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi averile, dă-le săracilor şi vei avea comoară în cer; şi vino de-Mi urmează Mie" (Matei 19, 21); în Evanghelia de la Marcu mai apar şi cuvintele: "şi apoi, luând crucea, vino şi-Mi urmează Mie" (10, 21). Deci desăvârşirea omului depinde atât de respectarea poruncilor, cât şi de renunţarea la bunurile trecătoare şi de urmarea lui Hristos, de luarea crucii Lui, de acceptarea şi aplicarea învăţăturii Lui. Toţi trei Evanghelişti notează că tânărul a plecat întristat, căci avea multe avuţii.

Iubiţi credincioşi,

Din pericopa evanghelică de azi se pot desprinde o serie de învăţături şi pentru noi. De regulă, în predicile legate de această pericopă, se prezintă primejdia bogăţiei pentru orice suflet de creştin. Dar pentru că mai sunt şi alte pericope care se pretează la tratarea unei asemenea teme, şi mai ales dacă luăm în considerare faptul că printre noi nu se vor afla oameni "cu multe avuţii", cărora să le cerem să le împartă săracilor, ca să plece "întristaţi", ca şi tânărul din Evanghelie, am socotit să stăruim azi asupra primului îndemn pe care l-a dat Mântuitorul acelui tânăr: "Păzeşte poruncile". Este vorba de respectarea celor zece porunci care au fost date de Dumnezeu lui Moise pe Muntele Sinai (Ieş. 20, 1-18; 5, 1-22), din care Mântuitorul reproduce cinci, la care adaugă şi porunca supremă a Legii celei noi: "Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Matei 19, 19). Respectarea lor este obligatorie pentru noi, creştinii, lucru ce rezultă chiar din convorbirea avută de Mântuitorul cu tânărul bogat. Numai aşa vom putea moşteni viaţa cea veşnică, în împărăţia lui Dumnezeu, dacă vom şti să respectăm cele zece porunci. Ele cuprind principii morale călăuzitoare pentru viaţa fiecăruia dintre noi, după cum ne încredinţează Dumnezeu Însuşi, când zice: "Păziţi toate poruncile şi toate rânduielile Mele... căci omul care le plineşte viu va fi întru ele" (Lev. 18, 5).

Drept aceea, consider că în Duminica de azi este potrivit să reamintim aceste zece porunci sau Decalogul, care altădată erau cunoscute de copii încă din clasa a doua primară. Ele sunt actuale şi în zilele noastre, mai cu seamă pentru cei tineri. Primele patru porunci privesc legăturile noastre directe cu Tatăl ceresc: "Eu sunt Domnul Dumnezeul tău... să nu ai alţi dumnezei în afară de Mine", deci este o poruncă prin care se instituie monoteismul, prin care se arată că trebuie să avem un singur Dumnezeu, Căruia I se cuvine toată slava şi cinstea, Căruia să-I închinăm toate gândurile, dorinţele şi faptele noastre şi de Care să nu ne lepădăm chiar dacă peste noi s-ar abate ispite sau suferinţe. Porunca aceasta este actuală mai ales azi, când oameni de alte credinţe încearcă să otrăvească sufletul celor tineri cu învăţăturile lor despre Mahomed, Buda sau alţi întemeietori de religii.

"Să nu-ţi faci ţie chip cioplit şi nici vreo asemănare cu ceva din câte sunt în cer... sau pe pământ... să nu te închini lor şi nici să le slujeşti"; deci se opreşte închinarea la idoli sau idolatria. Este adevărat că creştinii nu se mai gândesc la idoli sau la zeii păgâni de altădată, dar Sfântul Apostol Pavel scria că şi "lăcomia", adică tocmai "avuţiile" de care se vorbeşte în Evanghelia de azi, trebuie considerată ca o "închinare la idoli" (cf. Col. 3, 5), ca şi lăcomia la mâncare (cf. Filip. 3, 19). Aici este necesar să arătăm că anumiţi sectari ne acuză pe noi, pe credincioşii ortodocşi, că prin "cinstirea icoanelor" ne-am închina la idoli. Dar noi, potrivit hotărârilor luate de Părinţii participanţi la Sinodul al VII-lea ecumenic, din 787, despre care am predicat într-o altă Duminică, nu ne închinăm materialului din icoana respectivă, ci noi cinstim sau venerăm şi ne închinăm la persoana sau sfântul care este înfăţişat în icoană.

A treia poruncă ne cere: "Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert". Din nefericire, este una dintre poruncile cele mai puţin respectate azi, căci înjurăturile sau luarea în deşert a numelui lui Dumnezeu sunt ceva frecvent, o adevărată "boală naţională", o ruşine pentru orice om care se consideră civilizat, o lipsă totală de respect faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele tău, bun creştin, pe care îl poţi jigni sau scandaliza prin asemenea cuvinte. Biserica noastră consideră că numele lui Dumnezeu mai poate fi

"luat în deşert" şi prin necinstirea lucrurilor sfinte, prin blesteme, prin jurământ mincinos sau prin călcarea jurământului (sperjur). Împotriva acestora, tot Dumnezeu zice că "nu va lăsa nepedepsit pe cel ce ia în deşert numele Lui" (Ieş. 20, 7).

Porunca a patra ne cere: "Adu-ţi aminte de ziua odihnei şi s-o sfinţeşti; şase zile să lucrezi... dar ziua a şaptea este odihna Domnului Dumnezeului tău...". Ea ne reaminteşte că Dumnezeu Însuşi a făcut lumea în şase zile, iar în cea de-a şaptea s-a odihnit. Din această poruncă desprindem, de fapt, două îndatoriri: aceea de a munci şase zile, dar şi aceea de a rezerva o zi din săptămână pentru odihnă, pentru refacerea forţelor noastre fizice şi, în acelaşi timp, pentru cinstirea Domnului. În Vechiul Testament, evreii respectau ca zi de odihnă – cum fac, de altfel, şi astăzi – sâmbăta, în amintirea eliberării lor din robia egipteană. Dar noi, creştinii, ţinem Duminica, fiindcă în această zi a înviat Mântuitorul din morţi, lucru pe care-l mărturisesc toţi Evangheliştii, şi tot în zi de Duminică s-a pogorât Duhul Sfânt peste Sfinţii Apostoli şi s-a întemeiat în chip văzut Biserica lui Hristos. Creştinii cinstesc Duminica drept zi de odihnă, zi închinată Domnului, chiar din timpul Sfinţilor Apostoli (cf. Fapte 20, 7).

Celelalte şase porunci privesc raporturile oamenilor între ei, fiind un adevărat cod moral de convieţuire socială. Sunt redate şi de Mântuitorul în convorbirea cu tânărul bogat – dar nu exact în forma în care sunt redate în Decalog.

Porunca a cincea priveşte cinstirea părinţilor. "Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta". Este în firea lucrurilor, este logic, este moral ca prima îndatorire a fiecărui om să fie aceea de a-şi cinsti părinţii, a-i iubi, a-i asculta, a-i respecta, a-i îngriji la bătrâneţe. Această îndatorire a fiecăruia dintre noi este mereu subliniată, fie în Vechiul, fie în Noul Testament. Regele Solomon, în "Pildele" sale, dădea îndemnul: "Păzeşte povaţa tatălui tău şi nu lepăda îndemnurile maicii tale" (Pilde 6, 20) sau: "Ascultă pe tatăl tău care te-a născut şi nu dispreţui pe mama ta când a ajuns bătrână" (Pilde 23, 22). Iar Sfântul Pavel a scris: "Copii, ascultaţi întru Domnul de părinţii voştri, căci aşa este drept. Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta; aceasta este cea dintâi poruncă, urmată de făgăduinţa: "ca să-ţi fie ţie bine şi să trăieşti ani mulţi pe pământ" (Ef. 6, 1-3; cf. şi Ieş. 20, 12). Copiii trebuie să-i cin-

stească nu numai pe părinţii lor trupeşti, ci şi pe cei "sufleteşti", care sunt "naşii" de botez sau de cununie, ca şi pe preoţii lor, care îi luminează şi-i călăuzesc pe calea mântuirii sufletului. Suntem datori cu toţii – dar mai cu seamă noi, preoţii – să-i îndemnăm pe copii şi pe tineri spre cinstirea părinţilor, mai ales în lumea de azi, când această îndatorire elementară pe care o au faţă de aceia care le-au dat viaţă şi se îngrijesc de creşterea şi educarea lor este adeseori uitată.

Ultimele patru porunci ale Decalogului privesc alte componente ale unei vieţuiri cu adevărat creştine, după voia lui Dumnezeu şi spre binele societăţii în care trăim: "Să nu ucizi", căci viaţa e dată de Dumnezeu şi este cel mai de seamă bun al omului. Desigur, uciderea înseamnă şi avortul de bunăvoie şi cu bună ştiinţă, adică uciderea pruncului din pântecele mamei sale. Dar Biserica învaţă că poate exista şi o ucidere "sufletească", şi aceasta nu este altceva decât atitudinea necreştinească şi condamnabilă pe care o au unii faţă de semenii lor prin ură, mânie, clevetire, după cum ne încredinţează Sfântul Apostol Ioan: "Tot ce-l ce-şi urăşte fratele este ucigaş de oameni şi ştiţi că orice ucigaş nu are viaţă veşnică" (I Ioan 3, 15).

Porunca a şaptea, "Să nu te desfrânezi", de asemenea este actuală, într-o lume în care desfrâul, cu toate formele lui, a luat o amploare neobişnuită, fiind un adevărat atentat nu numai la viaţa noastră morală, ci şi la viaţa omenirii întregi, inclusiv a neamului nostru care, în trecut, n-a cunoscut asemenea manifestări deplorabile şi condamnabile. Să ne amintim mereu de cuvintele Sfântului Apostol Pavel care spunea: "Fugiţi de desfrânare! Orice păcat pe care-l va face omul este în afară de trup; dar cel ce se desfrânează păcătuieşte în trupul său. Sau nu ştiţi că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt?..." (I Cor. 6, 18-19). Şi tot el, în aceeaşi Epistolă adresată corintenilor, îi avertiza: "Nici desfrânaţii, nici închinătorii la idoli, nici stricaţii de tot felul (= pervertiţii sexual), nici sodomiţii (= homosexualii), nici hoţii, nici lacomii, nici batjocoritorii sau răpitorii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu" (I Cor. 6, 9-10).

Porunca a opta opreşte furtul: "Să nu furi", adică să nu-ţi însuşeşti, în ascuns, lucruri care nu-ţi aparţin. Dar Biserica noastră condamnă nu numai furtul propriu-zis, ci şi înşelăciunea, falsul, specula,

camăta, mita, corupția, cea din urmă fiind, din nefericire, mereu la ordinea zilei în țara noastră și în lumea întreagă.

Porunca a noua interzice minciuna: "Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău", înțelegând prin aceasta și jurământul fals, ca și pâra nedreaptă împotriva aproapelui, prefăcătoria sau falsitatea, fățărnicia sau ipocrizia, calomnia și altele ca acestea. Sfântul Apostol Pavel își sfătuia fiii duhovnicești prin cuvintele: "Să nu vă mințiți unul pe altul" (Col. 3, 9) sau: "Lepădând minciuna, grăiți adevărul fiecare cu aproapele său, căci unul altuia ne suntem mădulare" (Ef. 4, 25). Un bun credincios trebuie să spună întotdeauna numai adevărul, din moment ce se consideră "ucenic" sau "fiu duhovnicesc" al Celui ce a spus despre El că este: "Calea, Adevărul și Viața".

În sfârșit, ultima poruncă ne cere să nu "râvnim" la nimic din ceea ce nu ne aparține, ci este al aproapelui nostru: casa, femeia, ogorul, slujitorul și animalele lui. Cu alte cuvinte, această poruncă oprește însușirea bunurilor aproapelui nostru și chiar dorința pătimașă de a le avea, fiindcă de aici izvorăsc o serie de fapte necugetate, asupra cărora ne atrage atenția Mântuitorul Însuși când zice: "Din inimă ies gânduri rele, ucideri, adulter, desfrânare, hoții, mărturii mincinoase, defăimări" (Matei 15, 19). Deci, practic, toate păcatele oprite prin ultimele patru porunci pornesc "din inimă". De aceea, trebuie să-I cerem mereu lui Dumnezeu, ca odinioară regele și proorcul David: "Inimă curată zidește întru cele dinlăuntru ale mele" (Ps. 50, 10).

Să ne curățim de aceste pofte, ca și de nerespectarea unor porunci, prin post și rugăciune, prin Împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului, după cuvântul aceluiași Sfânt Pavel, Apostolul neamurilor: "Să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvârșind sfințenia în frica lui Dumnezeu" (II Cor. 7, 1). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 13-A DUPĂ RUSALII

(Pilda lucrătorilor răi –Matei 21, 33-44)

Lucrători în via Domnului

"În cele din urmă l-a trimis la
ei pe fiul său"
(Matei 21, 37)

Iubiţi credincioşi,

Pericopa evanghelică de azi ne prezintă o parabolă sau pildă rostită de Mântuitorul în templul din Ierusalim, în cadrul unor discuţii pe care le-a avut cu "arhiereii şi bătrânii poporului" (cf. Matei 21, 23), după intrarea Sa triumfală în Cetatea Sfântă, deci numai cu câteva zile înainte de patimile, răstignirea şi moartea Sa pe cruce. Este o parabolă cu caracter profetic, întrucât prevesteşte unele lucruri referitoare la poporul evreu.

Un om oarecare a sădit vie, a împrejmuit-o cu gard, a înzestrat-o cu toate cele trebuitoare, a dat-o în grija lucrătorilor ca să o muncească, apoi "s-a dus departe". La vremea potrivită, şi-a trimis slujitorii să ia roadele viei, dar lucrătorii, sau vierii, au avut o atitudine condamnabilă faţă de ei: unul a fost bătut, altul a fost omorât – fără să ni se spună în ce formă –, iar al treilea, ucis cu pietre, pedeapsă des întâlnită în Orient. Un alt grup de slujitori, mai numeros, trimis de stăpân, a avut aceeaşi soartă. În sfârşit, şi-a trimis propriul fiu, în speranţa că slujitorii "se vor ruşina de el". Din nefericire, acesta a fost scos afară din vie şi ucis. La întrebarea pe care o pune Mântuitorul, privind pedeapsa care-i aşteaptă pe lucrătorii ucigaşi, arhiereii şi cărturarii răspund că stăpânul viei îi va pierde, iar via o va da unor lucrători cinstiţi, care să dea roadele la vremea potrivită. Parabola respectivă este relatată şi în Evangheliile de la Marcu (12, 1-11) şi

Luca (20, 9-18), cu deosebirea că acolo se vorbește de trimiterea câte unui singur slujitor, în trei rânduri, iar Luca vorbește chiar de trimiterea mai multora, lucruri care nu schimbă esența parabolei.

Simbolismul acestei interesante parabole este ușor de explicat. Stăpânul care a sădit via este Dumnezeu Însuși; via simbolizează Legea veche, dată evreilor, cu credința într-un singur Dumnezeu și cu nădejdea în venirea unui Izbăvitor; gardul cu care a fost împrejmuită via reprezintă legea morală dată de Dumnezeu poporului evreu care a fost ales de El, dintre toate celelalte neamuri, ocrotit în permanență de El. Lucrătorii cărora le-a încredințat stăpânul via sunt cârmuitorii poporului evreu – regi, arhierei și învățători de Lege – care, nu o dată, au nesocotit poruncile lui Dumnezeu și au osândit la moarte pe unii dintre drepții Vechiului Testament. Slujitorii trimiși să aducă roadele sunt proorocii, cărora – timp de sute de ani – Dumnezeu le-a încredințat misiunea de a chema poporul evreu la pocăință, la respectarea poruncilor și care, de multe ori, au plătit cu viața curajul lor, cum a fost cazul cu ultimul prooroc, contemporan cu Mântuitorul, Sfântul Ioan Botezătorul, lucruri pe care le înfățișează și Sfântul Apostol Pavel în Epistola adresată evreilor (cap. 11, 36-38). Iar fiul stăpânului nu este altul decât Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care doar după câteva zile de la rostirea acestei parabole, va fi arestat, judecat și condamnat la moarte prin răstignire pe cruce.

În finalul discuției cu arhiereii și fariseii, Mântuitorul citează un text din Psaltirea lui David (Ps. 117, 22-23) și din proorociile lui Isaia (28, 16) privind "piatra nesocotită de ziditori" care a ajuns "în capul unghiului" și care-L simboliza pe El Însuși, încheind cu un avertisment cutremurător: "De aceea vă spun: Lua-se-va de la voi împărăția lui Dumnezeu și se va da neamului care-i va face roadele. Cel ce va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar cea pe care va cădea ea se va zdrobi" (Matei 21, 43-44).

Avertismentul Mântuitorului s-a împlinit curând. Legea Vechiului Testament a fost înlocuită cu "Vestea cea bună", cu Evanghelia adusă în lume de Mântuitorul Iisus Hristos, propovăduită de El Însuși, de Sfinții Apostoli și de urmașii lor: episcopi, preoți și diaconi.

Templul din Ierusalim va fi distrus de romani, iar poporul evreu, risipit în toată lumea după anul 70 al erei creştine. În acest fel, via din parabolă devine Biserica cea nouă a lui Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, Care a întemeiat-o în chip tainic prin jertfa Sa pe cruce şi prin Înviere, iar, în chip văzut, la pogorârea Duhului Sfânt la Ierusalim, după cincizeci de zile.

Iubiţi credincioşi,

Dacă în perioada Vechiului Testament s-au petrecut astfel de lucruri, ar fi cazul să ne întrebăm ce se întâmplă şi în perioada Noului Testament, deci după ce a luat naştere Biserica creştină. Dacă încercăm să pătrundem mai adânc în tainele acestei parabole, putem arăta că ea prezintă unele asemănări şi cu lumea noastră creştină. Stăpânul din parabolă, adică Dumnezeu-Tatăl, a întemeiat, prin jertfa Fiului Său şi prin pogorârea Duhului Sfânt, noua Lui Biserică, pe care n-a mai dat-o unui singur popor, ci tuturor popoarelor lumii. Iar lucrătorii ei, chemaţi la Hristos prin botez, au primit această vie, cu misiunea sfântă de a lucra în ea, ca să o facă roditoare prin fapte ale iubirii şi ale celorlalte virtuţi şi îndatoriri ale Legii celei noi. Dar, spre deosebire de Vechiul Testament, slujitorii lui Dumnezeu nu mai sunt trimişi din vreme în vreme, ca odinioară proorocii, pentru ca să îndemne poporul la pocăinţă şi la respectarea poruncilor Sale. Dimpotrivă, "slujitorii" lui Dumnezeu – adică episcopii, preoţii şi diaconii –sunt acum în permanenţă trimişi să stea alături de "lucrătorii viei", adică de credincioşii lor, cărora le vestesc cuvântul lui Dumnezeu, îi sfinţesc prin Sfintele Taine şi Ierurgii şi îi cârmuiesc duhovniceşte pe calea mântuirii. Iar Fiul Stăpânului ceresc, Iisus Hristos, va veni din nou, pentru a doua oară, pe norii cerului, întru slavă, – în calitate de Judecător a toată lumea –, ca să culeagă "roadele" de la aceia cărora Dumnezeu-Tatăl le-a încredinţat "via Sa", adică de la toţi oamenii care au trăit pe pământ, în toate timpurile şi în toate locurile.

Drept aceea, iubiţi credincioşi, să medităm asupra parabolei de azi şi din această perspectivă. Mântuitorul, înainte de Înălţarea Sa la cer, a trimis pe Sfinţii Săi Apostoli să înveţe toate neamurile şi să le

boteze în numele Sfintei Treimi (cf. Matei 28, 19); la rândul lor, Apostolii "şi-au pus mâinile", adică au hirotonit pe cei mai vrednici dintre primii creştini, dintre cei chemaţi la Hristos "din apă şi din duh", ca episcopi, preoţi şi diaconi; iar episcopii – la rândul lor, pe parcursul a două mii de ani – au hirotonit şi pe alţii, în aceleaşi trei trepte ierarhice, în mod neîntrerupt, deci prin "succesiune" de la Sfinţii Apostoli, toţi având aceeaşi întreită misiune sau chemare: învăţătorească, sfinţitoare şi de conducere. Dar, din nefericire, şi unii dintre "lucrătorii din via" cea nouă a lui Iisus Hristos, care este lumea, au avut şi au şi astăzi un comportament asemănător cu al celor din parabolă. Nu ne gândim nicidecum la aceiaşi cărturari şi farisei din veacul zis "apostolic" care au prigonit, în continuare, pe Apostolii Domnului după Înălţarea Sa la cer, sau la împăraţii romani care au prigonit pe "ucenicii" lui Hristos şi i-au dat morţii timp de aproape trei secole. Nu ne gândim la adepţii unor religii necreştine care au persecutat şi au ucis de atâtea ori fie pe "misionarii", care încercau să-i încreştineze, fie chiar pe credincioşii de rând care Îl mărturiseau pe Hristos. Nu ne gândim nici la "apostaţii" din veacul al XX-lea, care, deşi botezaţi în numele Sfintei Treimi, deci încreştinaţi, au devenit atei-comunişti şi, ca atare, mari prigonitori ai Bisericii lui Hristos, ai clerului şi ai credincioşilor ei.

Ne gândim mai mult la aceia care se declară creştini şi caută să producă tulburare şi dezbinare în via lui Hristos. Pe zi ce trece, parcă se înmulţeşte numărul celor amăgiţi de aşa-numiţii "martori ai lui Iehova", ca şi de alţi sectari, toţi pretinşi propovăduitori ai lui Hristos, toţi pretinşi "dascăli" care vin la noi "ca lupi îmbrăcaţi în piele de oaie", încercând să răstălmăcească cu neştiinţa şi cu vicleşugurile lor adevărurile noastre de credinţă, vechi de două mii de ani, respectate şi urmate de toţi înaintaşii noştri adormiţi întru dreapta credinţă şi în nădejdea învierii. Sfântul Apostol Pavel se întreba retoric: "Oare toţi sunt apostoli? Oare toţi sunt profeţi? Oare toţi sunt învăţători? ...Oare toţi pot să tălmăcească?" (I Cor. 12, 28-30).

Dar "lucrători răi" suntem şi noi, pentru că nu ştim să facem să rodească în noi darurile cu care ne-a înzestrat Dumnezeu pe fiecare şi, mai vârtos, pentru că nu ştim să-L primim şi să-L cinstim pe Fiul Stăpânului Ceresc! Acesta a rămas mereu la noi şi după înălţarea Sa cu trupul la cer, potrivit celor spuse de El Însuşi Apostolilor în ultima convorbire avută cu ei: "Şi iată, Eu cu voi sunt, în toate zilele, până la sfârşitul veacului" (Matei 28, 20). Este prezent în fiecare Sfântă Liturghie, în chipul pâinii şi al vinului din Sfânta Împărtăşanie. Ne aşteaptă doar să ne împărtăşim cu El, să-L primim în sufletul şi în trupul nostru. Dar durerea este că nu-L primim, ci, dimpotrivă, ne îndepărtăm de El, Îl necinstim prin faptele şi lucrările noastre. Un apreciat predicator român contemporan, preotul Ştefan Slevoacă, spunea că unii credincioşi pot fi consideraţi ca nişte "morminte vii", pentru că nu ştiu să-şi arate calitatea de creştin prin faptele iubirii de Dumnezeu şi de aproapele, neîndeplinind poruncile dumnezeieşti şi celelalte îndemnuri pe care ni le recomandă Biserica.

Drept aceea, să ne străduim fiecare dintre noi să fim lucrători vrednici în via Domnului, căci tot El ne spune: "Vrednic este lucrătorul de plata sa" (Luca 10, 7), de răsplata pe care ne-o va da la a doua Lui venire. Să ne facem vrednici – prin faptele noastre – de numele de "creştin", de numele lui Iisus Hristos, "Piatra cea din capul unghiului", Căruia I se cuvine mărirea şi cinstea, în veci. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 14-a DUPĂ RUSALII

(Pilda nunții fiului de împărat –Matei 22, 1-14)

Haina de nuntă a unui bun creştin

"Mulți sunt chemați, dar puțini aleși"
(Matei 22, 14)

Iubiți credincioși,

În Duminica precedentă am tâlcuit acea parabolă profetică a Mântuitorului despre lucrătorii cei răi ai viei Domnului. Iată că astăzi, același Sfânt Evanghelist Matei prezintă, în continuare, o altă parabolă, cea a nunții fiului de împărat. Ea prezintă asemănări cu o altă pildă, care se va citi în Duminica a 28-a după Rusalii, și anume pilda "celor chemați la cină" (Luca 14, 16-24).

Este vorba de un împărat, care nu este altul decât Tatăl nostru Cel ceresc, care a făcut nuntă Fiului Său, acesta fiind Însuși Iisus Hristos, Cel care S-a întrupat și S-a făcut om pentru mântuirea noastră. Iată care este simbolismul acestei parabole. Nunta reprezintă unirea tainică sau duhovnicească între Hristos și Biserica pe care a întemeiat-o, după cum ne încredințează și Sfântul Apostol Pavel (cf. Efes. 5, 32); Hristos este mirele, iar mireasa este Biserica. Slujitorii trimiși să cheme "pe cei poftiți" la nuntă sunt proorocii Vechiului Testament, până la Ioan Botezătorul, care chemaseră la pocăință, la fapte bune, pe fiii poporului evreu, la moștenirea împărăției cerești. Dar aceștia nu numai că au refuzat chemarea, ci, mai mult, unii dintre slujitori au fost batjocoriți sau chiar uciși, după cum va scrie mai târziu și Sfântul Apostol Pavel (cf. Evr. 11, 32-39). Împăratul a poruncit ca acei oameni care "n-au fost vrednici de nuntă" și n-au răspuns poftirii Sale să fie pedepsiți, lucru ce s-a și întâmplat prin distrugerea Ierusalimului, inclusiv a templului sfânt, de către oștile

romane conduse de Titus, în anul 70, și împrăștierea iudeilor în toate părțile pământului. În această situație, împăratul și-a trimis slujitorii "pe la răspântiile drumurilor" ca să invite "pe câți îi vor găsi". Slujitorii i-au îndeplinit porunca, "și i-au chemat pe toți câți i-au găsit, și buni și răi, încât s-a umplut casa nunții cu oaspeți". De data aceasta, slujitorii reprezintă pe Apostolii Domnului și pe urmașii lor întru slujirea lui Hristos. Apostolii au încercat să-L propovăduiască pe Hristos, în primul rând printre iudei, dar, la refuzul lor, s-au îndreptat spre"neamurile" păgâne, așa cum le poruncise și Mântuitorul înainte de înălțarea Sa la cer (cf. Matei 28, 19). În urma activității misionare a Apostolilor și a urmașilor lor, mulți au venit la Hristos, prin botez, atât în trecut, cât și astăzi, dar s-a dovedit că nu toți au fost vrednici de numele lui Hristos. Așa se face că și împăratul, venind în "casa nunții", a găsit "un om care nu era îmbrăcat în haină de nuntă". Întrebat de stăpân de ce a intrat nepregătit, n-a găsit nici un cuvânt de justificare, încât același împărat a poruncit să fie aruncat "în întunericul cel mai din afară", unde "va fi plângerea și scrâșnirea dinților" (Matei 22, 11-13). Și parabola se încheie cu verdictul: "Mulți sunt chemați, dar puțini aleși".

Iubiți credincioși,

Așa se întâmplă și astăzi în "casa de nuntă" a lui Dumnezeu, în Biserica întemeiată de Fiul Său și călăuzită de Duhul Sfânt. "Mulți sunt chemați" în "casa" lui Dumnezeu prin Taina Sfântului Botez. "Pe câți îi veți găsi, chemați-i la nuntă" (Matei 22, 9), zicea Domnul. Dar realitatea zilnică arată că sunt prea puțini cei care sunt vrednici de această Sfântă Taină, sunt prea puțini vrednici de numele lui Hristos. Din nefericire însă, prea puțini se îmbracă în haina faptelor bune, prea puțini se gândesc la învățăturile și poruncile Bisericii, prea puțini se gândesc să vină în casa de nuntă, adică aici, în biserică, pentru a petrece măcar o oră pe săptămână împreună cu Mirele ceresc, Iisus Hristos. De ce oare? Răspunsul este simplu: pentru că nu au "haina de nuntă", haina virtuților creștine, haina faptelor bune. Parabola de azi pune în lumină nevoia de a duce o viață virtuoasă, luminată de razele binefăcătoare ale Duhului Sfânt, încât să facem

"roade" vrednice, cum ne recomanda parabola din Duminica precedentă. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea: "Viața și fapta sunt haina de nuntă; chemarea este har al lui Dumnezeu" (*Scrieri. Omilii la Matei*, București, 1994, p. 795). Biserica lui Hristos, prin slujitorii ei, ne cheamă și pe noi, cei de azi, prin cuvintele Mântuitorului: "Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni" (Matei 11, 28); "Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea" (Ioan 7, 37).

În fața acestor chemări cerești la nunta "Mielului", este bine să ne întrebăm: ce avem de făcut, ce îndatoriri trebuie să îndeplinim pentru ca, la nunta pe care Dumnezeu ne-o va hărăzi fiecăruia dintre noi, la Judecată, să fim îmbrăcați în veșmântul de lumină al faptelor bune pe care le-am săvârșit pe pământ. Biserica ne învață că fiecare dintre noi avem o seamă de îndatoriri pe care, dacă vom ști să le îndeplinim, ne vom putea îmbrăca în haina de nuntă cerută pentru ospățul cel ceresc.

În primul rând trebuie să ne îmbrăcăm în haina celor trei virtuți numite "teologice": *credință, nădejde* și mai cu seamă *dragoste* (cf. I Cor. 13, 13). Prin credință, primim toate adevărurile mântuitoare descoperite de Dumnezeu și propovăduite de Biserică; prin nădejde, așteptăm cu deplină încredere ca Dumnezeu să-și reverse harul Său peste noi și să ne ajute să dobândim mântuirea, iar prin dragoste sau iubire față de Dumnezeu, intrăm în comuniune de viață cu El, după cum ne încredințează Sfântul Apostol Ioan: "Dumnezeu este iubire, iar cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el" (I Ioan 4, 16). Iubirea noastră trebuie să se îndrepte – în același timp – către toți oamenii, indiferent de neam, de stare socială sau de alte considerente, pentru că toți suntem fiii lui Dumnezeu și frați întreolaltă, căci iată ce ne învață Mântuitorul, reproducând și o poruncă din Vechiul Testament: "Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, asemenea acesteia: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei 22, 37-39).

În afară de aceste mari virtuți, un bun creștin trebuie să se mai îmbrace în așa-numitele "virtuți morale" recomandate de Biserică: *înțelepciune*, adică o dreaptă chibzuință în viață, încât să nu superi

pe Dumnezeu şi pe oameni prin faptele tale; *dreptate,* virtute prin care creştinul îşi îndeplineşte în mod conştiincios toate îndatoririle pe care le are faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni, ajutat de harul dumnezeiesc; *bărbăţie* sau curaj, deci însuşirea sufletească de a înfrunta toate greutăţile şi primejdiile vieţii, dar şi de a-L preamări pe Dumnezeu şi de a apăra dreapta credinţă ortodoxă, atunci când este nevoie; *cumpătare,* virtute prin care credinciosul pune măsura cuvenită în toate faptele sale, aşa după cum ne învaţă şi Sfântul Apostol Pavel: "Aşa ca în plină zi să umblăm: cuviincios, nu în ospeţe şi în beţii, nu în desfrânări şi în fapte de ruşine, nu în ceartă şi în invidie; ci îmbrăcaţi-vă în Domnul Iisus Hristos" (Rom. 13, 13-14).

Să ne "îmbrăcăm" dar în învăţătura lui Iisus Hristos pentru nunta la care ne cheamă, dar şi prin împlinirea unor îndatoriri pe care ni le recomandă Biserica faţă de aproapele: iubire, cinste, dreptate. Suntem datori să iubim pe toţi semenii noştri, chiar şi pe vrăjmaşi, căci zice Domnul: "Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea iubire unii pentru alţii" (Ioan 13, 35). Iar Sfântul Pavel ne îndeamnă: "Întru frăţească prietenie iubiţi-vă unii pe alţii, unii pe alţii întrecându-vă cu cinstirea" (Rom. 12, 10).

Faţă de aproapele nostru, Biserica ne învaţă că avem două feluri de îndatoriri, ele fiind numite, de regulă, *fapte ale milosteniei sufleteşti şi fapte ale milosteniei trupeşti.* În prima categorie cuprindem: rugăciunea noastră pentru semeni, povăţuirea sau sfatul frăţesc dat celor ce au trebuinţă de el, întoarcerea celor rătăciţi la calea adevărului, mângâierea celor întristaţi, iertarea celor care ne-au greşit. Iar faptele milei sau milosteniei trupeşti sunt prezentate de Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos în marea Sa cuvântare eshatologică: hrănirea celui flămând, adăparea celui însetat, îmbrăcarea celui gol, cercetarea celor în suferinţă, în necazuri, inclusiv a celor din închisori, primirea sau găzduirea celor străini, dar, mai cu seamă, a celor lipsiţi de mijloace materiale (cf. Matei 25, 41-46). Mântuitorul ne avertizează că îndeplinirea acestor îndatoriri de către "binecuvântaţii Părintelui ceresc" le va aduce moştenirea împărăţiei pregătite pentru ei "de la întemeierea lumii" (cf. Matei 25, 34). În schimb, neîmplinirea acestor îndatoriri faţă de cei mai mici "fraţi" ai dreptului Jude-

cător, le va aduce – ca și celui fără haină de nuntă din Evanghelie – sentința dreaptă și definitivă a Domnului: focul veșnic sau "întunericul cel mai din afară", unde este plângerea și scrâșnirea dinților (cf. Matei 25, 41 și 46; Matei 22, 13).

Iubiți credincioși,

Să fim dar îmbrăcați în "haina de nuntă" a faptelor bune cu care trebuie să se îmbrace un adevărat fiu al Bisericii lui Hristos. Să fim conștienți că faptele noastre sunt urmărite și judecate aici, pe pământ, de semenii noștri, iar apoi, după trecerea din această viață, de Iisus Hristos, dreptul Judecător. Să răspundem la chemarea la nuntă pe care ne-o face Învățătorul ceresc, să gustăm și din hrana duhovnicească pe care ne-o oferă Biserica și care nu este altceva decât Trupul și Sângele Domnului din Sfânta Împărtășanie sau Euharistie. Să ne străduim, așadar, să ducem o viață cât mai plăcută lui Dumnezeu și oamenilor, să fim o pildă vrednică de urmat și pentru alții, după cum ne îndeamnă Domnul nostru Iisus Hristos: "Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune și să-L mărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 15-A DUPĂ RUSALII

(Cea mai mare poruncă din Lege –Matei 22, 33-46)

Cine este Iisus Hristos?

"Iisus i-a întrebat zicând: Ce vi se pare despre Hristos? Al cui fiu este?"
(Matei 22, 41-42)

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de azi se deosebește mult de cele din alte Duminici, în sensul că nu prezintă nici minuni săvârșite de Mântuitorul, nici fapte petrecute în timpul celor trei ani de activitate publică, ci expune un segment dintr-o convorbire avută de Mântuitorul cu câțiva farisei și saduchei. Mai corect, am putea spune că sunt câteva din întrebările acelora puse cu vicleșug, în speranța că Domnul nu le va putea răspunde ori le va da un răspuns pe baza căruia să fie acuzat și condamnat. Primii L-au întrebat dacă este necesară plata dajdiei, adică a impozitului către statul roman cuceritor al Țării Sfinte, iar ceilalți ridicau probleme mai dificile în legătură cu învierea morților (cf. Matei 22, 15-34). În sfârșit, în pericopa pe care am ascultat-o, un "învățător de lege" L-a întrebat pe Domnul care este marea poruncă a Legii Vechi, la care El i-a dat un răspuns categoric: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău... Iar a doua, asemenea acesteia: "Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei 22, 37-39). Deci aceasta este esența învățăturii creștine: iubirea de Dumnezeu și iubirea față de aproapele, indiferent cine ar fi acesta. La rândul Său, Mântuitorul Însuși le pune fariseilor o întrebare directă și categorică: "Ce vi se pare despre Hristos? Al cui fiu este?". I-au răspuns: al lui David, deci un descendent al regelui-psalmist, un om de neam ales, din familie împărătească. Dar urmează a doua întrebare a Mântuitorului, la care n-au mai putut răspunde, reproducând un text

mesianic din Psaltire, prin care – sub inspirație divină – David vedea în viitorul Mesia pe Fiul lui Dumnezeu Însuși: "Zis-a Domnul către Domnul meu: Șezi de-a dreapta Mea, până ce-i voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale" (Ps. 109, 1 și Matei 22, 44). Deci Dumnezeu-Tatăl se adresează Fiului, pe care-L numește "Domn" și-L așează în dreapta Sa, în împărăția Sa.

Iubiți credincioși,

Într-o altă împrejurare, Mântuitorul a mai întrebat pe ucenicii Săi: "Voi cine ziceți că sunt?", iar Simon Petru a răspuns în numele tuturor: "Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Cel viu" (Matei 16, 15-16). Întrebările puse de Mântuitorul ne îndeamnă și pe noi să întrebăm pe ascultătorii noștri: "Ce părere aveți despre Hristos? Cine este Hristos?". Este un lucru mai presus de orice îndoială că Hristos – cu învățătura Lui – este Cel Care a deschis o eră nouă în istoria omenirii, era creștină. Prin El – acum două mii de ani – se sfârșea perioada Vechiului Testament, dar se pregătea, treptat, și sfârșitul lumii păgâne, cu toate zeitățile ei, în locul căreia a apărut lumea nouă, creștină, călăuzită de lumina învățăturii lui Iisus Hristos.

Dar să vedem mai îndeaproape ce ne învață Biserica despre Iisus Hristos. Fără îndoială că, prin credința noastră, acceptăm tot ce ne învață despre El Sfinții Părinți adunați la primul Sinod ecumenic de la Niceea, din anul 325, când au formulat primele șapte articole din Simbolul de credință. În articolele 2-7 mărturisim tocmai credința în Iisus Hristos, și anume că este Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl din veșnicie ("mai înainte de toți vecii"), că este de o ființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, că S-a făcut om pentru mântuirea noastră, fiind născut din Fecioara Maria, prin lucrarea Duhului Sfânt, că a fost răstignit pe cruce pentru păcatele noastre, că a murit, dar a înviat a treia zi, că S-a înălțat la ceruri, unde șade de-a dreapta Tatălui, și că va veni din nou, întru slavă, ca Judecător, pentru ca să judece pe cei vii și pe cei morți, iar împărăția Lui nu va avea sfârșit.

Prin credință acceptăm toate acestea, Îl primim pe Hristos prin Taina Sfântului Botez, ne împărtășim mereu cu El în Taina Sfintei Euharistii, Îl mărturisim prin Simbolul credinței, la fiecare Sfântă

Liturghie, Îl mărturisim în fiecare zi, când ne facem semnul Sfintei Cruci "în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh".

Suntem convinși cu toții că Mântuitorul a adus în lume cea mai sublimă, cea mai înălțătoare învățătură pe care o putea propovădui cineva, în centrul căreia stă iubirea universală față de toți oamenii, pe care trebuie să-i considerăm frați ai noștri și fii ai aceluiași Părinte ceresc.

Pentru a înțelege mai bine învățătura cea nouă sau mesajul divin adus în lume de Iisus Hristos, trebuie să cunoaștem și contextul social-religios în care a venit pe pământ și a învățat. El a venit într-o lume dominată de nedreptăți și asupriri, de ură și inechități sociale, în lumea zeităților păgâne, a imoralității, a disprețului față de cei săraci, în speță a sclavilor, care nu erau considerați – de unii – nici măcar ca ființe umane. În această lume, a venit Hristos cu învățătura cea nouă, potrivit căreia toți oamenii sunt fiii aceluiași Părinte ceresc și frați întreolaltă, că nu avem dreptul să facem deosebiri sau diferențieri de ordin național sau social, așa cum sesiza mai târziu și Sfântul Apostol Pavel: "Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este rob sau liber, nu mai este parte bărbătească sau parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus" (Gal. 3, 28).

Hristos aduce porunca cea nouă, a iubirii universale, așa cum am reținut și din pericopa evanghelică de astăzi, inclusiv porunca iubirii și a iertării vrăjmașilor: "Eu vă spun vouă – zice Domnul – iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blesteamă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc" (Matei 5, 44). Deci Hristos ne-a învățat să-i iubim pe toți, să ne rugăm pentru toți, ca și când ar fi frații sau copiii noștri! Cine ar fi putut aduce o asemenea învățătură? Ar fi fost capabili unii comandanți de oști sau iluștri cârmuitori de popoare ale antichității să-și ierte adversarii ori să manifeste sentimente umane, de iubire, față de ei? Nicidecum! Doar Hristos – Omul a știut să Se roage pentru cei care L-au răstignit, prin cuvintele: "Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac!" (Luca 23, 34). Și după exemplul Lui, s-a rugat și arhidiaconul Ștefan, întâiul mucenic, pentru iudeii care aruncau cu pietre în el, înainte de a-și da duhul: "Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!" (Fapte 7, 60). După

exemplul Mântuitorului s-au rugat pentru prigonitorii lor şi i-au iertat atâţia martiri ai dreptei credinţe în tot decursul istoriei.

Dar, iubiţi credincioşi, din cele patru Sfinte Evanghelii mai aflăm şi alte lucruri despre Mântuitorul Iisus Hristos, Care este socotit "Cuvântul lui Dumnezeu" (Ioan 1, 1), "Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6), "Răsăritul Cel de Sus" (Luca 1, 78), "Păstorul Cel Bun" (Ioan 10, 11), "Învierea şi Viaţa" (Ioan 11, 25), "Fiul Omului" (Ioan 12, 34), adică Fiul lui Dumnezeu Cel Care a devenit Om prin naşterea din Sfânta Fecioară Maria, dar fără de păcat.

În lume El S-a manifestat ca Dumnezeu adevărat, dar şi ca Om adevărat. A voit să ne arate care este chipul omului desăvârşit, prin tot ceea ce a făcut El pentru om, pe care l-a considerat fratele şi aproapele Său. Ca Dumnezeu şi Om a săvârşit atâtea minuni prin care a urmărit să ne arate dumnezeirea sau divinitatea Lui, dar şi dragostea faţă de omul pe care l-a creat. Numai un Dumnezeu putea face minunile pe care le-a săvârşit El. Deci Mântuitorul Şi-a desfăşurat lucrarea Sa pe pământ nu numai prin cuvânt, ci şi prin faptă, "propovăduind Evanghelia împărăţiei (cerurilor) şi tămăduind toată boala şi toată neputinţa în popor", după cum ne spune Sfântul Evanghelist Matei (4, 23). A săvârşit trei categorii de minuni: asupra firii înconjurătoare, asupra omului şi asupra Lui Însuşi. În prima categorie intră aproximativ zece minuni, între care: prefacerea apei în vin la nunta din Cana Galileii (Ioan 2, 1-11), potolirea furtunii pe mare (Marcu 4, 37-41; Luca 8, 22-25), pescuirea minunată (Luca 5, 1-9), săturarea mulţimilor în pustie, prin înmulţirea pâinii şi a peştilor (Matei 15, 32-38; Marcu 6, 35-44; Marcu 8, 2-9; Luca 9, 12-17; Ioan 6, 1-14). Dintre minunile asupra omului – peste douăzeci la număr – socotim că sunt suficiente doar câteva pentru a ne convinge de dumnezeirea Lui: vindecarea unor demonizaţi (cf. Matei 17, 14-18; Marcu 5, 1-20; Luca 8, 26-37), vindecarea mai multor orbi, cărora le-a redat vederea (Matei 9, 27-31; Matei 20, 30-34; Marcu 10, 46-52; Luca 18, 35-43; Ioan 9, 1-41); a redat sănătatea unor paralizaţi (Matei 9, 2-7; Marcu 2, 1-5; Ioan 5, 1-9), a vindecat surdo-muţi (cf. Marcu 9, 17-29), pe cei zece leproşi (Luca 17, 11-19), pe femeia gârbovă de 18 ani (Luca 13, 11-13), pe femeia cu scurgere de sânge de 12 ani (Matei 9, 20-22; Marcu 5, 25-34), pe un

slujitor al unui sutaş roman (Luca 7, 1-10) şi multe altele, menţionate global în Sfintele Evanghelii.

Dar divinitatea Sa rezultă mai cu seamă din cele trei învieri din morţi pe care le-a săvârşit: învierea fiicei lui Iair, mai marele sinagogii din Capernaum (Matei 9, 18-25; Marcu 5, 35-42; Luca 8, 49-56), a fiului unic al femeii văduve din Nain (Luca 7, 11-15) şi a prietenului Său Lazăr, cel mort de patru zile (Ioan 11, 1-45). Trebuie să reţinem că majoritatea acestor minuni, inclusiv cele trei învieri, sunt prezentate de câte doi sau chiar trei evanghelişti, unele cu amănunte, încât nu există nici o îndoială asupra realităţii lor.

În sfârşit, Mântuitorul a săvârşit şi minuni asupra propriei Sale persoane, printre care Schimbarea la Faţă pe muntele Tabor (Matei 17, 1-3; Marcu 9, 2-8; Luca 9,28-36), dar mai cu seamă Învierea Sa din morţi (Matei 28, 1-10; Marcu 16, 1-11; Luca 24, 1-24; Ioan 20, 1-17). Iar minunea Învierii a fost menţionată în Evanghelii şi în toate celelalte cărţi ale Noului Testament, într-o formă sau alta, dar şi de anumite izvoare istorice ale epocii. În faţa atâtor minuni, este firesc să ne întrebăm: oare toate acestea pot fi puse la îndoială, oare atât de puţină credinţă avem, încât să nu acceptăm nimic din cele scrise în Sfintele Evanghelii? A nega sau a contesta aceste minuni înseamnă a nu-L recunoaşte pe Dumnezeu Însuşi.

Mai trebuie să punem în lumină şi faptul că, după învăţătura Bisericii noastre, Mântuitorul Iisus Hristos a avut o întreită slujire sau misiune pe pământ: arhierească, împărătească şi profetică, deci El a fost şi este Arhireu, Împărat şi Prooroc. El rămâne pentru noi Arhiereul Cel veşnic, Care S-a adus jertfă pe Sine Însuşi, Care a întemeiat Biserica Sa pe pământ. Ca Arhiereu ceresc, Iisus Hristos păzeşte Biserica şi învăţătura ei în faţa tuturor furtunilor pricinuite de erezii, de persecuţii şi de alte zbuciumări. Ca Împărat ceresc, El a biruit moartea prin Învierea Sa cea de a treia zi, arătându-Şi puterea Sa ca Domn al vieţii şi al morţii, ca Stăpân al veacurilor, făcându-ne şi pe noi moştenitori ai vieţii celei veşnice. El Însuşi a spus, în faţa lui Pilat, că este Împărat, dar că Împărăţia Lui "nu este din lumea aceasta" (Ioan 18, 36), deci este o împărăţie duhovnicească. Tot ca Împărat conduce în chip nevăzut Biserica pe care a întemeiat-o, prin episcopi, preoţi şi diaconi, care Îi continuă lucrarea învăţătorească, sfin-

ţitoare şi de conducere duhovnicească. Iar ca prooroc sau profet, El a vestit, în câteva rânduri, ucenicilor cele ce se vor petrece cu El la sfârşitul misiunii Sale pământeşti, adică Patimile şi Învierea, dar le-a vestit şi unele din încercările care îi aşteptau pe ei înşişi în lucrarea lor apostolică, în lucrarea de propovăduire a Învierii şi a învăţăturii Sale. Şi tot El a făcut şi zguduitoarele prevestiri în legătură cu sfârşitul lumii şi cu Judecata de apoi, când va veni a doua oară încărcat de slavă şi de putere, ca să judece viii şi morţii.

Iubiţi credincioşi,

Acesta este Iisus Hristos, Cel socotit încă de proorocul Isaia ca "Domn al păcii şi Părinte al veacului ce va să fie" (Is. 9, 5), Iisus Cel Care ne-a izbăvit din robia păcatului şi a morţii prin jertfa Sa de pe cruce! Şi totuşi, există atâţia oameni –din care unii afirmă chiar că sunt creştini – care Îl prigonesc şi azi, Îl nesocotesc şi Îl denigrează în fel şi chip pe Dumnezeu-Tatăl şi pe Fiul pe Care L-a trimis în lume. Unii mai declară că Dumnezeu nici nu există. Sunt ateii de azi, foştii slujbaşi şi discipoli ai regimului comunisto-satanic care ne-a terorizat o jumătate de veac. Alţii Îl necinstesc pe Hristos –Dumnezeul nostru prin înjurături, alţii prin cuvinte de ocară la adresa Bisericii şi a slujitorilor ei, alţii prin faptele lor ruşinoase, adică prin desfrâu, beţie, hoţie, corupţie şi atâtea altele. Avea dreptate Sfântul Apostol Pavel când scria corintenilor că Evanghelia este "acoperită", adică necunoscută "pentru cei ce pier", iar "dumnezeul veacului acestuia", adică diavolul, "a orbit minţile necredincioşilor, pentru ca ei să nu vadă lumina Evangheliei slavei lui Hristos, care este chipul lui Dumnezeu" (II Cor. 4, 3-4).

Lumea de azi a progresat enorm sub raport tehnic, economic şi cultural, dar a progresat şi în rău. Dovadă sunt recentele războaie "locale", care mai întunecă cerul acestui sfârşit de mileniu. Cum se explică acest paradox: ai totul, ai o viaţă îmbelşugată şi totuşi n-ai găsit fericirea, n-ai găsit liniştea?! Explicaţia este foarte simplă: multora le lipseşte Hristos, cu învăţătura Lui şi mai cu seamă punctul central al acesteia: iubirea. Mai sunt unii care nu ştiu că numai prin iubire şi prin iertare putem ajunge la lumină, la împăcare, la adevărata fericire în viaţă, la înţelegerea sensului sau rostului vieţii noastre

pe pământ. În acest context, ni se pare semnificativă convertirea lui Saul din Tars, care a devenit Sfântul Pavel, "Apostolul neamurilor". Acest Saul, prigonitorul Bisericii, în drumul de la Ierusalim spre Damasc, unde urma să procedeze la arestarea ucenicilor lui Hristos, a văzut o lumină din cer, care a strălucit în jurul lui şi l-a învăluit, iar un glas i-a grăit: "Saule, Saule, de ce Mă prigoneşti?". La întrebarea lui: "Cine eşti, Doamne?", acelaşi glas i-a răspuns: "Eu sunt Iisus, pe Care tu Îl prigoneşti". Şi apoi, la porunca Domnului, a intrat în Damasc şi prin mâna unui ucenic, cu numele Anania, a fost botezat şi a devenit "vas ales al lui Dumnezeu" şi "Apostol al neamurilor" (cf. Fapte 9, 1-15).

Iubite frate creştine, Domnul Iisus ne spune şi multora dintre noi: "Eu sunt Iisus, pe Care tu Îl prigoneşti" prin purtarea ta, prin indiferenţa ta, prin lipsa ta de iubire, prin cuvintele tale deşarte la adresa Mea şi a slujitorilor Mei! Şi tot Domnul ne spune ca şi lui Saul: "Intră în cetate şi ţi se va spune ce trebuie să faci!". Intră şi tu în "cetatea Mea", adică în sfânta biserică ridicată de părinţii şi strămoşii tăi care au avut o altă viaţă, complet diferită de aceea pe care o ai tu, şi acolo, în biserică, preoţii Mei îţi vor spune ce trebuie să faci, cum să-ţi schimbi viaţa, cum să devii un "vas ales" al lui Iisus Hristos şi al Bisericii Sale. Acolo vei auzi cuvintele de foc ale Domnului: "Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiţi unul pe altul! ...Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea iubire unii către alţii" (Ioan 13, 34-35); şi tot acolo veţi auzi şi cuvintele Sale: "Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea Lumina vieţii" (Ioan 8, 12). Amin.

PREDICA
LA DUMINICA DINAINTEA ÎNĂLȚĂRII SFINTEI CRUCI
(Ioan 3, 13-17)

Să căutăm Lumina!

"Într-atât a iubit Dumnezeu lumea
încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a
dat pentru ca tot cel ce crede într-Însul
să nu piară, ci să aibă viață veșnică"
(Ioan 3, 16)

Iubiți credincioși,

Mai avem câteva zile până la sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci, care face parte din rândul celor pe care le numim "praznice împărătești" ale Bisericii noastre. Din aceste motive, Biserica a rânduit ca Duminica premergătoare ei – deci cea de azi – ca și cea următoare acelui praznic să fie menționate în chip deosebit în calendarul creștin, cu pericope biblice speciale, în legătură cu praznicul ce se apropie, deci cu Crucea Domnului. Iată că pericopa evanghelică de astăzi prezintă un fragment dintr-o interesantă și instructivă convorbire pe care a avut-o Mântuitorul cu unul dintre "fruntașii" iudeilor, și anume cu fariseul Nicodim, membru al Sinedriului, cel mai însemnat for de judecată al evreilor, cu 71 de membri, care-și avea sediul în Ierusalim. El este acela care a devenit ucenic "în ascuns" al Mântuitorului, și care, mai târziu – împreună cu Iosif din Arimateea – vor lua trupul lui Iisus de pe cruce și-L vor pune în mormânt (cf. Ioan 19, 39).

Auzind de învățătura lui Iisus, Nicodim s-a dus noaptea la El, voind să afle mai amănunțit despre învățătura Lui, recunoscând că Iisus "a venit învățător de la Dumnezeu", pentru că de n-ar fi Dumnezeu cu El, n-ar fi putut face minunile despre care auzise (cf. Ioan 3, 2). Atunci a avut loc acea convorbire privitoare la "naștere din apă și din Duh", adică despre renașterea spirituală cu harul lui Dum-

nezeu prin Taina Botezului (Ioan 3, 3-5). Tot acum, Iisus i se descoperă, ca Fiu al lui Dumnezeu, prin cuvintele: "Nimeni nu s-a suit la cer, decât Cel Care S-a pogorât din cer, Fiul Omului, Cel Ce este în cer" (Ioan 3, 13), deci aduce o dovadă asupra dumnezeirii Lui. Şi tot acum îi descoperă şi scopul venirii Sale pe pământ, ca şi răstignirea Sa pe cruce pentru păcatele oamenilor, ca prin jertfa Lui "să mântuiască lumea". Mântuitorul îi descoperă lui Nicodim că Dumnezeu-Tatăl a iubit atât de mult lumea pe care a creat-o, încât L-a trimis în ea şi L-a dat ca jertfă "pe Fiul Său Cel Unul-Născut, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3, 14-15). Prevestindu-şi răstignirea, Mântuitorul face o asemănare cu un episod din perioada peregrinării evreilor în pustie, când şerpi veninoşi au muşcat pe mulţi evrei care au şi murit. În urma rugăciunilor lui Moise, Dumnezeu i-a spus să facă un şarpe de aramă pe care să-l înalţe, încât să fie văzut de toţi cei muşcaţi de şerpi, iar ei se vindecau (Numeri 21, 4-9). Acest şarpe de aramă era o preînchipuire a crucii lui Hristos, pentru ca oricine crede în El şi priveşte la crucea Sa mântuitoare "să nu piară", ci să aibă viaţă veşnică". Fiul n-a fost trimis în lume ca să o judece, "ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul" (Ioan 3, 17).

Pericopa evanghelică de azi reproduce doar atât din convorbirea Mântuitorului cu Nicodim. Dar ea continuă cu alte câteva cuvinte ale Mântuitorului care sunt călăuzitoare pentru toţi creştinii, inclusiv pentru cei de azi. Între altele, Mântuitorul îi spunea: "Lumina – adică Hristos – a venit în lume şi oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina, fiindcă faptele lor erau rele... dar cel ce face adevărul vine la Lumină, pentru ca faptele lui să se arate că sunt săvârşite întru Dumnezeu" (Ioan 3, 19-21).

Iubiţi credincioşi,

Convorbirea cu Nicodim – mai ales în partea ei finală – este deosebit de instructivă şi pentru noi. Dacă într-o perioadă a peregrinării evreilor prin pustie ei dobândeau izbăvire de muşcătura şerpilor veninoşi privind la şarpele de aramă, tot aşa şi noi, creştinii, dobândim prin crucea Domnului izbăvirea de păcate şi de suferinţe. Crucea Domnului ne ajută să ne ridicăm din păcate, să ne înălţăm spre cele bune şi folositoare vieţii noastre. Jertfa de pe cruce ne-a adus mântuirea, ne-a adus încredinţarea că prin ea ajungem la Înviere, la nemurire.

Dar Crucea Domnului a fost şi nesocotită de mulţi, atât în trecut cât şi astăzi. "Cuvântul crucii este nebunie pentru cei care pier, iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu", zicea Sfântul Apostol Pavel (I Cor. 1, 18). Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său în lume din iubire faţă de lume, cum îi spunea Domnul lui Nicodim, a venit ca Lumină lumii, dar lumea a preferat întunericul (cf. Ioan 3, 19). Şi lumea de azi se pare că preferă tot întunericul păcatului şi al morţii. Avem cu noi lumina învăţăturii lui Hristos, care este "Lumina lumii", dar mulţi preferă azi proorocii mincinoşi care amăgesc pe unii dintre credincioşii noştri; unii tineri preferă chiar învăţăturile unor culte orientale, care nu au nimic comun cu sufletul românesc şi cu credinţa noastră ortodoxă. De aici pornesc atâtea nenorociri, nu numai pentru anumiţi semeni ai noştri, ci şi pentru întreaga societate românească: desfrâu, – sub diferitele lui forme – corupţie, furt, minciună, lene, dezinteres pentru problemele mari ale familiei şi ale ţării şi atâtea altele, despre săvârşitorii cărora Sfântul Apostol Pavel spunea că "nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu" (I Cor. 6, 9-10). Cu adevărat zicea Mântuitorul "că tot cel ce face rele urăşte Lumina pentru ca să nu i se vădească faptele" (Ioan 3, 20). Deci unii Îl urăsc pe Hristos pentru faptele lor, pentru că acele fapte nu sunt conforme cu învăţătura iubirii, a păcii şi a desăvârşirii adusă în lume de Domnul şi pe care o predică preoţii Lui de aproape două mii de ani. Şi atunci noi, cei care ne mărturisim ca fii buni ai Lui, să încercăm să-i aducem şi pe alţii la Lumina adevărului şi să dovedim că faptele noastre "sunt săvârşite întru Dumnezeu" (Ioan 3, 21). Iar dorinţa lui Nicodim, unul dintre cărturarii iudeilor de atunci, de a cunoaşte învăţătura lui Iisus Hristos, ar putea constitui un îndemn, un exemplu vrednic de urmat şi pentru intelectualii de astăzi, de a se apropia de Hristos, de a-I deveni "ucenici", de a-L propovădui prin viaţa lor, prin prezenţa lor la slujbele noastre, prin ataşamentul lor faţă de valorile veşnice ale Evangheliei şi ale Ortodoxiei româneşti!

Să ascultăm cuvântul de învăţătură al Sfântului Apostol Pavel care ne îndeamnă pe toţi: "Dar tu, omule al lui Dumnezeu... urmăreşte dreptatea, evlavia, credinţa, răbdarea, blândeţea; luptă-te lupta cea bună, cucereşte viaţa veşnică la care ai fost chemat" (I Tim. 6, 11-12), "căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfinţirea voastră" (I Tes. 4, 3). Amin.

PREDICA
LA DUMINICA DUPĂ ÎNĂLŢAREA SFINTEI CRUCI
(Marcu 8, 34-38 şi 9, 1)

Mântuirea sufletului

"Ce-i foloseşte omului să câştige
lumea întreagă şi să-şi păgubească
sufletul? Sau ce ar putea să dea omul
în schimb pentru sufletul său?"
(Marcu 8, 36-37)

Iubiţi credincioşi,

Biserica a rânduit, în sinaxarul sau calendarul ei, să prăznuim Duminica zisă "dinaintea Înălţării Sfintei Cruci", iar astăzi Duminica de "după Înălţarea Sfintei Cruci". Aşadar, avem practic trei sărbători închinate cinstirii Sfintei Cruci. Pericopa de astăzi este aceeaşi care s-a citit şi în Duminica a treia a Postului Paştilor, numită "Duminica Crucii", cu o serie de învăţături date de Mântuitorul privind propria noastră "cruce", urmarea lui Hristos şi mântuirea sufletului nostru.

Învăţăturile din pericopa evanghelică de azi au fost rostite în faţa Apostolilor, dar şi a unei "mulţimi" de ascultători (cf. Marcu 8, 34), cu puţin timp înainte de Schimbarea la Faţă. Iată care sunt principalele învăţături care se desprind din ea.

În primul rând, Mântuitorul recomandă: "Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze. Că tot cel ce va voi să-şi scape viaţa o va pierde; iar cel ce-şi va pierde viaţa pentru Mine şi pentru Evanghelie, acela o va mântui" (= "afla"; Marcu 8, 34-35; Matei 16, 24-25; Luca 9, 23-24). Ce trebuie să înţelegem prin aceste cuvinte? Ele nu sunt altceva decât o chemare la Hristos, o urmare a Lui pe căile arătate de El. Prin "lepădare de sine" nu trebuie să înţelegem o renunţare la situaţia profesională, nici la bunurile materiale, nici la obligaţiile pe care le avem faţă de familie.

Dimpotrivă, Iisus ne cheamă sau ne îndeamnă la o luptă duhovnicească împotriva patimilor, la o străduanie spre desăvârşire, la o renunţare la tot ce este rău şi dăunător pentru suflet, la egoismul şi mândria din noi. Cu alte cuvinte, Mântuitorul ne cere să ne eliberăm, să ne depărtăm de "omul cel vechi", omul păcatului şi ne îndeamnă la "îmbrăcarea în omul cel nou zidit după Dumnezeu în dreptatea şi sfinţenia adevărului" (Efes. 4, 22-24), ca să pornim spre o viaţă nouă cu Hristos şi pentru Hristos. Cel care îşi va "pierde" păcatele din iubire sinceră faţă de Hristos şi de semeni, acela îşi va mântui sufletul şi va moşteni viaţa veşnică. Viaţa este un dar de la Dumnezeu, dar noi trebuie să ştim cum să o folosim şi să o preţuim, cum să o facem de folos pentru noi, dar şi pentru semenii noştri.

Prin cuvintele "să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie" înţelegem acelaşi lucru, adică să ne răstignim pe propria noastră cruce patimile şi poftele rele, după cum va scrie şi Sfântul Apostol Pavel galatenilor: "Cei ce sunt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele" (Gal. 5, 24). Crucea nu mai este mijloc de pedepsire şi de tortură, cum era în antichitate, căci ea a fost sfinţită prin jertfa sângeroasă a lui Hristos, a devenit un simbol al bucuriei şi al binecuvântărilor cereşti, căci prin ea s-a ajuns la Învierea Domnului, la biruinţa vieţii asupra morţii, a binelui asupra răului sau a virtuţii asupra păcatului. Crucea este suferinţă şi biruinţă, este moarte şi Înviere.

"Urmarea lui Hristos" este o chemare permanentă la Acela care a zis: "Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea Lumina vieţii" (Ioan 8, 12). Domnul ne cheamă şi azi prin cuvintele: "Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi". Urmarea lui Hristos ne duce la iubire, la adevăr, dreptate, pace şi linişte sufletească, la o fericire autentică, zidită pe morala şi învăţăturile Lui.

De multe ori, "urmarea" lui Hristos se face prin suferinţă, dar adevăratul creştin ştie că suferinţa duce la biruinţă şi la înviere. În curgerea veacurilor, mulţi au suferit pentru Hristos, dar prin această suferinţă a lor, ei au dobântit mântuirea sufletului, au dobândit "cununa vieţii" celei veşnice. Drumul spre mântuire este deschis tuturor. Însuşi Mântuitorul spunea într-o altă împrejurare: "Intraţi pe

poarta cea strâmtă; că largă este poarta şi lat este drumul ce duce la pieire şi mulţi sunt cei ce intră prin el; şi strâmtă este poarta – şi îngust este drumul ce duce la viaţă şi puţini sunt cei care îl află" (Matei 7, 13-14). Deci puţini sunt cei care pornesc pe drumul mântuirii; în schimb, mulţi preferă "poarta cea largă" ce duce la pieire, la osânda cea veşnică.

De aceea, continuă Mântuitorul tot în pericopa de azi: "Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă şi să-şi păgubească sufletul? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său?" (Marcu 8, 36-37; Matei 16, 26; Luca 9, 25). Aşadar, ni se atrage aici atenţia asupra valorii sufletului pentru orice creştin, dar şi puţina însemnătate a lucrurilor pământeşti.

Dar ce este sufletul? În paginile Noului Testament se face distincţie clară între suflet şi trup (ex. Matei 10, 28; 11, 29; 12, 18; 16, 26; Marcu 3, 4; 12, 30; Luca 2, 35; 9, 55; 10, 27; 12, 19-20; 21, 9; Ioan 10, 11; 15, 13), de multe ori fiind prezentat ca sinonim al cuvântului "viaţă", cum este cazul şi în Evanghelia de azi. Mântuitorul vorbeşte de propriul Său suflet. De pildă, în grădina Ghetsimani, înainte de Patimi, spunea: "Întristat de moarte îmi este sufletul" (Matei 26, 38). Deşi sufletul nu se poate vedea, el există, este nemuritor, "este scânteia divină, partea cea mai aleasă şi cea mai frumoasă din noi" (Ilarion Felea, *Duhul adevărului,* Arad, 1943, p. 399).

Mântuitorul subliniază mereu importanţa sau valoarea sufletului ca şi îndatorirea noastră de a ne îngriji de mântuirea lui. Mereu spunea că sufletul este mai de preţ decât trupul, decât haina, decât hrana, decât lumea întreagă. Importanţa lui este subliniată chiar în unele parabole ale Mântuitorului, cum sunt cele cu oaia şi drahma pierdută, a fiului risipitor (Luca 17, 3-32), parabola cu bogatul nebun căruia i-a rodit ţarina (Luca 12, 16-23) sau cu bogatul nemilostiv (Luca 16, 19-31). Sfântul Ioan Gură de Aur scria că pierderea unor bani sau proprietăţi se poate recupera, "dar dacă îţi pierzi sufletul nu mai poţi da în schimbul lui nici un alt suflet. Dacă ai avea lumea toată – continuă Sfântul Părinte – dacă ai fi împăratul lumii, n-ai putea să cumperi un singur suflet, chiar dacă ai da pentru el toate bogăţiile lumii" (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri, III. Omilii la Matei,* Bucureşti, 1994, p. 637).

Drept aceea, dând urmare îndemnurior Mântuitorului, Biserica noastră, prin învățătura și slujbele ei, urmărește în permanență mântuirea sufletelor credincioșilor, pentru ca aceștia să poată moșteni împărăția lui Dumnezeu. Mântuirea sufletului este posibilă numai prin Hristos și prin Evanghelia Sa.

Pericopa de azi se încheie cu un avertisment cutremurător dat contemporanilor Lui, dar care este de mare actualitate și în zilele noastre, după două mii de ani de viață creștină: "De tot cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele în neamul acesta desfrânat și păcătos, de acela și Fiul Omului se va rușina când va veni întru slava Tatălui Său, cu sfinții îngeri" (Marcu 8, 38). Rezultă cu claritate că Mântuitorul osândește pe toți aceia care se rușinează de cuvintele Sale, de învățătura Lui, pe aceia care se leapădă de Patimile, Crucea și Îngroparea Lui, pe aceia care nu recunosc realitatea Învierii Lui. Acestora le va spune Domnul Iisus, în calitatea Lui de Judecător al lumii la sfârșitul veacurilor: "Nu știu de unde sunteți! Depărtați-vă de la Mine toți lucrătorii nedreptății"! (Luca 13, 27). Și atunci, la ce a folosit toată bogăția după care aleargă atâția în zilele noastre, la ce le-a folosit viața de huzur și de destrăbălare pe care au dus-o aici, pe pământ, uitând de Dumnezeu și de poruncile Lui, dacă își vor pierde sufletul și vor ajunge în focul cel veșnic gătit diavolului și îngerilor lui?! (Matei 25, 41). Un suflet pierdut are soarta celui al bogatului căruia i-a rodit țarina și care a zis: "Suflete, ai multe bogății strânse pentru mulți ani: odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te". Dar Dumnezeu i-a zis: "Nebune, în noaptea aceasta îți voi cere sufletul. Și cele ce ai pregătit, ale cui vor fi?" (Luca 12, 19-20).

Să ne îngrijim dar de sufletul nostru ca să dobândim mântuirea și să ascultăm cuvintele cutremurătoare și încurajatoare pe care ni le-a adresat Sfântul Apostol Pavel în "Apostolul" de astăzi: "M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel Ce trăiește în mine; și viața mea de acum, în trup, o trăiesc întru credința în Fiul lui Dumnezeu, Cel Ce m-a iubit și S-a dat pe Sine Însuși pentru mine" (Gal. 2, 20). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 16-A DUPĂ RUSALII
(Matei 25, 14-30)

Înmulţirea talanţilor

"Zisu-i-a stăpânul: Bine, slugă bună şi credincioasă. Peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău"
(Matei 25, 21 şi 23)

Iubiţi credincioşi,

Capitolele 24 şi 25 din Sfânta Evanghelie de la Matei cuprind aşa numita "cuvântare eshatologică", rostită de Mântuitorul cu câteva zile înainte de patimile, moartea şi învierea Sa. Se numeşte "eshatologică" pentru că prevesteşte evenimente legate de dărâmarea Ierusalimului, sfârşitul lumii şi a doua venire a Domnului, când va judeca lumea. În acest context, pentru a îndemna pe ucenici – şi prin ei şi pe noi – ca să fie într-o permanentă stare de veghe, spre a nu fi surprinşi nepregătiţi, Mântuitorul prezintă trei pilde sau parabole: a slujitorului bun (Matei 24, 45-51), a celor zece fecioare (Matei 25, 1-13) şi a talanţilor (Matei 25, 14-30), pe care am auzit-o citindu-se azi, în cadrul Sfintei Liturghii.

În pericopa de azi este prezentat un stăpân, care "plecând departe", şi-a încredinţat averea slujitorilor săi, pentru a o fructifica, încredinţând unuia cinci talanţi, altuia trei, altuia unul. După "multă vreme", stăpânul s-a întors şi a cerut socoteală celor trei slujitori de modul în care au chivernisit banii. A constatat cu satisfacţie că primii doi au dublat, prin munca lor, suma primită. În schimb, cel de-al treilea, care primise un singur talant, a mărturisit că l-a ascuns în pământ, iar acum îl aducea stăpânului aşa cum îl primise. Stăpânul a dovedit că ştie să răsplătească după dreptate pe primii doi slujitori, iar celălalt a fost pedepsit, fiind aruncat "în întunericul cel mai din

afară", unde "va fi plângerea și scrâșnirea dinților". Indată după prezentarea acestei parabole, Evanghelia de la Matei prezintă judecata din urmă sau "de apoi" (Matei 25, 31-46), pe care o va săvârși dreptul Judecător Iisus Hristos.

Parabola de azi are, deci, un caracter eshatologic, dar, în același timp, și unul moral, în sensul că ne îndeamnă pe toți la muncă și la săvârșirea faptelor bune, la înmulțirea talanților cu care ne-a înzestrat Dumnezeu pe fiecare, încă de la naștere. Stăpânul din Evanghelie – care nu este altul decât Dumnezeu – a înzestrat pe unii cu mai mulți, pe alții cu mai puțini "talanți". În adevăr, Dumnezeu ne-a dat fiecăruia suflet nemuritor, dar și o seamă de alte daruri: viață, minte, sănătate și multe altele, căci "toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorând de la Tine, Părintele luminilor", cum arată o rugăciune liturgică. Drept aceea, fiecare dintre noi are datoria să îngrijească de aceste daruri, să le fructifice, pentru că, la vremea judecății, vom da seama de ele în fața lui Iisus, dreptul Judecător. Fiecare are datoria să înmulțească "talanții", adică darurile pe care le-a primit de la Dumnezeu. Am putut constata că fiecare slujitor a primit din partea Stăpânului "după puterea lui", deci fiecare a fost dator să muncească pe măsura darurilor sau a puterilor fizice sau spirituale cu care a fost înzestrat; celui ce i s-a dat mai mult, i s-a și cerut mai mult.

Când abordăm această temă, cei mai mulți se gândesc la îndatorirea noastră de a munci, de a înmulți prin muncă talanții pe care ni i-a dăruit Dumnezeu. Este adevărat că fiecare din noi suntem datori să muncim, pentru că munca este o poruncă divină. În paginile Sfintei Scripturi întâlnim rânduri memorabile privitoare la valoarea muncii și la îndatorirea fiecăruia de a munci. Încă prin Decalog, se descoperă omului frumusețea, noblețea și moralitatea muncii, din moment ce a fost scrisă această poruncă: "Lucrează în șase zile și-ți fă în acelea toate treburile tale, dar ziua a șaptea este odihna Domnului Dumnezeului tău" (Ieș. 20, 9-10). În Proverbele (sau Pildele) lui Solomon întâlnim versete de o mare frumusețe, cu îndemnuri la muncă cinstită, vrednice de orice antologie: "Du-te, leneșule, la furnică și vezi munca ei și prinde minte! Ea, care nu are nici mai mare peste ea, nici îndrumător, nici sfătuitor, își pregătește din vară hrana ei și își strânge la seceriș mâncare. Sau mergi la albină și vezi cât este

de harnică și câtă lucrare iscusită săvârșește. Munca ei o folosesc, spre sănătate, regii și oamenii de rând. Ea este iubită și lăudată de toți, deși e slabă în putere, dar e minunată cu iscusința" (Pilde 6, 6-8).

În Noul Testament, Mântuitorul pune mereu în lumină noblețea, valoarea și obligativitatea muncii. El Însuși a muncit, a osândit lenea, dar și lăcomia celor bogați și dornici de avuții cât mai multe, și-a ales Apostolii dintre pescari, oameni care munceau din greu pentru agonisirea pâinii de toate zilele, a proclamat principiul muncii cinstite, atunci când spunea: "Vrednic este lucrătorul de plata sa" (Luca 10, 7; Matei 10, 10). Iar marele "Apostol al neamurilor", Sfântul Pavel, era "făcător de corturi" (cf. Fap. Ap. 18, 3); în Epistola adresată creștinilor din Tesalonic le scria: "Așa cum v-am poruncit, să râvniți a trăi în liniște, să vă vedeți fiecare de treburile lui și *să lucrați cu mâinile voastre*" (I Tes. 4, 11) și "În timp ce eram la voi vă porunceam: *Dacă cineva nu vrea să lucreze, nici să nu mănânce*"(II Tes. 3, 10). La rândul lor, Sfinții Părinți au scris pagini memorabile despre muncă, în care au subliniat valoarea ei pentru societate, dar și pentru fiecare om în parte.

O privire sumară asupra istoriei ne arată limpede că omenirea a progresat numai prin muncă. Ea este aceea care dă sens vieții, care îl face pe om să fie conștient că este util societății și că fiecare din noi este o părticică din marele mecanism care duce la progresul material și spiritual al omenirii. Toate cuceririle teritoriale, prin forța armelor, n-au rezistat, căci popoarele subjugate s-au eliberat mai devreme sau mai târziu. În schimb, ce s-a făcut prin muncă, din dorință de progres, a rezistat în fața tuturor piedicilor și vrăjmășiilor. Toate realizările tehnico-științifice, creațiile culturale sau artistice, întregul tezaur economic al diferitelor țări și popoare sunt rezultatele concrete, văzute, ale muncii creatoare, ale perseverenței, ale ambițiilor nobile de a fi de folos semenilor.

Fiecare din noi poate și trebuie să devină folositor societății, după darul pe care l-a primit: unul îngrijește sănătatea semenilor, altul sufletele lor, unul învață pe cei mici și-i pregătește pentru lupta cea mare a vieții, altul muncește cu brațele pe ogoare și în fabrici, altul veghează la apărarea țării ori a vieții fiecăruia dintre noi, alții produc diferite bunuri sau hrana trebuitoare traiului nostru zilnic. Munca fiecăruia este cinstită, este bineplăcută lui Dumnezeu și oamenilor și fiecare este conștient că de munca lui vor beneficia și

alţii, căci noi, fiind o mare familie umană, nu putem trăi izolaţi, ci fiecare depinde de cel din jurul său. Iată de ce fiecare din noi trebuie să mulţumim Tatălui ceresc pentru "talantul" pe care ni l-a dat şi să ne străduim să-l înmulţim, nu numai pentru noi, ci şi pentru toţi fraţii noştri care trăiesc alături de noi. Şi dacă Stăpânul din Evanghelie, care nu este altul decât Tatăl nostru Cel din ceruri, a fost atât de necruţător cu slujitorul cel leneş, atunci, datori suntem şi noi să fim neîngăduitori cu cei din jurul nostru care nu înţeleg îndatorirea pe care ne-o pune în faţă Biserica şi societatea, îndatorirea de bun simţ şi omenie, de respect pentru alţii, de a munci, de a-şi aduce aportul modest, dar sincer, la bunăstarea familiei, la progresul ţării întregi, care are azi atâta nevoie de muncă pentru redresarea ei economică. Să nu ni se pară că am fi nefolositori, că am fi prea neînsemnaţi, prea "anonimi" şi că munca noastră n-ar fi de folos şi altora! Dimpotrivă, să ne gândim cum a apreciat Mântuitorul pe o femeie săracă şi văduvă care a aruncat "doi bănuţi" în cutia templului din Ierusalim: "Adevăr vă grăiesc că această văduvă săracă a aruncat în cutia milelor mai mult decât au aruncat toţi ceilalţi. Pentru că toţi au aruncat din prisosul lor, pe când ea, din sărăcia ei, a pus tot ce avea, toată avuţia sa" (Marcu 12, 43-44). Deci fiecare să vină cu "bănuţul" sau cu "talantul" său în folosul celor mulţi, al ţării şi al neamului!

Dar, iubiţi credincioşi, "talantul" pe care ni l-a dăruit Tatăl ceresc poate şi trebuie înmulţit şi pe alte căi, pentru că noi avem nu numai un trup muritor, ci şi un suflet nemuritor. Putem vorbi şi de o valorificare de ordin "moral-spiritual" a talanţilor, pentru a-i pune apoi în slujba semenilor noştri, căci, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, toţi alcătuim "un singur trup în Hristos" şi "fiecare ne suntem mădulare unii altora, dar având daruri felurite după harul care ni s-a dat" (Rom. 12, 4-8). Sfântul Ioan Gură de Aur, marele teolog şi cuvântător al veacului al IV-lea, preot în Antiohia şi apoi arhiepiscop al Constantinopolului († 407), comentând această parabolă, scria că ea trebuie interpretată şi sub acest aspect. El scria că prin "talanţi" trebuie să înţelegem şi puterea sau tăria ori darul fiecăruia de a-şi ajuta aproapele fie material, fie prin învăţătură, căci nimeni nu este mai sărac decât văduva din Evanghelie sau mai neînvăţat decât Apostolii care, totuşi, prin râvna lor, "au pus totul în slujba binelui obştesc şi au dobândit cerul". "De aceea – continuă Sfântul Părinte – ne-a dat

Dumnezeu cuvânt, mâini, picioare, tărie trupească, minte şi pricepere, ca toate acestea să fie spre mântuirea noastră şi spre folosul aproapelui. Cuvântul nu ne este de folos numai la înălţarea de cântări şi mulţumiri lui Dumnezeu, ci de folos şi pentru a învăţa pe alţii şi a-i sfătui; dacă îl întrebuinţăm în acest scop, suntem următorii lui Dumnezeu, iar dacă facem împotrivă, suntem următorii diavolului (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* Bucureşti, 1994, p. 891-892).

Aşadar, putem să ne înmulţim talanţii prin muncă, prin rugăciune şi mai cu seamă prin slujirea aproapelui. În lumea suferinţelor, a necazurilor şi a lipsurilor materiale de tot felul prin care trece ţara întreagă, pericopa sau parabola de azi ne apare ca o adevărată "chemare" la slujirea semenilor noştri, dar mai cu seamă a bătrânilor fără familii, a orfanilor, a copiilor străzii, care sunt, de fapt "copiii nimănui", a delicvenţilor din rândul minorilor, chiar şi a şomerilor, a handicapaţilor şi a altor categorii de oameni nefericiţi şi deznădăjduiţi. Să nu-i uităm nici pe cei tineri, care au nevoie de ajutorul nostru, în primul rând al preoţilor, dar şi al bunilor credincioşi ai parohiilor noastre, într-o perioadă de "criză spirituală" profundă, când sectele neoprotestante, adepţi ai altor religii şi chiar anumite emisiuni TV, caută să le otrăvească sufletul, să-i facă să-şi îngroape în pământ "talantul" cu care au fost înzestraţi de Dumnezeu. Aceasta ne este menirea: să ne înmulţim proprii talanţi, dar să-i ajutăm şi pe alţii să pornească pe un nou drum al vieţii, al muncii, al cinstei, al demnităţii de om şi de creştin, ca în felul acesta să-şi poată înmulţi şi ei talanţii lor. Să ne comportăm în aşa fel încât, în ziua marii întâlniri cu Judecătorul suprem, Iisus Hristos, să fim fericiţi să auzim, din gura Lui, sentinţa pe care El Însuşi a rostit-o în continuarea parabolei de care ne ocupăm: "Veniţi, binecuvântaţii Părintelui Meu, şi moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit şi Mi-aţi dat să mănânc; am însetat şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi M-aţi primit; gol şi M-aţi îmbrăcat; bolnav şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi a-ţi venit la Mine... Adevăr vă spun, întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti foarte mici fraţi ai Mei, Mie Mi-aţi făcut" (Matei 25, 34-36 şi 40). Iată atâtea modalităţi de-a ne înmulţi "talanţii", prin realizarea unor fapte ale milei trupeşti şi sufleteşti faţă de aproapele nostru! Oricine poate să le facă! Să ne rugăm dar lui Dumnezeu să ne ajute ca să le putem împlini şi noi! Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 17-A DUPĂ RUSALII
(Vindecarea fiicei femeii cananeence – Matei 15, 21-28)

Mame şi copii

"Iar ea, venind, I s-a închinat zicând:
Doamne, ajută-mă"
(Matei, 15, 25)

Iubiţi credincioşi,

Evanghelia care s-a citit azi prezintă o minune mai puţin obişnuită săvârşită de Mântuitorul, şi anume vindecarea unei tinere din afara hotarelor Ţării Sfinte, din "părţile Tirului şi ale Sidonului". Acestea erau două state – cetăţi la nord de Ţara Sfântă, pe ţărmul Mării Mediterane, foarte prospere în lumea antică, locuite de cananeeni care erau urmaşii lui Canaan, nepotul lui Noe (Fac. 10, 19), cărora grecii le-au dat numele de "fenicieni", nume sub care apar, de regulă, în manualele de istorie. S-au remarcat în special ca navigatori şi oameni de afaceri, fiind întemeietorii unor colonii în întreg bazinul Mării Mediterane, şi iniţiatorii scrierii alfabetice. Locuitorii acestor state-cetăţi erau, însă, închinători la idoli, cei mai însemnaţi fiind Baal şi Astarte.

Ajungând în aceste locuri, Mântuitorul este întâmpinat de o mamă deznădăjduită, o femeie cananeancă, venită să-I ceară ajutorul pentru vindecarea fiicei sale care era "rău chinuită de demoni", deci era o demonizată (Matei 15, 21-28, Marcu 7, 24-30). Sfântul Evanghelist Matei expune detaliat dialogul care a avut loc între Iisus şi această femeie păgână. La prima ei solicitare, Mântuitorul nu I-a răspuns nimic. Au intervenit, însă, Apostolii, rugându-L să-I îndeplinească rugămintea, căci "striga în urma lor". Abia acum le răspunde lor, spunând că n-a fost trimis să binevestească decât "la oile cele pierdute ale casei lui Israel", adică poporului iudeu. Dar femeia a

venit în fața Lui, I s-a închinat și a zis: "Doamne, ajută-mă". De data aceasta, Mântuitorul îi răspunde direct, prin cuvintele: "Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o dai câinilor", prin "copii" înțelegând pe iudei, iar prin "câini" pe acești fenicieni sau cananeeni păgâni, respectiv închinători la idoli, disprețuiți de iudei, care le acordau acel epitet. Femeia nu se descurajează, nu se simte jignită de cuvintele Mântuitorului ci, dimpotrivă, recunoscând adevărul cuvintelor Sale, Îi răspunde, în replică: "Da, Doamne, dar și câinii mănâncă fărămiturile care cad de la masa stăpânilor lor" (Matei 15, 27). Cu alte cuvinte, Îl roagă să o împărtășească și pe ea din ceea ce rămâne de la masa iudeilor, de o fărămitură care, pentru ea, era de o valoare neprețuită, căci ar fi înlăturat suferința fiicei sale. Fără îndoială că Mântuitorul – în atotștiința Lui – cunoștea toate aceste amănunte, dar a lăsat în mod intenționat pe femeia respectivă să-I ceară ajutorul și să-și mărturisească în mod public credința în El.

Impresionat de replica ei, mai corect spus de credința ei, Mântuitorul îi îndeplinește rugămintea, încheind dialogul cu ea prin cuvintele: "O, femeie, mare este credința ta; fie ție precum voiești". Iar evanghelistul continuă: "Și s-a tămăduit fiica ei din ceasul acela" (Matei 15, 28). Sfântul Evanghelist Marcu vine cu o completare: "Iar ea (femeia) ducându-se acasă, a găsit-o pe copilă culcată pe pat, iar demonul ieșit" (Marcu 7, 30).

Iubiți credincioși,

Impresionanta vindecare prezentată în pericopa evanghelică de astăzi, inclusiv dialogul purtat de Mântuitorul cu femeia cananeancă, constituie un prilej binevenit de meditare asupra unor situații din lumea în care trăim, de reflecții asupra acestora. În primul rând, trebuie făcută constatarea – dureroasă, într-un fel – că acea femeie păgână poate constitui un exemplu pentru foarte multe mame din zilele noastre, cel puțin sub trei aspecte: pentru dragostea față de fiica ei bolnavă, pentru stăruința ei în rugăciune și mai cu seamă pentru credința ei în Iisus Hristos Mântuitorul.

În adevăr, majoritatea zdrobitoare a mamelor de azi – și mă refer la cele din țara noastră – se declară creștine. Și totuși, întâlnim și excepții, cazuri de mame denaturate, care nici nu merită acest nume,

sfânt pentru oricine, care își ucid pruncii din pântece, deci încă înainte de a vedea lumina zilei. Întâlnim frecvent cazuri de abandonare a atâtor copii de către nesocotitele lor mame îndată după naștere, încât numărul acestor nefericiți copii depășește cu mult posibilitățile de plasare a lor în așezămintele de asistență socială, special create pentru acești copii ai nimănui. Urmărim neputincioși tragedia atâtor "copii ai străzii" de care se ocupă mereu presa, radioul și televiziunea, copii abandonați sau alungați de părinți, în speță de mamele lor, din rândul cărora se vor recruta curând viitorii infractori și delicvenți. Și, în sfârșit, parcă se înmulțește numărul atâtor tinere romînce care ajung până și în afara hotarelor țării, compromițându-și neamul prin imoralitatea lor.

Sunt realități triste, care trebuie să îngrijoreze atât Statul, prin instituțiile sale abilitate pentru astfel de situații tragice, dar și Biserica, mai precis parohiile în care se întâlnesc astfel de copii și tineri și, în final, pe noi toți, fiii Bisericii și ai neamului românesc. Desigur, este greu să faci răspunzător pe cineva pentru că s-a ajuns la asemenea situații. Am fi înclinați să credem că acestea sunt o urmare a lipsei de educație religioasă de care n-au beneficiat mamele unor astfel de copii și tineri. Poate contribui la aceasta și sărăcia care, din nefericire, a cuprins țara întreagă. Iar în cazul celei din urmă categorii de tineri pomeniți, poate că au o mare vină și posturile noastre de televiziune, cu programele lor deșănțate, care, parcă în mod deliberat, prezintă numai filme cu teme de imoralitate, crime, jafuri, violuri și alte teme asemănătoare. În schimb, pe aceleași posturi de televiziune nu vedem niciodată o emisiune cu caracter moral-religios.

Desigur, nu vom rezolva noi, într-o simplă predică, aceste grave probleme cu care se confruntă țara și societatea românească, dar ele trebuie nu numai să ne îngrijoreze, ci trebuie să ne preocupe pe toți, iar atunci când situația ne permite, să încercăm, în măsura posibilităților, să contribuim și noi la soluționarea lor. Măcar să venim cu contribuția noastră materială la sprijinirea acestor copii nefericiți, abandonați de mamele lor, să le aducem o mângâiere în singurătatea și izolarea lor în diferite case de copii în care trăiesc și – alături de preoți – să-i facem și pe ei să simtă bucuria sărbătorilor Paștilor sau Crăciunului, prin haina, prin jucăria, prin dulciurile și fructele pe

care le oferim, printr-o simplă floare sau un cuvânt de mângâiere, să simtă şi ei că nu sunt "ai nimănui", ci sunt ai noştri, ai tuturor, că fac parte din marea familie a românilor ortodocşi.

Iubiţi credincioşi,

Pericopa evanghelică de azi ne îndeamnă să adresăm cuvânt de învăţătură şi către celelalte mame, adevăratele mame, care ştiu ce este iubirea de mamă, care ştiu să-şi crească copiii în spiritul Evangheliei creştine şi al tradiţiilor româneşti de veacuri. Din nefericire, şi aceste mame, conştiente de menirea lor în familie şi în societate, se confruntă cu destule situaţii nedorite, cu neînţelegeri cu proprii lor copii, încât sunt puse în situaţia femeii cananeence, de a se îndrepta spre Hristos. "Demonul" de care era chinuită fiica acelei femei pune adeseori stăpânire şi pe sufletul tinerilor de azi, ducând la disperare pe atâtea mame.

Se cunosc atâtea cazuri de mame deznădăjduite, ale căror fiice, nesocotind şi înfruntând sfaturile părinţilor, rudelor şi cunoscuţilor fac căsătorii nefericite cu tineri din ţări afro-asiatice, de altă religie – ne referim la musulmani – devenind apoi adevărate victime ale acestora, ca să constate – ca şi fiul pierdut din Evanghelie – că altul trebuia să fie drumul vieţii lor. În faţa acestor situaţii nefericite, iată că tocmai femeia cananeancă ne oferă un exemplu vrednic de urmat, mai cu seamă de stăruinţă în rugăciune, de apropiere de Hristos, în faţa Căruia să cădem în genunchi şi să-I zicem: "Doamne, ajută-mă!"

Multe mame uită că rugăciunea şi încrederea în Iisus Hristos pot face adevărate minuni şi pot aduce bucurie şi linişte în casă, dacă o eventuală rătăcire a copiilor lor ar fi încercat să le destrame. Să nu uităm că rugăciunea înălţată la Dumnezeu cu suflet curat te face să vorbeşti cu el, te ridică la cer, iar cerul coboară la tine. În rugăciunile noastre, Îi putem înfăţişa lui Dumnezeu – cu deplină încredere – toate bucuriile şi durerile noastre, dorinţele şi nevoile, nădejdile şi deznădejdile de care suntem cuprinşi, ştiind că rugăciunea este un nesecat izvor de putere şi de mângâiere.

Să nu uităm niciodată îndemnul Mântuitorului: "Cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide, că oricine cere, primeşte; cel ce caută, află; şi celui ce bate i se va deschide... Dacă voi răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El!" (Matei

7, 7-8, 11). Exemplul Monicăi, mama Fericitului Augustin, care s-a rugat ani în şir, pentru ca Dumnezeu să-i întoarcă fiul de pe căile pierzaniei, este edificator pentru orice mamă creştină. Învăţaţi-i şi pe copii să se roage, să ceară neîncetat ajutor de la Părintele ceresc: la examene, în pragul căsătoriei sau în alte momente însemnate din viaţa lor. Să împreunăm rugăciunea noastră cu postul şi cu faptele de milostenie, aşa cum ne îndeamnă Mântuitorul.

Marii duhovnici ai zilelor noastre recomandă unor astfel de mame, nemulţumite de purtarea propriilor copii, să citească Psaltirea, timp de 40 de zile, măcar o catismă pe zi, sau anumite Acatiste: al Maicii Domnului, al Sfintei Ecaterina, al Sfintei Filofteia de la Argeş şi altele, cu încredinţarea că rugăciunea lor va fi îndeplinită. Aduceţi şi copiii în faţa preotului duhovnic pentru mărturisire în apropierea sărbătorilor Crăciunului şi Paştilor, ca să asculte îndemnurile acestuia şi să dobândească iertare de păcate, ca apoi să se împărtăşească, în faţa sfântului altar, cu Trupul şi Sângele Domnului.

Faceţi aceste rugăciuni pentru fiii şi fiicele voastre cu deplină încredere în Dumnezeu, după cum ne arată Însuşi Mântuitorul când zice: "Pe toate câte le cereţi, rugându-vă, să credeţi că le-aţi şi primit şi le veţi avea" (Marcu 11, 24). Lăsaţi-L pe Iisus Hristos să vină în casa voastră şi El vă va aduce liniştea de care aveţi trebuinţă. El va şti, cu puterea, dar mai cu seamă cu iubirea Lui de oameni, să îndrepte paşii tineretului nostru pe căi de lumină, de har, de pace şi de bună înţelegere. Nu uitaţi că mamele sunt considerate de Biserica noastră ca adevăraţi preoţi ai familiilor lor. Sfântul Ioan Gură de Aur, marele Părinte al Bisericii din veacul al IV-lea, spunea, într-una din predicile sale: "Daţi-mi o generaţie de mame bune şi voi schimba faţa lumii!" Oare a fost nevoie vreodată, în decursul istoriei, de mame bune, ca astăzi? A fost necesară vreodată, o schimbare a lumii şi a ţării noastre, sub aspect moral, cum este astăzi? Fără îndoială că nu!

Să nu uitaţi că viitorul ţării se pregăteşte în familie! Atunci, mame creştine de azi şi de totdeauna, urmaţi exemplul femeii cananeence care prin *iubire curată* faţă de fiica ei, prin *puterea credinţei* care a biruit păgânătatea ei, prin *nădejde şi rugăciune stăruitoare* către Iisus, a dobândit vindecarea fiicei sale. Cananeanca a iubit, a crezut, a nădăjduit, iar rugăciunea ei s-a împlinit. În faţa exemplului ei, nu ne rămâne decât să vă adresăm îndemnul dat de Mântuitorul într-o altă împrejurare: "Mergi şi fă şi tu asemenea". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 18-a DUPĂ RUSALII
(Pescuirea minunată – Luca 5, 1-11)

Adevăraţii "ucenici" ai lui Hristos

"Şi trăgând ei luntrile la ţărm şi
lăsând totul, I-au urmat lui Iisus
(Luca, 5, 11)

Iubiţi credincioşi,

Pericopa evanghelică de azi prezintă una din minunile săvârşite de Mântuitorul la începutul activităţii Sale şi anume o minune asupra naturii sau a firii înconjurătoare, o "pescuire minunată". Era împresurat de mulţimi de oameni, pe ţărmul Lacului Ghenizaret, numit şi Marea Galileii. Pentru ca să fie auzit mai bine şi în linişte, Mântuitorul urcă într-una din cele două luntrii aflate lângă ţărm, aceasta fiind proprietatea lui Simon, viitorul Apostol Petru, de unde continuă să "înveţe mulţimile" (cf. Luca 5, 3). Sfântul Evanghelist Luca, cel care relatează episodul, nu menţionează ce anume a învăţat Iisus. Cert este că după terminarea cuvântului Său, I-a cerut lui Petru să se depărteze de ţărm şi să arunce mrejele pentru ca să pescuiască. Presupunem că intenţiona să se prindă peşte cât mai mult, pentru a fi împărţit celor care-L ascultaseră. Deşi n-au prins nimic toată noaptea, după cum Îi spunea Simon Petru, totuşi, el Îl ascultă pe Domnul şi aruncă mrejele în apă. Spre surprinderea tuturor, mrejele s-au umplut de îndată cu peşte, încât erau pe punctul de a se rupe. Din acest motiv, cheamă în ajutor şi pe cei care se aflau în a doua luntre, dar şi mrejele acestora s-au umplut de îndată. Minunea a impresionat pe toţi cei de faţă, convingându-i că Acela care predica nu era un om oarecare, ci Însuşi Fiul lui Dumnezeu, fapt pentru care Simon Petru Îi cade în genunchi şi-L roagă: "Doamne, ieşi de la mine, că sunt om păcătos" (Luca 5, 8).

In finalul pericopei evanghelice, aflăm că alături de Petru mai erau de față și frații Iacob și Ioan, fiii lui Zevedeu, alți viitori Apostoli, care dețineau, probabil, cealaltă luntre. Din Evangheliile de la Matei (4, 18) și Marcu (1, 16, 19), rezultă că alături de ei se mai găsea și Andrei, cel întâi chemat, fratele lui Simon Petru. Acestora le spune Iisus: "Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni" (Matei 4, 19; Marcu 1, 17; Luca 5, 10). Iar ei, continuă Sfinții Evangheliști, "lăsând totul, I-au urmat Lui" (Luca 5, 11).

Iubiți credincioși,

Felul în care L-au urmat primii Apostoli și apoi toți ceilalți, trebuie să fie un îndemn și pentru noi de a-L urma pe Hristos în viața noastră. Dar nu numai exemplul lor trebuie urmat, ci chiar al acelor anonimi despre care relatează Sfintele Evanghelii că Îl urmau pretutindeni, ca să dobândească vindecare de boli și suferințe, dar mai cu seamă ca să-I asculte cuvântul. Nu în zadar le spunea Apostolilor Mântuitorul Însuși: "Să mergem în altă parte, prin cetățile și satele învecinate, ca să propovăduiesc și acolo, că pentru aceasta am venit" (Marcu 1, 38) sau: "Trebuie ca și altor cetăți să le binevestesc împărăția lui Dumnezeu, că pentru aceasta am fost trimis" (Luca 4, 43). Și într-adevăr, Mântuitorul a predicat nu numai în Galileea și Iudeea, ci și în Samaria, în părțile Tirului și Sidonului, deci în Fenicia Siriei, în stânga Iordanului, adică în ținutul gherghesenilor (sau gadarenilor). S-a adresat iudeilor, dar și samarinenilor, ca și unor populații păgâne, a vindecat și pe cei aparținători acestor neamuri, voind să arate că toți sunt fiii lui Dumnezeu, că semenii noștri sunt toți oamenii și că iubirea noastră trebuie să-i cuprindă pe toți deopotrivă.

La rândul lor, ucenicii Săi, înainte de înălțarea Sa la cer, au primit porunca: "Mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului" (Matei 28, 19-20). Deci Dumnezeu-Tatăl L-a trimis pe Fiul ca să binevestească, iar Acesta i-a trimis pe Apostoli care au binevestit în întreaga lume cunoscută de atunci, din Spania până în India, hirotonind, la rândul lor, episcopi, preoți și diaconi, prin care se transmite harul Duhului Sfânt și care con-

ținuă lucrarea misionară – predicatorială a lui Iisus Hristos până în zilele noastre. Apostolii și apoi urmașii lor prin "succesiune apostolică", deci slujitorii celor trei trepte ierarhice: episcopi, preoți și diaconi, deveniți cu toții "pescari de oameni", după cuvântul Domnului, s-au străduit și se străduiesc fiecare să aducă în corabia Lui, care este Biserica, un număr cât mai mare de "ucenici", de fii duhovnicești ai Bisericii.

În primele secole de viață creștină, când Biserica era persecutată, adepții noii credințe aveau, între altele, ca semn de recunoaștere și chipul unui pește, care însoțea multe inscripții funerare creștine sau era gravat pe diferite obiecte de uz casnic. În grecește, peștele era numit "ihtis" (ιχθυς), dar dacă luăm separat fiecare literă din acest cuvânt, ele aveau un simbolism foarte interesant: "Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul". Deci peștele, fie gravat, fie zugrăvit, putea fi considerat și ca o scurtă mărturisire de credință,un semn de recunoaștere al ucenicilor lui Hristos în lumea păgână și prigonitoare în care trăiau.

De două mii de ani, corabia Bisericii s-a umplut mereu de suflete noi, pe care le prindeau în "mrejele" lor Apostolii, apoi urmașii lor, episcopii, dar și preoții și diaconii din toate locurile și timpurile. Au fost perioade în istorie când corabia Bisericii era plină, gata să se scufunde, dar este tot atât de adevărat că această corabie era amenințată cu scufundarea chiar de aceia care au fost "pescuiți" pentru Hristos, căci au fost și "pești" netrebnici, eretici, pe care "pescarii de oameni" au fost nevoiți să-i arunce înapoi, în mare.

În zilele noastre, în multe țări ale lumii, corabia este părăsită, gata să se scufunde, din cauza unora care trec cu indiferență pe lângă ea, trec nepăsători pe lângă Cârmaciul suprem care este Iisus Hristos, secondat de ierarhii și preoții Lui. Este amenințată chiar de unii care I se pretind "ucenici" devotați, de atâția impostori care încearcă să vorbească în numele Său, de atâția "prooroci mincinoși" sau "lupi îmbrăcați în piele de oaie", care ne opresc pe stradă sau bat la ușile caselor noastre cu cărțile lor mincinoase, prin care voiesc să amăgească pe cei neștiutori sau pe cei slabi în credință. Nu vor să mai știe de rânduielile tradiționale ale Bisericii, de preoții hirotoniți canonic

de ierarhul lor, ci toţi se consideră "preoţi" şi ca atare, îndreptăţiţi să-L predice pe Hristos.

În faţa acestora, trebuie să fim tari, să fim statornici în credinţă şi să nu uităm că Hristos este alături de noi, după cum ne încredinţează El Însuşi. În faţa ofensivei sectare, în faţa indiferentismului religios sau chiar în faţa ateismului, – ca urmare a propagandei comuniste de aproape o jumătate de veac – trebuie ca fiecare din credincioşii noştri să devină un mic apostol, un colaborator preţios al preoţilor în misiunea lor, nu numai în propria familie, ci mai cu seamă în lucrarea de readucere la Hristos a celor rătăciţi, a celor îndepărtaţi de El, a celor indiferenţi. Omenirea secularizată de azi are nevoie de Hristos, are nevoie de învăţăturile morale ale Evangheliei, are nevoie de exemplul şi de iubirea noastră a tuturor celor ce suntem mereu cu El şi pentru El, căci altfel corabia vieţii noastre, corabia neamului nostru, corabia Ortodoxiei româneşti se poate afunda în mare. Să-i facem pe toţi semenii să înţeleagă că nu poate exista pace, adevăr, dreptate, libertate fără Hristos şi fără Evanghelia Lui, fără iubire de oameni! Să urmăm exemplul mulţimii de care vorbeşte Evanghelia de azi, care "Îl îmbulzeau ca să asculte cuvântul lui Dumnezeu" (cf. Luca 5, 1), cu convingerea că numai El are "cuvintele vieţii veşnice". Să nu fim creştini numai cu numele, cum se întâmplă cu mulţi dintre semenii noştri, ci, dimpotrivă, să ne străduim să sprijinim fiecare din noi corabia lui Hristos, care este Biserica, prin munca noastră, prin exemplul vieţii noastre, prin iubirea noastră faţă de toţi. Să-L urmăm şi noi pe Hristos în toate zilele şi să-L rugăm să reverse peste noi darul credinţei, al nădejdii şi al iubirii de Dumnezeu şi de aproapele. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 19-A DUPĂ RUSALII
(Predica de pe munte – Luca 6, 31-36)

Iubirea faţă de semeni

"Iubiţi pe vrăjmaşii voştri şi faceţi
bine, daţi cu împrumut nimic
nădăjduind şi răsplata voastră va fi
multă şi veţi fi fiii Celui Preaînalt"
(Luca 6, 35)

Iubiţi credincioşi,

Înainte de începerea activităţii Sale mântuitoare, în urmă cu aproape două milenii, Mântuitorul Iisus Hristos a rostit în faţa Apostolilor chemaţi la misiune şi a unor iudei – fiind în Galileea, nu departe de Nazaret şi de Muntele Tabor – aşa numita "Predică de pe munte", care cuprinde trei capitole întregi din Evanghelia de la Matei (cap. 5-7). După părerea exegeţilor, pericopele pe care le conţine n-au fost rostite în acelaşi timp, ci în împrejurări diferite, dar au fost grupate de Sfântul Evanghelist Matei la un loc, încât au dat naştere unui adevărat "cod moral" al noii învăţături creştine, o "Magna Carta" a acesteia. Între altele, Predica de pe munte cuprinde cele nouă fericiri (5, 3-12), rugăciunea "domnească", adică Tatăl nostru (6, 9-13), dar mai cu seamă comparaţii între principalele învăţături ale Vechiului Testament şi cele împărtăşite de Iisus Însuşi, urmărind să pună în lumină modul în care acestea duc la desăvârşirea omului, ideea centrală fiind iubirea de Dumnezeu şi de aproapele.

Aceeaşi predică este redată fragmentar şi de Sfântul Evanghelist Luca, menţinându-se mai ales acele învăţături morale care puteau fi de folos unor cititori străini, grecilor şi romani, cărora le erau destinate. Pericopa evanghelică citită azi este semnificativă în acest sens, tema centrală fiind iubirea de semeni, inclusiv de vrăjmaşi, lucru

necunoscut grecilor, romanilor, dar și iudeilor. De aceea, Mântuitorul spune în predica sa: "Ați auzit că s-a spus: Să-l iubești pe aproapele tău și să-l urăști pe vrăjmașul tău; dar Eu vă spun: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei care vă blesteamă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc" (Matei 5, 43-44). La evrei, era considerat ca "aproapele" doar cel de un neam cu ei; ca atare, iubirea trebuia să-i cuprindă doar pe aceștia, iar cei de alt neam erau considerați ca "vrăjmași". Într-un fel, această atitudine sau această separare era justificată, dat fiind că evreii din Vechiul Testament au trăit veacuri în șir înconjurați numai de popoare străine, dușmane. În schimb, Mântuitorul declară că n-a venit în lume ca să strice Legea veche, ci s-o "împlinească", să o desăvârșească și acest lucru îl face tocmai prin cuvintele pe care le-am redat mai sus. Din cuvintele Sale rezultă că esența sau miezul învățăturii creștine îl constituie iubirea universală, iubirea în care trebuie să cuprindem sau să învăluim pe orice om, indiferent de neam, de vârstă, de stare socială, inclusiv pe vrăjmași. În aceasta constă superioritatea învățăturii creștine, căci nimeni până la Hristos n-a învățat pe oameni să iubească sau să facă bine vrăjmașilor. Un mare predicator grec din veacul al XVIII-lea, Ilie Miniat, scria că "omul care păzește această poruncă face să înceteze toate răutățile din lume; aduce pacea cerului pe pământ și preface pământul în cer; omul care păzește această poruncă se ridică la înălțimile desăvârșirii care-l face asemenea cu Dumnezeu" (*Tâlcuirea Evangheliei și Cazanii la toate duminicile*, ed. a II-a, București, 1973, p. 341). Iar unul din marii predicatori de altădată ai catedralei mitropolitane din Sibiu, profesorul și apoi mitropolitul Nicolae Mladin, spunea într-una din predicile sale: "În relațiile dintre oameni, a răsplăti binele cu rău e treapta condamnată de toți oameni, din toate timpurile; a răsplăti răul cu rău și binele cu bine e treapta dreptății, care poate fi socotită firească, dar ea poate fi umbrită de patimi și interese; dar a face bine fără a aștepta nimic în schimb, a face bine și celui rău este treapta iubirii dezinteresate pe care Mântuitorul ne-o pune în față ca un ideal spre care trebuie să tindem" (Mitrop. Nicolae, *Iisus Hristos, viața noastră*, Sibiu, 1973, p. 179).

Trebuie să recunoaștem că această învățătură, a iubirii și a iertării, este dumnezeiască, dar cu toate acestea ni se pare imposibil

de realizat, datorită slăbiciunii firii noastre omenești. Să încercăm, totuși, să dăm o rezolvare problemei în discuție, în spirit autentic creștin, luând aminte și la porunca Mântuitorului, dar privind și la cei care, în decursul istoriei, au știut să o pună în practică. Să ne gândim la Sfântul Arhidiacon Ștefan, primul martir creștin, care, sub loviturile cu pietre ale prigonitorilor săi, se ruga în genunchi zicând: "Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta" (Fap. Ap. 7, 60), întocmai cum făcuse și Mântuitorul pe cruce când a zis: "Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac" (Luca 23, 34). Așa au făcut toți mucenicii primelor veacuri creștine, care au știut să-i ierte pe aceia care i-au osândit la moarte pentru că erau creștini, ca să se prezinte cu sufletul curat în fața lui Iisus, dreptul Judecător.

Zice Mântuitorul în pericopa de azi: "Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și lor asemenea" (Luca 6, 3). Dorește oare cineva ca vrăjmașul să-i facă rău, să-i producă, în continuare, necazuri și suferințe, ori dorește ca acesta să se întoarcă de pe calea urii și a dușmăniei la pace? Atunci, încearcă tu să fi primul care să manifeste o astfel de atitudine, căci adevăratul creștin trebuie să-și înfrângă dușmanul, nerăspunzând la faptele lui inconștiente, la calomniile, jignirile, sau chiar la loviturile sale. Este și aceasta un mijloc, o încercare de a-l face mai bun. Cu alte cuvinte, să nu răspundem cu rău la rău! Să rămânem surzi la calomniile dușmanului, nepăsători la intrigile sau uneltirile lui, muți în fața cuvintelor de ocară pe care ni le adresează. În felul acesta îl "dezarmăm", îl obosim, îi stingem ura cu care a pornit împotriva noastră. Să nu fim animați niciodată de gândul răzbunării, căci acesta ne va alimenta și mai mult ura împotriva lui și va îndepărta orice posibilitate de reconciliere, de împăcare, în final, de iubire reciprocă. Să luăm aminte la cuvintele Sfântului Apostol Pavel care scria corintenilor despre modul în care se comporta el însuși: "Ocărâți fiind, binecuvântăm; prigoniți fiind, răbdăm; defăimați fiind, mângâiem" (I Cor. 4, 12-13).

Frați creștini,

Trăim într-o lume a urii, a răzbunării, a dezbinării, într-o lume care se îndepărtează mereu de învățătura veșnic vie și luminoasă pe care Blândul Iisus a adus-o în lume. Oare nu s-ar cuveni ca, în această

lume a păcatului, să depășim neînțelegerile de ordin politic, social, național, chiar confesional, care au pus stăpânire pe lumea întreagă și caută să acapareze și țara noastră atât de iertătoare și de iubitoare altădată? Să nu fie așa! Să dăm dovadă lumii că știm să iertăm, că știm să fim însuflețiți de iubirea predicată și pusă în practică de Iisus Hristos, Împăratul păcii și al iubirii! Pildă să ne fie El Însuși, Cel Care, din iubire pentru noi, S-a coborât din slava cerului, ne-a adus învățătura cea nouă a iubirii și a iertării, a pătimit și a fost răstignit pentru noi pe cruce, ca să răstignească odată cu El păcatele noastre, în primul rând ura și vrăjmășia față de semeni. Să încercăm să-I urmăm exemplul! Să zicem și noi: Iartă-le, Doamne, semenilor noștri vrăjmășia care o arată față de noi, potolește-le toată ura pe care au strâns-o în sufletele lor stăpânite de dorul răzbunării și-i întoarce la poruncile Tale! Să nu-i blestemăm pe cei care ne urăsc, ci, dimpotrivă, să citim fie Psaltirea întreagă, în decurs de 40 de zile, fie câte una din rugăciunile speciale pe care le recomandă Biserica noastră pentru "îmblânzirea" vrăjmașilor și care sunt cuprinse în orice carte de rugăciuni. Prin acestea, nu cerem pedeapsa lui Dumnezeu peste ei, ci întoarcerea lor la bine și la iertare, la frăție, la iubire. Iată un scurt fragment dintr-o astfel de rugăciune: "Ajută-mă, Doamne, cu darul Tău, să fiu statornic în poruncile Tale. Trimite binecuvântările Tale peste vrăjmașii mei și întoarce inima lor cu dragoste asupra mea. Alungă suferințele și neodihna ce-mi vin de la ei și ne împacă, pe noi. Dă-ne pacea Ta, Doamne, ca să putem să vieţuim pe pământ cu pace, cu bucurie și să-ți zicem în unire, cu fața senină și cu inima curată: Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 20-A DUPĂ RUSALII
(Învierea fiului văduvei din Nain – Luca 7, 11-16)

Tineretul şi Hristos azi

"Tinere, ţie-ţi spun: scoală-te"
(Luca 7, 14)

Iubiţi credincioşi,

Îndată după vindecarea slujitorului unui sutaş roman din Capernaum, Mântuitorul, însoţit de ucenicii Săi şi de "mulţime multă" (cf. Luca 7, 11), se îndreaptă spre "cetatea" sau orăşelul Nain, situat în Galileea, în apropiere de Muntele Tabor, ca şi de localităţile biblice binecunoscute Nazaret şi Cana, unde săvârşise prima minune. Sfântul Evanghelist Luca ne înfăţişează o scenă cutremurătoare: pe când se apropiau de porţile cetăţii, Iisus şi însoţitorii Săi întâlnesc un cortegiu funerar, alcătuit din "mulţime mare", care conducea la locul de veşnică odihnă pe fiul unei femei văduve. Ce întâmplare tristă şi nefericită pentru o mamă care îşi vedea dus la groapă pe singurul ei fiu, pe acela care constituia bucuria vieţii în singurătatea şi văduvia ei, care urma să-i fie sprijin în viitor, pe cel care urma să-i dăruiască nepoţi care să-i înseninеze anii bătrâneţii! Nu ştim cine era femeia şi ce nume purta, ce vârstă avea copilul ei. Dar fericita întâlnire cu Iisus Hristos, cu Acela Care a readus bucuria şi fericirea în atâtea familii deznădăjduite, avea să schimbe şi cursul vieţii ei. Evanghelia ne spune că îndată ce a văzut-o, Domnului I s-a făcut milă de ea, I-a adresat cuvântul mângâietor: "Nu plânge", apoi s-a atins de patul sau năsălia pe care era aşezat trupul neînsufleţit al copilului şi a rostit cuvintele cutremurătoare pentru toţi cei care le-au auzit atunci, dar şi astăzi: "Tinere, ţie-ţi spun: scoală-te!" Şi copilul a înviat, a început să vorbească, şi Iisus l-a dat mamei sale, iar mulţimile, impresionate şi

"cuprinse de frică", preamăreau pe Dumnezeu grăind: "Mare prooroc S-a ridicat între noi şi Dumnezeu şi-a cercetat poporul" (Luca 7, 16).

Minunea din Nain este a treia înviere pe care o săvârşeşte Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, alături de învierea fiicei lui Iair, mai marele sinagogii din Capernaum, şi a prietenului Său Lazăr din Betania, readus la viaţă la patru zile de la decesul său. Toate au dovedit cu prisosinţă mulţimilor care au asistat la ele că Iisus Hristos este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, că este dătătorul vieţii şi biruitorul morţii. În Nain – ca şi în celelalte învieri – s-a întâlnit viaţa cu moartea, dar a biruit viaţa prin cuvântul lui Iisus Hristos, Care este viaţa însăşi. Fără să vrei, când citeşti relatările evanghelice asupra acestor trei învieri săvârşite de Mântuitorul, îţi vin în minte cuvintele Lui, adresate Martei înainte de a-l învia pe fratele ei Lazăr: "Eu sunt învierea şi viaţa, cel ce crede în Mine, chiar de va muri va trăi" (Ioan 11, 25) sau cuvintele rostite în altă împrejurare: "Eu am venit ca (lumea) viaţă să aibă şi din belşug s-o aibă" (Ioan 10, 10).

Iubiţi credincioşi,

Iisus Hristos este Viaţa însăşi şi izvorul vieţii, iar această viaţă dumnezeiască este veşnică, deci fără început şi fără sfârşit, fără răsărit şi fără apus. El a venit în lume ca să o cheme la o viaţă nouă "în duh şi adevăr", să ne facă pe noi, oamenii, să devenim fii ai Luminii şi moştenitori ai împărăţiei cele veşnice, să ne ridice din păcat, să biruim moartea prin Învierea Lui, dar mai cu seamă prin propria noastră "înviere" spre o viaţă cât mai plină de iubire, cât mai înduhovnicită, cât mai apropiată de Dumnezeu şi de învăţătura Lui, care este "Cuvântul vieţii".

Fiecare din noi ne dorim o viaţă cât mai lungă, pentru a ne împărtăşi de bucuriile ei, alături de cei dragi ai familiei, de prieteni şi cunoscuţi. Facem orice efort ca să ne prelungim viaţa, să îndepărtăm cât mai mult sfârşitul biologic al acesteia. Dorim o viaţă cât mai liniştită, cât mai lipsită de griji, cât mai îmbelşugată sub raport material, mereu fericită şi biruitoare. Dar prea puţini ne întrebăm ce facem pentru viaţa noastră spirituală, ce facem pentru ca să ieşim din moartea sufletului în care au căzut mulţi dintre noi?!

Mântuitorul Iisus ne spune că "a venit în lume să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut" (Luca 19, 10), cu alte cuvinte scopul suprem al întrupării Sale și, în final, al jertfei Sale pe cruce n-a fost altul decât acela de a mântui lumea. El a socotit că răul cel mai mare de care trebuie să se teamă omul nu este moartea trupului sau moartea biologică, ci *moartea sufletească*, o urmare a păcatului. Deci, chiar dacă cineva este viu cu trupul, dar trăiește în păcat, acela poate fi considerat ca mort sufletește. De aceea spunea Mântuitorul într-o altă împrejurare: "Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, dar sufletul nu pot să-l ucidă, ci mai degrabă temeți-vă de acela care poate ca și sufletul și trupul să le piardă în Gheena" (Matei 10, 28). Prin expresia "moarte sufletească" nu trebuie să înțelegem "moartea" sufletului, căci acesta este nemuritor, el trăiește în veșnicie, chiar după dispariția trupului prin moartea biologică, ci dimpotrivă, o stare de decădere morală în care ajung unii dintre semenii noștri, datorită unor păcate grele pe care le săvârșesc, datorită îndepărtării totale de învățătura Bisericii, cu alte cuvinte datorită întreruperii oricăror legături cu Dumnezeu. Sunt aceia despre care Sfântul Apostol Ioan, supranumit și "Teologul", scria în Apocalipsă, către îngerul Bisericii din Sardes: "Îți știu faptele, că-ți merge numele, că trăiești și ești mort" (Apoc. 3, 1). Cazul "fiului pierdut", dintr-o cunoscută parabolă a Mântuitorului, este semnificativ în acest sens. Unul din marii teologi ai veacului al XIV-lea, Sfântul Grigorie Palama, sesiza faptul că după cum despărțirea sufletului de trup însemnează moartea trupului, tot așa și despărțirea sufletului de Dumnezeu este moartea sufletului.

Din nefericire, în vremea noastră numărul acestor "morți sufletește" este foarte mare și se înmulțește pe zi ce trece. Mulți se declară creștini, dar rămân numai cu numele, atribuit prin Taina Sfântului Botez, dar faptele lor sunt cu totul nevrednice, de multe ori condamnate prin organele de justiție. După aproape două mii de ani de viață creștină, în loc să fim cât mai aproape de Dumnezeu și de învățătura adusă în lume de Fiul Său, prin care s-au luminat veacurile creștine, nu mai vrem să știm de Dumnezeu, nu-L mai iubim pe Fiul Său, nu mai suntem mulțumiți de principiile moralei creștine, pe care le considerăm depășite. Din nefericire, avem printre noi atâtea

mame care, ca și văduva din Evanghelia de azi, își însoțesc neputincioase copiii – uneori unicul – spre cimitirul morții sufletești.

Drept aceea, în Duminica de azi, în care ne aducem aminte de o văduvă nefericită care își ducea unicul fiu la groapă, Iisus Hristos își îndreaptă chemarea în primul rând către tineri: "Tinere, ție-ți zic, scoală-te!" Astăzi, mai mult ca oricând, tineretul trebuie să-L cunoască pe Hristos și să se împărtășească necontenit din comoara învățăturilor Sale mântuitoare.

Tineretul a fost întotdeaua, în decursul istoriei noastre, capabil de jertfă, de dăruire, de abnegație pentru neam și pentru credință. Dacă am străbătut prin veacuri de întuneric spre lumină, aceasta s-a datorat tineretului care, nu odată, și-a vărsat sângele pentru neam și credința ortodoxă. Oare tineretul de astăzi nu mai este capabil să le urmeze pilda, ci trebuie să-și caute fericirea în alte țări și să dea ascultare atâtor dușmani ai credinței noastre strămoșești care încearcă, prin orice mijloace, să le otrăvească sufletul și mintea cu alte învățături, să-i dezbine, să-i demoralizeze? Oare L-ați uitat pe Hristos sau nu mai vreți să știți de El, ci preferați alte religii, în fața cărora strămoșii noștri au știut să reziste cu demnitate românească și creștinească!? Nădăjduim că rațiunea va birui eventualele voastre rătăciri de moment!

Iar dvs., mamele acestor tineri, să fiți conștiente că numai prin răbdarea, prin jertfa voastră față de aceia cărora le-ați dat viață, prin rugăciunile voastre, veți reuși să dați societății oameni vrednici, care să vă facă cinste și de care să fiți mândre. Să fiți încredințate că Hristos este alături de voi și de copiii voștri, așa cum a fost alături de femeia anonimă de care I s-a făcut milă și I-a readus copilul la viață! Același Hristos stă, nevăzut, și astăzi lângă fiecare mamă, lângă fiecare copil care a apucat pe căi rătăcite, ca să-l atingă cu sfânta Sa mână și să-i spună: Tinere, trezește-te la realitate, la viața cea adevărată alături de Hristos, de familia ta și de adevărații tăi prieteni! Trezirea ta la viață va fi cea mai aleasă bucurie pe care o poți face părinților tăi, prietenilor tăi, țării și Bisericii tale, după cum ne încredințează Mântuitorul Însuși când zice: "Mai mare bucurie va fi în cer pentru un păcătos care se pocăiește decât pentru nouăzeci și nouă de drepți care n-au nevoie de pocăință" (Luca 15, 7). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 21-A DUPĂ RUSALII
(A Sfinţilor Părinţi de la Sinodul VII ecumenic – Pilda semănătorului – Luca 8, 5-15)

Învăţătura cea bună

Iubiţi credincioşi,

Duminica de astăzi este închinată Sfinţilor Părinţi participanţi la lucrările Sinodului al VII-lea ecumenic, şi cel din urmă, întrunit în anul 787, între 24 septembrie şi 13 octombrie, în oraşul Niceea, situat la nord-est şi nu departe de Constantinopolul creştin, capitala Imperiului bizantin. Convocarea acestui Sinod a fost determinată de măsurile luate de anumiţi împăraţi ai Imperiului roman de răsărit sau bizantin, care au dispus ca sfintele icoane să fie înlăturate din biserici şi din casele credincioşilor, considerându-le a fi "chipuri cioplite" şi, ca atare, prin cinstirea lor, creştinii ar cădea în idolatrie. Lupta aceasta dură – care a mers până la jertfe din rândul clerului, mai ales a călugărilor, dar şi a unor credincioşi închinători la icoane – este cunoscută sub numele de "iconoclasm", care, în greceşte, înseamnă "lupta împotriva icoanelor" sau "distrugerea" lor. Părinţii participanţi la Sinod – peste 300 la număr – orientându-se după o cunoscută lucrare a Sfântului Ioan Damaschin († 749) privitoare la icoane, ţinând seama de tradiţia Bisericii, dar şi de evlavia credincioşilor, au hotărât să restabilească cultul icoanelor în întreaga Biserică creştină, admiţându-se zugrăvirea lor, dar mai cu seamă cinstirea sau venerarea lor. Din nefericire, după scurt timp, lupta împotriva icoanelor a reînceput, încât a fost necesară convocarea unui Sinod local, la Constantinopol, în martie 843, care a restabilit cultul icoanelor, a declarat valide hotărârile Sinodului al VII-lea ecumenic şi a rostit anatema împotriva tuturor ereticilor din primele

veacuri creştine. Se încheia epoca Sfinţilor Părinţi şi a Sinoadelor ecumenice, atât de frământată din cauza numeroaselor erezii sau învăţături greşite, care au fost "semănate" în cadrul Bisericii de atunci.

Nu întâmplător a fost rânduit ca la Liturghia săvârşită azi să se citească impresionanta pildă sau parabolă numită "a semănătorului", citită după Sfânta Evanghelie de la Luca. Aceeaşi parabolă este redată şi în Evangheliile de la Matei (cap. 13, 3-23) şi Marcu (cap. 4, 3-23). Este lucru ştiut că Mântuitorul a vorbit adeseori în pilde sau în parabole, a folosit imagini sau realităţi din viaţa zilnică, încât să fie înţeles de toţi, iar cuvântul Lui să rodească în sufletele celor care Îl ascultau. Spre deosebire de alte parabole, cea de azi este explicată de Mântuitorul Însuşi. Semănătorul nu este altul decât Mântuitorul Iisus Hristos, iar sămânţa este cuvântul lui Dumnezeu sau învăţătura adusă în lume de Fiul Său. Ţarina sau ogorul în care este aruncată sămânţa este sufletul omului, care primeşte, în moduri diferite, cuvântul Domnului. Însuşi Mântuitorul spunea: "Cel ce seamănă sămânţa cea bună este Fiul Omului, iar ţarina este lumea" (Matei 13, 37-38). Cu alte cuvinte, parabola de azi urmăreşte să prezinte raportul sau legătura care se crează între Dumnezeu Cel ce seamănă şi sufletul omului, care devine ogorul sau terenul spiritual pe care este aruncată sămânţa. Parabola prezintă patru terenuri diferite, deci sămânţa este receptată de patru categorii de oameni. Unele seminţe au căzut lângă drum, fiind călcate în picioare, iar păsările cerului le-au mâncat; altele au căzut pe loc pietros, au răsărit, dar îndată s-au uscat pentru că nu aveau pământ şi umezeală; altele au căzut între spini, dar aceştia au crescut şi le-au înăbuşit; în sfârşit, unele seminţe "au căzut pe pământul cel bun şi, înălţându-se, şi crescând, au dat roadă şi au adus: una treizeci, alta şaizeci, alta o sută" (Marcu 4, 8; cf. şi Matei 13, 8). Deci sămânţa este bună, dar terenul sau ogorul este variat, încât numai a patra parte din ea devine roditoare.

Explicaţia dată de Mântuitorul este foarte simplă. Din ea desprindem că parabola a fost actuală nu numai în vremea Lui, ci a fost şi este actuală în toate timpurile şi locurile. Sămânţa cuvântului lui Dumnezeu a fost şi este aruncată pe drum, pe piatră, între spini şi pe pământ roditor. Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos a fost primul Se-

mănător al noii învățături, Care a vorbit Sfinților Săi Apostoli și mulțimilor care Îl împresurau și Îl ascultau. Înainte de Înălțarea Sa la cer, a trimis pe acești Apostoli la propovăduire, la semănarea cuvântului dumnezeiesc "la toate neamurile" (Matei 28, 19). La rândul lor, ei au hotărât ca – prin "punerea mâinilor", adică prin hirotonie – anumiți ucenici ai lor – deveniți episcopi, preoți sau diaconi – să le continue lucrarea misionară și aceștia au hirotonit ei înșiși pe alți slujitori ai Bisericii, până în zilele noastre. În forma aceasta, prin "succesiune apostolică", Biserica a "semănat" mereu cuvântul lui Dumnezeu, fie prin viu grai, fie prin tipărirea Sfintei Scripturi, care a fost tradusă până azi în peste 3000 de limbi. Toți acești slujitori ai lui Hristos Domnul L-au predicat de aproape două mii de ani cu râvnă nesovăielnică și cu iubire sfântă față de El, dar au găsit și ei aceleași suflete, aceleași inimi diferite, aceleași ogoare duhovnicești: drum, piatră, spini și pământ bun.

Și în zilele noastre, o parte din sămânța învățăturii evanghelice cade lângă drum, oamenii o calcă în picioare, iar păsările cerului vin și o mănâncă. Păsările din parabolă nu sunt altceva decât duhurile rele sau ale "întunericului acestui veac", care vin și răpesc cu mare ușurință cuvântul din inima celor indiferenți, a sufletelor în care nu mai este loc pentru sămânța cea bună adusă în lume de Fiul lui Dumnezeu, a celor care trec nepăsători pe lângă Iisus Hristos, Cel ce este "Calea, Adevărul și Viața". Sfânta Evanghelie de la Matei este și mai explicită, scriind: "La cel ce aude cuvântul Împărăției și nu-l înțelege, vine cel rău și răpește ceea ce s-a semănat în inima lui; aceasta e sămânța semănată lângă drum" (Matei 13, 19). Astăzi întâlnim atâția "prooroci mincinoși" care vin cu învățăturile lor sectare și răstălmăcesc cuvântul Sfintei Scripturi, încercând să ia cuvântul din inima lor, "ca nu cumva crezând să se mântuiască" (Luca 8, 13).

Semințele din locul pietros reprezintă pe aceia care ascultă cu bucurie cuvântul, dar nu au pământ și umezeală, nu au rădăcină, iar în vreme de încercare, "de necaz sau de prigoană din pricina cuvântului", se leapădă de credință. Avem și azi asemenea "ascultători ai cuvântului", care lasă să se întrezărească nădejdea unei bune "rodiri" dar, la un moment dat, se lasă copleșiți de propriile lor interese, pe

care le pun pe primul loc, uitând că un adevărat creştin trebuie să-şi subordoneze interesele voii lui Dumnezeu şi slujirii aproapelui. În această categorie se încadrează mai ales acei tineri, care n-au o pregătire spirituală corespunzătoare din familie sau din şcoală, "n-au rădăcină" şi care cad uşor în mrejele sectarilor, iar mai nou chiar în ale propovăduitorilor unor religii orientale – islamism, budism – venite pe diferite căi şi în ţara noastră. Din nefericire, există şi azi anumite tinere inconştiente, căsătorite cu străini aparţinători acestor culte – amăgite de banii acestora şi de un viitor, chipurile mai bun, în afara ţării – care, "la vreme de ispită", se leapădă de credinţa ortodoxă şi de neamul lor.

Seminţele căzute între spini reprezintă pe aceia care aud cuvântul, "dar umblând cu grijile şi cu bogăţia şi cu plăcerile vieţii, se înăbuşă şi nu rodesc" (Luca 8, 14). Se pare că azi reprezintă categoria cea mai numeroasă, căci nicicând n-a fost o goană mai nebună după bani, după afaceri, de cele mai multe ori necinstite, după îmbogăţire cu orice preţ; nicicând moralitatea n-a luat formele şi proporţiile pe care le cunoaşte lumea de azi. Şi atunci e firesc ca ei "să se înăbuşe" sub raport spiritual, iar spinii patimilor să pună stăpânire pe atâtea suflete, încât să nu rodească nimic bun în inima lor, să devină robii aurului şi ai destrăbălării. Parcă se împlinesc cuvintele proorocului Isaia, rostite cu 850 de ani înainte de Hristos, şi care sunt reproduse şi de Mântuitorul în Evanghelia de la Matei, în acelaşi context în care a fost rostită parabola de care ne ocupăm: "Inima acestui popor s-a împietrit şi urechile lor greu aud şi ochii lor s-au închis, ca nu cumva cu ochii să vadă şi cu urechiile să audă şi cu inima să înţeleagă şi să se întoarcă şi Eu să-i vindec" (Is. 6, 9-10 şi Matei 13, 15).

În sfârşit, sămânţa căzută pe pământul cel bun reprezintă pe adevăraţii credincioşi, pe fiii cei buni ai Bisericii, pe "fiii Luminii", care ascultă cuvântul Domnului "cu inima curată şi bună, îl păstrează şi rodesc întru răbdare" (Luca 8, 15), "unul treizeci, altul şaizeci şi altul o sută" (Marcu 4, 20; Matei 13, 23). Este sămânţa căzută pe pământ bun, pe ogor îngrijit, din care încolţeşte şi creşte o nouă şi bogată viaţă duhonicească în inima unui bun fiu al Bisericii şi autentic ucenic al Domnului. Acesta aude glasul lui Dumnezeu care

ne cheamă la bucurii sfinte în această viaţă, dar mai ales la fericirea vieţii veşnice, ca urmare a "roadelor" pe care le-am cules pe pământ. Cât de frumos şi de înălţător se exprimă Mântuitorul: "rodesc întru răbdare"! Iar Sfântul Apostol Pavel ne arată care sunt aceste roade: "iubire, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credincioşie, blândeţe, înfrânare, curăţie" (Gal. 5, 23). Într-adevăr, numai prin răbdare putem să rezistăm în faţa tuturor ispitelor, a încercărilor şi a necazurilor care ne împresoară, numai prin răbdare putem rezista şi în faţa acţiunilor duşmănoase ale celor care încearcă să înlăture din inima noastră sămânţa cea bună aruncată de Hristos Domnul prin preoţii Săi!

Iubiţi credincioşi,

Duşmanii marelui Semănător Iisus Hristos sunt tot mai numeroşi şi încearcă fie să împiedice propovăduirea cuvântului Său, dar mai ales să-l răstălmăcească, să-l interpreteze după dorinţa şi neştiinţa lor, încercând să-i amăgească şi pe unii din credincioşii noştri. Uneori, lucrarea lor vicleană este uşor de realizat, căci întâlnesc mereu atâţia dintre semenii noştri al căror suflet este împietrit ori năpădit de spinii păcatelor de tot felul. Faţă de aceşti fraţi ai noştri, în sufletul cărora nici n-a ajuns "sămânţa cea bună" a cuvântului dumnezeiesc, noi, "cei tari în credinţă", avem anumite îndatoriri de ordin moral, aşa cum au şi preoţii lor. În primul rând trebuie ca, prin întregul nostru comportament moral-religios, să fim o pildă bună pentru ei, o lumină vie de care să se apropie cu încredere, aşa după cum ne îndeamnă Mântuitorul Însuşi în finalul parabolei pe care am ascultat-o: "Nimeni, aprinzând făclia, n-o acoperă cu un vas, nici n-o pune sub pat, ci o aşează în sfeşnic, pentru ca cei ce intră să vadă lumină" (Luca 8, 16). Dar, în acelaşi timp, să le arătăm acestor semeni ai noştri care este adevărata "sămânţă", care este autenticul cuvânt al Domnului, cuprins în Sfânta Scriptură. Să nu ne lăsăm amăgiţi de falşii propovăduitori ai cuvântului evanghelic, care încearcă să-i înşele pe cei neştiutori, fie prin "Turnul lor de veghe", fie prin traduceri denaturate ale Sfintei Scripturi, editate de diferite centre sec-

tare de peste hotare. Biblia noastră, românească, astăzi în cele mai frumoase tălmăciri făcute sub îndrumarea Bisericii, așteaptă să fie citită de cât mai mulți credincioși, și mai ales de cei tineri! Prin Biblie sau Sfânta Scriptură, intră în casa noastră Hristos Însuși, ca și în casa lui Zaheu vameșul, ca să ne zică și nouă: "Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia" (Luca 19, 9).

Sămânța sfințită a cuvântului lui Dumnezeu – pe care-l citim în Sfânta Scriptură ori îl auzim din gura preoților care îl prezintă din fața sfântului altar – să ne fie – după cum spunea un mare predicator și mitropolit rus – "hrană dătătoare de viață care învie sufletele noastre; să fie mană cerească, hrănitoare a inimii noastre; să fie lumina care ne sfințește drumul vieții; izvorul de mângâiere care liniștește inimile noastre întristate și rănite; vistieria prețioasă care ne duce la dobândirea bogăției veșnice în împărăția lui Dumnezeu; cerească doctorie care vindecă bolile noastre trupești și sufletești. Să fie inimile noastre pământul cel bun, iar noi să fim pregătiți nu numai să primim în el cuvintele adevărate ale lui Dumnezeu și chemarea lui Hristos, dar să și urmăm acestei chemări, mergând după Domnul până la sfârșitul zilelor noastre". Amin. (Mitropolitul Nicolae Krutițki, trad. în rev. "Mitropolia Olteniei", nr. 5-6, 1960, p. 357-358).

PREDICĂ
LA DUMINICA A 22-A DUPĂ RUSALII
(Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr – Luca 16, 19-31)

Săracii de azi

Iubiți credincioși,

Mântuitorul Iisus Hristos a prezentat adeseori în parabolele și învățăturile sale, întâmplări din viața obișnuită, realități din lumea în care a trăit și care, într-un fel sau altul, s-au perpetuat de-a lungul istoriei. Fiecare parabolă își are rostul ei, și anume acela ca ascultătorii – iar mai târziu cititorii cuvântului dumnezeiesc – să știe care este adevărata cale de urmat în viață. Iată că pericopa evanghelică de azi prezintă o situație oarecum aparte, în sensul că acțiunea se petrece în două locuri diferite: aici, pe pământ, și în lumea de dincolo, în viața ce va să vie după moartea fiecăruia. Este o parabolă cu caracter eshatologic, din moment ce prezintă, prin gura Mântuitorului, învățătura Lui – și a Bisericii – despre viața viitoare.

Pericopa prezintă două personaje: un bogat, căruia nu i se dă nici măcar numele, și un om sărac și bolnav, pe nume Lazăr. În planul vieții pământești, primul este înfățișat ca un om cu o stare materială de excepție, întrebuințată într-un mod egoist, cu un dispreț total față de semenii săi. "Se îmbrăca în porfiră și vison", porfira (sau purpura) fiind un veșmânt colorat cu sângele unui melc marin, foarte rar și scump, purtat doar de conducătorii de stat și de cetăți, ori de oameni cu averi foarte mari, iar visonul era o specie de in indian, asemănătoare cu mătasea, prețuit pentru finețea și culoarea sa strălucitoare. Despre același bogat, Mântuitorul mai spunea că se veselea "în chip strălucit" în toate zilele (cf. Luca 16, 19). În contrast cu el, trăia un sărac, un oarecare Lazăr, care zăcea în fața porții bogatului, în tovărășia câinilor vagabonzi, care îi lingeau bubele, – deci era și bolnav – lipsit de hrană, încât ar fi dorit să guste măcar din

resturile care cădeau de la masa bogatului, dar nici de acestea nu s-a învrednicit. Aceasta este prima parte a tabloului înfățișat de pericopa evanghelică, un tablou sumbru, care, din nefericire, se perpetuează până în zilele noastre.

Partea a doua se petrece după moarte, în lumea veșniciei. După moarte, sufletul lui Lazăr cel sărac "a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam", adică în rai, în locul fericirii veșnice. În schimb, după ce a murit, bogatul a ajuns în iad, "în chinuri", numit, în alte locuri din Sfânta Scriptură "focul nestins" (Matei 3, 12), "iezerul de foc" (Apoc. 19, 20) sau "întunericul cel mai din afară, unde va fi plângerea și scrâșnirea dinților" (Matei 8, 12), "gheena focului" (Matei 5, 22), "cuptorul de foc" (Matei 13, 42). Cu alte cuvinte, pe baza faptelor lor, fiecare își primește răsplata sau pedeapsa, așa cum se va întâmpla cu fiecare din noi imediat după moarte, când va avea loc așa numita judecată particulară a fiecărui suflet. Deci, viața pământească – după cum spunea Sfântul Ioan Gură de Aur – este temelia vieții noastre viitoare.

Pericopa evanghelică ne înfățișează, în continuare, un dialog care a avut loc între bogat și patriarhul Avraam din Vechiul Testament, în sânul căruia se odihnea acum Lazăr. Văzându-i de departe pe amândoi, l-a rugat pe Avraam să-l trimită pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-i răcorească măcar limba, în văpaia focului în care se chinuia. În replică, Avraam îi amintește starea de belșug în care a trăit el pe pământ, în contrast cu viața lui Lazăr, și cele ce se întâmplă în lumea de dincolo: "acum aici el se mângâie, iar tu te chinuiești" (Luca 16, 25). Avraam îi mai descoperă că orice încercare de a-i schimba soarta este zadarnică, situația fiecăruia din ei fiind cerută de însăși dreptatea lui Dumnezeu, care nu poate fi influențată de nimeni și de nimic. Constatăm, totuși, că bogatul descoperă abia acum rugăciunea, prin cuvintele pe care i le adresează lui Avraam: *îl roagă* să aibe milă de el. După refuzul lui Avraam, îl roagă, totuși, să-l trimită pe Lazăr în casa părintească, în care mai trăiau cinci frați ai săi, ca "să le dea lor mărturie, ca să nu vină și ei în acest loc de chin" (Luca 16, 28) Avraam i-a replicat din nou că aceștia îi aveau pe Moise și pe prooroci, adică Legea Vechiului Testament, cu toate prevederile ei, de care trebuia să asculte. Prin aceasta se înțelegea totalitatea

poruncilor religios-morale descoperite de Dumnezeu prin acești bărbați aleși ai Săi, sintetizate în porunca Mântuitorului: "Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău...", iar a doua asemenea acesteia: "să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei 22, 37-39).

Meditând asupra acestei parabole – atât de impresionantă și de instructivă pentru oricine – este firesc să facem câteva reflecții asupra ei. În primul rând, trebuie să reținem că bogatul n-a ajuns în iad pentru că deținea averi, iar Lazăr pentru că era sărac, deci starea de osândă sau fericire veșnică nu este determinată sau condiționată de starea materială de pe pământ. Bogatul a ajuns în iad pentru că n-a știut ce este iubirea față de aproapele, n-a știut ce este mila ci, dimpotrivă, era prea mândru, prea arogant, disprețuind pe Lazăr și pe alții asemenea lui. N-a știut să îndeplinească cea mai de seamă poruncă a Mântuitorului: "Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei 22, 39). El nu era vinovat cu nimic pentru sărăcia lui Lazăr; era vinovat că n-a știut să contribuie la înlăturarea acesteia, ca om și ca frate al lui Lazăr. Privit din acest unghi, el era mort sufletește încă din această viață. Drept urmare, a avut soarta celor care – la Judecata de apoi – Iisus, Dreptul Judecător, o va hărăzi celor trimiși "în focul cel veșnic, gătit diavolului și îngerilor lui", pentru că "am flămânzit și nu Mi-ați dat să mănânc; am însetat și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță și nu M-ați cercetat" (Matei 25, 41-43). Bogatul s-a comportat întocmai față de Lazăr care zăcea la poarta lui și atunci pedeapsa i-a fost pe deplin meritată și justificată.

În ce-l privește pe Lazăr, el n-a ajuns în rai sau "în sânul lui Avraam" datorită sărăciei lui, căci sărăcia nu poate fi considerată o virtute, ci desigur a ajuns acolo pentru viața lui curată, poate și pentru resemnarea lui în fața soartei sale triste, care i-a fost hărăzită pe pământ, ca și biblicului Iov. Un altul ar fi încercat să fure din produsele bogatului, să încerce, prin mijloace necinstite, cu sprijinul slujitorilor bogatului, să ajungă la unele din bunurile sau din prisosul său. Lazăr va fi fost un om temător de Dumnezeu și plin de credință, dar mai cu seamă va fi fost plin de iubire față de semenii săi și credem că această iubire îi va fi deschis porțile raiului și i-a adus avere în cer,

avere care nu este altceva decât fericirea veşnică. Bogatul era acum sărac, iar Lazăr devenise bogat prin fericirea veşnică pe care i-a dăruit-o Dumnezeu pentru faptele sale, pentru viaţa sa. Dreptatea lui Dumnezeu a sfărâmat porfira şi visonul bogatului, iar Lazăr era acum "binecuvântatul Părintelui ceresc", moştenitor al "împărăţiei" pregătită pentru el şi alţii asemenea lui "de la întemeierea lumii" (cf. Matei 25, 34). Se adevereau cuvintele regelui şi psalmistului David care a scris: "Bogaţii au sărăcit şi au flămânzit, dar cei ce-L caută pe Domnul nu se vor lipsi de tot binele" (Ps. 33, 10).

Desprindem, încă o dată, din această parabolă că rânduirea noastră de către Dreptul Judecător Iisus Hristos, în dreapta Lui, adică în rai, ori în stânga Lui, deci în iad, depinde de felul în care ne pregătim pentru acea lume a veşniciei, încă din această viaţă, de modul în care am îndeplinit faptele milei trupeşti şi sufleteşti faţă de semenii noştri. Cu alte cuvinte, pericopa evanghelică de azi ne arată care va fi soarta noastră în veşnicie.

Iubiţi credincioşi,

Mântuitorul ne prezintă – în parabola de azi – două lumi: a săracilor şi a bogaţilor, lumi care s-au confruntat mereu de-a lungul istoriei. Din nefericire, drama lui Lazăr este mereu actuală, căci întotdeauna au existat săraci, care au fost nevoiţi să facă apel la cei mai înstăriţi, întotdeuna au existat bogaţi care s-au asemănat celui prezentat de Mântuitorul. Dar au existat şi oameni cu avere care au ştiut să o folosească şi care astfel, au înţeles că o parte din ea poate fi oferită şi altora. Cazul Sfântului Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareii Capadochiei, este semnificativ. El a folosit toată averea moştenită de la părinţi pentru crearea unor instituţii speciale de îngrijire a năpăstuiţilor soartei – văduve, orfani, străini, bolnavi – toate fiind cunoscute sub numele de "Vasiliada". Exemplul său a fost urmat de multe mănăstiri mari din Imperiul roman de răsărit (bizantin), create după rânduielile lăsate de el, în care erau îngrijiţi aceiaşi năpăstuiţi ai soartei; mai târziu, mănăstirile din ţările româneşti s-au organizat după aceleaşi principii şi au desfăşurat o apreciabilă operă filantropică între români, prin bolniţele lor şi casele speciale pentru adăpostirea gratuită a călătorilor străini aflaţi la noi.

Tot din trecutul nostru merită să fie amintiți atâția oameni cu stare care, neavând copii, și-au lăsat întreaga avere pentru copiii cei mulți ai țării, ca să învețe carte. Este bine să cunoaștem, mai cu seamă credincioșii din Ardeal, numele unui renumit avocat român, Emanuil Gojdu, care și-a lăsat întreaga avere – un întreg complex de locuințe în Budapesta – Mitropoliei Ardealului, ca din veniturile lor să se acorde burse de studii unor elevi și studenți români; prevederile au fost respectate întocmai și timp de aproape o jumătate de veac, până în 1918, s-au acordat peste 5500 de burse unor tineri care au format, mai târziu, elita intelectualității românești transilvane. Într-un alt colț de pământ românesc, tot pe atunci, cărturarul basarabean Vasile Stroescu acorda, chiar din timpul vieții, sute de subvenții pentru construirea și salvarea unor școli românești din Transilvania, amenințate de autoritățile de altădată cu desființarea sau pentru construirea de școli și spitale în Moldova liberă ori în Basarabia. Ei – și alții ca ei – și-au înscris pentru totdeauna numele în cartea vrednicilor românești, iar cei de azi avem datoria să le trecem numele într-o carte a recunoștinței și a cinstirii postume.

În genere, fiecare creștin înțelege să-și ajute aproapele doar prin banul oferit unora dintre semenii noștri, cerșetori sau oameni lipsiți, care ne întind mâna la ușa bisericii ori vin și la poarta locuinței noastre, deși nu avem întotdeauna certitudinea că banul nostru nu este cheltuit pe băutură. Este bine să-i ajutăm și pe aceștia, urmând sfatul proorocului Isaia, care zice: "Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casa ta pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine" (Is. 58, 7). Sunt îndemnuri la solidaritate umană, pe care le-a reluat apoi Mântuitorul în marea sa cuvântare eshatologică, atunci când a vorbit despre judecata viitoare (Matei cap. 25).

Dar în afară de această formă de ajutorare, aș spune "tradițională", specifică spiritului românesc, în zilele noastre cred că trebuie să privim ajutorarea aproapelui nostru din altă perspectivă, să o așezăm pe alte coordonate. Societatea contemporană, cu toate progresele ei economice, științifice, culturale sau de altă natură, are, mai mult ca altă dată, și un număr neașteptat de mare de defavorizați ai soartei. Pe lângă faptul că există țări subdezvoltate, care ating pragul

sărăciei, popoare întregi subalimentate, fiecare țară își are problemele ei de ordin social cu care nu s-a confruntat nicicând în trecut. Chiar în țara noastră, pe când speram să ne refacem curând după dezastrul lăsat de regimul comunist, problemele de ordin social s-au agravat, prin atâția handicapați, bolnavi de "sida", copii ai străzii, copii abandonați chiar la naștere, alcoolici, la care se adaugă șomerii și oamenii cu venituri extrem de mici. Iată că au apărut atâția "Lazări", care așteaptă un minimum din partea "bogaților nemilostivi" ai zilei – politicieni demagogi, oameni îmbogățiți peste noapte pe căi știute numai de ei, pe care nimeni nu-i cercetează, oameni corupți în funcții de mare răspundere. Parabola Mântuitorului se repetă, deci, sub ochii noștri.

În fața acestui trist tablou, este firesc ca noi, fiii buni ai Bisericii, să nu rămânem indiferenți sau pasivi, ci să ne întrebăm ce avem de făcut, cum putem sprijini marile acțiuni cu caracter social inițiate de Stat sau de anumite instituții neguvernamentale profilate pe astfel de probleme? Răspunsul este ușor de dat: prin implicarea noastră directă în astfel de acțiuni! Să nu uităm cuvintele Sfântului Ambrozie, arhiepiscopul Milanului, care scria că oamenii sunt făcuți unul pentru altul, sau pe Sfântul Vasile cel Mare, care scria că nimic nu este mai propriu ființei noastre decât comuniunea cu alții. Fără îndoială că nu putem renunța la forma pe care am numit-o "tradițională" de ajutorare cu bani, alimente sau îmbrăcăminte a semenului nostru aflat în suferință. Dar este necesară și prezența noastră în azilele de bătrâni și în orfelinate, mai cu seamă în preajma sărbătorilor de Crăciun și de Paști, cu darul nostru, cu colindul sau cu floarea noastră, ca să aducem bucurie în sufletul acelor oameni! Vrei "să dai de pomană" hainele rămase de la un membru al familiei care a trecut în lumea de dincolo? Nu le da prietenilor, căci ei au; du-le la azilul de bătrâni! Vă doriți, tineri căsătoriți, un copil pe care Dumnezeu nu vi-l dă ori l-ați avut și vi l-a luat prea devreme? Du-te la casa de copii și ia unul de acolo, căci altfel vin străinii și sunt dispuși să-l cumpere cu dolari! Ai un eveniment fericit în familie? Nu uita că sunt atâția nefericiți care s-ar bucura și ei alături de tine dacă le-ai oferi ceva din prisosul tău! Ai citit în ziare că un bătrân nefericit nu are bani să-și cumpere un medicament scump cu care să-și salveze viața? Nu

pregeta să-i trimiți ceva din puținul tău! Ai citit în ziare că se face apel pentru ajutorarea unor sinistrați – prin apă sau prin foc, – nu sta nepăsător, ci oferă-ți ajutorul, căci – ferească Dumnezeu! – fiecare putem ajunge în situația lor! Ai auzit că s-a prăbușit o mină și au murit mai mulți oameni, iar copiii lor au rămas orfani? Nu uita că și tu ai copii!

Iată cum trebuie să înțelegem solidaritatea umană! Iată cum trebuie să-i sprijinim pe semenii noștri! Poporul român, în înțelepciunea lui, spunea că "acela care pe sărac ajută, pe Dumnezeu Îl împrumută." Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că nu cei săraci au nevoie de bogați, ci dimpotrivă, bogații au nevoie de săraci, căci săracul dobândește de la bogat doar o pâine și o haină, pe când bogatul dobândește, prin sărac, cerul și fericirea cea veșnică. Iar un mare predicator grec din veacul al XVIII-lea, Ilie Miniat, scria că oamenii pe care îi ajuți "cer de la tine cheia ca să-ți deschidă ușa raiului".

Închei acest cuvânt de învățătură cu un îndemn și cu o rugăciune. Îndemnul vine de la Sfântul Apostol Pavel, fiind adresat fiului său duhovnicesc Timotei: "Celor bogați în veacul de acum (deci în lumea aceasta trecătoare – n.n.) poruncește-le, să nu se semețească, nici să-și pună nădejdea în bogăția cea nestatornică, ci în Dumnezeu Cel viu, Cel ce pe toate le dă din belșug spre desfătarea noastră; să facă binele, să se îmbogățească în fapte bune; să fie darnici, cu inimă bună, agonisindu-și bună temelie în veacul viitor, ca să dobândească viața într-adevăr veșnică" (I Tim. 6, 17-19). Iar textul rugăciunii aparține regelui și psalmistului David: "Fericit cel ce gândește la sărac și la sărman. În ziua cea rea, Domnul îl va izbăvi. Domnul să-l păzească și să-l țină în viață și să-l fericească pe pământ și să nu-l dea în mâinile vrăjmașului lui; Domnul să-l ajute în patul durerii lui" (Ps. 40, 1-3). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 23-A DUPĂ RUSALII
(Vindecarea demonizatului din ţinutul gherghesenilor – Luca 8, 26-39)

Faptele bune

"Întoarce-te la casa ta şi spune cât a făcut Dumnezeu pentru tine. Şi a plecat, propovăduind în toată cetatea cât a făcut Iisus pentru el"
(Luca 8, 39)

Iubiţi credincioşi,

Oricine parcurge cu mintea şi cu inima paginile Sfintelor Evanghelii sau ascultă cu atenţie pericopele evanghelice care se citesc la Sfânta Liturghie, este adânc impresionat de varietatea tablourilor, a locurilor şi a peisajelor descrise, de mulţimea situaţiilor întâlnite – toate specifice vieţii omeneşti –, de profunzimea învăţăturilor date de Mântuitorul şi de duhul dumnezeiesc care le străbate, de oamenii de toate vârstele şi categoriile sociale, fiecare cu virtuţile, cu păcatele sau cu suferinţele lui, cu atitudini diferite faţă de Mântuitorul şi de noua Lui învăţătură, în centrul căreia stă dragostea faţă de Dumnezeu şi de semeni. Dar mult mai impresionant este numărul scenelor şi al situaţiilor legate direct de atitudinea Mântuitorului Iisus Hristos faţă de semenii Săi. El este întâlnit pretutindeni: în cetatea sfântă Ierusalim, în Nazaret, în Capernaum, în Nain, pe malul Iordanului ori al Mării Moarte, pe muntele fericirilor, ori în pustie, pretutindeni vindecând diferite boli şi neputinţe ale firii omeneşti: pe cei flămânzi i-a săturat, pe cei leproşi i-a curăţit, pe cei orbi i-a luminat, celor surzi le-a redat auzul, pe cei îndrăciţi sau paralizaţi i-a izbăvit din starea lor, pe cei morţi i-a readus la viaţă. Sfinţii Evanghelişti ştiu să redea toate aceste minuni cu atâta putere

de convingere, încât parcă trăim şi noi faptele relatate de ei. Luăm parte şi noi la bucuria lui Iair, ori a văduvei din Nain, care şi-au văzut copiii readuşi la viaţă, la bucuria atâtor nenorociţi cărora le-a redat vederea, auzul ori puterile trupului pierdute prin paralizie. Ne întristăm atunci când Mântuitorul îi ceartă pe cei nedrepţi, socotindu-ne şi noi asemenea lor, dar ne însufleţim ca şi mulţimile de altădată când a intrat triumfător în Ierusalim, suntem cuprinşi de întristare în săptămâna în care a fost vândut, judecat, chinuit şi răstignit, ca apoi să încercăm să ne ridicăm la o viaţă nouă, de lumină şi binecuvântare, odată cu Învierea Sa din morţi.

Deosebit de impresionante sunt pentru noi relatările privitoare la vindecarea atâtor oameni în suferinţă – bărbaţi, femei, copii – prin care Mântuitorul îşi arată, pe de o parte, dumnezeirea Sa, iar pe de alta, nesfârşita Sa milă şi dragostea faţă de omul pe care îl crease.

Sfânta Evanghelie care s-a citit azi Îl arată pe Mântuitorul însoţit de cei 12 ucenici ai Săi, pe ţărmul răsăritean al Lacului Ghenizaret (sau Marea Galileii), în ţinutul gadarenilor (nu departe de oraşul Gadara) sau al gherghesenilor, locuit de neamuri diferite, evrei sau păgâni, poate tocmai ca să arate din nou că nu numai poporul lui Israil a fost chemat la mântuire, ci toate neamurile, de pretutindeni şi de totdeauna.

În acest ţinut, bogat în păşuni pentru turme, a avut loc vindecarea minunată a omului care avea demoni (sau "demonizat") de care vorbeşte pericopa evanghelică de azi. Stăpânit de multă vreme de duhuri rele, el avea accese de nebunie, încât rupea legăturile în care era ţinut, rupea veşmintele de pe el, trăia prin peşteri şi prin morminte săpate în stâncă fără că să poată afla linişte pentru trupul şi sufletul său chinuit. Nimeni n-a putut să vină în sprijinul acelui nenorocit, să-i aline chinurile, să-l vindece şi în acelaşi timp, să scape ţinutul de groaza lui.

Dar odată cu trecerea Mântuitorului prin acele locuri, a sunat şi ceasul izbăvirii lui. Stăpân absolut peste creaturile văzute şi nevăzute, Mântuitorul porunceşte duhurilor rele să părăsească acel suflet chinuit şi să intre într-o turmă de porci, care apoi s-au aruncat în mare şi s-au înecat. Vestea vindecării celui îndrăcit – ca şi pierderea turmei

– s-a răspândit de îndată în tot ţinutul. De fapt, păzitorii turmei, înmărmuriţi de cele văzute şi înspăimântaţi de răspunderea care apăsa pe umerii lor pentru pierderea turmei, s-au îndreptat spre cetatea Gadara, anunţându-şi stăpânii de cele întâmplate. Din cetăţile şi satele apropiate au început să se îndrepte mulţime de oameni spre locul vindecării minunate. Dar cu toate că Mântuitorul a readus un om la viaţă şi a scăpat locuitorii ţinutului de groază, cei sosiţi la locul vindecării nu acordă nici o atenţie semenului lor izbăvit de suferinţă, care sta acum "îmbrăcat şi întreg la minte" la picioarele lui Iisus. Dimpotrivă, se arată nemulţumiţi, sau, mai corect spus, revoltaţi de pierderea turmei de porci, sursă sigură de câştig, care îi făcea să ducă o viaţă îndestulată, poate în detrimentul celor mulţi şi săraci. Grija pentru semenul lor, şi cu atât mai puţin grija pentru suflet, le era cu totul străină, ei fiind asemenea bogatului căruia i-a rodit ţarina şi îşi strica hambarele pentru a le face mai mari, ca să cuprindă toate roadele pământului său şi apoi să zică: "Suflete, ai multe bunătăţi strânse pentru mulţi ani; odihneşte-te, mănâncă, bea, veseleşte-te" (Luca 12, 19). Erau de aceeaşi structură sufletească cu tânărul care a întrebat pe Mântuitorul ce să facă să dobândească viaţa veşnică şi când a fost îndemnat să-şi împartă averea săracilor, s-a dus întristat, căci avea multe avuţii (Matei 19, 21). În loc să cadă la picioarele Mântuitorului şi să-I mulţumească pentru vindecarea celui îndrăcit, pentru că îi scăpase şi pe ei de clipe de nelinişte prin care treceau din pricina lui, ei rămân nu numai nepăsători, ci chiar nemulţumiţi. Cu gândul la pierderea materială pe care au suferit-o, ei îl roagă pe Mântuitorul să plece din ţinutul lor. Şi Mântuitorul, deşi mâhnit în suflet, dar obişnuit cu nerecunoştinţa omenească, se urcă în corabie ca să treacă pe celălalt mal al lacului, în Galileea.

Cu totul altfel ni se înfăţişează chipul celui vindecat. În momentul în care Mântuitorul se pregătea să părăsească ţinutul gherghesenilor, cel vindecat, cuprins de sentimente de recunoştinţă şi de iubire faţă de binefăcătorul său, îi cere să meargă cu El. Dar Mântuitorul – care altădată chemase mulţimile prin cuvintele "Veniţi la Mine" şi spusese ucenicilor "Veniţi după Mine", Acela a cărei misiune a fost o permanentă "chemare" – de data aceasta a făcut altfel. A dat

drumul celui vindecat, dar nu în vechea lui stare, ci cu misiunea, aceea de a fi propovăduitor al binelui: "Întoarce-te în casa ta și spune cât bine ți-a făcut Dumnezeu".

În alte pagini ale Sfintelor Evanghelii am întâlnit mulți bolnavi și neputincioși vindecați prin puterea dumnezeiască a Mântuitorului. Dar, în cele mai multe cazuri, cei vindecați erau îndatorați de El însuși să nu spună nimănui cele ce li s-au făcut. Numai vindecatul din ținutul gadarenilor s-a învrednicit de o situație deosebită. Tocmai el, care nu cunoscuse pe Mântuitorul, nu-i ascultase cuvintele, nu văzuse și nu auzise de nici una din minunile Lui, se învrednicește acum de marea cinste de a deveni propovăduitor al lui Hristos și al învățăturii Sale, al faptelor Sale de binefacere săvârșite față de cei în suferință. Aceeași pericopă evanghelică, precum și textul similar din Evanghelia de la Marcu, ne spun că cel vindecat și-a îndeplinit cu conștiinciozitate misiunea încredințată, "propovăduind în toată cetatea câte a făcut Iisus pentru el" (Luca 8, 39), încât "toți se minunau" (Marcu 5, 20).

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de astăzi ne înfățișează – zugrăvind în paralel – două categorii de oameni, două atitudini ale omului în viață. Pe de o parte, figura celor dornici de avuție, cu gândul numai la cele materiale și cu sufletul împietrit în fața suferinței omenești, iar pe de altă parte, chipul luminos al omului plin de dragoste și de recunoștință față de binefăcătorul său.

Dar odată cu zugrăvirea acestor două chipuri de oameni, Sfânta Evanghelie nu se oprește aici, ci ne pune și nouă întrebarea: oare noi suntem înclinați spre comportamentul celor din ținutul gadarenilor sau ne asemănăm celui vindecat? Răspundem oare cu iubire și recunoștință la purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de noi, sau – după ce am fost izbăviți de necazuri – uităm de binefăcătorul nostru, fiind preocupați numai de cele pământești, de cele zilnice? Răspunsul la această întrebare și-l poate da fiecare din noi, cercetându-și propria-i conștiință.

Fără îndoială, însă, că îndemnul care se desprinde din cuvintele Sfintei Evanghelii este acela de a urma numai exemplele pozitive pe care le întâlnim în paginile ei, deci de a urma pilda Mântuitorului care, din iubire față de om, s-a aplecat asupra tuturor suferințelor lui, încât întreaga Sa viață a fost o neîntreruptă slujire a omului, dar și pilda celui vindecat din ținutul gadarenilor care s-a arătat plin de recunoștință față de Cel care l-a izbăvit de suferințele lui, devenind apoi un propovăduitor al binelui.

Într-o altă împrejurare, Mântuitorul Iisus Hristos ne-a arătat și calea ce trebuie urmată pentru săvârșirea binelui, sintetizată atât de pătrunzător în cuvintele: "Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, asemenea cu aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei 22, 37-39). Așadar, credința în Dumnezeu și iubirea față de El se cuprind și în iubirea față de semenii noștri, căci, după cuvântul Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan, "cel ce nu-și iubește fratele pe care îl vede, nu-L poate iubi pe Dumnezeu pe care nu-L vede" (I Ioan 4, 20).

Această iubire față de Dumnezeu și de oameni se împlinește prin *facere de bine, prin fapte ale iubirii față de semenii noștri,* despre care s-a vorbit atât de limpede și în Apostolul care s-a citit la Sf. Liturghie de azi. După ce vorbește de iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de noi și de covârșitoarea bogăție a harului dumnezeiesc, prin care am fost izbăviți de întunericul păcatelor, Sfântul Apostol Pavel scria efesenilor că "suntem făptura lui Dumnezeu zidiți în Hristos Iisus, spre fapte bune, pe care Dumnezeu le-a gătit mai înainte ca să umblăm întru ele" (Efes. 2, 10). Din paginile Sfintelor Evanghelii și ale celorlalte cărți ale Noului Testament, aflăm atâtea îndemnuri la săvârșirea faptelor bune și la slujirea aproapelui nostru, căci această lucrare este tot ce poate fi mai frumos și înălțător în viața omului, ea aducând cu sine adevărata bucurie a vieții. Bunătatea lui Dumnezeu și iubirea față de omul pe care l-a creat nu se împacă cu ura și vrajba, cu asuprirea și cu nedreptatea, cu răzbunarea și răutatea față de semenii noștri, căci El vrea ca toți oamenii să caute adevărul și să lucreze numai binele. El vrea ca pretutindeni în lume și totdeauna să

domnească între oameni iubirea și dreptatea, înțelegerea, pacea, frăția, mulțumirea și fericirea tuturor.

De aceea, pentru ca să ne arătăm recunoștința pentru toate binefacerile pe care le-a revărsat Dumnezeu asupra noastră – căci nimeni nu poate spune că nu s-ar fi învrednicit de ele –, să urmăm pururea în viața noastră minunatele pilde de iubire față de aproapele și de săvârșire a binelui, pe care ni le înfățișează Mântuitorul și aleșii Săi. Să nu uităm cuvintele Sfântului Apostol Pavel care ne îndeamnă să facem bine tuturor oamenilor (Gal. 6, 9-10), "să nu slăbim în a face binele" (II Tes. 3, 13), "ci întotdeauna să urmăriți binele: și unul către altul și fiecare către toți" (I Tes. 5, 15). La bunătatea și iubirea nemărginită a Tatălui ceresc față de noi, să răspundem cu recunoștință față de El, dar și cu iubire față de semenii noștri – chiar față de cei care ne-au greșit – și cu recunoștința față de orice om care ne-a făcut un bine oricât de mic.

Să ne gândim, în toate cele ce facem, la cuvintele Sfântului Apostol Pavel care scria romanilor că "Dumnezeu va da fiecăruia după faptele sale: necaz și strâmtorare peste tot sufletul omului care face răul... dar mărire, cinste și pace oricui face binele" (Rom. 2, 9-10). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 24-A DUPĂ RUSALII
(Învierea fiicei lui Iair – Luca 8, 41-56)

Copiii noştri

"Dar El, apucând-o de mână, a strigat zicând: Copilă scoală-te"
(Luca 8, 54)

Iubiţi credincioşi,

Cu patru săptămâni în urmă, s-a citit pericopa evanghelică în care era prezentată o primă înviere din morţi, săvârşită de Mântuitorul, a fiului unei femei văduve din localitatea Nain. Iată că pericopa evanghelică de astăzi ne înfăţişează două dintre cele mai impresionante minuni săvârşite de Mântuitorul Iisus Hristos: vindecarea unei femei bolnave şi învierea unei tinere, ambele fiind prezentate de Sfinţii Evanghelişti Matei (9, 20-26), dar mai pe larg de Marcu (5, 22-43) şi Luca (8, 41-56). Minunile respective au avut loc după vindecarea unui demonizat din ţinutul gherghesenilor, pe când se îndrepta spre Capernaum. Era întâmpinat cu bucurie şi împresurat, ca de obicei, de mulţimi nesfârşite de oameni care voiau să-I audă cuvântul şi să-I ceară vindecare de suferinţele lor trupeşti sau sufleteşti.

Spre surprinderea tuturor, a venit la El, căzându-I la picioare, "mai marele sinagogii, al cărui nume era Iair". Acesta avea o singură fiică, în jur de 12 ani, care era pe moarte, fapt care-l determină să ceară ajutorul lui Iisus. Era ceva cu totul neobişnuit, căci majoritatea cărturarilor şi fariseilor priveau cu neîncredere toată învăţătura şi lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos. Mai marele sinagogii nu numai că nu-L priveşte cu neîncredere pe Mântuitorul, ci, dimpotrivă, Îi recunoaşte puterea supranaturală de a reda oamenilor sănătatea, Îl socoteşte un părinte şi un virtual binefăcător al familiei sale. El trece peste prejudecăţi şi peste aversiunea unora dintre confraţii lui faţă de Iisus şi se comportă ca un tată, ca un părinte adevărat, care

își iubește fiica pe care o dorește sănătoasă și plină de viață. Mântuitorul îi apreciază aceste calități, îi simte durerea de părinte și pornește spre casa lui.

Dar până să ajungă acolo se petrece o altă minune. O femeie oarecare, al cărei nume nu-l cunoaștem, care suferea de 12 ani de scurgere de sânge "și-și cheltuise toată averea cu doctorii", fără să fie vindecată, "s-a atins de poala hainei Lui și îndată s-a oprit scurgerea sângelui" (Luca 8, 44). Iisus simte îndată că s-a atins cineva de el, deși împresurat de mulțimi, și întreabă cine a făcut acest lucru. Atunci femeia respectivă vine și cade înaintea lui Iisus și mărturisește în fața tuturor din ce pricină s-a atins de El, dar în același timp mărturisește că s-a vindecat de îndată (Luca 8, 47; Marcu 5, 33-34). Femeia s-a învrednicit nu numai de vindecare, ci aude și cunoscutele cuvinte de întărire și încurajare pe care Mântuitorul le adresa și altora în împrejurări asemănătoare: "Credința ta te-a mântuit. Mergi în pace" (Luca 8, 48). Parcă ar fi un adevărat verdict, că numai prin credință putem beneficia de vindecare din partea Mântuitorului!

Pe când Iisus rostea aceste cuvinte, a venit cineva din partea familiei lui Iair ca să-L înștiințeze că i-a murit fiica, și, ca atare, nu mai este necesară prezența lui Iisus în casa lui. Dar Iisus, auzind acest anunț, i-a zis lui Iair: "Nu te teme; tu crede numai și ea se va mântui" (Luca 8, 50). Și ajungând la casa lui Iair, i-a încurajat pe cei care o tânguiau – lucru firesc în asemenea situații – spunându-le: "N-a murit, ci doarme!" Apoi, în prezența apostolilor Petru, Ioan și Iacob și a părinților fetei, a apucat-o de mână, adresându-i cuvintele: "Copilă, scoală-te!" Iar fata a înviat și Iisus le-a poruncit părinților, care "au rămas încremeniți", să-i dea de mâncare și să nu mai spună nimănui ce s-a întâmplat (cf. Luca 8, 54-56).

Sfintele Evanghelii nu mai dau alte amănunte legate de învierea fiicei lui Iair, dar putem fi convinși că vestea s-a răspândit în toate părțile Țării Sfinte și că încrederea în Iisus a sporit. Nu știm ce s-a mai întâmplat cu Iair, mai marele sinagogii. Ar fi trebuit, în semn de recunoștință, să creadă și el în Hristos, așa cum au făcut Nicodim și Iosif din Arimateea. Nu știm, de asemenea, ce s-a întâmplat cu fiica lui. Va fi venit oare la Hristos care a redat-o la viață? Sunt întrebări la care Sfintele Evanghelii și tradiția creștină nu dau nici un răspuns.

Iubiți credincioși,

Din pericopa evanghelică de azi, se pot desprinde mai multe învățături. De pildă, credința femeii bolnave de scurgere de sânge, ca și cea a lui Iair, ar putea fi date ca exemplu vrednic de urmat pentru mulți dintre noi. Sfinții Evangheliști Marcu și Luca fac precizarea că femeia respectivă "își cheltuise toată averea cu doctorii și de nici unul nu putuse să fie vindecată" (Luca 8, 43), "ci mai mult mergând înspre rău" (Marcu 5, 26). Lucrurile se petrec la fel și astăzi. Fiecare dintre noi, în cazul unor suferințe trupești, face apel la cei mai buni medici, dar uităm că medicul suprem, medicul care nu greșește niciodată diagnosticul, este Iisus Hristos, Căruia trebuie să-i cerem smeriți iertare de păcate și milă față de suferința noastră.

În cazul lui Iair, ar trebui să punem în lumină și dragostea lui față de propria sa fiică. De altfel, cei mai mulți dintre noi procedăm la fel: suntem în stare să cheltuim tot ce am agonisit pentru propriul nostru copil ca să-și recapete sănătatea și ca să-l redăm societății care s-ar putea bucura, în viitor, de munca lui pusă în slujba semenilor. Iair trebuie să fie un exemplu pentru noi cel puțin din două motive: în primul rând pentru încrederea totală pe care a avut-o în Iisus Hristos, pentru convingerea lui că El nu este un om oarecare, ci este Dumnezeul cel adevărat, singurul în stare să-i salveze copila. În al doilea rând, el poate fi dat ca exemplu de părinte cu dragoste față de propriul copil, de părinte care a știut să înlăture prejudecățile clasei sociale din care făcea parte și să vină smerit și în genunchi în fața Mântuitorului, rugându-L să-i vindece fiica. Ni se pare firesc să fi făcut așa, căci aceasta este prima îndatorire a unui tată adevărat, a unui tată care își pune sufletul pentru propriul copil, care este în stare să-și dea viața pentru el.

Dar, iubiți credincioși, din nefericire astăzi întâlnim de atâtea ori situații diametral opuse. De atâtea ori posturile de televiziune oferă informații incredibile, de-a dreptul revoltătoare, de părinți care nu se ocupă de educația propriilor copii, de părinți – și mai cu seamă de mame – care își abandonează copiii, ori îi încredințează unor instituții de stat pentru creștere și educare, de părinți care nici nu mai merită acest nume, pentru că își obligă fiicele să săvârșească

fapte imorale ori le săvârşesc ei înşişi, marcându-le astfel pentru tot restul vieţii.

Datorită lipsei educaţiei religioase, dar mai cu seamă datorită dezinteresului faţă de proprii copii, întâlnim astăzi atâţia copii bolnavi sufleteşte în lumea bolnavă în care trăim. Căci acesta este adevărul: o societate întreagă este bolnavă de înstrăinare de Dumnezeu, bolnavă de necunoaşterea învăţăturii atât de sublime pe care a adus-o în lume Iisus Hristos, bolnavă de lipsa dragostei dintre noi. Şi atunci, nu e de mirare că o bună parte din tineretul de astăzi se îndepărtează de Hristos şi de tradiţiile de omenie şi bună-cuviinţă ale neamului nostru.

În această situaţie, este firesc să ne întrebăm: care este datoria statului, a Bisericii, a şcolii, a societăţii în totalitatea ei şi mai cu seamă a familiei faţă de aceşti tineri? Este o întrebare care trebuie să ne dea de gândit fiecăruia şi, în acelaşi timp, prin eforturi comune, să dăm şi un răspuns, să ne îndreptăm privirile cu toţii spre tineretul ţării care are nevoie mai mult ca oricând de ajutorul nostru. Să-i prindem şi noi de mână pe aceşti tineri, ca şi Mântuitorul, şi să le adresăm chemarea: "Copilă, ridică-te" (Luca 8, 54) sau "Tinere, ţie-ţi spun: scoală-te" (Luca 7, 14).

Da, iubiţi părinţi, ajutaţi-i pe copiii voştri să înţeleagă care este rostul vieţii, care este menirea lor în această ţară! Feriţi-i de prieteniile rele, de petrecerile dăunătoare sufletului şi trupului! Apropiaţi-i de Biserică şi de învăţătura ei!

Iar voi, iubiţi tineri, nu nesocotiţi sfatul părinţilor voştri, ci dimpotrivă, apreciaţi-le strădaniile şi mai cu seamă dragostea care v-o poartă, respectaţi-i şi iubiţi-i pentru tot ce au făcut şi vor face în continuare pentru voi! Adevăraţii şi sincerii voştri sfătuitori sunt numai părinţii, iar nu filmele imorale pe care vi le prezintă televiziunea sau un anumit segment al presei, nici cei care încearcă să vă atragă "în cursele vrăjmaşului", ori să vă îndepărteze de credinţa voastră ortodoxă! Fiţi cu luare-aminte şi cântăriţi fiecare cuvânt pe care îl auziţi de la unul şi de la altul şi mai cu seamă priviţi la purtarea celor din jurul vostru şi respingeţi tot ce este rău şi nefolositor pentru voi! Numai aşa veţi putea fi bucuria părinţilor voştri, numai aşa veţi putea lucra pentru ridicarea morală şi materială a acestei ţări, care are nevoie de munca şi de dăruirea voastră. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 25-A DUPĂ RUSALII
(Pilda samarineanului milostiv – Luca 10, 25-37)

Iubirea aproapelui

"Mergi și fă și tu asemenea"
(Luca 10, 37)

Iubiți credincioși,

Suntem în pragul Postului Crăciunului, adică a celor șase săptămâni rânduite de Biserica noastră drept timp de pregătire pentru întâmpinarea cu creștinească cuviință a Celui ce se va naște în Betleemul Iudeii. Începem o perioadă de pregătire duhovnicească, în care să tragem o brazdă mai adâncă în ogorul sufletului nostru, în care gândul nostru să fie mai curat, năzuința spre săvârșirea binelui mai stăruitoare, rugăciunea mai fierbinte, iubirea față de Dumnezeu și de semeni mai puternică. Ne pregătim să întâmpinăm Crăciunul, socotit praznicul iubirii dumnezeiești, căci prin întruparea Cuvântului celui născut din veșnicie din Dumnezeu-Tatăl s-a pogorât pe pământ toată iubirea cerească pentru că, după cuvântul Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan, "Dumnezeu este iubire" (cf. I Ioan 4, 8). Întruparea fiind pornită din iubire, era firesc ca și învățătura adusă în lume de Mântuitorul Iisus Hristos să aibă în centrul ei tot iubirea. "Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Luca 10, 27), este prima și cea mai de seamă poruncă adusă în lume de Mântuitorul Iisus Hristos.

Această poruncă supremă a Legii celei noi a fost exemplificată de Mântuitorul însuși în parabola sau pilda samarineanului milostiv, care nu întâmplător a fost rânduită pentru citire tocmai în această Duminică, înainte de începerea Postului Crăciunului. A fost rostită

de Mântuitorul în Ierusalím, ca răspuns la întrebarea unui învățător de Lege care voia să știe cine este aproapele său, față de care să-și arate dragostea sa, pentru ca să împlinească astfel cea mai de seamă poruncă din Lege. Întrebarea nu trebuie să ne surprindă, pentru că, într-adevăr acel cărturar nu era lămurit cine este "aproapele" său. În concepția de atunci a poporului iudeu, noțiunea de "aproapele" era limitată la cei de același neam, de aceeași lege, iar în concepția altor popoare din lumea veche lucrurile se prezentau și mai grav. În legiuirile grecilor și ale romanilor, de pildă, sclavii erau considerați ca "lucruri" și nu ca "persoane", un străin, indiferent de neam, era considerat un "barbar", un om în afara legii, care nu se bucura de nici o considerație. Până și omul de înaltă cultură care era Aristotel socotea că sclavii nu au aceeași natură cu oamenii liberi, deci nu merită să fie tratați la fel ca aceștia.

Fără să dea un răspuns direct, lăsând ca însuși învățătorul de Lege să ajungă la concluzia cine este aproapele, Mântuitorul rostește parabola de astăzi. Acțiunea ei se petrece pe drumul de la Ierusalim spre Ierihon, orașe aflate la o distanță de aproximativ 25 de kilometri, un drum care coboară, pentru că Ierusalimul se află la o altitudine de peste o mie de metri față de celălalt oraș.

Un *om oarecare*, fără să știm de ce neam, de ce credință și de ce stare socială, pornește pe acest drum, este prins de tâlhari care îl dezbracă, îl jefuiesc, îl bat și, plin de răni, – rămas abia viu – îl aruncă la margine de drum. Întâmplător, trec pe acolo mai întâi un preot, apoi un levit, deci doi slujitori ai Legii vechi și ai templului din Ierusalim, dar și unul și altul îl privesc și trec nepăsători mai departe, pe lângă semenul lor.

Dar iată că trece și un samarinean, un om aparținător neamului aceluia disprețuit și urât de iudei, încât mergeau până acolo că nici nu treceau prin țara Samariei – situată între Galileea și Iudeea –, ci, când nevoile îi duceau dintr-un ținut în altul, treceau pe un drum ocolit. Ne aducem aminte de surprinderea femeii samarinence atunci când Mântuitorul i-a cerut apă ca să bea. Or iată că tocmai prin acest samarinean disprețuit se produce minunea. Cu toate că în fața lui zăcea un om necunoscut, i se face milă de el, îi cercetează rănile, i le spală și i le înfășoară în pânze fierte în vin și untdelemn – străveche

rețetă populară folosită în Orient, – îl pune pe asinul său și îl duce la o casă de oaspeți, veghează asupra lui până a doua zi când, silit de obligațiile lui să plece, îl încredințează gazdei, cu rugămintea de a-l îngriji până la reîntoarcerea sa, când urma să plătească tot ceea ce va cheltui cu el.

Prin această parabolă, Mântuitorul ne pune în față trei atitudini pe care oamenii le-au avut față de semenul lor. Prima era a tâlharilor, care, stăpâniți de ură și răutate, jefuiesc și maltratează pe semenul lor –*omul contra om,* sau *omul în luptă cu omul,* care încalcă cel mai elementar drept al semenului său, dreptul la viață. A doua era atitudinea preotului și a levitului, care trec nepăsători pe lângă semenul lor în suferință, din pricina prescripțiilor Legii iudaice, care prevedeau că atingerea de morți – și omul era pe punctul de a muri – duce la oprirea pentru un timp de la săvârșirea celor sfinte la templu și obligația de a se supune ritualului de curățire. Era *omul pe lângă om,* pentru care ajutorarea aproapelui era o noțiune cu totul străină. Și, în sfârșit, atitudinea diametral opusă a samarineanului – *omul pentru om* – singura atitudine conformă cu exemplul vieții și cu învățătura cea nouă adusă de Mântuitorul, singura care corespunde cu principiile morale ale Evangheliei, dar și cu numele și demnitatea de om. Pentru samarinean, cel căzut între tâlhari era un necunoscut, un străin, un oarecare, dar totuși *un om* și acest lucru îl face să-l ajute. El era convins în cugetul său că acela pe care îl ajută este o făptură a Ziditorului ceresc ca și el, că are și el dreptul de a trăi și de a se împărtăși de bucuriile vieții. De aceea, era firesc ca după ce Mântuitorul rostește parabola și primește din gura învățătorului de Lege răspunsul că aproapele celui căzut între tâlhari este cel care a avut milă de el, să-i poruncească: "Mergi și fă și tu asemenea".

Iubiți credincioși,

Nu este greu de observat că aceste trei atitudini, descrise în Evanghelia de azi, caracterizează și purtarea oamenilor din tot decursul istoriei, până în zilele noastre. Deși au trecut două mii de ani, de când Mântuitorul a adus în lume mesajul Său divin de pace și bunăvoire, mai există și acum oameni și popoare care sunt victimele forței, agresiunii și împilării. Există și azi atâția oameni – chiar și unii

care se declară creştini – care produc suferinţe fizice şi mai ales morale semenului lor, care se bucură de necazurile acestuia sau încearcă să tragă foloase personale din suferinţele altora, fiind gata oricând să învrăjbească, să asuprească, să semene descurajare, neînţelegere şi ură.

Dar există şi atâţia creştini care trec indiferenţi pe lângă suferinţele şi necazurile altora, fără ca să încerce să le aducă un cuvânt de întărire, de încurajare sau de resemnare în faţa nenorocirilor care s-au abătut asupra lor, oameni care adoptă o atitudine de totală indiferenţă faţă de semenul lor, de izolare în "turnul de fildeş" al propriilor interese.

De aceea, îndemnul dat de Mântuitorul învăţătorului de Lege, de a urma pilda samarineanului milostiv, este mereu actual, el ni se adresează şi nouă, aşa cum se adresează şi se va adresa tuturor oamenilor, de totdeauna şi de pretutindeni, cât va exista suflare de viaţă pe acest pământ. După învăţătura creştină, aproapele nu este numai cel ce face parte dintr-o familie sau dintr-un neam, ci este orice om, fără deosebire de culoare, de neam, de limbă, de credinţă, de stare socială sau materială, potrivit cuvintelor Sfântului Apostol Pavel care scria galatenilor că: "Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este nici rob nici liber, nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus" (Gal. 3, 28). Aceasta înseamnă că eşti frate cu fiecare om, indiferent care ar fi el, şi în această calitate, ai datoria să-l ajuţi să scape de boală, de suferinţă, de orice necazuri s-ar abate asupra lui, ca să-şi făurească şi el o viaţă fericită şi lipsită de griji. Omul trebuie respectat mai cu seamă ca o făptură de mare cinste a lui Dumnezeu-Tatăl, ca un vas ales al Duhului Sfânt, ca obiectivul suprem al întrupării şi jertfei lui Iisus Hristos. Dacă întotdeauna a fost nevoie ca oamenii să se iubească, să se înţeleagă, trecând peste deosebirile de orice fel dintre ei, aceste lucruri sunt cerute astăzi mai mult ca oricând. Niciodată n-a avut omenirea mai multă nevoie de iubire şi de dăruire generoasă pentru binele şi fericirea tuturor, decât are astăzi. Lumea de azi însetează după o iubire adevărată, care să stea la baza dreptăţii sociale şi a păcii trainice. Dacă noi, creştinii, vom izbuti să realizăm această iubire în propria noastră viaţă, atunci o putem răspândi şi în largul lumii, pentru că iubirea este singura

putere din lume care nu poate fi biruită, singura hrană dătătoare de viață adevărată și fericită, singurul mijloc de înfrățire pentru binele întregii omeniri.

Reeditând – în felul nostru și pe măsura puterilor noastre – chipul samarineanului milostiv, – în care Sfinții Părinți au văzut chipul simbolic al Mântuitorului Iisus Hristos, – să slujim oamenilor! Aceasta este cea mai înaltă chemare a fiecărui creștin din zilele noastre; să-L mărturisim pe Hristos prin viața și faptele noastre. "Să umblăm cu vrednicie – după cum ne îndeamnă Sfântul Pavel în "Apostolul" care s-a citit astăzi, – potrivit chemării cu care am fost chemați, cu toată smerenia și blândețea, cu îndelungă răbdare, îngăduindu-ne unii pe alții în iubire, silindu-ne să păstrăm unitatea duhului întru legătura păcii" (cf. Efes. 4, 1-3).

Să fim și noi samarineni milostivi, adică oameni care își iubesc cu adevărat semenii – pe frații lor mai apropiați sau mai depărtați de noi – să ajutăm pe orice om în necazuri, să nu-l ocolim, să nu ne împietrim inima în fața suferințelor lui, căci "Cel ce nu-și iubește fratele pe care-l vede, nu-L poate iubi pe Dumnezeu, pe Care nu-L vede", după cum scria atât de mișcător Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan (cf. I Ioan 4, 20-21).

Este momentul potrivit, mai ales în Duminica de azi, când începem urcușul duhovnicesc spre praznicul Nașterii marelui și bunului samarinean Iisus Hristos, să ne reculegem și să ne cercetăm sufletul în lumina Sfintei Evanghelii care s-a citit, pentru a vedea în care dintre cele trei atitudini întâlnite ne putem încadra viața și faptele noastre.

Prin post, rugăciune, într-ajutorare, iubire frățească, spovedanie sinceră, împărtășire cu Trupul și Sângele Domnului, să facem din făptura noastră, în aceste șase săptămâni de post, un sălaș în care să primim pe Pruncul Iisus; să depășim granițele firii și ale egoismului omenesc, revărsând iubirea noastră asupra tuturor oamenilor, ca, în felul acesta, să ne apropiem de iubirea dumnezeiască pe care a realizat-o samarineanul din Evanghelie. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 26-A DUPĂ RUSALII
(Pilda bogatului căruia i-a rodit ţarina – Luca 12, 16-21)

Bogăţie – lăcomie

"Luaţi seama şi păziţi-vă de toată lăcomia, căci viaţa cuiva nu stă în prisosul avuţiilor sale"
(Luca 12, 15)

Iubiţi credincioşi,

Aceste cuvinte au fost rostite de Mântuitorul ca răspuns la rugămintea pe care I-a adresat-o cineva din mulţimea ascultătorilor Săi, ca să-i ceară fratelui acestia să împartă moştenirea părintească cu el (cf. Luca 12, 13). La replica Mântuitorului că nu este judecător peste ei, a expus de îndată şi parabola sau pilda pe care am ascultat-o astăzi.

Cu câteva săptămâni în urmă, am ascultat şi am tâlcuit parabola despre bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr. Iată că pericopa evanghelică de azi – la începutul postului premergător Naşterii Domnului – ne pune din nou în faţa ochilor sufleteşti un alt text prin care Mântuitorul condamnă bogăţia. Câtă vreme în cea dintâi parabolă era vorba de două personaje, astăzi Evanghelia ne prezintă unul singur: un om înstărit, un mare proprietar de terenuri agricole, cu care Dumnezeu a fost foarte darnic, în sensul că, după un an fertil, un an roditor, producţia lui agricolă depăşea cu mult posibilităţile sale de înmagazinare. Nu s-a gândit nici o clipă să-I mulţumească lui Dumnezeu pentru acest belşug şi, cu atât mai puţin, să ofere un minimum din acest surplus, o parte cât de neînsemnată, celor săraci, bătrâni, văduvelor sau orfanilor. Dimpotrivă, ia hotărârea să-şi strice hambarele vechi şi să zidească unele noi, în care să-şi strângă tot grâul şi celelalte roade ale pământului.

Până aici totul pare firesc, pentru că fiecare gospodar ar fi procedat la fel. Din nefericire, urmează partea negativă și condamnabilă a monologului acestui om înstărit, a gândurilor sale pătimașe, începe păcatul lăcomiei, desprins din propriile sale cuvinte: "Și-i voi zice sufletului meu: suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!" (Luca 12, 19). Dar n-a reușit să-și ducă gândul la îndeplinire, căci a intervenit în viața lui tocmai Acela pe Care Îl uitase, a intervenit Dumnezeu, Care-i dăruise belșugul de roade și Care i-a zis: "Nebune, în noaptea aceasta îți voi cere sufletul. Și cele ce-ai pregătit, ale cui vor fi?" și Mântuitorul, adresându-se celor care Îl ascultau, a rostit o înfricoșată sentință: "Așa se întâmplă cu cel ce-și adună sieși comori și nu se îmbogățește întru Dumnezeu" (Luca 12, 20-21).

Pericopa evanghelică de azi ne face să stăruim asupra unui păcat des întâlnit și anume lăcomia după avere, dorința de îmbogățire cu orice preț. Ar fi greșit să credem că bogăția în sine este un rău, că ar fi condamnată de Biserică. Este un rău sau un păcat doar alipirea cu sufletul de ea, încât să devină un adevărat idol, în fața căruia să te închini, potrivit învățăturilor Mântuitorului: "Nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona" (Matei 6, 24). Or, bogatul din Evanghelie i-a slujit tocmai lui Mamona, adică demonului banului, al dorinței de avuție, al egoismului. Acest soi de bogăție l-a condamnat Biserica întotdeauna, deoarece cazuri asemănătoare cu ale bogatului din Evanghelie au existat mereu, toți uitând cuvântul înțeleptului Solomon care scria că: "Toate sunt deșertăciune și goană după vânt" (Ecl. 1, 4).

Din cauza lăcomiei de avere, Lot s-a despărțit de Avraam, rudenia și binefăcătorul său (Fac. cap, 13); din cauza lăcomiei, regele Ahab l-a ucis pe un sărac cu numele Nabot, pentru a-i răpi via (III Regi, cap. 21). Pentru 30 de arginți, Iuda L-a vândut pe Iisus și tot pentru bani, din lăcomie, în primele zile ale Bisericii, doi soți, Anania și Safira, și-au vândut sufletul și i-au mințit pe Apostoli, dar Anania a murit chiar în fața Sfântului Apostol Petru (Fap. Ap. 5, 16). Cazuri asemănătoare s-au petrecut și în primele veacuri creștine, din moment ce mulți

Sfinți Părinți condamnă, în scrisul sau predica lor, lăcomia după avuție, camăta, năpăstuirea săracilor și alte păcate asemenea lor.

Lăcomia după avere a dus întotdeauna la certuri, la neînțelegeri, la procese între membrii aceleiași familii, între vecini, între prieteni și cunoscuți. Tot ea a transformat adeseori omul în fiară ucigașă, cum s-a întâmplat, de pildă, după cucerirea Americii. Bogăția îl înrobește pe om, îl transformă într-o ființă egoistă, care nu ține seama decât de interesele sale meschine, nesocotind cu totul pe semenul său, de multe ori îl degradează în așa măsură încât i se poate aplica dictonul latinesc "homo homini lupus" = omul, lup pentru om, omul împotriva omului, după chipul unei fiare. Cu alte cuvinte, bogăția materială duce la sărăcia sufletească. Bogatul este, de regulă, egoist, ca și bogatul din Evanghelie, cea mai nefericită ființă dintre muritori, care trăiește numai în cadrul strâmt al intereselor personale, care nu cunoaște jertfa pentru binele altora, pentru o cauză superioară. Pentru el contează numai persoana proprie, pe când ceilalți sunt desconsiderați cu totul, așa cum se comportase bogatul dintr-o altă Evanghelie cu săracul Lazăr.

Din aceste considerente, lăcomia sau dorința după avere a fost înfierată întotdeauna nu numai de Biserică și de teologi, ci și de mulți oameni de cultură. Aș menționa doar două nume cunoscute oricui. De pildă, cronicarul moldovean din secolul al XVII-lea Miron Costin scria așa: "Poftele omului n-au hotar. Având mult, cum n-ar avea nimic îi pare; pe cât îi dă Dumnezeu nu se satură; având (un) bun al său și al altuia bun cearcă a-l cuprinde; și așa lăcomind la al altuia, pierde totul". Iar marele scriitor italian din veacul al XX-lea, Giovanni Papini scria: "Omul bogat nu mai este stăpân pe sine, și cu toate că are suflet, el ține de un lucru neînsuflețit, iar bogăția devine stăpânul lui absolut care îl tiranizează și care i-a înlocuit sufletul, încât practic, prin aceasta a pierdut totul." În același context, este semnificativă și o cunoscută povestire a marelui scriitor rus Lev Tolstoi, intitulată: "Cât pământ îi trebuie omului". Este vorba de un țăran rus înstărit care, auzind că în ținuturile locuite de băștchiri, înspre Munții Urali, se poate cumpăra, doar cu o mie de ruble, atâta pământ cât ar putea străbate omul într-o zi cu piciorul, a plecat într-acolo. A ajuns la învoială cu un conducător al băștchirilor, ca să

străbată și să cuprindă cu piciorul cât pământ dorește, cu condiția ca la apusul soarelui să fie înapoi, în locul din care a pornit. Țăranul a plecat dar, lacom de pământul din stepa întinsă, a alergat prea mult, încât seara a fost nevoit să revină în fugă, pentru ca să nu-l prindă apusul soarelui pe drum. Spre nefericirea lui, alergarea i-a fost fatală, căci, ajungând în fața cârmuitorului bașchir, a căzut mort, iar acela a poruncit slujitorilor săi: "Săpați o groapă lungă de doi metri și lată de un metru, căci numai de atâta pământ are nevoie acest om". Iată cum fericirea în viață nu se cumpără prin bani. Ce s-a ales de oamenii bogați de altădată, de oamenii corupți, de marii asupritori ai celor săraci, de toți aceia care n-au urmărit altceva în viață decât averea? Ce au luat cu ei și cine le mai pomenește numele? Nu s-au gândit niciodată la cuvântul lui Dumnezeu: "În această noapte îți voi cere sufletul și avuțiile tale ale cui vor fi?"

Istoria ne oferă însă și cazuri de oameni care au știut să-și pună bunurile moștenite de la părinți sau agonisite de ei înșiși cu trudă, în folosul semenilor lor, căci bogăția devine bună sau rea după voia omului, după modul în care știe să o folosească. Ni-l amintim pe Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei din Capadocia, care a folosit toată moștenirea părintească în scopuri umanitare; ne aducem aminte și de Sfântul Ierarh Nicolae, arhiepiscopul din Mira Lichiei, marele protector al săracilor, al văduvelor și al orfanilor. O serie de exemple s-ar putea oferi chiar din trecutul Bisericii și al neamului nostru, de ierarhi și credincioși care și-au lăsat prin testament toate bunurile moștenite de la înaintași sau agonisite de ei în folosul unor instituții de asistență socială, dar mai cu seamă pentru crearea unor fundații culturale, din care s-au acordat apoi burse de studii prin care s-au pregătit oameni de seamă, de cunoștințele cărora a beneficiat apoi o țară întreagă. Iată cum au știut să-și agonisească comori în cer și în conștiința neamului!

Din nefericire, chipul bogatului căruia i-a rodit țarina s-a perpetuat mereu în decursul istoriei, atât ca persoană aparte, cât și pe plan social, căci lăcomia sau goana după avuție a contaminat nu numai omul, luat ca individ, ci familii întregi, colectivități și clase sociale. Suntem cu toții martori ai luptei disperate pe care o duc unii după avere, după îmbogățire; suntem revoltați când aflăm din presă,

radio şi televiziune de atâtea cazuri – devenite publice – de îmbogăţire pe căi necinstite, prin corupţie, fals în acte publice, înşelăciune, mită sau alte metode urmărite şi condamnate de justiţie.

Dar în faţa tuturor acestor manifestări negative ale unora din semenii noştri, un creştin înţelept şi cinstit ştie să preţuiască învăţăturile Bisericii, ştie să urmeze îndemnul regelui şi psalmistului David: "De-ar curge în valuri bogăţia, inima să n-o apropiaţi de ea" (Ps. 61, 10). Un bun creştin ştie să pună întotdeauna pe primul plan grija faţă de suflet, iar grija faţă de viaţa aceasta să o lase în seama Tatălui ceresc, căci după cuvântul Mântuitorului, El ştie de ce avem trebuinţă, ştie să vină întotdeauna în sprijinul nostru cu darul şi cu iubirea Lui de oameni. Să ascultăm, deci, cuvintele Mântuitorului, Care pune în antiteză valoarea veşnică a sufletului şi valoarea trecătoare sau efemeră a avuţiilor pământeşti: "Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă, dacă îşi pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său?" (Marcu 8, 36-37). Iar în "predica de pe munte", cerea categoric ascultătorilor Săi, dar şi nouă, celor de azi: "Nu vă adunaţi comori pe pământ... ci adunaţi-vă comori în cer, unde nici molia şi nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă şi nu le fură; căci unde îţi este comoara, acolo îţi va fi şi inima" (Matei 6, 19-21).

Să ascultăm, însă, şi cuvântul de învăţătură pe care marele Apostol al neamurilor, Sfântul Pavel, îl adresa "iubitului său fiu" duhovnicesc Timotei, îndemnuri ziditoare de suflet, pe care trebuie să le primim şi noi: "Iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor, pe care poftind-o unii cu înfocare, s-au rătăcit de la credinţă şi de multe dureri au fost străpunşi. Dar tu, omule al lui Dumnezeu, fugi de aceste lucruri şi urmăreşte dreptatea, evlavia, credinţa, iubirea, răbdarea, blândeţea. Luptă-te lupta cea bună a credinţei, cucereşte viaţa veşnică la care ai fost chemat" (I Tim. 6, 10-12).

Tot în aceeaşi epistolă marele Apostol scria aceste cuvinte deosebit de actuale şi consolatoare pentru noi, în zilele grele pe care le străbatem: "Noi n-am adus nimic în lume, după cum e vădit că nici nu putem să ducem ceva; dar dacă avem hrană şi îmbrăcăminte, să fim mulţumiţi cu ele" (I Tim. 6, 7-8). Amin.

PREDICA
LA DUMINICA A 27-A DUPĂ RUSALII
(Vindecarea femeii gârbove – Luca 13, 10-17)

De la "gârbovenia sufletului", la Hristos

"Şi (Iisus) şi-a pus mâinile pe ea şi îndată s-a îndreptat şi slăvea pe Dumnezeu"
(Luca 13, 13)

Iubiţi credincioşi,

Ne găsim la jumătatea urcuşului duhovnicesc spre peştera din Betleemul Iudeii, ca să întâmpinăm şi noi, ca odinioară păstorii şi magii, pe Cel ce S-a născut din Fecioara Maria pentru noi şi pentru mântuirea noastră. Pericopele evanghelice rânduite de Biserică spre a fi citite în duminicile celor şase săptămâni de post au rostul de a ne pregăti duhovniceşte pentru întâmpinarea slăvitului praznic al Crăciunului, fie prin anumite pilde sau parabole rostite de Mântuitorul, fie prin unele discuţii pe care Le-a purtat în cursul celor trei ani de activitate publică, prin care voia să pună în lumină superioritatea învăţăturii Sale.

Iată că Evanghelia de azi ne prezintă una din vindecările minunate pe care le-a săvârşit, dar şi o discuţie destul de aprinsă pe care a purtat-o cu mai marele sinagogii în care s-a petrecut minunea. Nu se precizează în ce localitate se găsea sinagoga în care învăţa Iisus într-o zi de sâmbătă. La un moment dat, a zărit acolo "o femeie care de 18 ani avea un duh de neputinţă şi era gârbovă, încât nu putea să se ridice nicidecum" (Luca 13, 10-11). Nu se dă nici un amănunt cu privire la vârsta, starea socială sau localitatea din care provenea femeia respectivă. Fără ca ea să-L roage să o vindece, – poate nici nu stia cine este – Iisus o chemă lângă El, îşi pune mâinile peste ea,

adresându-i cuvintele: "Femeie, ești dezlegată de neputința ta; și îndată s-a îndreptat și-L slăvea pe Dumnezeu" (Luca 13, 13).

Această vindecare printr-un singur cuvânt, – după cum procedase și în alte împrejurări – dar și prin punerea sfintelor Sale mâini a provocat reacția mai marelui sinagogii, care a protestat în fața lui Iisus și a mulțimii care era de față, declarând că numai în cele șase zile lucrătoare ale săptămânii se pot face vindecări și nicidecum într-o zi de sâmbătă, rânduită, prin porunca a patra din Decalog, ca zi de odihnă. Dar Mântuitorul i-a replicat îndată, arătându-i că oricare din cei de față era obligat, prin forța lucrurilor, ca și în ziua de odihnă, în ziua sâmbetei, să se îngrijească de hrana și mai cu seamă de apa necesară animalelor pe care le avea. Și atunci, dacă te îngrijești de acestea, fără ca să încalci prevederile Legii Vechi, nu era firesc ca El, Hristos Domnul, Cel ce a venit în lume "ca lumea viață să aibă", să vindece pe acea femeie în zi de sâmbătă? Replica Mântuitorului a avut darul de a potoli "zelul", sau mai corect spus "bigotismul" mai marelui sinagogii și a celor ce-i împărtășeau părerea, care au plecat rușinați, pe când mulțimea celor de față "se bucura de toate faptele slăvite săvârșite de El" (Luca 13, 17).

Iubiți credincioși,

Această vindecare, am putea spune obișnuită pentru cineva care parcurge paginile Sfintelor Evanghelii, dar și discuția cu mai marele sinagogii, mai puțin obișnuită, ne dă prilejul să medităm măcar asupra a două învățături care se desprind din pericopa evanghelică de azi. În primul rând, trebuie să reflectăm asupra poruncii a patra din Decalog, prin care se cere – pentru iudei – respectarea zilei de sâmbătă ca zi de odihnă. Biserica creștină a rânduit, însă, ca zi de odihnă și de rugăciune, prima zi din săptămână, după socoteala iudeilor, deci *Duminica,* pentru că într-o asemenea zi a înviat Hristos din mormânt, proclamându-se astfel biruința vieții asupra morții și în aceeași zi S-a arătat Apostolilor, iar în Duminica următoare și lui Toma. Și tot într-o zi întâia a săptămânii, s-a revărsat Duhul Sfânt peste Sfinții Apostoli, la praznicul Cincizecimii, când s-au botezat primii creștini, întemeindu-se astfel, în chip văzut, Biserica creștină. Acestea au fost motivele care au făcut pe primii creștini să se adune

pentru rugăciune şi "frângerea pâinii" tot în ziua întâi a săptămânii. Iar când creştinismul a ieşit biruitor în lupta sa cu împăraţii romani persecutori, împăratul Constantin cel Mare a declarat ziua de Duminică drept zi de odihnă, dar şi de rugăciune, ea fiind respectată ca atare până azi.

Ne punem întrebarea: oare noi, creştinii de azi, cum trebuie să prăznuim această zi? Oare trebuie să ajungem şi noi la bigotismul de care dădeau dovadă iudeii? Viaţa de toată zilele ne arată că acest lucru este cu neputinţă de realizat, mai cu seamă în lumea tehnicizată de azi. Ce s-ar întâmpla, de pildă, dacă un medic chirurg ar refuza o operaţie de maximă urgenţă –poate în urma unui accident rutier –într-o zi de Duminică? Oare ce e mai de preţ: viaţa unui om sau interpretarea prea rigoristă a unui text biblic? Fără îndoială că un medic care salvează o viaţă de om –indiferent în ce zi –este un creştin adevărat şi mai cu seamă un om adevărat care îşi pune sufletul pentru semenii săi, iar reuşita operaţiei lui poate fi considerată ca o adevărată rugăciune de mulţumire adusă lui Dumnezeu.

Astăzi există atâtea sectoare ale vieţii sociale care trebuie să funcţioneze fără întrerupere, în primul rând în folosul nostru, al oamenilor. În această situaţie, considerăm că munca pe care anumiţi semeni ai noştri sunt obligaţi să o desfăşoare în zilele de Duminică nu trebuie considerată ca o încălcare a învăţăturii Bisericii, care ne cere să respectăm această zi. Adevăratul creştin, pus într-o situaţie ca aceasta, va şti să suplinească absenţa lui de la biserică, printr-o rugăciune rostită în taina sufletului său, ori printr-o faptă de ajutorare faţă de un semen aflat în suferinţă. Dar ceilalţi, cei mulţi, care se bucură de binecuvântata odihnă după o săptămână de muncă, au îndatorirea morală de a fi prezenţi aici, în casa Tatălui ceresc, măcar o oră într-o săptămână, spre a-I mulţumi pentru tot ce le-a dăruit, dar şi pentru a încerca să-şi vindece gârbovenia sufletească, pentru a asculta Sfânta Liturghie în cadrul căreia să-L primească pe Hristos prin Taina Sfintei Împărtăşanii. În sfârşit, Duminica trebuie să fie o zi în care să ne amintim de răposaţii noştri, de cunoscuţii noştri care sunt în necazuri sau în spitale, o zi pe care să o consacrăm lecturii unor pagini din Sfânta Scriptură

sau din anumite cărți cu conținut moralizator, o zi a rugăciunii în familie, dacă nu putem participa la rugăciunea liturgică săvârșită în biserică pentru întreaga obște a parohiei.

Un alt aspect ce se desprinde din pericopa evanghelică de azi, strâns legat de modul în care un adevărat creștin trebuie să prăznuiască ziua de Duminică, privește comportamentul femeii gârbove după vindecarea ei. Sfântul Evanghelist Luca relatează că ea "slăvea pe Dumnezeu pentru izbăvirea ei din neputință". Asupra acestor cuvinte ar trebui să mediteze mai cu seamă credincioasele de azi, căci, dacă femeia gârbovă, după vindecarea ei, era numită de Mântuitorul "fiică a lui Avraam", fără îndoială că femeile creștine de azi și de totdeauna au fost considerate ca "fiice ale lui Hristos". Și în această calitate, ele trebuie să se comporte ca atare, să "slăvească" neîncetat pe Hristos prin viața și faptele lor. Apostolul care s-a citit astăzi, din Epistola Sfântului Pavel către creștinii din Efes, prezintă o seamă de îndatoriri pe care trebuie să le respecte orice creștin, inclusiv femeile. El ne cere "să ne întărim întru Domnul", ca să putem sta împotriva uneltirilor diavolului, "având mijlocul nostru încins cu *adevărul,* îmbrăcați în platoșa *dreptății* și luând asupra noastră "pavăza *credinței*". În același text, Sfântul Pavel menționează că lupta efesenilor trebuie să fie purtată "*împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății*" (cf. Efes. 6, 10-17).

Aceste lucruri sunt actuale și azi, iar femeile creștine sunt chemate ca, alături de soții, părinții sau copiii lor, – și poate că mai mult decât aceștia – să lupte împotriva "întunericului" și a "răutății" acestei lumi a întunericului. Din nefericire, întunericul este foarte mare, greu de pătruns și, cu atât mai mult, greu de risipit. S-a răspândit peste întreg pământul și, din nefericire, și peste țara noastră. Iar "întunericul" și "duhurile răutății" care apasă peste întreaga suflare omenească îmbracă azi forme de mare diversitate: războaie între țări și popoare, desfrâu, sub toate aspectele lui, corupție, beție, furt, minciună, lene, dezinteres față de problemele mari ale societății și atâtea altele. Se vorbește mereu la noi de refacerea economică sau materială a țării, dar prea puțini sunt conștienți că aceasta este condiționată de refacerea noastră moral-spirituală. "Gârbovia" sufle-

tească şi "întunericul" apasă asupra multora dintre noi, în speţă asupra celor tineri, şi nu ştim cum să ne îndreptăm. Nu ştim, pentru că nu-L cunoaştem pe Iisus Hristos! Numai când Îi vom regăsi cu toţii pe Hristos, "Lumina lumii", vom putea ieşi din întuneric la lumină şi din moarte la viaţă.

Să ne îndreptăm, deci, neîncetat, gândurile şi nădejdile noastre spre Hristos, Izvorul vieţii, ori de câte ori ne simţim sufletul împovărat de păcate, să aducem la El şi pe alţii care poate Îl tratează cu indiferenţă, să cădem în faţa icoanei Lui şi să-L rugăm să ne ierte păcatele, să ne vindece de toate suferinţele fizice şi sufleteşti. Şi dacă ne vom ruga cu stăruinţă, vom auzi acelaşi glas mângâietor care a declarat sănătoasă şi pe femeia gârbovă. Vom simţi şi noi mâna atotputernică a lui Iisus Hristos, care a atins urechile surzilor şi ochii orbilor, redându-le auzul sau văzul, mâna care a ridicat pe Apostolul Petru care se afunda în mare, mâna care a înviat pe fiul văduvei din Nain, pe fiica lui Iair şi pe prietenul Său Lazăr. Este mâna pe care El o întinde în chip tainic tuturor celor care au nevoie de ajutorul Lui, tuturor celor gârboviţi de rele, bărbaţi sau femei, tineri sau bătrâni, ca să ne izbăvească din păcate şi suferinţe, ca să ne ridicăm, prin El, "din întuneric" la o viaţă nouă, de lumină şi de har dumnezeiesc. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 28-A DUPĂ RUSALII
(Pilda celor chemaţi la cină – Luca 14, 16-24)

Chemarea la Cina euharistică

"Veniţi, că iată acum toate sunt gata"
(Luca 14, 17).

Iubiţi credincioşi,

Puţine zile ne mai despart de măritul praznic al Crăciunului, când vom întâmpina iarăşi cu colinde şi cântări duhovniceşti Naşterea cea după trup a Mântuitorului Iisus Hristos şi vom auzi iarăşi cetele oştilor cereşti lăudând pe Dumnezeu prin cuvintele: "Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire" (Luca 2, 14). Dar pentru ca să întâmpinăm după cuviinţă acest praznic dumnezeiesc şi luminat, Biserica, prin marii ei dascăli şi ierarhi din primele veacuri creştine, a rânduit şi un timp de pregătire duhovnicească, timpul celor şase săptămâni de post, împreunat cu rugăciunea şi cu săvârşirea de fapte vrednice de numele de creştin, ca să ne putem urca tot mai sus pe scara virtuţilor. În afară de acestea, chiar şi pericopele evanghelice care se citesc în timpul Postului, nu au alt rost decât acela de a ne pregăti, de a ne îndruma, de a ne zidi sufleteşte, în vederea împlinirii aceluiaşi Praznic, când Hristos vine iarăşi printre noi "luând chip de rob, devenind asemenea oamenilor şi la înfăţişare aflându-Se ca un om" (Filip. 2, 7).

Pericopa evanghelică de azi (Luca 14, 16-24) se numără printre cele care pregătesc calea şi viaţa noastră duhovnicească în aceste clipe de aşteptare a Praznicului Naşterii Domnului, arătându-ne deschis chemarea pe care Dumnezeu o adresează tuturor ca să vină la mântuire. În cuvinte simple, Mântuitorul prezintă o întâmplare obişnuită, legată de realităţile vieţii, despre un om care a făcut o cină mare, la care "i-a chemat pe mulţi". Un fapt obişnuit şi atunci, ca şi în zilele noastre, căci oricine îşi poate sărbători ziua naşterii sau alt eveniment din familie, invitând rude, prieteni şi cunoscuţi. "Şi la

ceasul cinei, şi-a trimis slujitorul să le spună celor chemaţi: Veniţi, că iată acum toate sunt gata". Dar, ca şi astăzi, când chemi pe cineva la masa ta, tot aşa şi omul din Evanghelie a fost refuzat de mulţi dintre cei invitaţi, sub felurite pretexte. Era asemenea tânărului bogat dintr-o altă Evanghelie, care a plecat întristat de la Mântuitorul când i-a spus că nu va putea ajunge la desăvârşire decât cu preţul lepădării sale de avuţie. Despre aceştia a rostit Mântuitorul cunoscuta sa învăţătură că "un bogat cu greu va intra în împărăţia cerurilor...", "căci mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăţia lui Dumnezeu" (Matei 19, 24; cf. Luca 18, 25).

Primul dintre cei invitaţi şi-a cumpărat un lot de pământ, o ţarină, deci trebuia să o vadă, să constate la faţa locului ce s-ar putea cultiva acolo, ca investiţia lui să devină profitabilă, cum am spune azi. Altul şi-a cumpărat cinci perechi de boi pe care voia să-i încerce. Era chipul omului dornic de câştig, preocupare care îi lua tot timpul fără ca să-i lase răgazul trebuitor spre a se îngriji de cele ale sufletului. Şi, în sfârşit, un alt invitat a motivat că tocmai atunci se căsătorise, deci nu putea participa la cină. Era omul preocupat mai mult de plăcerile trupului decât de viaţa sufletească.

Şi multe alte pretexte, asemănătoare acestora, vor fi împiedicat pe cei invitaţi să răspundă la poftirea ce li se făcuse. Iar slujitorul, venind la stăpânul său, i-a adus la cunoştinţă cele întâmplate. Se va fi întristat, desigur, stăpânul, se va fi simţit jignit, aşa cum suntem şi noi când un prieten sau cunoscut nu vine la masa noastră. Cu tot dreptul s-a supărat şi a poruncit slujitorului să iasă degrabă în pieţele şi în ulicele cetăţii şi să cheme "pe săraci", pe neputincioşi, pe orbi şi pe şchiopi". Au fost aduşi deci şi aceştia la cină, după porunca stăpânului, dar slujitorul l-a informat că mai era încă loc. Şi atunci l-a trimis pentru a treia oară, cu porunca de a ieşi la drumuri şi la garduri, ca "să-i silească" pe toţi cei întâlniţi să intre, până i se va umple casa de oaspeţi. Iar stăpânul îşi încheie porunca prin cuvintele: "Nici unul dintre bărbaţii aceia care au fost chemaţi nu va gusta din cina mea" (Luca 14, 24).

Interpretarea pe care o dau Sfinţii Părinţi şi marii dascăli ai Bisericii acestei parabole este următoarea: Omul care a făcut cina este însuşi Dumnezeu, Părintele nostru al tuturor. Iar cina gătită de El este împărăţia Lui, de care vorbeşte de atâtea ori Mântuitorul, adică o împărăţie sau o lume a dreptăţii, a frăţiei, a iubirii şi a păcii între

oameni, o împărăție pe care Dumnezeu voia s-o întemeieze pe pământ, după chipul celei din ceruri. Lăcașul în care trebuia să aibă loc cina era Biserica creștină, întemeiată în chip văzut de Însuși Fiul Său Cel întrupat, în care urma să se facă mântuirea omului din păcat și suferință.

Cei care urmau să stea în fruntea mesei la această cină erau evreii, și în primul rând conducătorii poporului evreu, cărturarii și fariseii, adică învățătorii Legii vechi. Ei au avut cinstea deosebită de a fi cei dintâi invitați la acest mărit ospăț al mântuirii. Dumnezeu a trimis la ei pe slujitorii Săi, adică pe proorocii, ca să-i vestească cu mult mai înainte de vremea cinei, am putea spune că le-a trimis chiar invitație scrisă, care nu era altceva decât Sfânta Scriptură a Vechiului Testament. Iar la ceasul cinei, a trimis celor ce urmau să ia parte la ea pe cel din urmă vestitor al Său, pe Sfântul Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului nostru Iisus Hristos, ca să-i pregătească pentru primirea lui Mesia, îndemnându-i prin cuvintele: "Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor" (Matei 3, 2), cu alte cuvinte, ceasul cinei este aproape. Dar, după cum se știe prea bine, evreii, ca și cârmuitorii lor, nu L-au primit, n-au voit să se împărtășească din cina mântuirii. "Întru ale Sale a venit și ai Săi nu L-au primit", avea să spună mai târziu Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan (Ioan 1, 11). Cel care venise pentru "oile cele pierdute ale casei lui Israel", n-avea unde să-și plece capul, după cum singur spunea, iar mai târziu cârmuitorii evreilor Îl vor trimite la moarte și încă la moarte pe cruce.

Drept aceea, după cuvintele Mântuitorului, împărăția lui Dumnezeu "s-a luat" de la ei și "se va da neamului care va face roadele ei" (cf. Matei 21, 43). În adevăr, au fost chemați să fie părtași ai împărăției lui Dumnezeu oameni de alte neamuri, cărora li s-a binevestit cuvântul Evangheliei de către Sfinții Apostoli și ucenicii lor, în toate laturile pământului cunoscut atunci, iar mai târziu de urmașii lor, episcopi și preoți, în toată lumea, chemând pe toți la mântuire, căci Dumnezeu "voiește ca toți oamenii să se mântuiască și să vină la cunoștința adevărului" (I Tim. 2, 4).

După cum au fost chemați la cină cei dinainte de întruparea Mântuitorului, tot așa și noi, cei ce trăim în Legea ce nouă adusă de El pe pământ, suntem chemați și astăzi să gustăm din cina Sa cerească, adică să ne facem părtași ai împărăției Sale și ai darurilor ei. Pe fiecare din noi Mântuitorul ne cheamă prin cuvintele: "Veniți

la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni (Matei 11, 28); "Veniți binecuvântaților Părintelui Meu și moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii" (Matei 25, 34); "Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea vi se vor adăuga" (Matei 6, 33 și Luca 12, 31). Ne cheamă și azi Mântuitorul, stând nevăzut în mijlocul nostru, prin aceleași cuvinte: "Veniți, că iată toate sunt gata". Ce trebuie să înțelegem prin cuvântul "toate"? Este vorba de "toate" cele ale împărăției cerești, care, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, "nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie întru Duhul Sfânt" (Rom., 14, 17). "Iar roada Duhului, – ne spune același mare Apostol – este iubirea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credincioșia, blândețea, înfrânarea, curăția..." (Gal., 5, 22-23). Deci, împărăția cerurilor nu este alcătuită din vistierii pământești care dispar repede, ci din vistierii pe care adevăratul creștin le adună în sufletul său printr-o viață duhovnicească aleasă, prin pocăință, rugăciune și fapte ale iubirii de Dumnezeu și de aproapele.

Dar pentru ca să ajungem la această stare de desăvârșire în împărăția lui Dumnezeu, în care să ne putem împărtăși de darurile Duhului Sfânt, este nevoie ca măcar acum, în preajma Nașterii Domnului, să fim pregătiți pentru aceasta, să fim îmbrăcați în "haina de nuntă" de care vorbea Mântuitorul într-o parabolă asemănătoare, aceea a nunții fiului de împărat (cf. Matei 22, 12). Iar haina de nuntă o putem dobândi acum, mai ales prin mărturisirea păcatelor în fața preotului duhovnic, în scaunul spovedaniei, ca apoi să ne înfățișăm la adevărata cină, și anume la Sfânta Împărtășanie, când vom primi însuși Trupul și Sângele Mântuitorului.

Toți suntem chemați fără încetare la Sfânta Împărtășanie care a fost așezată de Mântuitorul Însuși înainte de Patimile Sale, la Cina cea de taină, când a rostit și pentru noi cuvintele: "Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu..." și "Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, carele pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor..." (Matei 26, 26-28 ; Marcu 14, 22-24). Mântuitorul ne avertizează chiar, când zice: "De nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi" (Ioan 6, 53). Binefacerile acestei Taine ni le arată tot Mântuitorul când zice: "Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică și eu îl

voi învia în ziua cea de apoi. Căci Trupul Meu este adevărată mâncare și Sângele Meu este adevărată băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el" (Ioan 6, 54-56).

Dar oare răspundem toți la chemarea care ni se face de a ne prezenta la Cina euharistică, la împărtășirea cu Însuși Trupul și Sângele Domnului? Din păcate, ca și în cazul parabolei pe care am ascultat-o, slujitorii Domnului – care sunt preoții – vor putea spune Stăpânului ceresc că în locul în care se pregătește și în care are loc Cina euharistică sau a Sfintei Împărtășanii, adică în biserică, mai este loc și pentru alții, deși chemarea la ospățul mântuirii se adresează tuturor, din orice neam, din orice vreme și din orice loc. Cuvintele care se vor rosti îndată din ușile împărătești: "Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați", vor aduna prea puțini credincioși în fața sfântului altar, care să primească din sfântul potir Trupul și Sângele Domnului. Ca și în parabola Mântuitorului, se vor găsi și azi mulți din cei care au fost chemați, deci dintre aceia care poartă numele lui Hristos, adică numele de creștin, care vor invoca felurite scuze că n-au putut veni la locul Cinei, adică în sfânta biserică și cu atât mai puțin să se împărtășească din această Cină, pregătită de preoții slujitori în timpul Sfintei Liturghii. Unora ca aceștia le adresăm chemarea ca și Stăpânul din Evanghelia de azi: "Veniți, că iată acum toate sunt gata"; veniți că mai este loc și pentru voi; veniți că darurile Duhului Sfânt sunt pregătite pentru toți; veniți, ca împreună, uniți prin credință, prin nădejde și prin iubire, să lucrăm pentru realizarea împărăției lui Dumnezeu pe pământ, împărăția păcii și a dreptății; veniți la scaunul mărturisirii și acolo "să lepădăm lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm în armura luminii" (cf. Rom. 13, 12), să ne "îmbrăcăm în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit în dreptatea și în sfințenia adevărului" (Efes. 4, 24), ca apoi să ne împreunăm cu Hristos prin cea mai sfântă și cea mai prețioasă hrană pe care El Însuși a pus-o la îndemâna tuturor: Trupul și Sângele Său, pe care primindu-le să devenim "hristofori", adică purtători de Hristos în noi.

Gustând din acest ospăț duhovnicesc al Sfintei Euharistii, ne vom număra și noi printre aceia despre care un glas anonim de la masa fariseului la care a rostit Mântuitorul parabola pe care am tâlcuit-o azi, zicea: "Fericit este cel ce se va ospăta în împărăția lui Dumnezeu" (Luca 14,15). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 29-A DUPĂ RUSALII
(A celor zece leproşi – Luca 17, 12-19)

Recunoştinţa

"Dar cei nouă unde sunt? Nu s-a
găsit să se întoarcă să dea slavă lui
Dumnezeu decât numai acesta care
este de alt neam?"
(Luca 17, 17-18)

Iubiţi credincioşi,

Între numeroasele minuni pe care le-a săvârşit Mântuitorul şi care au reţinut atenţia Sfântului Evanghelist Luca, se numără şi cea de azi, a vindecării celor zece oameni bolnavi de lepră. Minunea s-a petrecut în timp ce Mântuitorul se afla în drum din Galileea – partea de nord a Ţării Sfinte – înspre Ierusalim, în apropierea unui sat situat la hotarele Galileei cu Samaria.

Aici L-au întâmpinat zece bărbaţi plini de lepră, o boală grea, care făcea pe atunci multe victime, puţini având şansa de a se vindeca după ani îndelungaţi de suferinţe cumplite. Era o boală mai groaznică decât cancerul de azi, pe de o parte, fiindcă nu se găsise nici un remediu pentru vindecarea ei, provocând dureri fizice şi morale care măcinau pe încetul trupul omului, iar pe de alta, datorită faptului că boala era contagioasă. Din această pricină, leproşii erau alungaţi dintre ceilalţi oameni şi erau nevoiţi să rătăcească prin locuri izolate, departe de viaţa societăţii, evitând contactul cu cei sănătoşi şi obligaţi să avertizeze de departe pe trecători că sunt cuprinşi de lepră.

Într-o astfel de stare tristă se găseau cei zece leproşi de care vorbeşte Evanghelia de azi, nouă iudei şi unul samarinean, adevărate cadavre vii, care, în disperarea lor, s-au strâns la un loc, purtându-şi osânda prin pustiurile Ţării Sfinte, aşteptându-şi cu resemnare sfâr-

ținut. Dar, ca orice om în disperare, aflând de trecerea Mântuitorului pe acolo, se îndreaptă spre satul respectiv și "stând departe", cum relatează Evanghelia, și-au ridicat glasul și au zis: "Iisuse, Învățătorule, miluiește-ne!" Fără îndoială că unii dintre ei auziseră de minunile Mântuitorului, de multele vindecări de bolnavi pe care le săvârșise – poate chiar le văzuseră pe când trăiau printre oameni – și cu încredere deplină aleargă spre El, ca spre ultima speranță de izbăvire. Fără să-i mai întrebe – ca în alte cazuri – dacă cred sau nu în puterea Sa dumnezeiască, fără să facă deosebire între ei, fiindcă unul era samarinean, fără să-i mustre pentru păcatele lor, Iisus i-a îndrumat să se arate preoților, care, potrivit Legii vechi, erau singurii în drept să constate vindecarea și să dispună revenirea lor printre oamenii sănătoși. N-a mai fost însă nevoie să îndeplinească această prescripție a Legii, căci pe drum s-au vindecat. Aceasta este prima parte a tabloului relatat în Evanghelia de azi, o minune ca oricare alta săvârșită de Mântuitorul, izvorâtă din iubirea Sa față de făptura pe care a creat-o, o minune prin care își arăta din nou dumnezeirea.

Dar pe cât de înălțătoare și de pozitivă este această primă parte a pericopei evanghelice, pe atât de deprimantă este partea a doua. Constantând că s-au curățit dintr-o dată de lepră, nouă din cei zece bolnavi și-au îndreptat pașii spre satele și familiile lor, uitând de binefăcătorul lor. Numai unul din ei, constatând minunea vindecării lui, s-a întors la Mântuitorul, căzând la picioarele Lui, mulțumindu-I și preamărind pe Dumnezeu. Evanghelia ține să precizeze că acesta era samarinean, deci aparținea unui neam desconsiderat de iudei. Dar iată că tocmai acesta a dat dovadă de mai multă omenie, de mai multă dragoste, că era înzestrat cu mai multe virtuți, ca și samarineanul care-l ridicase pe cel căzut între tâlhari, în drumul spre Ierihon, ducându-l la casa de oaspeți și îngrijindu-l, pe când preotul Legii vechi și levitul au trecut nepăsători pe lângă el.

La vederea acestui om, Mântuitorul exclamă plin de indignare: "Oare nu zece s-au curățit? Cei nouă unde sunt? Nu s-a găsit să se întoarcă să dea slavă lui Dumnezeu decât numai acesta, care este de alt neam?" Și, îndreptându-se către cel vindecat, i-a zis, ca și femeii

bolnave de scurgere de sânge sau orbului Bartimeu pe care-i vindecase în alte împrejurări: "Scoală-te și du-te, credința ta te-a mântuit" (Luca 17, 19).

Iubiți credincioși,

Din pericopa evanghelică de azi desprindem două portrete morale: pe de o parte chipul luminos al samarineanului, adevărată pildă de recunoștință față de binefăcătorul său și, pe de altă parte, exemplul negativ al fraților săi de suferință, acum vindecați, ilustrare a ingratitudinii, a lipsei de recunoștință față de cei ce ne-au făcut un bine oarecare.

Din nenorocire, cazurile din urmă s-au repetat în decursul istoriei și sunt atât de multe, neîngăduit de multe, și printre noi. O vorbă din bătrâni spune că "recunoștința este o floare rară", sau se spune adeseori că "binefacerea și recunoștința nu s-au întâlnit niciodată pe drumul acestei vieți", cuvinte care, din nefericire, corespund în mare măsură realității. De aceea, nu avem voie să judecăm prea aspru fapta nedemnă a celor nouă leproși, deoarece de multe ori suntem și noi în situația lor. Cu toții ne bucurăm neîncetat de atâtea daruri și binefaceri din partea lui Dumnezeu, fie că suntem vrednici să le primim, fie că nu suntem, căci după cuvântul Mântuitorului: "El face să răsară soarele său și peste cei răi și peste cei buni și face să plouă și peste cei drepți și peste cei nedrepți" (Matei 5, 45). Toți ne plecăm genunchii în fața sfântului altar sau în fața icoanei și cerem ajutor de sus atunci când suntem în ceas de cumpănă și de primejdii, dar îndată ce rugăciunea ni s-a împlinit, uităm cu ușurință că avem datoria morală să înălțăm și o rugăciune de mulțumire pentru binele pe care l-am primit. De aceea, și astăzi Mântuitorul poate să întrebe, la fiecare Liturghie, în care El este prezent printre noi în Sfânta Împărtășanie: "Oare nu zece s-au botezat în numele Meu și poartă numele de creștin, oare nu zece s-au împărtășit din darurile Mele cele bogate, de viață și de sănătate? Dar ceilalți nouă unde sunt?"

Oare nu sunt atâția și printre noi – nouă din zece, sau 90% – care uită cu prea multă ușurință de recunoștința pe care trebuie să o poarte față de părinții care i-au crescut și chiar și-au jertfit totul în viață pentru ei; față de dascălii care s-au străduit să le împărtășească

tot ce au avut mai bun din vistieria cunoştinţelor lor, faţă de medicii care i-au scăpat de o boală ori chiar le-au salvat propria viaţă sau viaţa părinţilor şi a copiilor?! Oare ne aducem aminte întotdeauna cu recunoştiinţă de cei în vârstă şi cu o experienţă mai bogată de viaţă care ne-au dat un sfat folositor care poate ne-a ferit de atâtea nenorociri? Să ne cercetăm cu sinceritate conştiinţa şi să mărturisim deschis, aici, în faţa sfântului altar, acum, că n-am dat dovadă întotdeauna de recunoştinţă şi că am fost de multe ori asemenea celor nouă leproşi din Evanghelia de azi.

Dar un lucru şi mai trist este acela că oamenii, în genere, nu numai că se arată nerecunoscători faţă de binefăcătorii lor, de orice fel ar fi aceştia, ci mai mult: cel ce-ţi este îndatorat cu recunoştinţă îţi devine de multe ori duşman. Din paginile Sfintei Scripturi cunoaştem asemenea atitudini condambabile. Iuda Iscarioteanul, de pildă, deşi ridicat de Mântuitorul la vrednicia de apostol, nu numai că s-a dovedit nerecunoscător faţă de binefăcătorul său, ci mai mult: L-a dat în mâna celor care aveau să-L osândească la moarte. Vierii necredincioşi, dintr-una din parabolele Mântuitorului, nu numai că n-au arătat recunoştinţă faţă de stăpânul viei, care le-a asigurat un loc de muncă cinstit, ci dimpotrivă, i-au ucis fiul (cf. Matei 21, 33-39). Nu în zadar poporul nostru, în înţelepciunea lui, a surprins astfel de atitudini zicând: "Fă bine şi aşteaptă rău", sau, cu un cuvânt şi mai grav: "Pe cel care nu-l laşi să moară, acela nu te lasă să trăieşti." Oare cum este posibil ca asemenea expresii – sau, mai corect spus, asemenea fapte – să-şi facă loc printre noi? Şi, din păcate, din cele ce vedem în jurul nostru sau auzim de la alţii, constatăm cu durere că aceste cuvinte exprimă o tristă realitate. Aflăm de atâtea ori – din ziare sau din alte părţi – de câte o mamă bătrână şi nenorocită, care a adus pe lume şi a crescut un număr mare de copii, azi fiecare la casa lui, cărora însăşi autoritatea de stat este nevoită să le aducă aminte de obligaţiile morale şi materiale pe care le au faţă de aceea care le-a dat viaţă. Cunoaştem fiecare din noi atâţia oameni care, în loc să fie recunoscători faţă de cei care le-au făcut bine, le devin cei mai înverşunaţi duşmani, căutând cu orice mijloace să-i distrugă, să le facă viaţa amară, să nu-i lase să trăiască în linişte! Oare de unde izvorăsc asemenea gânduri vrăjmaşe, asemenea purtări nevrednice de nu-

mele de creştin şi de fiu al lui Dumnezeu? O explicaţie ar fi că această comportare porneşte din mândrie. În adevăr, omul mândru, în general, se simte umilit în faţa celui care l-a ajutat, simte mereu ruşine că a fost nevoit să fie ridicat de cineva din starea lui în care se găsea, că n-a avut destule puteri să iasă singur la liman şi că a fost necesară intervenţia altuia. Fapta aceasta care arată lipsă totală de recunoştinţă – la care se adaugă răzbunarea – rămâne ca una din cele mai condamnabile atitudini ale unui om şi mai cu seamă ale unui creştin.

Cred că este uşor de desprins învăţătura pe care trebuie s-o reţinem din citirea şi interpretarea pericopei evanghelice de azi. Avem datoria morală să ne arătăm recunoscători, înainte de toate faţă de Dumnezeu, Căruia îi datorăm marele dar al vieţii, sănătatea şi mintea şi Care se îngrijeşte de noi, ne oferă neîncetat darurile Sale cele bogate şi revarsă peste noi atâtea binefaceri." Ce Îi voi da eu Domnului pentru toate câte mi-a dat El mie?" se întreba odinioară psalmistul David (Ps. 115, 3). Recunoştinţa faţă de Creatorul şi Proniatorul nostru ne-o putem exprima, pe de-o parte, prin rugăciuni de mulţumire –şi acest lucru se face mai ales prin participarea la Sfânta Liturghie, care, în fond, este şi un imn de recunoştinţă al Bisericii şi al credincioşilor pentru marele dar al jertfei celei fără de sânge care se săvârşeşte pentru noi. Toate zilele vieţii noastre, izbânzile, clipele de fericire, bucuriile duhovniceşti, să le însoţim de câte o rugăciune de mulţumire către Dumnezeu!

Pe de altă parte, recunoştinţa faţă de Dumnezeu ne-o manifestăm şi prin atitudinea pe care o avem faţă de creatura Sa, adică faţă de semenii noştri. "Mulţumiţi tuturor pentru toate... mulţumiţi celor ce vă fac bine şi rugaţi-vă pentru dânşii", ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel. Recunoştinţa noastră trebuie să se îndrepte către părinţii noştri care ne-au crescut şi prin străduniile şi jertfele cărora avem astăzi un rost în viaţă. "Cinsteşte pe tatăl şi pe mama ta", spune una din poruncile Decalogului, repetată şi de Sfântul Apostol Pavel în Epistola către efeseni (6, 2), ca fiind "cea dintâi poruncă". Aceeaşi recunoştinţă să se îndrepte şi "către cei ce sunt în înalte dregătorii, ca să petrecem viaţă paşnică şi liniştită, întru toată cuviosia şi bunăcuviinţa", după cuvântul aceluiaşi Apostol (I Tim. 2, 1-2), ca unii care se străduiesc să ne înalţe ţara, să trăim în pace şi în linişte.

Datorăm recunoștință, în aceeași măsură, părinților noștri sufletești – preoți și duhovnici – care ne îndrumă pe calea virtuții și a binelui; înaintașilor noștri, care, prin râvna și de multe ori prin jerfa vieții lor, ne-au făurit țara și condițiile de viață din ea; marilor creatori de valori spirituale și materiale care au contribuit la progresul omenirii, deci, implicit, au lucrat și pentru noi; semenilor noștri, indiferent de neam, de credință, de vârstă ori de starea lor socială, – cum ne învață Apostolul de azi (Col. 3, 11) – care ne-au ajutat într-un fel sau altul cu un sfat bun, cu un sprijin material când am fost în lipsă, cu o vorbă de mângâiere când eram în clipe de durere sau în orice alte împrejurări.

Recunoștința noastră trebuie să fie întotdeauna pe măsura binelui primit, să fie sinceră, dezinteresată, pornită din inimă și să corespundă întru totul simțirii noastre lăuntrice. Ea nu trebuie să fie de circumstanță sau de moment, ci ca o izbucnire a întregii noastre ființe, arătând prin aceasta că am primit cu bucurie binele care ni s-a făcut, că acest bine ne-a fost de mare ajutor, că ne simțim legați sufletește de binefăcătorul nostru și îndatorați față de el. Recunoștința trebuie să fie mărturia sinceră, prin grai și mai ales prin faptă, a iubirii față de cel ce ne-a ajutat, căci ea nu este altceva decât o parte integrantă a iubirii pe care o datorăm lui Dumnezeu și aproapelui nostru. Amin.

PREDICA
LA DUMINICA A 30-A DUPĂ RUSALII
(Dregătorul bogat – Luca 18, 18-27)

Urmarea lui Hristos

"Vino și urmează-Mi Mie"
(Luca 18, 22)

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de azi constituie un binevenit prilej de a vorbi despre viața veșnică, dar mai cu seamă despre urmarea lui Hristos, la care ne cheamă El Însuși. Sfinții Evangheliști Matei și Luca prezintă un dregător – despre care Sf. Matei spune că era tânăr – care-L întreabă pe Mântuitorul ce trebuie să facă pentru ca să moștenească viața de veci. Nu era un om de rând, nici un fariseu ipocrit, nici un învățător al Legii vechi, ci un om bine intenționat, care dorea în mod sincer să știe cum să se comporte în această viață pământească pentru a putea moșteni pe cea veșnică. Mântuitorul îi recomandă să îndeplinească poruncile Legii vechi, date de Dumnezeu lui Moise, din care redă doar cinci, care privesc mai cu seamă viața morală a omului (desfrânare, ucidere, furt, minciună) inclusiv respectul pe care-l datora părinților săi, precum și porunca specifică noii Sale învățături și care apare numai la Evanghelistul Matei: "să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei 19, 19).

La răspunsul dregătorului că a împlinit acele porunci "din tinerețea lui", Mântuitorul vine cu o recomandare, prezentată în Evanghelia de la Luca prin cuvintele "încă una îți lipsește", iar la Matei apare ca un sfat, "dacă vrei să fii desăvârșit": "vinde toate câte ai și le împarte săracilor și vei avea comoară în cer, apoi vino și-Mi urmează Mie" (Luca 18, 22; cf. Matei 19, 21).

S-a petrecut atunci un lucru care era de așteptat: omul drept și temător de Dumnezeu care păzea poruncile lui Moise din tinerețe "s-a întristat, căci era bogat". Iubirea de argint, dorința de a-și spori bogăția, pun stăpânire pe întreaga lui ființă și, respingând îndemnul

Mântuitorului de a renunța la bogăție în folosul săracilor, dregătorul bogat preferă să piardă viața veșnică. Se asemăna astfel cu bogatul nemilostiv care nesocotise pe săracul Lazăr sau cu bogatul căruia i-a rodit țarina. Și atunci Mântuitorul face această tristă constatare: "Cât de greu vor intra cei ce au averi în împărăția lui Dumnezeu. Că mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului, decât să intre bogatul în împărăția lui Dumnezeu". Iar la întrebarea unor ascultători: "Și cine poate să se mântuiască", Mântuitorul le răspunde: "Cele ce sunt cu neputință la oameni, sunt cu putință la Dumnezeu" (Luca 18, 24-27).

Aceasta nu înseamnă că numai cei săraci vor moșteni împărăția cerurilor sau că Biserica ar condamna bogăția și ar recomanda sărăcia. Dimpotrivă, întotdeauna s-a apreciat că bunăstarea materială a fiecărui individ, a fiecărui cetățean, este o componentă a bunăstării materiale sau a înfloririi economice a unei țări întregi. Dar Biserica – și societatea întreagă, de altfel – au condamnat întotdeauna mijloacele necinstite de îmbogățire, ca și faptul că bunurile materiale prisositoare nu sunt întrebuințate potrivit moralei creștine, în concret, oferind o parte și celor lipsiți, unor instituții de asistență socială sau culturală, unor așezăminte bisericești, ca în felul acesta să contribuim la progresul economic, cultural și chiar spiritual al societății, al unei țări. Avem atâtea exemple de sfinți, ca Vasile cel Mare și Nicolae, sau mari filantropi care și-au păstrat numai strictul necesar pentru ei, iar restul a fost oferit celor mulți care aveau nevoie de ajutorul lor.

Iubiți credincioși,

Textul simplu și grăitor al pericopei care s-a citit la această Liturghie este, fără îndoială, mai actual ca oricând. Pe toate meridianele discrepanța dintre bogați și săraci se adâncește tot mai mult, încât pe glob trăiesc un număr destul de mic de milionari, care se îmbracă "în porfiră și vison", ca bogatul din Evanghelie, iar mulțimi nesfârșite de oameni, mai ales din lumea a treia, nu au cu ce să se hrănească, întocmai ca săracul Lazăr. Până și în țara noastră, deși în urmă cu câțiva ani nu putea fi vorba de oameni bogați, iată că au apărut atâția care ne sfidează acum pe toți cu bogăția lor. Dacă Mântuitorul ar fi și acum printre noi și ar sfătui pe acești oameni să-și împartă bunurile celor săraci și apoi să-L urmeze, putem fi convinși că nici unul nu

i-ar urma îndemnul. Bogăția este, pentru ei, ceva concret, ceva care te subjugă, te prinde în mrejele ei și te împiedică să mai gândești și la semenul tău aflat în suferință și cu atât mai puțin la Hristos pe care nu Îl vezi și la lumea de dincolo, în care acești oameni desigur nu cred, nu sunt convinși de realitatea și de veșnicia ei.

Iubiți credincioși,

Fără îndoială că între noi cei ce trecem pragul sfintelor biserici ca să cerem ajutor și binecuvântare de la Dumnezeu nu se găsesc oameni din această categorie, pentru că, de regulă, bogatul nu este interesat de cele care privesc viața viitoare, ci este interesat numai de cele pământești, este preocupat cu rezolvarea problemelor sale financiare, încât nu are timpul fizic necesar ca să-I acorde și lui Dumnezeu măcar o oră într-o săptămână ca să vină în biserică și să se roage.

În această situație, este firesc să ne întrebăm: ce avem de făcut noi credincioșii, noi cei care facem să primeze bunurile spirituale față de cele materiale? Consider că noi ar trebui să medităm mai adânc asupra părții finale din îndemnul pe care l-a adresat Mântuitorul dregătorului din Evanghelia de azi: "vino și urmează-Mi Mie", o chemare care se adresează peste veacuri tuturor celor care mărturisesc că sunt creștini, dar și altora. De aproape două mii de ani Biserica noastră cheamă neîncetat pe oameni să-I urmeze lui Hristos Domnul, să imite viața Lui pământească de Om fără păcat, ca El să fie pentru fiecare din noi un model desăvârșit de viață. Dar cum trebuie să-L urmăm pe Hristos? O primă cale este cea recomandată de Mântuitorul chiar în pericopa evanghelică de astăzi, adică îndeplinirea celor zece porunci ale Legii vechi, care sunt obligatorii și pentru noi creștinii.

Un alt mijloc de urmare a lui Hristos ni-l recomandă Sf. Apostol Pavel în textul "apostolului" citit azi, o pericopă din Epistola pe care a adresat-o credincioșilor din Colose, cărora le scria: "Îmbrăcați-vă, așadar, ca niște sfinți și iubiți aleși ai lui Dumnezeu, cu simțăminte de îndurare, de bunătate, de smerenie, de blândețe, de îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unul altuia... și așa după cum Hristos v-a iertat vouă, așa să iertați și voi. Iar mai presus de toate acestea, îmbrăcați-vă întru iubire, care este legătura desăvârșirii. Și în inimile voastre să domnească pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați ca să fiți un singur trup și fiți mulțumitori. Cuvântul lui

Hristos să locuiască întru voi cu bogăție. Învățați-vă și povățuiți-vă între voi cu toată înțelepciunea. Cântați în inimile voastre lui Dumnezeu, mulțumindu-I în psalmi, în laude și în cântări duhovnicești" (Col. 3, 12-16). Iată un întreg "program" de a urma lui Hristos, pe care l-a respectat în primul rând însuși Sf. Apostol Pavel, care, la chemarea specială a lui Hristos, a lăsat toate ale lumii, îndurând lipsuri, suferințe și prigoane, închisoare, condamnare la moarte în Roma, gătindu-i-se "cununa dreptății", cum va spune el însuși (II Tim. 4, 8). L-au urmat și L-au mărturisit pe Hristos atâția martiri din primele trei veacuri creștine, atâția Sfinți Părinți, atâția călugări care au părăsit lumea cu toate ale ei, trăind în post și rugăciune, în unire neîntreruptă cu Hristos, ca și neomartirii din vremurile mai noi sau sutele de milioane de creștini care au urmat lui Hristos, potrivit îndrumărilor date de El Însuși și de Biserică.

Un mare teolog grec din veacul al XIV-lea, Nicolae Cabasila, trecut nu demult în rândul sfinților de Biserica greacă, a scris o carte de spiritualitate ortodoxă intitulată *"Despre viața în Hristos"*. El pune în lumină alte căi prin care putem să-I urmăm lui Hristos, subliniind faptul că viața în Hristos se dobândește "prin dar de sus și prin strădania noastră", prin Sfintele Taine, mai ales prin Sfânta Euharistie, pe care el o consideră "desăvârșirea tuturor celorlalte Taine". Iată câteva din învățăturile acestui mare teolog, care sunt în directă legătură cu Evanghelia de azi: "După cum cel ce se iubește pe sine își îndreaptă gândul numai la bunurile din această viață, tot așa și sufletele celor care Îl iubesc numai pe Dumnezeu au mintea pironită numai la fericirea veacului ce va să vie, se cred bogați în avuții viitoare, sunt mândri de ele, se laudă cu strălucirea lor, parcă ar câștiga cununi de biruință când se roagă lui Dumnezeu și saltă de bucurie când aduc Domnului închinăciuni. Oamenii care trăiesc numai pentru ei înșiși, chiar și când se bucură de o bucurie adevărată, tot nu pot avea un ceas de bucurie curată ...În schimb, bucuria celor care-și leagă toată viața de Dumnezeu este curată, fără umbră de întristare, pentru că întru Domnul avem multe pricini de bucurie, iar de întristare nici una" (*Despre viața în Hristos*, trad. T. Bodogae, ediția 1997, p. 230). Iată două texte semnificative, care ne prezintă câteva îndemnuri privind modul în care trebuie să ne orânduim viața ca să urmăm lui Hristos, să urcăm mereu pe treptele desăvârșirii creștine.

Dar prezentând aceste îndemnuri, trebuie să ţinem seama şi de faptul că noi nu trăim izolaţi, nu suntem singuri, ci într-o comuniune cu fraţii noştri de un neam şi o credinţă. Drept aceea, aş reveni la cuvintele adresate de Sf. Apostol Pavel colosenilor. "Învăţaţi-vă şi povăţuiţi-vă între voi cu toată înţelepciunea" (Col. 3, 16). Azi, mai mult ca oricând, avem nevoie de înţelepciune, de învăţătura celor mai luminaţi către cei neştiutori, de povaţa celor mai vârstnici adresată celor tineri. Să ne gândim în primul rând la faptul că astăzi "mulţi se poartă ca duşmani ai crucii lui Hristos", cum scria Sf. Apostol Pavel filipenilor (Filip. 3, 18). Într-adevăr, Biserica are acum parcă mai mulţi duşmani ca altădată; au apărut atâţia prooroci mincinoşi care vin la noi să-L vestească pe Hristos în maniere necunoscute până acum şi numai din interese materiale; au apărut atâtea secte care pretind că ele ar deţine adevărul revelat de Iisus Hristos, încercând prin cei amăgiţi să amăgească şi pe alţii; au apărut şi aşa zise "secte satanice", care duc la pierzare mai cu seamă tineri neştiutori şi nevinovaţi, cărora le otrăvesc sufletele cu învăţăturile lor mincinoase; au apărut atâţia apărători ai desfrâului sub toate formele lui; au apărut atâţia denigratori ai Bisericii şi ai slujitorilor ei, mai cu seamă prin presa din ultima vreme.

Şi atunci, cum să-L urmăm pe Hristos în această conjunctură cu totul defavorabilă, când forţe ale întunericului încearcă să răstoarne valorile veşnice ale Evangheliei şi tradiţiile creştine de veacuri ale neamului nostru? Dar tocmai aceste lucruri ne îndatorează şi mai mult să-L urmăm pe Hristos, dar să arătăm şi altora adevărata cale spre El. Puterea noastră, sau mai bine-zis rezistenţa noastră, trebuie să stea în aceea ca noi, cei tari în credinţă, să îndrumăm pe cei slabi, să-i învăţăm pe cei neştiutori, să-i aducem pe cei rătăciţi la lumina adevărului. Este şi aceasta o formă prin care-L urmăm pe Hristos, o formă prin care ne dovedim ataşamentul faţă de Biserica Lui, o formă a solidarităţii şi a unităţii care trebuie să existe în noi, o formă concretă a dragostei şi a samaritenismului faţă de aproapele nostru căzut între tâlharii veacului acestuia. Dacă vom şti să împlinim toate acestea, vom putea spune şi noi cu Sfântul Apostol Pavel: "Nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel care trăieşte în mine" (Gal. 2, 20), Care trăieşte în lume, ca să lumineze lumea şi pe noi toţi. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA DINAINTEA NAŞTERII DOMNULUI
(A Sfinţilor Părinţi după trup ai Domnului – Matei 1, 1-25)

Profeţii mesianice

"Şi (Maria) va naşte Fiu, Căruia tu Îi vei pune numele Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcatele lor"
(Matei 1, 21)

Iubiţi credincioşi,

Suntem în preajma marelui praznic al Naşterii Domnului, când Fiul lui Dumnezeu coboară din nou printre noi, ca să auzim mesajul divin adus de oastea cerească: "Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bună voire" (Luca 2, 14). Duminica de astăzi este numită, în cărţile noastre de slujbă şi în calendare, "a Sfinţilor Părinţi după trup ai Domnului". În această Duminică, Biserica a rânduit ca la Sfânta Liturghie să se citească o pericopă evanghelică mai puţin obişnuită, şi anume primul capitol din Evanghelia de la Matei, intitulat, în diferite traduceri: Cartea neamului lui Iisus Hristos (sau Genealogia) şi naşterea lui Iisus Hristos. Capitolul respectiv are două părţi: genealogia propriu-zisă (v. 1-17) şi o relatare succintă a naşterii lui Iisus, mai bine spus o convorbire a îngerului Domnului cu dreptul Iosif, privitoare la Pruncul pe care-L va naşte Fecioara prin lucrarea Sfântului Duh, raportată şi la proorocia lui Isaia (v. 18-25). Trebuie să ştim că o altă genealogie apare şi în Evanghelia de la Luca, dar aceasta o aşează la începutul activităţii lui Iisus, când "era ca de treizeci de ani" şi – spre deosebire de Matei – o prezintă în sens ascendent şi o duce până la "Adam, fiul lui Dumnezeu", voind să arate că Iisus Hristos nu aparţine numai "poporului ales", ci omenirii întregi (Luca 3, 23-38).

În Evanghelia de la Matei sunt prezentate numele strămoşilor după trup ai lui Iisus Hristos, 42 la număr, grupate în trei serii sau pe-

rioade, fiecare cu câte 14 nume: prima de la Avraam până la regele şi proorocul David, epoca formării poporului evreu, a doua de la David la strămutarea evreilor în Babilon, epoca măririi şi apoi a decăderii acestui popor, iar a treia de la captivitatea babiloneană până la Hristos, perioada aşteptării lui Mesia. Faptul că fiecare perioadă cuprinde 14 nume, deci de două ori câte şapte, se explică prin aceea că în simbolismul biblic cifra şapte era considerată ca "sfântă", în sensul că în această zi s-a odihnit Dumnezeu după cele şase zile ale creaţiei (Fac. 2, 2), iar în porunca a patra a Decalogului se cerea în chip expres respectarea zilei a şaptea ca zi de odihnă (Ieş. 20, 8-9); iar psalmistul David lăuda pe Domnul Dumnezeu de şapte ori în zi. Însuşi Mântuitorul acordă o importanţă aparte acestei cifre, atunci când spunea ascultătorilor Săi să ierte de şaptezeci de ori câte şapte din greşelile aproapelui.

Prin această "genealogie", Evanghelistul Matei n-a voit să facă altceva decât să aducă o mărturie asupra "istoricităţii" Mântuitorului, o dovadă că El aparţine istoriei. În această genealogie apar patriarhii Avraam, Isaac şi Iacob, apar regii David, autorul psalmilor, şi fiul său Solomon, autorul cărţilor numite "Proverbele" şi "Ecclesiastul", Zorobabel, cel care a rezidit templul din Ierusalim, dreptul Iosif, ocrotitorul Sfintei Fecioare Maria şi al Pruncului Iisus. Din această genealogie aflăm că Mântuitorul aparţine unei familii de seamă – David, Solomon şi alţii, – toţi făcând parte din "poporul ales" de Dumnezeu. Alături de bărbaţi evrei, apar şi câteva nume de femei străine, ca Tamara şi Rahab cananeence, Rut moabiteancă sau Batşeba, hitită (heteancă). Iar prin Avraam, primul menţionat în acest "tabel genealogic", se ajunge la un alt şir de patriarhi ai Vechiului Testament, menţionaţi în prima carte din Biblie, Facerea, ajungând până la Adam, omul creat de Dumnezeu, aşa cum este cazul în "genealogia" de la Luca. Prin acestea, Mântuitorul aparţine, după trup, unei familii mult mai mari de popoare semitice, orientale, încât se poate spune că prin însăşi naşterea Sa, El a întemeiat o împărăţie universală şi anume Biserica Sa, în care trebuie să intre toate popoarele lumii, cu drepturi egale şi care să se bucure – în egală măsură – de roadele lucrării Sale mântuitoare.

Prin această genealogie, Sfântul Evanghelist Matei mai urmăreşte să arate strânsa legătură dintre Vechiul şi Noul Testament. Ar trebui să menţionăm că, spre deosebire de cel de-al patrulea evanghelist, – Sfântul Apostol Ioan – Matei se adresează evreilor, conaţionalii săi, prezentând natura umană a lui Iisus Hristos. În schimb, Sfântul Apostol Ioan – care se adresează tuturor popoarelor – în cunoscutul "Prolog" al Evangheliei sale, care se citeşte în ziua întâi de Paşti, pune în lumină originea divină, din veşnicie, a Mântuitorului. În felul acesta, Evangheliile se completează, pentru ca să facă cunoscută natura divino-umană a Mântuitorului, să sublinieze faptul că El este Dumnezeu adevărat şi Om adevărat.

Praznicul de astăzi, cu pericopa evanghelică citită, ne oferă prilejul de a ne îndrepta gândurile către marii prooroci ai Vechiului Testament care, în scrierile lor, au profeţit timpul, locul şi împrejurările în care avea să se nască Iisus Hristos. De fapt, prima făgăduinţă a unui Mântuitor a făcut-o Dumnezeu Însuşi părinţilor neamului omenesc, Adam şi Eva, după căderea în păcat, vestind Evei că dintre urmaşii ei se va naşte un Izbăvitor care va zdrobi capul şarpelui, adică al răului, text cunoscut sub numele de "protoevanghelie", prima profeţie a speranţei pentru mântuirea omului căzut în păcat (cf. Fac. 3, 15). Aceleaşi idei apar şi în câţiva din psalmii lui David. Dar cel mai luminat de Duhul Sfânt pentru vestirea lui Mesia a fost proorocul Isaia, care a şi fost supranumit "evanghelistul Vechiului Testament". Sunt prea bine cunoscute versetele prin care profeţeşte Naşterea Sa din Fecioara Maria: "Iată Fecioara va lua în pântece şi va naşte Fiu şi va chema numele Lui Emanuel" (Is. 7, 14), text care este reprodus întocmai de Sfântul Evanghelist Matei, – cu precizarea că "Emanuel" se tâlcuieşte "Cu noi este Dumnezeu" (1, 23), – iar Luca pune aceste cuvinte în gura îngerului Gavriil când o vesteşte pe Fecioara Maria că va naşte un Fiu prin lucrarea Duhului Sfânt (cf. Luca 1, 31).

În cartea aceluiaşi Isaia se întâlnesc şi alte texte privitoare la naşterea şi misiunea lui Iisus pe pământ: "Prunc s-a născut nouă, un fiu s-a dat nouă, a cărui stăpânire e pe umărul Lui şi numele Lui se cheamă: Înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare şi biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie. Şi mare va fi stăpânirea Lui şi pacea Lui nu va avea hotar. Va împărăţi pe tronul şi

peste împărăția lui David ca s-o întărească și s-o întemeieze prin judecată și prin dreptate de acum și până în veac." (Is. 9, 5-6). Misiunea Lui pe pământ este prezentată de același prooroc în capitolul 11, dar mai cu seamă în capitolele 42 și 61 ale cărții sale. Sfântul Evanghelist Luca relatează acest fapt la începutul propovăduirii Sale, când Iisus a intrat într-o zi de sâmbătă în sinagoga din Nazaret, și I S-a dat cartea proorocului Isaia, iar El a citit textul: "Duhul Domnului peste Mine, că El M-a uns ca să le binevestesc săracilor, M-a trimis să-i vindec pe cei cu inima zdrobită, robilor să le propovăduiesc dezrobirea și orbilor vederea, pe cei asupriți să-i eliberez." Dar Sfântul Luca face și o completare: "Și (Iisus) a început să le spună: Astăzi s-a plinit această Scriptură în urechile voastre" (Is. 61, 1; Luca 4, 18 și 21). Iar capitolul 53 este consacrat jertfei sale pe cruce, pentru mântuirea oamenilor: "El păcatele noastre le poartă și pentru noi rabdă durere... El pentru păcatele noastre a fost rănit și pentru fărădelegile noastre a pătimit... și noi prin rana Lui ne-am vindecat. Noi toți ca niște oi ne-am rătăcit... iar Domnul L-a dat pe El pentru păcatele noastre... ca o oaie la înjunghiere S-a adus și ca un miel de glas în fața celui ce tunde, așa El nu-și deschide gura. Întru smerenia Lui I s-a răpit dreptatea și neamul Său cine-l va spune? Că viața Lui s-a luat de pe pământ" (Is. 53, 4-8); ultimele versete au fost introduse și în textul Sfintei Proscomidii, făcută de preot în taină, în altar, înainte de începerea Sfintei Liturghii.

Un alt prooroc, Miheia, contemporan cu Isaia, făcea o profeție cu privire la locul nașterii lui Mesia prin cuvintele: "Și tu, Betleeme, Efrata, mic ești între miile lui Iuda, dar din tine va ieși stăpânitor peste Israel, iar obârșia Lui este dintru început, din zilele veșniciei" (Mih. 5, 1), text care a fost reprodus aproape întocmai de către Sfântul Evanghelist Matei, când prezintă Nașterea Domnului Iisus, el fiind redat chiar de "arhiereii și cărturarii poporului" convocați de regele Irod ca să-i consulte în legătură cu acest eveniment (cf. Matei 2, 4-6). Proorocul Daniel a vestit timpul în care vor avea loc Patimile Mântuitorului (cf. Dan. 9, 26-27). Sub inspirație dumnezeiască avea să constate, mai târziu, Sfântul Apostol Pavel că "în multe rânduri și în multe feluri le-a grăit Dumnezeu odinioară părinților noștri, prin prooroci, iar în zilele acestea de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul" (Evr. 1, 1-2).

Deci întreg Vechiul Testament a fost o pregătire pentru venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu. El avea să vină în momentul în care totul era pregătit pentru ca poporul evreu, dar și celelalte popoare, să poată primi învățătura cea nouă care avea să despartă în două istoria lumii; a venit "la plinirea vremii", cum avea să constate Sfântul Apostol Pavel (Gal. 4, 4).

Mântuitorul Însuși, după slăvita Sa Înviere, în drumul de la Ierusalim la Emaus, însoțit fiind de Luca și Cleopa, "le-a tâlcuit din toate Scripturile cele despre El, începând de la Moise și de la toți proorocii" (Luca 24, 27).

Iubiți credincioși,

Ne mai despart doar câteva zile de măritul Praznic al Nașterii Domnului. Cei care nu s-au spovedit și nu s-au împărtășit cu Trupul și cu Sângele Domnului, este bine să o facă acum! Aduceți și pe cei mici ai casei la scaunul de spovedanie, ca să-i obișnuiți cu mărturisirea, și să pregătiți din timp pe fiii cei buni ai Bisericii de mâine! Împăcați-vă cu cei care ați fost în ceartă, iertați pe cei ce v-au făcut vreun rău, uitați cuvintele de ocară pe care vi le-au adresat! Primiți cu bucurie colindătorii, ca să vă vestească Nașterea Domnului, așa cum i-au primit de veacuri și înaintașii noștri cei mutați la Domnul! Rugați-vă pentru aceștia, căci ei se roagă în cer pentru noi!

Fiul lui Dumnezeu coboară din scaunul slavei Sale la noi, pentru ca să trăiască cu noi și printre noi. Drept aceea, să-L simțim aproape de sufletul nostru și să-I aducem, ca și magii, darurile noastre: aurul faptelor bune pe care le-am făcut, smirna credinței și a iubirii față de El și tămâia recunoștinței pentru tot binele pe care l-a revărsat asupra noastră. Și dacă cei trei magi s-au întors pe o altă cale în țara lor, tot așa să facem și noi: să ne întoarcem de pe drumul păcatului, spre drumul care duce la Betleemul duhovnicesc al iubirii de Dumnezeu și de oameni, spre drumul faptelor bune, al rugăciunii, al împlinirilor poruncilor Celui Ce se va naște din nou pentru noi și pentru a noastră mântuire. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA DUPĂ NAŞTEREA DOMNULUI
(Fuga în Egipt – Matei 2, 13-23)

Irod cel vechi – Irozi noi

Iubiţi credincioşi,

Iată că bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să petrecem cu pace şi alese bucurii duhovniceşti slăvitul praznic al Naşterii Domnului, iar copiii ne-au readus în suflete versul şi melodia colindelor tradiţionale româneşti, aşa cum ni le-au lăsat, din moşi-strămoşi, înaintaşii noştri. Acum suntem în ultima Duminică din acest an, zi în care ar trebui să facem un bilanţ al faptelor şi împlinirilor noastre, ca şi al necazurilor şi durerilor din anul care se va încheia curând, ca apoi să pornim, cu încredere în Dumnezeu, spre zări noi, spre anul care vine, pe care ni-l dorim mai bun, mai plin de realizări, cu mai multe roade duhovniceşti.

Dar iată că Evanghelia de azi ne prezintă un episod trist legat de Naşterea Pruncului Sfânt Iisus. Din relatările Sfântului Apostol şi Evanghelist Matei, aflăm că au sosit în Ierusalim "magii de la Răsărit" (cf. Matei 2, 1), prin care trebuie să înţelegem nişte astrologi, oameni care se ocupau cu prezicerea viitorului pe baza studiului corpurilor cereşti, în speţă a stelelor. După tradiţie, ei ar fi fost persani, babilonieni sau arabi, fie preoţi, fie regi locali. Tot după tradiţie, numele lor erau Melchior, Balthazar şi Gaşpar. Ajungând în Ierusalim şi interesându-se de locul în care S-a născut Iisus, regele Irod – supranumit "cel Mare" sau Idumeul –care domnea de peste 30 de ani, – înştiinţat de oamenii săi, i-a chemat pe magi la el, apoi a convocat "pe toţi arhiereii şi cărturarii poporului" (Matei 2, 4), aflând de la ei că Iisus se va naşte – potrivit profeţiei lui Miheia (5, 1) în Betleemul Iudeii. Drept aceea, Irod i-a trimis pe magi la Betleem – situat la aproximativ 15 km de Ierusalim – ca să-L caute pe Prunc,

ceea ce au şi făcut, fiind călăuziţi de aceeaşi stea pe care o văzuseră şi în ţara lor. L-au găsit împreună cu Maria, mama Lui, I s-au închinat şi I-au prezentat darurile lor: aur, tămâie şi smirnă.

Înştiinţaţi în vis de un înger al Domnului să nu mai revină la Irod, în Ierusalim, magii s-au întors pe o altă cale în ţara lor (Matei 2, 1-12). Acelaşi înger îl înştiinţează, tot atunci, pe dreptul Iosif să ia Pruncul şi pe mama Lui şi să fugă în Egipt, pentru că Irod voia să omoare Pruncul, deoarece El putea fi un virtual "rege al iudeilor", aşa cum L-au prezentat magii (cf. Matei 2, 2), deci un viitor pretendent la tronul de rege pe care-l ocupa. Dându-şi seama că planurile i-au fost dejucate, ţinând cont de pericolul pe care-L prezenta Pruncul Iisus – pentru el –, Irod ordonă ca toţi copiii sub doi ani din Betleem şi împrejurimile lui să fie ucişi, în speranţa că printre ei se va găsi şi Cel căutat de magi. Trebuie să spunem că această crimă este consemnată nu numai în Evanghelia de la Matei, ci este cunoscută şi din unele izvoare istorice profane, iar istoricul iudeu contemporan, Iosif Flaviu, îl prezintă pe Irod ca un mare tiran, întrucât a dat dispoziţii să fie ucişi chiar şi unii din membrii familiei, între care şi trei fii ai săi. Deci pruncuciderea ordonată de Irod a fost un fapt istoric real. Se împlinea proorocia lui Ieremia, făcută cu secole înainte, reluată şi în Evanghelia de la Matei, în pericopa citită azi. Potrivit tradiţiei, au fost ucişi atunci 14.000 de prunci. Biserica a rânduit ca ei să fie cinstiţi ca "mucenici", în fiecare an, în ziua de 29 decembrie. Regele tiran moare în anul 4 după Naşterea lui Hristos, şi atunci un înger al Domnului se arată din nou în vis lui Iosif, în Egipt, poruncindu-i să se întoarcă, cu Iisus şi cu mama Lui, în pământul lui Israel. Nu s-au stabilit în Iudeea, deci în sudul Ţării Sfinte, pentru că acolo domnea acum Arhelau, fiul lui Irod, crud şi sângeros ca şi tatăl lui. S-au îndreptat atunci spre nordul Ţării Sfinte, în Galileea, în oraşul Nazaret. (Matei 2, 19-23).

Prezentarea cronologică exactă a acestor evenimente este greu de făcut, pentru că Sfântul Evanghelist Matei este foarte lacunar. În orice caz, fuga în Egipt a avut loc după, cel puţin 40 de zile de la naştere, din moment ce Sfânta Evanghelie de la Luca prezintă aducerea lui Iisus la templul din Ierusalim la 40 de zile după naştere (Luca 2, 22-39), fără să amintească de fuga lor în Egipt.

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de azi ne poate sugera mai multe teme: dorința magilor de a-L cunoaște și de a se închina Pruncului Sfânt, ocrotirea care I-a arătat-o dreptul Iosif, care a înfruntat lungimea și oboseala drumului de la Betleem până în Egipt – peste 400 de km –, dar și o temă mai puțin obișnuită și anume despre dușmanii sau vrăjmașii lui Hristos și ai Bisericii pe care a întemeiat-o pe pământ.

Din cele ce am auzit, ne putem da seama că Nașterea lui Iisus Hristos a fost un prilej de bucurie, dar și de întristare, prin uciderea atâtor prunci nevinovați. Am putea spune că este prima prigoană sau persecuție împotriva lui Hristos, care a continuat apoi, pe parcursul a două mii de ani de viață creștină. Irod a fost primul care s-a temut de Iisus și I-a devenit primul prigonitor. Dar, din nefericire, numărul irozilor s-a înmulțit mereu și se perpetuează până în zilele noastre. În afară de Irod, Mântuitorul a fost prigonit de cărturari și farisei, prin uneltirile cărora a fost prins, judecat și osândit la moarte, dar El a biruit moartea prin Învierea Sa cea de a treia zi. După întemeierea Bisericii, a fost ucis cu pietre Sfântul Arhidiacon Ștefan, considerat ca primul ei mucenic, pe care-l prăznuim la 27 decembrie. Au fost prigoniți Sfinții Apostoli de aceiași cârmuitori spirituali ai poporului iudeu, ca apoi să înceapă un șir lung de persecuții din partea împăraților romani. Împăratul Nero (54-68 d. Hr.) este cel care inaugurează seria persecuțiilor, zece la număr, între numeroșii creștini martirizați la Roma numărându-se și Sfinții Apostoli Petru și Pavel. Ele au culminat sub împăratul Dioclețian (284-305 d. Hr.), poate mai sângeros decât Nero, la începutul secolului al IV-lea. În cursul persecuției sale, au suferit moarte martirică mulți creștini daco-romani de pe ambele maluri ale Dunării, dar mai ales din Dobrogea. Deși împăratul Constantin cel Mare a dat libertate creștinismului prin cunoscutul Edict de la Mediolanum (Milano), din anul 313, persecuțiile au fost reluate temporar de împărații Liciniu, iar mai târziu de Iulian Apostatul. Toți cei care au pătimit pentru Hristos au fost trecuți de Biserică în rândul "sfinților mucenici", pomenirea lor făcându-se în fiecare an, în ziua morții lor.

Dar Biserica a cunoscut persecuții și în alte perioade istorice sau în alte părți ale lumii. Misionari trimiși mai ales de la Roma au avut

de înfruntat împotriviri mari, chiar sângeroase, din partea multor conducători autohtoni din Asia – îndeosebi în China și Japonia –, din America, din Africa sau din Australia. Adepții religiei islamice au ucis, de asemenea, mulți alți creștini, mai ales în Orientul Apropiat, ori i-au silit să se islamizeze. Deci Biserica a avut martiri și în epoca modernă a istoriei lumii. Din nefericire, cele mai teribile persecuții antireligioase se înregistrează în veacul al XX-lea, mai cu seamă în Rusia lui Stalin, unde au fost arestați ori au murit în deportare în Siberia, în Kazahstan și la Polul Nord milioane de oameni – în majoritate creștini ortodocși – între care zeci de mii de preoți, călugări și ierarhi, dar și în Germania, Spania și alte țări europene. Putem afirma că Biserica a avut "Irozii" ei chiar și în vremurile foarte apropiate de noi, vremuri pe care cei mai în vârstă le-au trăit. Bisericile Ortodoxe naționale – dar și cea romano-catolică – au trecut pe aceștia în "sinaxarele" sau calendarele lor, sub denumirea de "neomartiri", fiind cinstiți ca și martirii sau mucenicii din primele veacuri creștine.

Pe lângă acești Irozi sângeroși, Biserica a avut și are – mai ales astăzi – alți Irozi, care caută să nimicească sufletele creștine, mai cu seamă sufletele nevinovate ale tinerilor. Ei sunt aceia pe care Mântuitorul îi prezintă ca "prooroci mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori" (Matei 7, 15). Sunt așa numiții "Martori ai lui Iehova" și alți sectari, iar mai nou chiar și adepți ai unor culte orientale, care caută să prindă în mrejele lor sufletele ortodoxe românești. De aceștia trebuie să ne ferim, dar trebuie să-i ferim mai ales pe copiii noștri, așa cum ne îndeamnă Mântuitorul. Să ne păstrăm credința în fața tuturor acestor noi vrăjmași ai Bisericii, cu încredințarea că așa cum dușmanii cei vechi au pierit, tot așa vor pieri și aceștia, iar copiii, viitorul Bisericii și al neamului, vor supraviețui.

Dar mai este, iubiți credincioși, și o ucidere de prunci pe care o săvârșesc azi unele mame – numite Irodiade – care își ucid pruncii încă în pântecele lor, iar altele îi ucid în alt chip, abandonându-i ori încredințându-i unor instituții de asistență socială. Mamele respective trebuie să se gândească – la acest sfârșit de an, în acest moment al bilanțului anual – la porunca dată de Dumnezeu lui Moise pe

Muntele Sinai: "Să nu ucizi" (Ieș. 20, 6) și să se înfricoșeze la gândul pedepsei ce va veni din partea lui Dumnezeu!

Iubiți credincioși,

"Să nu se întristeze inima voastră" în aceste zile de aleasă bucurie duhovnicească, ne-ar spune Mântuitorul. Să avem încredere în Dumnezeu că această corabie a Bisericii, care a înfruntat atâtea valuri ale unor mări înfuriate de-a lungul veacurilor, va fi mereu salvată! Dar ca să putem salva corabia și în fața valurilor potrivnice ale vremurilor noastre, Cârmaciul ei suprem are nevoie și de sprijinul nostru, de un efort comun al tuturor, de o solidaritate creștină ortodoxă.

Magii din Evanghelie au venit de la mari depărtări, din Orient, ca să se închine și să-I aducă daruri Pruncului nou-născut. Spre deosebire de ei, fiecare dintre noi suntem foarte aproape de El, de biserica satului sau a cartierului în care locuim, în care El ne așteaptă să ne împărtășim cu Trupul și Sângele Său în Sfânta Împărtășanie. Acolo se cuvine să-L căutăm mereu și să-I aducem darurile noastre: aurul credinței, smirna faptelor bune, tămâia gândurilor și a nădejdilor noastre. Arătam la început că magii de la Răsărit erau înțelepții veacului lor, ai perioadei păgâne dinainte de Hristos, dar au venit la Betleem să I se închine lui Iisus, să-L recunoască drept Împărat și Dumnezeu. Oare de ce n-ar face la fel unii înțelepți ai veacului nostru, unii intelectuali – mai corect spus pseudointelectuali – care consideră învățătura creștină ca perimată, ca depășită?

Praznicul Crăciunului și al Anului Nou care va veni să fie un prilej de bucurie și de nădejde că Irozii și Irodiadele zilelor noastre vor pieri ca și regele Iudeii de altădată, iar noi vom fi mereu călăuziți de Pruncul Sfânt pe drumurile acestei vieți, cu darul și cu iubirea Lui de oameni. Să-I cântăm cu toții și azi, ca și în ziua de Crăciun: "Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii Lumina cunoștinței, că întru dânsa cei ce slujeau stelelor de la stea au învățat să se închine Ție Soarelui Dreptății și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul Cel de sus, Doamne mărire Ție". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA ÎNAINTEA BOTEZULUI DOMNULUI
(Să căutăm lumina – Marcu 1, 1-8)

Taine și Ierurgii

"Eu (Ioan) v-am botezat cu apă, dar El (Hristos) vă va boteza cu Duh Sfânt"
(Marcu 1, 8)

Iubiți credincioși,

Bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să petrecem în pace, sănătate și alese bucurii praznicul Nașterii Domnului și apoi Anul cel nou, care nădăjduim să fie aducător de pace și împliniri. Suntem acum înaintea Botezului Domnului, un alt praznic însemnat pentru creștinii de pretutindeni. Pericopa evanghelică de azi – de la Sfântul Evanghelist Marcu – ne înfățișează pe scurt activitatea lui Ioan Botezătorul, însoțită de o prezicere a acestuia privind viitoarea activitate mântuitoare a lui Hristos Domnul. În ziua Botezului Domnului, dar mai cu seamă la praznicele închinate lui Ioan Botezătorul – cel mai însemnat fiind îndată după Bobotează, – vom stărui în cuvântul nostru de învățătură asupra vieții și activității lui profetice. Drept aceea, socotim ca astăzi să vorbim despre felul în care ne va lumina și ne va îndruma spre viața cea veșnică Acela pe care L-a prezis Ioan Botezătorul, Acela pe care L-am prăznuit ca Prunc Sfânt născut în Betleem, Domnul nostru Iisus Hristos. Vom stărui asupra celor șapte Sfinte Taine pe care le-a rânduit Mântuitorul, ținând seama și de faptul că unii nu știu să facă o distincție clară între botezul lui Ioan și botezul creștin, ca și între pocăința recomandată de Ioan și cea cerută de Mântuitorul Iisus Hristos, după cum unii nici nu recunosc Tainele Bisericii.

Înainte de toate, trebuie să ne întrebăm: ce sunt Sfintele Taine? Prin Taine înțelegem lucrări sau acte sfinte văzute, întemeiate de

Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos, săvârşite de episcopi şi preoţi, prin care se împărtăşeşte credincioşilor harul dumnezeiesc cel nevăzut şi mântuitor. De fapt, săvârşitorul nevăzut al Tainelor este Mântuitorul Însuşi, dar El lucrează prin mijlocirea episcopilor şi preoţilor, care sunt numai "iconomi" ai Tainelor, după cum ne încredinţează Sfântul Apostol Pavel care scria: "Aşa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos şi iconomi ai tainelor lui Dumnezeu" (I Cor. 4, 1).

Tainele sunt în număr de şapte, după darurile Sfântului Duh, de care vorbea proorocul Isaia (Is. 11, 2-3) şi ele răspund la toate trebuinţele noastre duhovniceşti.

Prima dintre Taine este Botezul. Ioan Botezătorul spunea despre sine că botează "cu apă spre pocăinţă", dar Cel Ce va veni după el, adică Domnul nostru Iisus Hristos, "va boteza cu Duh Sfânt" (Matei 3, 11 şi Marcu 1, 8). Deci însuşi Ioan făcea o deosebire clară între botezul său şi viitorul botez creştin. Iar Mântuitorul, în convorbirea cu fariseul Nicodim, spunea: "De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre în împărăţia lui Dumnezeu" (Ioan 3, 5). Iar înainte de Înălţare, le-a făgăduit Apostolilor: "Ioan a botezat cu apă, dar voi veţi fi botezaţi întru Duhul Sfânt" (Fap. Ap. 1, 5). Şi tot înainte de a Se înălţa la cer, Mântuitorul a dat o ultimă poruncă Apostolilor spunându-le: "Mergeţi şi învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă" (Matei 28, 19-20). Urmând acestei porunci, la zece zile după Înălţarea la cer, deci la praznicul iudaic al Cincizecimii, când s-a pogorât Duhul Sfânt peste Sfinţii Apostoli în urma predicii Sfântul Apostol Petru, s-au botezat "ca la trei mii de suflete" (Fap. Ap. 2, 41). În aceeaşi predică, Sfântul Apostol Petru le-a arătat ascultătorilor lui care era rostul botezului: "Pocăiţi-vă, şi fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre şi veţi primi darul Sfântului Duh" (Fap. Ap. 2, 38). Aşadar, prin botez dobândim iertarea păcatelor, mai cu seamă a "păcatului strămoşesc" (cf. Rom. 5, 12). Fiecare om are nevoie de acest botez din apă şi din Duh, ca să ne putem mântui; ca atare, şi copiii au nevoie de botez, pentru ca să nu-i lipsim de împreunarea cu Hristos şi pentru a nu se întâmpla să

moară neîmpreunați cu Hristos și nemântuiți. Întreita scufundare în apă închipuie credința noastră în Sfânta Treime, precum și cele trei zile petrecute de Domnul în mormânt; în același timp, ea arată – în chip tainic – și moartea noastră față de păcat, îngroparea și învierea noastră cu Hristos spre o viață nouă. Prin botez, cel căruia i s-a împărtășit această Taină devine membru al Bisericii lui Hristos.

Odată cu botezul se săvârșește și cea de a doua taină, numită "a Mirungerii", un simbol al "creșterii noastre duhovnicești", căci prin ea se împărtășesc celui nou botezat darurile Sfântului Duh, ca prin ele să crească și să se întărească în viața duhovnicească. Sfântul Mir este format din untdelemn, vin și alte 35 de aromate sfințite de toți ierarhii unei Biserici autocefale în Joia Patimilor, după Sfânta Liturghie. Prin ungere și prin rostirea de către preot a cuvintelor: "Pecetea darului Duhului Sfânt", cel botezat primește semnul văzut că este creștin, că aparține lui Dumnezeu, că este "pecetluit cu Duhul Sfânt" (cf. Efes. 1, 13).

A treia Taină este cea a "Pocăinței", numită și a "Mărturisirii" sau a "Spovedaniei". Este Taina prin care credinciosul își mărturisește păcatele înaintea părintelui său duhovnic și primește iertarea de la Dumnezeu. Această Taină a fost așezată de Mântuitorul atunci când le-a spus Sfinților Apostoli: "Adevăr vă grăiesc: oricâte veți lega pe pământ vor fi legate și în cer și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer" (Matei 18, 18 și 16, 19). Aceeași putere le-a dat-o și în ziua Învierii, când a suflat asupra lor și le-a zis: "Luați Duh Sfânt! Cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta; cărora le veți ține, ținute vor fi" (Luca 20, 22-23). Pocăința noastră trebuie să fie făcută întru smerenie, însoțită de părere de rău pentru păcatele săvârșite, precum și de hotărârea de a nu mai greși, de a ne îndrepta viața, de a trăi după îndrumările date de Biserică. Un bun creștin trebuie să se mărturisească în cele patru mari posturi rânduite de Biserică sau cel puțin o dată pe an, în Postul Paștilor, pregătindu-se prin post, rugăciune, împăcare cu cei cu care era în dușmănie, fapte bune și altele asemenea lor. Pocăința predicată de Sfântul Ioan Botezătorul și mărturisirea păcatelor – de care s-a vorbit în pericopa evanghelică de astăzi (cf. Marcu 1, 4-5) – nu era altceva decât o prevestire a pocăinței și a mărturisirii creștine.

Sfânta Taină a "Euharistiei" numită și a "Împărtășaniei" (în Ardeal a "Cuminecăturii") a fost instituită sau așezată de Mântuitorul Iisus Hristos în Joia Patimilor, la Cina cea de Taină, când se poate spune că s-a săvârșit și prima Liturghie creștină. Atunci Mântuitorul a luat pâinea, a rupt-o și a binecuvântat-o zicând: "Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu". Apoi, luând paharul, a mulțumit, l-a binecuvântat și a zis: "Beți din acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, Carele pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor" (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-24; Luca 22, 19-20; I Cor. 11, 24-25). Apoi a adăugat îndemnul: "Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea" (Luca 22, 19 și I Cor. 11, 24-45).

Încă din timpul vieții Sale pământești, Mântuitorul S-a înfățișat oamenilor drept "Pâinea vieții" sau "Pâinea cea vie care S-a pogorât din cer", iar în continuare spunea: "De va mânca cineva din Pâinea aceasta, viu va fi în veci. Iar Pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este Trupul Meu" (Ioan 6, 48, 50-51). Noi, creștinii, ne împărtășim cu Trupul și Sângele Lui în Taina Sfintei Împărtășanii. Sfinții Părinți spun că pâinea și vinul pregătite de preot la Sfânta Proscomidie, deci înainte de începerea Liturghiei propriu-zise, se prefac în Trupul și Sângele Domnului în timp ce strana (sau corul) cântă "Pe Tine Te lăudăm..." Atunci, prin rugăciunea preotului slujitor, se coboară peste darurile de pâine și vin puterea Duhului Sfânt care le preface în Însuși Trupul și Sângele Domnului.

Trebuie să știm că Sfânta Împărtășanie nu este numai o taină, ci și o jertfă, după cum ne încredințează Domnul Însuși prin cuvintele pe care le-am citat adineauri (Matei 26, 26-28 și I Cor, 11, 24-26). Este o jertfă nesângeroasă, care continuă jertfa sângeroasă de pe Golgota; Mântuitorul este și jertfitor, în calitatea Lui de arhiereu, dar și jertfă, întocmai ca și cea de pe cruce (cf. *Învățătura de credință ortodoxă*, București, 1992, p. 153).

Sfânta Euharistie sau Împărtășanie este de mare folos sufletesc pentru fiecare din noi, căci prin ea ne unim în chip tainic cu Mântuitorul Iisus Hristos, după cum ne-a învățat El Însuși: "Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el... Cel ce mănâncă pâinea aceasta viu va fi în veac" (Ioan 6, 56 și 58).

Biserica recomandă să ne pregătim cu vrednicie pentru Sfânta Împărtășanie, prin rugăciune, post, iertare și împăcare cu toți, căci zice marele Apostol Pavel: "Oricine va mânca pâinea și va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi față de Trupul și Sângele Domnului" (I Cor. 11, 27).

A cincea Taină a Bisericii este "Preoția" sau "Hirotonia", rânduită de Mântuitorul chiar în ziua Învierii Sale din morți, când le-a adresat Sfinților Apostoli cuvintele: "Așa cum Tatăl M-a trimis pe Mine, tot așa vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: "Luați Duh Sfânt! Cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta și cărora le veți ține, ținute vor fi" (Ioan 20, 21-23). Din alte cărți ale Noului Testament aflăm că preoția se dă prin "punerea mâinilor", adică prin hirotonie din partea unui arhiereu (episcop). Ierarhia bisericească sau preoția are trei trepte: arhieria, preoția și diaconia, care se acordă – prin hirotonie – celor aleși de Dumnezeu pentru acestea. Preoția are o întreită chemare sau slujire: *învățătorească,* adică de vestire a cuvântului lui Dumnezeu, *sfințitoare,* adică de a cere harul mântuitor peste credincioși prin slujirea Sfintelor Taine și ierurgii și *puterea* sau *chemare de conducere duhovnicească* a credincioșilor încredințați pentru păstorire fiecărui preot. Aceste puteri le-au fost date de Mântuitorul Însuși nu numai prin trimiterea lor la propovăduire, lucru ce l-a făcut înainte de Înălțarea Sa la cer (cf. Matei 28, 19-20), dar rezultă și din cuvintele Sale: "Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă; iar cel ce se leapădă de Mine se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine" (Luca 10, 16).

O altă Taină este "Nunta" sau "Cununia", prin care mirele și mireasa primesc – prin rugăciunile preotului – harul lui Dumnezeu care le binecuvintează viața lor de aici înainte, ca ei să trăiască împreună în iubire, să se ajute reciproc și să dea naștere unor copii, bucuria oricărei familii. Nunta a fost binecuvântată de Hristos Însuși prin participarea Sa la nunta din Cana Galileii, unde a săvârșit prima minune, prefacerea apei în vin (Ioan 2, 1-11). Sfântul Apostol Pavel asemăna unirea între cei doi soți cu unirea sau legătura dintre Hristos și Biserică, înfățișând și datoriile care le au soții unul față de celălalt (cf. Efes. 5, 22-33).

Ultima Taină este "Sfântul Maslu", adică taina ungerii credincioşilor cu untdelemn sfinţit, însoţită de rugăciunile preoţilor, de regulă şapte, dar, în caz de excepţie, cel puţin doi. Prin această Taină "se împărtăşeşte credinciosului harul dumnezeiesc pentru vindecarea bolilor trupeşti şi sufleteşti, pentru iertarea păcatelor şi pentru întărirea sufletului" (*Învăţătura de credinţă*, p. 157). Ea s-a practicat încă din timpul Sfinţilor Apostoli, din moment ce Sfântul Iacob scria în Epistola sa sobornicească: "Este cineva bolnav între voi? Să-i cheme pe preoţii Bisericii şi ei să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului; şi rugăciunea credinţei îl va mântui pe cel bolnav şi Domnul îl va ridica şi de va fi făcut păcate, i se vor ierta" (Iac. 5, 14).

În afară de slujba celor şapte Taine, Biserica mai are şi aşa numitele "ierurgii", prin care înţelegem o serie de "rugăciuni de binecuvântare" şi sfinţire a omului în diferite momente şi împrejurări ale vieţii, precum şi de binecuvântare şi de sfinţire a firii înconjurătoare şi a diferitelor obiecte sau lucruri de folos omului (*Învăţătura de credinţă*, p. 287). Cele mai însemnate ierurgii sunt: sfinţirea apei (aghiasma) – mai cu seamă cea de la Bobotează, numită "aghiasma sau sfinţirea mare" – tărnosirea sau sfinţirea bisericii, slujba înmormântării, acatistele şi paraclisele, care sunt rugăciuni de preamărire a lui Dumnezeu şi prin care cerem mijlocirea sfinţilor pe lângă El. Toate sunt de folos pentru viaţa sufletească a omului, mai cu seamă în momentele de întristare şi suferinţă.

Iubiţi credincioşi,

Suntem în prima Duminică a Noului An. Se cuvine ca şi noi cei de azi să ascultăm îndemnul la pocăinţă al Sfântului Ioan Botezătorul, căci şi noi avem nevoie de lacrimi de pocăinţă, de părere de rău pentru faptele rele pe care le-am săvârşit, de hotărârea de îndreptare. Să începem un An Nou cu hotărârea de a fi mai buni, mai iubitori de Dumnezeu şi de oameni, mai iertători, mai blânzi, mai smeriţi, mai îngăduitori. Să urmăm îndemnul pe care-l dă Sfântul Apostol Pavel ucenicului său Timotei, pe care l-am auzit în "Apostolul" de azi: "Tu să fii treaz întru toate; îndură necazul; fă lucrare de evanghelist; slujba ta fă-o deplin" (II Tim. 4, 5). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA DUPĂ BOTEZUL DOMNULUI
(Matei 4, 12-17)

Împărăţia cerurilor

"Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor"
(Matei 4, 17)

Iubiţi credincioşi,

Suntem încă sub impresia bucuriei pe care ne-a adus-o Praznicul Naşterii Domnului, însoţit şi de mesajul versificat al colindelor, privitor la acest eveniment unic din istoria lumii, aşa cum au ştiut să ni-l transmită peste veacuri înaintaşii noştri, buni creştini şi buni fii ai poporului nostru dreptcredincios. L-am întâmpinat pe Pruncul Născut din Fecioară în Betleemul Iudeii, alături de îngeri, păstori şi magi; L-am văzut după opt zile, când I s-a dat numele Iisus, ca apoi să-L vedem la râul Iordan, în floarea vârstei, când a primit botezul de la Sfântul Ioan, Proorocul şi Înaintemergătorul Său. Am început – în acelaşi timp – un An Nou – cu nădejdi sporite de mai bine, cu mai multe realizări şi satisfacţii faţă de anul care a trecut, cu încredere că Dumnezeu va revărsa iarăşi binecuvântarea Sa peste noi şi ne va face viaţa mai senină, că ne va trimite mai multă dragoste în suflete ca şi noi, la rândul nostru, să-i învăluim în dragoste pe semenii noştri.

Iată că pericopa evanghelică de astăzi, în Duminica de după Botezul Domnului, ne prezintă un text foarte scurt, privitor la întemniţarea Sfântului Ioan Botezătorul şi la începutul activităţii publice a Mântuitorului. Este redat şi un citat din cartea proorocului Isaia, care voia să scoată în evidenţă tocmai faptul că Mântuitorul este Mesia cel prezis de proorocii Vechiului Testament. Sfântul Evanghelist Matei ni-L prezintă pe Mântuitorul plecat din Nazaret, oraş în care a trăit până la începutul activităţii Lui, venind în oraşul Capernaum, din provincia Galileea, lângă Lacul Ghenizaret, în nordul Ţării Sfinte. Poporul de acolo, spune Sfântul Matei – redând o proorocie a lui Isaia – "a văzut lumină mare şi celor ce şedeau în latura şi în umbra

morții, lumina le-a răsărit" (Matei 4, 16 – cf. și Isaia 9, 1). Reproducând acest text mesianic, Sfântul Evanghelist Matei nu voise altceva decât să-și pregătească cititorii și ascultătorii în vederea primirii mesajului divin adus în lume de Iisus Hristos Domnul. El este "Lumina lumii", cum a declarat El însuși (Ioan 8, 12); este "Lumina cea adevărată Care, venind în lume, luminează pe tot omul", cum preciza Sfântul Apostol Ioan în prologul Evangheliei a patra (cf. Ioan 1, 9), iar Ioan Botezătorul fusese trimis cu scopul de a mărturisi despre această Lumină (cf. Ioan 1, 8). Iisus – "Lumina lumii" – sau "Lumina cunoștinței" – n-a venit în lume ca să descopere adevăruri pe care le poate afla și mintea omenească sau adevăruri de natură științifică, ci a venit pentru a ne face cunoscut pe Tatăl, pentru a ne descoperi tainele împărăției lui Dumnezeu, ca, prin acestea, să dobândim viața veșnică. "Aceasta este viața veșnică – spune Mântuitorul – să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis" (Ioan 17, 3). El a venit, deci, ca să ne lumineze mințile cu adevărurile veșnice despre Dumnezeu și să ne descopere învățătura Lui, care ne îndeamnă să trăim ca "fii ai Luminii".

Dar Iisus Hristos este Lumină nu numai în calitatea Lui de învățător suprem, ci și ca model moral desăvârșit, ca Lumină care ne luminează pe toți, ca să trăim potrivit învățăturii Sale. Este Lumină pentru că ne face părtași – prin Sfintele Taine – ai sfințeniei Sale, ai iubirii Sale, ai bunătății Sale. Mântuitorul și-a propovăduit noua învățătură prin cuvânt, adică prin predică, dar și prin fapte, prin tot ceea ce a făcut pentru atâția semeni ai Săi, cărora le-a redat auzul, văzul, sănătatea pierdută și chiar viața. Prin toate acestea, a dovedit că este cu adevărat "Lumină" pentru toți.

Primele cuvinte din predica Mântuitorului sunt aceleași cu ale Sfântului Ioan Botezătorul: "Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor" (Matei 4, 17; cf. Matei 3, 2). Ce trebuie să înțelegem prin acest îndemn, sau, mai corect spus, prin această poruncă? În genere, prin pocăință înțelegem recunoașterea păcatului săvârșit, părerea de rău și încercarea de a ne îndrepta, ca, în felul acesta, să dobândim iertarea lui Dumnezeu. Pocăința înseamnă îndepărtarea de păcat, eliberarea sufletului de patimile care-l stăpânesc. Pocăința înseamnă o schimbare radicală a vieții, o prefacere din adâncuri a sufletului, a cugetelor și a simțămintelor, în așa fel încât să ajungem la "a doua naștere", despre care vorbea tot Mântuitorul în convorbirile cu

Nicodim, ca să începem o viaţă nouă, *în* Hristos, *cu* Hristos şi *pentru* Hristos. Mântuitorul ne face să înţelegem că numai o schimbare radicală a fiinţei noastre omeneşti ne poate ajuta să percepem adevărurile propovăduite de El, numai o pocăinţă sinceră ne poate ajuta să pătrundem în tainele pline de lumină ale învăţăturii Sale dumnezeieşti. Sfântul Nil Sinaitul, făcând o paralelă între Taina Sfântului Botez şi Taina Pocăinţei, spunea că, în prima, cel care vine la încreştinare se naşte din *apă* şi din Duh, pe când păcătosul care se pocăieşte se naşte din *lacrimi* şi din Duh.

Din paginile Sfintelor Evanghelii am putut constata ce bucurie şi ce efect pozitiv produce în cer pocăinţa unui păcătos, chiar dacă o raportăm la 99 de drepţi care nu au nevoie de pocăinţă (cf. Luca 15, 7). Sunt edificatoare, în acest sens, pocăinţa lui Zaheu vameşul, a vameşului care se ruga în templu sau a fiului risipitor, pe care le vom rememora în Duminicile următoare, ca şi pocăinţa lui Petru, care se lepădase de trei ori de Domnul înaintea Patimilor Sale sau pocăinţa lui Saul, prigonitorul tinerei Biserici creştine, devenit Apostolul Pavel, cel mai de seamă misionar al Bisericii din toate timpurile.

Cel care acceptă învăţătura Mântuitorului – şi în primul rând pocăinţa, care aduce atâtea roade binecuvântate în sufletele noastre – se va învrednici, fără îndoială, să vadă şi "Lumina" despre care vorbea proorocul Isaia, dar şi "împărăţia cerurilor", pe care Hristos Domnul a făgăduit-o celor care se pocăiesc. Prin expresiile "împărăţia cerurilor" sau "împărăţia lui Dumnezeu" ori "împărăţia lui Hristos" – întâlnite mai mult de o sută de ori în Noul Testament – trebuie să înţelegem stăpânirea lui Dumnezeu în cer şi pe pământ, peste îngeri şi oameni, peste întreaga Sa creaţie. Expresiile respective nu erau altceva decât o chemare la înnoirea lumii, potrivit noii învăţături pe care a propovăduit-o Mântuitorul Iisus Hristos, o chemare la statornicia împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ, precum este şi în cer, aşa cum ne îndeamnă Însuşi Mântuitorul, ca să o realizăm, în rugăciunea "Tatăl nostru", în care cerem: "Vie împărăţia Ta" (Matei 6, 10).

Fiul lui Dumnezeu a fost trimis în lume ca *aici*, să întemeieze *împărăţia Sa*, împărăţia iubirii universale, a binelui, a smereniei, a sincerităţii. Împărăţia lui Dumnezeu pe pământ începe odată cu predica lui Iisus Hristos, continuând cu activitatea Sa publică, cu alegerea Apostolilor şi instituirea celor şapte Taine, cu Patimile, Moartea şi Învierea Sa, apoi cu întemeierea Bisericii în chip văzut, la

Cincizecime, cu organizarea ei şi, în final, cu toată lucrarea desfăşurată de slujitorii şi credincioşii ei de-a lungul veacurilor.

Această "împărăţie" este şi un "dar" al lui Dumnezeu, dat de sus, ca urmare a jertfei lui Iisus Hristos pe cruce. Acest "dar" al "împărăţiei lui Dumnezeu" este de natură spirituală, pentru că, după cum spunea Sfântul Apostol Pavel, ea "nu este mâncare şi băutură", ci "dreptate şi pace şi bucurie întru Duhul Sfânt" (Rom. 14, 17). Aşadar, pentru un creştin, împărăţia cerurilor sau a lui Dumnezeu nu este ceva izolat sau un tărâm pe care vom păşi numai după trecerea din viaţa pământească, ci ea începe de aici, din această viaţă, şi se sălăşluieşte, în primul rând, în sufletul nostru. De aceea spunea şi Mântuitorul într-o altă împrejurare: împărăţia lui Dumnezeu nu este "*aici* sau *acolo...*, ci *înlăuntrul nostru*" (Luca 17, 21).

Această împărăţie a lui Dumnezeu din sufletul nostru *se cucereşte* prin stăruinţă (Matei 11, 12; Luca 16, 16), prin evlavie, prin iubire faţă de Dumnezeu şi de semenii noştri. Împărăţia de aici este temporară; dar o putem moşteni după trecerea noastră în lumea de dincolo, când Iisus – dreptul Judecător – va da sentinţa finală pentru cei ce I-au îndeplinit poruncile şi I-au făcut voia pe pământ: "Veniţi, binecuvântaţii Părintelui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii" (Matei 25, 34).

Iubiţi credincioşi,

În repetate rânduri, Mântuitorul ne-a avertizat că din împărăţia de aici o vom putea cuceri şi pe cea de dincolo numai prin viaţa noastră aleasă, prin lumina care stă în noi şi pe care o revărsăm din noi spre alţii. De aceea, trebuie să ne gândim la "Lumina mare" despre care scria proorocul Isaia, la lumina cu care Hristos luminează permanent minţile şi inimile noastre, ale celor ce stăm în întuneric şi în umbra morţii, adică în întunericul păcatului, pe care trebuie să-l înlăturăm din noi prin pocăinţă. Să nu uităm niciodată cuvintele Mântuitorului care ne îndeamă: "Cât aveţi Lumina, credeţi în Lumină, ca să fiţi fii ai Luminii" (Ioan 12, 36), adică să răspândim în jurul nostru lumina iubirii, a păcii şi a dreptăţii, ca Dumnezeu să ne facă părtaşi de lumina "împărăţiei Sale", aici, dar şi după trecerea din această viaţă. Să facem acest lucru, mai ales acum, după Praznicul Naşterii Domnului, când a venit în lume "Lumina cunoştinţei", adică Hristos Domnul, Căruia I se cuvine mărirea, cinstea şi închinăciunea în veci. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 31-A DUPĂ RUSALII
(Vindecarea orbului din Ierihon – Luca 18, 35-43)

Rugăciune şi credinţă

"Şi Iisus i-a zis: Capătă-ţi vederea!
Vezi! Credinţa ta te-a mântuit"
(Luca 18, 42)

Iubiţi credincioşi,

Sfântul Evanghelist Luca înfăţişează în pericopa evanghelică citită azi o altă minune săvârşită de Mântuitorul Iisus Hristos şi anume vindecarea unui orb care cerşea la intrarea în Ierihon. Acest oraş –numit şi "al palmierilor" situat la aproximativ 25 de km nord-est de Ierusalim, era cunoscut încă din epoca Vechiului Testament, fiind primul oraş cucerit de evrei, sub conducerea lui Iosua, după cunoscuta peregrinare de 40 de ani prin pustie. Mântuitorul a trecut adesea prin acest oraş.

Episodul relatat în pericopa evanghelică de astăzi se petrece cu puţin timp înainte de intrarea triumfală a Mântuitorului în Ierusalim, venind din Galileea, deci din nordul Ţării Sfinte. La intrarea în Ierihon, este întâmpinat de acest orb, cu numele Bartimeu (cf. Marcu 10, 46), pe care îl vindecă. Apoi, intrând în oraş, are loc primirea sa de către Zaheu vameşul, care dobândeşte mântuirea prin făgăduinţa de a oferi jumătate din averea sa pentru cei săraci (Luca 9, 1-10). Tot de Ierihon se leagă cunoscuta parabolă "a samarineanului milostiv", cu acel om jefuit şi schingiuit de tâlhari, care a fost salvat de un samarinean care cobora de la Ierusalim la Ierihon (cf. Luca 10, 30-37).

Să revenim însă la orbul Bartimeu! Sfinţii Evanghelişti Marcu (10, 46-52) şi Luca relatează cum acest orb care cerşea la intrarea în Ierihon, aflând de la mulţimile care-L înconjurau pe Iisus că El Însuşi trece pe acolo, în ciuda faptului că unii încercau să-l oprească, el a strigat în două rânduri: "Iisuse, Fiul lui David, miluieşte-mă!". Era

strigătul disperării, dar și al speranței, al încrederii! Iisus îl aude, cere să-i fie adus, după care a avut loc acel scurt dialog între ei: "Ce voiești să-ți fac? Iar el i-a zis: Doamne, să-mi capăt vederea. Și Iisus i-a zis: Capătă-ți vederea! Credința ta te-a mântuit" (Luca 18, 41-42). Și episodul se încheie cu o constatare făcută de cei doi evangheliști: orbul și-a redobândit vederea și L-a urmat pe Iisus, slăvind pe Dumnezeu, dar și poporul care era de față, văzând minunea, "a dat laudă lui Dumnezeu" (Luca 18, 43 și Marcu 10, 52).

Din paginile Sfintelor Evanghelii aflăm că Mântuitorul a mai săvârșit și alte vindecări de orbi. Așa a fost orbul din naștere din Ierusalim, pe care l-a trimis la scăldătoarea Siloamului ca să se spele, după care și-a recăpătat vederea, vindecarea lui producând discuții cu fariseii, pentru că ea s-a petrecut într-o zi de sâmbătă, zi în care nu se admitea nici o activitate (Ioan 9, 1-38). A vindecat un alt orb, în Betsaida (Marcu 8, 22-26), apoi alți doi orbi (Matei 9, 27-31), un orb îndrăcit (Matei 12, 22; Luca 11, 14), iar în alte locuri se menționa doar că vindeca orbi (cf. Matei 15, 30-31 și Luca 7, 21).

În genere, orbirea era considerată ca o pedeapsă venită de la Dumnezeu, din moment ce, cu prilejul vindecării orbului din naștere, ucenicii L-au întrebat: "Cine a păcătuit, el sau părinții lui, de s-a născut orb?", la care Mântuitorul le-a răspuns: "Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci pentru ca întru el să se arate lucrurile lui Dumnezeu" (Ioan 9, 2-3). Din aceste cuvinte, rezultă cu limpezime că prin vindecarea orbului – dar și a altor categorii de bolnavi –Iisus a voit să-Și descopere dumnezeirea, să încredințeze pe cei care asistau la minunile Sale că este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Voia să-i convingă pe toți că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în persoana Sa, din moment ce El Însuși le-a spus trimișilor Sfântului Ioan Botezătorul: "Duceți-vă și spuneți lui Ioan cele ce auziți și vedeți: orbii văd și șchiopii umblă, leproșii se curăță și surzii aud, morții învie și săracilor li se binevestește" (Matei 11, 4-5; Luca 7, 22).

Dar din această minune – ca și din altele, de altminteri –, învățăm că împlinirea dorințelor noastre este condiționată de credința în Dumnezeu și de stăruința noastră în rugăciune. De aceea, Mântuitorul întreba adeseori pe cei care Îi solicitau sprijinul dacă ei cred cu adevărat în El, dacă sunt convinși că are darul de a le reda sănătatea. Și în urma rugăciunii lor, unită cu o credință sinceră, rugămintea le

era îndeplinită. Așa a fost cazul cu sutașul păgân din Capernaum, care L-a rugat pe Domnul să-i vindece sluga (Matei 8, 5-13; Luca 7, 1-10); prin credință a fost vindecată femeia cu scurgerea de sânge (Matei 9, 20-22; Luca 8, 43-48) și multe altele. Un exemplu concludent ne oferă învierea fiicei lui Iair, mai marele sinagogii din Capernaum, care a căzut la picioarele lui Iisus și-L ruga să vină în casa lui, ca să-i vindece fiica. Iar după ce unul din apropiații lui l-a înștiințat că fiica sa a murit, Mântuitorul i-a zis: "Nu te teme, tu crede numai și ea se va mântui" (Luca 8, 41 și 50). De asemenea, orbul din naștere, după ce a fost vindecat, iar Iisus i s-a descoperit, acesta a zis: "Cred, Doamne și I s-a închinat" (Ioan 9, 38).

În cazul Evangheliei de azi, orbul a știut să se roage, a știut să stăruiască în rugăciune, dar a avut și credință. De aceea, scria Sfântul Ioan Gură de Aur: "Învață de aici că de am fi cei mai de jos și cei mai neluați în seamă oameni, dacă ne apropiem cu râvnă de Dumnezeu, vom putea dobândi – prin noi înșine – ceea ce cerem. *Râvna lui ținea locul tuturor virtuților.* Râvna lui n-a oprit-o nici sărăcia, nici boala trupului, nici comentariile oamenilor, nici că Hristos nu l-a auzit. Nimic. Așa este un suflet înflăcărat și chinuit" (Sf. Ioan Gură de Aur, *Scrieri. Partea a treia. Omilii la Matei,* București, 1993, p. 760-761).

Iubiți credincioși,

În lumea atât de secularizată de azi, există nu numai orbiri trupești, ci mai cu seamă orbiri sufletești. Ne declarăm creștini cu numele, dar nu acceptăm întotdeauna – din cauza mândriei noastre – că Iisus este Lumina lumii (Ioan 9, 5), că El este "Calea, Adevărul și Viața" (Ioan 14, 6), că El este creatorul și pronietorul nostru! Dar avem atâția printre noi care nu știu să facă roditoare puțina credință pe care o au, prin rugăciune, sunt atâția care nu se roagă deloc și chiar unii care nu știu rugăciunile Bisericii, care nu știu sau nu vor să se roage. Li se pare că rugăciunea ar fi sub demnitatea lor, că nu este necesară, că n-ar avea nici un efect asupra vieții lor. Dar sunt atâția printre noi – chiar între creștinii mai buni – care nu știu să stăruiască în rugăciune, oameni care se descurajează repede dacă Dumnezeu nu le-a împlinit de îndată rugăciunea. Cu alte cuvinte, nu sunt stăruitori, ca orbul din pericopa evanghelică de astăzi. Cel care nu se roagă nu-L poate cunoaște pe Dumnezeu, nu simte nevoia de a intra în legătură

cu El. Şi atunci, nu este de mirare că şi Dumnezeu se îndepărtează de el. Dar pentru un adevărat creştin, rugăciunea este o parte integrantă a credinţei, o manifestare văzută a ei. Adevăratul creştin ştie că rugăciunea trebuie să fie un prilej de bucurie, din moment ce stai de vorbă cu Dumnezeu, Căruia Îi împărtăşeşti toate gândurile, necazurile, durerile şi simţămintele tale. El ştie că rugăciunea trebuie făcută cu părere de rău pentru păcatele săvârşite, cu încredere în ajutorul lui Dumnezeu şi cu iubire faţă de El şi de semenii noştri.

De aceea, iubiţi credincioşi, să fim cât mai stăruitori în rugăciune, cu încrederea că pe baza credinţei noastre, Dumnezeu ne va sta în ajutor. Să ne rugăm la începutul activităţii noastre zilnice, când ne aşezăm la masă, la sfârşitul zilei, dar să rostim şi rugăciuni scurte sau "Tatăl nostru", ori de câte ori avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu! Să-i învăţăm şi pe ceilalţi membri ai familiei noastre să se roage, îndeosebi pe cei mici, în care trebuie să vedem pe creştinii de mâine! Să ascultăm cuvintele Mântuitorului care ne spune: "Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide; că oricine cere, primeşte; cel ce caută, află; şi celui ce bate i se va deschide" (Matei 7, 7-8 şi Luca 11, 9-10), căci "pe toate câte le veţi cere rugându-vă cu credinţă, le veţi primi" (Matei 21, 22).

Şi pentru că în cazul multor vindecări săvârşite de Mântuitorul cauza bolilor era o urmare a păcatului, să-l ascultăm şi pe Sfântul Iacob, care, în Epistola sa sobornicească ne îndeamnă cu stăruinţă: "Este cineva bolnav dintre voi? Să-i cheme pe preoţii Bisericii şi să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului şi rugăciunea credinţei îl va mântui pe cel bolnav şi Domnul îl va ridica şi de va fi făcut păcate, i se vor ierta... Rugaţi-vă unul pentru altul, ca să vă vindecaţi, că mult poate rugăciunea dreptului care se face" (Iac. 5, 14-16). Numai aşa, prin credinţă şi prin rugăciune, Dumnezeu va avea milă de noi şi ne va ajuta să ne eliberăm de orbirea sufletească în care suntem şi să redobândim vederea sufletească de care avem nevoie. Să zicem şi noi ca elinii care veniseră la Apostolul Filip şi i-au zis: "Vrem să-L vedem pe Iisus" (cf. Ioan 12, 21), să-L vedem pe El – marele doctor al sufletelor noastre – în fiecare semen al nostru, să-L simţim alături de noi şi să umblăm pe drumurile acestei vieţi după voia Lui, după învăţătura Lui! Numai aşa vom auzi şi noi cuvintele de mângâiere pe care ni le adresează Domnul: "Vezi! Credinţa ta te-a mântuit". Amin.

PREDICA
LA DUMINICA A 32-A DUPĂ RUSALII
(A lui Zaheu Vameşul – Luca 19, 1-10)

Prin pocăinţă la viaţă nouă

"Zahee, grăbeşte-te de coboară, că astăzi în casa ta trebuie să rămân"
(Luca 19, 5)

Iubiţi credincioşi,

Evanghelia de azi ne prezintă un episod interesant din viaţa Mântuitorului şi anume întâlnirea cu un vameş, cu numele Zaheu, în urma căreia, acesta – din om păcătos – devine un "om nou", vrednic să-I urmeze lui Hristos Domnul.

Întâlnirea Lui cu Zaheu se petrece în Ierihon, un oraş situat la nord-est de Ierusalim. Locuitorii, aflând de trecerea lui Iisus prin oraşul lor, încearcă să-L vadă, pentru că mulţi auziseră despre El, despre învăţătura cea nouă pe care o predica, despre minunile Lui, despre mila Lui faţă de cei aflaţi în suferinţă. În această mulţime se amestecă şi vameşul Zaheu, în dorinţa de a-L vedea pe Iisus, fără să se fi gândit, că va avea marea cinste de a-L primi chiar în casa lui. Sfântul Evanghelist Luca, singurul care relatează acest episod, îl prezintă pe Zaheu ca fiind "mai marele vameşilor" şi că "era bogat". Starea lui socială – aceea de vameş, deci un funcţionar al autorităţilor romane de ocupaţie, statut care a dus la îmbogăţirea lui, desigur pe căi necinstite – îl făcea odios în faţa conaţionalilor şi concitadinilor săi, care îl considerau"un om păcătos", după cum preciza însuşi Sfântul Evanghelist Luca.

Dar iată că acum, Zaheu cel bogat şi mai marele vameşilor, auzind că Iisus va trece pe acolo, doreşte să-L vadă. Este greu de spus ce l-a determinat să dorească acest lucru. Era o simplă curiozitate, proprie firii omeneşti, sau era o dorinţă sinceră de a-L vedea, de a-I auzi cuvântul, de a se convinge personal că Iisus nu este un simplu Om, ci însuşi Mesia cel prezis de prooroci? Înclinăm spre ultima explicaţie.

Fiind însă mic de statură, Zaheu este nevoit să urce într-un sicomor, pe marginea drumului pe care urma să treacă Iisus. Spre surprinderea lui, dar şi a celor din jur, Iisus îşi îndreaptă privirea în sus şi i se adresează direct: "Zaheee, grăbeşte-te de coboară, că astăzi, în casa ta trebuie să rămân".

Sfânta Evanghelie ne mai spune că s-a coborât de îndată "şi L-a primit bucurându-se", spre dezamăgirea tuturor celor prezenţi, care "murmurau zicând că a intrat să găzduiască la un păcătos" (Luca 19, 6-7). Într-adevăr, un om păcătos şi urgisit este găsit vrednic să primească în casa lui pe Iisus, Fiul lui Dumnezeu. Dar această cinste neaşteptată îl face pe Zaheu să se căiască de toate păcatele sale şi să se hotărască să înceapă o viaţă nouă.

Nu ştim ce a discutat Iisus cu Zaheu în casa şi la masa lui, pentru că Sfântul Evanghelist Luca mai relatează doar minunea transformării lăuntrice a acestui om bogat şi păcătos, transformare concretizată în făgăduinţa pe care o face înaintea lui Iisus: "Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor şi dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit" (Luca 19, 8). Şi astfel, Zaheu cel mic de statură se dovedeşte mare la suflet, capabil să renunţe la jumătate din averea sa, pe care să o dea săracilor, şi, în plus, să restituie împătrit, aşa cum prevedea Legea Veche, tuturor celor ce le-a produs pagubă ori i-a nedreptăţit. Aşa a înţeles Zaheu să-şi răscumpere păcatele şi nedreptăţile săvârşite şi să pornească pe un drum nou al vieţii. Era o hotărâre eroică, o căinţă sinceră şi deplină, o convertire totală, o reîntoarcere de pe drumul păcatului la o viaţă nouă în Hristos, aşa cum s-a întâmplat cu Nicodim, cu samarineanca, cu Maria Magdalena, iar mai târziu cu Maria Egipteanca şi cu atâţia mari convertiţi.

Prin credinţă şi căinţă, Zaheu intră în comuniunea ucenicilor Mântuitorului. Iar El îi apreciază hotărârea şi îi primeşte căinţa prin cuvintele: "Astăzi, s-a făcut mântuire casei acesteia, că şi acesta este fiu al lui Avraam" (Luca 19, 9).

Iubiţi credincioşi,

Întoarcerea lui Zaheu trebuie să fie un îndemn şi pentru noi, ca să-L căutăm şi să-L găsim pe Hristos. Fără îndoială că aproape toţi semenii noştri au auzit de Hristos. Dar în lumea în care ne-a fost dat

să trăim, din nefericire, cei mai mulţi se mărginesc numai la atât, fără să se apropie de El, fără să încerce să pătrundă în tainele învăţăturii Lui. Trecutul nu prea îndepărtat, ca şi viaţa atât de zbuciumată pe care o trăim, i-a făcut şi îi face pe mulţi să se îndepărteze de Hristos, să-şi aducă aminte de El mai mult în virtutea unei tradiţii bimilenare, la Crăciun, cu ocazia Naşterii Lui, la Paşti, cu ocazia Învierii Lui, dar şi atunci mai mult sub forma unor petreceri de familie, ori cu ocazia celor trei mari momente din viaţa fiecăruia dintre noi: naştere, respectiv botez, cununie şi înmormântare.

Cu toate acestea, Hristos este mereu prezent şi viu în lume, în lăcaşurile de rugăciune ridicate în numele Său, în mormintele înaintaşilor noştri care au crezut în El, în cele patru Evanghelii şi, în genere, în Noul Testament, care cuprinde învăţătura Lui cea nouă şi care s-a tradus în aproape toate limbile pământului. Hristos este Alfa şi Omega, începutul şi sfârşitul tuturor lucrurilor din lume. Este, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, "acelaşi, ieri şi azi şi în veci" (Evr. 13, 8), luminând veacurile şi omenirea întreagă de-a lungul istoriei. Însuşi faptul că unii – chiar şi în vremea noastră – au încercat să-L înlăture din istorie şi din conştiinţa credincioşilor, să-L prezinte ca un simplu mit, este o dovadă că Iisus există şi că toate încercările lor de a-L izgoni din istorie şi din conştiinţa credincioşilor au fost şi rămân sortite eşecului.

De aceea, trebuie ca noi, cei care ne simţim aproape de El, să-L căutăm cât mai des pe Hristos, să-L dorim mereu alături de noi, în sufletul şi în casa noastră, întocmai ca Zaheu, dar – în acelaşi timp – să-L facem cunoscut şi altora. Căutându-L, ne va descoperi şi El pe noi, va veni El însuşi şi ne va zice: "Iată Eu stau la uşă şi bat: de-Mi va auzi cineva glasul şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine" (Apoc. 3, 20).

Fiecare din noi simte, în adâncul sufletului, ca şi Zaheu, povara păcatelor, dar în acelaşi suflet pâlpâie şi flacăra căinţei, ca şi dorinţa de îndreptare şi de viaţă nouă. De aceea, trebuie să încercăm să ajungem cât mai aproape de Mântuitorul, să încercăm să pătrundem cât mai adânc în învăţătura Lui, dar mai ales să I-o urmăm.

Să-L căutăm pe Hristos în bisericile ridicate de moşii şi strămoşii noştri, să-L căutăm în paginile Sfintei Scripturi a Noului Testament

care cuprinde viaţa, faptele şi învăţătura Lui; să-L căutăm şi în semenii noştri, căci fiecare din noi suntem chipul şi icoana lui Hristos; să-L căutăm în Sfânta Împărtăşanie care nu este altceva decât Trupul şi Sângele Său. Adevărata căutare şi urmare a lui Hristos trebuie făcută din iubire, cu convingerea că El are "Cuvintele Vieţii veşnice" (Ioan 6, 68), că El este "Calea, Adevărul şi Viaţa", că El este iubirea absolută pe care ne-o împărtăşeşte şi nouă, cu convingerea că El a venit în lume "să caute şi să mântuiască pe cel pierdut" (Luca 19, 10). Chiar şi în Evanghelia de azi, cârtitorii vedeau doar pe Zaheu cel păcătos, cel din trecut, pe când Iisus vede în el un om care poate fi mântuit, un om al viitorului, care-şi manifestă dorinţa de a începe o viaţă nouă. Aşa putem face şi noi, cu noi înşine, dar şi cu semenii noştri, căci "Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu".

Dar noi creştinii avem datoria să-i ajutăm şi pe alţii să dorească să-L cunoască pe Hristos, ca şi Zaheu. Acest lucru îl putem face mai cu seamă prin exemplul propriei noastre vieţi, după cum îndemna Sfântul Pavel pe ucenicul său Timotei, şi prin el şi pe noi, în "Apostolul" care s-a citit astăzi: "Fă-te pildă credincioşilor în cuvânt, în purtare, în iubire, în duh, în credinţă, în curăţie" (I Tim. 4, 12).

În felul acesta, ne vom mărturisi dragostea faţă de semeni, ca şi sentimentul de comuniune care trebuie să existe între noi creştinii. Numai aşa vom putea auzi şi noi cuvintele adresate de Mântuitorul lui Zaheu: "Astăzi în casa ta trebuie să rămân", dar mai cu seamă verdictul final: "Astăzi s-a făcut mântuirea casei acesteia". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 33-A DUPĂ RUSALII
(A Vameşului şi Fariseului – Luca 18, 10-14)

Mândrie şi smerenie

"Tot cel ce se înalţă pe sine va fi smerit, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa"
(Luca 18, 14)

Iubiţi credincioşi,

Cu Duminica de azi –numită "a Vameşului şi Fariseului", după pericopa evanghelică citită – începem pregătirea duhovnicească pentru luminatul praznic al Învierii Domnului. Este vorba de o pregătire specială care se desfăşoară după anumite slujbe cuprinse în cartea liturgică numită "Triod", fapt pentru care cele zece săptămâni care ne despart de luminatul praznic al Învierii poartă numele de "perioada Triodului". Este un răstimp de neîncetate strădanii duhovniceşti – pocăinţă, rugăciune şi fapte bune –, ca prin practicarea lor să înlăturăm tot ce este rău în noi şi să primim cu sufletele curate pe Cel Ce a biruit moartea prin Înviere, ca să înviem şi noi cu sufletele către o viaţă nouă.

Dar pe lângă slujbele impresionante din cartea Triodului, Biserica a rânduit şi citirea unor pericope evanghelice la Sfânta Liturghie, alese tocmai în vederea refacerii vieţii noastre duhovniceşti. În această primă Duminică din perioada Triodului s-a rânduit citirea unei pericope foarte scurte, cu abia cinci versete, dar deosebit de expresive şi anume parabola sau pilda Vameşului şi Fariseului, rostită de Mântuitorul şi fixată în scris de Sfântul Evanghelist Luca (18, 10-14). Mântuitorul ne înfăţişează doar două personaje: un fariseu şi un vameş, într-un contrast izbitor, atât prin poziţia lor socială, cât şi prin felul în care s-au rugat, în acelaşi templu al poporului iudeu, în Ierusalim.

Pentru a înțelege mai bine sensul parabolei de azi, trebuie să o încadrăm în contextul mai larg, istorico-social, în care a fost rostită, mai precis spus, să vedem cine erau cele două personaje. *Fariseii* făceau parte dintr-un partid politic-religios, cu mare influență în rândurile poporului iudeu, în opoziție permanentă cu un alt partid, al *saducheilor*. Acești farisei pretindeau că respectă cu mare strictețe Legea lui Moise. Deși o încălcau adeseori, urmăreau să țină trează conștiința națională și morală a evreilor, dar prin ură față de stăpânirea romană din acel timp și prin dispreț față de celelalte popoare. Din paginile Sfintei Scripturi, se desprinde că erau oameni lipsiți de sinceritate, prefăcuți sau ipocriți, care urmăreau, în primul rând, satisfacerea intereselor lor personale, mai ales de ordin material, căutând, în același timp, să-și atragă cinstirea și lauda oamenilor. Nu odată comportamentul lor duplicitar a fost înfierat în public de însuși Mântuitorul Iisus Hristos (cf. Matei 21, 13-36). În acest sens, figurativ, dar și peiorativ, cuvântul "fariseu" este folosit și în limba noastră. Dar din paginile Noului Testament reținem câteva nume de farisei cinstiți, cum a fost *Nicodim*, care a avut o lungă convorbire cu Mântuitorul, voind să cunoască esența învățăturii Lui (cf. Ioan 3, 1-21) și care, împreună cu *Iosif din Arimateea* –alt fariseu, dar "ucenic al lui Iisus într-ascuns" – I-au coborât trupul de pe cruce și L-au îngropat (cf. Ioan 19, 38-42), iar din Faptele Apostolilor cunoaștem pe *Gamaliel*, care a luat apărarea Apostolilor întemnițați în fața Sinedriului (Fapte 5, 34-39) și pe ucenicul acestuia, *Saul*, care va deveni Apostolul Pavel (cf. Fapte 22, 3).

Purtarea arogantă a celor mai mulți dintre farisei o demonstrează convingător și fariseul din pericopa evanghelică de azi. Îndată ce a intrat în templu, stăpânit de duhul mândriei, a început să-și etaleze virtuțile în fața lui Dumnezeu, prezentându-se pe sine însuși ca un împlinitor corect al tuturor îndatoririlor morale ale Legii, care respectă cu strictețe posturile și obligațiile către templu. În același timp, se considera superior celorlalți oameni, inclusiv față de vameșul de lângă el, înșirându-le disprețuitor păcatele. Cu alte cuvinte, fariseul încerca să-și dea singur un certificat de comportare corectă, să se autorecomande lui Dumnezeu, Căruia îi vorbea de la egal la egal, uitând cuvintele înțeleptului Solomon care sfătuia: "Să te laude altul și

nu gura ta, un străin şi nu buzele tale" (Prov. 27, 2). Rezultă că mândria făcea parte integrantă din fiinţa fariseului, îi definea personalitatea.

Diametral opusă ni se prezintă atitudinea şi rugăciunea celuilalt personaj, *vameşul.* Se ştie că în vremea Mântuitorului vameşii erau un fel de funcţionari fiscali, încredinţaţi cu încasarea impozitelor de la evrei pentru statul roman, care deţinea atunci controlul asupra Ţării Sfinte. Datorită faptului că s-au pus în slujba acestor străini şi păgâni, vameşii erau desconsideraţi şi stigmatizaţi ca trădători de către conaţionalii lor. În plus, cu ocazia strângerii impozitelor săvârşeau fel de fel de abuzuri şi de multe ori îşi însuşeau în chip necinstit o parte din sumele încasate. Dar, cu toate acestea, Mântuitorul a găsit printre ei oameni pe care i-a ridicat la o cinste deosebită, cum a fost *Matei* (*Levi*), chemat la apostolie, care mai târziu va scrie prima Evanghelie, sau *Zaheu,* a cărui pocăinţă sinceră şi dorinţă de îndreptare am auzit-o nu de mult chiar din gura sa (Luca 19, 8-9).

Despre vameşul anonim din pericopa evanghelică de azi, Mântuitorul ne spune că, intrând în templu "stând deoparte, nu voia nici ochii să-şi ridice spre cer, ci îşi bătea pieptul zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul" (Luca 18, 13). Deci, vameşul, prin atitudinea lui, ca şi prin această rugăciune scurtă, îşi confrunta viaţa cu poruncile dumnezeieşti şi cerea smerit îndurare de la Dumnezeu. Nu se lăuda cu nici una din faptele sale bune, pe care desigur le va fi făcut, ci le trecea sub tăcere, nu condamna pe nimeni, ci dimpotrivă, se condamna pe sine însuşi, apelând la dreptatea şi milostivirea lui Dumnezeu, simţindu-se nevrednic să se apropie de altarul Său.

Mântuitorul, după ce pune în paralelă pe aceşti doi oameni, pe care-i judecă după cele "dinlăuntrul lor", după inima lor, îşi încheie parabola cu o sentinţă, care pentru noi este o adevărată învăţătură: vameşul s-a întors la casa lui mai îndreptat sau "mai îndreptăţit" la mila lui Dumnezeu, decât fariseul. Pentru că "tot cel ce se înalţă pe sine va fi smerit, iar cel ce se smereşte pe sine, se va înălţa" (Luca 18, 14). Cu alte cuvinte, vameşul "s-a îndreptat" şi "s-a înălţat" prin smerenie, iar fariseul "s-a osândit" prin mândrie.

Iubiţi credincioşi,

Ne putem da seama uşor că Mântuitorul a urmărit să pună în evidenţă un păcat – mândria şi o virtute – smerenia, care se exclud

reciproc, nu pot sta alături. Din aceste motive, parabola a fost, este şi va fi de-a pururi "actuală", căci "farisei" adică oameni mândri, ipocriţi, făţarnici şi prefăcuţi au trăit şi vor trăi întotdeauna.

După învăţătura Bisericii noastre, *mândria* adică *preţuirea de sine peste măsură,* cu cele două elemente componente ale ei, adică nesocotirea lui Dumnezeu şi desconsiderarea aproapelui, ocupă primul loc între cele şapte păcate numite "capitale", care, la rândul lor, fac parte din păcatele socotite "grele" sau "de moarte". Mândria este un permanent focar de păcate, un izvor de nenorociri, nu numai pentru cel stăpânit de ea, ci şi pentru cei din jur. Ea a prăbuşit pe Lucifer şi pe îngerii lui, întrucât a vrut să fie asemenea lui Dumnezeu, ajungând din slava cerului în prăpastia iadului şi prefăcându-i din îngeri luminaţi în diavoli întunecaţi. Din mândrie a pierdut Adam raiul, din mândrie şi din dorinţă de stăpânire asupra altor popoare au pierit în chip tragic atâţia împăraţi şi alţi conducători în decursul veacurilor.

Există şi azi atâţia oameni stăpâniţi de păcatul mândriei, împreunată cu dorinţa nesăbuită şi nejustificată prin vreun merit personal, de-a ajunge numai la mărire şi laudă în societate. Întâlnim destui oameni chinuiţi fără încetare de aroganţă, invidie şi ură faţă de semenii lor, oameni care stau într-o permanentă stare de izolare şi de înstrăinare faţă de marea colectivitate în mijlocul căreia trăiesc, închişi în turnul de fildeş al propriei lor mândrii şi ambiţii deşarte. Omul mândru – expresie a egoismului negativist, separatist şi anti-social – nu acceptă pe nimeni să fie ca el şi cu atât mai mult, mai presus de el, considerându-se superior tuturor celor din jur. Arogant faţă de subalterni, invidios faţă de colegii săi merituoşi, duşman al superiorilor, intrigant şi vanitos, omul mândru nu-şi poate găsi nicicând pacea interioară şi echilibrul sufletesc. Viaţa de toate zilele ne arată însă că într-o zi mândria lor se va prăbuşi, adeverindu-se cuvântul Sfintei Scripturi care zice că "Domnul a surpat pe cei mândri cu scaunele lor şi a pus pe cei blânzi în locul lor" (Isus Sirah, 10, 14) şi că "Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, dar celor smeriţi le dă har" (Iac. 4, 5; I Petru 5, 5).

Cu totul altfel se prezintă virtutea *smereniei,* pe care am putea să o definim ca o recunoaştere a faptului că noi suntem dependenţi întru toate de Dumnezeu, că suntem nedesăvârşiţi şi supuşi păca-

tului. Smerenia este virtutea care te face să ai în permanență conștiința că nu ești desăvârșit, te face să-ți recunoști greșelile și să ceri iertare de la Dumnezeu prin rugăciune. De aceea, pe bună dreptate scria Sf. Ioan Gură de Aur că "smerenia face din om înger și-i înalță sufletul spre cer", iar Fericitul Augustin, fiind întrebat care este drumul cel mai sigur pentru a dobândi împărăția lui Dumnezeu, a răspuns: "Primul drum este smerenia, al doilea este smerenia și al treilea tot smerenia".

În adevăr, după cum mândria este începutul oricărui păcat, tot așa smerenia este temelia tuturor virtuților. Este o virtute exclusiv creștină, pe care păgânii n-au cunoscut-o; nici unul dintre filosofii lumii vechi n-a predicat-o. Ea a fost propovăduită pentru prima oară de Iisus Hristos, atât prin cuvânt, cât și prin pilda vieții Lui. Adevărata ei valoare stă în faptul că Însuși Mântuitorul, după ce a luat "chip de rob" prin întrupare, "S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte și încă moarte pe cruce" (Filip. 2, 8), după cum scria Sfântul Apostol Pavel. El a pus în practică această virtute la Cina cea de Taină, când a spălat picioarele ucenicilor Săi, poruncindu-le ca "precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi" (Ioan 13, 15). Și tot El a zis: "Învățați de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre" (Matei 11, 29). Iar Sfântul Apostol Pavel se considera pe sine "cel dintâi între păcătoși" (I Tim. 1, 15), sau "cel mai mic dintre apostoli" și chiar nevrednic de acest nume, fiindcă în tinerețe a prigonit Biserica lui Dumnezeu, arătând că toată strădania lui misionară nu este de la sine, ci "i s-a dat prin harul lui Dumnezeu" (I Cor. 15, 9-10).

Virtutea smereniei a împodobit, în decursul veacurilor primare, atâția sfinți și mucenici, în fața unei lumi păgâne pline de mândrie și desconsiderare a demnității umane; ea a cucerit sufletele și a îmblânzit neamurile barbare. Ea este virtutea specifică tuturor acelora care s-au identificat întru totul cu Hristos și au trăit în duhul învățăturii Lui, au lucrat cu dăruire și în tăcere pentru binele semenilor și al societății. Smerenia a fost floarea minunată care a încolțit în sufletele nobile ale adevăraților înțelepți ai lumii, care, prin eforturi deosebite, au contribuit, prin razele binecuvântate ale învățăturii lor, la progresul material și spiritual al omenirii. În duhul smereniei creștine au trăit, au muncit și au luptat înaintașii noștri, eroi ai neamului și ai credinței, pentru ca să apere pământul strămoșesc și să înalțe țara pe trepte cât mai înalte de lumină și bunăstare.

Iubiţi credincioşi,

În lumea de azi, atât de decăzută sub raport moral, în lumea parveniţilor şi a profitorilor care ne sfidează prin aroganţa lor, noi, cei care ne mărturisim creştini şi fii buni ai Bisericii, care avem alte concepţii despre viaţă, trebuie să privim lucrurile în chip realist şi să ne întrebăm ce avem de făcut, pentru însănătoşirea climatului spiritual în care ne este dat să trăim. Fără îndoială că nu vom întâlni oameni în genul fariseului, care să intre în biserică pentru ca să se roage. Sunt prea mândri ca să facă acest lucru, tratând problemele religioase cu indiferenţă sau chiar cu dispreţ. Dar nu vom întâlni în biserică nici oameni în genul vameşului, oameni pe care presa şi televiziunea, mai ales în timpul din urmă, ni-i prezintă mereu cu faptele lor de corupţie, de îmbogăţire în dauna statului ori a semenilor lor. Nu au timpul fizic pentru a face acest lucru, iar pofta lor de îmbogăţire, pe căi necinstite, nu are nimic comun cu învăţătura Bisericii.

De aceea noi, creştinii autentici, care înţelegem să punem în practică cuvintele Mântuitorului şi nu numai să le ascultăm, având drept pildă rugăciunea vameşului din Evanghelia de azi, avem în primul rând îndatorirea morală să ne rugăm întru smerenie pentru noi şi pentru cei dragi ai familiei, să ne căim de propriile noastre păcate şi să zicem şi noi: "Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului". Dar trebuie să facem ceva şi mai mult! Să ne rugăm şi pentru acei "vameşi şi farisei" ai zilelor noastre, care nu sunt alături de noi în biserică, să cerem de la Dumnezeu iertare şi pentru păcatele lor, inclusiv pentru mândria lor, să-L rugăm să le deschidă şi lor "ochii minţii" şi "uşile pocăinţei", ca să poată înţelege starea lor de păcătoşenie şi să vină smeriţi aici, în faţa sfântului altar şi să ceară de la Dumnezeu milă şi binecuvântare. Să spunem, însă, şi impresionanta rugăciune a Sfântului Efrem Sirul, un adevărat model de rugăciune a smereniei, care se rosteşte în toată perioada Triodului: "Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert, nu mi-l da mie. Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei dăruieşte-l mie, slugii Tale. Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în vecii vecilor". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A 34-A DUPĂ RUSALII
(A fiului risipitor – Luca 15, 11-32)

Reîntoarcerea la Tatăl ceresc

"Şi venindu-şi în sine a zis: ...mă voi duce la tatăl meu şi-i voi spune: Tată, greşit-am Cerului şi faţă de tine"
(Luca 15, 17-18)

Iubiţi credincioşi,

De Duminica trecută am intrat într-un nou ciclu liturgic, acela al Triodului, cu trei săptămâni premergătoare, apoi cu cele şapte săptămâni ale postului, care ne pregătesc succesiv, prin pocăinţă, pentru cea mai înaltă sărbătoare a creştinismului, Învierea Domnului. Perioada Triodului – perioadă de pregătire şi de înălţare sufletească – este un adevărat itinerar duhovnicesc pe care îl străbate credinciosul chemat la pocăinţă şi la neîncetate strădanii spirituale, pentru ca la capătul lor să-L primească pe Acela care a biruit moartea, spre a ne ridica şi pe noi din robia păcatului şi a morţii către o viaţă nouă, de har, de lumină şi de pace, către altarul Învierii.

Evanghelia de azi cuprinde una din cele mai frumoase parabole rostite de Mântuitorul, cea care prezintă zguduitoarea dramă a fiului risipitor. În cuvinte simple, se înfăţişează istoria unui tată care avea doi fii, din care cel mic şi-a revendicat, la un moment dat, partea care i se cuvenea din averea tatălui său. La scurt timp, acest fiu şi-a părăsit casa părintească, în care cunoscuse iubirea caldă a părinţilor şi adevărata bucurie a vieţii, în care şi-ar fi putut contura personalitatea şi ar fi aflat adevărata fericire în viaţă. Din dor de aventură, mânat de o greşită dorinţă de afirmare, tânărul pleacă într-o ţară îndepărtată, în căutarea unei false fericiri. Acolo a cheltuit tot ce a primit de acasă, a ajuns muritor de foame, aruncat la periferia societăţii, uitat

chiar şi de aceia cu care îşi cheltuise banii agonisiţi cu trudă de tatăl său. În această stare disperată, de cumplită mizerie şi de adâncă înjosire morală, tânărul se trezeşte la realitate şi, mânat de dorinţa sinceră de a ajunge la o viaţă nouă, îşi îndreaptă gândurile către tatăl său, ca singura rază de lumină şi nădejde de mântuire, cu încrederea că el nu-l va uita, nu-l va părăsi, aşa cum au făcut foştii săi prieteni şi nici nu-l va dispreţui, aşa cum făcuse stăpânul căruia îi păzea porcii. De aceea, ia hotărârea de a părăsi viaţa de până atunci şi de-a se întoarce cu deplină încredere la tatăl său, pentru a-şi mărturisi greşeala şi a-i cere iertare. Şi în adevăr, tatăl l-a primit cu nețărmurită şi dezinteresată dragoste, l-a iertat pentru toate cele ce făcuse şi l-a ridicat din nou la demnitatea de fiu.

Iubiţi credincioşi,

Aţi putut constata uşor că în pericopa evanghelică sau în parabola de astăzi, Mântuitorul a vrut să înfăţişeze, pe de o parte, icoana fiului căzut, iar pe de altă parte, icoana Tatălui ceresc plin de îndurare, care iartă pe cel ce se întoarce la el cu inimă zdrobită şi cu dorinţa de îndreptare. Tatăl din parabolă nu este altul decât Tatăl nostru Cel din ceruri, iar fiul reprezintă pe oamenii din toate timpurile şi locurile, care, în felurite forme, se îndepărtează de Părintele ceresc, de învăţătura şi de Biserica Sa. După cuvintele unui mare Părinte bisericesc, ţara îndepărtată de care vorbeşte Evanghelia nu este altceva decât uitarea de Dumnezeu. Nu avem nevoie de multe dovezi pentru a ne convinge de adevărul că toţi, într-un fel sau altul, am părăsit "casa părintească" şi am plecat în ţara îndepărtată a păcatului, uitând de Dumnezeu şi de binefacerile Lui. De aceea, tânărul din Evanghelie este contemporan cu noi, trăieşte printre noi. Fiecare din noi ne recunoaştem, în anumite momente din viaţă, în acest tânăr căzut din cinstea lui de fiu al lui Dumnezeu şi din adevărata demnitate umană. Pentru că a fi asemenea fiului risipitor nu înseamnă numaidecât să ai bani şi bunuri materiale de preţ, strânse cu trudă de părinţi, şi să pleci departe, pentru a cheltui totul în mod nesocotit. Dimpotrivă, este vorba şi de risipirea sau cheltuirea fără

rost a unor bunuri spirituale de cea mai mare importanță: cinste, omenie, moralitate, dragoste de semeni și de muncă și atâtea altele.

Viața ne oferă destule exemple de fii risipitori sau chiar de părinți risipitori și printre noi. Citim de atâtea ori în ziare și urmărim la televizor apeluri disperate și emoționante către autorități și oameni de bine, ale unor soții sau ale unor copii părăsiți de soțul sau tatăl lor, ajunși în cine știe ce colț de țară, în compania unuia sau uneia de același profil moral, fugind de răspunderea pe care o au față de aceia cărora le-au dat viață. Citim sau auzim despre atâtea tinere care își părăsesc copiii și soții sau care încredințează viața și creșterea propriilor copii unor așezăminte umanitare, uitând de îndatoririle lor de mamă. Pe de altă parte, există atâția tineri care, nemulțumiți de viața trăită în familie, după rânduielile tradiționale, și sfidând strădaniile factorilor de răspundere, își petrec o bună parte a timpului prin localuri, risipind banii câștigați în mod cinstit de părinți și refuzând să muncească; sau tineri trimiși de părinții lor la școală, pentru a-și lumina mintea și a deveni folositori societății în care trăiesc, care uită că îndatorirea lor principală este aceea de a învăța și de-a avea o comportare demnă, pricinuind întristare părinților, de care își aduc aminte doar atunci când constată că resursele financiare sunt pe sfârșite. Dar există atâția printre noi care au uitat cu totul casa părintească în care au văzut lumina zilei, de care ar trebui să-i lege atâtea amintiri duioase și în care trăiesc încă părinții lor, cărora nu le-au călcat pragul de ani de zile, și – ceea ce este și mai dureros – uneori trebuie să intervină autoritățile de stat competente ca să amintească acelor fii rătăciți că au datoria morală de a-și ajuta părinții bătrâni și bolnavi ca să ducă și ei o viață omenească.

Există atâția care au uitat cu desăvârșire că în cimitirul satului lor a mai rămas o cruce bătută de vânturi, de străjă la mormântul părinților lor pe care cresc în voie buruienile nerecunoștinței filiale și în fața căruia nu s-au oprit de atâta vreme pentru a pune o floare și, cu atât mai puțin, pentru a aprinde o lumânare sau a rosti o rugăciune.

Există atâția printre noi care se mărturisesc creștini și fii ai Bisericii care nu intră în casa Tatălui ceresc – adică în biserică – decât

cu prilejul unor cununii sau botezuri, grăbiți să se termine slujba, pe care o ascultă cu totală indiferență, pentru a ajunge cât mai repede acasă, la petrecerea care urmează.

Iată deci numai câteva din multele forme prin care un creștin uită de sfintele porunci dumnezeiești și își caută fericirea în alte locuri, departe de casa părinților trupești, dar și de cea a Părintelui din ceruri, sfidând, în același timp – printr-o asemenea comportare – și pe semenii lor.

Din astfel de considerente, iubiți credincioși, Biserica ne pune astăzi în față această parabolă – oricând actuală –, cu nădejdea că ne vom recunoaște pe noi înșine în chipul fiului risipitor, dar mai ales cu nădejdea că ea va constitui un prilej de meditare pentru toți cei ce au apucat, într-un fel sau altul, pe căi greșite. Să ne întrebăm dar: ce vom face pentru ca să urmăm partea pozitivă din viața tânărului din Evanghelie, aceea a reîntoarcerii la Tatăl?

Ați observat că antiteza dramatică a vieții lui, cu aspectul negativ de părăsire a casei părintești și de prăbușire în necunoscut și cu aspectul ei pozitiv, de revenire în casa iubirii părintești, are un punct central: "venirea în sine" (Luca 15, 17). Acest lucru trebuie să-l avem în vedere și noi! Venirea în sine este piatra de hotar care a făcut pe cel căzut să vadă starea în care a ajuns, i-a dat posibilitatea să vadă realitatea în chip obiectiv, așa cum a fost, și a putut face comparație între starea deplorabilă în care a ajuns și starea vieții lui dacă ar fi rămas acasă. Abia atunci și-a dat seama că altul trebuia să fie drumul vieții lui pentru a se realiza ca om, altele trebuia să-i fie aspirațiile, alții trebuia să fie oamenii cu care să se însoțească.

"Venirea în sine" este supremul eroism moral de care a dat dovadă tânărul, este o rupere definitivă de tot ceea ce a fost rău și hotărârea înălțătoare de-a începe o viață nouă, de-a redeveni altul decât cel care a fost. "Venirea în sine" este asemenea unei renașteri din propria cenușă, o ridicare din destrămarea ființei tale, o confruntare cu conștiința ta în abisul deznădejdii și pe marginea pierzaniei. Ea îți dă conștiința că a mai rămas ceva bun în tine, că nu ești

iremediabil pierdut, îți dă conștiința că ești fiul lui Dumnezeu, care "nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu".

Dar acest prim pas al "venirii în sine" nu înseamnă totul. Hotărârea de a te întoarce, de a-ți reface viața sufletească, trebuie să fie sprijinită pe o seamă de virtuți. Prima dintre acestea este *nădejdea.* Desigur, tânărul din Evanghelie s-a frământat mult înainte de a porni pe drumul întoarcerii: oare mai trăiește tatăl meu, oare va mai fi supărat, oare mă va primi? Dar în aceste momente trebuie să intervină virutea *nădejdii* în bunătatea și dragostea lui Dumnezeu. Chiar înainte de a rosti parabola pe care am auzit-o astăzi, Mântuitorul a mai spus alte două, cu oaia pierdută și cu drahma pierdută, încheiate prin cuvintele: "Mai mare bucurie va fi în cer pentru un păcătos care se pocăiește, decât pentru nouăzecișinouă de drepți care n-au nevoie de pocăință" (Luca 15, 7) sau (bucurie) "se face înaintea îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește" (Luca 15, 10).

Apoi, venirea în sine trebuie să fie sprijinită și de altă virtute: *curajul.* Pentru o astfel de întoarcere ai nevoie de mult curaj, care să biruiască frica pe care o încerci când te gândești la una din însușirile lui Dumnezeu, dreptatea, care trebuie să pedepsească faptele pe care le-ai săvârșit. Dar dacă dreptatea cere pedepsirea păcatului, oricât de aspră ar fi, atunci trebuie să te supui și să ai tăria de a câștiga prin suferință ceea ce ai pierdut prin păcat. Și Iuda vânzătorul și-a venit în sine, a cunoscut că a vândut sânge nevinovat, dar lui i-a lipsit curajul de-a se întoarce la Învățătorul său și a-I cere iertare că L-a vândut; și astfel, lașitatea a biruit licărirea de "venire în sine" din el, ducându-l la sfârșitul tragic pe care-l cunoaștem.

Dacă frica a fost biruită, mai trebuie să biruim în noi și simțământul de rușine pentru propriile noastre fapte. Fiul din Evanghelie a trecut și peste această piatră de încercare. Deși plecase bogat și se întorcea sărac, deși plecase cu fruntea sus, iar acum se întorcea împovărat de suferințe trupești și de rușine, totuși, același părinte de care se îndepărtase, îi sădise în suflet sămânța unei virtuți pe care noi o numim *căință, remușcare* sau *părere de rău* pentru greșeala

săvârșită. Pe temeiul acesteia, a putut să spună: "Am greșit Cerului și față de tine și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău; fă-mă ca pe unul din argații tăi" (Luca 15, 18-19).

Și astfel, fiul s-a biruit pe sine. Am putea spune chiar mai mult: a câștigat ceva, întorcându-se poate mai bogat decât plecase. Căci pe lângă virtuțile venirii în sine, a nădejdii, a curajului și a căinței, dobândise iertarea părintelui său și calitatea de fiu, care valorau mai mult decât orice avuție.

Iubiți credincioși,

Drama fiului risipitor se repetă în fiecare dintre noi. Plecăm ușor de lângă Tatăl nostru ceresc, dar ne întoarcem nespus de greu. Și totuși, să medităm profund asupra părții pozitive din parabola de azi, mai cu seamă acum, în preajma începutului marelui post. Ca și în cazul fiului din Evanghelie, avem nevoie, în primul rând, de *venirea în sinea noastră, de trezirea la viața cea adevărată.* Dar poate că sufletul nostru este frământat, ca și al lui, de întrebările: Cine ne așteaptă? La cine să ne întoarcem? Unde este tatăl nostru? Cui trebuie să-i mărturisim greșelile noastre și în fața cui trebuie să luăm hotărârea de a porni spre o viață nouă?

Răspunsul este simplu: *în scaunul de duhovnicie* sau de *spovedanie,* unde ne așteaptă Tatăl ceresc prin preotul duhovnic, căruia Mântuitorul i-a dat puterea de a lega și a dezlega păcatele firii noastre omenești. Dar fiecare știm cât de greu este acest drum. Sunt unii care poate se îndoiesc de prezența lui Hristos în scaunul spovedaniei și de puterea duhovnicului, se tem de canonul pe care îl va da preotul duhovnic, le lipsește curajul să spună că n-au mai fost de ani de zile în fața lui ca să-și mărturisească păcatele, sau socotesc că este sub demnitatea lor de oameni maturi să-și deschidă sufletul în fața unui slujitor al altarului, dar mai ales le este rușine de păcatele săvârșite. Cu alte cuvine: nu ne este rușine să săvârșim păcatul, uneori în văzul lumii și spre sminteala semenilor, dar ne este rușine să-l mărturisim!

De aceea, iubiți credincioși, dacă am trăit prima parte din drama fiului risipitor, atunci să avem curajul să trăim cu aceeași intensitate și sfârșitul ei, adică partea pozitivă, care nu este altceva decât mărturisirea. Să ne "venim în sinea noastră", să ne aplecăm asupra propriei noastre ființe, să ne confruntăm cu noi înșine, să "lepădăm lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm în armura luminii", adică în *virtuțile nădejdii, curajului și smereniei.* Drept pildă să ne slujească pocăința regelui și proorocului David, care și-a mărturisit în mod public unul din marile sale păcate, scriind minunatul psalm 50, care se va rosti până la sfârșitul veacurilor, atât la slujbe cât și de credincioși. Pildă să ne fie pocăința lui Zaheu vameșul și a femeii păcătoase, a Mariei Egipteanca și a Fericitului Augustin, cel care și-a recunoscut păcatele în lucrări scrise citite și comentate până azi. Ca și în cazul tânărului din Evanghelie, să fim încredințați că *pocăința* noastră se va învrednici de *iertarea* Tatălui și că va fi luminată de *iubirea* Fiului și că va fi învăluită de razele de sfințenie ale Duhului Sfânt.

Având această încredințare, acum, în preajma sfântului și marelui Post, când preoții duhovnici ne așteaptă pe fiecare din noi, pentru a dobândi iertarea și împăcarea cu Dumnezeu, să avem curajul să pornim pe calea îndreptării și a mărturisirii, gândindu-ne mai ales la bucuria pe care o vom încerca atunci când vom auzi cuvintele Tatălui nostru Cel din ceruri: "Trebuie să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat" (Luca 15, 32). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA LĂSATULUI SEC DE CARNE
(A Înfricoşatei Judecăţi – Matei 25, 31-46)

"Şi iarăşi va să vină, cu mărire, să
judece viii şi morţii, a Cărui
împărăţie nu va avea sfârşit"
(Art. 7 din Simbolul credinţei)

Iubiţi credincioşi,

Duminica de astăzi este trecută în calendarul nostru ca "Duminica lăsatului sec de carne" sau "a Înfricoşatei Judecăţi", după cutremurătoarea pericopă evanghelică ce s-a citit, de la Sfântul Apostol şi Evanghelist Matei, capitolul 25, versetele 31-46. Este cea de a treia Duminică din ciclul liturgic al "Triodului", în care ne pregătim duhovniceşte pentru patimile, răstignirea şi moartea Mântuitorului, ca apoi, o dată cu Învierea Sa din morţi, să începem un nou ciclu liturgic, numit al "Penticostarului".

Pericopa evanghelică de azi se deosebeşte cu totul de cele din alte Duminici, în sensul că nu prezintă nici minuni săvârşite de Mântuitorul, nici parabole rostite de El, ori alte cuvinte ale Sale, cu îndemnuri pentru viaţa noastră de toate zilele, ci, dimpotrivă, ea înfăţişează date cu privire la a doua venire a Mântuitorului pe pământ, numită Parusie, şi la Judecata universală sau cea de apoi, care va avea loc la sfârşitul veacurilor. Pericopa respectivă constituie partea finală din aşa numita "cuvântare eshatologică" rostită de Mântuitorul cu puţin timp înaintea Patimilor, ea fiind redată numai în Sfânta Evanghelie de la Matei (cap. 24 şi 25), cu semnele prevestitoare şi premergătoare sfârşitului lumii şi celei de a doua veniri a Domnului: propovăduirea Evangheliei la toate neamurile, dar şi apariţia unor prooroci mincinoşi şi căderea multora de la credinţă, înmulţirea fărădelegilor între oameni, o serie de nenorociri şi catastrofe peste întreg pământul, arătarea pe cer a semnului Fiului Omului, adică a crucii Sale. În acest context, sunt prezentate şi două

cunoscute parabole sau pilde rostite de Mântuitorul, cu scopul vădit ca această nouă venire a Lui să ne găsească pregătiţi. Este vorba de parabola despre cele zece fecioare şi cea a talanţilor, numită şi a slujitorului bun (Matei 25, 1-30).

Timpul venirii Mântuitorului a doua oară nu poate fi precizat – aşa cum încearcă să facă unii sectari, – pentru că El Însuşi a spus: "Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl" (Matei 24, 36; Marcu 13, 32). Tot Mântuitorul spune că "se va arăta pe cer semnul Fiului Omului şi vor plânge toate seminţiile pământului şi-L vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere şi slavă multă. Şi-i va trimite pe îngerii Săi cu sunet mare de trâmbiţă, şi pe cei aleşi îi vor aduna din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la celelalte margini" (Matei 24, 31). Din aceste cuvinte ne dăm seama că dacă în urmă cu două mii de ani Fiul lui Dumnezeu a luat chip omenesc, S-a născut în condiţii umile în Betleemul Iudeii, a trăit pe pământ ca un om adevărat, sărac, blând şi smerit, dar fără de păcat, în schimb, a doua venire sau Parusia se va produce în condiţii cu totul diferite. Atunci El se va coborî pe norii cerului, întru toată slava şi strălucirea Lui, însoţit de toate puterile cereşti, deci ca un adevărat stăpân, Căruia Tatăl I-a încredinţat misiunea de a judeca lumea; *nu mai vine să mântuiască lumea, ci să o judece.* El este Cel îndreptăţit să judece lumea, din moment ce a luat asupra Lui toate păcatele noastre, răstignindu-le pe lemnul crucii şi vărsându-şi sângele pentru răscumpărarea noastră din robia păcatului şi a morţii, pentru mântuirea noastră; El este Cel Care a vestit adevărul în lume, Cel Care a adus Legea cea nouă a iubirii universale, şi a restabilit legătura dintre om şi Dumnezeu. El va veni în acelaşi trup preamărit cu care a înviat şi S-a înălţat la cer (cf. Fap. Ap. 1, 11).

Tot atunci se va produce, cu iuţeala fulgerului, şi schimbarea chipului lumii acesteia, după cum scria Sfântul Apostol Petru: "Ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiile arzând se vor desface şi pământul şi lucrurile de pe el se vor mistui" (II Petru, 3, 10). Iar Sfântul Pavel, la rândul său, scria: "Cei morţi întru Hristos vor învia întâi, după aceea noi, cei rămaşi, împreună cu ei vom fi răpiţi în nori, ca să-L întâmpinăm pe Domnul

în văzduh şi astfel, pururea cu Domnul vom fi" (I Tes. 4, 16-17). Şi acelaşi mare Apostol scria: "Nu toţi vom muri, dar toţi ne vom schimba, deodată, într-o clipire de ochi, la trâmbiţa de apoi. Căci trâmbiţa va suna şi morţii vor învia nestricăcioşi, iar noi ne vom schimba. Căci trebuie ca fiinţa aceasta stricăcioasă să se îmbrace în nestricăciune şi fiinţa aceasta muritoare să se îmbrace în nemurire" (I Cor. 15, 52-53).

În ziua Parusiei Domnului, numită şi "Ziua de apoi", în care se va preface chipul lumii acesteia, când cei morţi vor învia şi cei vii vor întâmpina pe Domnul în văzduh, *va avea loc şi Judecata universală,* aşa cum este prezentată în pericopa evanghelică de astăzi. Ea se deosebeşte de prima judecată, cea numită "particulară", care se face fiecărui suflet în parte, îndată după moarte, cum ne sugerează şi pilda despre bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr. La judecata universală, în faţa dreptului Judecător se vor aduna miliardele de oameni care au trăit pe acest pământ, oameni din toate timpurile şi locurile, indiferent de neam, de religie, de cultură, de vârstă sau de stare socială. Toţi vor veni în faţa dreptului Judecător ca să dea seama de faptele lor. Locul judecăţii va fi pământul transfigurat pe care au trăit oamenii până la venirea a doua a Domnului şi în care El Însuşi – la prima venire – fost umilit, judecat şi răstignit, pentru ca acum să fie preamărit şi preaînălţat. Cei judecaţi îşi vor privi trecutul ca într-o oglindă sau ca într-o carte deschisă, pentru ca fiecare să cunoască ce a făcut bine şi ce n-a făcut în această viaţă pământească şi totodată, faptele fiecăruia să fie cunoscute de toţi cei prezenţi. Vor fi judecate toate cuvintele, gândurile şi faptele noastre.

Judecata nu se va face după legi omeneşti, după vreun cod penal sau civil, ci pe baza legii morale adusă în lume de Mântuitorul Iisus Hristos, al cărei principiu fundamental este iubirea universală faţă de toţi oamenii, indiferent de neam, de convingeri politice ori sociale, de credinţă religioasă, de vârstă sau de alte criterii. Va fi instituit atunci un *cod al iubirii,* potrivit căruia tot ce am făcut în această viaţă va fi raportat la aproapele, în care trebuie să-L vedem pe Iisus Însuşi, fratele nostru mai mare. Vor fi cercetate toate faptele milei trupeşti şi sufleteşti, aşa cum apar ele în pericopa evanghelică de azi şi cum vor fi rânduite apoi şi de Părinţii Bisericii.

Să rezumăm conținutul pericopei care s-a citit. În ceata celor pe care Iisus Judecătorul îi va așeza în dreapta Sa, vor sta cei care au dat să mănânce celor flămânzi, au adăpat pe cei însetați, au primit în casa lor pe cei străini, au îmbrăcat pe cei lipsiți de haine, au cercetat pe cei bolnavi, au mers la cei întemnițați. Ce fapte de mare frumusețe morală, care pot împodobi fruntea fiecăruia dintre noi! Iar Mântuitorul, pe Care acum evanghelistul Îl prezintă drept "Împăratul", le va zice: "Adevăr vă spun, întrucât ați făcut (acestea) unuia dintr-acești foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut" (Matei 25, 40). Cu alte cuvinte, toți oamenii săraci, aflați în suferințe fizice sau de altă natură sunt considerați "frați" ai lui Hristos, dreptul Judecător, iar atitudinea noastră față de ei va fi socotită ca fiind o atitudine față de "fratele" lor mai mare care nu este altul decât Hristos, Domnul nostru. Ei devin acum "binecuvântații Părintelui Meu", adică ai lui Dumnezeu-Tatăl, cărora Fiul le va da drept moștenire "împărăția cea pregătită (lor) de la întemeierea lumii" (Matei 25, 34).

În schimb, în stânga dreptului Judecător vor sta aceia care n-au săvârșit în viața lor faptele iubirii de aproapele pe care le-am pomenit. Sentința dată, pentru lipsa lor de iubire, va fi foarte aspră, irevocabilă și ireversibilă. Acestor "blestemați", cum vor fi numiți la judecată, le este rezervat "focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui"(Matei 25, 41). Dreptul Judecător le va spune și lor că această pedeapsă le-a fost dată pentru lipsa de iubire față de "acești foarte mici" frați ai Săi și, ca atare, față de El Însuși. Pericopa se încheie prin cuvintele: "Și vor merge aceștia la osânda veșnică, iar drepții la viața veșnică" (Matei 25, 46).

Iubiți credincioși,

Problema Parusiei Domnului și a Judecății din urmă a preocupat pe mulți teologi, chiar și artiști, înaintea noastră. Poate că unii ați văzut înfricoșata judecată zugrăvită pe peretele de apus, în exterior, la minunata ctitorie a lui Ștefan cel Mare de la Voroneț. Pe un perete întreg se desfășoară, în mai multe registre, această impresionantă și dramatică scenă, una din capodoperele artei universale. Din fața lui Iisus, Dreptul Judecător, înconjurat de Sfânta Fecioară și de Sfântul Ioan Botezătorul, cu câte șase Apostoli de fiecare parte, având în

spatele lor cete de îngeri, pornește un "râu de foc", colorat cu roșu închis, care se lărgește treptat până la soclu, pentru a-i cuprinde pe toți cei păcătoși. În dreapta lui Iisus se văd cetele proorocilor, ierarhilor, mucenicilor și cuvioșilor, îndrumați de Sfântul Apostol Pavel. În partea opusă, sunt redate cetele necredincioșilor, cărora Moise le arată înfricoșata judecată care îi așteaptă; în rândul acestora, zugravul anonim a inclus și pe turci și tătari, cotropitorii de atunci ai Moldovei, îmbrăcați în costumele lor, specifice epocii respective. La baza scenei este redată și "învierea morților".

Pericopa evanghelică de azi – interpretată într-un chip atât de original de zugravul anonim de la Voroneț – impresionează pe oricine, fiind un îndemn la pocăință, la fapte bune, la iertare. Dar pe noi, creștinii, nu trebuie să ne preocupe prea mult ziua sfârșitului lumii, ci ziua trecerii noastre la Domnul, ca să fim pregătiți, prin viața și faptele noastre de iubire. Nu trebuie să ne fie indiferent dacă vom muri împăcați cu Domnul și cu oamenii, căci de felul în care am trăit sau am murit depinde viața noastră în veșnicie. "Luați aminte, privegheați și vă rugați că nu știți când va fi vremea aceea", zice Domnul (Marcu 13, 33). Să ne gândim la cuvintele Sfântului Iacob care scria: "Așa să vorbiți și așa să faceți, ca unii care veți fi judecați prin legea libertății" (Iac. 2, 12). Să ne gândim în care din cele două cete vom fi rânduiți de Judecătorul suprem: de-a dreapta sau de-a stânga Lui!

Drept aceea, în Duminica de azi, premergătoare Postului Patimilor, să medităm mai mult asupra vieții noastre pe acest pământ, dar și la cele care vor veni și să zicem: Doamne Iisuse Hristoase, dreptule Judecător al lumii pe care Tu ai zidit-o, dăruiește-ne "sfârșit creștinesc vieții noastre, neînfruntat, în pace și cu răspuns bun la înfricoșata Ta judecată". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA LĂSATULUI SEC DE BRÂNZĂ
(A Izgonirii lui Adam din rai – Matei 6, 14-21)

Postul

"Venit-a postul, maica curăției,
osânditoarea păcatului și vestitoarea
pocăinței, petrecerea (purtarea)
îngerilor și mărturisirea oamenilor"
(Stihoavna de la Utrenia primei zile
din Post)

Iubiți credincioși,

Cu ajutorul lui Dumnezeu suntem din nou în pragul Postului Mare. Biserica ne oferă din nou prilejul de-a ne înnoi viața duhovnicească prin post și rugăciune, ca să fim cât mai aproape de Dumnezeu și, în final, să întâmpinăm după cuviință înfricoșatele Sale Patimi, ca apoi, să ne ridicăm din mormântul păcatului odată cu slăvita Sa Înviere. Duminica de azi este numită "a lăsatului sec de brânză", pentru că de mâine începe postul premergător Patimilor și Învierii, dar și "Duminica izgonirii lui Adam din rai", în amintirea căderii acestuia în păcat, prin nerespectarea poruncii de a nu mânca din fructul oprit de Dumnezeu. Pericopa evanghelică citită azi la Sfânta Evanghelie este un fragment din cuprinzătoarea "Predică de pe munte", rostită de Mântuitorul la începutul activității Sale de propovăduire a noii învățături (Matei cap. 5-7), pericopă ce urmează îndată după rugăciunea "Tatăl nostru" (Matei 6, 9-13).

Trei sunt învățăturile care se desprind din această scurtă pericopă neotestamentară, la care se adaugă și câteva învățături din "Apostolul" care s-a citit, din Epistola Sfântului Apostol Pavel către creștinii din Roma (Rom. 13, 11-14 și 14, 1-4). În primul rând, Mântuitorul vorbește despre iertare, condiționând iertarea păcatelor noastre de modul în care noi vom ierta pe cei care ne-au greșit: "De

veţi ierta oamenilor greşalele lor, ierta-va şi vouă Tatăl vostru Cel ceresc; dar de nu veţi ierta oamenilor greşalele lor, nici Tatăl vostru nu va ierta greşalele voastre" (Matei 5, 14-15). Desigur, datorită acestei învăţături, în cărţile vechi bisericeşti Duminica de azi s-a numit şi "a iertării".

A doua învăţătură este cea despre post, Mântuitorul făcând o paralelă între postul "făţarnicilor" din vremea sa şi adevăratul post pe care trebuie să-l practice un autentic "ucenic" al Său. În final, apare şi îndemnul de a nu aduna "comori" materiale pe pământ, ci "comori" duhovniceşti în cer.

Socotim că astăzi, fiind în pragul începerii Postului Mare, sau al Paştilor, ori al Păresimilor, cum îl numeau strămoşii noştri şi care ne aminteşte de postul Mântuitorului înainte de a începe activitatea Lui mântuitoare, să vorbim despre semnificaţia postului creştin. De regulă, prin post înţelegem o reţinere, în mod voluntar, de la anumite feluri de mâncare, în speţă de la carne, şi de la băuturi. Dar această înfrânare a trupului prin reducerea hranei are ca scop principal şi refacerea sau îmbunătăţirea vieţii sufleteşti, o înduhovnicire a noastră. Postul este cunoscut şi în alte religii, după cum era cunoscut şi în Vechiul Testament. De pildă Moise, marele prooroc şi legiuitor al evreilor, a postit 40 de zile pentru a fi vrednic să primească – în tunete şi fulgere, pe lespezi de piatră – cele zece porunci dumnezeieşti sau Decalogul, pe care trebuie să le respectăm şi noi, creştinii (cf. Ieş. 24, 38 şi Deut. 9, 1-10). Proorocul Ilie, omul ales al lui Dumnezeu, de asemenea a postit, după care a primit puterea de a deschide şi închide stăvilarele cerului pentru a veni pe pământ ploaia aducătoare de roade. Proorocul Daniel şi cei trei tineri duşi în Babilon au refuzat să mănânce la masa regelui, preferând bucate de legume (Dan. cap. 1).

Au postit ucenicii Sfântului Ioan Botezătorul (cf. Matei 9, 14). A postit în pustie, 40 de zile şi 40 de nopţi, Mântuitorul Însuşi, înainte de a începe propovăduirea Evangheliei (Matei 4, 2; Luca 4, 2), dar în acelaşi timp, ne învaţă cum să postim şi noi (Matei 6, 16-18; Marcu 9, 28). Posteau Sfinţii Apostoli şi ucenicii lor (Fap. Ap. 13, 2-3 şi 14, 23), între ei şi Sfântul Apostol Pavel (II Cor. 6, 5). Ei au fost cei care au rânduit postul pentru toţi creştinii de atunci, ca apoi marii Sfinţi

Părinți ai Bisericii să fixeze posturile așa cum le avem până azi și să scrie pagini memorabile despre semnificația postului creștin.

Biserica noastră a rânduit posturi de o zi, dar și de lungă durată, cum sunt cel al Paștilor, pe care-l vom începe de mâine, al Nașterii Domnului (Crăciunul), de șase săptămâni, începând cu ziua de 15 noiembrie, al Sfinților Apostoli Petru și Pavel, a cărui durată este în funcție de data Paștilor, el începând cu ziua de luni de după Duminica tuturor sfinților (prima duminică după Rusalii) și Postul Sfintei Marii sau al Adormirii Maicii Domnului, de două săptămâni. Posturile de o zi sunt cele de miercuri și vineri din fiecare săptămână, rânduite de Biserică încă de la sfârșitul secolului I al erei creștine, la care se adaugă cel de la praznicul Sfintei Cruci, la 14 septembrie. În anumite perioade de mare bucurie duhovnicească ale anului liturgic, Biserica acordă dezlegare de post chiar și în zilele de miercuri și vineri, fiind consemnate în calendar sub numele de "harți", după cum în anumite zile de sărbătoare (Buna-Vestire, Florii), Biserica acordă așa-numita "dezlegare" pentru pește, untdelemn și vin. Biserica recomandă și așa numitul "post negru", adică o ajunare desăvârșită, în care nu se consumă nimic, nici mâncare, nici băutură, o zi întreagă (de pildă, în Vinerea sau Sâmbăta Patimilor ori în Ajunul Crăciunului și Bobotezei) și postul aspru sau uscat, când se ajunează până înspre seară, iar atunci se gustă numai din mâncare uscată (pâine, poame, apă).

În fața atâtor posturi, poate că unii dintre credincioșii de azi se întreabă: oare în lumea secularizată și "tehnicizată" de azi, postul nu este ceva anacronic, ceva depășit, ceva prea greu de respectat, mai ales dacă ținem seama, pe de o parte, de lipsurile materiale de tot felul pe care le întâlnim – inclusiv cele de natură alimentară –, iar pe de alta, dacă avem în vedere și munca grea pe care o desfășoară mulți dintre noi?! Cercetând cu atenție învățătura Bisericii noastre cu privire la post, ne convingem ușor că aceste păreri sunt greșite. Multora dintre noi, medicii le recomandă abținerea de la anumite produse alimentare, în vederea menținerii sau refacerii sănătății. Și este ușor de constatat că absolut toți respectă aceste prescripții medicale, dar, în același timp, prescripțiile Bisericii cu privire la post li se par greu de îndeplinit. Oare de ce? Răspunsul ni-l dă Mântuitorul

când le spune Apostolilor că n-au putut vindeca un copil bolnav (lunatic), adus de tatăl său, "din pricina puţinei lor credinţe", adăugând că "soiul acesta de demoni prin nimic nu iese decât numai prin rugăciune şi prin post" (Matei 17, 20 şi 21, Marcu 9, 29).

Din paginile Sfintei Scripturi şi din scrisul Sfinţilor Părinţi aflăm că postul nu trebuie să fie numai o reţinere de la consumarea unor alimente, în speţă a cărnii, ci dimpotrivă, el presupune, în primul rând, o înnoire sufletească, o înfrânare de la fapte nesocotite sau nevrednice de numele sau de calitatea de creştin. Deci porunca postului are în vedere nu numai trupul, ci mai cu seamă sufletul. Postul trebuie să fie un mijloc de fortificare a voinţei, de întărire a celor slabi în credinţă, de îndreptare a celor rătăciţi, de căinţă şi de părere de rău pentru faptele rele pe care le-am săvârşit, de smerenie, de rugăciune mai stăruitoare şi, în chip deosebit, de iertare a semenilor noştri. Nu în zadar ne-a avertizat Mântuitorul, în prima parte a pericopei evanghelice care s-a citit, că iertarea noastră din partea lui Dumnezeu este condiţionată de iertarea pe care o acordăm noi semenilor.

Postul nostru trebuie să se deosebească radical de cel al evreilor din perioada Vechiului Testament, pe care proorocul Isaia îl înfiera prin cuvintele: "Dacă postiţi pentru certuri şi judecăţi şi-l bateţi cu pumnul pe cel obidit, de ce-Mi aduceţi Mie postul, aşa cum o faceţi astăzi; ca vocea voastră să se audă strigând?... Nu, nu asemenea post am ales Eu, zice Domnul; ci tu dezleagă orice legătură a nedreptăţii, dezleagă nodurile cu silnicie înnodate, lasă-i liberi pe cei striviţi în legături şi rupe toate înscrisurile cu socoteli nedrepte. Frânge pâinea ta pentru cel flămând şi adu-i în casa ta pe săracii fără adăpost; dacă vezi pe cineva gol, îmbracă-l şi nu-i trece cu vederea pe cei de un neam cu tine. Atunci lumina ta se va deschide ca o dimineaţă şi sănătatea ta curând va răsări şi dreptatea ta îţi va merge înainte şi slava lui Dumnezeu te va înconjura" (Is. 58, 4, 6-8).

La rândul Său, Mântuitorul condamnă în atâtea rânduri postul pur formal al fariseilor din vremea Sa, recomandând să postim în ascuns, nu pentru ca să fim văzuţi de oameni, ci de Tatăl Ceresc "care vede întru ascuns (şi) îţi va răsplăti la arătare" (Matei 6, 18). Sfântul Vasile cel Mare, care a trăit în veacul al IV-lea, scria: "A sosit vremea

postului și a curăției, nu numai a *depărtării* de bucate, ci și a *curățirii* de păcate. Postul – continuă el – poate întoarce pe om la Dumnezeu". Câteva decenii mai târziu, Sfântul Ioan Gură de Aur spunea într-o predică: "Zici că postești?! Arată-mi aceasta prin fapte! Să postească și ochiul tău și gura ta! Să postească toată ființa ta!" Iar Sfântul Grigorie de Nissa era și mai categoric când zicea: "Opriți-vă de la cele rele, potoliți-vă pofta după avere străină, feriți-vă de câștigul nedrept, stingeți în inimile voastre iubirea de arginți! Căci ce folos dacă gura ta nu se atinge de carne, iar tu, prin răutatea ta, mănânci pe fratele tău?!"

Iubiți credincioși,

Postul nostru trebuie însoțit de lacrimile pocăinței, de rugăciune, de îndepărtarea de tot ceea ce este dăunător vieții noastre, în genere. Să gândim, să simțim și să voim numai ceea ce este vrednic de numele de creștin! Să nu mai iasă din gura noastră cuvinte de ocară, de clevetire, de jignire și mai cu seamă înjurături! Să trăim deplin, cu toată ființa noastră, virtuțile creștine pe care ni le recomandă Biserica! Și dacă prin eforturi de voință ne reținem de la anumite bucate, tot așa să ne oprim și de la gândurile rele și de la păcatele trupului. Altfel, dacă nu ajungem și la un "post al sufletului", cel al mâncării nu mai are nici o valoare. Postul nu trebuie să fie prilej de întristare, ci dimpotrivă, de bucurie duhovnicească, știind că prin el biruim patimile și plăcerile trupului, pentru că prin el facem în trupul nostru un lăcaș al Domnului, pentru că prin el ajungem la Înviere.

Să dăm, deci, postului o valoare spiritual-morală, ca în felul acesta să fie cu adevărat un act de cinstire a lui Dumnezeu, o jertfă a noastră pe altarul iubirii față de Tatăl ceresc și de Fiul Său, Care a adus în lume adevăratul post: al lacrimilor, al pocăinței, al rugăciunii, al iubirii de semeni.

Iar dacă unii dintre noi nu vor putea ține tot postul, așa cum ne recomandă Biserica, fie din cauza vârstei, fie din cauza sănătății șubrede, fie datorită lipsurilor materiale, atunci să postească măcar în toate zilele din prima săptămână a Postului și apoi în săptămâna Patimilor, iar în celelalte săptămâni, în absolut toate zilele de

miercuri și vineri. Acestor credincioși, deci celor care nu vor putea ține în întregime postul prescris, le recomandăm cu stăruință "postul spiritual", așa cum ne învață Sfântul Ioan Gură de Aur: "Eu l-aș numi de o mie de ori mai fericit pe cel ce mănâncă, decât pe cel ce postește de mâncare, dar face nedreptate... Căci nu mâncarea este un rău, ci păcatul... De aceea, cine mănâncă și nu poate să postească, acela să împartă milostenie cu prisosință, să facă rugăciuni stăruitoare, să dovedească o râvnă evlavioasă pentru ascultarea cuvântului lui Dumnezeu, să se împace cu dușmanii lui, să gonească din suflet orice ținere de minte a răului. Îndeplinind acestea, el va posti adevăratul post, așa cum îl cere de la noi Domnul, căci cinstirea postului nu constă în reținerea de la bucate, ci în evitarea păcatelor, așa cum acela care postește mărginindu-se numai la reținerea de bucate, acela este cel ce necinstește postul". Într-una din cântările primei săptămâni din Post auzim și cuvintele: "Postul cel adevărat este înstrăinarea de răutăți, înfrânarea limbii, lepădarea mâniei, depărtarea de pofte, de clevetiri, de minciună, de jurământ mincinos" (stihoavna Vecerniei de luni seara).

Închei acest cuvânt de învățătură citând cuvintele Sfântului Apostol Pavel, din "Apostolul" citit astăzi, care ne îndeamnă să nu judecăm nici pe cel ce mănâncă legume, nici pe cel ce nu mănâncă (Rom. 14, 1-3), dar să-i ascultăm și porunca răspicată, potrivită la acest început de post: "Să lepădăm dar lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm în armura luminii. Așa ca în plină zi să umblăm: cuviincios, nu în ospețe și în beții, nu în desfrânare și în fapte de rușine, nu în ceartă și în invidie, ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos" (Rom. 13, 12-14), Căruia I se cuvine mărirea și cinstea în veci. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA ÎNTÂI DIN POST
(A Ortodoxiei – Ioan 1, 43-51)

Ce este Ortodoxia?

Iubiți credincioși,

Trăim o zi de aleasă bucurie duhovnicească, zi în care ne îmbrăcăm sufletele în haine de lumină, zi de prăznuire a credinței ortodoxe, zi în care ne manifestăm bucuria de a fi ortodocși și de a ne împărtăși din puterile de lumină și de adevăr ale Ortodoxiei. Au trecut mai bine de unsprezece veacuri și jumătate de când Biserica, prin aleșii săi, a hotărât ca prima Duminică din Postul Mare să poarte numele de Duminica Ortodoxiei, întru pomenirea uneia dintre cele mai strălucite biruințe pe care a repurtat-o creștinătatea asupra adversarilor ei. Pentru a înțelege mai bine sensul adânc al acestui praznic, socotim că este potrivit să facem o scurtă incursiune în istoria Bisericii din primele veacuri creștine. De altfel, câteva din duminicile Postului Mare sunt închinate tot unor fapte și personalități ale vieții bisericești de altădată. Se știe că aproape tot veacul al VIII-lea a fost tulburat de o luptă necruțătoare pe care au purtat-o împotriva icoanelor și a celor ce le venerau, doi împărați din Bizanț, adică din Constantinopol: Leon III Isaurul și fiul său, Constantin V. Lupta împotriva icoanelor – care avea și un substrat politic – este cunoscută în istorie sub numele grecesc de *iconoclasm* sau *iconomahie;* adversarii lor s-au numit iconoclaști, iar închinătorii, iconoduli.

În perioada zisă "iconoclastă" s-au folosit cele mai brutale mijloace pentru înlăturarea icoanelor din biserici sau din casele credincioșilor. În felul acesta, au dispărut o serie de lucrări de mare valoare istorică și artistică, ele fiind date pradă focului. Dar mai mult decât atât, s-au înregistrat mii de jertfe omenești: ierarhi, călugări,

preoți și credincioși de toate vârstele și categoriile sociale, care au fost uciși, mutilați sau exilați pentru simplul motiv că refuzau să execute ordinele împărătești de înlăturare a icoanelor.

În această perioadă a trăit marele teolog și apărător al icoanelor Sfântul Ioan Damaschin († 749), care, într-o lucrare specială consacrată cinstirii lor, arăta că ele sunt numai un simbol al celui reprezentat, dându-li-se cinstire sau venerare, pe când adorarea este rezervată exclusiv lui Dumnezeu. El mai arăta că în cadrul cultului sau slujbelor dumnezeiești, icoanele au un întreit rol: a) – *estetic*, adică de a împodobi lăcașurile de închinare; b) – *pedagogic*, adică de a învăța pe credincioși, ele fiind considerate ca un fel de "Biblie" pentru neștiutorii de carte; c) –un rol *latreutic*, adică acela de a însoți și a mijloci cultul divin.

Frământările s-au potolit abia în toamna anului 787, când împărăteasa Irina, care conducea Imperiul bizantin în numele fiului ei minor, Constantin VI, în înțelegere cu patriarhul Tarasie, a convocat cel de-al șaptelea și ultimul Sinod ecumenic, în orașul Niceea, la sud-est de Constantinopol, în Asia Mică. Au fost de față în jur de 350 de episcopi, la care se adaugă peste 130 de egumeni și călugări. Orientându-se după lucrarea amintită a Sfântului Ioan Damaschin, cei prezenți au adoptat această hotărâre dogmatică: "Este îngăduit și chiar folositor și bineplăcut lui Dumnezeu să se facă icoane religioase și să le venerăm; dar această venerare să fie numai cinstire, iar nu adorare, căci aceasta se cuvine numai lui Dumnezeu. Apoi, cinstirea icoanelor este numai relativă, pentru că noi respectăm icoana întrucât ea reprezintă o persoană sfântă sau pe Hristos. Deci, cinstirea nu se adresează materiei icoanei și astfel nu este idolatrie. În consecință, este bineplăcută cinstirea icoanelor Sfinților, ale Maicii Domnului, ale Sfinților Îngeri, ca și a Sfintelor Moaște și a Sfintei Cruci".

Sub împărații următori, în primul deceniu al veacului al IX-lea s-a continuat politica înțelegătoare a împărătesei Irina față de închinătorii la icoane, iar toți cei exilați sau întemnițați și-au redobândit libertatea. Dar la scurt timp, au urmat alți doi împărați iconoclaști și anume: Leon V Armeanul și Teofil. Abia după moartea celui din urmă (842), soția sa Teodora, care conducea imperiul în numele fiului lor minor, a așezat în scaunul patriarhal pe Metodie,

care suferise mult sub soţul ei. Noul patriarh a convocat un sinod local la Constantinopol, la care au luat parte numeroşi episcopi, egumeni şi preoţi care au avut de suferit sub împăraţii amintiţi. Aceştia au restabilit pentru totdeauna cultul icoanelor şi au rostit anatema asupra tuturor iconoclaştilor. Tot atunci, sinodalii au alcătuit un text special de anatematizare a tuturor ereticilor începând cu Simon Magul, care trăise în timpul Sfinţilor Apostoli, continuând cu Arie, Macedonie, Nestorie, Eutihie şi alţi eretici, până la patriarhii iconoclaşti din veacurile de care am pomenit. Şi pentru că această hotărâre s-a luat în ajunul primei Duminici din Postul Paştilor din anul 843, a fost numită "Duminica Ortodoxiei", ea fiind prăznuită până azi ca o amintire a biruinţei Ortodoxiei asupra tuturor ereziilor din primele opt veacuri creştine. Cu această dată, de 18 martie 843, se încheia, de fapt, epoca Sfinţilor Părinţi ai Bisericii şi a Sinoadelor ecumenice, dar, în acelaşi timp, se încheia şi perioada "iconoclastă".

Iubiţi credincioşi,

După ce am stăruit asupra acestei chestiuni de istorie bisericească în legătură cu restabilirea cultului icoanelor şi instituirea Duminicii Ortodoxiei, este firesc să ne întrebăm: ce este Ortodoxia, ce înţelegem prin ea? Înainte de toate, trebuie să facem precizare că acest cuvânt este de origine grecească, format din cuvintele: "Orthos" = "drept" şi "doxa" = "mărire" sau "învăţătură", adică este *dreaptă învăţătură,* iar "ortodox" înseamnă *dreptcredincios.*

Dar sensul adânc al noţiunii de "ortodoxie" ni-l lămureşte Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos în marea cuvântare de despărţire pe care a rostit-o în faţa Sfinţilor Apostoli la Cina cea de Taină, când a zis: "Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6). Pe temeiul acestor cuvinte dumnezeieşti, putem afirma că Ortodoxia este învăţătura sfântă care ne arată *Calea* credinţei, calea unei vieţi cu adevărat creştineşti, a virtuţilor şi a faptelor bune, a iubirii de Dumnezeu şi de aproapele nostru, în final – calea mântuirii prin Biserică, aceasta fiind Trupul tainic a lui Hristos căreia El îi este Cap, iar noi suntem mădularele acestui trup.

Ortodoxia este şi exprimă *Adevărul,* cuprins în Sfânta Scriptură şi în Sfânta Tradiţie, expus pe scurt în Simbolul de credinţă, în care mărturisim adevărul despre Dumnezeu cel unic în fiinţă şi întreit în

persoană, adevărul despre crearea lumii prin Tatăl, mântuirea ei prin Fiul și sfințirea ei prin Duhul Sfânt, cel care lucrează în Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească prin Sfântul Botez și prin toate celelalte Taine instituite de Mântuitorul și administrate de episcopi și preoți, ca urmași legitimi ai Sfinților Apostoli.

Ortodoxia a păstrat întreg adevărul credinței creștine, așa cum a fost descoperit de Mântuitorul și s-a propovăduit apoi de Sfinții Apostoli, iar după ei de Sfinții Părinți, fără adăugarea vreunor învățături noi și fără să se înlăture nimic din ceea ce au primit, adevăr mărturisit și prin sângele atâtor mucenici și mărturisitori ai lui Hristos din primele veacuri creștine.

În al treilea rând, Ortodoxia este *Viață* în duh și adevăr, viață *în* Hristos și *cu* Hristos, care "a venit în lume ca lumea viață să aibă și încă din belșug". Ea este prezența vie și permanentă a lui Iisus Hristos în lume, prin care cerul s-a pogorât pe pământ, spre a ridica pământul și pe om la cer, iar Dumnezeu s-a făcut om, spre a îndumnezei pe om.

Ortodoxia este viață, pentru că reprezintă unitatea de credință, de tradiție și de simțire creștină în decursul veacurilor. Deși este alcătuită din mai multe Biserici ortodoxe naționale sau autocefale, totuși, ea s-a străduit în permanență să păstreze "unitatea duhului întru legătura păcii" (Efes. 4, 3), formând o "unitate în diversitate" sau o "unitate în pluralitate".

Ortodoxia este viață, pentru că propovăduiește egalitatea tuturor oamenilor în fața lui Dumnezeu, indiferent de neam, de stare socială și chiar de convingeri religioase. În același timp, ea militează pentru unitatea tuturor creștinilor, participând la toate încercările și acțiunile de apropiere a confesiunilor creștine din lumea întreagă, căutând ca prin aceasta să se ajungă la realizarea dorinței Mântuitorului, "ca toți să fie una" (Ioan 7, 21).

Ortodoxia este viață, pentru că în raporturile ei cu societatea n-a rămas străină de suferințele și aspirațiile fiilor săi, căutând să-i ajute în lupta și strădaniile lor spre împlinirea idealurilor de dreptate, de eliberare de sub opresiuni străine, spre o viață mai bună.

Ortodoxia este viață, întrucât a produs schimbări fundamentale în mentalitatea atâtor popoare din Răsăritul Europei – mai târziu și din alte țări ale lumii – pe care le-a adus la Hristos, făcându-le să

înlăture pentu totdeauna păgânismul şi să îmbrăţişeze învăţătura cea nouă a iubirii şi a păcii.

Ortodoxia este viaţă, pentru că a contribuit din plin la dezvoltarea culturii, artei şi, în genere, a întregului patrimoniu cultural-spiritual al popoarelor ortodoxe şi care poartă amprenta puternică a spiritualităţii răsăritene.

Ortodoxia mai poate fi considerată ca viaţă şi pentru că în cadrul ei se practică cel mai frumos şi înălţător cult, înţeles de orice credincios, în care toate slujbele se fac în limba fiecărui popor. Se spune că măreţia slujbelor ortodoxe a impresionat atât de mult pe trimişii ruşilor de la Kiev care au asistat la Liturghie în monumentala catedrală Sfânta Sofia din Constantinopol în urmă cu peste o mie de ani, încât au declarat că n-au ştiut unde se găsesc, în cer sau pe pământ.

Se cuvine să ne punem însă şi o altă întrebare: ce a însemnat Ortodoxia pentru noi, românii? Este de ajuns să spunem că Luceafărul poeziei noastre, Mihai Eminescu, afirma că "Biserica ortodoxă a fost mama neamului românesc". Într-adevăr, poporul nostru păstrează cu sfinţenie dreapta credinţă a Răsăritului, aşa cum a fost propovăduită de Sfântul Apostol Andrei în Dobrogea de azi, apoi de ucenicii săi, cum a fost fixată în scris la Sinoadele ecumenice – la care au participat şi ierarhi daco-romani – ca şi în lucrările Sfinţilor Părinţi – unii daco-romani, încă din epoca formării noastre ca neam, căci este lucru ştiut că poporul român s-a născut creştin. În decursul zbuciumatei noastre istorii, strămoşii noştri au apărat de atâtea ori, cu preţul vieţii lor, această credinţă, care le-a fost întotdeauna scut şi mângâiere în vremuri de restrişte. Încă din primele patru veacuri, când împăraţii romani persecutau pe creştini pentru credinţa lor, se cunosc numeroşi martiri daco-romani în părţile Dobrogei de azi şi în oraşele de pe ţărmul drept al Dunării. Mai târziu, în Transilvania, strămoşii noştri erau atât de mult legaţi de credinţa lor ortodoxă, încât s-au împotrivit oricăror încercări ale străinilor de a-i atrage la catolicism, iar mai târziu la calvinism, lucru care ar fi dus şi la înstrăinarea românilor ca neam, la pierderea fiinţei lor naţionale. În veacul al XVIII-lea, un număr impresionant de preoţi, călugări, credincioşi şi credincioase din Transilvania au îndurat suferinţe, temniţă şi chiar moartea pentru credinţa lor ortodoxă, refuzând să

accepte unirea cu Biserica Romei. Iar în ziua de Sântămărie din anul 1714, voievodului Constantin Brâncoveanu și celor patru fii ai săi li s-au retezat capetele la Istanbul, murind ca niște mucenici ai Ortodoxiei, pentru că n-au voit să accepte religia islamică sau mahomedană.

Dar pentru noi, românii, Ortodoxia n-a fost numai martiriu, ci ea reprezintă șirul neîntrerupt de preoți și credincioși din satele noastre care au păstrat nestinsă candela credinței strămoșești de aproape două mii de ani. Reprezintă șirul tot atât de lung de călugări și călugărițe din mănăstirile sau din schiturile de lemn din codrii Carpaților ori din regiunile de deal și de câmpie, care au păstrat și au transmis, din neam în neam, tot tezaurul teologiei ortodoxe, păstrat în manuscrise și cărți copiate sau tipărite de ei, ori au îndrumat duhovnicește pe atâția credincioși care au căutat la ei cuvânt de mângâiere și de creștere în viața duhovnicească.

Prin Ortodoxie românească înțelegem marile mănăstiri ale Moldovei și Munteniei – ctitorite de voievozi cucernici, apărători ai gliei străbune, sprijinitori ai artei și culturii – cu minunatele lor fresce de la Voroneț, Moldovița, Sucevița și atâtea altele, care au dus faima geniului creator românesc, dar și a evlaviei noastre ortodoxe, în toată lumea.

Dar prin Ortodoxie românească înțelegem și schiturile sau bisericile de lemn din satele noastre, ctitorii ale evlaviei străbune, cu icoanele lor pe sticlă și cu ștergarele împodobite cu cusături, cu lumânări de ceară în sfeșnice de lemn, cu miros de busuioc și de tămâie, în care se auzea glas duios de preot bătrân la altar, ori de cântăreți citind la strană Cazania tălmăcită în limba noastră românească de cărturari mutați de mult la Domnul.

Prin Ortodoxia noastră înțelegem minunatele colinde care vestesc Nașterea cea după trup a Mântuitorului, Căruia I se închină păstori și crai îmbrăcați în haine românești; înțelegem toate datinile și obiceiurile păstrate din moși-strămoși la botezuri, cununii și înmormântări, la Crăciun, la Paști, la Rusalii ori la alte praznice creștinești; înțelegem troițele de la răscruce de drumuri, crucile de lemn din cimitirul satului în care ne-am născut și în care odihnesc întru nădejdea învierii atâția înaintași ai noștri; înțelegem sunetul duios de toacă și de clopot care i-a chemat și pe cei dinaintea noastră, dar ne cheamă și pe noi cei de azi, la slujbele sfinte, ca toți împreună să

aducem rugăciuni de mulţumire Părintelui ceresc pentru ce a dăruit neamului nostru în curgerea veacurilor şi să-I cerem smeriţi ajutor şi de aici înainte.

Deci pentru noi românii Ortodoxia nu este altceva decât credinţa moşilor şi a strămoşilor noştri, este trecutul de luptă şi de jertfă al poporului, căci Ortodoxia la noi s-a identificat cu interesele mari ale neamului, a fost una cu el în tot decursul istoriei noastre bimilenare.

Însufleţiţi de duhul Ortodoxiei româneşti, care a călăuzit şi a luminat pe înaintaşii noştri din veac adormiţi, noi, cei de azi, avem o sfântă datorie faţă de ei şi faţă de Dumnezeu şi anume să ne reînnoim legământul de a rămâne statornici în credinţa ortodoxă strămoşească şi să facem din ea "cetate de apărare" şi "stâncă de scăpare" a vieţii noastre duhovniceşti, căci, după cuvântul Sfântului Pavel, citit în "Apostolul" de azi, cei dinaintea noastră "prin credinţă au biruit împărăţii, au făcut dreptate, au dobândit făgăduinţele, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuţişul sabiei, s-au întărit din propria lor slăbiciune, s-au făcut puternici în războaie..." (Evrei 11, 33-34). Aducându-ne aminte de biruinţa dreptei credinţe asupra iconoclaştilor, se cuvine să cinstim această sfântă zi printr-o credinţă dreaptă şi sinceră, aşa cum a făcut Natanael, care I-a mărturisit Domnului: "Tu eşti Fiul lui Dumnezeu" (Ioan 1, 49). Să ne mărturisim bucuria de a ne fi născut şi de a rămâne ortodocşi, bucuria de a fi părtaşi la darurile bogate ale lui Iisus Hristos, revărsate peste noi toţi. Să ne arătăm vrednici urmaşi ai înaitaşilor noştri, care au păstrat curată această credinţă ortodoxă, urmând totodată şi îndemnul Sfântului Apostol Pavel care zice: "Staţi neclintiţi şi ţineţi predaniile pe care le-aţi învăţat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră" (II Tes. 2, 15).

Să cinstim această Duminică, rugându-ne lui Dumnezeu pentru progresul Ortodoxiei, pentru unirea tuturor Bisericilor, pentru buna înţelegere între oameni şi pentru pacea lumii. Făcând aşa, ne vom învrednici să auzim şi noi cuvintele pe care Domnul le-a adresat lui Natanael, cel chemat la apostolie şi pe care le-am auzit în Evanghelia de azi: "Adevărat vă spun: De acum veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului!" (Ioan 1, 51). Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A DOUA DIN POST
(A Sfântului Grigorie Palama – Marcu 2, 1-12)

Credinţă şi dragoste

"Şi văzând Iisus credinţa lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate fie păcatele tale"
(Marcu 2, 5)

Iubiţi credincioşi,

Sfintele Evanghelii ne prezintă un număr însemnat de minuni săvârşite de Mântuitorul Iisus Hristos în cursul celor peste trei ani de activitate misionară pe meleagurile Ţării Sfinte, minuni prin care dovedea atât celor care se împărtăşeau din ele cât şi celor care asistau la săvârşirea lor că este cu adevărat Mesia, Fiul lui Dumnezeu Cel prezis de prooroci. În acelaşi timp, prin minunile respective, El aducea o mărturie văzută a iubirii Sale faţă de omul pe care l-a creat, adeverindu-se propriile Sale cuvinte că a venit în lume ca aceasta "viaţă să aibă" (cf. Ioan 10, 10). Cele patru Evanghelii nu prezintă toate minunile Mântuitorului, ci aproximativ 40 din ele, unele fiind relatate mai pe larg, cu amănunte asupra împrejurărilor în care au avut loc, a modului în care a procedat, a consecinţelor pe care le-au avut, pe când în alte cazuri se menţiona doar faptul că "tămăduia toată boala şi toată neputinţa din popor" (Matei 4, 23) sau că "pe mulţi vindecase şi de aceea năvăleau asupra Lui pentru ca toţi câţi erau în suferinţă să se atingă de El" (Marcu 3, 10).

Pericopa evanghelică de azi, din Duminica a doua din postul premergător Patimilor, ne prezintă una din minunile obişnuite ale Mântuitorului Iisus Hristos şi anume vindecarea unui slăbănog sau paralizat din Capernaum, oraş situat în Galileea, pe ţărmul Lacului Ghenizaret. Într-o formă de-a dreptul emoţionantă, Sfântul Evanghelist Marcu – ca de altfel şi Evangheliile de la Matei şi Luca – relatează

că, în timp ce Mântuitorul se afla într-o casă, înconjurat de mulțimea dornică să-I asculte cuvântul, patru oameni au adus pe o targă un paralizat, ca Iisus să-l vindece de suferința lui și să-l redea sănătos familiei. Dar din cauza mulțimii, n-au putut intra pe ușă, spre a-l înfățișa lui Iisus și de aceea au recurs la o soluție neobișnuită și anume au dat la o parte acoperișul simplu al casei în care predica El și au coborât targa sau patul cu cel bolnav drept în fața Lui.

Sfinții Evangheliști notează, în continuare, doar atât: "Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: "Fiule, iertate fie păcatele tale" (Marcu 2, 5). Deci Mântuitorul condiționează vindecarea trupească de cea sufletească, pentru că, de multe ori, suferințele fizice sau bolile nu sunt altceva decât urmări ale păcatului. Este un lucru știut că viața dezordonată, beția, desfrânarea, lăcomia la mâncare și atâtea altele sunt păcate care duc la boli de tot felul. După un scurt dialog cu unii cărturari prezenți la săvârșirea minunii, care-L acuzau pe Iisus că ar fi defăimat numele lui Dumnezeu pentru iertarea ce i-a acordat, s-a adresat din nou paralizatului, zicându-i: "Ridică-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta" (v. 11). Și acesta, spre surprinderea tuturor, s-a ridicat sănătos de pe patul sau targa pe care zăcea și a părăsit încăperea, încât Sfânta Evanghelie menționează că "erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu zicând: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată" (v. 12). Nu ni se dau amănunte asupra celui vindecat: cine și de unde era, de cât timp era bolnav, cine erau prietenii care l-au adus și cu atât mai puțin ce s-a întâmplat cu el după vindecare. Era "un om oarecare", un anonim, ales de Dumnezeu ca prin el să fie dovedită, o dată mai mult, dumnezeirea lui Iisus. Nu încape îndoială că el își va fi reluat activitatea în mijlocul familiei și – în același timp –va fi devenit, poate fără să-și dea seama, un binevestitor al faptelor mai presus de fire ale Mântuitorului.

Iubiți credincioși,

Din pericopa evanghelică de azi putem reține cel puțin două aspecte prezentate foarte concis de autorul inspirat, din care noi putem desprinde o seamă de învățături pentru propria noastră viață: *credința* paralizatului și a prietenilor săi, dar și *dragostea* acestora din urmă față de cel aflat în suferință, *fapta* lor izvorâtă din dragoste. Ați

reținut, în primul rând, *credința* celor cinci –care L-a impresionat și pe Mântuitorul Însuși. În adevăr, deosebit de puternică trebuie să fi fost credința paralizatului și a celor patru prieteni în puterea dumnezeiască a lui Iisus Hristos, din moment ce au căutat cu orice preț să ajungă la El. Au avut cu toții credința nezdruncinată că numai El va fi în stare să-l vindece și iată că această credință le-a fost răsplătită. Cel redat vieții, precum și prietenii săi, puteau mărturisi acum ca și Apostolii: "Noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Hristos, Fiul Dumnezeului Celui viu" (Ioan 6, 69). Am putut constata și din alte împrejurări că Mântuitorul nu-și atribuie minunile puterii Sale dumnezeiești, așa cum era de fapt, ci le punea pe seama credinței celor care Îl rugau să le redea sănătatea. De aceea, punea întrebarea: "Crezi că pot să fac aceasta?" sau le cerea categoric "Crede numai!" (Marcu 5, 36), căci "de poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede" (Marcu 9, 23). Iar la răspunsul afirmativ al celui în cauză, cererea i se împlinea și Mântuitorul încheia dialogul cu el prin cuvintele: "Credința ta te-a mântuit, mergi în pace" (Luca 8, 48 și 18, 42). Credința a stat la baza cererii sutașului care a rugat pe Mântuitorul să-i vindece slujitorul, a femeii care striga în urma Lui, rugându-L să-i vindece fiica, a orbului din naștere, a unui alt orb din Ierihon, a slăbănogului din pericopa evanghelică de azi. Cu alte cuvinte, harul lui Dumnezeu se revărsa asupra oamenilor numai în măsura în care credeau în El. Sfintele Evanghelii chiar subliniază faptul că Mântuitorul a săvârșit puține minuni în patria Sa, tocmai din cauza necredinței locuitorilor ei.

Credința în Dumnezeu a însuflețit pe Avraam, pe Moise și pe toți proorocii și drepții Vechiului Testament, pe pescarii galileeni care au lăsat toate ale lor și au urmat lui Iisus, pornind apoi la propovăduirea Evangheliei în toată lumea cunoscută pe atunci. Credința în Dumnezeu a însuflețit pe atâția mucenici care și-au dat viața pentru Hristos și care nu s-au înfricoșat nici de sentințele împăraților prigonitori, nici de întunericul temnițelor, nici de sabie sau de foc; iar viața lor luminată de credința în Hristos a impresionat atât de mult și pe păgânii prigonitori, încât unii dintre ei au recunoscut că religia care dă naștere unor astfel de oameni nu poate fi decât religia cea adevărată, sfârșind prin a se converti ei înșiși. Credința în

Dumnezeu și în Fiul Său Cel întrupat, răstignit și înviat a călăuzit viața a zeci de miliarde de credincioși în decursul celor aproape două mii de ani de viață creștină.

Dar din paginile Sfintei Scripturi a Noului Testament se desprinde că nu este suficient doar să crezi că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, să primești și să recunoști toate adevărurile de credință pe care le-a formulat Biserica. În realitate, El mai cere ceva de la noi: cere fapte, cere iubire față de aproapele, încât ea să devină o credință lucrătoare, o credință concretizată în fapte. De aceea, unul din ucenici Domnului, Sfântul Iacob, se întreba pe bună dreptate: "Ce folos, frații mei, dacă cineva zice că are credință, dar fapte nu are? Oare credința poate să-l mântuiască?", iar mai departe tot el scria: "Vrei să înțelegi, omule ușuratic, că credința fără de fapte este moartă?" (Iac. 2, 14 și 20). Or, din pericopa evanghelică de azi se desprinde tocmai constatarea că cei patru prieteni care au adus pe paralizat înaintea Domnului au avut nu numai o credință puternică în El, ci au dat dovadă de multă iubire față de cel aflat în suferință, aveau o credință învăluită în focul sacru al iubirii. Ei puneau în practică cuvintele Mântuitorului, Care învăța în altă împrejurare: "Aceasta este porunca Mea: Să vă iubiți unul pe altul, așa cum v-am iubit Eu pe voi. Mai mare iubire decât aceasta nimeni nu are (decât) să-și pună cineva viața pentru prietenii săi" (Ioan 15, 12-13). Cei patru au îndeplinit această poruncă: și-au pus viața pentru cel bolnav, iar iubirea le-a fost răsplătită atât prin vindecarea lui minunată, cât și prin faptul că Mântuitorul, considerând pe aceia care îi îndeplinesc poruncile drept "prietenii" Săi (cf. Ioan 15, 14), cei patru prieteni ai paralizatului au devenit dintr-o dată și prietenii Fiului lui Dumnezeu. Oare ce răsplată mai aleasă li se putea oferi pentru fapta lor?

Iubiți credincioși,

Minunea din Capernaum se repetă mereu în viața noastră, cu alte cuvinte, ea este actuală și azi și va fi mereu. Și totuși, există câteva nuanțe deosebitoare față de cele relatate de Sfinții Evangheliști. Viața de fiecare zi ne oferă atâtea exemple de oameni cuprinși de boli și de suferințe fizice care așteaptă plini de încredere un izbăvitor, alături de membrii familiei celui bolnav, rude, prieteni și cunoscuți,

care sunt în stare de orice sacrificiu pentru a se ajunge la redobândirea sănătății pierdute. Toți aceștia se îndreaptă cu încredere, plini de speranțe, spre cei mai apreciați medici, în țară și uneori chiar peste hotare, spre spitale sau clinici care dispun de personal calificat și aparatura cea mai nouă. Deci toți au încredere în competența profesională a medicului căutat, cred în cunoștințele lui și nădăjduiesc ca el să redea sănătatea celui bolnav. Dar de multe ori, atât cel bolnav cât și prietenii săi sinceri și dezinteresați care se oferă, plini de dragoste, să-l ajute, *uită un lucru esențial: uită pe Iisus Hristos,* doctorul suprem al tuturor generațiilor de bolnavi, care este pretutindeni prezent cu darul și cu iubirea Lui de oameni. Uită pe Acela care a vindecat numai prin cuvânt atâția oameni nenorociți care nu mai sperau să fie redați vieții; uită pe Acela care a avut puterea să învie morții, așa cum n-a făcut nimeni în decursul istoriei; uită cuvintele Sale: "De poți crede, toate sunt cu putință, celui ce crede" sau "Dacă ați avea credință cât un grăunte de muștar, ați zice muntelui acestuia: Mută-te de aici acolo și se va muta și nimic nu va fi vouă cu neputință" (Matei 17, 20). Cu alte cuvinte, avem credință în oameni, dar n-avem credință în Dumnezeu, ca și cum înțelepciunea oamenilor n-ar veni tot de la Dumnezeu, fără de care omul nu poate face nimic.

Dar, în același timp, multora dintre noi le lipsește și iubirea. Este firesc să fie așa, căci dacă nu crezi în nimic, dacă nu crezi în Hristos cel Înviat, nu poți pune în practică cea mai de seamă virtute a unui creștin care este iubirea, cerută în mod categoric de Mântuitorul ca și de Sfinții Săi ucenici și Apostoli. Nu avem iubire suficientă nici noi, cei care ne mărturisim teoretic credința în Hristos, dar pe care nu o facem să rodească în fapte ale iubirii, încât rămânem la "credința moartă", de care scria Sfântul Iacob. Dar lucrul cel mai trist este acela că de multe ori în locul iubirii omul a așezat ura față de semenii săi, disprețul față de mulți dintre aceștia, dar și neînțelegerile de tot felul. Istoria este martoră că tocmai lipsa credinței și a iubirii între oameni a generat nu numai neînțelegerile dintre ei, ci și atâtea războaie, cu tot cortegiul lor de suferințe, de jertfe umane, de distrugeri de bunuri materiale și spirituale care s-au abătut asupra unor părți din omenire și uneori au afectat omenirea întreagă.

Și atunci, este firesc să ne întrebăm: ce avem de făcut noi, cei care ne mărturisim creștini, cei care ne socotim urmași și ucenici ai lui

Hristos, care a adus pacea și dragostea pe pământ? Cum voim să arătăm că suntem "lumina lumii", așa cum cere Mântuitorul de la noi? Pericopa evanghelică de azi ne dă un răspuns hotărâtor: *să avem credința fierbinte în Dumnezeu de care au dat dovadă cei cinci oameni de care s-a vorbit, precum și iubirea față de aproapele pe care au mărturisit-o, prin faptă, patru dintre ei! Să venim și noi la Hristos așa cum au făcut aceștia!*

Suntem în postul premergător Patimilor Mântuitorului, într-o perioadă de pregătire duhovnicească pentru întâmpinarea Aceluia care va suferi și va muri pentru noi și pentru mântuirea noastră, ca apoi, cu sufletele primenite de orice păcat, să-L primim după trei zile, ca pe un biruitor al morții, prin slăvita Sa Înviere. Acum este timpul pe care-l recomandă Biserica în vederea întâlnirii cu Hristos în scaunul spovedaniei, când El Însuși este de față – prin preotul duhovnic – și ascultă mărturisirea noastră, rugându-L să ne dea vindecare de orice suferințe trupești și sufletești. Iar după ce am făcut aceasta, urmează a doua întâlnire cu El, în Taina Sfintei Împărtășanii, în care primim însuși Trupul și Sângele lui Hristos, semnul văzut al comuniunii cu El și al iertării de păcatele săvârșite.

Dar pericopa evanghelică de azi ne mai încredințează și un alt mesaj și anume: așa după cum cei patru prieteni au adus la Hristos un bolnav și un păcătos, să facem și noi la fel! Să aducem la Hristos Cel euharistic, în fața sfântului altar, pe copiii noștri, pe cei ai casei noastre, pe prietenii noștri, să-i încredințăm de măreția celor două Taine strâns legate una de alta –mărturisirea și împărtășania – să-i convingem pe aceia care mai au îndoieli ori au o credință nelucrătoare, de frumusețea și superioritatea învățăturii creștine și mai ales de roadele pe care le poate aduce, fiecăruia din noi și omenirii întregi, iubirea de Dumnezeu și de aproapele izvorâtă din credință! Să recunoaștem și noi, ca și bolnavul din pericopa de azi, că numai Hristos are puterea să ne aducă izbăvirea de orice suferințe fizice și sufletești care s-au abătut asupra noastră și a semenilor noștri. Iar El, Hristos Mântuitorul, în fața Căruia vom recunoaște și vom mărturisi tot ce am greșit din cauza necredinței noastre sau din lipsa de iubire și de fapte ale iubirii dintre noi, ne va împărtăși de lumina harului Său dumnezeiesc și ne va adresa și nouă cuvintele pe care le-a spus odinioară slăbănogului din Capernaum: "Fiule, iertate fie păcatele tale". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A TREIA DIN POST
(A Crucii – Marcu 8, 34 şi 9,1)

Semnificaţia crucii

"Dacă voieşte cineva să vină după
Mine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze
Mie"
(Marcu 8, 34)

Iubiţi credincioşi,

Suntem în Duminica a treia a marelui Post, perioadă de pregătire duhovnicească pentru patimile şi moartea Mântuitorului, dar şi a luminatului praznic al Învierii Sale. Biserica noastră a rânduit această Duminică drept zi de cinstire a Sfintei Cruci, căci ea ne aduce aminte de jertfa sângeroasă a Mântuitorului pe cruce, de suferinţele şi moartea Sa pentru noi şi pentru a noastră mântuire. Acum, la jumătatea postului, "se ridică crucea lui Iisus Hristos, care, cu braţele ei, ne umbreşte pe toţi, ne îmbrăţişează pe toţi, ridicându-ne să privim înainte, spre lumina Învierii" (Mitropolitul Nicolae Mladin). De aceea, este bine să cunoaştem rostul ei în viaţa noastră şi să subliniem datoria noastră de a o cinsti după cuviinţă.

Creştinismul nu poate fi conceput fără cruce, ea fiind semnul lui distinctiv. Iar când zicem "cruce", ne gândim, în primul rând, la crucea lui Hristos, la crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul, crucea jertfei Sale, întrucât crucea nu poate fi despărţită de Hristos.

În lumea antică – la asiro-babiloneni, la romani şi la iudei – crucea era folosită pentru răstignirea şi pedepsirea răufăcătorilor şi a trădătorilor. Iar Mântuitorului I s-a rezervat tocmai acest mod nedemn, nevrednic de osândire. În cazul Mântuitorului, crucea a devenit altarul pe care S-a adus ca jertfă pe Sine Însuşi pentru oamenii din toate timpurile. El a fost şi jertfă, dar şi jertfitor, adică arhiereul

care a adus-o, după cum spunea Sfântul Apsotol Pavel (Evr. 9, 11-14). Iar rostul jertfei Sale pe cruce este subliniat de Sfântul Chiril al Ierusalimului, care scria că El "a suferit patimile ca să împace prin sângele crucii pe cele din cer cu cele de pe pământ", cum spunea, de altfel, și Sfântul Apostol Pavel (Col. I, 20). Din pricina păcatelor, continuă Sfântul Chiril – eram dușmanii lui Dumnezeu, ...dar El, ca un iubitor de oameni ce era, a hotărât ca Fiul Său să moară pentru păcatele oamenilor, încât, "în trupul răstignit pe lemnul crucii Hristos a luat păcatele, pentru ca prin moartea Lui, noi să murim pentru păcate și să trăim pentru dreptate" (I Petru 2, 24; *Cateheze,* XIII).

Pe cruce, spunea Sfântul Maxim Mărturisitorul, s-a întâlnit cea mai josnică faptă a păcatului omenesc cu cea mai de seamă faptă a iubirii dumnezeiești. A murit pe cruce fiind înălțat spre cer, dar cu privirea și cu brațele deschise spre lume, voind să arate prin aceasta tocmai faptul că se aduce jertfă Tatălui, dar cu iubire față de lume.

Crucea lui Hristos a devenit, din mijloc de întristare, semn sau prilej de biruință asupra morții, un semn al credinței, al iubirii dumnezeiești nemărginite față de noi, semn al nădejdii noastre de biruință asupra morții.

Mântuitorul Iisus Hristos a sfințit crucea prin sângele Său. În felul acesta, crucea a devenit primul altar creștin pe care Domnul S-a adus pe Sine Însuși ca jertfă pentru păcatele noastre. I-a dat puterea lui Dumnezeu, încât toți cei ce vor privi cu încredere la ea ori se vor însemna cu ea, să se sfințească și să biruiască puterile răului, să se împărtășească de harul lui Dumnezeu. În felul acesta, din mijloc de chinuire și pedepsire a răufăcătorilor, crucea devine obiect de cinstire, devine un semn pe care un bun creștin și-l face zilnic, ca să-și aducă aminte de patimile și moartea Mântuitorului. A devenit semnul "Fiului Omului", care se va arăta pe cer, când El "va veni pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă", ca să judece lumea, cum ne-a încredințat El Însuși (cf. Matei 24, 30).

Dar crucea înseamnă pentru noi și luptă necontenită cu păcatul, cu răul, sub toate formele lui de manifestare. Crucea înseamnă înfrânare de la pornirile rele, de la orice faptă nevrednică de numele de creștin, înseamnă rezistență împotriva tuturor încercărilor diavolului de a ne abate de la căile credinței, nădejdii și iubirii pe căile

rătăcirii și ale răului. Crucea înseamnă stăpânire de sine, răbdare, înțelepciune, cumpătare în toate. Unii consideră crucea ca semn al suferinței după chipul suferinței lui Hristos. În realitate însă, trebuie ca, prin cruce, să luptăm și noi împotriva păcatului. Și așa cum prin crucea lui Hristos s-a ajuns la Înviere, la biruința vieții asupra morții, tot așa să ajungem și noi, prin crucea care ne-a fost dată fiecăruia, la biruința virtuților asupra păcatelor de tot felul, la renașterea noastră duhovnicească, la propria noastră înviere din mormântul păcatului înspre zări noi, de har, de lumină, de adevăr, bine și frumos. Cu alte cuvinte, crucea devine o "armă împotriva diavolului", cum se spune într-o cântare bisericească, ea având un rol "defensiv", de apărare a integrității noastre spirituale. Crucea suferinței se transformă ușor în crucea bucuriei. De pildă, suferințele unei mame în perioada de creștere și de formare a copilului, duc, în final, la bucuria de a-l vedea om deplin și de folos și altora. Oricare din suferințele noastre, dacă știm să le înfruntăm cu resemnare, cu credință și cu nădejde în ajutorul Tatălui ceresc, duc la bucurie, la lumină, iar ce a fost greu este repede uitat.

În același timp, crucea trebuie să contribuie la desăvârșirea noastră morală, la sporirea vieții noastre spirituale, la înmulțirea talanților cu care ne-a înzestrat Dumnezeu. Cu alte cuvinte, "fiecare trebuie să-și ia crucea și cu ea să pornească pe urmele lui Hristos, pentru a se face tot mai asemenea Lui", cum spunea un mare tolog român (Dumitru Stăniloae). Crucea trebuie să ne întărească iubirea față de Dumnezeu și de semenii noștri, să ne sporească nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, să ne consolideze credința în El și în învățătura Lui de viață făcătoare. Crucea trebuie să ne facă să slujim și semenilor noștri, așa după cum și Hristos a slujit omenirii întregi prin cruce. Dacă prin cruce Hristos a împăcat omenirea cu Dumnezeu, iar Hristos este socotit ca "pacea noastră", tot așa și pe noi crucea Lui ne cheamă la pace unii cu alții, la bună înțelegere, la iubire. Făcând semnul sfintei crucii, ea ne ocrotește de cele rele, alungă duhurile potrivnice și dobândim binecuvântarea lui Dumnezeu.

Îndemnul Mântuitorului de a ne lepăda de noi înșine și de a ne lua crucea înseamnă a ne răstigni orice patimă, orice păcat sufletesc și trupesc, ca să-L putem urma pe Domnul, sau – după cuvintele

Sfântului Apostol Pavel – să ne dezbrăcăm de "omul cel vechi", omul păcatului, şi să ne îmbrăcăm "în omul cel nou, cel zidit după Dumnezeu, în dreptatea şi sfinţenia adevărului" (Efes. 4, 22-24), să înlăturăm "lucrurile întunericului" din noi şi "să ne îmbrăcăm în armura luminii" (Rom. 12, 11). Să-I urmăm, în forma aceasta, lui Hristos, Cel care a murit pe cruce pentru noi şi să nu ne despartă nimeni şi nimic de iubirea Lui: "necazul sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau golătatea, sau primejdia, sau sabia" (cf. Rom. 8, 35).

Este bine să ştim şi ce semnificaţie are pentru noi, creştinii, semnul sfintei cruci pe care îl facem mereu, căci el are un anumit "simbolism". Împreunarea a trei degete de la mâna dreaptă simbolizează cele trei persoane ale Sfintei Treimi. Ducerea mâinii la frunte şi rostirea cuvintelor "În numele Tatălui", înseamnă cinstirea lui Dumnezeu-Tatăl, coborârea mâinii la piept şi rostirea cuvintelor "şi al Fiului", simbolizează coborârea Acestuia pe pământ pentru mântuirea noastră, iar ducerea mâinii de la umărul drept la cel stâng împreună cu rostirea cuvintelor "şi al Sfântului Duh", înseamnă împăcarea noastră cu Tatăl şi cu Fiul, prin harul Sfântului Duh pe care ni l-a adus Fiul. Deci, prin însemnarea noastră cu sfânta cruce mărturisim atât credinţa noastră în Sfânta Treime, cât şi cinstirea şi venerarea crucii.

Iubiţi credincioşi,

În Epistola adresată de Sfântul Apostol Pavel filipenilor, se plângea că "mulţi... se poartă ca duşmani ai crucii lui Hristos" (Fil. 3, 18). Din nefericire, pe parcursul istoriei au apărut şi alţi "duşmani" ai crucii Domnului. Ne gândim la atâţia "reformatori" ai Bisericii, mai corect spus răstălmăcitori ai cuvântului Sfintei Scripturi şi adversari declaraţi ai tradiţiei creştine. Între alţii, protestanţii veacului al XVI-lea, dar mai cu seamă neoprotestanţii sau sectarii veacului al XX-lea, au înlăturat şi cinstirea crucii din "Bisericile" pe care le-au întemeiat, desprinse din cea apuseană.

Dar noi, creştinii ortodocşi, ca şi cei catolici, o cinstim tocmai pentru că pe ea Domnul a ars ca pe un altar păcatele noastre, pentru că prin jertfa Lui pe cruce şi prin moartea Lui, s-a ajuns la înviere, la bucurie, la pace cu Dumnezeu şi cu semenii noştri. Nu ne putem

gândi la Mântuitorul Iisus Hristos fără a nu ne gândi la crucea Lui, fără a nu-L vedea răstignit pe cruce. Hristos şi crucea sunt nedespărţiţi, de aceea, cinstindu-L pe El, trebuie să-I cinstim şi crucea! O mai cinstim şi din raţiuni de ordin "istoric", întrucât ea a fost cinstită sau venerată de întreaga creştinătate ortodoxă din toate timpurile, de la Hristos şi până astăzi. Acest lucru este dovedit şi de tradiţie, dar şi de mărturiile istorice vechi, ca si de anumite descoperiri arheologice, adică cruci de bronz, cruci gravate sau pictate, aparţinând primelor veacuri creştine, dintre care unele s-au găsit şi pe teritoriul ţării noastre. Scriitorul bisericesc Tertulian († 240) scria că încă dinainte de el, creştinii obişnuiau să se închine, făcându-şi semnul sfintei cruci. Ea a fost cinstită şi de poporul român dreptcredincios, căci ea străluceşte pe turlele bisericilor, împodobeşte casele credincioşilor, sfinţeşte răspântiile drumurilor şi ocroteşte somnul de veci al răposaţilor noştri.

Sfântul Apostol Pavel scria corintenilor: "Cuvântul crucii este nebunie pentru cei ce pier; dar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 18). Aşa trebuie să fie şi pentru noi: "putere" prin care să ne biruim pe noi înşine, să ne biruim păcatele şi să ne îndreptăm spre Hristos, spre lumina Evangheliei Sale, pentru ca să putem exclama şi noi împreună cu acelaşi mare Apostol Pavel: "Mie să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos" (Gal. 6, 14). Să ne facem semnul sfintei cruci la trezirea din somn, la începerea rugăciunii, la masă, la începutul lucrului nostru, după terminarea lui şi înainte de culcare. Şi să ascultăm cuvintele din "Apostolul" care s-a citit astăzi: "Să ne apropiem deci cu încredere de tronul harului pentru ca să primim milă şi să aflăm har spre ajutor la vreme potrivită" (Efes. 4, 16). Amin.

PREDICA
LA DUMINICA A PATRA DIN POST
(A Sfântului Ioan Scărarul – Marcu 9, 17-32)

Rugăciunea

"Soiul acesta de demoni prin nimic
nu poate ieși decât numai prin
rugăciune și prin post"
(Marcu 9, 29)

Iubiți credincioși,

Cu rugăciune și cu pocăință străbatem marele Post premergător Patimilor Domnului, pe care Biserica l-a rânduit drept timp de pregătire pentru întâmpinarea Sfintei Sale Învieri. În acest răstimp de șapte săptămâni, Biserica ne recomandă ca viața noastră să fie cât mai conformă cu învățăturile morale pe care ni le-a lăsat ca sfântă moștenire Mântuitorul Iisus Hristos: credința mai puternică, iubirea față de semeni mai cuprinzătoare, rugăciunea mai fierbinte, înfrânarea de la bucate mai riguroasă, gândurile rele înlăturate din sufletul nostru. Cu alte cuvinte, trebuie să încercăm, pe măsura puterilor noastre, să urcăm mereu pe treptele desăvârșirii, spre a împlini astfel chemarea Mântuitorului: "Fiți desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este" (Matei 5, 48).

Pornind de la acest îndemn dumnezeiesc, Sfinții Părinți și mai cu seamă "marii duhovnici" din primele veacuri, dar și cei de azi, s-au străduit neîncetat să se înalțe spre Dumnezeu, să ajungă la desăvârșire sau la perfecțiune. Unii Sfinți Părinți au asemănat desăvârșirea creștină cu o scară care urcă spre cerul lui Dumnezeu, o scară a virtuților creștine care te înalță și te unește cu Hristos. Chiar în Vechiul Testament, într-un vis pe care l-a avut patriarhul Iacob, a văzut o scară care avea un capăt sprijinit de pământ, iar celălalt ajungea la cer "și îngerii lui Dumnezeu urcau și coborau, iar Domnul

S-a arătat în capul scării" (Fac. 28, 12-13). In Noul Testament, cele nouă fericiri prezentate de Mântuitorul Iisus Hristos (Matei 5, 3-12), pe care le auzim la fiecare Sfântă Liturghie și care s-au citit ca una din cele două pericope ale zilei, reprezintă tot o scară a virtuților creștine pe care trebuie să le îndeplinească un bun creștin. În scrisul Sfântului Apostol Pavel întâlnim mereu îndemnuri la desăvârșire.

Așa cum spuneam, îndemnurile Mântuitorului, ale Sfântului Apostol Pavel și ale multor Sfinți Părinți spre desăvârșire au fost înțelese și expuse tot sub forma unei "scări a virtuților" de unul din marii Părinți duhovnicești, pe care îl prăznuim chiar azi, în Duminica a patra din Post și anume Sfântul Ioan Sinaitul sau Scărarul, care a trăit în secolele VI-VII. De la vârsta de 16 ani s-a retras într-o peșteră, la poalele Muntelui Sinai, în Egiptul de azi, trăind acolo în post și rugăciune. Ajungând să fie cunoscut pentru viața sa aleasă, după 40 de ani, călugării din mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai, ctitoria marelui împărat Iustinian al Bizanțului, l-au chemat și i-au încredințat vrednicia de egumen. De aici i-a rămas și numele de "Sinaitul". În această slujire, la îndemnul unui prieten al său, Ioan, egumenul mănăstirii Rait, situată pe țărmul Mării Roșii, a scris cartea intitulată "Scara" sau "Scara Paradisului" (în grecește "Klimax", în slavonă "Leastvița"). Cuprinde 30 de capitole sau cuvântări, în sens figurat 30 de trepte ale urcușului nostru duhovnicesc, după cei 30 de ani de viață ai Mântuitorului, până la ieșirea la propovăduire. Primele trei capitole constituie un fel de introducere asupra vieții monahale; 23 tratează despre virtuți, în contrast cu diferitele păcate; iar ultimele patru tratează despre liniștea sfântă, rugăciune, eliberarea de patimi și cele trei virtuți teologice, credință, nădejde și dragoste. Desigur, nu putem urmări întreg conținutul cărții, ci intenționăm să vorbim doar de unul din mijloacele recomandate de Sfântul Ioan Sinaitul pentru a ajunge la desăvârșire și care este în strânsă legătură și cu Evanghelia de azi: rugăciunea, despre care scria în "treapta" a 28-a a cărții sale, având 63 de îndrumări.

Am auzit în prima pericopă evanghelică citită azi cum un tată îndurerat a adus la Sfinții Apostoli pe fiul său care era surdo-mut și cuprins de un duh mut, dar aceștia n-au putut să-l vindece. Drept aceea, tatăl respectiv vine la Mântuitorul, plin de credință și de

nădejde și Îl roagă: "De poți ceva, ajută-ne, fie-ți milă de noi" și apoi a zis din nou, cu lacrimi: "Cred Doamne! Ajută necredinței mele" (Marcu 9, 22-24). Mântuitorul a certat duhul necurat, care a ieșit din copil și acesta s-a vindecat.

La întrebarea pe care I-au adresat-o apostolii de ce ei n-au putut să vindece copilul, Mântuitorul le-a dat răspunsul pe care l-am auzit: "Soiul acesta de demoni prin nimic nu poate ieși, decât numai prin rugăciune și prin post" (Marcu 9, 29). În Evanghelia de la Matei, Mântuitorul le arată apostolilor că nu l-au putut vindeca "din pricina puținei voastre credințe" (cf. Matei 17, 20-21). Iată dar de ce este bine să vorbim astăzi despre rugăciune și de ce trebuie să însoțim acest post al Patimilor, – deci înfrânarea noastră de la mâncare și gândurile rele – cu rugăciunea.

În primul rând trebuie să vedem ce este rugăciunea. Sfinții Părinți ne învață că nu este altceva decât o convorbire intimă cu Dumnezeu. Dar să-l lăsăm și pe Sfântul Ioan Scărarul să vorbească despre ea: "Rugăciunea este, după însușirile ei, însoțitoarea omului și a lui Dumnezeu; iar după lucrare, este susținătoarea lumii. Este împăcarea cu Dumnezeu, maica lacrimilor, ispășirea păcatelor, pod de trecere peste ispite, peretele din mijloc în fața necazurilor, zdrobirea războaielor, lucrarea îngerilor... izvorul virtuților, nimicitoarea harismelor (a demonilor), ... hrana sufletului, luminarea minții, înlăturarea deznădejdii, risipirea întristării, ... micșorarea mâniei, vădirea stării dinlăuntru, descoperirea celor viitoare, semnul slavei" (*Scara*, trad. D. Stăniloae, București, 1992, p. 403). Deci rugăciunea este mijlocul cel mai potrivit pentru a intra în legătură cu Dumnezeu, ca să-L preamărim, să-I mulțumim pentru ajutorul pe care ni l-a dat și să-I cerem, în continuare, har și binecuvântare.

După învățătura Bisericii noastre, avem trei feluri de rugăciuni: *de laudă*, care izvorăște din credința noastră în Dumnezeu, *de cerere*, izvorâtă din nădejdea că El ne va ajuta și *de mulțumire*, izvorâtă din iubirea noastră față de El. Cu alte cuvinte, fiecăreia din cele trei virtuți teologice îi corespunde un anumit gen de rugăciune.

Avem datoria morală de a ne ruga, din moment ce Însuși Mântuitorul, Cel fără de păcat, S-a rugat de atâtea ori, în diferite momente ale vieții Sale pământești. S-a rugat singur în pustie (Marcu 1,

35), în munte (cf, Matei 14, 23 și Marcu 5, 46), la învierea prietenului Său Lazăr (Ioan 11, 4-42), apoi în momentele dramatice premergătoare Patimilor, în grădina Ghetsimani, când S-a rugat pentru El, pentru Apostoli și pentru lume (Matei 26, 36-44; Ioan cap. 16-17). S-a rugat pe când era pe cruce pentru cei care Îl răstigniseră și Îl jigneau: "Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac" (Luca 23, 34).

În același timp, Mântuitorul ne-a îndemnat și pe noi să ne rugăm și ne-a oferit chiar un model și anume "Rugăciunea domnească" sau "Tatăl nostru" (Matei 6, 5-13). Este rugăciunea cea mai cunoscută și cea mai răspândită în toată lumea, tradusă în aproape toate limbile pământului, rugăciunea model în care sunt strânse, ca într-un buchet de flori, un număr de șapte cereri absolut trebuitoare pentru viața sufletească și trupească a fiecăruia dintre noi.

Sfinții Părinții – ca oameni ai rugăciunii – ne-au lăsat nenumărate rugăciuni, unele cuprinse azi în cărțile de slujbă ale Bisericii, iar cu timpul s-au alcătuit și tipărit cărți de rugăciuni pentru trebuințele zilnice ale fiecărui credincios. În mediul monahal, se obișnuiește să se spună neîncetat rugăciuni mai scurte: "Doamne miluiește", "Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului", "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul". Strămoșii noștri au adoptat o rugăciune și mai scurtă: "Doamne ajută", pe care o rostim și noi atunci când timpul nu ne permite să spunem o rugăciune mai cuprinzătoare, fiind însoțită totdeauna de semnul sfintei cruci; această formulă de rugăciune scurtă se folosește – în unele zone ale țării – și ca salut, între prieteni, o dovadă vie a evlaviei poporului nostru.

Mântuitorul și Sfinții Părinți ne învață că o rugăciune trebuie să îndeplinească mai multe condiții, pentru a fi bine primită în fața Tatălui ceresc. În primul rând, trebuie să se întemeieze pe *credință*, căci ea face parte din credință, este o manifestare a ei: "De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede" (Marcu 9, 23), zice Domnul. Și tot Mântuitorul ne încredințează: "Adevăr vă spun că cel ce i-ar zice muntelui acestuia: ridică-te și te aruncă în mare! și nu se va îndoi în inima lui, ci va crede că ceea ce spune se va face, fi-va lui orice va zice. De aceea vă spun: Pe toate câte le veți cere rugându-vă, să credeți că le-ați și primit și le veți avea" (Marcu 11, 23-24). Iar în altă împrejurare, Mântuitorul spunea: "Cereți și vi se va da; căutați și

veţi afla; bateţi şi vi se va deschide; că oricine cere primeşte; cel ce caută află; şi celui ce bate i se va deschide" (Matei 7, 7-8).

Apoi, o rugăciune adevărată trebuie să fie însoţită de *pocăinţă* şi de *iertarea greşelilor semenilor noştri, de iubire*, căci o rugăciune făcută de un suflet nepocăit nu este primită de Dumnezeu. Tot Mântuitorul ne învaţă: "Dacă-ţi vei aduce darul la altar şi acolo îţi vei aminti că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă-ţi darul acolo, înaintea altarului, mergi mai întâi şi te împacă cu fratele tău şi numai după aceea întoarce-te şi adu-ţi darul" (Matei 5, 23-24). Şi tot Mântuitorul spunea: "Iar când staţi să vă rugaţi, uitaţi orice aveţi împotriva cuiva, pentru ca şi Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greşelile voastre" (Marcu 11, 25). Aşadar, să ne curăţim sufletul de orice gânduri deşarte, de orice dorinţă de răzbunare, de orice urmă de ură faţă de semenul nostru, să ştim să ne înfrângem ambiţiile, să ştim să iertăm, să dovedim semenului că îi suntem superiori prin comportamentul nostru de buni creştini. Sfântul Ioan Scărarul scria: "Când porneşti să te înfăţişezi înaintea Domnului să-ţi fie haina sufletului ţesută întreagă din firele de aur ale unei stări lipsită de orice răutate, căci de nu, cu nimic nu te vei folosi. Să-ţi fie ţesătura cererii tale simplă, neîmpestriţată în chip felurit, căci cu un singur cuvânt vameşul şi fiul rătăcitor s-au împăcat cu Dumnezeu" (*Scara*, ed. cit. p. 404).

În sfârşit, o altă condiţie de care trebuie să ţinem seama în rugăciunile noastre este aceea de *a şti ce trebuie să-I cerem* lui Dumnezeu. Să nu căDem în greşeala pe care au făcut-o doi dintre Sfinţii Apostoli – fraţii Iacob şi Ioan – care, socotind că Mântuitorul va restabili gloria de altădată a regatului lui Israel, din dorinţă de mărire deşartă, I-au cerut să-i aşeze pe unul de-a dreapta, iar pe altul de-a stânga Sa, întru slava Sa. La aceste pretenţii, Mântuitorul le-a dat un răspuns categoric: "Nu ştiţi ce cereţi" (Marcu 10, 37-38). Aşa ne spune de multe ori şi nouă, când nu ştim ce să-i cerem în rugăciunile noastre. De multe ori parcă vrem să-I impunem lui Dumnezeu voinţa noastră, Îi cerem lucruri care nu ne sunt absolut trebuitoare. Îi cerem iertarea greşelilor, dar noi nu iertăm, Îi cerem bunuri materiale, dar noi nu muncim şi – ceea ce este şi mai grav – Îi cerem să ne pedepsească vrăjmaşii, uitând de porunca iubirii şi a iertării. Şi

atunci, cum voim ca rugăciunea să ne fie împlinită? Un mare ierarh al Bisericii noastre, mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan († 1955), spunea că o rugăciune făcută fără căldura inimii, cu răceală și cu nepăsare, este ca un foc zugrăvit, deci fără căldură, este ca o pasăre fără aripi, deci una care nu se ridică la cer.

De aceea, iubiți credincioși, trebuie ca mai întâi să-I cerem lui Dumnezeu iertare de păcate, apoi harul de a nu mai păcătui și, în sfârșit, puterea de a face bine. Aceasta este adevărata rugăciune care este bineprimită în fața lui Dumnezeu. Unul din marii Părinți duhovnicești, Evagrie Monahul, ne sfătuia ca atunci când vorbim cu Dumnezeu, deci atunci când ne rugăm, trebuie să alungăm din gândul nostru orice griji pământești și toate puterile sufletului să ne fie îndreptate numai la Dumnezeu, trebuie să considerăm rugăciunea ca un fel de convorbire a copilului cu tatăl său (cf. *Filocalia*, vol. I, Sibiu, 1946, p. 57).

Iubiți credincioși,

Mai avem de străbătut trei săptămâni pe calea postului premergător Patimilor Domnului. În acest răstimp de pregătire duhovnicească pentru întâmpinarea Celui Care S-a jertfit pentru noi pe cruce, ca apoi să învie întru slavă, Biserica ne îndeamnă la post, rugăciune, fapte bune, smerenie, pocăință, împărtășire cu Trupul și Sângele Domnului. Urmând pilda Mântuitorului și a Sfântului Ioan Scărarul, care ne-au îndemnat mereu să ne rugăm, pentru noi și pentru semenii noștri, să ne înălțăm glasurile la Dumnezeu și să-L rugăm: "Împărate ceresc, pe binecredinciosul nostru popor păzește-l, credința o întărește, pe păgâni îmblânzește-i, lumea o împacă, sfânt lăcașul acesta bine îl păzește, pe cei mai înainte adormiți, părinții și frații noștri, în lăcașurile drepților îi așează, iar pe noi în pocăință și mărturisire ne primește, ca un bun și de oameni iubitor". Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A PATRA DIN POST

Părinţi şi copii

"Şi îndată strigând tatăl copilului, a zis cu lacrimi: Cred, Doamne! Ajută necredinţei mele"
(Marcu 9, 24)

Iubiţi credincioşi,

Pericopa evanghelică de azi ne prezintă una din minunile obişnuite ale Mântuitorului Iisus Hristos: un tată deznădăjduit vine la El, rugându-L să-i vindece copilul chinuit de un duh necurat. După relatările tatălui, acest duh îl arunca uneori în foc, alteori în apă, provocând copilului suferinţe fizice şi sufleteşti. În chip firesc, nenorocirile şi chinurile copilului se răsfrângeau şi asupra tatălui, căci, la fel ca în majoritatea cazurilor pe care le întâlnim în viaţă, suferinţele copiilor devin, concomitent, şi ale părinţilor. În această stare de suferinţă şi deznădejde care plana asupra familiei întregi, tatăl se adresează Apostolilor Domnului, socotind că ei vor putea să-i vindece copilul, dar n-au putut face nimic. Deznădăjduit, îşi îndreaptă atunci rugămintea către Mântuitorul, Care îi dă o speranţă, prin rostirea cuvintelor auzite şi în alte cazuri similare: "De poţi crede, toate-i sunt cu putinţă celui ce crede" (Marcu 9, 23). Şi la răspunsul afirmativ al tatălui "Cred, Doamne! Ajută necredinţei mele", Mântuitorul a certat duhul necurat, care a ieşit din copil, iar acesta s-a vindecat de îndată (Marcu 9, 24-27).

Pericopa evanghelică de azi, în care ni se prezintă o vindecare minunată –ca şi alte cazuri de învieri sau vindecări de copii, săvârşite la rugămintea părinţilor lor – ne îndeamnă să stăruim în cuvântul nostru asupra unei teme care este şi va fi mereu actuală: *raporturile dintre părinţi şi copii.* Este un adevăr mai presus de orice îndoială că două sunt cuvintele cu cea mai largă circulaţie în lume: *mamă* şi *tată,*

după cum este tot așa de adevărat că nu există probleme mai des discutate într-o familie, decât cele privitoare la copii, lucruri ce dovedesc legătura indisolubilă care există între unii și alții. Între părinți și copii se creează anumite raporturi firești, afinități sau legături sufletești, precum și o seamă de obligații reciproce, stabilite atât de legile divine, cât și de cele omenești. Prin natura lucrurilor, toți părinții au îndatorirea morală și socială de a se ocupa de creșterea și educația celor cărora le-au dat viață, o îndatorire elementară, dar absolut obligatorie pentru toți. Cu alte cuvinte, tatăl din Evanghelia de azi a avut și are în permanență imitatori, căci orice părinte nu ține seamă de osteneală sau cheltuieli atunci când e vorba de sănătatea copilului său, de izbăvirea lui din boală sau suferință. În același timp, orice părinte se străduiește să asigure un viitor cât mai fericit copilului său, ca acesta să urmeze o școală sau o facultate cât mai bună, care să-i permită o slujbă corespunzătoare, să încheie o căsătorie fericită. Deci majoritatea covârșitoare a părinților sunt conștienți de răspunderea pe care o au față de copiii lor.

Dar oare totul se reduce numai la sănătatea sau la starea materială a copiilor, la asigurarea unui trai cât mai ușor și cât mai lipsit de griji? De regulă, așa se întâmplă și atunci este firesc să fie neglijată o altă latură a educației și anume cea duhovnicească, uitând de cuvântul Mântuitorului care zice: "Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă și să-și piardă sufletul?" (Marcu 8, 36).

Se spune adeseori că "omul este în viață așa cum l-au făcut părinții". Într-adevăr, în majoritatea cazurilor, lucrurile se petrec așa, căci întâlnim mereu fie exemple pozitive, fie negative, care influențează în bine sau în rău viața copilului. Cum am putea pretinde unui copil să fie plin de virtuți, dacă în familia lui există neînțelegeri între părinți, dacă aceștia nu se roagă niciodată și nu cercetează biserica, dacă își caută o așa-zisă fericire în afara căminului și atâtea altele? Rezultatul este inevitabil: o astfel de familie se destramă, iar copiii ajung curând pe aceleași căi greșite, căci viața părinților și-a pus deja amprenta și pe viața lor.

Cu totul altfel ni se înfățișează tabloul unei familii în care domnește dragostea și armonia. Când părinții oferă copiilor un exemplu frumos, este firesc ca ei să încerce să-i imite și să-i urmeze.

De aceea, pilda bună a părinților te însoțește toată viața, te urmărește ca o umbră, te călăuzește, îți inspiră un anumit fel de a fi, de a gândi, de a simți.

Dar pe lângă exemplul personal, părinții au datoria să-și învețe copiii; în concret, să cultive în sufletul lor dragostea de Dumnezeu și de aproapele, bunătatea, cinstea, corectitudinea, hărnicia, demnitatea, mila față de cei în suferință, dragostea de neam și de țară. Ca bun creștin, orice părinte trebuie să fie și un adevărat preot al propriilor copii, căci, după cum preotul învață legea lui Dumnezeu și sfințește viața credincioșilor, tot așa și părinții au datoria să formeze și sufletul copiilor, prin rugăciune, cercetarea bisericii, spovedanie și împărtășanie, prin învățarea unor lucruri elementare pe care trebuie să le știe orice creștin.

În felul acesta, familia va deveni primul așezământ de formare morală a omului, o adevărată școală de virtuți, care va plămădi sufletul omului de mâine, făcând din el un fiu bun al Bisericii și un cetățean conștient și devotat al țării. Pe drept cuvânt se poate spune că viitorul unui neam, precum și viitorul Bisericii, încep să se contureze încă din familie, primii dascăli fiind părinții.

Dacă acestea sunt obligațiile părinților, să vedem acum și reversul problemei: care sunt îndatoririle copiilor față de ei. Au primit de la părinți viață, educație, bunuri materiale, într-un cuvânt tot ceea ce pretinde societatea de la ei în misiunea lor de părinți. Și atunci, să ne întrebăm împreună cu Isus, fiul lui Sirah, care zice: "Adu-ți aminte că părinții ți-au dat viață; ce le vei da tu, în schimb, pentru ceea ce au făcut ei pentru tine?" (Is. Sirah 7, 29).

În primul rând, suntem datori să le arătăm recunoștință și cinstire pentru toate câte au făcut pentru noi, pentru cele pe care le știm și cele pe care nu le știm, cunoscute numai de ei și poate duse cu ei în mormânt. În Sfânta Scriptură întâlnim mai multe texte care îndeamnă direct la cinstirea părinților, aceasta fiind prezentată ca o poruncă absolut obligatorie. Ea constituie obiectul poruncii a cincea din Decalog: "Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăiești zile multe pe pământul pe care Domnul Dumnezeu ți-l va da" (Ieșire 20, 12; Deut. 5, 16), cuvinte pe care le va reproduce și accentuează și Mântuitorul (cf. Matei 15, 4 și Marcu 7, 10). Iar Sfântul

Apostol Pavel face din cinstirea părinților o poruncă a Legii celei noi, atunci când scria efesenilor: "Copii, ascultați întru Domnul de părinții voștri, căci așa este drept. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta; aceasta este cea dintâi poruncă" (Efes. 6, 1-2).

Această cinstire pe care o impune Sfânta Scriptură ne-o arătăm prin iubire, obligație firească pe care o întâlnim la toate popoarele, indiferent de gradul de cultură la care au ajuns, dar și prin ascultarea îndemnurilor lor, pornite din aceeași iubire și din experiența lor de viață, care nu poate să fie decât folositoare. Apoi, trebuie să-i ajutăm la nevoie, să-i mângâiem în necazuri, să le înseninăm viața în anii bătrâneții, să ne îngrijim de existența lor, dacă este nevoie. Sunt semnificative, în această privință, cuvintele înțeleptului Solomon care zice: "Ascultă pe tatăl tău care te-a născut și nu disprețui pe mama ta când a ajuns bătrână" (Pilde 23, 22), dar mai ales un sfat asemănător dat de Isus Sirah, valabil pentru oricine: "Să nu necinstești pe om la bătrânețele lui, căci și noi vom îmbătrâni" (Is. Sirah 8, 6).

O pildă luminoasă în această privință ne-o oferă Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, când, fiind pe cruce, a încredințat pe mama Sa Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan (Ioan 19, 26-27). Iar unii din Sfinții Părinți au lăsat pagini de mare frumusețe literară și de aleasă simțire creștină față de părinții lor – în special față de mame, ca Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare, Fericitul Augustin și alții.

Cinstirea pe care o datorăm părinților se extinde chiar și după moarte, când suntem datori să le respectăm voința cea din urmă, să le cinstim memoria, să le îngrijim locul de veci, să ne rugăm pentru odihna sufletului lor, fie în rugăciunile noastre obișnuite, fie în zilele rânduite de Biserică pentru pomenirea lor.

Iubiți credincioși,

Acestea ar fi raporturile ideale care trebuie să existe între părinți și copii. Din nefericire, întâlnim și abateri de la aceste rânduieli tradiționale – creștinești și românești – abateri de care se fac vinovați atât unii părinți, cât și unii copii. Se întâlnesc destule cazuri regretabile de mame inconștiente care-și abandonează proprii copii, ori îi încredințează spre creștere unor așezăminte umanitare, după cum se

întâlnesc și tați care își lasă copiii numai în grija mamei, ei limitându-se doar la achitarea unei subvenții pentru întreținere. În același timp, există și atâția copii care, sub influența nocivă a unor filme ori din spirit de aventură, își părăsesc familia, apucând pe drumul rătăcirii, alții uitând cu totul de proprii părinți, rămași în casa lor de la țară sau ajunși în vreun azil de bătrâni și pe care nu i-au mai văzut de ani de zile. Unora ca aceștia socotim că este mai potrivit ca în locul unui cuvânt de mustrare sau de îndemn, să le punem în fața ochilor două exemple luate din paginile Sfintei Scripturi: pentru părinți, pilda tatălui iubitor din pericopa evanghelică de azi, iar pentru copii, pilda "fiului risipitor" dintr-o Duminică trecută, care "și-a venit în sine", s-a întors la tatăl său, mărturisindu-și greșeala, iar tatăl l-a iertat și l-a repus în drepturile sale de fiu.

Dar nu asupra acestor cazuri izolate aș dori să stărui, ci asupra unor situații frecvente, obișnuite, care se întâlnesc în foarte multe familii. Se vorbește mereu de "conflictele dintre generații", de neînțelegerile sau opiniile diferite dintre părinți și copii. Asemenea conflicte dintre două generații au fost și vor fi întotdeauna, căci "nu e nimic nou sub soare", cum spunea Ecclesiastul, dar, în vremea noastră, parcă s-au accentuat.

Este un lucru verificat de oricine că în copilăria și tinerețea noastră nu ne-am înțeles întotdeauna părinții, i-am judecat, deși nu aveam dreptul – uneori chiar prea aspru – pentru anumite hotărâri pe care le-au luat față de noi, i-am considerat "depășiți" în multe împrejurări. Dar iată că acum, cu trecerea anilor, cu atâtea situații triste din viață, unele venite tocmai din cauza neascultării părinților, am ajuns să-i înțelegem, să le dăm dreptate și să regretăm că nu i-am ascultat la vremea cuvenită.

Dar ceea ce pare bizar este faptul că acum ni se întâmplă și nouă același lucru. Proprii noștri copii nu ne înțeleg, nu ne ascultă, se supără și chiar se revoltă când voim să-i întoarcem pe calea cea bună, când încercăm să le prezentăm viața nu numai cu bucuriile ei, ci mai cu seamă cu necunoscutele ei, când le atragem atenția asupra unor lucruri pe care ei încă nu le știu. Sunt nemulțumiți de mentalitatea noastră, a celor mai în vârstă, oarecum "tradițională", nemulțumiți

cu ce au primit din casa părintească, socotind că lor li se cuvine totul și că ei știu totul.

La rândul lor, este adevărat că și unii părinți greșesc, căci, deși în fond sunt bine intenționați, pătrunși de o iubire cu adevărat părintească față de copiii lor, nu vor să țină seama că deja s-a conturat personalitatea acestora, ci caută să le impună soluții chiar și în situații în care realmente acestea nu pot fi acceptate. Apoi, unii părinți își exagerează atât de mult rolul, încât încearcă să determine și chiar să-și oblige copiii să îmbrățișeze o anumită carieră, pe motiv că este mai bine retribuită, fără să țină seama de înclinațiile copilului și mai ales de posibilitățile lui intelectuale. Alții intervin direct în problema căsătoriilor, opunându-se categoric față de persoana aleasă de fiul sau fiica lor, iar aceștia – la rândul lor – nu vor să asculte cu nici un preț de sfaturile părinților, care, în majoritatea cazurilor, știu să cumpănească mai bine lucrurile. Și atunci, este firesc să apară discuții în contradictoriu și neînțelegeri, iar în familia, până atunci unitară, să apară germenii dezbinării.

Dar dacă stăm să analizăm lucrurile cu atenție, ele nu sunt chiar atât de grave, cum ar părea la prima vedere, ci, dimpotrivă, atât greșelile unora cât și exagerările altora se pot evita sau înlătura. Pentru aceasta este nevoie însă, pe de o parte, de mai mult tact, mai multă înțelepciune și mai multă răbdare din partea părinților, iar pe de altă parte, de mai multă bunăcuviință, respect și considerație din partea copiilor. Părinții să țină mereu seama de îndemnul Sfântului Apostol Pavel care scria: "Nu întărâtați pe copiii voștri spre mânie, ci, dimpotrivă, creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului" (Efes. 6, 4). Iar cei tineri să nu uite că nu se vor putea lipsi niciodată de sfaturile părinților, că nesocotirea și respingerea îndemnurilor acestora va duce întotdeauna la mari și ireparabile pierderi, atât pe planul vieții personale, cât și al celei sociale. Să nu uite că tot ceea ce fac părinții pentru ei izvorăște dintr-o iubire sinceră și dezinteresată, de care numai ei sunt capabili. În sfârșit, *să nu uite că părinții nu pot fi înlocuiți niciodată, nici de prieteni, nici de rude, nici chiar de soț sau de soție!*

În felul acesta, o îmbinare fericită, îndelung gândită, a iubirii și a experienței de viață a părinților cu entuziasmul și dorința de afir-

mare a tinerei generații, ar avea rezultate dintre cele mai bune, ar duce la păstrarea echilibrului în raporturile dintre părinți și copii, la menținerea armoniei și a bunei înțelegeri în familie, dar și în societate. Și dacă la toate acestea vor ști – și unii și alții – să ceară ajutorul lui Dumnezeu prin rugăciune, prin spovedanie și împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului, dacă vor zice "cu lacrimi" ca și tatăl din Evanghelia de azi: "Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!", atunci rezultatul va fi cel așteptat: familia va fi mai întărită, mai închegată și va putea sluji drept pildă și pentru alții.

Din pericopa evanghelică de azi, am reținut cuvintele Mântuitorului că demonul care chinuia pe copilul bolnav nu putea fi scos decât prin rugăciune și post. Tot așa putem spune și noi, că *demonul neînțelegerii,* care încearcă să tulbure uneori liniștea și pacea noastră lăuntrică ori a familiilor noastre, nu poate fi înlăturată decât prin aceeași metodă duhovnicească: *rugăciunea și postul.* Și vremea cea mai potrivită nu este decât cea de acum, a Postului premergător Patimilor și Învierii Domnului, ca împăcați, în primul rând cu noi înșine și cu cei ai casei noastre, să primim, în Sfânta Împărtășanie, pe Cel Ce a biruit demonii, pe Cel Ce a murit și a înviat pentru noi și pentru a noastră mântuire, pe Iisus Hristos, Împăratul păcii și Mântuitorul sufletelor noastre. Amin.

PREDICĂ
LA DUMINICA A CINCEA DIN POST
(A Mariei Egipteanca – Luca 7, 36-50)

P o c ă i n ţ a

"Puterea crucii Tale Hristoase a
făcut minune"
(Din cântările praznicului de azi)

Iubiţi credincioşi,

Suntem în Duminica a cincea din Sfântul şi Marele Post rânduit de Biserica străveche drept timp de pocăinţă, premergător zilelor de durere în care vom asista la înfricoşătoarele Patimi şi la Jertfa de pe cruce a Mântuitorului Iisus Hristos, ca apoi – cu sufletele pline de aleasă bucurie creştinească – să întâmpinăm şi cinstitul praznic al Învierii Sale din morţi.

În trei din Duminicile Postului Mare, Biserica a rânduit să fie prăznuiţi după cuviinţă, cu rugăciuni şi cântări de laudă, unii dintre sfinţii care au trăit în osteneli duhovniceşti, în pocăinţă şi în rugăciuni neîncetate către Dumnezeu; pentru ca şi noi, credincioşii de azi şi de totdeauna, de aici şi de pretutindeni – privind la faptele lor, să le urmăm viaţa aleasă şi sfântă, pe măsura puterilor noastre. După Sfinţii Grigorie Palama şi Ioan Scărarul, iată că azi, în Duminica a cincea din Post, Biserica face pomenirea Cuvioasei Maria Egipteanca, cea care, din femeie păcătoasă şi decăzută moraliceşte, a izbutit să urce – prin pocăinţă – toate treptele desăvârşirii, încât viaţa ei să fie îmbrăcată în aureola sfinţeniei.

Potrivit tradiţiei orale, păstrată cu pietate în Biserica primară şi fixată apoi în scris de Sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului, Cuvioasa Maria Egipteanca a trăit în secolele IV şi V († 431), deci în perioada în care au trăit şi au slujit pe Hristos, în felurite chipuri,

cuvioşi părinţi plini de duhul evlaviei şi al smereniei, mari dascăli şi îndrumători ai credinţei, propovăduitori neobosiţi ai cuvântului Evangheliei. Se spune că s-a născut într-un sat din Egipt şi din fragedă vârstă şi-a părăsit familia, fiind atrasă de faima, de luxul şi de bogăţia oraşului Alexandria, unul din marile metropole ale lumii vechi, puternic centru economic-comercial, care atrăgea oameni din trei continente, cetate în care îşi desfăşurau activitatea filosofi vestiţi, dar şi teologi de mare prestigiu, închinători la idoli, dar şi călugări creştini cu viaţă aleasă, oameni cu stare care-şi petreceau zilele în ospeţe şi desfătări, dar şi semeni de-ai lor care erau desconsideraţi şi împresuraţi de multe nevoi şi necazuri. Într-un astfel de climat, în acest mozaic etnic, social şi religios, într-un oraş al tuturor contrastelor şi-a petrecut anii tinereţii Maria Egipteanca. Puterea răului şi ispitele trecătoare ale vieţii au pus curând stăpânire pe ea şi i-au condus paşii pe calea pierzării, încât a ajuns o fiinţă decăzută sub raport moral.

Dar experienţa dureroasă şi nefericită a acestei tinere s-a sfârşit în chip cu totul neaşteptat. Plecând din Alexandria şi ajungând în Ierusalim, din simplă curiozitate a dorit să intre în biserica "Înălţarea Sfintei Cruci", fiind tocmai atunci praznicul acesteia. Spre suprinderea ei, n-a putut să intre în biserică, cu toate încercările ei. Tânăra şi-a dat seama că asupra sufletului ei lucra o putere supraomenească şi nevăzută. Dintr-o dată, remuşcările pentru viaţa ei păcătoasă încep să-i cuprindă întreaga fiinţă. În faţa cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci, a descoperit o lume nouă, aceea a frumuseţii adânci şi netrecătoare a învăţăturii Mântuitorului, a descoperit adevărul spuselor Sfântului Apostol Pavel care scria corintenilor: "Cuvântul crucii estè nebunie pentru cei ce pier, dar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 18). A înţeles şi cuvintele aceluiaşi Apostol care scria efesenilor că "nici un desfrânat sau necurat sau lacom – care este un închinător la idoli – nu are moştenire în împărăţia lui Hristos şi a lui Dumnezeu" (Efes. 5, 5).

Abia acum, în mulţimea de credincioşi care se închinau sfintei cruci, a înţeles marea deosebire între lumea în care trăise până

atunci și aceea în mijlocul căreia se afla acum. Cu mare greutate a izbutit să intre în biserică, s-a închinat și a sărutat lemnul sfintei cruci, apoi s-a îndreptat spre icoana Maicii Domnului, pe care a rugat-o cu lacrimi fierbinți să-i fie ocrotitoare și îndrumătoare spre pocăință și spre mântuire.

Întocmai ca fiul risipitor din cunoscuta parabolă a Mântuitorului, ori ca Zaheu vameșul care, pocăindu-se de greșelile lor, au hotărât să-și refacă viața, tot așa și Maria Egipteanca, mustrată în cugetul și în inima ei, cuprinsă de remușcări, plângându-și cu amar greșelile săvârșite, a luat hotărârea de a începe o viață nouă, de pocăință, de rugăciune și de sfințenie, împăcată cu Dumnezeu și cu oamenii. Avea 30 de ani când, hotărâtă să-și închine viața lui Hristos și să dobândească iertarea pentru păcatele ei, a părăsit lumea cu toate plăcerile pe care le poate oferi și a plecat în pustiul Iordanului. Acolo a trăit 47 de ani, în cea mai aspră viață, în izolare totală de oameni, în post, rugăciune și lacrimi de pocăință. Dar în același pustiu al Iordanului exista o mănăstire, închinată Sfântului Ioan Botezătorul, în care vieţuiau mai mulți călugări. Aceștia obișnuiau ca din prima Duminică a Postului Mare, când se împărtășeau, și până în Duminica Floriilor, să-și părăsească mănăstirea și să se retragă cât mai adânc în pustie, pe teritoriul Israelului și Iordaniei de azi, pentru a petrece în rugăciune, în post și în alte nevoințe duhovnicești. Între călugării de aici se număra și un bătrân cu numele Zosima, care trăise peste o jumătate de veac în mănăstiri, inclusiv în cea de la Iordan. Retrăgându-se și el în pustiu, într-un post al Paștilor, întâmplător a întâlnit acolo pe Maria Egipteanca, foarte înaintată în vârstă, care i-a istorisit toată viața ei, s-a spovedit și a cerut Sfânta Împărtășanie. Bătrânul Zosima s-a îngrozit de cele auzite, dar i-a mulțumit lui Dumnezeu că l-a învrednicit să cunoască o astfel de ființă care și-a plâns o viață întreagă păcatele, ajungând la o schimbare radicală a cursului vieții ei, făcute prin puterea crucii lui Iisus Hristos. Peste un an, călugărul a venit din nou în locul în care vieţuia Maria, ca să-i aducă Sfânta Împărtășanie. I-a găsit însă numai trupul mort, pe care l-a redat pământului din care a fost plămădit.

Iubiți credincioși,

Cutremurătoarea viață a Mariei Egipteanca reprezintă un caz aparte, poate unic în istoria Bisericii și a marilor convertiri creștine, pentru că ea a ajuns, de pe ultima treaptă a decăderii morale, la o credință puternică în Iisus Hristos, trăind *cu El și pentru El* timp de *47 de ani.* Cea de a doua parte a vieții ei, viață de pocăință și de sfințenie, a învrednicit-o să fie așezată de Biserică în rândul sfinților, pomenirea ei făcându-se de două ori pe an: în prima zi din luna aprilie și în Duminica a cincea din Postul mare. Nu întâmplător s-a stabilit pomenirea ei în preajma sfintelor și mântuitoarelor Patimi ale Domnului, căci această pomenire este și pentru noi un prilej binevenit de meditare asupra propriei noastre vieți, asupra greșelilor pe care le-am săvârșit și asupra vieții pe care ar trebui să o ducem în viitor. Fără îndoială că printre noi, cei care-L urmăm și-L slujim într-un fel sau altul pe Hristos, cei care suntem prezenți la sfintele slujbe, nu există cazuri de decădere morală asemănătoare cu al Mariei Egipteanca. Dar păcatul, cu toate formele lui de manifestare, este prezent în fiecare din noi, împiedicându-ne să mergem înainte pe calea desăvârșirii morale și a sfințeniei. De aceea, cazul întoarcerii la Hristos a Mariei Egipteanca și pocăința ei sinceră pot constitui și pentru noi o pildă vrednică de urmat, pentru a încerca să ajungem la sfințenia vieții ei. Firește, în lumea de azi, în condițiile de viață la care a ajuns omenirea, Biserica nu îndeamnă pe nimeni să se retragă din societatea în care trăiește și cu atât mai puțin din sânul familiei, față de care are atâtea îndatoriri și să trăiască în izolare totală, pentru a-și plânge păcatele. În schimb, există destule alte mijloace prin care credinciosul – indiferent de gravitatea faptelor sale sau de mediul social în care trăiește – poate și trebuie să se pocăiască, să se străduiască să meargă pe calea sfințeniei pe care ne-a arătat-o de atâtea ori Mântuitorul și pe care o desprindem în chip minunat și din viața celei pe care o prăznuim astăzi.

Este un lucru constatat că și în cel mai umbrit și mai tainic colț al sufletului omenesc – oricât de rău ar fi acesta – stăruie, totuși, simțul

vinovăției, mustrarea de conștiință pentru faptele săvârșite. Este necesară numai o fărâmă de voință ca să rupi cu trecutul, să trezești la viață o făptură nouă, până atunci decăzută. Și pentru ca să putem să transformăm sufletul, încât să devenim un "om nou", Biserica ne recomandă, mai ales acum, în Postul mare, trei căi strâns legate una de alta: *rugăciunea, spovedania* și *împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului.* Rugăciunea este un mijloc de reculegere, o încercare de a sta de vorbă cu noi înșine și cu Dumnezeu, pentru a *ne regăsi în ceea ce avem noi mai bun și a ne cerceta cu atenție viața,* ca să vedem ce trebuie înlăturat și ce trebuie reținut. În urma unei rugăciuni stăruitoare și cu părere de rău pentru cele săvârșite, cel ce a avut conștiința încărcată de păcate și tulburată va veni în mod inevitabil și în scaunul spovedaniei, ca să-și deschidă sufletul în fața preotului duhovnic și să ia acolo hotărârea solemnă de a nu mai păcătui, așa cum a făcut Maria Egipteanca în fața icoanei Maicii Domnului, știind că va dobândi nu numai iertarea păcatelor, ci și ajutorul trebuitor pentru a stărui în bine. Și, în sfârșit, al treilea pas, cel hotărâtor pentru transformarea noastră lăuntrică sau sufletească, este, desigur, împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului. Este Taina prin care primim în ființa noastră pe Hristos Însuși, Care apoi ne va ajuta în strădaniile noastre spre o viață nouă de lumină și de har.

Urmările acestui întreit act se vor vedea curând. Într-adevăr, credinciosul care se roagă sincer pentru iertarea păcatelor lui și vine cu încredere în Dumnezeu în fața preotului duhovnic pentru a-și mărturisi păcatele, ca apoi să primească pe Hristos în Sfânta Taină a Euharistiei, devine mai bun, mai drept, mai dornic să facă bine și să înlăture toate gândurile și faptele rele din inima și din viața lui, devine un "om nou, cel zidit după Dumnezeu în dreptatea și sfințenia adevărului" (Efes. 4, 24). Pocăința face să renască în noi credința, ne sporește dragostea față de Dumnezeu și de aproapele, ne întărește nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, ne face să trăim împăcați cu noi înșine și cu semenii noștri. Prin pocăință, credinciosul se luminează, se sfințește, se ridică la Dumnezeu, iar Dumnezeu coboară în sufletul său, stabilind o legătură de dragoste cu El.

Iubiți credincioși,

Puține zile ne mai despart de marele praznic al Învierii Domnului. Mai avem de urcat doar două trepte către culmile duhovnicești dăruite nouă de Acela care S-a jertfit pentru noi pe crucea Golgotei, ca să ne izbăvească din robia păcatului și a morții.

Să ne rugăm fierbinte Tatălui ceresc, mai ales acum, *ca să ne lumineze mintea* spre gânduri bune, încât să grăim numai cele plăcute Lui, *să ne întărească inima* spre a putea săvârși numai fapte vrednice de laudă și de folos semenilor noștri, *să ne dea tăria de voință* trebuitoare pentru a ne plânge păcatele și a ne pocăi și ca să putem ierta orice greșeală a fratelui nostru față de noi, ca astfel să ne ridicăm tot mai sus pe calea desăvârșirii și să ajungem la culmile sfințeniei creștine. *Să ne întoarcem pocăiți la Tatăl ceresc și să-I cerem smeriți iertare* prin cuvintele atât de impresionante pe care le-am auzit la strană încă de la începutul acestei perioade a Triodului, în Duminica vameșului și a fariseului: "Ușile pocăinței deschide-mi mie dătătorule de viață... căci cu păcate grozave mi-am întinat sufletul". În felul acesta, renăscuți sufletește, ne vom învrednici să fim părtași bucuriei pe care ne-o va aduce Domnul prin Învierea Sa cea de a treia zi. Amin.

PREDICA
LA DUMINICA A ŞASEA DIN POST
(A Floriilor – Ioan 12, 1-18)

Să-L întâmpinăm pe Hristos!

"Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului"
(Ioan 12, 13)

Iubiţi credincioşi,

Suntem în Duminica a şasea din Postul Paştilor, numită Duminica Floriilor – iar în veacurile trecute "a Florilor" sau a "Stâlpărilor", care ne reaminteşte de intrarea triumfală a Mântuitorului în Ierusalim, înainte de Patimile Sale. Cu puţin timp înainte de această intrare solemnă în oraşul sfânt al evreilor, Mântuitorul a vestit ucenicilor – pentru a treia oară – patimile, moartea şi învierea (cf. Matei 20, 17-19; Marcu 10, 32-34 şi Luca 18, 31-32). Tot cu câteva zile înainte, îl înviase pe prietenul Său Lazăr din Betania, cel ce era mort de patru zile (cf. Ioan 11, 1-44). Pentru că mai marii iudeilor hotărâseră să-L ucidă pe Iisus, El şi ucenici Lui s-au retras, pentru scurt timp, în cetatea Efraim, la nord de Ierusalim (Ioan 11, 54).

În ajunul intrării în Ierusalim, deci în ziua de sâmbătă, 8 Nissan, după calendarul iudaic, din anul 30 al erei creştine, Mântuitorul cu ucenicii revin în satul Betania, unde au fost primiţi cu entuziasm de locuitori şi li s-a pregătit o cină – o cină a recunoştinţei – în casa unui oarecare Simon Leprosul. Erau de faţă atât Lazăr cel înviat, cât şi surorile sale Marta, care slujea la masă şi Maria, care, luând "un alabastru cu mir de mare preţ", l-a turnat pe capul şi picioarele lui Iisus, fapt care a provocat murmure din partea unor participanţi, şi mai cu seamă din partea lui Iuda, viitorul trădător, socotind că mirul s-ar fi putut vinde cu un preţ bun, iar banii puteau fi împărţiţi săracilor (Ioan 12, 3-8; Matei 26, 7-13 şi Marcu 14, 3-9). Mântuitorul le-a

replicat acelora, prevestindu-şi din nou moartea: "pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat, căci pe săraci îi aveţi pururea cu voi, dar pe Mine nu Mă aveţi pururea" (Ioan 12, 7-8; Matei 26, 12), ştiind că nu peste multe zile Maria se va număra printre mironosiţele care se vor îndrepta spre mormântul Său, ca să-I ungă trupul cu miresme. În aceiaşi zi, mulţi dintre iudeii veniţi la Ierusalim în vederea serbării Paştilor care se apropiau, au venit în Betania ca să-L vadă pe Iisus, dar şi pe Lazăr, ca să se convingă personal de realitatea învierii acestuia. Unii din aceşti iudei au crezut atunci în Iisus (Ioan 12, 10), fapt care i-a făcut pe mai marii iudeilor arhierei, farisei sau alţi membrii ai Sinedriului, în frunte cu Caiafa să hotărască uciderea lui Iisus, dar şi a lui Lazăr (Ioan, 11, 47-53 şi 12-10).

În ziua următoare, duminică 9 Nissan (2 aprilie), are loc intrarea solemnă sau triumfală a lui Iisus în Ierusalim. Este lucru cunoscut că în antichitate erau primiţi cu o solemnitate deosebită într-un oraş sau în capitala unei ţări împăraţi, regi sau comandanţi de oşti, de regulă când se întorceau biruitori din războaie, dar şi în alte împrejurări. Locuitorii oraşului respectiv, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, purtând cununi de flori sau de frunze pe cap, ori buchete de flori şi ramuri înverzite în mâini, îi ieşeau în întâmpinare în afara zidurilor, în aclamaţii şi strigăte de bucurie, apoi intrau în cetate, împreună cu cel aşteptat şi cu însoţitorii lui, într-o impresionantă procesiune.

Intrarea triumfală a lui Iisus-Împăratul păcii în Ierusalim s-a desfăşurat cu un ritual puţin diferit, ea fiind descrisă de toţi Evangheliştii (Matei 21, 11-12; Marcu 11, 1-11; Luca 19, 29-38 şi Ioan 12, 12-18). Din relatările lor, aflăm că Mântuitorul cu ucenicii au plecat din Betania în satul Betfaghe, în apropiere de Muntele Măslinilor din Ierusalim, de unde a trimis doi ucenici într-un sat ca să-I aducă o asină cu mânzul ei. Îndeplinindu-i porunca, după ce şi-au pus veşmintele pe mânzul asinei, Iisus S-a aşezat pe ele şi astfel şi-a făcut intrarea în Ierusalim. Acestea s-au făcut ca să se împlinească cele scrise de proorocul Zaharia: "Spuneţi fiicei Sionului: Iată, Împăratul tău vine la tine blând şi şezând pe asină şi pe mânz, fiul celei de sub jug" (Zah. 9, 9; Matei 21, 5).

Ca şi marii comandanţi de oşti sau cârmuitori de popoare, Iisus era întâmpinat de o mare mulţime de oameni care îşi aşterneau

hainele în cale, ori ţinând în mână ramuri de finic –pom care creşte în Ţara Sfântă – sau "ramuri tăiate din copaci" şi strigând: "Osana! Binecuvântat este Cel Ce vine în numele Domnului! Binecuvântată este împărăţia care vine, a părintelui nostru David! Osana întru cel de sus" (Marcu 11, 9-10), cuvinte luate din Psalmul 117, 26, "Osana" având sensul de "Mântuieşte". A fost una din rarele manifestări de recunoştinţă din partea celor care s-au bucurat de binefacerile Domnului, izvorâte din iubirea Sa faţă de oameni.

Iisus intra în Ierusalim, cetatea regelui David, ca un Împărat al păcii, iar mulţimile care L-au întâmpinat –printre care se vor fi aflat şi unii din cei vindecaţi de El – Îl aclamă ca pe Mesia, Fiul lui David şi Împăratul lui Israel. Trebuie să facem aici menţiunea că era pentru prima oară când Iisus acceptă să fie aclamat ca Mesia, Fiul lui David. Şi cu toate acestea, El nu intră ca un cârmuitor politic oarecare, ci blând şi aşezat pe un mânz de asină, precum şi cu o umbră de tristeţe în suflet, prilejuită de apropiatele Sale patimi, pe care le şi prevestise Apostolilor. Sfântul Evanghelist Matei vine şi cu o precizare, scriind: "Şi intrând El în Ierusalim, toată cetatea s-a cutremurat zicând: Cine este acesta? Iar mulţimile ziceau: Acesta este Iisus, proorocul din Nazaretul Galileii" (Matei 21, 10-11), o nouă dovadă că tot mai mulţi vedeau în El pe Mesia, pe Fiul lui Dumnezeu. Doar fariseii şi bătrânii poporului, duşmanii neîmpăcaţi ai Mântuitorului, n-au voit să fie părtaşi la această sărbătoare, la acest triumf al Său. Sfântul Evanghelist Luca relatează că unii dintre ei I-au spus: "Învăţătorule, ceartă-ţi ucenicii!", la care El le-a dat replica: "Dacă ei vor tăcea, pietrele vor striga" (Luca 19, 39-40).

Iubiţi credincioşi,

Sărbătoarea de azi este considerată ca un preludiu al Patimilor, dar şi ca o poartă spre Înviere. După intrarea în Ierusalim şi până la Înviere, se vor petrece fapte deosebite, care culminează cu moartea şi mai cu seamă cu Învierea Domnului, punctul central al operei Sale mântuitoare. Biserica rememorează toate aceste fapte prin slujbe speciale, mai cu seamă în seara zilelor de joi şi vineri, zile care ne aduc aminte de vinderea, arestarea, judecarea şi condamnarea la moarte a lui Iisus, apoi de executarea sentinţei, prin răstignire sau crucificare.

Ca buni fii ai Bisericii, ca îndeplinitori ai învăţăturii Sale, trebuie să ne întrebăm, în această zi, cum trebuie să-L primim şi noi pe Hristos Domnul în sufletele noastre, cum putem să întâmpinăm Învierea Lui? În primul rând, prin participarea la Liturghia din această zi, potrivit tradiţiei româneşti, cu suflete curate şi cu ramuri de salcie în mâini, semn al recunoştinţei noastre pentru tot ce a făcut El pentru noi. În al doilea rând, pentru că intrăm în săptămâna care ne aduce aminte de patimile şi moartea Sa, trebuie ca această săptămână să o petrecem în reculegere, în post şi rugăciune, în mărturisirea păcatelor în faţa preotului duhovnic, urmată de primirea Trupului şi Sângelui Său în Sfânta Împărtăşanie. Să-L întâmpinăm aşternându-I în cale florile recunoştinţei noastre faţă de El, dar şi faţă de semenii noştri, dacă le suntem îndatoraţi cu ceva, cu această frumoasă şi azi atât de rară virtute. Numai aşa vom fi vrednici să luăm parte la drama de pe Golgota şi apoi la slăvita Înviere. Să ne aducem aminte mereu de cuvintele pe care le-a rostit El Însuşi la scurt timp după intrarea Sa triumfală în Ierusalim: "Cât aveţi Lumina, credeţi în Lumină, ca să fiţi fii ai Luminii" (Ioan 12, 36).

Strămoşii noştri s-au comportat într-adevăr ca fii ai luminii şi au cinstit întotdeauna Sfânta sărbătoare a Floriilor. Scena Intrării în Ierusalim a fost zugrăvită mereu în bisericile noastre şi în icoane – inclusiv în icoanele pe sticlă – atât în trecut, cât şi astăzi. Numele străvechi al sărbătorii de azi, – a "Florilor", a intrat în onomastica românească, sub forma Florin, Florica, Florina sau Floarea. Unele biserici parohiale sau mănăstireşti au ca hram sau ca ocrotitor tocmai praznicul de azi, al Intrării Domnului în Ierusalim. Ierarhi de seamă din trecutul Bisericii noastre au ţinut cuvinte de învăţătură în faţa păstoriţilor lor, cu prilejul acestui măreţ praznic, din care unele au ajuns până la noi. Pentru frumuseţea graiului străbun, dar şi pentru adevărurile de credinţă pe care le înfăţişau ascultătorilor lui, cu veacuri în urmă, socotim că e lucru bun şi folositor să vă înfăţişez două scurte fragmente din cuvântările acelor mari ierarhi. Iată de pildă, ce spunea marele mitropolit Varlaam al Moldovei în *Cazania* sa din anul 1643: "Pentru tine creştine, s-a smerit împăratul cerului şi au luat chip de şerb (rob). Şi astăzi pentru tine a venit în Ierusalim spre

munci şi spre moarte rea şi grozavă, ca să te izbăvească de moartea de veci. Venit-a să-şi verse sângele, ca pe tine să te răscumpere din robia iadului şi a muncilor. Venit-a cu blândeţe, ca să te apropii cu îndrăznire către Dânsul. Venit-a sărac, ca să te îmbogăţească cu împărăţia Sa cea dumnezăiască. Venit-a sărac şi smerit, ca pe tine să te înalţe întru mărirea cerului. Cine nu se va mira acum de blândeţele şi de smerenia lui cea mare şi fără de măsură"? Iar un alt mare mitropolit, Antim Ivireanul al Ţării Româneşti, pe la începutul veacului al XVIII-lea, scria în *Didahiile* sale: "O, cât sunt de minunate semnele bucuriei, ce (se) arată astăzi Ierusalimului, la intrarea Domnului Hristos! Ca pre un biruitoriu îl primeşte. Toată cetatea iasă întru întâmpinarea Lui. Norodul (poporul) şi mulţimea toată rânduiala, i se închină cu cucerie şi toată vârsta îl cinsteşte cu laude. Unii aştern hainele lor pre pământ ca să treacă şi alţii cu frunzele copacilor îi împodobesc calea. Alţii merg înainte ca stâlpări şi alţii îi urmau cu ramuri. Alţii îl slăvesc ca pre un fiu al lui David".

Să zicem şi noi, în acest ceas de bucurie, premergător Patimilor Sale: "Cu stâlpări întâmpinându-L, cu credinţă neschimbată pururea lăudându-L, ca pe un făcător de bine, să-i cântăm: Osana Celui dintru înălţime, bine eşti cuvântat, Cel ce vii întru numele Domnului". Amin.

II
PREDICI
LA PRAZNICELE ÎMPĂRĂTEŞTI, ALE MAICII DOMNULUI ŞI LA SFINŢII MARI

PREDICĂ
LA ANUL NOU

Iubiţi credincioşi,

Bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să ajungem un An Nou, cu pace şi sănătate, dar şi cu încrederea că El îşi va revărsa şi de acum înainte harul şi binecuvântarea Sa peste noi.

Ziua de 1 ianuarie are pentru noi, creştinii, o întreită semnificaţie. În primul rând prăznuim "tăierea împrejur" a Pruncului Iisus Hristos, care, potrivit rânduielilor Legii vechi, avea loc la opt zile după naştere, când cel nou născut primea şi un nume. Tot azi prăznuim şi pe Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul oraşului Cezareea din Capadocia, care a trecut la cele veşnice în ziua de 1 ianuarie din anul 379. În sfârşit, în această zi inaugurăm anul cel nou, cu bucurie şi cu nădejdi de mai bine.

Să încercăm să deslusim semnificaţia acestor trei praznice. Aşa cum spuneam, la opt zile după naştere, Pruncul născut din Fecioara Maria, în Betleemul Iudeii, a fost supus ritualului religios al tăierii împrejur, legiferat de Moise (cf. Ioan 7, 22-23), care se făcea de

preoții Legii vechi, în amintirea izbăvirii evreilor din robia egipteană. Tot atunci se punea noului născut și un nume. Astfel, Pruncul Sfânt, născut din Fecioara Maria, a primit numele Iisus, "după cum a fost numit de înger mai înainte de a se fi zămislit El în pântece" (Luca 2, 21). În evreiește numele său este Iehoșua – prescurtat Ieșua – care se tâlcuiește "Dumnezeu mântuiește" sau "Dumnezeu este mântuirea", ori, simplu, "Mântuitorul". În grecește a fost redat sub forma "Iisus". Dar acest nume apare de regulă alături de cel de "Hristos", termen grecesc, care este traducerea ebraicului "Mașiah", adică "Mesia" sau "Unsul" lui Dumnezeu. Acest nume complet, de "Iisus Hristos", apare chiar în primul verset al Noului Testament (Matei 1, 1), înțelegând prin el pe Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii, întemeietorul Bisericii și propovăduitorul credinței creștine.

Este cel mai sfânt nume din toată istoria omenirii, după cum ne încredințează Sfântul Apostol Pavel care scria creștinilor din Filipi: "Pentru aceea și Dumnezeu L-a preaînălțat și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume, pentru ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl" (Filip. 2, 9-11).

De la numele grecesc Hristos, s-a dat pentru prima dată, ucenicilor sau adepților noii credințe din Antiohia Siriei, numele de "creștin" – în grecește "hristianos" – (Fapte 11, 26). Acest nume îl purtăm și noi, toți cei care am fost botezați în numele Sfintei Treimi. Ca atare, purtând numele lui Hristos ca un dar de mare preț, trebuie să recunoaștem în Iisus Hristos modelul desăvârșit de viață pentru noi.

În aceeași zi de 1 ianuarie, facem și pomenirea Sfântului Vasile cel Mare, arhiepiscopul din Cezareea, din provincia Capadocia, în Asia Mică, unul din marii învățați ai Bisericii creștine din veacul al IV-lea. El s-a bucurat de o educație aleasă în familie, îndrumat îndeaproape de mama sa Emilia și de bunica sa Macrina, după care a făcut studii strălucite de filosofie la Cezareea, Constantinopol și Atena – unde a fost coleg cu Grigorie de Nazianz, alt viitor ierarh și Sfânt Părinte al Bisericii. S-a retras apoi într-o mănăstire, căreia i-a dat el însuși rânduieli de viață, urmate apoi și de alte mănăstiri. A fost hirotonit

preot, iar în anul 370, ales arhiepiscop al Cezareii, păstorind până la moartea sa, la 1 ianuarie 379.

El rămâne în istoria Bisericii și prin opera sa teologică. Astfel, el este autorul unei Liturghii care se săvârșește de zece ori pe an, inclusiv în ziua de 1 ianuarie. A scris și lucrări de teologie, între care trebuie să menționăm una privitoare la cele șase zile ale creației lumii (carte numită "Hexaimeron") și un tratat "Despre Duhul Sfânt". Altele sunt "Omiliile la Psalmi" sau lucrări prin care osândea diferitele învățături ale ereticilor din vremea sa, mai cu seamă arianismul. Dar Sfântul Vasile a organizat și o impresionantă operă de asistență socială, care a slujit ca model pentru întreaga Biserică, inclusiv pentru țările românești. Astfel, el creează în Cezareea o serie de instituții de binefacere: azile pentru bătrâni, spitale, cantine pentru săraci, case pentru primirea străinilor și a călătorilor, toate cunoscute sub numele de "Vasiliada". Toate acestea au făcut din el o personalitate reprezentativă a Bisericii creștine primare.

Iubiți credincioși,

Tot astăzi, facem și un scurt popas în drumul vieții noastre, cu prilejul înnoirii anului, zi în care încercăm o retrospectivă asupra anului pe care l-am încheiat, dar ne facem, în același timp, și planuri pentru anul în care am intrat. Chiar și numele primei luni din an, ianuarie, vine de la zeul roman Ianus, care era reprezentat cu două fețe, una îndreptată spre trecut, iar cealaltă, spre viitor. Drept aceea, se cuvine să medităm asupra propriei noastre vieți din trecut și din viitor, mai cu seamă asupra timpului în care ni s-a dat să trăim, timp care se înscrie în veșnicie sau eternitate.

Viața fiecăruia dintre noi reprezintă ceva infim, ceva cu totul neînsemnat dacă o raportăm la veșnicie sau chiar la o anumită perioadă istorică. Viața noastră se desfășoară în curgerea neîntreruptă a timpului, care poate fi asemănat cu un fluviu imens ce izvorăște din veșnicie și se revarsă tot în veșnicie. Timpul este un dar al lui Dumnezeu pentru fiecare dintre noi, drept care este bine să ne întrebăm cum să-I mulțumim lui Dumnezeu că ne-a dăruit și nouă un timp al vieții, că suntem prinși și noi în iureșul năvalnic al timpului, cu succesiunea neîntreruptă a anilor, anotimpurilor, zilelor și nopților.

Un îndemn luminos în acest sens ne dă Sfântul Apostol Pavel, care scria efesenilor: "Luaţi bine seama cum umblaţi: nu ca nişte neînţelepţi, ci ca cei înţelepţi, *răscumpărând vremea, căci zilele sunt rele*" (Efes. 5, 15-16). Cu alte cuvinte, Apostolul ne îndeamnă să trăim în chip vrednic de numele de creştin şi de om, cu fapte ale iubirii faţă de semenii noştri, "răscumpărând" timpul petrecut anterior în păcate, prin folosirea cu maximă intensitate a timpului prezent – când zilele sunt într-adevăr "rele" pentru toţi – în slujirea binelui, frumosului şi adevărului.

La acest început de an trebuie să ne gândim însă şi la rostul nostru aici, pe pământ. Viaţa noastră ar putea fi asemănată cu o carte, cu pagini scrise şi cu altele rămase albe. Cele scrise reprezintă anii care au trecut şi în care sunt trecute faptele pe care le-am săvârşit, împlinirile şi neîmplinirile, iar paginile rămase albe sunt anii care vor veni şi pe care numai Dumnezeu îi cunoaşte, în care vom scrie necontenit alte fapte, vorbe şi gânduri. Depinde de noi cum va fi această carte a propriei noastre vieţi, atunci când Dumnezeu ne va chema la Sine. Aşadar, să încercăm să înscriem în cartea vieţii noastre fapte vrednice de pomenire, după cum ne îndeamnă tot Sfântul Apostol Pavel care scria creştinilor din Roma: "Noaptea e pe sfârşite, s-a apropiat ziua. Să lepădăm dar lucrurile întunericului şi să ne îmbrăcăm cu armura luminii. Aşa că în plină zi să umblăm: cuviincios, nu în ospeţe şi în beţii, nu în desfrânări şi în fapte de ruşine, nu în ceartă şi în invidie; ci îmbrăcaţi-vă în Domnul Iisus Hristos, iar grija pentru trup să nu o faceţi spre pofte" (Rom. 13, 12-14). Aceste îndemnuri sunt mai actuale ca oricând, căci o bună parte din semenii noştri înţeleg să petreacă sărbătorile Crăciunului şi ale Anului Nou mai mult "în ospeţe şi în beţii" sau "în fapte de ruşine", şi nicidecum în rugăciune şi urmând poruncile Domnului. De aceea, noi, cei care încercăm să ne deosebim prin credinţa şi faptele noastre de "întunericul veacului acestuia", să ne străduim să aducem la Hristos şi pe fraţii noştri cei îndepărtaţi de Biserică, încât să ne bucurăm împreună de învăţăturile Domnului şi să-L slăvim, după cuviinţă, prin faptele noastre.

Trăim *vremuri grele,* încât parcă fiecare an devine mai apăsător şi mai plin de griji decât cel pe care l-am încheiat. Dar, în această

lume a deznădejdii și a păcatelor de tot felul, o rază de speranță ne vine de sus, de la Cel ce S-a născut cu opt zile în urmă în Betleemul Iudeii și Care, prin învățătura Lui, a luminat veacurile. El este Cel Care ne va lumina și pe noi, dacă vom ști să-I cerem smerit iertare pentru tot ce am greșit în anul pe care l-am încheiat, dacă vom ști să ne căim de viața noastră de până acum, dacă Îi vom făgădui să împlinim voia Sa cea sfântă, să-I arătăm mai multă dragoste și să-I urmăm poruncile în anul în care am intrat.

La acest început de an, cred că este bine să încheiem acest cuvânt de învățătură citind un fragment dintr-o impresionantă rugăciune din Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, pe care preoții slujitori o rostesc, în taină, după prefacerea darurilor de pâine și vin, în Trupul și Sângele Domnului: "Pomenește, Doamne, pe cei care aduc roade și fac bine întru sfintele Tale biserici și își aduc aminte de cei săraci. Răsplătește-le lor cu bogatele și cerești Tale daruri; dăruiește-le lor cele cerești în locul celor pământești, cele veșnice în locul celor vremelnice... Pomenește, Doamne, poporul ce stă înainte și pe cei care pentru binecuvântate pricini nu sunt aici și-i miluiește pe dânșii și pe noi după mulțimea milei Tale. Cămările lor le umple de tot binele; căsniciile lor în pace și întru iubire le păzește; pe prunci îi crește, tinerețele le călăuzește, bătrânețele le întărește, pe cei slabi de suflet îi îmbărbătează, pe cei risipiți îi adună, pe cei rătăciți îi întoarce și-i împreună cu sfânta Ta sobornicească și apostolească Biserică. Pe cei bântuiți de duhurile necurate îi slobozește; cu cei ce călătoresc pe ape, pe uscat și prin aer, călătorește; văduvelor le ajută, pe cei bolnavi îi tămăduiește. Adu-Ți aminte, Doamne, și de cei ce sunt în judecăți, în închisori, în prigoniri, în amară robie și în orice fel de necaz, nevoi și strâmtorare. Adu-Ți aminte și de toți cei ce au trebuință și de marea Ta milostivire, de cei ce ne iubesc și de cei ce ne urăsc și de cei ce ne-au poruncit nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânșii. Adu-Ți aminte Doamne, Dumnezeul nostru, și de tot poporul Tău și peste toți varsă mila Ta cea bogată, împlinindu-le tuturor cererile cele spre mântuire". Amin.

PREDICĂ
LA BOTEZUL DOMNULUI
(6 ianuarie)

"Şi iată, glas din ceruri grăind: Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Carele am binevoit"

(Matei, 3, 17).

Iubiţi credincioşi,

Între marile sărbători ale anului liturgic un loc de seamă îl ocupă cea de azi, a Botezului Domnului, numită încă de strămoşii noştri "Boboteaza", sau, în termeni greceşti, "Epifania" (= arătarea) şi "Teofania" (= arătarea sau descoperirea lui Dumnezeu). Biserica a rânduit-o ca zi de praznic al Botezului Domnului încă din secolul al III-lea, poate chiar mai înainte, numărându-se între praznicele zise "împărăteşti". Este bine să ştim că până la sfârşitul secolului IV, în această zi de 6 ianuarie, odată cu Botezul se prăznuia şi Naşterea Domnului, şi abia de atunci s-a făcut separarea lor, mutându-se Praznicul Naşterii sau Crăciunul în ziua de 25 decembrie, aşa cum celebra Biserica apuseană. Potrivit tradiţiei, prima dată s-a sărbătorit Crăciunul la 25 decembrie în Constantinopol, în anul 379, când Sfântul Grigorie de Nazianz a rostit o frumoasă omilie. Sfântul Ioan Gură de Aur introducea această prăznuire, tot pe atunci, în Biserica Antiohiei. În primele veacuri creştine, se obişnuia ca în zilele de Bobotează şi Rusalii, catehumenii, adică aceia care se pregăteau pentru botez, să primească această sfântă Taină, fapt pentru care sărbătorile respective se numeau şi "ale luminării". De aceea, în unele cărţi bisericeşti, Duminica premergătoare Bobotezei se numeşte "Duminica dinaintea luminării", iar cea care urmează acestei sărbători, "Duminica după luminare".

Praznicul de azi ne aduce aminte de botezul Domnului în Iordan, făcut de Sfântul Prooroc şi Înaintemergătorul Său, Ioan, pe care-l vom prăznui mâine. Episodul respectiv este relatat de Sfântul

Evanghelist Matei (3, 13-17), relatarea lui fiind citită azi la Sfânta Liturghie, dar și de ceilalți Evangheliști (Marcu 1, 9-11; Luca 3, 21-22), Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan reținând însăși mărturisirea lui Ioan Botezătorul despre Botezul Domnului (cf. Ioan 1, 29-34). Botezul s-a petrecut pe când "Iisus era ca de treizeci de ani" (cf. Luca 3, 23), vârstă considerată de evrei ca un fel de "majorat", când fiecare putea să învețe în public. Deci Mântuitorul a ținut să împlinească și această rânduială a Legii Vechi.

Proorocul și Înaintemergătorul Său Ioan era acum cunoscut prin predica sa, mai bine spus, prin chemarea pe care o adresa mulțimilor care veneau la el ca să se boteze în Iordan: "Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor" (Matei 3, 2). Iisus vine la botez din Galileea, deci din nordul Țării Sfinte, "în pustia Iudeii" (cf. Matei 3, 1), deci în partea sudică a aceleiași Țări Sfinte, acolo unde predica Ioan. Ajuns la Iordan, Ioan – cunoscându-L prin inspirație dumnezeiască – încearcă să-L oprească pe Iisus, prin cuvintele: "Eu sunt cel ce trebuie să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?" (Matei 3, 14). Cu alte cuvinte, Ioan recunoaște dumnezeirea lui Iisus, după cum rezultă și din Evanghelia a patra, care redă o altă mărturisire a lui Ioan despre Domnul: "Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel Ce ridică păcatul lumii!" (Ioan 1, 29). Iisus însă i-a dat cunoscuta replică: "Lasă acum, că astfel se cuvine ca noi să împlinim toată dreptatea" (Matei 3, 15), adică să primească hotărârea lui Dumnezeu de a mântui lumea prin Fiul.

Acceptând Ioan să-L boteze, după ce Iisus a ieșit din apa Iordanului are loc minunea numită "a Epifaniei" sau "Teofaniei", adică a arătării Sfintei Treimi. Cerurile s-au deschis "și Ioan a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorându-se ca un porumbel și venind peste Iisus și glas din ceruri grăind: Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Carele am binevoit" (Matei 3, 16-17; Marcu 1, 10-11; Luca 3, 21-22; Ioan 1, 31-34). Cu alte cuvinte, Fiul se botează în apele Iordanului, Duhul Sfânt coboară asupra Lui în chip de porumbel, simbolul nevinovăției și al smereniei, iar glasul Tatălui din cer mărturisește că Iisus este Fiul Său Cel iubit. Este prima "arătare" a Sfintei Treimi în Noul Testament, prima descoperire sau revelare a celor trei persoane ale Sfintei Treimi. Acum Fiul se face cunoscut tuturor, pentru că de la Naștere și până la acest moment al vieții Sale, El nu era cunoscut contemporanilor,

ci trăia ca un "iudeu" oarecare în Nazaretul Galileii, împreună cu mama Sa și, o vreme, cu Dreptul Iosif, până la moartea acestuia. A venit la Iordan ca să fie botezat de Ioan cu acel "botez al pocăinței" pe care-l practica acesta, întrucât Ioan era cunoscut prin autoritatea sa morală în rândul iudeilor, deci îi putea încredința pe toți, cum de altfel a și făcut-o, că Acela Care a venit la botez "este Fiul lui Dumnezeu" (Ioan 1, 34), că este Mesia cel așteptat. Iar la mărturia lui Ioan se adaugă și una de sus, de la Dumnezeu Tatăl, care recunoaște și mărturisește că Iisus este Fiul Său Cel iubit. Cel Ce este fără de păcat, Cel Ce este sfințenia însăși – și, ca atare, n-avea nevoie de acel "botez al pocăinței" –, vine, totuși, la botez, cu toată smerenia, arătând prin aceasta că este solidar cu omul plin de păcate, dar pe care le-a luat asupra Sa. În felul acesta, Botezul Lui de la Ioan pune în lumină și rolul Său de Răscumpărător al lumii, lucru pe care-l va mărturisi și Ioan Botezătorul câteva zile mai târziu, prin cuvintele: "Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel Ce ridică păcatul lumii" (Ioan 1, 29).

Iubiți credincioși,

Când vorbim de Botezul Domnului în Iordan, dar, mai cu seamă, când serbăm acest moment însemnat din viața Sa, întrucât el marchează începutul activității Sale mântuitoare, este bine să facem o distincție între botezul lui Ioan și botezul creștin, care se va inaugura, practic, în ziua Cincizecimii, adică la Pogorârea Duhului Sfânt peste Apostoli, când s-au botezat ca la trei mii de oameni (cf. Fapte 2, 41). Deosebirea dintre ele a făcut-o însuși Sfântul Ioan Botezătorul prin cuvintele: "Eu vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel Ce vine după mine este mai puternic decât mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-I duc încălțămintea; Acesta vă va boteza cu Duhul Sfânt și cu foc" (Matei 3, 11). După Înviere, Iisus Mântuitorul le va spune Apostolilor Săi: "Ioan a botezat cu apă, dar voi veți fi botezați întru Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile" (Fapte 1, 5), iar apoi le va da porunca precisă de a boteza în numele Sfintei Treimi: "Mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă" (Matei 28, 19).

Mai târziu, Sfântul Apostol Pavel, ajungând în Efes, a aflat 12 "ucenici" care primiseră numai "botezul lui Ioan", dar el i-a luminat zicându-le: "Ioan a botezat cu botezul pocăinței, spunându-i poporului să creadă în Cel Ce avea să vină după el, adică în Iisus Hristos", după care i-a botezat "în numele Domnului", "punându-și mâinile peste ei", iar Duhul Sfânt a venit asupra lor (cf. Fapte 19, 1-6). Deci botezul creștin este un botez nou, diferit de cel al lui Ioan, un botez al curățirii și al iertării de păcate, al sfințirii credincioșilor, al îndreptării lor spre Iisus Hristos, Cel Ce este Calea, Adevărul și Viața. Botezul lui Ioan doar vestește botezul creștin.

În același timp, prin atingerea lui Iisus de "firea apelor" Iordanului, El le-a sfințit, iar prin apă îi sfințește și pe credincioși, deschizându-le ușa unui nou botez, cel al Noului Testament, al luminii, al harului mântuitor, al îndumnezeirii. Botezul creștin este o Taină, prima dintre cele șapte Taine întemeiate de Mântuitorul Iisus Hristos, prin care cel botezat este chemat la viață nouă. Prin botezul nostru, se dobândește "înfierea" de care vorbea Sfântul Apostol Pavel (Gal. 4, 5), ca să devenim "fii" și "moștenitori ai lui Dumnezeu prin Iisus Hristos" (Gal. 4, 7), să devenim creștini. Prin botez, cel încreștinat primește harul lui Dumnezeu, cu care va trebui să conlucreze mereu pentru dobândirea mântuirii, căci botezul nu aduce singur mântuirea, ci numai prin colaborarea liberă și conștientă a omului cu harul dumnezeiesc devenim fii ai lui Dumnezeu. De aceea spunea Mântuitorul în cunoscuta convorbire cu Nicodim: "De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (Ioan 3, 5). Prin întreita scufundare în apa botezului, ne-am îngropat și am înviat odată cu Hristos, ne-am născut spre o viață nouă, ne-am născut în duh spre înviere, după cum ne învață Sfântul Apostol Pavel: "Prin botez ne-am îngropat cu El în moarte, pentru ca, așa cum Hristos a înviat din morți prin slava Tatălui, tot așa și noi să umblăm întru înnoirea vieții" (Rom. 6, 4). Deci prin botez ne facem părtași morții și Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. Prin botez, Hristos își pune pecetea numelui Său în cel botezat, căci numele de creștin vine din termenul latin popular "Chrestus", prin botez "omul cel nou", născut din "apă și din Duh" intră în comunitatea creștinilor, iar în sens mai larg se face "fiu" și

"moştenitor" al lui Dumnezeu şi va intra în împărăţia Lui (cf. Ioan 3, 5). Botezul este unul singur, după cum ne încredinţează acelaşi Apostol Pavel când vorbeşte despre "un singur Domn, o singură credinţă şi un singur botez" (Efes. 4, 50).

Unii creştini din zilele noastre, aşa numiţii neoprotestanţi sau sectari, învaţă că botezul trebuie să fie făcut la vârsta de 30 de ani, aşa cum a făcut-o Mântuitorul. Dar ei greşesc tocmai în aceea că nu ştiu să facă distincţia limpede între botezul lui Ioan, cel al pocăinţei, şi cel creştin, al iertării păcatelor, în primul rând a păcatului strămoşesc. Încă din paginile Noului Testament aflăm de atâţia creştini care au fost botezaţi de către Sfinţii Apostoli cu toată "casa" lor, deci cu întreaga familie, între care, fără îndoială, erau şi copii: casa lui Ştefanas (I Cor. 1, 16), casa văduvei Lidia (Fapte 16, 14-15), casa temnicierului din Filipi (Fapte 16, 32-33).

Iubiţi credincioşi,

Biserica noastră a rânduit ca în această zi preoţii să săvârşească şi aşa numita "Aghiasmă mare", sau "Sfeştania mare", slujba care se face numai cu prilejul acestui praznic dumnezeiesc. Este una dintre cele mai frumoase şi mai înălţătoare slujbe, prin care retrăim Botezul Domnului. Acum cerem lui Dumnezeu, prin rugăciunile întocmite de Sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului, din secolul VII, ca apa aceasta să fie "izvor de nestricăciune, dar de sfinţenie, dezlegare de păcate, vindecare de boli, diavolilor pieire, îndepărtare puterilor celor potrivnice, plină de putere îngerească". Ne rugăm, de asemenea, ca ea să fie, pentru cei ce vor fi stropiţi sau vor gusta din ea, "spre curăţirea sufletelor şi a trupurilor, spre vindecarea patimilor, spre sfinţirea caselor şi spre tot folosul de trebuinţă". În adevăr, apa sfinţită la Bobotează are putere binefăcătoare pentru mulţi credincioşi şi pentru casele lor, ei păstrând-o cu sfinţenie până în anul următor, la o nouă sfinţire a apei. Sfântul Ioan Gură de Aur, care a trăit în secolul al IV-lea, scria că, încă din timpul său, "mulţi creştini obişnuiesc ca la această sărbătoare, la miezul nopţii, după ce au scos apă, să o ia acasă şi să o ţină un an întreg, pentru că în ziua aceasta s-a sfinţit apa. Aici se întâmplă o minune, deoarece apa care se scoate azi nu se strică, ci se ţine un an întreg şi deseori doi sau trei ani de-a rândul,

fiind ca și cea proaspătă". Lucrul acesta îl poate constata ușor oricare dintre noi. În anii trecuți, la o emisiune TV, un credincios din părțile de nord ale Transilvaniei prezenta reporterului o sticlă cu apă sfințită încă de episcopul Nicolae Colan al Clujului (viitorul mitropolit al Ardealului), înainte de cel de-al doilea război mondial, și care își păstra prospețimea și limpezimea chiar după mai bine de jumătate de veac! Tot din secolul IV, după cum aflăm dintr-o omilie a Sfântului Ioan Gură de Aur, preoții obișnuiau să cerceteze – cu crucea în mână – locuințele credincioșilor, pentru a le binecuvânta, prin stropirea cu apă sfințită, și cântând cunoscutul tropar al Botezului. Obiceiul s-a perpetuat până în zilele noastre.

Iubiți credincioși,

Să primim și noi pe preoți în casele noastre pentru ca să le sfințească, să-i lăsăm să ne stropească pe creștet, spre a primi binecuvântare și sfințire de la Dumnezeu, să gustăm din apa care s-a sfințit astăzi, să încercăm, fiecare dintre noi, să ne sfințim viața prin faptele noastre. Așa vom cinsti praznicul de azi al sfințirii apei și a naturii înconjurătoare, așa Îl vom preamări pe Dumnezeu. Să ascultăm și cuvântul de învățătură pe care-l adresa odinioară Sfântul Apostol Pavel ucenicului său Tit, care conducea Biserica din insula Creta, cuvinte care s-au citit în "Apostolul" de azi: "Să lepădăm fărădelegea și poftele trupești și, în veacul de acum, să trăim în stăpânire de sine, cu dreptate și cucernicie, așteptând fericita nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor Iisus Hristos" (Tit 2, 12-13). Fie ca apa sfințită azi să se facă în noi – după cuvântul Domnului – "izvor de apă curgătoare spre viața veșnică" (Ioan 4, 14). Amin.

PREDICĂ
LA SOBORUL SFÂNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL ŞI ÎNAINTEMERGĂTORUL DOMNULUI
(7 ianuarie)

"Fost-a om trimis de la Dumnezeu, numele lui era Ioan. Acesta a venit să mărturisească despre Lumină"
(Ioan 1, 6-7)

Iubiţi credincioşi,

Biserica noastră a rânduit ca îndată după praznicul Botezului Domnului, să fie sărbătorit şi acela prin care s-a săvârşit botezul Său în apa Iordanului, şi anume Sfântul Prooroc şi Înaintemergător al Domnului, Ioan Botezătorul.

Cine a fost acesta şi de ce a rânduit Biserica atâtea zile pentru prăznuirea lui? Din paginile Sfintei Scripturi avem multe mărturii despre viaţa şi lucrarea lui profetică. Încă din Vechiul Testament, prin gura proorocului Maleahi, Dumnezeu Însuşi îl recomandă ca un sol, ca un binevestitor al Său, prin cuvintele: "Iată, Eu trimit pe îngerul Meu şi va găti calea înaintea feţei Mele" (Matei 3, 1). Mântuitorul Însuşi a recunoscut că acel înger de care a vorbit Maleahi nu era altul decât Ioan Botezătorul, reproducând chiar cuvintele pe care le-aţi auzit (Matei 11, 10; Luca 7 27).

Naşterea lui Ioan s-a petrecut în chip minunat, fiind relatată pe larg de Sfântul Luca, în primul capitol al Evangheliei sale. Părinţii lui Ioan au fost Zaharia, preot al tempului din Ierusalim, şi Elisabeta, verişoară cu Sfânta Fecioară Maria, "amândoi fiind drepţi înaintea lui Dumnezeu, umblând fără prihană în toate poruncile şi rânduielile Domnului" (Luca 1, 6). Din nefericire, nu aveau copii, ceea ce era considerat, la vechii evrei, ca o adevărată pedeapsă din partea lui Dumnezeu. Dar, ca şi în cazul drepţilor Ioachim şi Ana, părinţii Sfintei Fecioare Maria, s-a întâmplat şi cu ei o adevărată minune dumnezeiască. Acelaşi Evanghelist Luca relatează că, pe când preotul

Zaharia slujea la templu şi a intrat să tămâieze altarul, i s-a arătat un înger al Domnului, care i-a spus că rugăciunile lui au fost ascultate de Dumnezeu şi că soţia lui va naşte un fiu, al cărui nume va fi Ioan şi care va fi mare înaintea Domnului "...şi "pe mulţi din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeul lor" (Luca 1, 5-16). Tulburat de apariţia îngerului, şi mai ales de vestea neaşteptată pe care i-a adus-o, Zaharia i-a cerut o încredinţare, un semn cu privire la adevărul celor afirmate. Şi atunci îngerul i se descoperă că este Gavriil, "cel ce stă în faţa lui Dumnezeu", trimis ca să-i binevestească, anunţându-l că pentru neîncrederea pe care a manifestat-o va rămâne mut până când i se va pune copilului un nume (Luca 1, 18-20). Şi lucrurile s-au petrecut întocmai precum a binevestit îngerul. Pe când Elisabeta era în luna a şasea a sarcinii ei, s-a întâmplat o nouă minune, căci acelaşi înger Gavriil a fost trimis de Dumnezeu în Nazaret, ca să binevestească Sfintei Fecioare Maria că va naşte şi ea un prunc, care se va chema Iisus, "Fiul Celui Prea Înalt", Care "va împărăţi peste casa lui Iacov în veci şi împărăţia Lui nu va avea sfârşit" (Luca 1, 26-34). Acelaşi înger o înştiinţează pe Sfânta Fecioară că Elisabeta, rudenia ei, considerată stearpă, va avea un fiu (Luca 1, 36). În urma binevestirii celor două naşteri, Fecioara Maria a plecat din Nazaret să o vadă pe Elisabeta, se pare că în actuala localitate Ain Karim, la aproximativ 6 km de Ierusalim. Şi intrând Maria în casa Elisabetei, "a săltat pruncul în pântecele ei şi s-a umplut de Duhul Sfânt şi a strigat cu glas mare şi a zis: "Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău" (Luca 1, 41-42). Maria a rămas ca la trei luni cu Elisabeta, după care s-a reîntors în Nazaret.

La opt zile după ce Elisabeta a născut, pruncul a fost tăiat împrejur, potrivit rânduielilor date de Moise poporului evreu, urmând să i se dea un nume. A fost întrebat şi preotul Zaharia ce nume doreşte să pună fiului său, dar el, neputând vorbi, a luat o tăbliţă pe care a scris: "Numele lui este Ioan". "Şi îndată gura şi limba i s-au deschis şi vorbea, binecuvântând pe Dumnezeu" (Luca 1, 62-64). După aceasta, a făcut şi o proorocire în legătură cu fiul său, pe care l-a prezentat ca "prooroc al Celui Prea Înalt... că vei merge înaintea feţei Domnului ca să-I găteşti căile" (Luca 1, 76).

Sfintele Evanghelii nu ne oferă ştiri privitoare la copilăria lui Ioan sau despre sfârşitul părinţilor săi. Doar Sfântul Evanghelist Luca mai spune că el "creştea şi se întărea cu Duhul". Acelaşi Evanghelist Luca, precum şi Sfântul Apostol şi Evanghelist Matei, prezintă date mai cuprinzătoare privind retragerea sa în pustiul Iudeii, însoţită de predică şi botez. Aflăm, de pildă, că "avea îmbrăcămintea din păr de cămilă şi cingătoare de piele împrejurul mijlocului, iar hrana lui erau lăcustele şi mierea sălbatică" (Matei 3, 4; Marcu 1, 6). Viaţa lui, dar mai cu seamă predica lui, foarte simplă, "Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Matei 3, 2), a atras spre el "Ierusalimul şi toată Iudeea şi toată împrejurimea Iordanului şi erau botezaţi de el în râul Iordanului, mărturisindu-şi păcatele" (Matei 3, 5-6). Acolo, "propovăduia botezul pocăinţei, spre iertarea păcatelor" (Luca 3, 3).

Predica lui se adresa tuturor claselor sociale, având un profund caracter social, dând fiecăreia dintre ele îndemnurile corespunzătoare, urmărind îndreptarea moravurilor vremii şi restabilirea dreptăţii, a cinstei, a moralităţii. Era necruţător mai ales cu fariseii şi saducheii, reprezentanţii celor două cunoscute partide politico-religioase, cărora le adresa aspre cuvinte de mustrare, numindu-i "pui de viperă" (Matei 3, 7-8) şi cerându-le să facă "roade vrednice pocăinţei". Celor mulţi din rândul ascultătorilor săi le dădea îndemnul: "Cel ce are două haine să dea celui ce nu are şi cel ce are bucate să facă la fel" (Luca 3, 11). Vameşilor veniţi la botez şi care i-au cerut sfatul le-a zis: "Să nu faceţi nimic mai mult decât vă este rânduit" (Ioan 3, 13). Ostaşilor le zicea: "Să nu asupriţi pe nimeni, pe nimeni să nu învinuiţi pe nedrept şi să vă mulţumiţi cu lefurile voastre" (Luca 3, 14).

Datorită acestor predici, mulţi dintre cei care veniseră la el se întrebau dacă "nu cumva el este Hristosul?" (Luca 3, 15). Acestora Ioan le-a răspuns: "Eu vă botez cu apă spre pocăinţă, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălţămintelor; Acela vă va boteza cu Duhul Sfânt şi cu foc" (Luca 3, 16; Matei 3, 11 şi Marcu 1, 7; Ioan 1, 26-27).

Prin aceste cuvinte Ioan pregătea poporul pentru venirea lui Mesia, arătând şi superioritatea Celui ce va veni după el, ca şi a botezului creştin. În acelaşi timp, a dat şi o mărturie despre Iisus ca

Judecător, atunci când afirma că Acela "are lopata în mâna Lui şi El Îşi va curăţa aria şi Îşi va aduna grâul în hambarul Său, iar pleava o va arde în foc nestins" (Matei 3, 12).

Un moment deosebit din activitatea Sfântului Ioan îl constituie botezul pe care l-a făcut Mântuitorului Iisus Hristos. Aşa cum arătam, mulţimile din Ierusalim şi Iudeea veneau "să se boteze la el în râul Iordan, mărturisindu-şi păcatele" (Matei 3, 6; Marcu 1, 3). Dar a venit să se boteze la el şi Cel fără de păcat, Acela despre care Ioan însuşi spunea că "va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc", adică Iisus Hristos Domnul. Sfântul Apostol şi Evanghelist Matei relatează că, venind Iisus la botez, Ioan a încercat să-L oprească zicând: "Eu sunt cel care are trebuinţă să fie botezat de Tine, şi Tu vii la mine?" (Matei 3, 14). Dar la cuvântul liniştitor al Domnului, de "a împlini toată dreptatea", Ioan a acceptat să-L boteze. Şi îndată după ce a ieşit Iisus din apă, a avut loc minunea descoperirii celor trei persoane ale Sfintei Treimi, numită şi Epifanie sau Teofanie: Fiul este Cel ce se botează, iar, după ce a ieşit din apă, "cerurile s-au deschis şi Ioan a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorându-se ca un porumbel şi venind peste Dânsul. Şi iată glas din ceruri zicând: Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Carele am binevoit" (Matei 3, 16-17; Marcu 1, 10-11 şi Luca 3, 22). A fost momentul de apogeu din activitatea Sfântului Ioan Botezătorul. După botez, el însuşi va mărturisi despre Iisus zicând: "Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii" şi: "Eu nu-L cunoşteam, dar Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: "Cel peste Care vei vedea Duhul pogorându-Se şi rămânând peste El, Acela este Cel ce botează cu Duhul Sfânt. Şi eu am văzut şi am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu" (Ioan 1, 29 şi 33-34).

La rândul Său, Mântuitorul a avut cuvinte de apreciere la adresa lui Ioan Botezătorul, spunând: "Adevăr vă grăiesc: Între cei născuţi din femeie nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul" (Matei 11, 11 şi Luca 7, 28).

Sfârşitul Sfântului Ioan a fost deosebit de trist. Pentru că osândise în public păcatele regelui Irod Antipa, care trăia în fărădelegi cu Irodiada, soţia fratelui său, Sfântul Ioan a fost aruncat în închisoarea din cetatea Maherus, unde a stat un an de zile. Dar Irodiada nu s-a mulţumit cu atât. Drept aceea, cu ocazia unui ospăţ la curtea lui Irod,

Salomeea, fiica Irodiadei, a dansat atât de frumos, încât regele Irod, sub impresia momentului și datorită băuturii, i-a făgăduit sub jurământ că îi va da orice va cere, chiar jumătate din regatul său (Matei 14, 7; Marcu 6, 22-23). La sfatul mamei sale, Salomeea a cerut să-i dea pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul. Iar regele, deși s-a întristat din cauza jurământului pe care l-a făcut în fața oaspeților, a trimis un temnicer care să îndeplinească dorința Salomeii. Capul i-a fost adus pe tipsie fetei, iar ea l-a dat mamei sale (Matei 14, 8-11; Marcu 6, 24-28).

Și astfel, Sfântul Ioan a fost ucis, la numai 32 de ani, prin uneltirea acelei femei desfrânate, Irodiada, și prin lipsa de voință a regelui Irod. Tot din paginile Sfintelor Evanghelii aflăm că "ucenicii lui i-au luat trupul și s-au dus să dea de știre lui Iisus" (Matei 14, 12; cf. Marcu 6, 29-30). Nu știm cine au fost aceștia, poate frații Petru și Andrei, care erau și Apostolii Domnului, sau alții.

Iubiți credincioși,

Sfântul Ioan Botezătorul este ultimul și cel mai de seamă dintre proorocii Vechiului Testament, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului nostru Iisus Hristos, cel care face legătura cu Noul Testament. Ne-am putut convinge că Sfântul Ioan a fost o personalitate de excepție, un suflet nobil, cu o ținută morală vrednică de admirație, gata de jertfă, necruțător cu cei păcătoși, însușiri care-l definesc pe adevăratul profet. Drept aceea, Biserica i-a rânduit mai multe zile de pomenire, cele mai însemnate fiind la 7 ianuarie, 24 iunie (Sânzienele), ziua nașterii sale, și 29 august, ziua decapitării sale. De aproape două mii de ani s-au zidit biserici și mănăstiri în numele său, ele avându-l ca ocrotitor. Numele său este poate cel mai frecvent în onomastica tuturor popoarelor creștine.

Acum, când îl prăznuim pe acest mare și ultim profet al Vechiului Testament, ar trebui să ne întrebăm: oare azi mai este actual mesajul său? Fără îndoială că este absolut necesar, poate mai mult ca oricând în decursul istoriei, în lumea atât de decăzută în care trăim, în lumea irozilor și a irodiadelor, în lumea desfrâului, a corupției, a înșelăciunii, a minciunii, a dezbinării, a urii și a tot felul de alte nelegiuiri și abateri de la regulile elementare de bună conviețuire între oameni. Chemarea lui: "Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor"

(cf. Matei 3, 2-3) trebuie să o considerăm ca adresându-ni-se și nouă, celor de azi, indiferent cine suntem, din ce categorie socială facem parte, ori ce profesie avem. El ne îndeamnă pe toți să dăm haine sau bucate celor care nu au (cf. Luca 3, 11). Dregătorilor, funcționarilor de stat și ostașilor le adresează îndemnul pe care îl dădea și [illegible]r care aveau aceste profesiuni în vremea sa: "Să nu faceți nimic [illegible] mult decât vă este rânduit... Să nu asupriți pe nimeni, pe nimeni să nu învinuiți pe nedrept și să vă mulțumiți cu lefurile voastre" (Luca 3, 13-14). Iată un adevărat program de "reformă morală" de care avem atâta nevoie în zilele noastre, un program care ar trebui însoțit și de acel "botez al pocăinței", pe care îl propovăduia el. Îndeplinind acest mesaj sublim al Sfântului Ioan Botezătorul, de întrajutorare socială și de îndreptare morală, vom putea spune că am făcut "roadă vrednică de pocăință", că ne-am îndeplinit datoriile față de noi înșine și de semenii noștri, față de neamul nostru, față de Iisus Hristos Domnul nostru, Căruia I se cuvine cinstea și închinăciunea în veci. Amin.

PREDICĂ
LA SFINŢII TREI IERARHI
(30 ianuarie)



Iubiţi credincioşi,

Printre sărbătorile Bisericii noastre închinate sfinţilor celor bineplăcuţi lui Dumnezeu se numără şi sărbătoarea Sfinţilor Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur sau Hrisostom, prăznuiţi la 30 ianuarie. De altfel, ei se mai prăznuiesc şi aparte, tot în cursul lunii ianuarie, şi anume: Sfântul Vasile, în ziua întâia, Sfântul Grigorie, în ziua de 25, iar Sfântul Ioan, în ziua de 27 ale lunii. Care să fie atunci motivul că în ziua de 30 sunt prăznuiţi iarăşi toţi trei la un loc?

Se spune că prin veacul al XI-lea s-a produs o neînţelegere între creştinii din Constantinopol. Unii ziceau că Sfântul Vasile, prin marile sale lucrări de binefacere, ar fi cel mai însemnat dintre aceşti trei sfinţi, alţii ziceau că Sfântul Grigorie, prin bogăţia ştiinţei lui, s-ar fi ridicat deasupra celorlalţi şi, în sfârşit, o a treia parte a credincioşilor socoteau că de cea mai aleasă cinstire trebuie să se bucure Sfântul Ioan Gură de Aur, căci nimeni nu l-a putut întrece în cuvântările sale. Pentru că această neînţelegere între credincioşii din cetatea marelui împărat Constantin era cu totul păgubitoare Bisericii, un episcop din acea vreme, şi anume Ioan cel din cetatea Evhaitelor, prin arătare dumnezeiască, s-a ridicat să împace cele trei tabere de credincioşi. Anume, el a rânduit ca pe viitor, în ziua de 30 a lunii ianuarie să se prăznuiască la un loc aceşti trei sfinţi, ca unii care sunt deopotrivă de bineplăcuţi lui Dumnezeu şi deopotrivă de vrednici să fie cinstiţi de credincioşi. El a înfrumuseţat apoi slujba lor cu felurite tropare, canoane şi cântări de laudă, făcând astfel pace în Biserică. Cuvine-se dar să arătăm pe scurt curgerea vieţii acestei "treimi" de sfinţi şi să vedem în ce stă însemnătatea lor şi care sunt asemănările şi deosebirile dintre ei.

Sfântul Vasile cel Mare a trăit în veacul al IV-lea în slăvita cetate Cezareea, în provincia Capadocia din Asia Mică. S-a născut într-o

evlavioasă familie, care a dat Bisericii șase sfinți. Mama se numea Emilia, iar un frate al său a fost Sf. Grigorie de Nissa, ajuns și el episcop și mare învățat creștin. După ce termină școlile cele mai vestite de atunci, Sf. Vasile se retrage la o mănăstire, întemeiată de el, dându-i rânduielile unei vieți de obște. Este hirotonit apoi preot, în anul 364, iar în anul 370 este ales arhiepiscop al Cezareii, păstorind până la moartea sa, întâmplată la 1 ianuarie 379. Ca întâistătător al scaunului din Cezareea Capadociei, Sf. Vasile a purtat o grijă cu adevărat părintească față de mulți săraci, bătrâni, neputincioși, văduve și orfani, întemeind, lângă Cezareea, felurite așezăminte pentru alinarea suferințelor lor: spitale, azile, ospătării, școli și altele. Pentru aceste fapte cu adevărat creștinești, el și-a câștigat dragostea păstoriților săi, care au văzut în el chipul desăvârșit al păstorului care-și pune sufletul pentru oile sale.

Sf. Vasile a scris și multe cărți de învățătură creștinească. Una dintre cele mai însemnate este aceea în care explica textul Sfintei Scripturi privind cele șase zile ale facerii lumii ("Hexaimeronul"), în alta tâlcuia mai mulți psalmi (omilii); unele lucrări dădeau diferite învățături pentru viață, altele osândeau învățăturile greșite ale ereticilor, arătând care este adevărata învățătură a Bisericii, și multe altele. Sf. Vasile s-a străduit să înfrumusețeze și sfintele slujbe, lăsându-ne Liturghia care-i poartă numele și care se săvârșește de zece ori în cursul unui an.

Marele prieten al Sf. Vasile, adică Sf. Grigorie de Nazianz, numit și Teologul sau Cuvântătorul de Dumnezeu, s-a născut în Arianz, tot în Capadocia, pe la anul 330. Tatăl său era episcopul Grigorie, iar mama se numea Nona. A învățat carte în casa părintească, apoi la școlile din Cezareea Capadociei, Cezareea Palestinei și Atena, având coleg pe Sf. Vasile. Se spunea despre ei că nu cunoșteau decât două drumuri: al bisericii și al școlii. Întors în țara sa, se retrage la mănăstirea întemeiată de Sf. Vasile. Dar tatăl său și credincioșii din Arianz doreau ca el să fie slujitor la altarul Domnului. De aceea, bătrânul său tată îl hirotonește preot în anul 361. El se simte nevrednic de o asemenea cinste și fuge la Sf. Vasile. Se întoarce însă nu peste multă vreme, la stăruințele tatălui său, pe care-l ajută de acum înainte în slujba sa. El ține chiar o cuvântare în fața credincioșilor, în care le vorbea despre fuga sa, arătându-le că nu s-a simțit destul de

vrednic ca să primească înfricoşata Taină a preoţiei. In anul 371 Sf. Vasile îl face, tot peste voia sa, episcop al cetăţii Sasima, de unde, nu peste multă vreme, se retrage iar într-o mănăstire. Pe la 379, îndemnat de Sf. Vasile, pleacă în capitala Imperiului, la Constantinopol, ca să pună capăt tulburărilor prin care trecea Biserica de acolo. În anul următor ajunge chiar episcop al marii cetăţi, iar în 381 este chemat să conducă dezbaterile celui de al doilea Sinod ecumenic, care a osândit învăţătura greşită a lui Macedonie despre Sfântul Duh. El nu stă însă mult nici în scaunul arhieresc al Constantinopolului, căci răutăţile omeneşti îl fac să se retragă în Capadocia. A cârmuit apoi, pentru scurtă vreme, episcopia din Nazianz, iar prin anul 383 se retrage definitiv în Arianz, unde-şi petrece ultimii ani ai vieţii în meditaţie şi rugăciune. A murit prin anii 389-390.

Deşi a avut o viaţă aşa de zbuciumată, totuşi el a scris multe cărţi de învăţătură teologică. Mult mai însemnate ca acestea sunt însă numeroasele lui cuvântări, mai ales cele rostite în Constantinopol, care fac din el unul dintre cei mai mari predicatori creştini şi care i-au adus mai târziu numele de "Teologul". În cărţile şi cuvântările sale, el vorbea în chip deosebit despre Sfânta Treime, precizând învăţătura Bisericii despre aceasta. Sf. Grigorie este primul care compune versuri creştine. El este cel care scrie cele mai frumoase pagini despre prietenie, chipul prietenului desăvârşit fiindu-i, până la moarte, Sf. Vasile cel Mare.

Al treilea ierarh prăznuit astăzi este Sf. Ioan Gură de Aur sau Hrisostom, care nu era capadocian ca primii doi, ci din Antiohia Siriei. A văzut lumina zilei pe la mijlocul veacului IV, fiind fiul unui dregător militar care a murit curând după naşterea sa. A fost crescut de mama sa, Antuza, o femeie evlavioasă, care a dat o creştere foarte îngrijită fiului ei. A învăţat carte în Antiohia şi la un vestit învăţat elin cu numele Libanius, care se gândea chiar să-l lase pe Ioan în locul său ca dascăl, fiind cel mai sârguincios dintre învăţăceii lui. După moartea mamei sale, se retrage în Munţii Antiohiei, unde a dus o viaţă izolată, în rugăciune şi meditaţie. Prin 380, se întoarce în Antiohia, fiind hirotonit diacon. Vreme de 12 ani a fost apoi preot, rostind acum numeroase predici în toate bisericile cetăţii, care i-au dus vestea în toate părţile.

In anul 397, a fost ridicat la cinstea de arhiepiscop al Constantinopolului. În această înaltă slujire, el luptă împotriva relelor pe care le-a găsit, așezând peste tot buna rânduială. Mai mult chiar. În predicile sale a început să osândească toate păcatele celor bogați și puternici, ca mândria, lăcomia, luxul, necinstea și altele, începând chiar cu împărăteasa de atunci, Eudoxia. În același timp, era un sincer apărător al săracilor, al sclavilor și al tuturor celor aflați în necazuri, sprijinindu-i cu vorba, dar mai ales cu fapta. Toate aceste lucruri i-au atras dușmănia împărătesei, care a poruncit să se convoace un sinod care să-l înlăture din scaunul vlădicesc. Sf. Ioan a fost trimis în exil, dar la scurt timp este readus, căci se răsculaseră păstoriții săi, care cereau revenirea ierarhului în scaun. Dar nici acum Sf. Ioan nu încetează să mustre în predici pe împărăteasă, lucru care i-a adus a doua înlăturare din scaun. Este trimis acum în exil într-un loc foarte îndepărtat, tocmai în Armenia, la Cucuz. Acestea se petreceau prin anul 404. Pentru că la Cucuz avea legături cu prietenii săi din Antiohia și Constantinopol, s-a dispus să fie trimis într-o localitate și mai îndepărtată, pe țărmul de răsărit al Mării Negre. Dar n-a mai ajuns acolo, căci a murit pe drum, la 14 septembrie 407. Așa s-a sfârșit viața de luptă și de propovăduire a cuvântului dumnezeiesc a acestui mare ierarh al Bisericii lui Hristos.

Ca și în cazul primilor doi ierarhi, și de la Sf. Ioan au rămas multe cărți de învățătură. Între acestea pomenim tâlcuirile sale la multe cărți ale Sfintei Scripturi (omilii), apoi cartea "Despre preoție", o minunată operă, în care înfățișează, ca nimeni altul până azi, măreția și frumusețea slujirii preoțești. Dar de la el au rămas și o mulțime de cuvântări care, pentru frumusețea și adâncimea cugetării lor, i-au adus mai târziu numele de "Gură de Aur" (Hrisostom sau Zlataust, în limbile greacă și slavonă), fiind până azi cel mai desăvârșit predicator al Bisericii. De la el a mai rămas și Liturghia care-i poartă numele și care se săvârșește aproape în toate duminicile și sărbătorile de peste an.

Iubiți credincioși,

Fiecare dintre Sfinții Ierarhi prăznuiți la 30 ianuarie a avut merite deosebite, dar multe din ostenelile lor sunt aproape aceleași la toți, așa încât cu greu am putea spune că vreunul dintre ei s-ar ridica deasupra celorlalți. Să vedem dar care sunt asemănările dintre ei.

Toţi trei au trăit în veacul IV, numit "veacul de aur" al creştinătăţii. Toţi trei s-au născut în familii evlavioase creştine şi au avut parte de o educaţie aleasă, datorită mai cu seamă mamelor lor. Toţi trei şi-au agonisit ştiinţă înaltă la cele mai vestite şcoli ale vremii, fiind pilde vrednice de urmat pentru ceilalţi colegi ai lor, prin sârguinţa la învăţătură şi prin purtarea lor. Toţi trei, după isprăvirea învăţăturii, au trăit o viaţă retrasă, în rugăciune stăruitoare şi muncă. Toţi trei s-au împotrivit la început să primească Taina preoţiei, socotind că nu sunt îndeajuns de vrednici pentru o asemenea slujire în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor. Pentru meritele lor deosebite, Dumnezeu i-a ridicat pe cele mai de seamă scaune vlădiceşti ale vremii, pentru a răspândi de acolo cu şi mai multă putere lumina adevărului dumnezeiesc, dovedindu-se a fi vrednici păstori ai credincioşilor lor. Toţi trei au fost mari sprijinitori ai săracilor, orfanilor, bolnavilor şi ai tuturor celor aflaţi în suferinţă, ridicându-se însă şi împotriva bogaţilor şi asupritorilor. Toţi trei au luptat, prin cuvânt şi prin scrisul lor, pentru lămurirea adevărurilor de credinţă ortodoxă, împotriva rătăcirilor şi credinţelor deşarte. Toţi trei au fost mari predicatori şi scriitori bisericeşti, lăsând posterităţii un număr mare de cărţi de învăţătură, alcătuind felurite cântări şi rugăciuni; Sfinţii Vasile şi Ioan ne-au lăsat şi Liturghiile care le poartă numele, mult asemănătoare între ele. Toţi trei au scris lucruri frumoase despre prietenie, iar chipul prieteniei dintre Sfinţii Vasile şi Grigorie rămâne o pildă mereu vie pentru creştini până astăzi.

Iar dacă ne întrebăm prin ce fapte s-a ridicat fiecare mai mult deasupra celorlalţi, atunci vom spune că Sf. Vasile s-a distins prin organizarea aşezămintelor de binefacere, Sf. Grigorie, prin ştiinţa şi înţelepciunea cu care şi-a scris lucrările teologice, iar Sf. Ioan, prin bogata sa lucrare de predicator şi de tâlcuitor al Sfintei Scripturi.

Din aceste motive, cei trei Sfinţi "mari dascăli ai lumii şi ierarhi" sunt socotiţi drept cele mai strălucite chipuri de păstori ai turmei lui Hristos şi de propovăduitori ai cuvântului dumnezeiesc, adevăraţi "ctitori" ai Ortodoxiei. Se cuvine deci ca şi noi pururea să-i cinstim cu cântări de laude şi să ne rugăm lor în toate clipele vieţii pentru mântuirea sufletelor noastre şi pentru ca pe pământ să fie pace şi între oameni bunăvoire. Amin.

PREDICA
LA ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI
(2 februarie)

Iubiți credincioși,

Au trecut 40 de zile de când S-a întrupat Cuvântul lui Dumnezeu din Fecioara Maria, de când "Soarele dreptății" și "Răsăritul Cel de Sus" a coborât pe pământ în chip văzut, aducând lumii "lumina cunoștinței" și iubirea Lui nemărginită față de omul pe care l-a zidit. Iată că astăzi sărbătorim Întâmpinarea Pruncului Sfânt, ajuns la 40 de zile, când, după rânduiala Legii vechi, trebuia să fie dus la templu. De fapt, prin acest act se duceau la îndeplinire două dintre prevederile Legii vechi, și anume: slujba curățirii unei femei după naștere și închinarea noului născut la templu. Legea veche prevedea ca orice femeie, la 40 de zile după naștere, să se prezinte la templu și să aducă jertfă de ispășire o pereche de turturele sau doi pui de porumbel. De asemenea, se rânduia ca fiecare nou născut de parte bărbătească să fie închinat Domnului, în amintirea eliberării evreilor din robia egipteană (Lev. 12, 6-8).

Așa a făcut și Sfânta Fecioară Maria, cea care a născut pe Pruncul Iisus prin lucrarea Sfântului Duh. La opt zile, Pruncul Sfânt a fost tăiat împrejur și I s-a pus numele de Iisus, iar acum, când se împlineau 40 de zile de la naștere, a fost dus la templul din Ierusalim, pentru a fi închinat Domnului. Acest nou episod din viața Pruncului născut în Betleemul Iudeii este relatat în Sfânta Evanghelie de la Luca (2, 22-39). Din narațiunea evanghelică aflăm că în Ierusalim trăia "un om drept și temător de Dumnezeu", cu numele Simeon, căruia "i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până nu-L va vedea pe Hristosul Domnului" (Luca 2, 26). Și iată că acum, "din îndemnul Duhului", a venit la templu tocmai în momentul în care era adus Pruncul Iisus. Acest Simeon a primit în brațele sale pe Iisus, rostind cunoscutele cuvinte care au intrat în slujba Vecerniei:

"Acum slobozește în pace pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel" (Luca 2, 29-32). La venirea dreptului Iosif și a Sfintei Fecioare, același Simeon i-a binecuvântat, rostind cuvintele profetice: "Iată, Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și spre semn de împotrivire". Iar Mariei i-a zis: "Și chiar prin sufletul tău va trece sabie", prezicându-i suferințele ei viitoare (Luca 2, 34-35).

În continuare, Sfântul Evanghelist Luca relatează și întâlnirea Pruncului Sfânt cu o văduvă care trăia în templu, Ana, în vârstă de 84 de ani, "care nu se depărta de templu noaptea și ziua, slujind în post și rugăciune" (Luca 2, 37). A mulțumit și ea lui Dumnezeu că a învrednicit-o să vadă pe Pruncul Sfânt "și grăia despre El tuturor celor ce așteptau mântuire în Ierusalim" (Luca 2, 38).

În continuarea acestor relatări, Sfântul Evanghelist Luca menționează, foarte succint, că dreptul Iosif cu Fecioara Maria și cu Iisus s-au întors în Nazaret, "iar Copilul creștea și se întărea cu duhul, plin de înțelepciune, iar harul lui Dumnezeu era cu El" (Luca 2, 39-40).

Iubiți credincioși,

În cultul ortodox există o rugăciune specială care se citește mamei și pruncului la 40 de zile după naștere, care este, de fapt, o amintire a aducerii la templu a Pruncului Iisus, tot la 40 de zile. Este o rugăciune de "îmbisericire" a noului născut, prin care se face "începutul intrării sale în biserică", el fiind purtat pe brațe de preot și închinat în biserică și în fața iconostasului, iar dacă este băiat este dus și în altar și închinat la cele patru laturi ale sfintei mese. Prin această îmbisericire, copilul – botezat sau încreștinat de mai înainte – este închinat cu totul lui Dumnezeu, Îi aparține Lui până la sfârșitul vieții. De aici decurge îndatorirea părinților trupești și sufletești – adică a nașilor – ai fiecărui copil de a-l îndruma spre o viață aleasă, după principiile moralei creștine, spre a-i călăuzi pașii spre tot ce este bineplăcut lui Dumnezeu și oamenilor.

Astăzi, când atâția "prooroci mincinoși" încearcă să otrăvească sufletele tinerilor cu învățăturile lor greșite și să-i ducă pe drumul pierzaniei, atât părinții trupești, cât și cei sufletești trebuie să vegheze în permanență la formarea și creșterea duhovnicească a fiului lor. Fiecare părinte trebuie să fie un "drept Simeon" al familiei sale, fiecare mamă, o nouă "proorociță Ana" pentru fiicele ei. Numai așa vom reuși să ne menținem copiii în dreapta credință a Bisericii, numai așa vom forma niște buni fii ai Bisericii în viitor, numai așa ne vom menține ca neam binecredincios și temător de Dumnezeu. Să-L întâmpinăm mereu pe Hristos, așa cum au făcut dreptul Simeon și proorocița Ana, știind că El este "Calea, Adevărul și Viața", că de la El, "Părintele Luminilor", vine "toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit". Amin.

PREDICĂ
LA BUNAVESTIRE
(25 martie)

"Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei"
(Luca 1, 28)

Iubiți credincioși,

Ziua de 25 martie este o zi de bucurie pentru noi, creștinii, nu numai pentru faptul că în urmă cu câteva zile am trecut la echinocțiul de primăvară, când întreaga natură se reînnoiește și începe o viață nouă, ci mai cu seamă pentru faptul că prăznuim Bunavestire, una dintre sărbătorile închinate Maicii Domnului. Dar praznicul de azi copleșește, prin însemnătatea lui dogmatică, celelalte trei sărbători închinate Maicii Domnului, adică Nașterea ei, sau Sânta Marie Mică, la 8 septembrie, Intrarea ei în biserică, sau Vovidenia, la 21 noiembrie, și Adormirea ei, sau Sânta Marie Mare, la 15 august.

Ce este Bunavestire sau Blagovestenia, cum o numeau strămoșii noștri, și în ce constă însemnătatea ei? Mai întâi socotim necesare câteva date biografice despre Fecioara Maria, apoi o prezentare a faptului în sine, adică vestirea Nașterii lui Iisus, și, în final, însemnătatea acestei "bunevestiri" în opera de mântuire.

Sfintele Evanghelii nu spun nimic cu privire la copilăria Fecioarei Maria. Doar tradiția arată că era fiica lui Ioachim și a Anei, doi bătrâni credincioși din Nazaret, descendenți din David, care o viață întreagă s-au rugat lui Dumnezeu să le dăruiască un copil, căci știut este că în Legea Veche lipsa de prunci era considerată ca un blestem. Și Dumnezeu le-a ascultat rugăciunea și le-a răsplătit credința, dăruindu-le, spre bătrânețe, o fiică ce a primit numele "Miriam" sau "Maria", care înseamnă "cea plăcută", "cea aleasă", "Doamnă" sau "Stăpână". De mică, de la trei ani, a fost închinată Domnului, fiind dusă de părinții ei la templul din Ierusalim, unde a crescut sub în-

drumarea unor femei în vârstă, aflate tot în slujba acestui sfânt locaș de închinare al iudeilor. Cu alte cuvinte, a dobândit acolo o frumoasă educație religioasă, trăind în rugăciune și reculegere, fiind inițiată și în învățătura Vechiului Testament. La vârsta de 15 ani a trebuit să părăsească templul. Și pentru că părinții ei muriseră între timp, tânăra Maria a fost încredințată unei rude mai îndepărtate, coborâtor tot din David, bătrânul Iosif, un om drept din Nazaret, care trebuia să-i ofere tinerei Maria ocrotire și adăpost...

Sfânta Scriptură ne spune că Maria era: "logodită" cu dreptul Iosif, dar ea a trăit în toată viața în feciorie, după cum se făgăduise lui Dumnezeu încă de la "închinarea" ei la templul din Ierusalim. Acestea au fost motivele pentru care ea a fost aleasă de Dumnezeu să-L nască în chip văzut pe Pruncul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii.

În casa dreptului Iosif află vestea unică, rezervată numai ei, adusă de arhanghelul Gavriil, același sol ceresc care-l înștiințase cu șase luni în urmă pe preotul Zaharia, slujitor la templul din Ierusalim, că va avea, la bătrânețe, un fiu, care nu va fi altul decât viitorul Prooroc și Înainte-Mergător al lui Iisus Hristos, Sfântul Ioan Botezătorul. Sfântul Luca, în primul capitol al Evangheliei sale, relatează, în paralel, aceste două episoade, adică binevestirea celor două nașteri, precum și nașterea lui Ioan Botezătorul, voind să arate, prin acestea, legătura tainică existentă între Iisus Hristos și Înainte-Mergătorul Său.

Narațiunea evanghelică privind bunavestire a Nașterii Pruncului Iisus se desfășoară sub forma unui dialog între arhanghelul Gavriil, trimisul lui Dumnezeu, și Fecioara Maria. Cuvintele cu care o întâmpină îngerul sunt: "Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei" (Luca 1, 28). La tulburarea ei, firească de altfel, în fața acestor cuvinte de preamărire, îngerul continuă, vestind-o că "a aflat har la Dumnezeu", că va zămisli și va naște un fiu al cărui nume va fi "Iisus", care se va chema și "Fiul Celui Prea Înalt". Acesta "va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit" (cf. Luca 1, 30-33). Cu alte cuvinte, arhanghelul descoperă Mariei taina Pruncului ce se va naște din ea și originea Sa dumnezeiască, precum și faptul că împărăția sau Biserica pe care o va întemeia va fi fără de sfârșit.

Maria nu și-a pierdut cumpătul în fața acestei solii creștine, ci îndrăznește să întrebe plină de curaj: "Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?" (Luca 1, 34). Urmează a doua parte a mesajului divin, și cea mai importantă, în care arhanghelul îi dezvăluie modul minunat în care se va petrece zămislirea Pruncului, subliniind din nou dumnezeirea Lui: "Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema" (Luca 1, 35). Pentru a întări adevărul celor spuse, îngerul o mai înștiințează că și ruda ei, Elisabeta, va avea un fiu "la bătrânețele ei", încheind prin cuvintele: "Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință" (Luca 1, 36-37).

După ce a ascultat cu emoție aceste profeții, Maria răspunde cu seninătate și demnitate: "Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău" (Luca 1, 38). Cu alte cuvinte, ea consimte să primească în trupul ei feciorelnic pe Ziditorul ei și a toată lumea, pe Începătorul și Proniatorul lumii. Ea se lasă în grija lui Dumnezeu, lasă harul divin să lucreze și nu se îndoiește că cele profețite se vor adeveri, nu cere semn sau încredințare asupra celor spuse de înger, cum făcuse preotul Zaharia în templu (cf. Luca 1, 18), ci crede tot ce i se spune, înțelegând că este semn de sus, pe care trebuie să-l accepte.

Și, într-adevăr, cele profețite de înger s-au împlinit peste nouă luni, prin nașterea supranaturală a lui Iisus Hristos, dar nu în Nazaretul Galileii, unde locuiau dreptul Iosif cu Fecioara Maria, ci în Betleemul Iudeii, precum s-a prezis de proorocii Vechiului Testament.

Iubiți credincioși,

Troparul praznicului de azi rezumă acest episod biblic și cu conținut dogmatic prin cuvintele: "Astăzi este începutul mântuirii noastre și arătarea Celui din veac. Fiul lui Dumnezeu se face Fiul Fecioarei și Gavriil binevestește". Iar Părinții de la primul Sinod ecumenic din anul 325, alcătuind primele articole din Simbolul de credință, au făcut precizarea că "S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om". Cu alte cuvinte, Fecioara Maria a dobândit puterea de a zămisli prin acțiunea sau lucrarea Sfântului Duh. Pe dreptul Iosif îl va încredința de acest lucru un înger al Domnului: "Nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, fiindcă ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt" (Matei 1, 20). Într-adevăr, Logosul divin născut din veșnicie devine om, asemenea

nouă, în afară de păcat. Fiul lui Dumnezeu ia trup omenesc, cu tot ce este specific firii umane; prin mijlocirea Sfintei Fecioare Maria, Fiul lui Dumnezeu devine Fiul Fecioarei. Și astfel, ea devine "Născătoare de Dumnezeu", devine "Maica lui Dumnezeu" și – în același timp –"Maica" noastră a tuturor. Și cu toate acestea, ea rămâne pentru totdeauna "Fecioară" sau "Pururea Fecioară", cum o numește Biserica. Era cea mai mare cinste pe care Dumnezeu o putea încredința unei femei.

Drept aceea, și noi creștinii avem datoria să o cinstim mai presus decât pe îngeri și pe sfinți, după cum a fost cinstită chiar din timpul vieții. A cinstit-o Însuși Dumnezeu, devreme ce a ales-o pe ea să-L nască pe Mesia Cel prezis de prooroci, pe Fiul Său; a cinstit-o îngerul binevestitor numind-o "plină de har" și "binecuvântată între femei" (Luca 1, 20); a cinstit-o Elisabeta, mama lui Ioan Botezătorul, numind-o "binecuvântată între femei" și "Maica Domnului meu" (Luca 1, 42-43); a cinstit-o Însuși Fiul ei, Care în copilărie îi era "supus" (cf. Luca 2, 51), iar mai târziu, pe cruce fiind, a încredințat-o Apostolului său preferat, Sfântul Ioan (cf. Ioan 19, 26-27). Ea însăși, sub insuflarea Duhului Sfânt, a zis despre sine că "de acum mă vor ferici toate neamurile, că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic" (Luca 1, 48-49).

Din aceste motive și Sfânta noastră Biserică i-a acordat o cinstire deosebită în curgerea veacurilor. Sfinții Părinți au scris lucrări speciale despre ea; mari imnografi au alcătuit cântări în cinstea ei, cum este și "axionul" pe care-l auzim la Sfânta Liturghie; artiști de valoare i-au pictat chipul ori i l-au dăltuit în piatră; în numele ei s-au ridicat biserici și mănăstiri, iar icoanele ei sunt așezate în biserici pe iconostas cu Pruncul Iisus în brațe, în bolta altarului, dar și în casele credincioșilor pentru a-i cere ajutor prin rugăciune; numele ei a fost și este purtat de atâtea femei în decursul celor două milenii de viață creștină.

Să o preamărim și noi, nu numai cu prilejul celor patru sărbători pe care i le-a fixat Biserica, ci în toate zilele vieții noastre, prin rugăciunile pe care i le adresăm ca să mijlocească în fața Tronului ceresc pentru noi. Iar credincioasele noastre, indiferent de vârstă, să o aibă drept model de viață, atât ca Fecioară, cât și ca Maică, și să o cinstească prin viața și faptele lor. Să o cinstim cu toții, repetând cuvintele pe care le auzim la slujbele noastre prin vocea preotului: "Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii, întru cântări cinstindu-o, să o mărim". Amin.

PREDICĂ
LA JOIA PATIMILOR

Iubiți credincioși,

Suntem în ultimele zile ale vieții pământești și ale activității mântuitoare pe care a desfășurat-o printre oameni Fiul lui Dumnezeu, Cel ce a venit să izbăvească lumea din păcat. Toți evangheliștii descriu – în amănunte – evenimentele desfășurate într-un răstimp atât de scurt, în această săptămână zisă "a Patimilor", culminând cu Învierea, care reprezintă punctul final și central al operei Sale mântuitoare, considerându-le necesare pentru a fi aduse la cunoștință contemporanilor care nu asistaseră la ele, dar, mai cu seamă, posterității (Matei cap. 21-28; Marcu 10-16; Luca 19-23 și Ioan 11-20).

Pentru a înțelege mai bine semnificația zilei de azi, Joia Patimilor sau "Joia Mare", cum este numită în popor, socotim că se impune și o scurtă prezentare a faptelor petrecute în zilele premergătoare. Cu câteva zile în urmă, Mântuitorul săvârșise o a treia înviere din morți, cea a prietenului său Lazăr, cel pus în mormânt de patru zile (cf. Ioan 11, 1-46), fapt care a determinat pe mulți iudei din "diaspora", veniți la Ierusalim, să creadă în El. În ziua următoare, Duminica, Iisus intră triumfal în Ierusalim, fiind aclamat de mulțime ca împărat prin cuvintele: "Osana Fiului lui David". Aceste două noi fapte din viața Mântuitorului au determinat Sinedriul, adică supremul for judecătoresc al iudeilor, în frunte cu Caiafa, să pună la cale uciderea lui Iisus (Ioan 11, 47-57).

În zilele următoare, Iisus se reîntorcea în fiecare seară în satul Betania, unde rămânea peste noapte. În ziua de luni, revenind în Ierusalim, la templu, de unde alungă pentru a doua oară negustorii și zarafii, a început din nou să învețe, încât "arhiereii și bătrânii poporului" I-au cerut să-și justifice activitatea, dar El nu le-a dat nici un răspuns (cf. Matei 21, 23-27). În continuare, Mântuitorul le spune trei pilde sau parabole: a celor doi fii trimiși de tatăl lor la muncă

(Matei 21, 28-32), a vierilor ucigași (Matei 21, 33-46) și a nunții fiului de împărat (Matei 22, 1-14). Paralel cu acestea, Iisus are o serie de discuții în contradictoriu cu fariseii, între care și una privitoare la obligativitatea plătirii impozitelor către statul roman (Matei 22, 15-22), apoi rostește un cuvânt de mustrare la adresa cărturarilor și fariseilor (Matei 23, 1-39).

În ziua de miercuri, a rostit o lungă cuvântare, ca răspuns la întrebările puse de ucenici, numită de teologi "eshatalogică" (Matei cap. 24 și 25), prin care prevestea dărâmarea Ierusalimului și prezenta date cu privire la sfârșitul lumii, cu semnele ei premergătoare și a doua Sa venire. Recomanda ucenicilor – și, prin ei, și nouă – să vegheze în tot timpul pentru ca să nu fie surprinși nepregătiți la a doua venire. Ca să ne îndemne la această permanentă stare de veghe, El prezintă și trei pilde: a slujitorului credincios (Matei 24, 45-51), a celor zece fecioare (Matei 25, 1-13) și a talanților (25, 14-30), sfârșind cu expunerea judecății din urmă, o judecată universală, pe care o va face El Însuși, asistat de sfinții Săi îngeri (Matei 25, 31-46). Terminând cuvântarea eshatologică, Mântuitorul își anunță, pentru ultima oară, Patimile și moartea (Matei 26, 1-2). De altfel, sinedriștii hotărăsc, tot acum, prinderea și omorârea lui Iisus.

Miercuri, în ziua de 12 Nissan, după calendarul evreiesc, unul dintre ucenicii Domnului, Iuda Iscarioteanul, intră în ascuns în legătură cu sinedriștii și-L vinde pe Mântuitorul cu suma derizorie de 30 de arginți (Matei 26, 14-15; Marcu 14, 10; Luca 22, 3-6).

Joi seara, în ziua de 13 Nissan, doi ucenici, Petru și Ioan, sunt trimiși de Domnul în Ierusalim ca să pregătească o cină, pe care dorea să o mănânce cu ei înainte de Paștile evreilor (Luca 22, 8-14). În cadrul acestei Cine, a spălat picioarele ucenicilor Săi, gest de supremă smerenie (Ioan 13, 4-17).

La această ultimă masă sau cină pe care o ia Mântuitorul cu ucenicii Săi, nu s-au mâncat azime și nici mielul pascal, așa cum făceau evreii în amintirea eliberării lor din robia egipteană, ci s-a mâncat pâine dospită. Acum, în cadrul acestei Cine solemne, de despărțire, Mântuitorul instituie Taina Sfintei Împărtășanii sau Euharistii, sau Cumineături, cum i se spune mai ales în Ardeal. În Evanghelia de la Matei, de pildă, se relatează următoarele: "Iar pe când

mâncau ei, Iisus, luând pâine şi binecuvântând, a frânt şi le-a dat ucenicilor zicând: Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu. Şi luând paharul şi mulţumind, le-a dat zicând: Beţi dintru acesta toţi, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor" (Matei 26, 26-28; cf. şi Marcu 14, 22-24; Luca 22, 19-20). Sfântul Evanghelist Luca redă şi cuvintele rostite tot atunci: "Aceasta să o faceţi întru pomenirea Mea" (Luca 22, 19).

În forma aceasta, în acele clipe dramatice, premergătoare Patimilor, Mântuitorul instituie Taina Sfintei Euharistii prin care –peste veacuri –prin prefacerea în chip supranatural a pâinii şi vinului, în însuşi Trupul şi Sângele Său, să avem o permanentă hrană şi băutură, care să se dea tuturor celor ce cred în El, să-L avem în permanenţă cu noi. Este o Taină, dar şi o Jertfă nesângeroasă, care ne reaminteşte mereu de Jertfa de pe Cruce. Cu alte cuvinte, Jertfa Sa sângeroasă de pe Cruce se prelungeşte în chip nesângeros pe masa sfântului altar în cadrul fiecărei Sfinte Liturghii, când pâinea şi vinul devin Trupul şi Sângele Său.

În cadrul aceleiaşi Cine, Mântuitorul descoperă ucenicilor că unul dintre ei Îl va vinde, precizând că era vorba de acela care "a întins (mâna) cu Mine în blid" (Matei 26, 23-25 şi Ioan 13, 21-30), adică Iuda, care va şi părăsi Cina înainte de terminarea ei. În continuare, Mântuitorul a rostit acea lungă cuvântare de despărţire, redată numai de Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan (cap. 14-17), care s-a citit şi la slujba din această seară ca primă "Evanghelie". Mântuitorul începe cuvântarea recomandând *iubirea* ca principiu suprem al Legii celei Noi: "Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiţi unul pe altul! Aşa cum v-am iubit Eu pe voi, aşa şi voi să vă iubiţi unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, de veţi avea iubire unii pentru alţii" (Ioan 13, 34-35).

În continuare, Iisus pune în lumină ideea de *mângâiere* (Ioan cap. 14), pentru a înlătura deznădejdea care a pus stăpânire pe sufletele ucenicilor, le promite că le va trimite pe Duhul Sfânt (Ioan 14, 16-17 şi 26), Care va continua opera Sa mântuitoare, şi că El Însuşi va rămâne pentru totdeauna cu ei, cerându-le să-I urmeze poruncile. Din nou le recomandă să fie *uniţi cu El* (Ioan 15, 1-7), reţinând în chip deosebit cuvintele: "Eu sunt viţa, voi mlădiţele. Cel

ce rămâne întru Mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic" (Ioan 15, 5) și: "Dacă rămâneți întru Mine și cuvintele Mele rămân întru voi, cereți orice veți vrea și vi se va da" (Ioan 15, 7). Prevestește apoi necazurile pe care le vor avea ucenicii din cauza învățăturii Sale, așa după cum a avut El Însuși (Ioan 15, 18; 16, 4), făgăduindu-le din nou că le va trimite pe Duhul Sfânt, Care îi va ajuta la propovăduirea Evangheliei. Cuvântarea se încheie cu așa numita *"Rugăciune arhierească"*, în care Mântuitorul se roagă pentru Sine, ca om (Ioan 17, 1-5), pentru Apostoli (v. 16-19) și pentru toți cei care vor crede în El, deci pentru Biserica pe care o va întemeia (v. 20-26).

Terminând acestă rugăciune, Mântuitorul și Sfinții Apostoli se îndreaptă spre Muntele Măslinilor, unde se găsea grădina numită Ghetsimani (Matei 26, 36). Luând pe apostolii Petru, Iacov și Ioan, se îndepărtează de ceilalți, apoi îi lasă și pe aceștia și se retrage singur într-un anumit loc din grădină, unde se roagă – ca om – Tatălui, ca să îndepărteze de la El acel pahar al suferinței. De trei ori vine la cei trei apostoli pe care îi găsește dormind, după care îi trezește și revin cu toții la ceilalți. Dar peste câteva momente sunt înconjurați de ostași romani și de servitorii Sinedriului, călăuziți de Iuda trădătorul, care Îl sărută pe Mântuitorul, pentru ca, în acest fel, să-L facă cunoscut celorlalți. Acum se petrece și acel episod, când apostolul Petru, încercând să-L apere pe Mântuitorul, lovește pe un slujitor al arhiereului și îi taie urechea dreaptă. Se petrece atunci ultima minune săvârșită de Mântuitorul, Care, "atingându-se de urechea lui, l-a vindecat" (Luca 22, 51). Lui Petru îi reproșează acest gest, spunându-I că ar fi putut chema în ajutorul Său legiuni de îngeri. Cu seninătate și demnitate, reproșează apoi și mulțimii care însoțea pe trimișii autorităților că au venit la El ca la un tâlhar, la El, Cel ce era zilnic în templu și învăța (cf. Matei 26, 55 și Luca 22, 52-53).

Iisus este "prins și legat" (Ioan 18, 12); Apostolii au fugit de frică, iar El rămâne singur cu prigonitorii Săi. Doar tânărul Ioan Marcu, viitorul evanghelist, mergea după El; fiind prins, însă a reușit să fugă (cf. Marcu 14, 51-52). Apostolul Petru "l-a urmat de departe până la curtea arhiereului", reușind să intre înăuntru cu slugile. Curând – pentru a se salva – s-a lepădat de trei ori de Domnul, așa cum i-a prezis

El Însuși, fapt pe care-l va regreta amarnic (Matei 26, 58, 70, 75). În aceeași noapte, a început procesul Mântuitorului, care va continua și în dimineața zilei de vineri. Dar despre această nouă pagină tristă din drumul vieții pământești a Mântuitorului vom vorbi în seara următoare.

Iubiți credincioși,

Faptele dramatice petrecute cu aproape două mii de ani în urmă la Ierusalim ne îndeamnă la câteva reflecții. În primul rând trebuie să înfierăm trădarea lui Iuda, cel care, apostol fiind, și-a vândut Învățătorul, cu suma derizorie de 30 de arginți și cu sărutarea vicleană. Fapta lui era cu atât mai gravă cu cât El știa că Îl trădează pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cu alte cuvinte, L-a trădat pe Dumnezeu Însuși. A treia zi, vineri, dându-și seama că prin el s-a ajuns la condamnarea la moarte a lui Iisus, își va curma singur zilele, spânzurându-se. De atunci, Iuda a devenit prototipul tuturor celor care își trădează familia, prietenii, neamul sau credința. De atunci, trădarea a rămas cea mai josnică formă a păcatului, iar cel care o săvârșește este urât, ocolit și stigmatizat de toți. Și cu toate acestea, din nefericire, trădarea a făcut o lungă carieră în decursul istoriei. Avem trădători și azi, și printre noi, în primul rând aceia care își trădează credința în care au fost botezați, credința în care au trăit înaintașii lor, aderând la puzderia de mișcări sectare sau de altă natură, care încearcă să otrăvească sufletele ortodoxe românești. În mod inconștient, chiar și unii dintre noi Îl trădăm pe Iisus Hristos prin faptele noastre, prin nerespectarea învățăturilor Sale pe care ni le-a lăsat ca sfântă moștenire, prin "trădarea" semenilor noștri, în care trebuie să vedem pe frații noștri, creați după "chipul și asemănarea lui Dumnezeu".

Un alt gând care se desprinde din lectura celor 12 Evanghelii, și mai cu seamă din marea cuvântare de despărțire, este acela de a rămâne mereu în comuniune cu Mântuitorul prin iubire și, prin El, cu Biserica pe care a întemeiat-o pe cruce și apoi, în chip văzut, la Cincizecime. Și acest lucru, al unirii noastre cu Hristos prin iubire, îl putem face mai cu seamă în această săptămână, prin participarea la Cina euharistică a lui Iisus Hristos. Pentru că azi este ziua în care El a rânduit Taina Sfintei Împărtășanii, Biserica o recomandă în chip

deosebit pentru primirea a două dintre cele șapte Taine, și anume Spovedania, urmată de Împărtășanie. Este momentul cel mai potrivit ca să ne aducem aminte de greșelile pe care le-am săvârșit de la ultima spovedanie, să medităm asupra felului în care L-am trădat și noi pe Hristos prin viața noastră întinată de păcate și să reîncepem o viață nouă, în centrul căreia să stea iubirea. Și așa, cu sufletul curat și descătușat de orice gânduri păcătoase, să-L primim cu iubire pe Hristos cel euharistic, sub forma văzută a pâinii și a vinului, devenite Trupul și Sângele Său, căci, după cum ne-a învățat El Însuși: "Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi" și: "Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el" (Ioan 6, 54 și 56).

Să ne apropiem dar cu toții de scaunul Sfintei Spovedanii și apoi de sfântul potir și să zicem cu umilință: "Cinei Tale celei de Taină, astăzi Fiul lui Dumnezeu părtaș mă primește, că nu voi spune Taina Ta vrăjmașilor Tăi, nici sărutare Îți voi da ca Iuda, ci ca tâlharul, mărturisindu-mă, strig Ție: pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta". Amin.

PREDICĂ
LA VINEREA PATIMILOR

"Închinându-ne patimilor Tale, Hristoase, arată-ne nouă și Sfântă Învierea Ta"

Iubiți credincioși,

Este a doua zi de durere pentru noi, creștinii, căci în această zi a avut loc judecarea, condamnarea și răstignirea Mântuitorului Iisus Hristos. Este o zi de doliu, căci noi rememorăm toate suferințele îndurate de El pentru noi, din iubirea Sa nemărginită pentru noi toți, ca prin ele să fim dezrobiți din robia păcatului și a morții.

În seara precedentă am prezentat modul în care s-a desfășurat Cina cea de Taină, rugăciunea din grădina Ghetsimani și apoi arestarea lui Iisus, cu concursul lui Iuda trădătorul. În cuvântul de învățătură din seara aceasta vom prezenta faptele petrecute în noaptea de joi spre vineri și în cursul acestei zile, adică judecarea lui Iisus, osândirea Lui la moarte și apoi executarea sentinței prin răstignirea pe cruce.

Așadar, în seara zilei de joi, 13 Nissan, Iisus este arestat de "o gloată mare, cu săbii și ciomege, (trimisă) de arhierei, de cărturari și de bătrânii poporului" (Matei 26, 47; Marcu 14, 43), precum și de o trupă de ostași romani, conduși de un tribun (Ioan 18, 3 și 12). A urmat procesul, care a avut două faze, una religioasă și alta civilă. În fața Sinedriului, adică a instanței de judecată a iudeilor, Iisus a fost judecat pentru "blasfemie", adică pentru vina de a se fi numit pe Sine "Fiul lui Dumnezeu". În a doua fază, procesul devine unul civil, având loc în fața reprezentanților autorităților romane de ocupație. De data aceasta Iisus este acuzat că S-a declarat Mesia, regele iudeilor, adică ar fi răzvrătit poporul iudeu împotriva "Cezarului", deci împotriva împăratului de la Roma.

Procesul s-a desfăşurat după o procedură de urgenţă şi într-o "atmosferă de confuzie", în ajunul sărbătorii Paştilor evreieşti în Ierusalim, fiind o adevărată "farsă judiciară". Desigur, se urmărea evitarea unei revolte în rândul populaţiei în timpul Paştilor, lucru nedorit nici de sinedrişti, dar nici de autorităţile romane de ocupaţie (Matei 26, 5; Marcu 14, 2).

Din Evanghelia lui Ioan aflăm că imediat după arestare, deci în noaptea de joi spre vineri, pe un timp friguros, Iisus a fost dus în casa fostului arhiereu Ana, înlăturat însă de mult timp din această funcţie, un fel de "arhiereu onorific". Acolo a fost întrebat despre învăţătura Lui. Iisus răspunde cu demnitate că pot mărturisi despre aceasta toţi cei care L-au auzit, lucru pentru care Iisus a fost pălmuit de unul dintre slujitori (Ioan 18, 19-24).

De aici, Iisus a fost dus la Caiafa, arhiereul în funcţie, care era ginerele lui Ana şi succesorul său în arhierie. Acolo s-a întrunit de urgenţă Sinedriul, forul suprem de judecată la evrei, format din 70 de membri şi un preşedinte, recrutaţi din rândul arhiereilor, adică mai marii preoţilor, "cărturarilor", adică legiuitorii şi "bătrânii poporului", deci capii principalelor familii nobiliare din Ierusalim şi din afară. Aşa se explică lipsa de la această şedinţă a unor sinedrişti, dintre care Iosif din Arimateea (Luca 23, 51). Cei prezenţi "căutau mărturie mincinoasă împotriva lui Iisus ca să-L omoare" (Matei 26, 59), "dar mărturiile nu se potriveau" (Marcu 14, 56). Doi dintre martori declară că L-au auzit spunând: "Pot să dărâm templul lui Dumnezeu şi în trei zile să-l zidesc" (Matei 26, 61). Mărturia n-a fost reţinută, fapt pentru care însuşi arhiereul Îi cere lui Iisus să declare "sub prestare de jurământ, dacă este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu". Iisus răspunde afirmativ, prin cuvintele: "Tu zici", întărind acest adevăr prin cuvintele: "De acum înainte Îl veţi vedea pe Fiul Omului şezând de-a dreapta Puterii şi venind pe norii cerului" (Matei 26, 63-64; cf. şi Marcu 14, 61-62). Este momentul culminant al procesului, când Iisus Îşi descoperă din nou divinitatea. Acest răspuns a determinat pe arhiereu să-şi sfâşie veşmintele, acuzându-L de "blasfemie", iar membrii Sinedriului declară că "este vinovat de moarte". De îndată au început acte de violenţă împotriva Lui, prezentate de evan-

ghelistul Matei prin cuvintele: "Atunci L-au scuipat în obraz şi L-au bătut cu pumnii, iar unii Îi dădeau palme" (Matei 26, 66-67).

În dimineaţa zilei de vineri, Sinedriul s-a întrunit pentru a doua oară, Iisus mărturisind din nou că este Fiul lui Dumnezeu (Luca 22, 66-71), încât s-a putut da o sentinţă definitivă, care nu putea fi alta decât pedeapsa capitală pentru orice om care se declara pe sine "Fiul lui Dumnezeu" (cf. Lev. 24, 16 şi Deut. 18, 20).

În acest timp, Iuda vânzătorul, asistând la proces şi constatând că "Iisus a fost osândit la moarte" în urma trădării lui, căindu-se, a venit la sinedriştii şi le-a restituit cei 30 de arginţi. Aceştia i-au refuzat arginţii, socotindu-i "preţ de sânge", fapt pentru care au cumpărat cu ei o ţarină, zisă "a olarului", pentru îngroparea străinilor, care se va numi apoi "ţarina sângelui", unde Iuda s-a spânzurat (Matei 27, 3-10).

Din Sinedriu, Iisus a fost dus – în aceeaşi dimineaţă – la Ponţiu Pilat, procuratorul sau guvernatorul roman, care venise în mod special din Cezareea, unde îşi avea reşedinţa, la Ierusalim, pentru a preveni eventualele manifestări politice în timpul sărbătorilor de Paşti. S-a procedat în forma aceasta pentru că numai el avea dreptul de a condamna la moarte şi de a da ordinul de executare a sentinţei.

Din acest moment, procesul intră în a doua sa fază, adică devine un proces civil, din moment ce Pilat n-avea calitatea de a-L condamna la moarte pentru "blasfemie", de care Îl acuzau sinedriştii, pentru că S-a declarat "Fiul lui Dumnezeu". Înfăţişarea lui Iisus trebuia să se facă în aşa numitul "pretoriu", casa în care locuia procuratorul, iar acuzatorii n-au intrat acolo, căci el fiind păgân, nu voiau "să se spurce" tocmai în ajunul Paştilor iudaice (Ioan 18, 28). De aceea, Pilat a ieşit afară, unde a purtat discuţii cu ei.

Pilat I-a pus lui Iisus aceeaşi întrebare: "Tu eşti împăratul iudeilor?", urmată de răspunsul afirmativ al lui Iisus, cu precizarea: "Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta. Dacă împărăţia Mea ar fi din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu predat iudeilor. Dar acum, împărăţia Mea nu este de aici" (Ioan 18, 36).

Drept aceea, Pilat nu-I află nici o vină lui Iisus (Ioan 18, 38). Sf. Evanghelist Luca relatează că după prima înfăţişare la Pilat, acesta L-a trimis pe Iisus la regele Irod Antipa, care domnea în Galileea, adică în partea de nord a Ţării Sfinte, aflat şi el în Ierusalim cu ocazia

Paștilor. La întrebările lui Irod, Iisus n-a răspuns nimic, pe când arhiereii și cărturarii care erau de față "Îl învinuiau cu înverșunare", după care a fost batjocorit, luat în derâdere, îmbrăcat într-o "haină strălucitoare" și trimis înapoi la Pilat (Luca 23, 6-12).

Acesta, "chemând arhiereii și căpeteniile poporului", le-a declarat din nou că "n-a găsit nici o vină" la Iisus și că "n-a făcut nimic vrednic de moarte", fapt pentru care Îl va elibera (cf. Luca 23, 13-16). Deci Pilat s-a convins ușor că Iisus n-a nesocotit autoritatea imperială romană și nici n-a tulburat ordinea publică, deci n-avea nici o probă pentru a fi condamnat. Poate că a contribuit la formarea acestei atitudini binevoitoare și mesajul pe care i l-a trimis soția sa, Claudia Procula: "Nimic să nu-I faci Dreptului aceluia, că astăzi mult am pătimit în vis din pricina Lui" (Matei 27, 19).

La rândul lor, cârmuitorii iudeilor încearcă să-l intimideze pe Pilat, spunându-i că, în cazul unei eventuale eliberări a lui Iisus, nu este "prieten al cezarului", adică al împăratului (Ioan 19, 12). În această situație, Pilat încearcă să recurgă la un mai vechi obicei al iudeilor, acela al eliberării – cu ocazia praznicului – a unui osândit, fie criminal, fie prizonier, desemnat de popor (Luca 23, 17). Drept aceea, a încercat să obțină eliberarea lui Iisus, în forma aceasta (Luca 23, 20). A fost zadarnic, pentru că mulțimile, instigate de arhierei și bătrâni (Matei 27, 20), au cerut ca Iisus să fie răstignit (Matei 27, 23; Luca 23, 21) și să fie eliberat un oarecare Baraba, "care era aruncat în temniță pentru o răscoală făcută în cetate și pentru omor" (Luca 23, 19). În fața acestor presiuni, Pilat cedează, dar, înainte de a condamna pe Iisus și a elibera pe Baraba, "își spală mâinile" înaintea mulțimii, spunând: "Nevinovat sunt de sângele Dreptului Acestuia. Voi veți vedea" (Matei 27, 24).

După aceasta, Iisus este biciuit de soldați, care Îl dezbracă de hainele Sale, Îl îmbracă într-o hlamidă roșie, Îi pun o cunună roșie pe cap și o trestie în mâna dreaptă; îngenunchind în fața Lui și zicând: "Bucură-Te, împăratul iudeilor", Îl scuipau și Îl loveau peste cap cu o trestie (Matei 27, 27-29; cf. și Ioan 19, 1-3).

După ce Pilat a acceptat ca Iisus să fie dat morții prin răstignire, cerută cu stăruință de autoritățile religioase iudaice, s-a procedat, în continuare, la executarea sentinței. Sub paza unor soldați romani,

conduși de un centurion (sutaș), la care se adaugă și soldați din garda templului, Iisus este scos în afara porților Ierusalimului și dus pe o colină numită "Locul Căpățânii" sau Golgota (Matei 27, 33). Era "drumul crucii" (via dolorosa), drumul suferinței fizice și sufletești. În drum spre locul de execuție, Iisus a fost silit să-Și ducă singur crucea. Fiind istovit de suferințele îndurate, ca și de greutatea crucii, însoțitorii acestui trist cortegiu silesc pe un anume Simon din Cirene (Cireneanul) "să-I ducă crucea" pe o porțiune de drum (cf. Matei 27, 32).

Ajunși la locul de osândă, pe culmea Golgota, Iisus este răstignit pe cruce, o metodă de execuție folosită de romani, pe care aceștia o introduc și în Palestina. Dezbrăcat de hainele Sale, a fost pironit pe crucea foarte înaltă, de aproximativ trei metri, întinsă pe pământ. I-au fost bătute cuie în mâini și în picioare, apoi crucea a fost ridicată în sus și fixată în pământ. O dată cu El au fost răstigniți și doi "făcători de rele", unul de-a dreapta, altul de-a stânga Sa. După răstignire, Iisus are parte de noi suferințe și jigniri. Din dispoziția lui Pilat, în partea superioară a crucii era pusă o inscripție, cu textul: "Acesta este Iisus Nazarineanul, Împăratul iudeilor", scrisă în limbile ebraică, latină și greacă (Matei 27, 37; Ioan 19, 19-20). Hainele I-au fost împărțite între cei patru ostași de pază, iar pentru cămașa Lui s-au aruncat sorți (Ioan 19, 23-24). Era ironizat de "căpeteniile" iudeilor prin cuvintele: "Pe alții I-a mântuit, mântuiască-Se și pe Sine Însuși, dacă este Hristosul, alesul lui Dumnezeu", iar ostașii făceau la fel, dându-I oțet (Matei 27, 39-44; Luca 23, 35-37).

Iată cum au știut cârmuitorii iudeilor, dar și unii din popor, să-L răsplătească pe Iisus pentru toate minunile pe care le-a săvârșit, pentru toată dragostea pe care a arătat-o semenilor Săi! Nu în zadar atitudinea lor a fost înfierată de autorul unei cântări de la Denia din Joia Mare prin cuvintele: "Acestea zice Domnul către iudei: Poporul Meu, ce am făcut vouă și cu ce v-am supărat? Pe orbii voștri i-am luminat, pe cei leproși i-am curățit, pe bărbatul care zăcea în pat l-am ridicat. Poporul Meu, ce am făcut Eu vouă și cu ce M-ați răsplătit! În loc de mană, cu fiere, în loc de apă, cu oțet, în loc să Mă iubiți, pe cruce M-ați pironit".

Răstignirea a avut loc în ziua de vineri, 14 Nissan, ziua de pregătire a Azimelor pentru Paștile iudeilor, la ceasul al șaselea, care

corespunde cu ora 12 folosită de noi. Lângă crucea lui Iisus stăteau –potrivit relatările evangheliștilor – Sfânta Fecioară Maria, Maria lui Cleopa, Maria Magdalena, Salomeea, deci acelea care Îl însoțiseră în călătoriile sale prin Galileea.

În timpul celor trei ore cât a stat pe cruce, Iisus a rostit șapte cuvinte sau fraze. Prima a fost: "Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac". Erau cuvinte de iertare față de cei care L-au condamnat și față de cei care Îl denigrau chiar acum pe cruce (cf. Luca 23, 34). La ură și răutate, Iisus răspunde prin iubire, învățându-ne, din nou, cum trebuie să ne comportăm cu vrăjmașii noștri, cum trebuie înțeleasă iubirea "universală" pe care a propovăduit-o. Unul dintre tâlhari, luându-L în derâdere, a fost apostrofat de celălalt, atrăgându-i atenția că ei suferă pentru păcatele lor, pe când "Acesta – adică Iisus – nici un rău n-a făcut". Apoi adresându-se lui Iisus, I-a zis: "Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta". Acestuia Iisus i-a zis atunci: "Adevăr îți spun Eu ție: astăzi vei fi cu Mine în rai" (cf. Luca 23, 39-43). Văzând pe mama Sa și simțind că I se apropie sfârșitul, Mântuitorul o încredințează ucenicului Său preferat, Ioan, prin cuvintele: "Femeie, iată fiul tău", apoi, adresându-se lui Ioan: "Iată mama ta", cu alte cuvinte, o adevărată dispoziție testamentară, pe care Ioan a și împlinit-o (Ioan 19, 26-27).

După trei ore de suferințe, începe agonia. În ceasul al nouălea, adică la 3 după-amiaza, "Iisus a strigat cu glas mare, zicând: Eli, Eli, lama sabahtani, adică: Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?" (Matei 27, 46). Erau cuvinte rostite în limba aramaică, luate din Psalmul 21, 1, pe care cei de față nu le-au înțeles. Au urmat apoi cuvintele: "Mi-e sete", în urma cărora soldații care erau de pază au luat un burete îmbibat în oțet și, punându-l într-o trestie, au încercat să-I dea să bea (Ioan 19, 28-29). Era un mijloc de a grăbi moartea celui crucificat, aflat în agonie. După ce a gustat oțetul, a zis: "Săvârșitu-s-a" (Ioan 19, 30), apoi: "Părinte, în mâinile Tale Îmi pun duhul. Și aceasta zicând, Și-a dat duhul" (Luca 23, 46).

Moartea Mântuitorului a fost însoțită de câteva minuni, pe care le prezintă Sfântul Evanghelist Luca. El notează că din ceasul al șaselea și până la al nouălea, deci cât timp a stat Iisus pe cruce, "s-a făcut întuneric peste tot pământul și s-a întunecat soarele" (Luca 23,

44-45), iar Sfântul Apostol și Evanghelist Matei a scris: "Și iată catapeteasma (perdeaua) templului s-a sfâșiat în două, de sus până jos, și pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat; mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților adormiți au înviat și ieșind din morminte, după Învierea Lui, au intrat în Sfânta Cetate (Ierusalim) și s-au arătat multora" (Matei 27, 51-53). Tot el aduce o nouă recunoaștere a dumnezeirii lui Iisus, după cea a tâlharului, scriind: "Iar sutașul și cei care-L păzeau pe Iisus împreună cu el, văzând cutremurul și cele întâmplate, s-au înfricoșat foarte, zicând: Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta!" (Matei 27, 54). Unul dintre soldații rânduiți pentru pază, voind să se încredințeze de realitatea morții, I-a străpuns coasta cu lancea, și din ea a țâșnit sânge și apă, semn că murise (Ioan 19, 34).

Întrucât Legea lui Moise cerea ca trupurile celor condamnați să nu rămână peste noapte afară (cf. Deut. 21, 22-23) și fiindcă era ziua de pregătire a Paștilor, un membru al Sinedriului, pe nume Iosif, originar din Arimateea, devenit în ascuns ucenic al Mântuitorului, cere de la Pilat trupul lui Iisus, în vederea îngropării. Surprins de această veste, care i-a fost confirmată și de sutaș, Pilat acceptă ca trupul să-i fie predat lui Iosif din Arimateea. El a fost cel care s-a îngrijit de coborârea de pe cruce a trupului, pe care l-a înfășurat în giulgiu, cumpărat atunci, și l-a așezat în mormântul său săpat în stâncă, peste care au prăvălit o piatră mare la ușă (Matei 27, 59-60 și Marcu 15, 43-45). Erau de față Sfânta Fecioară și câteva femei. Ca nu cumva să-L fure ucenicii și să spună că a înviat, precum a prezis El Însuși, Pilat acceptă cererea arhiereilor și fariseilor ca mormântul să fie pecetluit, iar câțiva soldați romani au fost rânduiți să facă pază (cf. Matei 27, 62-66).

Iubiți credincioși,

Trupul lui Iisus este pus în mormânt ca a treia zi să învie, fapt unic în istoria omenirii. Dar în acest răstimp sufletul Lui s-a coborât la iad, după cum ne încredințează Sfântul Apostol Pavel (Efes. 4, 9), dar mai cu seamă Sfântul Apostol Petru, care scria că în iad "le-a propovăduit și duhurilor ținute în închisoare" (I Petru, 3, 19). După cum ne încredințează și mulți Sfinți Părinți: "El S-a dus acolo ca

Împărat, eliberând pe drepții Vechiului Testament, care muriseră cu credința în venirea Sa. Prin aceasta, Hristos a sfărâmat puterea iadului și a morții veșnice, căci de atunci acestea nu mai au putere peste cei ce au crezut sau cred în Hristos" (*Învățătura de credință creștin ortodoxă*, ed. 1992, întrebarea 205, p. 105).

Hristos a murit deci și pentru cei din Vechiul Testament, dar a murit și pentru noi, după cum ne încredințează același Sfânt Apostol Pavel: "Dumnezeu Își arată iubirea față de noi prin aceea că Hristos *a murit pentru noi*", iar "prin moartea Lui ne-am împăcat cu Dumnezeu" (cf. Rom. 5, 10-11; II Cor. 5, 18). Moartea Lui a dus nu numai la Învierea Lui, ci ea ne-a adus și pe noi la viață (cf. Rom. 5, 18), căci Dumnezeu L-a trimis în lume "ca lumea să se mântuiască prin El" și "ca tot cel ce crede într-Însul să aibă viață veșnică" (Ioan 3, 16-17). Crucea a devenit, deci, izvor de viață din care pornește harul dumnezeiesc și mântuitor peste noi. În renumita *Cazanie* a mitropolitului Varlaam se spune că Hristos a gustat moartea ca să ne învie pe noi, a fost ocărât și judecat ca să ne îmbrace pe noi cu viață veșnică, a fost răstignit între doi tâlhari, ca să ne pună pe noi în mijlocul îngerilor, a fost pus în mormânt întunecat, ca să ne ducă pe noi în lumina cerului.

Să fim dar vrednici de moartea Lui, să ne străduim să nu-L răstignim și noi prin păcatele noastre, ci să ne împăcăm din nou cu El prin post și rugăciune, prin Spovedanie și Împărtășanie. În felul acesta, vom putea să prefacem această zi de durere și suferință în zi de bucurie duhovnicească și de împăcare cu Dumnezeu, zicând împreună cu tâlharul, care prin pocăință a dobândit raiul: "Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta". Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL MUCENIC GHEORGHE
(23 aprilie)

Iubiți credincioși,

În mod obișnuit, în calendarul creștin figurează fie nume de mucenici proveniți din rândul unor ierarhi, preoți, călugări și credincioși de toate vârstele și categoriile sociale, fie mari Părinți ai Bisericii, autori de lucrări teologice care își păstrează valoarea până azi, fie cuvioși pustnici care au trăit în post și viață de sfințenie, departe de lume, dar rugându-se pentru această lume. Iată că azi Biserica Ortodoxă face amintirea unui "sfânt militar", și anume Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință. Ca și alți câțiva mucenici, el făcea parte din rândul ostașilor armatei romane. Se știe că primul roman încreștinat a fost un ofițer, sutașul Corneliu (cf. Fapte cap. 10). Cu toate acestea, timp de trei veacuri armata romană a rămas păgână, iar puținii soldați și ofițeri care se declarau creștini erau prigoniți și, de multe ori, uciși din dispoziția autorităților civile sau militare. Aproape trei veacuri, de la Nero până la Dioclețian, aproximativ zece împărați romani au prigonit Biserica lui Hristos, pentru că vedeau în ea, și mai cu seamă în învățătura ei, un pericol pentru însăși existența statului roman. Ultimul mare împărat persecutor a fost Dioclețian, care a domnit între anii 284 și 305. El a fost instigat la dezlănțuirea prigoanelor anticreștine îndeosebi de Galeriu, inițial "cezar", un fel de ajutor al împăratului, apoi devenit succesorul lui Dioclețian. La îndemnul acestui Galeriu, împăratul Dioclețian a dat patru edicte sau decrete împotriva creștinilor, prin care se prevedeau dărâmarea lăcașurilor de cult, interzicerea adunărilor creștinilor, uciderea preoților și, în final, prin al patrulea edict, din anul 304, s-a hotărât să fie uciși toți creștinii – preoți sau mireni – care nu acceptau să aducă jertfe zeilor păgâni. Au îndurat atunci moarte martirică mii de creștini, bărbați și femei, tineri și bătrâni, episcopi și preoți, înalți funcționari de stat, ofițeri și soldați,

ţărani şi negustori, din toate părţile întinsului imperiu roman, care nu aveau altă vină decât aceea că se mărturiseau "ucenici" ai lui Iisus Hristos.

În aceste vremuri cumplite pentru întreaga Biserică, a trăit şi tânărul ostaş Gheorghe. După ştirile pe care le avem, el era originar din Capadocia, o provincie a imperiului roman, din Asia Mică, deci pe teritoriul Turciei de azi, născut în familia unor creştini, bucurându-se astfel de o educaţie aleasă. După ce a rămas orfan de tată, se spune că ar fi plecat cu mama sa în Ţara Sfântă, unde ar fi avut multe bunuri materiale. La vremea cuvenită, a îmbrăţişat cariera militară, ajungând conducător de oaste chiar în garda împăratului Diocleţian, marele prigonitor al creştinilor. În anul 303, însuşi împăratul a convocat o seamă de demnitari de stat şi ofiţeri superiori la o consfătuire în oraşul Nicomidia, tot în Asia Mică, pentru ca să discute măsurile ce vor fi luate împotriva creştinilor din imperiu. Între cei convocaţi la acea întrunire se număra şi ofiţerul Gheorghe din garda imperială, care a avut curajul să ia atitudine împotriva planurilor împăratului şi ale sfetnicilor săi păgâni de a extermina pe creştini, declarând în faţa tuturor că el însuşi este creştin, deci un ostaş al împăratului Hristos. Uimit de atitudinea lui, împăratul a încercat – mai întâi printr-un demnitar al său, apoi el însuşi – să îndepărteze pe ofiţerul său de credinţa creştină şi să-l determine să jertfească zeilor. Dar Gheorghe a rămas neclintit în convingerile sale creştine, refuzând toate propunerile şi promisiunile împăratului. Drept urmare, acesta a poruncit să fie întemniţat şi supus la chinuri. Mărturii contemporane spun că i s-ar fi aşezat o piatră mare pe piept, a fost aruncat într-o groapă cu var, legat de o roată şi aruncat într-o râpă, silit să alerge având cuie bătute în încălţăminte, bătut cu o vână de bou şi altele. Toate aceste încercări nu şi-au atins scopul, căci, prin puterea lui Dumnezeu, trupul i-a rămas nevătămat, iar sufletul curat, aşa cum se cădea unui vrednic ostaş al lui Hristos.

În faţa acestei statornicii în dreapta credinţă, dar mai cu seamă în faţa minunilor dumnezeieşti la care au asistat toţi, împăratul Diocleţian, în ura lui împotriva ucenicilor lui Hristos, a dat ordin ca ofiţerului său Gheorghe să i se aplice pedeapsa capitală, prin tăierea capului. Şi astfel, ostaşul împăratului păgân Diocleţian devine muce-

nic al lui Hristos și al Bisericii Sale. Mucenicia lui a avut loc în ziua de 23 aprilie din anul 303, zi în care Biserica creștină face pomenirea acestui neînfricat mărturisitor al credinței creștine.

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe s-a bucurat – în tot decursul istoriei – de multă prețuire și cinstire din partea poporului român drept credincios de pretutindeni. Astfel, s-au ridicat biserici în numele său, care îl au ca ocrotitor, cum este frumoasa biserică a mănăstirii Voroneț, ctitoria lui Ștefan cel Mare și Sfânt. De altfel, evlaviosul domn moldovean îl socotea pe Sfântul Gheorghe un adevărat ocrotitor al său, iar icoana sa o purta în permanență la el. Multă vreme a fost considerat ca un sfânt ocrotitor al oștilor românești. În țara noastră există un oraș și mai multe sate cu numele "Sfântu Gheorghe" (altele "Sângeorgiu" sau "Sângeorz" sau "Giurgiu"), ca și un braț al Dunării. Numele său este purtat de atâția bărbați, dar și de femei (sub forma Georgeta sau Gherghina), ceea ce arată că la noi există un adevărat "cult" pentru acest ostaș-martir. În iconografia noastră bisericească, Sfântul Mucenic Gheorghe este înfățișat fie stând în picioare, îmbrăcat în armura sa de ostaș al armatei romane, fie călare, omorând cu sulița un balaur, care, după cum se știe, este simbolul răului.

Iubiți credincioși,

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe trebuie să fie, în primul rând, un model pentru ostașii țării noastre. Ei sunt primii chemați să se jertfească pentru neam și țară, așa cum au făcut atâția eroi ai neamului, înaintea lor. Dar ei au datoria să fie și eroi ai credinței, așa cum a fost și Sfântul Gheorghe, ucenici ai lui Hristos Domnul Cel înviat din morți.

Pentru restul creștinilor, Sfântul Gheorghe trebuie să fie un exemplu de bărbăție, căci el a fost o adevărată întruchipare a bărbăției în fața prigonitorilor. Se știe că între "virtuțile morale" care călăuzesc viața creștinului, în raport cu sine însuși și cu semenii săi, se numără înțelepciunea, dreptatea, cumpătarea și bărbăția. Prin bărbăție sau curaj înțelegem "însușirea sufletească a creștinului de a-și împlini cu statornicie îndatoririle sale și a înfrunta cu hotărâre toate

greutățile și primejdiile vieții"; "ea se arată ca tărie sufletească în a împlini cuvântul Sfintei Evanghelii, în viață". (*Învățătura de credință creștină ortodoxă*, București, 1992, p. 349).

Așadar, bărbăția sau curajul trebuie să constitue trăsătura dominantă a fiecărui creștin. Avem nevoie de bărbăție pentru a ne apăra de toate primejdiile vieții, pentru a-L mărturisi în orice împrejurare pe Hristos, pentru a învinge orice obstacole, inclusiv pornirile păcătoase din lăuntrul nostru, care ne împiedică de la săvârșirea binelui. Bărbăția – ca și celelalte virtuți morale menționate – trebuie să însoțească în permanență cele trei "virtuți teologice", adică credința, nădejdea și dragostea. Toate vor contura profilul moral al unui creștin autentic. Numai împodobiți cu acestea vom fi și noi "ostași" ai lui Hristos, plini de har și de lumină, numai așa cei ce poartă numele Sfântului Mare Mucenic Gheorghe vor fi vrednici de a-l avea ocrotitor spritual. Amin.

PREDICĂ
LA SFINŢII ÎMPĂRAŢI
CONSTANTIN ŞI ELENA
(21 mai)

Iubiţi credincioşi,

În sinaxarele noastre sunt trecuţi, pentru ziua de 21 mai, doi sfinţi mai puţin obişnuiţi, şi anume Sfinţii Împăraţi Constantin cel Mare şi maica sa Elena, pe care Biserica îi socoteşte "întocmai cu Apostolii". În mod obişnuit, când vorbim de "sfinţi" ne gândim la Apostolii Mântuitorului, care, după slăvita Sa înălţare la cer, au vestit Evanghelia la "toate neamurile" (cf. Matei 28, 19), cei mai mulţi dintre ei suferind moarte martirică. Ne gândim la mucenicii şi mucenităle din primele trei veacuri creştine, care, prin jertfa vieţii lor, prin sângele lor, au făcut cunoscut pe Hristos, au dovedit semenilor lor că sufletul este mai preţios decât trupul şi toate cele trecătoare ale lumii, oferind astfel o frumoasă pildă de urmat şi pentru alţii, după cuvintele unui Părinte bisericesc, care spunea că "sângele creştinilor s-a făcut sămânţă pentru alţi creştini".

Ne ducem apoi cu gândul la Sfinţii Părinţi şi mari dascăli ai Bisericii din primele veacuri creştine, care au dus o viaţă aleasă, dar au şi contribuit – prin viu grai sau prin scris – la cunoaşterea învăţăturii creştine, dar, mai ales, la cristalizarea adevărurilor de credinţă creştină, de multe ori deformate de feluriţi eretici. Ne amintim, în sfârşit, de mulţimea cuvioşilor călugări sau a cuvioaselor maici care, departe de lume, în pustiuri sau în peşteri, au dus o viaţă de adevărată sfinţenie, în post aspru şi mai ales în rugăciuni neîncetate, pentru ei şi pentru semenii lor rămaşi în lume.

Dar iată că sfinţii pe care îi prăznuim astăzi nu fac parte dintre sfinţii pe care i-am pomenit, căci n-au fost nici martiri, nici binevestitori ai lui Hristos prin viu grai sau prin scris, nici cuvioşi călugări şi nu s-au învrednicit nici de darul facerii de minuni. Dar, cu toate acestea, Biserica le acordă o atenţie specială, socotindu-i mai presus

decât alți sfinți, și anume "întocmai cu Apostolii"! Cărui fapt se datorează această cinstire deosebită? O sumară cercetare a vieții și faptelor lor – inclusiv a conjuncturii social-politice în care au trăit – ne va convinge pe deplin că această cinstire pe care le-a acordat-o încă Biserica primară este pe deplin meritată.

Împăratul Constantin cel Mare era fiul lui Constanțiu Chlor, el însuși împărat al Imperiului roman de Apus (293-306), care, deși păgân, s-a arătat, totuși, îngăduitor față de creștini. La moartea tatălui său, Constantin a fost proclamat de armată ca împărat. Dar Imperiul roman era cârmuit pe atunci de câte doi împărați (fiecare cu titlul de "august"), ajutați de alți doi (cu titlul de "cezar"), încât, practic, erau patru împărați. În dorința de a reface unitatea Imperiului roman, Constantin a pornit război împotriva celorlalți, încât, în cele din urmă, din anul 324 a rămas singurul cârmuitor al statului roman până la moarte, în anul 337. Scriitorul bisericesc Lactanțiu și episcopul Eusebiu din Cezareea, care au trăit în preajma împăratului, relatează că în noaptea dinaintea luptei cu împăratul Maxențiu, în anul 312, lui Constantin i s-a arătat în vis o cruce deasupra soarelui, cu inscripția: "Prin acest semn vei învinge". Drept aceea, dimineața a poruncit ca pe steagurile și scuturile soldaților să fie înscrise inițialele lui Hristos și semnul crucii. Și în adevăr, armata mult mai numeroasă a lui Maxențiu a fost înfrântă la podul Milvius din Roma, iar el s-a înecat în râul Tibru.

După această luptă, sau, mai bine spus, după acest semn dumnezeiesc, atitudinea lui Constantin față de creștini s-a schimbat cu totul. Conștient de valoarea creștinismului, dar și de decadența păgânismului, îndrumat și de mama sa, binecredincioasa Elena, în anul 313, Constantin cel Mare, în înțelegere cu co-împăratul Liciniu, a dat un cunoscut Edict în orașul Mediolanum (azi Milano, în Italia) prin care decreta libertatea de conștiință pentru toți cetățenii imperiului. În felul acesta, au încetat persecuțiile dezlănțuite de împărații romani împotriva creștinilor, persecuții care făcuseră atâtea jertfe omenești în rândul lor, timp de aproape trei veacuri. Locul diferitelor religii păgâne era luat acum de noua credință adusă de Mântuitorul Iisus Hristos. În locul urii se instaura iubirea generală, indiferent de neam sau de starea socială; în locul răzbunării, iertarea; în locul

dezbinării şi al vrajbei, buna înţelegere şi pacea. Se inaugura astfel o etapă nouă în istorie, cu urmări binefăcătoare pentru întreaga omenire.

Împăratul Constantin, spre deosebire de precursorii săi persecutori, spre deosebire chiar de tatăl său care se dovedise numai tolerant faţă de creştini, devine protectorul lor. Astfel, în scurt timp, a luat o seamă de măsuri favorabile Bisericii. Au fost restituite bunurile confiscate creştinilor, inclusiv lăcaşurile de cult, numeroase temple păgâne şi alte clădiri publice le-au fost date spre a fi prefăcute în biserici, creştinii aflaţi în exil pentru convingerile lor religioase au fost rechemaţi la casele lor, în funcţiile publice au fost preferaţi creştini, consideraţi oameni cinstiţi şi fără patimi; episcopilor li s-au acordat ajutoare materiale pentru ca Biserica să-şi poată îndeplini rolul ei misionar şi social. În anul 321 s-a generalizat ca zi de odihnă, în întreg imperiul, duminica, sărbătoarea creştinilor, în care era permis doar lucrul la câmp, întrucât cea mai mare parte a ţăranilor erau încă păgâni. A procedat chiar şi la o "încreştinare" a legislaţiei păgâne de până atunci, înlăturând o seamă de dispoziţii şi pedepse contrare spiritului creştin: răstignirea, zdrobirea picioarelor, arderea cu fierul roşu, s-a înlăturat tratamentul inuman din închisori. A dat apoi o seamă de legi cu caracter social: a fost încurajată acţiunea de eliberare a sclavilor, recunoscându-se episcopilor şi preoţilor dreptul de a-i proclama liberi în biserică, în faţa credincioşilor, s-au luat măsuri în vederea ajutorării săracilor, văduvelor şi orfanilor, s-au acordat ajutoare părinţilor săraci pentru a-şi putea creşte copiii, s-a pedepsit adulterul, s-a oprit uciderea copiilor, lucru obişnuit în lumea păgână. Iată numai câteva dintre faptele marelui împărat Constantin, care aveau să schimbe faţa lumii şi chiar cursul istoriei.

În anul 324, după ce a învins un adversar, pe co-împăratul Liciniu, care a încercat să favorizeze pe păgâni, Constantin a rămas singurul împărat, reuşind să restabilească astfel unitatea imperiului roman. În urma acestei victorii, a decis să se ridice o nouă capitală, pe ţărmul Bosforului, care a primit apoi numele său, Constantinopol (după 1453 numită de turci Istanbul). În felul acesta, Roma păgână era înlocuită cu o nouă capitală, creştină, inaugurată în mod oficial la 11 mai din anul 330. Locul templelor păgâne din Roma veche era luat

de o seamă de biserici creştine, unele zidite chiar cu sprijinul material al marelui împărat, în locul vulturului roman se ridica acum crucea lui Hristos.

În anul 325 împăratul Constantin a convocat primul Sinod ecumenic, adică o adunare a tuturor ierarhilor Bisericii de atunci, în oraşul Niceea, din Asia Mică, nu departe de noua capitală care se ridica atunci. Cei 318 Părinţi participanţi au cercetat şi discutat învăţătura greşită sau erezia preotului Arie din Alexandria Egiptului, care socotea că Iisus n-a fost Dumnezeu adevărat, de o fiinţă cu Tatăl, ci prima Sa creatură. Împăratul a prezidat şedinţa de deschidere, ca şi cea de închidere. Sinodul a condamnat învăţătura greşită a lui Arie, formulând primele şapte articole din "Simbolul de credinţă", în care s-a stabilit învăţătura despre dumnezeirea Fiului şi care va fi completat apoi cu alte cinci articole, la Sinodul al doilea ecumenic, de la Constantinopol, din anul 381. În felul acesta, după ce dăduse, cu 12 ani în urmă, *libertate* creştinismului, acum împăratul şi-a câştigat un alt merit, asigurând *unitatea* Bisericii. Dumnezeu l-a chemat la Sine la 22 mai în anul 337, fiind îngropat în biserica "Sfinţii Apostoli" din Constantinopol, ctitoria sa.

Dacă împăratul Constantin a realizat asemenea lucruri în folosul Bisericii, un merit deosebit a revenit mamei sale, un adevărat model de femeie creştină. Înzestrată de Dumnezeu cu însuşiri sufleteşti deosebite, Sfânta Elena a avut o influenţă covârşitoare asupra fiului ei, sădind în inima lui, încă din fragedă copilărie, dragostea faţă de Dumnezeu şi de oameni. Se spune că ea l-a îndemnat pe marele împărat să dea Edictul privitor la libertatea conştiinţei, din anul 313. Tot ea a fost aceea care a plecat la Ierusalim ca să caute crucea pe care fusese răstignit Mântuitorul. Era necesar să se facă acest lucru, căci după anul 70, când Ierusalimul a fost distrus de romani, şi apoi în perioada persecuţiilor, nimeni n-a mai îndrăznit să caute sfânta cruce. A fost descoperită în chip minunat în pământul de pe Golgota, prin vindecarea unei bolnave care s-a atins de ea. Drept-credincioşii creştini, în frunte cu episcopul Macarie al Ierusalimului, cuprinşi de sfântă evlavie, preamăreau sfânta cruce prin cuvintele: "Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o mărim". Deci datorită ei, sfânta cruce a putut fi cinstită mereu de

credincioşi, iar părţi din ea au fost duse şi în alte centre creştine, spre a fi cinstită de obştea credincioşilor de pretutindeni.

În felul acesta, mama şi fiul au putut fi socotiţi adevăraţi "prieteni" ai lui Hristos, de vreme ce au făcut ceea ce le-a "poruncit" El (cf. Ioan 15, 14).

Iubiţi credincioşi,

Poporul nostru a cinstit întotdeauna pe Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena. Numeroase biserici – între care şi catedrala patriarhală din Bucureşti şi biserica mare a mănăstirii Hurezi – au fost ridicate în cinstea lor, chipul lor este zugrăvit la loc de cinste în multe biserici şi icoane, având în mijloc Crucea Drumului.

S-au scurs aproape 17 veacuri de când au trăit şi au lucrat pentru Biserică Sfinţii Împăraţi Constantin şi maica sa Elena. Este firesc să ne întrebăm: oare, în afară de anumite cunoştinţe istorice legate de faptele lor, ce am putea desprinde noi, cei de azi, din viaţa lor? În primul rând trebuie să reţinem că noi trăim din moştenirea pe care ne-au lăsat-o ei, că suntem creştini datorită libertăţii de credinţă pe care ne-au dăruit-o ei. Să nu uităm apoi că dacă ei au trăit într-o lume păgână, noi, cei de azi, după aproape 17 veacuri, trăim într-o lume "repăgânizată" din cauza indiferentismului religios care domneşte peste tot, din cauza atitudinii de ostilitate faţă de Biserică a multor semeni ai noştri, urmare a propagandei ateiste care a distrus conştiinţele aproape o jumătate de veac. Cu alte cuvinte, Biserica are şi azi duşmani, cum a fost odinioară împăratul Maxenţiu. De aceea, ea are datoria să arate tuturor care este adevărata cale pe care trebuie să o urmeze orice om şi mai cu seamă un creştin. Dacă Biserica din timpul împăratului Constantin a avut de înfruntat erezia lui Arie, Biserica de azi se confruntă cu atâtea "erezii" noi, multe dintre ele aduse pe pământul ţării noastre de propovăduitori străini, veniţi de peste mări şi ţări ca să predice învăţături noi, necunoscute Bisericii şi neamului nostru. De aceea, avem datoria de a milita pentru unitatea Bisericii, pentru apărarea dreptei credinţe, aşa cum au făcut Părinţii de la primul Sinod ecumenic, convocat de Sfântul Împărat Constantin cel Mare.

Iar mama sa, Elena, rămâne un model vrednic de urmat pentru toate soţiile şi mai ales pentru toate mamele creştine. Pilda vieţii ei a fost urmată de atâtea soţii şi mame care i-au purtat numele şi care au secondat în cele bune pe soţii lor, ori au dat o educaţie sănătoasă fiilor lor. Să ne gândim numai la Elena, soţia lui Petru Rareş, şi la Elena, soţia lui Matei Basarab, care au ajutat pe aceşti domni în lucrarea lor de ctitorire a atâtor lăcaşuri sfinte. Să ne aducem aminte şi de Elena Cuza, soţia domnului Unirii, care şi-a încurajat soţul, l-a însoţit în exilul său şi a dus o văduvie curată timp de peste patru decenii.

Să ne amintim deci, cu veneraţie, de aceşti Sfinţi ai Bisericii noastre prăznuiţi astăzi şi să-i cinstim prin cuvintele: "Luminătorilor care aţi luminat lumea cu dreapta credinţă, voi cu adevărat v-aţi arătat, de Dumnezeu încununaţilor împăraţi, Constantin şi Elena; primiţi acum şi rugăciunile noastre şi le duceţi Împăratului Hristos, pe Care Îl mărim ca pe Unul ce v-a încununat pe voi, cântându-I cu voi şi cu oştile cereşti: Aliluia" (Condacul 13 din Acatistul Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena). Amin.

PREDICA
LA ÎNĂLȚAREA DOMNULUI

Iubiți credincioși,

Au trecut 40 de zile de când am prăznuit slăvita Înviere din morți a Mântuitorului Iisus Hrisos. A fost o perioadă de alese bucurii duhovnicești pentru fiecare dintre noi, căci L-am însoțit pe Domnul în toate aceste ultime zile ale petrecerii Sale pe pământ. Pericopele evanghelice citite în această perioadă liturgică a anului bisericesc – de la Paști la Duminica Tuturuor Sfinților, numită "a Penticostarului" – pun în lumină fie întâlniri ale Domnului după Înviere, fie minuni, toate urmărind să ne încredințeze că El este Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Cel Înviat. Din paginile Sfintelor Evanghelii avem suficiente mărturii asupra arătărilor Sale după Înviere. În însăși ziua Învierii, Iisus Se arată femeilor mironosițe, cărora le adresează cuvântul de încurajare: "Bucurați-vă" (Matei 28, 9); în aceeași zi a călătorit cu Luca și Cleopa, în drumul lor spre Emaus (Luca 24, 13-31), iar spre seară S-a arătat Apostolilor, adresându-le salutul "Pace vouă!", arătându-le mâinile și picioarele în care au fost bătute cuie și, cerându-le de mâncare, a luat o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere (Luca 24, 36-43); peste opt zile li Se arată din nou, inclusiv lui Toma, absent de la prima întâlnire, pe care-l lasă să-I pipăie urmele rănilor din mâini și din coastă (Ioan 20, 26-28); din nou, Se arată la șapte dintre Apostoli, la Marea Tiberiadei (Ioan 21, 1-22), în fața cărora a mâncat; apoi "S-a arătat în același timp la peste cinci sute de frați" (I Cor. 15, 6). Toate acestea erau mărturii sau argumente directe asupra realității și istoricității Învierii Lui.

Înălțarea Sa la cer Îi încheie activitatea pe pământ, activitate pe care o începuse, practic, cu trei ani în urmă, odată cu botezul Său de la Ioan în Iordan, când a avut loc prima Epifanie sau Teofanie din Noul Testament. Am fi dorit ca înălțarea la cer – care este și ultima minune asupra propriei Sale persoane, la care asistă Sfinții Apostoli – să

fie relatată mai pe larg de către Sfinții Evangheliști. Spre regretul nostru, ea este prezentată foarte lacunar, doar de doi dintre ei. De pildă, Sfântul Evanghelist Marcu o prezintă în ultimul capitol al cărții sale, într-un singur verset, dar de mare profunzime dogmatică: "Deci Domnul Iisus, după ce a vorbit cu ei, S-a înălțat la cer și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu" (Marcu 16, 19). Ceva mai detaliat este relatată Înălțarea în cele două cărți scrise de Sfântul Luca: Evanghelia a treia și Faptele Apostolilor. În ultimul capitol al Evangheliei scrise de el sunt prezentate și ultimele învățături pe care le-a dat Mântuitorul ucenicilor, inclusiv făgăduința trimiterii Duhului Sfânt. În continuare, aflăm că locul Înălțării Domnului a fost Muntele Măslinilor, lângă satul Betania, foarte aproape de Ierusalim, azi înglobat în acest oraș. Se vede până azi, acolo, o piatră de pe care – potrivit tradiției – S-a înălțat la cer. Iată ce aflăm din Evanghelia de la Luca: "Și i-a dus afară (din Ierusalim) până spre Betania și, ridicându-Și mâinile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, S-a depărtat de la ei și S-a înălțat la cer. Iar ei, închinându-I-se, s-au întors la Ierusalim cu bucurie mare" (Luca 24, 50-52).

Dar același evanghelist, în cartea Faptele Apostolilor, aduce câteva completări, inclusiv aceea că Înălțarea a avut loc la 40 de zile după Înviere (cf. Fapte 1, 3). Fiind împreună cu Apostolii, le-a poruncit să nu se îndepărteze de Ierusalim, ci "să aștepte făgăduința Tatălui", adică trimiterea Duhului Sfânt întru Care "vor fi botezați" (Fapte 1, 4-5). La rândul lor, Apostolii Îl întreabă când va întemeia "împărăția lui Israel", lucru care îi preocupa mai de mult, ca și pe contemporanii lor, socotind că Mântuitorul va întemeia o împărăție pământească. Iisus le răspunde că nu le este dat lor să cunoască "anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus întru a Sa stăpânire", făgăduindu-le din nou că vor primi putere de sus, prin venirea peste ei a Sfântului Duh, încât să-I fie "martori" în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la "marginea pământului" (Fapte 1, 7-8). Și, în timp ce rostea aceste cuvinte, "S-a înălțat și un nor L-a luat din ochii lor" (Fapte 1, 9). Sfântul Luca scria că doi bărbați în haine albe, adică doi îngeri, s-au apropiat de Apostoli, cărora le-au spus că "Acest Iisus, Care S-a înălțat de la voi la cer, așa va și veni, cum L-ați văzut voi

mergând la cer" (Fapte 1, 11), după care s-au întors de pe Muntele Măslinilor în Ierusalim.

Am stăruit asupra acestor sumare date pentru ca toţi să fie convinşi că Înălţarea a fost un fapt istoric, o realitate la care au asistat toţi cei 11 Apostoli. Dacă am crezut în Înviere, tot aşa trebuie să credem şi în Înălţare, căci la cea din urmă au asistat şi martori oculari. Pentru unii poate că este greu de crezut cum a putut Iisus să învie, iar acum, după 40 de zile, cum a putut să se înalţe cu trupul la cer. Dar, prin credinţă, putem înţelege cum au fost posibile atât Învierea, cât şi Înălţarea. Dacă fruntaşii iudeilor s-au temut – după îngroparea lui Iisus – că ucenicii Lui vor veni să-L fure şi să declare că a înviat, cu privire la Înălţare nu se mai putea spune nimic, nu avea cine să-L ascundă, dacă minunea nu s-ar fi petrecut, – căci oricine, dar mai cu seamă reprezentanţii autorităţilor –, L-ar fi găsit. În schimb, ucenicii aveau tot interesul să vină cu încă un argument privind dumnezeirea lui Iisus.

Iubiţi credincioşi,

Prin Înălţarea Sa la cer, Mântuitorul a fost reaşezat în slava Sa dumnezeiască, *la dreapta Tatălui,* cum a prezis El Însuşi (cf. Luca 22, 69; Ioan 7, 33; 8, 21; 14, 28; 16, 5: şi, mai ales, 20, 17) şi cum a scris Sfântul Evanghelist Marcu (16, 19), lucru pe care îl menţionează în câteva rânduri şi Sfinţii Apostoli Pavel (cf. Efes. 1, 20; Col. 3, 1) şi Petru (I Petru 3, 22). Iar în Simbolul de credinţă formulat la primele două Sinoade ecumenice, prin articolul 6, s-a precizat învăţătura noastră creştină, că Iisus "S-a Înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui". După învăţătura Bisericii noastre, Iisus a fost întotdeauna în sânul Tatălui, chiar după ce a luat trup omenesc, iar după Înălţare, este cu trupul numai în cer, nu şi pe pământ. Dar în chip tainic, El rămâne şi pe pământ, în Sfânta şi dumnezeiasca Euharistie, căci zice Domnul: "Cel ce mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu rămâne întru Mine şi Eu întru el" (Ioan 6, 56). Deci Mântuitorul nu Se desparte cu totul de lume, de oameni, ci rămâne în continuare cu ei, prin Duhul Sfânt şi prin Taina Euharistiei, aşa cum a făgăduit înainte de Înălţare: "Şi iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârşitul veacului" (Matei 28, 20). Iar în altă împrejurare spunea ucenicilor:

"De folos vă este ca Eu să Mă duc... căci dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi pe Mângâietorul" (Ioan 16, 7). Aceste texte scripturistice şi articolul din Simbolul credinţei privitoare la Înălţarea lui Iisus la cer "ne arată şi mai mult marea cinste cu care a îmbrăcat Dumnezeu pe oameni. Fiul lui Dumnezeu n-a lepădat, după Înviere, firea noastră, ci S-a suit cu ea la cer, stând ca un om pe tronul dumnezeiesc, cârmuind lumea şi ajutându-ne să ne facem şi noi după chipul Său. Fiul lui Dumnezeu S-a făcut ca unul dintre noi, dar acest Unul dintre noi S-a înălţat la cinste dumnezeiască şi cârmuieşte lumea" (*Învăţătura de credinţă creştină ortodoxă*, ed. 1992, art. 216, p. 109). Se întoarce la Tatăl cu trupul omenesc cu care a trăit pe pământ. Cu alte cuvinte, Fiul a înălţat la cer firea Sa omenească primită prin naştere ca om, din Sfânta Fecioară, dar care a fost preamărită şi îndumnezeită prin slăvita Sa Înviere din morţi. Prin aceasta, El ne-a deschis şi nouă cerul, ne-a arătat calea spre Dumnezeu. "Prin preaslăvita Ta Înălţare la cer ai îndumnezeit trupul pe care l-ai luat şi l-ai cinstit cu şederea de-a dreapta Tatălui", cum spunea Sfântul Simeon Metafrastul *(Rugăciunea treia din Rânduiala Împărtăşaniei)*. Acum se bucură cerul, cu toţi îngerii, căci Fiul Se întoarce la Tatăl, se bucură şi pământul că Duhul Sfânt va fi trimis aici în locul Fiului. Hristos a unit cerul cu pământul, a înfrăţit îngerii cu oamenii.

Fiul Îşi reia acum locul de cinste pe care l-a avut de totdeauna, din veşnicie. El coboară de acolo, cu prezenţa Sa reală, în Sfânta Împărtăşanie, şi lucrează prin puterea pe care Duhul Sfânt o dă sfinţiţilor slujitori ai Bisericii prin Taina Hirotoniei. Prin această Sfântă Taină a Împărtăşaniei Se va dărui pe Sine credincioşilor de-a lungul veacurilor, până va exista viaţă pe acest pământ. Într-adevăr, prin întemeierea Bisericii creştine, la zece zile de la Înălţare, la praznicul Cincizecimii, Iisus devine Capul acestei Biserici, care este Trupul Său Tainic, după cum scria atât de frumos şi de convingător Sfântul Apostol Pavel (cf. Efes. 1, 22-23 şi 5, 23), iar noi, creştinii, suntem "mădularele" acestui trup (cf. Rom. 12, 5 şi I Cor. 12, 12). Fiul Se reîntoarce la Tatăl, ca Dumnezeu şi ca Om, după ce Şi-a îndeplinit misiunea ce I-a fost dată pe pământ, aşa cum spunea El Însuşi, înaintea Patimilor: "Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac l-am săvârşit. Şi acum, preamăreşte-Mă Tu, Părinte, la

Tine Insuți, cu slava pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi lumea" (Ioan 17, 4-5).

Cu 33 de ani în urmă, Fiul a venit pe pământ luând "chip de rob", ca Prunc născut în Betleem, din iubire față de omul pe care l-a creat, pentru ca să-l elibereze din robia întunericului și a păcatului, pentru ca să-l împace cu Dumnezeu. Acum El Se înalță la cer, în sânurile Tatălui, plin de slavă, îmbrăcat în slava Sa veșnică și nepieritoare. Se împlinea proorocia pe care o făcuse El Însuși în fața ucenicilor: "Nimeni nu s-a suit la cer decât Cel Ce S-a pogorât din cer, Fiul Omului, Cel Ce este în cer. Și după cum Moise a înălțat șarpele în pustie, tot așa trebuie să Se înalțe Fiul Omului, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viața veșnică" (Ioan 3, 13-15).

Înălțarea a constituit o nouă mărturie că Iisus este Fiul lui Dumnezeu. El dădea însă Apostolilor – și, prin ei, și nouă – o altă făgăduință, și anume că va urma și a doua Sa venire sau "Parusia", dar nimeni nu va ști când va fi aceasta, nici îngerii și nici chiar Fiul, ci numai Tatăl (cf. Matei 24, 36). Iar cei doi îngeri veniți la Apostoli, îndată după Înălțare, le-au grăit lor: "Acest Iisus Care S-a înălțat de la voi la cer, așa va și veni, cum L-ați văzut voi mergând la cer" (Fapte 1, 11).

Iubiți credincioși,

Am putut constata că minunea Înălțării Domnului la cer, în relatarea Sfântului Evanghelist Luca, are un final deosebit de impresionant, dar mai cu seamă instructiv pentru noi, cei de azi. Iată ce spunea Sfântul autor: "Iar ei (Apostolii), închinându-I-se, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Și în toată vremea erau în templu, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu" (Luca 24, 52-53). Să facem și noi la fel, adică să venim mereu "cu bucurie mare", în biserica lui Iisus, ca acolo să I ne închinăm, să-L cinstim și să-L rugăm să ne dăruiască toate cele ce sunt de folos vieții noastre trupești și sufletești. Și să nu-I uităm niciodată cuvintele de încurajare pe care le-a adresat Apostolilor: "Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului" (Matei 28, 20). Amin.

PREDICA
ÎN A DOUA ZI DE RUSALII
Sfânta Treime

Iubiți credincioși,

Ieri am prăznuit Pogorârea Duhului Sfânt sau Rusaliile, ziua întemeierii Bisericii lui Hristos în chip văzut, în anul 33 al erei creștine sau de la Nașterea lui Iisus. Astăzi, prăznuim Sfânta Treime, adică pe Dumnezeu-Tatăl, Făcătorul sau Ziditorul lumii văzute și nevăzute, pe Dumnezeu-Fiul, Mântuitorul ei, și pe Dumnezeu-Duhul Sfânt, Sfințitorul ei. Credința în Sfânta Treime este temeiul învățăturii creștine, este marea taină a credinței noastre. Deși nu vom putea pătrunde niciodată în taina Sfintei Treimi, vom încerca să prezentăm câteva lucruri care se referă la ea în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție.

În Vechiul Testament avem o primă mărturie despre Taina Sfintei Treimi, ea fiind prefigurată chiar de la crearea lumii, căci în cartea Facerii se spune că Dumnezeu, deși unul singur, când l-a făcut pe Adam vorbea despre El ca despre mai mulți: "Să facem om după chipul și asemănarea Noastră" (Fac. 1, 26). Mai târziu, Dumnezeu Se arată patriarhului Avraam la stejarul Mamvri sub chipul a trei bărbați (sau trei îngeri), cărora Avraam li se adresează ca unuia singur: "Doamne, dacă am aflat har înaintea Ta, nu ocoli pe robul Tău" (Fac. 18, 2-3), scenă care este zugrăvită în biserici, dar mai cu seamă pe icoane.

În Noul Testament, dovezile despre Sfânta Treime sunt însă foarte limpezi. Chiar la Bunavestire, îngerul Gavriil a fost trimis de *Dumnezeu-Tatăl* la Fecioara Maria, ca să-i aducă vestea cea bună că va naște pe *Fiul,* iar *Duhul Sfânt* Se va pogorî peste ea (cf. Luca 1, 26-38). La botezul Domnului a avut loc însăși arătarea Sfintei Treimi sau Epifania: *Fiul* se boteza în apa Iordanului, *Tatăl* a grăit din cer: "Acesta este Fiul Meu cel iubit", iar *Duhul Sfânt* S-a arătat în chip de porumbel (cf. Matei 3, 16-17). Iar Mântuitorul Iisus Hristos, înainte de Înălțarea Sa la cer, a trimis pe Sfinții Apostoli să vestească Evan-

ghelia la toate neamurile şi să le boteze "în numele *Tatălui* şi al *Fiului* şi al *Sfântului Duh*" (Matei 28, 19).

Învăţătura despre Sfânta Treime a fost formulată de Sfinţii Părinţi la primele două Sinoade ecumenice sau "a toată lumea", din anii 325 şi 381, când au alcătuit "Simbolul de credinţă" sau "Crezul", pe care-l rostim cu toţii la fiecare Sfântă Liturghie, la botez sau în alte împrejurări. Prin acest Simbol noi credem şi Îl mărturisim pe Dumnezeu, unic în fiinţă, dar în trei persoane: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Deci aceste trei persoane sau ipostasuri dumnezeieşti alcătuiesc Sfânta Treime, taina cea de nepătruns cu mintea omenească, dar pe care o acceptăm prin credinţa noastră.

"Cred întru unul Dumnezeu, Tatăl atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute". Prin acest prim articol din Simbolul credinţei mărturisim că Dumnezeu este Creatorul lumii văzute, adică al firii înconjurătoare şi al omului, a tot ceea ce vedem, precum şi al lumii nevăzute, adică al îngerilor, care sunt duhuri sau fiinţe fără trup, care-I slujesc neîncetat lui Dumnezeu. Atât Sfânta Scriptură, cât şi Sfânta Tradiţie învaţă că mai întâi a fost făcută lumea nevăzută, adică a îngerilor, şi apoi lumea văzută. În acelaşi articol al Simbolului de credinţă, mărturisim că Dumnezeu-Tatăl este "atotţiitorul" lumii, înţelegând prin aceasta că El poartă de grijă creaţiei Sale. Prin Providenţa divină sau Pronia dumnezeiască înţelegem purtarea de grijă pe care Dumnezeu o manifestă mereu faţă de întreaga creaţie şi mai cu seamă faţă de "coroana" acesteia, care este omul. Deci Biserica învaţă că Dumnezeu acordă fiecăruia ajutorul de care are trebuinţă, pentru ca să-şi poată atinge scopul urmărit.

Prin articolul al doilea din Crez mărturisim credinţa în Dumnezeu-Fiul: "*Şi întru unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toţi vecii; Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut iar nu făcut, Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut*". Deci aici mărturisim credinţa că Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu este născut din Dumnezeu din veşnicie, că nu este o creatură a Tatălui, cum susţinea preotul eretic Arie, în prima jumătate a

secolului IV, ci este de o ființă cu Tatăl și că a luat parte și El la opera de creare a lumii ("prin Care toate s-au făcut").

Prin articolul al treilea mărturisim că Iisus Hristos *"pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și S-a făcut om"*, iar în articolele următoare (4-7), mărturisim sau recunoaștem adevărul despre Patimile Sale pentru mântuirea noastră, Învierea cea de a treia zi, Înălțarea la cer, unde șade de-a dreapta Tatălui, de unde va veni a doua oară, întru slavă, ca să judece viii și morții. Aceste adevăruri de credință sunt sintetizate și într-o cântare liturgică, antifonul al doilea, pe care-l auzim la fiecare Sfântă Liturghie, mai la începutul ei: "Unule Născut Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Ce ești fără de moarte și ai primit, pentru mântuirea noastră, a Te întrupa din Sfânta Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria; Carele neschimbat Te-ai întrupat și răstignindu-Te, Hristoase Dumnezeule, cu moartea pe moarte ai călcat. Unul fiind din Sfânta Treime, împreună mărit cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, mântuiește-ne pe noi".

Articolul 8 din Simbolul de credință a fost formulat la Sinodul al doilea ecumenic, întrucât anumiți eretici negau dumnezeirea Duhului Sfânt. Drept aceea, Sfinții Părinți participanți ne învață și ne îndeamnă să credem: *"Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel Ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și mărit (slăvit), Care a grăit prin prooroci"*. Deci mărturisim aici că și Duhul Sfânt ocrotește viața noastră ("de viață Făcătorul"), că a inspirat pe proorocii Vechiului Testament, că este de o ființă cu Tatăl și cu Fiul, că purcede, adică izvorăște sau Își ia viață numai din Tatăl, așa cum le-a spus Însuși Mântuitorul Sfinților Apostoli: "Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu vi-L voi trimite de la Tatăl, Duhul Adevărului, Cel Ce din Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine" (Ioan 15, 26).

Așadar, cele trei persoane ale Sfintei Treimi –Tatăl, Fiul și Sfântul Duh – "au o singură ființă, voință, putere și slavă, o singură dumnezeire, arătate în trei ipostasuri; sunt un singur Dumnezeu în trei persoane, așa cum soarele are disc, raze și lumină, dar este un singur soare", după cum învață Sfântul Atanasie cel Mare, arhiepiscopul Alexandriei (*Învățătura de credință ortodoxă*, București, 1992, p.

111). Sfântul Spiridon, episcopul Trimitundei, fiind prezent la primul Sinod ecumenic, voind să lămurească unitatea Sfintei Treimi, a arătat o cărămidă care, deşi era una singură, totuşi era compusă din trei elemente: foc, nisip (pământ) şi apă. Iar Fericitul Augustin scria că unul este izvorul, altul râul sau fluviul şi alta marea, toate cuprinzând, însă, aceeaşi materie, care este apa.

Sfânta Treime rămâne, deci, o mare taină a învăţăturii creştine, la care nu putem ajunge decât prin credinţă şi prin rugăciune. Oricâte comparaţii şi asemănări din lumea văzută au făcut Sfinţii Părinţi ai Bisericii ca să ne facă să o înţelegem, ele ne dau doar o slabă închipuire sau imagine asupra a ceea ce este Sfânta Treime în realitate. Este semnificativă, în acest sens, o întâmplare relatată tot de Fericitul Augustin. Voind să scrie o carte despre Dumnezeu, după multe încercări, şi-a dat seama că nu va putea descrie nicicum fiinţa Dumnezeirii. Nemulţumit de insuccesul său, s-a dus să se plimbe pe malul mării. Acolo a văzut un copilaş care-şi făcuse o gropiţă în nisip, în care ducea apă de mare într-o scoică. Întrebâdu-l ce face, copilul i-a dat un răspuns pe măsura nevinovăţiei lui: "Vreau să mut marea în gropiţa mea". Abia atunci şi-a dat seama şi Fericitul Augustin că este asemenea copilului, că vrea să cuprindă imensitatea şi Taina Dumnezeirii în "scoica" minţii lui. De aceea, a scris în viitor numai lucrări în care L-a mărturisit şi L-a preamărit pe Dumnezeu. Din aceste motive, au greşit toţi aceia care au încercat să pătrundă mai adânc în această taină de nepătruns a Dumnezeirii. Drept aceea, noi, creştinii, trebuie să primim această taină numai prin credinţa noastră în tot ceea ce ne-a descoperit Dumnezeu prin gura Proorocilor, Apostolilor şi Evangheliştilor care au fost insuflaţi de Duhul Sfânt.

Iubiţi credincioşi,

Credinţa în Sfânta Treime este temeiul învăţăturii mântuirii noastre. Ea rămâne mai presus de puterea noastră de înţelegere, o taină la care ajungem prin credinţă şi prin rugăciune. Ne-am botezat în numele Sfintei Treimi şi de aceea chemăm Sfânta Treime în ajutor ori de câte ori ne facem semnul sfintei cruci "în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh". Preotul începe Sfânta Liturghie prin cuvintele: "Binecuvântată este împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Sfân-

tului Duh". In cadrul ei, ne mărturisim credinţa în Sfânta Treime în mai multe rânduri. De pildă, înainte de rostirea Simbolului de credinţă, când preotul slujitor ne îndeamnă: "Să ne iubim unii pe alţii, ca într-un gând să mărturisim", iar cântăreţul (sau credincioşii) răspunde (răspund) că mărturisim "Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită". La săvârşirea Tainei Cununiei, preotul îi binecuvintează pe cei cununaţi prin aceste cuvinte de mare profunzime dogmatică şi frumuseţe literară: "Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Treimea cea întru tot sfântă şi de o fiinţă şi începătoare de viaţă, o dumnezeire şi o împărăţie, să vă binecuvinteze pe voi". Deci tinerii pornesc pe drumul cel nou al vieţii cu binecuvântarea şi ajutorul Sfintei Treimi.

De aceea, se cuvine să încheiem acest cuvânt de învăţătură printr-o rugăciune potrivită pentru praznicul de azi: "Prea Sfântă Treime, miluieşte-ne pe noi. Doamne, curăţeşte păcatele noastre, Stăpâne, iartă fărădelegile noastre, Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru sfânt numele Tău".

"Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt. Treime Sfântă, mărire Ţie".

Şi să nu uităm nici salutarea adresată de Sfântul Apostol Pavel corintenilor, care a devenit apoi o binecuvântare liturgică: "Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toţi" (II Cor. 13, 13). Amin.

PREDICĂ
LA SFINŢII APOSTOLI PETRU ŞI PAVEL
(29 iunie)

Iubiţi credincioşi,

Biserica noastră prăznuieşte azi pe doi mari misionari şi propovăduitori, prin grai şi prin scris, a noii învăţături creştine, pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel. Faptul că sunt prăznuiţi împreună se explică prin aceea că au suferit moarte martirică în aceeaşi zi, la Roma, la 29 iunie în anul 67. Cine au fost cei doi Apostoli şi care a fost lucrarea misionară pe care au desfăşurat-o?

Sfântul Apostol Petru era iudeu de neam, fiul pescarului Iona din Betsaida şi frate cu Andrei, "cel întâi chemat"; era căsătorit şi locuia în Capernaum. Numele său era de fapt Simon, dar Mântuitorul i-a dat numele simbolic de Petru sau Chefa (care înseamnă "piatră"). Înainte de a-L cunoaşte pe Iisus, el fusese ucenic al Sfântului Ioan Botezătorul. După o pescuire minunată pe Lacul Ghenizaret (Marea Galileii), Mântuitorul l-a chemat să devină "pescar de oameni", alături de fraţii Iacov şi Ioan (cf. Luca 5, 8-11), urmându-L apoi pretutindeni. Fiind cel mai în vârstă dintre Apostoli, s-a bucurat de o cinstire deosebită în rândul lor. El a fost acela care – în localitatea Cezareei lui Filip – la întrebarea Mântuitorului: "Voi cine ziceţi că sunt?", a mărturisit, în numele tuturor Apostolilor, dumnezeirea lui Iisus, prin cuvintele: "Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu" (Matei 16, 15-16). La aceste cuvinte, Domnul i-a dat cunoscutul răspuns: "Tu eşti Petru (piatra) şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui" (Matei 16, 18).

A făcut parte dintr-un grup restrâns de Apostoli, mai apropiaţi de Mântuitorul, împreună cu fraţii Iacov şi Ioan, care au luat parte la învierea fiicei lui Iair, la Schimbarea la Faţă şi care au fost duşi de Mântuitorul în grădina Ghetsimani, până aproape de locul rugăciunii Sale. Cu prilejul prinderii lui Iisus, el este cel care a tăiat urechea unui slujitor al arhiereului. În aceeaşi noapte se leapădă de trei ori de Mântuitorul, dar la cântatul cocoşului se căieşte şi îşi

plânge cu amar greşeala. În dimineaţa Învierii aleargă primul la mormânt, împreună cu mai tânărul apostol Ioan. Pe Lacul Ghenizaret (Marea Galileii) s-a aruncat primul în apă, ca să ajungă mai repede la Domnul, Care l-a reaşezat apoi în vrednicia de apostol, din care căzuse când s-a lepădat de El.

După Înălţarea Domnului, cartea "Faptele Apostolilor" prezintă mai multe date privitoare la activitatea lui. El a fost cel care a propus alegerea unui nou apostol în locul lui Iuda. Iar după Pogorârea Duhului Sfânt în Ierusalim, el a ţinut acea înflăcărată cuvântare, în urma căreia s-au botezat ca la trei mii de suflete, întemeindu-se în chip văzut Biserica creştină. Vindecă un olog în templul din Ierusalim, este închis împreună cu Ioan şi apoi cu ceilalţi Apostoli; participă la alegerea şi hirotonia celor şapte diaconi. Săvârşeşte mai multe minuni: în localitatea Lida vindecă pe un oarecare Enea, paralizat de opt ani; în Ioppe (azi Iafa), a înviat o "ucenită" cu numele Tavita (Căprioara), încât "mulţi au crezut în Domnul" (Fapte 9, 42), iar în Cezareea a botezat pe sutaşul Corneliu, primul roman convertit la noua credinţă (Fapte 10). Curând a fost aruncat în închisoare, din dispoziţia regelui Irod Agripa, dar este eliberat în chip minunat de un înger al Domnului, după care a plecat din Ierusalim. Câţiva ani mai târziu (prin anul 49), participă la Sinodul apostolic din Ierusalim, în care a dovedit că prevederile Legii lui Moise nu trebuie impuse, în prealabil, păgânilor care veneau la Hristos (Fapte 15).

După această dată, ştirile din Faptele Apostolilor despre lucrarea misionară a Sfântului Apostol Petru încetează. Tradiţia spune că el a predicat, în continuare, într-o serie de provincii din Asia Mică (Pont, Galatia, Capadocia, Asia şi Bitinia), ajungând apoi până în Babilon, iar în ultima parte a vieţii a plecat la Roma. Acolo a fost martirizat, fiind răstignit pe cruce cu capul în jos, la 29 iunie, în anul 67, în timpul persecuţiei împăratului Nero.

De la Sfântul Apostol Petru au rămas două epistole sobornicesti, iar în cartea Faptele Apostolilor sunt incluse opt din cuvântările sale, începând cu ziua Pogorârii Sfântului Duh, până la Sinodul din Ierusalim.

*

Sfântul Apostol Pavel –numit la naştere Saul – era, după propria-i mărturisire, iudeu din seminţia lui Veniamin, originar din oraşul

Tars, capitala provinciei Cilicia din Asia Mică. A venit de tânăr în Ierusalim, ca să învețe în școala unui renumit învățător al Legii vechi, cu numele Gamaliel, ca să devină el însuși învățător de lege ("rabi"). În curând se manifestă ca un înverșunat prigonitor al creștinilor; el a fost cel care a păzit hainele ucigașilor primului martir, arhidiaconul Ștefan, "suflând amenințare și ucidere împotriva ucenicilor Domnului" (cf. Fapte 9, 1). Cere de la arhiereu permisiunea de a merge în Damasc, de unde să aducă pe creștini la Ierusalim, spre a fi judecați și osândiți la moarte. Dar pe drum a fost adus în chip minunat la credința în Hristos, prin anii 34-35. O lumină puternică l-a învăluit, i-a luat vederea, a căzut la pământ, iar un glas din cer i-a grăit: "Saule, Saule, de ce Mă prigonești?". La întrebarea lui: "Cine ești, Doamne?", i s-a răspuns: "Eu sunt Iisus pe Care tu Îl prigonești"; spunându-i, în continuare, că l-a ales să fie trimis "apostol" la alte neamuri (cf. Fapte 9, 1-7 și 26, 14-18). Același glas i-a poruncit să se îndrepte spre Damasc, unde a fost botezat de un "ucenic" cu numele Anania, revenindu-i de îndată și vederea și începând apoi să predice noua învățătură. Din cauza iudeilor, care voiau să-l omoare, a plecat în Arabia, unde s-a pregătit pentru propovăduire timp de trei ani, prin post și rugăciune. De acum începe activitatea lui misionară de peste trei decenii, care-i va aduce supranumele de "Apostolul neamurilor". Se reîntoarce în Ierusalim, unde ia legătura cu Apostolii, mai întâi cu Petru, apoi cu episcopul Iacov. Împreună cu ucenicul său Barnaba, a plecat în Tarsul natal, apoi în Antiohia Siriei, unde au propovăduit împreună un an întreg. În acest oraș, cei botezați în numele lui Iisus Hristos s-au numit pentru prima oară creștini (Fapte 11, 26).

Antiohia a fost locul din care Apostolul Pavel – cum se va numi după convertire – a plecat în cele trei mari "călătorii misionare". În prima, efectuată între anii 45-49, a fost însoțit de ucenicul său Barnaba, străbătând insula Cipru, cu orașele Salamina și Pafos, iar de acolo au trecut prin mai multe orașe din sudul Asiei Mici, reîntorcându-se în Antiohia. De aici, pleacă la Ierusalim, unde participă la Sinodul apostolic, în care s-a hotărât să nu se impună prevederile Legii vechi, pentru păgânii care veneau la Hristos.

A doua călătorie are loc între anii 50-52 (cf. Fapte 16-18), fiind însoțit de un alt ucenic, cu numele Sila. Au străbătut Siria, apoi o serie de orașe și provincii din Asia Mică, după care au trecut în Europa, predicând în Filipi, Tesalonic, Atena, oprindu-se în Corint, unde au stat un an și jumătate. După aceasta, călătorind pe mare, ajung la Efes, apoi în Ierusalim. În cursul acestei călătorii, Sfântul Pavel scrie cele două epistole către Tesaloniceni.

A treia călătorie are loc între anii 53-58. De data aceasta, străbate mai multe provincii din Asia Mică, ajungând în orașul Efes, unde propovăduiește doi ani și jumătate și scrie câteva epistole. După o scurtă captivitate, tot în Efes, ajunge iar în Europa, la Filipi, Tesalonic, Corint, întorcându-se, pe mare, la Ierusalim.

În ultimii ani ai vieții are parte de mari suferințe. A fost arestat și închis doi ani în Cezareea Palestinei. Fiind în primejdie de a fi dat în mâna iudeilor, cere să fie judecat de împăratul de la Roma, întrucât era cetățean roman. Cu multe primejdii, călătorește, sub escortă, la Roma, scăpând cu mare greutate dintr-un naufragiu. Ajuns la Roma, petrece acolo aproape doi ani, până când a fost judecat, dar a fost găsit nevinovat. În acest răstimp, a predicat neîncetat Evanghelia în capitala Imperiului roman. Tot acolo scrie patru epistole, zise ale "captivității" (Efeseni, Coloseni, Filipeni, Filimon). După eliberare, a făcut alte călătorii misionare, dar despre acestea cartea "Faptele Apostolilor" nu dă nici o știre. Potrivit tradiției, ar fi predicat și în Spania. Se reîntoarce apoi în Grecia, Macedonia, Asia Mică și Creta, rânduind episcopi și trimițând alte epistole. Dar în anul 66 este arestat din nou și dus la Roma, în a doua captivitate. La 29 iunie 67, în timpul domniei împăratului Nero, este martirizat, prin tăierea capului.

De la Sfântul Apostol Pavel au rămas 14 epistole, pe care teologii le numesc "pauline", adresate fie unor comunități creștine din marile orașe în care a propovăduit, fie unora dintre ucenicii săi. În ele prezenta o serie de probleme de învățătură, de morală și de organizare a tinerelor comunități creștine, urmărind mai cu seamă apărarea și întărirea dreptei credințe. Cele mai frumoase pagini din scrisul său le întâlnim în capitolul 13 al primei Epistole către Corinteni, un imn al iubirii creștine, în care arată binefacerile acesteia, încheind prin

cuvintele: "Şi acum rămân acestea trei: credinţa, nădejdea, iubirea. Iar mai mare dintre ele este iubirea" (I Cor. 13, 13).

Iubiţi credincioşi,

Sfântul Apostol Pavel este considerat cel mai de seamă misionar al tuturor veacurilor. El însuşi spunea despre sine: "M-am ostenit mai mult decât ei toţi; dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este în mine" (I Cor. 15, 10). Nu mai puţin însemnat este şi celălalt apostol prăznuit astăzi. Amândoi au întemeiat multe comunităţi creştine, au învăţat, au întărit pe cei deznădăjduiţi, au vindecat pe cei aflaţi în suferinţă, au îndurat moarte martirică pentru Hristos. Din nefericire pentru noi, ştirile privitoare la lucrarea lor misionară – mai ales despre a Sfântului Petru – sunt lacunare. Din paginile cărţii "Faptele Apostolilor" şi din epistolele scrise de ei, aflăm numai o parte din bogata lor lucrare misionară, deşi li se potrivesc cuvintele psalmistului care zice: "În tot pământul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor" (Ps. 18, 4). Oricum, cei doi Sfinţi Apostoli prăznuiţi azi, rămân pentru noi modele vii de dăruire şi de dragoste faţă de Hristos şi Biserica Sa, iar învăţăturile pe care le-au transmis prin epistole trebuie să ne fie mereu un adevărat îndreptar de viaţă. Ele ne arată cât de mult L-au iubit şi cum au înţeles să-I urmeze lui Hristos.

Poporul nostru a cinstit întotdeauna pe cei doi mari Apostoli, prin slujbe, prin ridicarea de biserici puse sub ocrotirea lor spirituală, prin pictarea chipului lor în biserici şi icoane, prin purtarea numelui lor de către credincioşi. Să medităm, la acest praznic, mai ales la cuvintele pe care i le-a adresat Sfântul Apostol Petru Mântuitorului: "Chiar de-ar trebui să mor împreună cu Tine, nu mă voi lepăda de Tine" (Matei 26, 35). Amin.

PREDICĂ
LA SOBORUL SFINŢILOR APOSTOLI
(30 iunie)

Iubiţi credincioşi,

La 29 iunie prăznuim pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, iar la 30 iunie Biserica cinsteşte "Soborul Sfinţilor Apostoli". Drept aceea, trebuie să ne întrebăm: cine sunt Sfinţii Apostoli şi care a fost lucrarea lor în lume?

Sfintele Evanghelii relatează că, încă de la începutul activităţii Sale mântuitoare, Domnul nostru Iisus Hristos a chemat câţiva ucenici ca să-L urmeze (Ioan 1, 35-52). Abia în cel de al doilea an de activitate, Mântuitorul rânduieşte pe cei 12 Apostoli, "ca să fie cu Dânsul şi ca să-i trimită să propovăduiască" (Marcu 3, 14-15). Aceştia au fost: Simon, numit Petru, Andrei, fratele lui, Iacov al lui Zevedeu şi Ioan, fratele lui, Filip şi Vartolomeu (Natanail), Toma şi Matei, Iacov al lui Alfeu şi Iuda Tadeul (sau Iuda al lui Iacov sau Levi), Simon Zelotul (Cananeul) şi Iuda Iscarioteanul (Matei 10, 2-4; Marcu 3, 16-19; Luca 6, 14-16; Fapte 1, 13). Toţi Apostolii erau de neam iudeu, născuţi în Galileea (în afară de Iuda Iscarioteanul, născut în Iudeea). Erau oameni simpli, fără multă învăţătură, săraci, cei mai mulţi fiind pescari. Câţiva dintre ei fuseseră, mai înainte de a-L cunoaşte pe Mântuitorul, ucenici ai Sfântului Ioan Botezătorul.

Îndată după alegerea şi aşezarea lor ca Apostoli, Mântuitorul rosteşte Predica de pe Munte (Matei 5-7). La scurtă vreme după aceea, trimite pe Apostolii Săi într-o misiune, ca să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu şi să vindece pe cei bolnavi (Matei 10, 1-42; Marcu 6, 7-11; Luca 9, 1-5). După încheierea acestei misiuni, Apostolii au însoţit pe Mântuitorul pe toate drumurile şi în cetăţile Galileii şi Iudeii, au asistat la discuţiile pe care le-a avut cu fariseii şi saducheii, au auzit cuvântul Său dumnezeiesc, au văzut minunile pe care le-a săvârşit, întărindu-se în ei convingerea că Iisus Hristos este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Către sfârşitul activităţii Mântuitorului, au luat parte cu bucurie la intrarea Sa triumfală în Ierusalim. În Joia dinaintea

Patimilor, au luat parte la Cina cea de Taină, când Mântuitorul le-a spălat picioarele, le-a dat porunca săvârșirii Tainei Sfintei Împărtășanii întru pomenirea Sa și le-a ținut o lungă cuvântare de despărțire, în care le-a dat și făgăduința trimiterii Duhului Sfânt. L-au însoțit în grădina Ghetsimani, au fost martori ai prinderii Lui, în urma trădării unuia dintre ei, a lui Iuda, și ai răstignirii. După Înviere, Iisus li S-a arătat de mai multe ori și le-a zis "Pace vouă. Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și Eu pe voi. Și acestea zicând, a suflat și a zis: Luați Duh Sfânt. Cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta și cărora le veți ține, vor fi ținute" (Ioan 20, 21-23). Înainte de Înălțarea la cer, le-a dat ultimele îndemnuri, între care și acela de a propovădui cuvântul Său și a boteza: "Mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă" (Matei 28, 19-20).

După înălțarea Sa la cer, ei aleg îndată ca Apostol, în locul lui Iuda, pe Matia, prin tragere la sorți. În ziua Cincizecimii, S-a pogorât Duhul Sfânt peste ei, iar în urma predicii rostite de Sfântul Petru, s-au botezat – în aceeași zi – ca la trei mii de suflete, întemeindu-se astfel Biserica creștină, care a crescut mereu prin lucrarea Sfinților Apostoli. Ei aleg apoi împreună pe cei șapte diaconi, care să le stea în ajutor, la slujirea la mese și la ajutorarea văduvelor. Ei așază episcopi și preoți în noile comunități creștine. Și-au continuat ostenelile în Ierusalim și Iudeea până către anul 44, când s-a pornit o prigoană împotriva lor și a celor ce mărturiseau numele lui Hristos, de către regele Irod Agripa. Atunci a fost ucis cu sabia Sfântul Apostol Iacov al lui Zevedeu, el fiind astfel primul martir dintre cei 12 Apostoli. Din pricina acestei prigoane, au fost siliți să părăsească Ierusalimul și să se îndrepte în alte părți pentru a propovădui pe Mântuitorul. S-au mai întrunit în sobor la Ierusalim, în anul 50 sau 51, și au luat hotărâri despre felul în care să fie primiți în Biserică cei ce nu erau de lege mozaică. De acum înainte, nu mai avem decât puține știri despre ei, pe care ni le oferă Sfânta Tradiție.

Vom prezenta acum, pe scurt, câteva cuvinte despre fiecare Apostol în parte.

Date despre Sfântul Apostol Petru am prezentat în predica de ieri, întrucât este prăznuit la 29 iunie. Reamintim doar că era numit

și Simon sau Chefa, că era pescar, originar din Betsaida, că fusese ucenic al Sfântului Ioan Botezătorul și că făcea parte din grupul celor trei Apostoli mai apropiați ai Mântuitorului. El este cel care a botezat pe primii convertiți la noua credință, în ziua Cincizecimii. Prin predica și lucrarea sa misionară a avut un rol deosebit în întemeierea și organizarea noii Biserici creștine. Moare ca martir la Roma, în anul 67.

Fratele său, Andrei, era tot pescar, fiind și el ucenic al Sf. Ioan Botezătorul. Este "cel întâi chemat" la apostolat de Mântuitorul (Ioan 1, 40). A luat parte și el, alături de ceilalți Apostoli, la toate faptele descrise mai sus. După ce a părăsit Ierusalimul, tradiția spune că a predicat în Tracia și Sciția (Dobrogea) și că a murit la Patras, în Grecia, fiind răstignit pe o cruce în formă de X. Este prăznuit la 30 noiembrie.

Sf. Apostol Iacov era fiul lui Zevedeu și al Salomeii, originar din Betsaida, fiind tot pescar. Împreună cu fratele său, Ioan, au fost numiți de Mântuitorul "fiii tunetului". A propovăduit în Ierusalim și Iudeea, suferind moarte martirică în timpul prigoanei lui Irod Agripa, fiind primul apostol martirizat. Este prăznuit la 30 aprilie.

Fratele său, Sf. Apostol și Evanghelist Ioan, era cel mai tânăr din cei 12. Fusese și el ucenic al Sf. Ioan Botezătorul, ca și Sf. Iacov. Era cel mai apropiat de Mântuitorul, sau "ucenicul pe care-l iubea Iisus", cum se prezintă el însuși în Evanghelia a patra. Lui îi încredințase Mântuitorul pe Cruce pe Sfânta Fecioară Maria. El a fost primul dintre Apostoli care a sosit în dimineața Învierii la mormântul gol (Ioan 20, 2-8). A fost primul care a recunoscut pe Mântuitorul pe țărmul Lacului Ghenizaret (Ioan 21, 7). După Cincizecime, însoțește o vreme pe Sf. Apostol Petru. Se pare că n-a fost în Ierusalim în timpul persecuției lui Irod Agripa. A luat parte la Sinodul apostolic din anul 51, alături de Sf. Petru și Sf. Iacov, fratele Domnului, fiind numit "stâlp al Bisericii" (Fapte 15). A trăit apoi în orașul Efes, în Asia Mică. Din pricina propovăduirii Cuvântului lui Dumnezeu, a fost exilat în insula Patmos, unde a primit descoperirile dumnezeiești pe care le descrie în cartea numită "Apocalipsa". S-a întors apoi iarăși în Efes, conducând și supraveghind bunul mers al Bisericii din Asia Mică până la moartea sa. De la el au rămas: Evanghelia a patra, trei

Epistole sobornicești și Apocalipsa. Biserica noastră îi cinstește amintirea la 8 mai și 26 septembrie.

Sf. Apostol Filip a fost ucenic al Sf. Ioan Botezătorul, apoi s-a numărat printre cei dintâi ucenici ai Mântuitorului. Din Sfintele Evanghelii reiese că Mântuitorul i-a acordat o încredere și o prietenie deosebită. După ce a părăsit Ierusalimul, se spune că ar fi propovăduit în provincia Frigia din Asia Mică, unde va fi și murit. Este prăznuit la 11 octombrie și 14 noiembrie.

Sf. Apostol Vartolomeu, numit și Natanail, era originar din Cana Galileii. Tradiția spune că a predicat în Arabia, apoi în Armenia, unde a murit ca martir. Biserica îl prăznuiește la 11 iunie.

Sf. Apostol Toma, numit și Geamănul, este cunoscut prin faptul că se îndoise de minunea Învierii Mântuitorului, în urma primei arătări a Lui către Apostoli. După opt zile, se convinge singur de acest lucru (Ioan 20, 24-29). O seamă de tradiții ale popoarelor orientale îl socotesc Apostol al lor. El ar fi predicat până în India, unde creștinii de acolo se numesc până azi "ai lui Toma", socotindu-l drept întemeietor al Bisericii lor. Se crede că acolo ar fi murit ca martir, fiind cinstit de Biserica noastră la 6 octombrie.

Sf. Apostol Matei se numea, înainte de chemarea la apostolat, Levi. Era slujbaș la vama din Capernaum, când Mântuitorul l-a chemat să-I urmeze. Cu acest prilej, Matei a dat și o masă în cinstea Sa, când fariseii și ucenicii lui Ioan Botezătorul L-au învinuit pe Domnul că stă la masă cu vameșii și cu păcătoșii. După persecuția lui Irod Agripa, a trebuit să părăsească Ierusalimul. În aceste împrejurări, el scrie (în anul 44) Evanghelia care îi poartă numele, în limba aramaică, pentru fiii săi sufletești din Ierusalim și Iudeea. Tradiția spune că a propovăduit apoi în Etiopia și Arabia. Este prăznuit la 16 noiembrie.

Sf. Apostol Iacov al lui Alfeu este mai puțin cunoscut decât ceilalți. A luat și el parte la toate faptele petrecute în timpul vieții pământești a Mântuitorului, apoi a predicat în Ierusalim și Iudeea, dar și în alte țări din Orient. Este cinstit la 9 octombrie.

Sf. Apostol Iuda Tadeul este numit și Iuda al lui Iacov sau Levi. Tradiția spune despre el că a propovăduit în Arabia, Siria, Mesopotamia și Persia. A murit ca martir, fiind prăznuit la 19 iunie.

Sf. Apostol Simon Zelotul sau Cananeul a împărtășit aceeași soartă cu restul Apostolilor, urmând pe Mântuitorul și apoi propovăduind în Iudeea până în timpul lui Irod Agripa. Se crede că mai târziu a predicat în Egipt, apoi în Persia, unde a și murit ca martir, fiind prăznuit la 10 mai.

Ultimul Apostol a fost Iuda Iscarioteanul, despre care scriu Sfintele Evanghelii în legătură cu fapta lui de trădare și vindere a Mântuitorului, pe 30 de arginți. Chinuit de remușcări, și-a sfârșit viața spânzurându-se.

În locul său a fost ales Apostol, îndată după Înălțarea Mântuitorului la cer, unul dintre ucenicii Săi, anume Matia (Fapte 1, 26). Nu știm nimic despre viața sa până la alegerea ca Apostol. A propovăduit, împreună cu ceilalți Apostoli, în Palestina și apoi în alte părți. Biserica îl prăznuiește la 9 august.

În Soborul Sfinților Apostoli un loc de cinste ocupă și Sf. Apostol Pavel, căruia Mântuitorul, Cel înălțat la cer, i S-a arătat pe drumul Damascului și l-a chemat să fie "Apostol al neamurilor". Propovăduirea lui este cunoscută, ca și Epistolele lui. A murit la Roma, prin tăierea capului, fiind prăznuit odată cu Sf. Apostol Petru, la 29 iunie.

Privind la viața și lucrarea Sfinților Apostoli ai Mântuitorului Iisus Hristos, se cuvine să-i avem ca pildă de viață creștinească, să ascultăm de episcopi, ca urmași ai lor, să ne silim să lucrăm și noi numai faptele binelui și ale dragostei față de semenii noștri și să fim, ca și ei, propovăduitori ai bunei înțelegeri, ai frăției și ai iubirii. Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL PROOROC ILIE TESVITEANUL
(20 iulie)

Profeţii sau proorocii Vechiului Testament au fost cei mai de seamă trimişi ai lui Dumnezeu şi învăţători ai poporului biblic, care au păstrat şi au apărat credinţa într-un singur Dumnezeu, pregătind astfel calea pentru Testamentul cel Nou, adică pentru Iisus Hristos. Deci ei au avut două misiuni: pe de o parte, erau aceia prin care Dumnezeu Îşi împărtăşea voinţa Sa, iar pe de altă parte, ei predicau poporului israelitean întoarcerea la calea cea adevărată şi vesteau venirea lui Mesia. Predica lor era însoţită de multe ori şi de minuni.

Toţi profeţii au fost chemaţi la misiune direct de Dumnezeu. Ei făceau parte din diferite seminţii ale lui Israel şi din diferite pături sociale. Sfânta Scriptură vorbeşte de un număr destul de mare de profeţi. Şirul lor începe cu Moise şi se sfârşeşte cu Sfântul Ioan Botezătorul. De obicei, ei se împart în două grupe. Din prima fac parte profeţii *care şi-au scris cuvântările către popor,* fiind numiţi şi *profeţi noi.* Aceştia sunt în număr de 16, şi anume: 4 profeţi mari: Isaia, Ieremia, Iezechiel şi Daniel, şi 12 profeţi mici: Osea, Ioil, Amos, Obadia, Iona, Miheia, Naum, Avacum, Sofonie, Agheu, Zaharia şi Maleahi. Din a doua grupă fac parte profeţii care *nu şi-au scris cuvântările, ei fiind numiţi şi profeţi vechi.* Între ei se numără: Samuil, ultimul judecător, Gad, Natan (în vremea lui David), Ahia din Şilo (în vremea lui Solomon), Ilie cu ucenicul său Elisei şi mulţi alţii.

Între aceştia din urmă, la loc de cinste se numără Sf. Prooroc Ilie, originar din Tesba Galaadului. Activitatea lui profetică s-a desfăşurat în secolul IX î.Hr., în vremea domniei regelui Ahab din Samaria, fiind prezentată în două din cărţile Vechiului Testament: a treia a Regilor, cap. 17-19 şi a patra a Regilor, cap. 1-2. Regele Ahab era un om plin de fărădelegi şi de păcate, după cum era şi soţia sa Isabela. Ei au părăsit închinarea către un singur Dumnezeu, ridicând temple şi jertfelnice zeului Baal şi zeiţei Aşera. Din pricina fărădelegilor lor,

proorocul Ilie le-a prevestit că Dumnezeu nu va mai da ploaie pe pământ. El s-a retras apoi într-un loc ascuns, lângă pârâul Cherit, nu departe de Iordan. Acolo îi aduceau corbii pâine și carne, în fiecare dimineață, iar apă bea din pârâu. Secând pârâul din pricina lipsei de ploaie, Domnul i-a poruncit să se îndrepte spre localitatea Sarepta, situată lângă orașul Sidon din Fenicia, căci poruncise unei femei văduve să-i dea de mâncare. Dar în casa acelei femei n-a găsit decât o mână de făină și puțin untdelemn, din care voia să facă o azimă pentru ea și pentru fiul ei și apoi să moară. Ilie o încurajează, spunându-i că Domnul a rânduit ca făina și untdelemnul ei să nu se sfârșească, până când va da iar ploaie pe pământ. Și s-a întâmplat după cuvântul lui. Dar la scurtă vreme, s-a îmbolnăvit fiul acelei femei și a murit. El a fost înviat însă de Domnul, prin rugăciunea proorocului Său Ilie.

În cel de al treilea an al acelei secete, Domnul i-a poruncit lui Ilie să se arate regelui Ahab. Făcând aceasta, proorocul i-a cerut lui Ahab să adune, pe muntele Carmel, întreg poporul, împreună cu cei 450 de profeți ai zeului Baal și cu cei 400 de profeți ai zeiței Așera. După ce s-au adunat acolo, a cerut să i se dea doi viței, unul pentru preoții păgâni, iar altul pentru sine, ca să-i pregătească pentru jertfă, dar să nu pună foc pe ea, ci fiecare să cheme și să roage pe Dumnezeul lor să le aprindă jertfa. Preoții lui Baal au făcut după cuvântul lui Ilie, rugându-se îndelung zeilor lor, dar rugăciunea lor a rămas zadarnică. Înspre seară, Ilie a luat 12 pietre din care a făcut un jertfelnic, pe care a pus lemne, iar deasupra, vițelul cel tăiat. Apoi, a rostit o rugăciune scurtă către Dumnezeu și a căzut foc de la Domnul care a mistuit întreaga jertfă. Poporul, cunoscând acum care este adevăratul Dumnezeu, a ucis pe toți preoții lui Baal și, îndată după aceasta, Domnul a trimis ploaie pe pământ.

Din pricina uciderii preoților lui Baal, regele Ahab și soția sa au prins și mai multă ură împotriva lui Ilie, voind să-l ucidă. De aceea, el s-a retras în muntele Horeb, unde a locuit într-o peșteră. De acolo, Domnul l-a trimis să ungă prooroc, în locul său, pe Elisei. Apoi, l-a trimis să-l mustre pe Ahab pentru că rânduise, prin soția sa, uciderea unui locuitor cu numele Nabot, ca să-i răpească și să-i stăpânească o

vie. Proorocul i-a prezis că pentru această fărădelege vor fi uciși atât el, cât și soția sa, lucru care s-a și întâmplat, curând.

La scurtă vreme după săvârșirea acestor fapte minunate, trecând împreună cu ucenicul său Elisei Iordanul, – pe care l-a despărțit în chip minunat în două cu mantia lui –, s-a îndreptat spre pustie. Dar "iată că pe neașteptate un car, cu cai de foc a trecut printre ei și Ilie s-a suit la cer într-un vârtej de vânt" (IV Regi 2, 11). În timp ce era ridicat spre cer, i-a căzut mantia, care a rămas lui Elisei, despărțind și acesta cu ajutorul ei apele Iordanului. Elisei a continuat apoi lucrarea profetică a lui Ilie, fiind socotit de toți urmaș al său.

Iubiți credincioși,

Sfântul Ilie a fost unul dintre cei mai mari prooroci ai Vechiului Testament. Vrednicia lui s-a arătat în curajul cu care a mustrat fărădelegile regelui Ahab și ale soției sale, în faptele minunate pe care le-a săvârșit, în lupta pe care a dus-o împotriva cultului idolesc și a preoților lui Baal și Așerei, prin jertfa adusă pe muntele Carmel, în urma căreia a reașezat cultul Dumnezeului celui adevărat al lui Israel. În Noul Testament se spune că la Schimbarea la Față Ilie s-a arătat împreună cu Moise, vorbind cu Mântuitorul (Matei 17, 3).

Din aceste motive, Biserica creștină îl prăznuiește în fiecare an la 20 iulie. Poporul nostru dreptcredincios l-a cinstit întotdeauna: prin slujbe, prin pictarea chipului său în biserici și pe icoane, prin numele său care este dat la botez unora dintre noi. Să-l rugăm și noi în această zi a prăznuirii lui, zicând: "O, prealuminate și preamărite proorocule al lui Dumnezeu Ilie, cel ce trimiți pe pământ ploile și seceta, belșugul și lipsa, ascultă această rugăciune, pe care cu evlavie o aducem, și prin mijlocirea ta cea fierbinte către Domnul Dumnezeu, apără-ne de secetă, de foamete și de bolile cele aducătoare de moarte, și dăruiește nouă bună întocmirea văzduhului și toată îmbelșugarea pământului, întărindu-ne în dreapta credință și viață curată, ca să ne învrednicim de fericirea raiului" (Condacul 13 din Acatistul său). Amin.

PREDICĂ
LA SCHIMBAREA LA FAȚĂ
(6 august)

"Și iată glas din nor zicând:
Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru
Care am binevoit; de Acesta să
ascultați"
(Matei 17, 5)

Iubiți credincioși,

Din paginile Sfintelor Evanghelii se desprinde ușor constatarea că Mântuitorul Iisus Hristos a săvârșit trei categorii de minuni: asupra naturii înconjurătoare, asupra omului și asupra Lui Însuși. Prin toate aceste minuni n-a voit altceva decât să-și arate marea Sa dragoste față de omul pe care l-a creat, precum și dumnezeirea Sa. Între minunile săvârșite asupra propriei persoane, fără îndoială că locul central îl ocupă Învierea Sa din morți; dar nu mai puțin însemnată este și Schimbarea Sa la Față, pe care o prăznuim astăzi, 6 august.

Pentru a înțelege mai bine semnificația acestui praznic dumnezeiesc, sunt necesare câteva precizări legate de împrejurările care au dus la săvârșirea acelei minuni. Cu puțină vreme înainte, fiind cu Apostolii în părțile Cezareii lui Filip, i-a întrebat pe aceștia: "Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului? Iar ei au răspuns: Unii, Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia sau unul dintre prooroci. Apoi le-a zis: Dar voi cine ziceți că sunt? Răspunzând Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu" (Matei 16, 13-16). La răspunsul său categoric, Mântuitorul fericește pe Simon Petru, arătându-i că descoperirea aceasta vine de la Însuși Tatăl Său cel din ceruri (cf. Matei 16, 17). După această convorbire, Mântuitorul le prevestește pentru prima oară înfricoșătoarele și mântuitoarele Sale Patimi. În aceste împrejurări, Mântuitorul consideră că este necesar

să le întărească credința în dumnezeirea Sa, să-i convingă încă o dată că într-adevăr este "Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu".

Sfinții Evangheliști Matei, Marcu și Luca relatează că, după câteva zile de la această primă prevestire a Patimilor, a luat cu El pe trei dintre cei mai devotați apostoli, pe Simon Petru și pe frații Iacob și Ioan, cu care a urcat într-un "munte înalt" (cf. Matei 17, 1). Este vorba de Muntele Tabor, situat în partea de nord a Țării Sfinte, în provincia Galileea, în apropiere de orașul Nazaret. Acolo – relatează în continuare cei trei evangheliști –"S-a schimbat la față înaintea lor și *a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina*" (Matei 17, 2; cf. și Marcu 9, 2-3 și Luca 9, 28-29). Sfântul Luca menționează că această minune s-a petrecut pe când Iisus se ruga. Dintr-o dată au apărut Moise și Ilie, vorbind cu Iisus. Apariția acestor doi mari prooroci ai Vechiului Testament nu era întâmplătoare, pentru că Mântuitorul voia să arate ucenicilor Săi că El nu este un simplu prooroc, așa cum Îl socoteau unii oameni, ci este Dumnezeul tuturor proorocilor. Cu Moise a vorbit Dumnezeu pe Muntele Sinai, când a dat poporului ales Legea Sa (cf. Ieșire, cap. 19-20); prezența lui pe Tabor nu simboliza altceva decât legătura strânsă care trebuie să existe între Legea Veche dată de Dumnezeu prin Moise și Legea Nouă adusă în lume de Iisus Hristos, cea dintâi fiind "călăuză spre Hristos" (cf. Gal. 3, 24). Iar prezența lui Ilie pe Tabor se explică prin aceea că și el, la vremea sa, a fost unul dintre aleșii Domnului pe pământ, prin care și-a arătat puterea Sa și cu care vorbise, tot pe un munte, Horeb, iar pentru faptele sale minunate, a fost învrednicit de Dumnezeu să fie ridicat cu trupul la cer, într-un car și cai de foc (cf. IV Regi, 2, 11).

Impresionat de minunea care s-a săvârșit sub ochii lor, Sfântul Apostol Petru exclamă entuziasmat: "Doamne, bine ne este să fim aici; dacă vrei, voi face aici trei colibe: Ție una, și lui Moise una, și lui Ilie una" (Matei 17, 4). Dar pe când vorbea el, iată s-a auzit din nou glasul lui Dumnezeu Tatăl, zicând: "Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit; de Acesta să ascultați" (Matei 17, 5). Înseamnă că Însuși Dumnezeu Tatăl, din înălțimea slavei Sale, dădea mărturie despre dumnezeirea Fiului, așa cum făcuse altădată, când Iisus a fost botezat în Iordan de către Ioan (Matei 3, 17 și Luca 3, 22).

Iubiți credincioși,

Praznicul Schimbării la Față este un binevenit prilej de meditație pentru noi toți cei care ne mărturisim creștini și fii duhovnicești ai Bisericii întemeiate de Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Fără îndoială că minunea Schimbării la Față nu se mai repetă, a fost unică și nici unul dintre noi nu poate cuprinde pe deplin, cu mintea sau cu imaginația, măreția minunii la care au avut privilegiul să asiste doar trei dintre Apostolii Domnului. Nici cei mai inspirați pictori bisericești din toate timpurile n-au putut reda cu fidelitate măreția minunii Schimbării la Față. Cu toate acestea, minunea respectivă trebuie să constituie un izvor de lumină și pentru noi cei de azi, dar mai cu seamă, un îndemn de a fi cu luare aminte la cuvintele lui Dumnezeu-Tatăl: "Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit, de Acesta să ascultați". Suntem convinși de dumnezeirea Sa, suntem conștienți că s-a petrecut o minune pe Tabor, care ne întărește credința că Iisus Cel ce S-a schimbat la față este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu! Dar, oare, Îl ascultăm întotdeauna, așa cum ne îndeamnă Dumnezeu-Tatăl? Îi urmăm poruncile, Îi îndeplinim învățăturile, mai cu seamă porunca iubirii universale, atât față de Dumnezeu, cât și față de semenii noștri? O cercetare atentă a propriei noastre conștiințe ne va convinge ușor de contrariu, ne convinge că lumea parcă se îndepărtează și mai mult de Biserică și de Cuvintele Domnului. Drept aceea, noi cei care suntem cu adevărat creștini, adică "practicanți", și nu numai cu numele, avem datoria morală să lucrăm pentru "schimbarea la față" a întregii țări, a unui neam întreg și în primul rând a generației tinere, viitorul neamului nostru. Îl cunoaștem pe Hristos –prin strămoșii noștri –de aproape două mii de ani, și totuși, Îl cunoaștem prea puțin sau aproape deloc. Și atunci, cum vom împlini poruncile Tatălui ceresc care ne cere să-L ascultăm?

Se cuvine dar să ne apropiem mai mult de Hristos și de Biserica Sa, să încercăm să-I cunoaștem mai bine învățătura și atunci ne vom da seama că ea este actuală și azi – și va fi mereu –, deși au trecut aproape două milenii de când a fost propovăduită. Nu vom avea – cei mai mulți – posibilitatea să vedem Muntele Taborului pe care S-a schimbat Domnul la Față și unde există o mănăstire ridicată în veacul

al XIX-lea de doi călugări moldoveni, cu ajutoare strânse printre credincioşii români. Dar avem şi noi – credincioşii români – câte un Tabor românesc, în diferite părţi ale ţării, mai ales în munţii noştri, în care s-au ridicat, în curgerea veacurilor, atâtea mânăstiri şi schituri, în care se preamăreşte numele Domnului şi în care străluceşte lumina Taborului, răsfrângându-şi razele ei binefăcătoare asupra tuturor credincioşilor care îşi îndreaptă paşii spre ele pentru a găsi acolo cuvânt de învăţătură şi de mângâiere. Să ne îndreptăm şi noi paşii – mai ales acum, în Postul Sfintei Maria – spre lăcaşurile noastre de închinare, ridicate prin jertfele materiale ale înaintaşilor, dar şi ale noastre, ca să participăm, cu suflete smerite şi dornice de lumina harului dumnezeiesc, la Sfânta Liturghie şi apoi să ne împărtăşim cu Trupul şi Sângele Domnului. Să ne *rugăm mai mult,* aşa cum s-a rugat şi Mântuitorul în momentul Schimbării Sale la Faţă. Să devenim *mai buni, mai iertători, cu mai multă dragoste* faţă de Dumnezeu şi de semenii noştri. Numai aşa putem spune că am îndeplinit porunca lui Dumnezeu-Tatăl de a-L asculta pe Fiul său Cel iubit, numai aşa putem spune că lucrăm pentru "schimbarea" noastră lăuntrică şi, prin ea, să influenţăm şi schimbarea semenilor noştri. Numai sădind din nou în sufletele noastre credinţa, nădejdea, dragostea şi toate celelalte virtuţi creştine, vom putea spune că ne-am împărtăşit de lumina Taborului, că ne-am "schimbat la faţă" în bine, prin pocăinţă, prin fapte bune şi prin hotărârea de a începe o viaţă nouă, cu Hristos şi pentru Hristos. În felul acesta, praznicul de astăzi ne va fi de folos şi ne va ajuta să urcăm cu sufletul spre Tabor, ca să vedem lumina cea dumnezeiască ce a cuprins pe Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Amin.

PREDICĂ
LA ADORMIREA MAICII DOMNULUI
(15 august)

"Mutatu-te-ai la Viaţă,
fiind Maica Vieţii"
(din Troparul praznicului)

Iubiţi credincioşi,

Între cele mai de seamă sărbători înscrise de Biserică în calendarul sfinţeniei creştine se numără şi praznicul Adormirii Maicii Domnului, pentru întâmpinarea căruia ne-am pregătit duhovniceşte – prin post şi rugăciune – timp de două săptămâni. Cu prilejul acestui praznic, este firesc să ne întrebăm: cine este Maica Domnului şi pentru ce este considerată ea de Biserică "mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât serafimii"? Răspunsul este uşor de dat de către oricine: pentru că ea a născut pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu!

Înainte de a vorbi de însemnătatea praznicului de azi, dar mai ales de rolul Maicii Domnului în viaţa fiecăruia dintre noi, socotim că este potrivit să prezentăm, pe scurt, viaţa ei, să-i facem o biografie. Trebuie să reţinem însă că în paginile Sfintelor Evanghelii se găsesc prea puţine date despre ea, încât suntem nevoiţi să le întregim cu ceea ce ne oferă Sfânta Tradiţie.

Era fiica dreptilor Ioachim şi Ana, care abia spre bătrâneţe au fost învredniciţi de Dumnezeu să aibă o fiică, şi acesteia i-au pus numele Maria. Potrivit rânduielilor din Vechiul Testament, la împlinirea vârstei de trei ani a fost dusă de părinţii ei la templul din Ierusalim, cel mai însemnat lăcaş de închinare al vechilor evrei, ca acolo să fie închinată lui Dumnezeu. Era pe atunci arhiereu Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul. Tradiţia spune că la înfăţişarea Mariei la templu, Zaharia a fost inspirat de Dumnezeu, cunoscând că ea va fi fecioara prevestită de Isaia proorocul cu veacuri în urmă că "va avea în pântece şi va naşte fiu şi va chema numele lui Emanuel"

(Isaia 7, 14). Drept aceea, marele preot sau arhiereu a luat-o în braţe şi a dus-o în locul cel mai de seamă al templului, în "sfânta sfintelor", în care doar arhiereul intra o dată pe an. Tot tradiţia mai spune că Maria a rămas în preajma templului, în jurul căruia erau mai multe zidiri şi înlăuntrul cărora locuiau cele ce erau închinate, în vederea slujirii lui Dumnezeu. Deşi nu avem date privitoare la cei aproximativ 12 ani petrecuţi la templu, presupunem că Maria s-a remarcat printre celelalte tinere aflate acolo prin muncă, rugăciune, smerenie, curăţenia vieţii şi citiri din cărţile Vechiului Testament, ea constituind o adevărată pildă de urmat şi pentru altele. În jurul vârstei de 15 ani a fost logodită cu dreptul Iosif din Nazaret, o localitate din Galileea, în nordul Ţării Sfinte.

Dar tocmai în perioada aceasta a venit "plinirea vremii" (Gal. 4, 4), ca Dumnezeu să-şi îndeplinească făgăduinţa făcută omenirii de a trimite în lume un izbăvitor din robia păcatului şi a morţii, şi anume pe Însuşi Fiul Său Iisus Hristos. El urma să ia trup omenesc, să trăiască alături de alţi oameni şi să fie asemenea lor, dar fără de păcat, să fie dat morţii pentru izbăvirea omului din păcat, ca apoi să fie osândit la moarte, să învie şi să se ridice din nou la cer, la Tatăl. Şi Dumnezeu a ales tocmai pe Fecioara Maria ca să nască pe Fiul Său. În acest scop, a fost trimis la ea, în Nazaret, arhanghelul Gavriil, care i-a adus "vestea cea bună". Adresându-i-se prin cuvintele de laudă "bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată eşti tu între femei", arhanghelul o vesteşte că "ai aflat har la Dumnezeu şi iată în pântecele tău vei zămisli şi vei naşte fiu şi numele Lui îl vei chema Iisus" (cf. Luca 1, 28-31). La replica Mariei, că ea n-a cunoscut bărbat, îngerul a răspuns: "Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul Care Se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema" (Luca 1, 35), la care Sfânta Fecioară nu mai are de rostit decât cuvintele pline de smerenie: "Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău" (Luca 1, 38). În felul acesta, trupul ei de fecioară a primit pe Cuvântul cel veşnic, Duhul Sfânt a curăţit-o ca pe o Biserică vie, devenind un adevărat chivot ceresc. Maria a fost aleasă "mireasă" a lui Dumnezeu şi steaua care a descoperit lumii pe "soarele dreptăţii şi răsăritul cel de sus".

Se cunosc cele petrecute ulterior. Când a fost vremea să nască, a plecat cu dreptul Iosif spre Betleem, unde urmau să se declare, în cadrul unui recesământ ordonat de autorităţile romane care stăpâneau pe atunci Ţara Sfântă. A născut pe Iisus în Betleem, L-a culcat într-o iesle pentru că nu găsiseră nici un loc de găzduire, a fost preamărit de "mulţime de oaste cerească", I s-au închinat păstorii şi magii. Potrivit rânduielilor Legii vechi, la opt zile de la naştere a fost tăiat împrejur şi I s-a pus numele Iisus, iar la 40 de zile a fost dus la templul din Ierusalim, unde a fost întâmpinat de dreptul Simeon, căruia Duhul Sfânt i-a făgăduit "că nu va vedea moartea până ce nu-L va vedea pe Hristos" (cf. Luca 2, 26), ca şi de proorociţa Ana, care slujea la templu şi care "mulţumea lui Dumnezeu şi grăia despre Prunc tuturor celor ce aşteptau mântuirea în Ierusalim" (Luca 2, 38). A urmat apoi fuga în Egipt, potrivit poruncii pe care îngerul Domnului i-a dat-o în vis lui Iosif, deoarece regele Irod aflase de la magi de naşterea Lui şi voia să-L omoare. Acolo au stat Iosif cu Maria şi Pruncul Iisus vreme de doi ani, până la moartea lui Irod, după care s-au întors în Nazaret (cf. Matei 2, 13-23).

Aici a trăit Iisus până la începutul activităţii Sale mântuitoare, la vârsta de 30 de ani. O singură ştire mai avem despre El – şi în acelaşi timp despre Sfânta Fecioară –în relatarea Sfântului Evanghelist Luca, şi anume, la împlinirea vârstei de 12 ani, când Iosif şi Maria L-au dus la templul din Ierusalim, cu prilejul sărbătorii Paştilor. Reîntorcându-se spre Nazaret, pe drum au aflat cu surprindere că Iisus nu se găsea printre ceilalţi călători, fapt pentru care s-au întors la Ierusalim, unde L-au găsit în templu, alături de învăţătorii Legii vechi, care se minunau de înţelepciunea Lui, de întrebările pe care le punea şi de răspunsurile date. La mustrările Mariei, Iisus i-a dat cunoscutul răspuns: "Oare nu ştiaţi că între cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?" (cf. Luca, 2, 49), cuvinte prin care îşi recunoştea pentru prima oară calitatea de Fiu al lui Dumnezeu; "iar mama Sa – continuă Sf. Luca – păstra toate cuvintele acestea întru inima ei" (Luca 2, 51).

O nouă relatare evanghelică despre Maica Domnului avem chiar la începutul activităţii publice a Fiului ei, cu prilejul participării lor la nunta din Cana Galileii. Ea a fost cea care a atras atenţia lui Iisus că s-a terminat vinul, după care a urmat minunea prefacerii apei în

vin, minune socotită "începutul minunilor" Sale, prin care "și-a arătat slava Sa și au crezut în El ucenicii Săi" (Ioan 2, 11).

Fără îndoială că Sfânta Sa Maică a auzit de multele minuni pe care Iisus le-a săvârșit, ca și de frumoasele pilde și îndemnuri prin care aducea în lume o învățătură nouă, cea a păcii și a iubirii aproapelui. S-a bucurat și ea împreună cu cei izbăviți de Fiul ei din suferință și poate că ea însăși va fi îndemnat pe unii nenorociți și suferinzi să-I ceară ajutorul. Poate că Îl va fi însoțit pe Iisus pe drumurile Țării Sfinte, deși Sfintele Evanghelii nu dau nici o mărturie în acest sens. O întâlnim alături de Fiul ei abia în clipele Sale de suferință – când a fost răstignit pe cruce. Între cele șapte cuvinte pe care le-a rostit El pe cruce, unul se referea la Sfânta Sa Maică, atunci când a încredințat-o ucenicului Său celui mai tânăr, dar și cel mai iubit, Ioan, când le-a zis: "Iată fiul tău" și "Iată mama ta" (Ioan 19, 26-27). Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan ține să mai facă precizarea că "din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine" (Ioan 19, 27). Din moment ce Sfânta Fecioară a fost de față la patimile Fiului ei, suntem îndreptățiți să credem că ea a rămas în continuare la Ierusalim, fiind martoră a Învierii Lui, văzându-L din nou viu, până la slăvita Sa Înălțare la cer, la 40 de zile după Înviere, la care, de asemenea, va fi fost de față. Trebuie să credem acest lucru – deși Sfintele Evanghelii nu mai scriu nimic – pentru că Sfântul Luca, în cartea "Faptele Apostolilor", relatează că, după înălțare, toți Apostolii: *"într-un cuvânt stăruiau în rugăciune împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus..."* (Fapte 1, 14). Este ultima mențiune care se face despre ea în Noul Testament. Din moment ce era în Ierusalim îndată după Înălțare, înseamnă că a fost de față și la praznicul Cincizecimii, când s-a pogorât Duhul Sfânt peste Sfinții Apostoli, în chipul unor limbi ca de foc (Fapte 2, 3). Deci ea a fost prezentă la întemeierea Bisericii creștine, în Ierusalim, când s-au botezat ca la trei mii de suflete (cf. Fapte 2, 41). Acest lucru îl mărturisește întreaga tradiție creștină. Mai târziu, chipul ei a fost zugrăvit în biserici și pe icoane, în mijlocul Sfinților Apostoli, peste toți coborându-se Duhul Sfânt în chipul limbilor de foc.

Aceeași tradiție spune că Sfânta Fecioară a mai trăit unsprezece ani după Înălțarea lui Iisus la cer, în casa Apostolului Ioan, care o

considera acum ca o adevărată mamă a lui. Era înconjurată de dragostea și prețuirea tuturor. Era pildă de aleasă viață duhovnicească pentru tânăra comunitate creștină din Ierusalim. În jurul ei se adunau primii creștini, mai ales femei, cărora le povestea despre Fiul ei, despre copilăria Lui, despre minunile și vindecările Sale, despre învățătura Lui, despre tot ce a făcut în viața Lui pământească, la multe din ele fiind ea însăși prezentă.

Tot tradiția ne spune că, înainte de sfârșitul ei, cu trei zile, Dumnezeu a trimis pe arhanghelul Gavriil să o vestească despre trecerea ei din această lume. Prima dată, cu aproape 45 de ani în urmă, o vestise despre nașterea "Cuvântului Vieții", acum o vestea tot el despre "mutarea ei la Viață", ea fiind "Maica Vieții". S-a pregătit astfel duhovnicește pentru această mutare la cer, pentru reîntâlnirea cu Fiul ei. Sfinții Apostoli, aflați atunci la propovăduire, au fost îndrumați de Duhul Sfânt să se reîntoarcă la Ierusalim, ca să conducă pe ultimul drum al vieții pe aceea care a născut pe Învățătorul lor iubit. Erau de față și mulți din membrii primei comunități creștine din Ierusalim. Cu prilejul mutării ei la Domnul, mulți din cei care aveau nevoie de ajutor, de sus s-au învrednicit de vindecări minunate, așa cum se mai văzuseră și în timpul vieții lui Iisus. A fost dusă într-o adevărată procesiune spre locul în care se rugase și El, spre Ghetsimani, cu cântări și lacrimi de durere. Odată cu oamenii, soborul îngerilor a venit din slava cerului, ca să-i aducă cinstirea cuvenită, ca uneia care a născut în chip supranatural pe Hristos Domnul. Trupul i-a fost înfășurat în giulgiuri, cum se obișnuia la evrei, și așezat în mormânt nou de piatră, în Ghetsimani.

Tot tradiția mai spune că Sfântul Apostol Toma a sosit numai după trei zile de la înmormântare, când a aflat pe Apostoli și pe ceilalți ucenici plini de lacrimi și de întristare. A rugat să se ia piatra de pe mormânt, ca să o mai vadă o dată. I s-a împlinit rugămintea, dar la deschiderea mormântului, au constatat că acesta era gol. Dumnezeu făcuse o nouă minune: ridicase pe Maica Sfântă la cer nu numai cu sufletul, ci și cu trupul. Era încă o dovadă a preamăririi ei de către Dumnezeu, căci trupul nu i-a fost supus stricăciunii, așa cum se întâmplă cu toți oamenii, ci a fost ridicat la cer, ca să fie cinstit înaintea tronului ceresc. În felul acesta, prin Apostolul Toma avem

nu numai mărturia binecunoscută despre adevărul Învierii lui Hristos, ci și o mărturie privitoare la înălțarea trupului Sfintei Fecioare Maria la cer.

Iubiți credincioși,

Din puținele date pe care ni le oferă Sfintele Evanghelii, precum și tradiția Bisericii despre Sfânta Fecioară Maria, care a devenit "Maica" lui Iisus Hristos Domnul nostru, reiese că ea s-a bucurat de cinstire și de aleasă prețuire, încă din timpul vieții. De altfel, ea însăși spusese, în convorbirea pe care a avut-o cu Elisabeta, cu puține luni înainte de Nașterea lui Iisus, că "de acum mă vor ferici toate neamurile, că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic" (Luca, 1, 48-49). Și într-adevăr, de la începuturile Bisericii și până azi, ea a fost cinstită de toate neamurile creștine. Ea se bucură de o cinstire mai aleasă decât oricare dintre sfinți, i se acordă supracinstire sau supravenerare, ca uneia care L-a născut pe Hristos Domnul. Sfinții Părinți și marii dascăli ai lumii au preamărit-o prin scrierile lor și au apărat-o, unii dintre marii imnografi i-au alcătuit acatistul și paraclisul, pe care le citim și le le cântăm și azi în cinstea ei, meșteri pricepuți i-au zugrăvit chipul în icoane și în biserici. Se obișnuiește ca ea să fie zugrăvită în bolta altarului, fiind prezentă astfel la fiecare jertfă nesângeroasă care se săvârșește în toate bisericile creștine, în amintirea jertfei sângeroase a Fiului ei. Este înfățișată pe iconostas, cu Pruncul în brațe, în dreptul ușilor împărătești, alături de icoana lui Iisus ca arhiereu și învățător. Icoanele ei împodobesc și sfințesc casele credincioșilor. Multe mame creștine dau fiicelor lor numele de Maria, ca ea să le fie ocrotitoare în cursul vieții. Multe biserici și mănăstiri se zidesc în numele ei. În Transilvania, de pildă, câteva mari mânăstiri ortodoxe au hramul "Adormirea Maicii Domnului" (Sâmbăta de Sus, Râmeț, Rohia, Nicula, Moisei). Toți credincioșii – de la începuturile Bisericii și până azi – au cinstit-o prin cântări și rugăciuni. Încă din primele secole creștine s-au rânduit patru mari sărbători pentru cinstirea ei: Nașterea (8 septembrie), Intrarea în biserică (21 noiembrie), Bunavestire (25 martie) și Adormirea (15 august), ca și postul de două săptămâni premergător praznicului Adormirii.

Dată fiind această supracinstire pe care Biserica a acordat-o Maicii Fiului lui Dumnezeu, este firesc să ne întrebăm: oare noi, cei de azi, trebuie să o cinstim? Firește, răspunsul nu poate fi decât afirmativ, căci, de vreme ce Însuși Dumnezeu a cinstit-o, se înțelege că și noi, ca fii ai lui Dumnezeu, avem datoria să o cinstim. Dragostea noastră față de ea ne întărește și dragostea față de Fiul ei, căci nu poți să iubești pe Hristos fără să n-o iubești și pe aceea care L-a născut. O cinstim și o iubim pentru că în Maica Domnului avem cel mai frumos exemplu de credință, de dragoste față de aproapele, de smerenie, de curăție sufletească și trupească. Ea poate constitui cel mai frumos model de urmat pentru tinere până la căsătorie, exemplu de curățenie sau puritate morală. Poate fi un strălucit exemplu pentru orice mamă, de dăruire până la sacrificiu și de dragoste pentru fiii pe care i-a născut. În același timp, ea poate fi un model de tărie în credință și de răbdare în suferință, atunci când Dumnezeu cheamă prea devreme la El pe fiii sau fiicele unor mame, care, fără ajutorul ei, ar rămâne descumpănite sau descurajate pentru tot restul vieții lor. Ea trebuie să fie un exemplu și pentru femeile în vârstă, care trebuie să se pregătească duhovnicește, din timp, pentru ultimul drum al vieții, pentru întâlnirea cu Părintele ceresc și cu dreptul Judecător, Iisus Hristos. În sfârșit, noi toți, bărbați și femei, tineri și bătrâni, să fim încredințați că ea este cea mai caldă și mai sinceră mijlocitoare pentru noi, oamenii, în fața Părintelui ceresc, Căruia îi cere ajutor și milă pentru tot poporul dreptcredincios. Pe cruce fiind, Mântuitorul a încredințat pe Sfânta Sa Maică ucenicului Său Ioan, prin cuvintele: "Iată mama ta!". Așa să o considerăm și noi, ca pe o mamă duhovnicească a noastră, a tuturor, căreia să-i cerem sprijin și povață în orice clipă a vieții noastre. Să nu lăsăm nici o zi din viața noastră fără să-i adresăm câte o rugăciune: "Ușa milostivirii deschide-o nouă, binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, că tu ești mântuirea neamului creștinesc".

"Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și prea nevinovată și Maica Dumnezeului nostru. Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim". Amin.

PREDICĂ
LA TĂIEREA CAPULUI
SFÂNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL
(29 august)

O bună parte din sărbătorile noastre pun în lumină fapte dureroase din Vechiul Testament ori din istoria Bisericii. Așa este cazul și cu sărbătoarea de azi, care ne aduce aminte de uciderea ultimului și celui mai însemnat dintre proorocii Vechiului Testament, Sfântul Ioan Botezătorul. Viața și mai cu seamă predica lui sunt înfățișate în slujba de la 7 ianuarie, când Biserica Ortodoxă prăznuiește "Soborul Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului". Din relatările Sfinților Evangheliști, mai cu seamă Matei și Luca, aflăm că Sfântul Ioan era fiul preotului Zaharia și al soției sale Elisabeta, care era verișoară cu Sfânta Fecioară Maria. Nașterea sa a fost anunțată preotului Zaharia chiar în templu de același arhanghel Gavriil, care o anunțase și pe Sfânta Fecioară Maria că va naște pe Fiul Celui Preaînalt prin lucrarea Sfântului Duh (cf. Luca 1, 8-38). Pentru că el nu a crezut cele spuse de înger, a rămas mut până la a opta zi după naștere, când i-a pus copilului numele Ioan, așa cum îi ceruse îngerul Domnului.

Din copilărie, Sfântul Ioan s-a retras în pustiul Iudeii, din jurul Iordanului, unde trăia în post și rugăciune. Sfintele Evanghelii menționează că "avea îmbrăcămintea din păr de cămilă și cingătoare de piele împrejurul mijlocului, iar hrana lui erau lăcustele și mierea sălbatică" (Matei 3, 4: Marcu 1, 6). Acolo, el prevestea și venirea lui Iisus, "Cel ce va boteza cu Duh Sfânt și cu foc" și Căruia I se socotea nevrednic "să-I dezlege cureaua încălțămintelor" (Matei 3, 11; Luca 3, 16). Și totuși, el a fost acela pe care Domnul l-a ales ca să-L boteze în apa Iordanului, deși Ioan încearcă să-L oprească, spunându-I: "Eu am trebuință să fiu botezat de Tine" (Matei 3, 14). Dar Iisus a insistat să-L boteze "pentru a împlini toată dreptatea". Cu prilejul botezului, a avut loc cunoscuta Teofanie sau Epifanie, adică descoperirea celor

trei persoane ale Sfintei Treimi, când cerurile s-au deschis, Duhul Sfânt s-a pogorât în chip de porumbel asupra Fiului care se boteza, iar glasul Tatălui s-a auzit zicând: "Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Carele am binevoit" (Matei 3, 16-17; Marcu 1, 10-11; Luca 3, 22).

Botezul lui Ioan era împreunat cu o predică foarte vehementă, cu un profund caracter social, prin care înfiera păcatele vremii lui. În esență, ea se reducea la cunoscuta sa chemare adresată tuturor celor care veneau la el din Ierusalim și împrejurimi: "Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor" (Matei 3, 2). În mod concret, el mai adresa tuturor ascultătorilor și îndemnul: "Cel ce are două haine să dea celui ce nu are, și cel ce are bucate să facă la fel" (Luca 3, 11). În același timp se adresa și unor categorii sociale distincte: vameșilor le cerea "să nu facă mai mult decât le este rânduit" (Luca 3, 13), iar pe ostași îi îndemna: "Să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept, și să fiți mulțumiți cu lefurile voastre" (Luca 3, 14). "Și la multe altele îndemnând, îi binevestea poporului vestea cea bună" (Luca 3, 18).

Mustrări și mai aspre a făcut mai cu seamă lui Irod Antipa, regele sau tetrarhul care a domnit în provinciile Iudeea și Pereea între anii 4 și 39 (fiind el fiul lui Irod cel Mare, cel care a ucis pruncii din Betleem). Decăzut sub raport moral, acesta și-a alungat soția legitimă și trăia în fărădelegi cu Irodiada, căsătorită cu fratele lui, Filip, deși le era nepoată amândurora. Irodiada și-a părăsit soțul, deci pe Filip, împreună cu fiica lor Salomeea și a plecat în palatul lui Irod Antipa. Nimeni n-a avut curajul să înfiereze fapta nelegiuită a regelui, cu excepția Sfântului Ioan Botezătorul, care i-a atras atenția prin cuvintele: "Nu-ți este îngăduit s-o ai pe femeia fratelui tău" (Marcu 6, 18; Matei 14, 3). Din cauza acestui rechizitoriu, după cum ne informează Sfântul Evanghelist Marcu, "Irodiada îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea, fiindcă Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt și-l ocrotea. Și auzindu-l, rămânea îndelung pe gânduri și bucuros îl asculta" (Marcu 6, 19-20). În Evanghelia de la Matei se menționează că Irod, "voind să-l ucidă, s-a temut de mulțime, că-l socotea un prooroc" (Matei 14, 5). Și totuși, datorită intrigilor Irodiadei, Sfântul Ioan a fost, în cele din urmă, arestat și închis în închisoarea din

cetatea Maherus, dincolo de Iordan și Marea Moartă, în provincia Pereea. După un an de temniță, s-a ivit prilejul potrivit pentru Irodiada de a-și pune în aplicare planul diabolic al suprimării lui Ioan. Când își prăznuia Irod ziua de naștere – chiar în cetatea Maherus – Salomeea, fiica Irodiadei, a dansat în fața lui și a tuturor invitaților. Dansul i-a plăcut atât de mult lui Irod, încât, în fața tuturor, i-a făgăduit că îi va da orice îi va cere, oferta mergând "până la jumătate din regatul său" (Matei 14, 6-7; Marcu 6, 21-23). Îndemnată de Irodiada, fata i-a zis: "Vreau să-mi dai, chiar acum, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul" (Marcu 6, 24-25 și Matei 14, 8). Deși regele "s-a întristat", totuși, pentru jurământul făcut în fața comesenilor, n-a putut să-și mai schimbe promisiunea. Drept aceea, a trimis un temnicer, căruia i-a poruncit să-i taie capul în temniță, pe care, aducându-l pe tipsie, l-a dat fetei, iar aceasta, mamei sale (cf. Matei 14, 9-11; Marcu 6, 26-28). "Ucenicii" lui Ioan, auzind de crima oribilă care s-a săvârșit, "i-au luat trupul și l-au înmormântat și s-au dus să-i dea de știre lui Iisus" (Matei 14, 12 și Marcu 6, 29). Nu știm care au fost acei "ucenici"; probabil viitorii apostoli ai Domnului Petru și fratele său Andrei. Ioan Botezătorul avea atunci numai 32 de ani. Nu se știe unde a fost înmormântat trupul, fără cap.

Crima săvârșită de Irod și Irodiada a fost pedepsită de Dumnezeu, căci curând și-au pierdut tronul și au murit în exil, uitați și disprețuiți de toți. Despre Salomeea tradiția spune că a căzut într-un râu înghețat, iar un sloi de gheață i-a retezat capul, deci a avut aceeași moarte pe care o ceruse ea pentru Înaintemergătorul Domnului. Dreptatea divină i-a pregătit moartea pe care o merita.

Potrivit învățăturii noastre de credință, după ce Mântuitorul a murit pe cruce, sufletul Lui s-a pogorât la iad (Efes. 4, 9; I Petru 3, 18-20), de unde a eliberat pe toți drepții Vechiului Testament care muriseră cu credința în venirea Sa, inclusiv pe Sfântul Ioan Botezătorul, vestindu-le biruința Sa asupra păcatului și a morții și ridicându-i la rai.

Potrivit tradiției, capul Sfântului Ioan Botezătorul a fost îngropat chiar de către Irodiada, la palatul din Maherus. Dar una dintre sfintele femei care-L însoțeau pe Mântuitorul, Ioana, soția unui dre-

gător al lui Irod, l-a luat de acolo în taină și l-a îngropat în Ierusalim. Aceasta este socotită ca "prima aflare" a cinstitului cap. S-a transmis această știre printre creștini până în timpul împăratului Constantin cel Mare († 337), când doi călugări l-au dus în orașul Emesa din Siria. Peste mai bine de un veac, în anul 453, episcopul de acolo l-a așezat în biserica în care slujea, unde mulți bolnavi au dobândit tămăduire. Aceasta este considerată ca "a doua aflare a cinstitului cap", ambele fiind prăznuite de Biserică în fiecare an, la 24 februarie. După mai mulți ani, a fost dus cu cinste în Constantinopol, capitala imperiului bizantin. Dar, în timpul luptelor împotriva sfintelor icoane, pentru a-l feri de o eventuală profanare, a fost luat și îngropat într-o localitate situată la hotarul Imperiului bizantin cu Armenia. De acolo, a fost adus la Constantinopol, în timpul patriarhului Ignatie, pe la mijlocul veacului al IX-lea. Aceasta este cea de "a treia și cea din urmă aflare a cinstitului cap", pe care Biserica Ortodoxă o prăznuiește la 25 mai. În vremea cruciadei a patra, în anul 1204, intrând cavalerii apuseni în Constantinopol, au luat o parte din capul Sfântului și l-au dus într-o biserică din Amiens, în nordul Franței.

Iubiți credincioși,

Viața și mai cu seamă sfârșitul Sfântului Ioan Botezătorul au impresionat nu numai pe ucenicii săi, care L-au înștiințat de aceasta și pe Mântuitorul, ci și pe viitorii creștini. Drept aceea, în cinstea lui s-au stabilit cinci sărbători, dintre care trei înscrise în calendar cu litere roșii (7 ianuarie, 24 iunie – ziua nașterii și 29 august – ziua decapitării), toate cu slujbele lor. S-au înălțat numeroase biserici, care îl au drept ocrotitor. În țara noastră e de ajuns să menționăm biserica cu hramul "Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul", ctitorită de Ștefan cel Mare și Sfânt în satul Reuseni, județul Suceava, în amintirea tatălui său, voievodul Bogdan II, căruia i s-a tăiat capul, din dispoziția adversarilor săi politici, în acel loc. Chipul Sfântului Ioan Botezătorul este pictat în toate bisericile, mai ales botezând pe Domnul în Iordan. De regulă, este pictat și pe iconostas, lângă ușa diaconească din partea stângă (miazănoapte). El apare însă și în

tema iconografică numită "Deisis", cu reprezentarea lui Iisus pe tron ca Judecător, încadrat de Sfânta Fecioară Maria și Sfântul Ioan, care se roagă pentru cei păcătoși. Această reprezentare apare mai ales în scena Judecății de apoi. Cinstirea de care se bucură Sfântul Ioan din partea tuturor popoarelor creștine rezultă și din aceea că numele său este dat la botez multor nou-născuți, fie băieți, fie fete (sub forma Ioana).

Drept aceea, iubiți credincioși, să-l cinstim și noi pe Sfântul Ioan, prin postul pe care Biserica l-a rânduit în amintirea lui în ziua de azi, prin participarea la Sfânta Liturghie, prin citirea Acatistului său, prin rugăciunile pe care i le adresăm, ca, la rândul său, să ceară pentru noi har și milă de la Dumnezeu. În vremurile atât de zbuciumate prin care trecem, în decăderea de ordin moral care se întinde pe zi ce trece, glasul lui Ioan Botezătorul trebuie să răsune din nou în lume și să se facă auzit de toți: "Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor". Amin.

PREDICĂ
LA NAȘTEREA MAICII DOMNULUI
(8 septembrie)

Iubiți credincioși,

Cu o săptămână în urmă, deci la 1 septembrie, am început "anul bisericesc", așa cum a fost folosit el de popoarele ortodoxe, secole în șir. Iată că azi avem prima mare sărbătoare din noul an bisericesc, închinată Nașterii Maicii Domnului, numită și Sfânta Marie Mică. Sărbătoarea de azi inaugurează ciclul celor patru mari sărbători închinate ei, fiind urmată de Intrarea în biserică – la 21 noiembrie, Buna-vestire – la 25 martie, încheind cu ziua trecerii ei la Domnul, numită și Sântămăria Mare – la 15 august. Biserica a voit deci să pună în lumină sfințenia Maicii Domnului chiar din primele zile ale anului bisericesc.

Trebuie să precizăm de la bun început că puținele știri pe care le avem despre Nașterea Maicii Domnului, ca și despre copilăria ei, până la binevestirea Nașterii Fiului ei Iisus Hristos, sunt oferite doar de Sfânta Tradiție. Astfel, din tradiție știm că părinții Sfintei Fecioare Maria, cea care va deveni apoi Maica Domnului, se numeau Ioachim și Ana. Au trăit o viață întreagă în Nazaretul Galileii, fiind oameni drepți înaintea lui Dumnezeu, respectați de toți cei care îi cunoșteau, pentru evlavia, cinstea și omenia lor. O singură nenorocire se abătuse asupra casei lor, aceea că nu aveau copii. Este lucru știut că lipsa de copii era considerată în Legea Veche ca o adevărată pedeapsă divină, cei fără copii fiind, într-un fel, chiar desconsiderați de semenii lor. Tot tradiția spune că odată dreptul Ioachim, voind să aducă jertfă la templul din Ierusalim, ea i-a fost refuzată de marele preot tocmai pentru că nu avea copii. Dar cei doi soți, deși ajunși la o vârstă destul de înaintată, când după rânduiala firii nu mai puteau avea copii, nu s-au descurajat nici o clipă, ci, dimpotrivă, s-au rugat lui Dumnezeu cu stăruință și încredere, cerându-I un copil. Se spune că după vizita lui Ioachim la templul din Ierusalim când i s-a refuzat darul de jertfă, el s-a retras în pustie, unde a petrecut 40 de zile în post și rugăciune.

Şi iată că Dumnezeu a ascultat rugăciunea celor doi soţi şi când nimeni nu mai credea că pot deveni părinţi, li s-a născut o fiică, pe care au făgăduit-o lui Dumnezeu încă de la naştere, căreia i-au pus numele Miriam sau Maria.

Ea a adus multă bucurie în casa părinţilor, aşa cum aduce orice copil. După trei ani, ea va fi dusă la templul din Ierusalim, unde rămâne sub îngrijirea unor femei aflate în slujba templului, până la împlinirea vârstei de 15 ani. Atunci a fost dată în grija dreptului Iosif, ruda sa. De acum înainte, viaţa Sfintei Fecioare este cunoscută din paginile Sfintelor Evanghelii, fiind strâns împletită cu a Pruncului Sfânt pe Care L-a născut. Doar pentru perioada următoare Înălţării lui Iisus la cer, recurgem din nou la Sfânta Tradiţie, pentru a reconstitui viaţa Sfintei Fecioare şi sfârşitul ei.

Iubiţi credincioşi,

Sărbătoarea de azi ne oferă un minunat prilej să stăruim asupra unui lucru deosebit de important pentru noi, în dubla calitate pe care o avem, de creştini şi de români: naşterea de copii. În Vechiul Testament, numărul mare de copii era considerat ca o adevărată binecuvântare de la Dumnezeu. Aşa a supravieţuit poporul evreu, în ciuda atâtor adversităţi pe care le-a întâmpinat, în decursul istoriei, de la asiro-babilonieni, de la romani, din partea unor conducători de state medievale sau moderne, culminând cu pierderea atâtor etnici evrei în prima jumătate a veacului al XX-lea. Aşa au supravieţuit şi românii, mai cu seamă în Transilvania, unde alte neamuri au încercat nu o dată să-i deznaţionalizeze şi să-i îndepărteze de credinţa lor ortodoxă. Numeric ei au depăşit întotdeauna toate celelalte neamuri ale Transilvaniei la un loc, reprezentând o forţă pe care nici o putere străină n-a putut să o biruie. Nu se putea concepe, în trecutul neamului nostru, până în vremurile mai apropiate de noi, să existe familii de ţărani români, dar chiar şi de preoţi şi alţi intelectuali, care să nu aibă câte 6-10 şi chiar mai mulţi copii, după o vorbă frecvent folosită altădată: "Câţi va da Dumnezeu". Şi Dumnezeu nu numai că le-a dat copii numeroşi, dar i-a şi ajutat să devină plugari harnici şi iubitori de glie, sau intelectuali care şi-au pus toate cunoştinţele şi forţa lor de muncă în slujba neamului şi a ţării lor.

Dar ce se întâmplă azi? Statisticile prezintă cifre alarmante cu privire la scăderea natalității în toate zonele țării, în multe sate, înfloritoare altădată, nu mai există copii de școală, iar evidențele parohiale arată că numărul deceselor întrece cu mult pe cel al nașterilor. Suntem conștienți cu toții de greutățile prin care trec familiile tinere, prin lipsa locurilor de muncă și lipsă de locuințe, prin nesiguranța zilei de mâine, la care se adaugă nefericitul miraj al Apusului, cu toate păcatele lui, ca și atâtea mijloace prin care un anumit segment al presei și al televiziunii otrăvește în mod inconștient sufletul tineretului nostru.

În fața acestor situații nefericite cu care se confruntă tineretul, trebuie ca noi, credincioșii mai vârstnici, să ne întrebăm care este datoria noastră față de acest tineret dezorientat? În primul rând, să urmărim cu toții – părinții lor trupești, alături de părinții lor sufletești care sunt preoții – să-i aducem la Hristos, la Biserica Sa, la principiile morale nepieritoare ale Evangheliei. Mamele au obligația morală să le atragă atenția fiicelor asupra riscurilor pe care le aduce imoralitatea generalizată de azi, să le ferească de păcat, să le păstreze sufletul și trupul curat până la căsătorie. Iar după ce au făcut acest pas însemnat din viață, tot mamele trebuie să le îndrume cu grijă pe fiicele lor, dar și pe fii, pentru nașterea de prunci, arătându-le ce importanță are aceasta pentru Biserică și, astăzi, poate mai mult ca altădată, pentru neamul nostru. Voim, oare, să ne piară neamul și, odată cu el, istoria, tradițiile și tot ce este românesc? Să ne ferească Dumnezeu! Pe lângă aceste îndemnuri, trebuie să stăruim în rugăciune, ca și drepții Ioachim și Ana. Dacă n-am știut să ne învățăm fiii să se roage și să-i aducem la biserică, să ne rugăm noi, părinții, pentru ei, după cum ne îndeamnă Sfântul Iacob: "rugați-vă unul pentru altul ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea dreptului cea lucrătoare" (Iac. 5, 16). Să-i facem însă și pe cei tineri să se roage, să-și dorească copii, să-i îndrumăm cum să-i crească, pe viitorii lor copii, în frică de Dumnezeu și în paza poruncilor Lui.

Iubiți credincioși și iubiți tineri,

Marele scriitor Victor Hugo a scris o admirabilă poezie în forma unei rugăciuni, în care sublinia rolul deosebit pe care-l au copiii în

viața fiecărei familii: "Doamne, nu mă lăsa nici pe mine, nici pe cei pe care-i iubesc – părinți, frați, prieteni, – scutește-i, Doamne, și pe cei ce mă urăsc, să vadă vara fără frunze, cuibul fără puișori, stupul fără albine și casa fără copilași". Ei sunt primăvara vieții și viitorul neamului nostru.

Mâine îi vom prăznui pe drepții Ioachim și Ana, zi în care sunt trecuți în sinaxar (calendar). Deși erau înaintați în vârstă, totuși, rugăciunile lor pot și trebuie să fie un îndemn și pentru voi, mai ales atunci când doriți un copil. Iar pilda Maicii Domnului, de supunere față de Dumnezeu, Care a aleas-o să-L nască pe însuși Fiul Său, ca și felul în care a vegheat la creșterea Pruncului Iisus, să fie un model de urmat pentru orice tânără și mai cu seamă pentru mamele creștine. Într-o biserică ortodoxă din Chicago, există o icoană a Maicii Domnului care lăcrimează mereu. Oamenii de știință chemați acolo n-au găsit nici o explicație "rațională" pe baze "științifice". Explicația o pot da numai cei care cred cu adevărat în puterea ei și în ajutorul pe care îl poate da fiecăruia prin rugăciune. Maica Domnului din acea biserică lăcrima pentru păcatele noastre, ale acestui "Babilon" contemporan care este lumea de astăzi. Este un semn ceresc care cheamă lumea și mai cu seamă tineretul la o schimbare a vieții și a moravurilor. Deși cei de acolo nu iau aminte la asemenea minuni care se petrec chiar în zilele noastre, sub ochii noștri, să medităm tot noi, credincioșii adevărați ai Sfintei Biserici și cinstitorii Sfintei Fecioare Maria care s-a născut astăzi, la acest model de viață; să-i cerem ajutor prin rugăciune. Să zicem deci, cu inimă smerită: "Nașterea ta, de Dumnezeu Născătoare Fecioară, bucurie a vestit la toată lumea, că din tine a răsărit Soarele dreptății, Hristos Dumnezeul nostru; că dezlegând blestemul, a dat binecuvântare și, stricând moartea, ne-a dăruit nouă viață veșnică" (troparul zilei). Amin.

PREDICĂ
LA ÎNĂLŢAREA SFINTEI CRUCI
(14 septembrie)

Iubiţi credincioşi,

Între sărbătorile împărăteşti, la loc de cinste se numără Înălţarea Sfintei Cruci, prăznuită în fiecare an în ziua de 14 septembrie. În această zi se face amintire de două fapte de seamă din istoria Bisericii creştine, şi anume: aflarea sfintei cruci a Mântuitorului în zilele împăratului Constantin cel Mare şi readucerea ei la Ierusalim, după ce a fost răpită de către perşi, în zilele împăratului bizantin Heraclie.

Împăratul Constantin cel Mare a avut de purtat un război împotriva lui Maxenţiu, care se proclamase împărat la Roma. Istoricul bisericesc Eusebiu de Cezareea relatează cum s-a arătat, în drumul împăratului Constantin spre Roma, în plină zi, semnul crucii pe cer, deasupra soarelui, cu o inscripţie în limba greacă: "Prin aceasta vei învinge". Atât împăratul, cât şi ostaşii lui s-au înspăimântat la vederea crucii, mai ales că la păgâni era socotită semn de nenorocire şi de moarte. În noaptea următoare, i s-a arătat împăratului în vis Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos, cu semnul pe care-l văzuse pe cer, îndemnându-l să folosească crucea drept steag în lupta împotriva duşmanilor săi. Făcând după cum i s-a poruncit de Domnul în vis, împăratul Constantin a ieşit biruitor în lupta cu oştile lui Maxenţiu şi a intrat în triumf în Roma.

Îndată după această întâmplare minunată şi după biruinţa asupra lui Maxenţiu, împăratul Constantin a început să se arate mai îngăduitor faţă de creştini, de cum fuseseră împăraţii dinaintea lui. Toleranţa sa faţă de ei s-a arătat mai cu seamă în anul 313, când a dat, în oraşul Mediolanum din Italia (azi Milano), un edict, adică o lege, prin care religia creştină era permisă în imperiul roman, oprindu-se orice persecuţii împotriva creştinilor.

La scurtă vreme după aceasta, mama împăratului, Elena, a avut un vis, în care Dumnezeu i-a cerut să caute lemnul sfintei cruci pe care fusese răstignit Mântuitorul pe Golgota. Se știe că în anul 119, la porunca împăratului roman Adrian, pe Golgota, deasupra mormântului, s-a construit un templu păgân. Împărăteasa Elena s-a îndreptat deci spre Ierusalim și, la ordinul împăratului, a fost distrus templul păgân, pentru a se afla mormântul și crucea Domnului. Într-adevăr, s-a descoperit mormântul și s-au aflat trei cruci, precum și inscripția pe care, la porunca lui Pilat, se scriseseră cuvintele: "Iisus Nazarineanul împăratul iudeilor", în limbile ebraică, greacă și latină. Aceste trei cruci erau cele pe care fuseseră răstigniți Mântuitorul și cei doi tâlhari. Spre a putea deosebi crucea Mântuitorului de celelalte două, a fost adusă o femeie bolnavă care, la atingerea de una dintre ele, s-a vindecat în chip minunat. S-a cunoscut atunci că numai aceea a putut fi crucea de viață făcătoare pe care a fost răstignit Mântuitorul. Împărăteasa Elena a predat crucea episcopului Macarie al Ierusalimului spre păstrare, iar o mică parte din ea a trimis-o fiului său la Constantinopol, noua capitală a imperiului roman, întemeiată chiar de acest împărat. De acum înainte, a început să se serbeze an de an, în Ierusalim, ziua aflării sfintei cruci. Împăratul Constantin a poruncit ca pe locul unde fusese mormântul Mântuitorului să se ridice o biserică cu hramul Învierii. Ea a fost sfințită de episcopul Macarie al Ierusalimului și de o mulțime de episcopi veniți din alte părți, în ziua de 13 septembrie în anul 335. A doua zi, la 14 septembrie, episcopul Macarie a înălțat sfânta cruce a Mântuitorului pe amvonul noii biserici, spre a fi văzută de mulțimea credincioșilor, adunați pentru prima oară într-un chip atât de sărbătoresc și într-un număr atât de mare. Din această pricină, sărbătoarea a primit denumirea de "Înălțarea Sfintei Cruci" și de atunci ea s-a prăznuit în fiecare an, mai întâi la Ierusalim, iar cu timpul în întreaga Biserică Ortodoxă.

Un alt fapt de seamă legat de crucea Mântuitorului este întoarcerea ei din Persia. În anul 614, oștile împăratului Cosroes al Persiei au ocupat Ierusalimul, omorând un mare număr de creștini și dând foc bisericilor, printre care și celei de care am pomenit. Între prăzile pe care le-au luat cu ei se afla și crucea Mântuitorului. Împotriva lui

Cosroes s-a ridicat atunci împăratul Heraclie al Constantinopolului, care stăpânea atunci și Ierusalimul. Luptele dintre ei au ținut ani de zile, până la moartea lui Cosroes. Fiul și urmașul acestuia la domnie, Siroes, a încheiat pace cu Heraclie, trimițându-i, la sfârșitul anului 628, și lemnul sfintei cruci. Împăratul a adus-o mai întâi la Constantinopol, iar în anul 629 la Ierusalim, încredințând-o patriarhului Zaharia, care păstorea atunci. Ea a fost reașezată, în ziua de 14 septembrie 629, cu cinstea cuvenită, în locul ei în biserica Învierii. De acum înainte, în ziua de 14 septembrie se prăznuiește și întoarcerea crucii de la perși, și reașezarea ei în biserica Învierii, împreună cu prima ei aflare, cea din timpul împăratului Constantin cel Mare.

Mai mulți ierarhi și călugări au compus felurite cântări în cinstea sfintei cruci. Între ei se numără Sfinții Andrei Criteanul, Teofan al Constantinopolului, Cosma al Maiumei, Ioan Damaschin, Iosif Studitul, împăratului Leon și alții.

Iubiți credincioși,

Ziua Înălțării cinstitei și de viață făcătoarei cruci se prăznuiește nu numai cu rugăciune, ci și cu post, întrucât crucea ne aduce totdeauna aminte de patimile și moartea Mântuitorului pentru păcatele noastre. De aceea și noi, creștinii, suntem datori să ne închinăm sfintei cruci și să o cinstim ca pe una prin care ne-a venit izbăvirea din robia păcatului. Să rostim cu toții: "O, de trei ori fericită și preacinstită Cruce, ție ne închinăm și te mărim, veselindu-ne de dumnezeiasca ta înălțare; și ca o pavăză și armă nebiruită, ocrotește și acoperă cu darul tău pe cei ce cântă: bucură-te, cinstită Cruce, păzitoarea creștinilor" (Condacul 1 din Acatistul Sfintei Cruci). Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL MARELE MUCENIC DIMITRIE, IZVORÂTORUL DE MIR
(26 octombrie)

Iubiți credincioși,

Încă din primele veacuri creștine, când ucenicii lui Iisus Hristos erau persecutați de autoritățile de stat romane, moartea mucenicească sau moartea pentru credință a fost considerată ca fiind cea mai înaltă treaptă a desăvârșirii și a sfințeniei. Mulți creștini, în străduaniile lor spre desăvârșire, acceptau cu bucurie prigoane de orice fel, mergând până la jertfa vieții, cu convingerea că această jertfă va fi primită ca un prinos curat de cinstire pentru Iisus Hristos, Domnul și Mântuitorul lumii, Acela care S-a jertfit pentru noi pe cruce. Iar cei rămași după ei, cei care le cunoșteau jertfa, le-au cinstit după cuviință amintirea, considerându-i ca "sfinți" și "casnici ai lui Dumnezeu", le-au venerat "moaștele", au ridicat lăcașuri de închinare pe locul în care erau acestea sau pe locul pătimirii lor. Cu timpul, "cultul" lor s-a extins, în sensul că s-au fixat zile speciale de pomenire a lor, chipul le-a fost pictat pe icoane, pe care credincioșii au început să le venereze, iar numele lor a fost dat și altora, prin taina Sfântului Botez, pentru ca acel "sfânt" să le fie ocrotitor în viață și un model vrednic de urmat.

Între sfinții bineplăcuți lui Dumnezeu, și unul dintre cei mai veneraţi în cultul ortodox, se numără și Sfântul Mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir, ocrotitorul orașului Tesalonic. Se cuvine, dar, să-i cunoaștem viața și mai cu seamă felul în care s-a jertfit pentru Hristos, după cum ne îndeamnă și Sfântul Apostol Pavel care zice: "Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, cei ce v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au săvârșit viața și urmați-le credința" (Evr. 13, 7).

Sfântul Dimitrie a trăit în veacul al III-lea, deci în perioada marilor prigoane împotriva creștinilor. S-a născut în orașul Tesalonic, din nordul Greciei de azi, țară care pe atunci era încorporată în imperiul roman. Făcea parte dintr-o familie nobilă, care se bucura de multă cinste în fața concetățenilor, tatăl său fiind multă vreme guvernatorul orașului. După moartea acestuia, împăratul Maximian (286-305), care domnea alături de marele prigonitor al creștinilor, Dioclețian (284-305), a încredințat conducerea orașului Tesalonic lui Dimitrie. Deși tânăr, și-a împlinit cu cinste această vrednicie pe care i-a încredințat-o împăratul, fiind astfel apreciat și iubit de toți locuitorii orașului. Cu toate că era un dregător al statului roman păgân, familia lui Dimitrie mărturisea în ascuns credința creștină, toți membrii ei fiind botezați în numele Sfintei Treimi. Mai mult decât atât, tânărul guvernator al Tesalonicului "propovăduia pe față dreapta credință și aducea pe mulți la Hristos". Dar despre aceste lucruri a fost informat și împăratul Maximian. Întorcându-se biruitor dintr-un război, împăratul "a poruncit să se facă praznice în fiecare cetate în cinstea zeilor". Ajungând în Tesalonic, împăratul a avut o discuție cu guvernatorul său Dimitrie, cerându-i să abjure de la credința creștină. Pentru că a refuzat să se supună acestui ordin, împăratul l-a înlăturat din funcție și a poruncit să fie aruncat în închisoare.

Întâmplarea a făcut ca împăratul să aibă în jurul său un luptător de neam vandal, cu numele Lie, de o forță neobișnuită, pe care îl punea să lupte în stadioane, mai ales cu creștinii. Aceștia, cu puteri mai puține, slăbiți de suferințele îndurate în închisori, erau ușor învinși de Lie, care îi arunca apoi în sulițe. Dar pe atunci trăia în Tesalonic și un tânăr creștin cu numele Nestor, care, voind să scape cetatea și mai cu seamă pe creștini de acest Lie, s-a dus în ascuns în închisoarea în care zăcea Dimitrie, cerându-i cuvânt de încurajare ca să lupte cu Lie pentru salvarea atâtor oameni nevinovați. Aflând de această dorință a lui Nestor, Dimitrie l-a însemnat pe frunte cu semnul sfintei cruci, zicându-i: "Du-te, și pe Lie vei birui și pe Hristos vei mărturisi". Într-adevăr, a doua zi Nestor a cerut să lupte cu Lie și

rugându-se lui Dumnezeu l-a biruit şi l-a aruncat în vârful sulițelor pregătite în acest scop, spre satisfacția tesalonicenilor.

Împăratul s-a întristat pentru pierderea acestui luptător care îi producea multă plăcere când ucidea atâția oameni nevinovați, văzând că a fost ucis de un tânăr neinițiat în astfel de lupte, cum era Nestor. Dar împăratul a fost informat de oamenii săi că tânărul a lucrat din îndemnul lui Dimitrie. Drept urmare, a poruncit ca fostul său guvernator să fie ucis cu sulița de soldați, ca unul care a îndemnat pe Nestor să-l suprime pe Lie. Şi astfel, în ziua de 26 octombrie din anul 296, Dimitrie a fost ucis din poruncă împărătească, dându-şi sufletul în mâna lui Dumnezeu. În ziua următoare, deci la 27 octombrie 296, din dispoziția aceluiaşi Maximian, i s-a tăiat capul tânărului Nestor, chiar cu sabia împăratului. Din aceste motive, a fost şi el trecut între sfinți, pomenirea lui făcându-se în ziua pătimirii sale. Cât de grăitoare erau cuvintele Sfântului Apostol Iacob din Epistola sa sobornicească: "Fericit bărbatul care rabdă ispita, fiindcă la capătul încercării va primi cununa vieții, pe care Dumnezeu le-a făgăduit-o celor ce-L iubesc" (Iac. 1, 12).

Dimitrie a fost îngropat cu cinste de slujitorul său. După ce împăratul Constantin cel Mare a acordat libertate creştinismului în anul 313, pe locul pătimirii sale, la Tesalonic, s-a ridicat o biserică, astfel păstrată, cu renovări şi adăugiri ulterioare –până în zilele noastre. Cinstitele sale moaşte au fost depuse într-o ladă de argint din această biserică, la care s-au închinat milioane de creştini de atunci şi până azi. Curând, moaştele sale au devenit izvorâtoare de mir şi, prin rugăciunile care se făceau în faţa lor, mulți bolnavi au dobândit vindecare de suferințe. Dimitrie a devenit astfel ocrotitorul spiritual al oraşului Tesalonic. Cu timpul, s-au ridicat alte multe biserici, întru numele şi pomenirea lui, pretutindeni unde s-a răspândit învățătura creştină. La noi în țară, se cunosc biserici cu hramul Sfântului Dimitrie în tot spațiul geografic românesc. Chipul său este zugrăvit în multe biserici şi pe icoane, înfățişat ca tânăr în haine militare. Mulți copii primesc la botez numele său. De peste două secole, noi, credin-

cioșii români, asociem praznicul Sfântului Dimitrie cu acela al Sfântului Dimitrie zis: "cel nou" sau "Basarabov", prăznuit în ziua de 27 octombrie, ale cărui moaște se găsesc în catedrala patriarhală din București, din anul 1774, el fiind considerat ocrotitor spiritual al Capitalei țării noastre.

Iubiți credincioși,

Viața Sfinților Dimitrie și Nestor trebuie să fie o pildă și pentru noi, o pildă de curaj și de dăruire pentru Hristos. Să avem curajul să-L mărturisim în orice împrejurare pe Hristos, să avem tăria morală de a-i chema și pe alții la învățătura Lui, să avem curajul să ne împotrivim dușmanilor de azi ai lui Hristos, așa cum au făcut, în urmă cu 17 veacuri, Sfinții Dimitrie și Nestor. În felul acesta, ne vom dovedi fii vrednici ai Bisericii și următori ai poruncilor lui Hristos Domnul, Căruia I se cuvine mărirea și cinstea, în veci. Amin.

PREDICĂ
LA SFINŢII ARHANGHELI MIHAIL ŞI GAVRIIL
(8 noiembrie)

"Înger de pace, credincios,
îndreptător, păzitor
sufletelor şi trupurilor noastre,
la Domnul să cerem"

Iubiţi credincioşi,

Prin această scurtă ectenie sau rugăciune de cerere rostită de preot sau de diacon, pe care o auzim mereu la Sfânta Liturghie, dar şi la alte slujbe, implorăm binecuvântarea şi ocrotirea lui Dumnezeu, pe drumul vieţii noastre. Ea ne aduce aminte şi de prima rugăciune, versificată –cunoscută sub numele "Îngerelul" – pe care am învăţat-o de la mamele sau bunicile noastre, atunci când începeam să vorbim şi să înţelegem câte puţin din cele ce se petrec în jurul nostru, să înţelegem că avem nevoie de ajutorul cuiva nevăzut din înălţimea cerului.

Biserica Ortodoxă a rânduit, încă de prin secolul V, ca în ziua de 8 noiembrie a fiecărui an să fie cinstiţi Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil, dar în jurul lor Biserica adună şi serbează toată obştea sau întreg "soborul" Sfinţilor Îngeri la un loc. Drept aceea, este firesc să ne întrebăm: ce sunt îngerii şi ce rol au ei în viaţa fiecăruia dintre noi?

Cuvântul "înger" este de origine grecească (anghelos) şi are sensul de vestitor sau trimis; cu alte cuvinte, ei au menirea de a vesti oamenilor voia lui Dumnezeu. După învăţătura Bisericii noastre, "îngerii sunt duhuri, adică fiinţe spirituale, fără trup, nemuritoare, înzestrate cu minte, voinţă şi putere". Ei au fost creaţi de Dumnezeu din nimic, înaintea lumii "văzute", după cum aflăm din primul verset al Sfintei Scripturi: "La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul" (Fac. 1, 1), prin "cer" înţelegând pe cei ce locuiesc acolo, adică pe îngeri. Iar Sfântul Apostol Pavel scria creştinilor din Colose că "întru Hristos au fost zidite toate, cele din ceruri şi de pe pământ, cele

văzute și nevăzute..." (Col. 1, 16). Acest lucru îl mărturisim și noi în primul articol din Simbolul de credință, prin care-L recunoaștem pe Dumnezeu-Tatăl drept "Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute".

La început îngerii au fost făcuți de Dumnezeu buni, strălucind de frumusețe, de înțelepciune și de tot felul de daruri. Dar unii dintre ei, în frunte cu Lucifer, din mândrie, s-au răzvrătit împotriva Ziditorului, voind să fie asemenea Lui. În felul acesta, au căzut din cinstea de care se bucurau, făcându-se demoni. Acest lucru ni-l spune Sfântul Iuda, care scria în Epistola sa: "Iar pe îngerii care nu și-au păzit vrednicia, ci și-au părăsit locașul, i-a pus în pază, sub întuneric, în lanțuri veșnice, spre judecata Zilei celei mari" (Iuda, v. 6). La judecata din urmă, ei vor fi trimiși de Dreptul Judecător în focul cel veșnic care este gătit lor (cf. Matei 25, 41).

După căderea îngerilor răi, Mihail arhanghelul, care a dovedit credință către Stăpânul său, a fost rânduit căpetenie a cetelor fără de trupuri și, luând chip văzut, s-a arătat multora, mai cu seamă în Vechiul Testament. După slujba pe care o îndeplinesc, îngerii buni formează mai multe trepte, căci numărul lor este foarte mare. Sfinții Părinți ai Bisericii numărau nouă cete îngerești, iar un mare teolog din veacul al V-lea, Dionisie Pseudo-Areopagitul, le împarte pe acestea în trei cete sau triade. Prima din ele este veșnic în jurul lui Dumnezeu, în unire nemijlocită cu El și este formată din "Serafimii cei cu câte șase aripi, din Heruvimii cei cu ochi mulți și din Tronurile prea sfinte". A doua triadă este alcătuită din Domnii, Puteri și Stăpâniri, iar cea de a treia este formată din Începătorii, Arhangheli și Îngeri.

Din paginile Sfintei Scripturi, inclusiv ale Vechiului Testament, aflăm multe locuri din care reiese rolul îngerilor în viața oamenilor. De pildă, Dumnezeu îi spune lui Moise: "Iată Eu trimit înaintea ta pe îngerul Meu, ca să te păzească în cale și să te ducă la pământul acela pe care l-am pregătit pentru tine. Ia aminte la tine însuți, să-l asculți și să nu-i fii necredincios, că nu te va ierta, pentru că numele Meu este în el" (Ieș. 23, 20-21). Doi îngeri l-au scăpat de la pieire pe Lot și pe cei din casa lui; un înger l-a încurajat pe proorocul Ilie când era prigonit de regele Ahab; un înger i-a păzit pe cei trei tineri aruncați în cuptorul de foc din Babilon.

În Noul Testament, arhanghelul Gavriil a vestit pe Fecioara Maria că va naște pe Mântuitorul (Luca 1, 26-38), iar pe preotul Zaharia, că el și soția sa Elisabeta vor avea un fiu (Luca 1, 11-20). La Nașterea Domnului, un înger a binevestit păstorilor din jurul Betleemului "bucuria cea mare" că li s-a născut "Mântuitor, care este Hristos Domnul", după care deodată "s-a văzut mulțime de oaste cerească lăudându-L pe Dumnezeu și zicând: Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire" (Luca 2, 9-15). "Îngerul Domnului" s-a arătat dreptului Iosif în vis, zicându-i să "ia pruncul și pe maica Lui" și să fugă în Egipt, iar după moartea lui Irod, același înger i s-a arătat din nou lui Iosif în vis, înștiințându-l că se pot reîntoarce în țara lor (cf. Matei 2, 13-14 și 19-20). După ce Iisus a fost ispitit de diavolul în pustie, "îngerii s-au apropiat de El și-I slujeau" (Matei 4, 11). Înainte de patimile Sale, pe când se găsea în grădina Ghetsimani și se ruga, "un înger din cer I s-a arătat și-L întărea" (Luca 22, 43). După Înviere, "un înger al Domnului, pogorându-se din cer, a prăvălit piatra de la ușă și ședea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca a fulgerului și îmbrăcămintea lui era albă ca zăpada". Și tot el a vestit apoi femeilor mironosițe că Iisus a înviat (Matei 28, 2-7). După tradiția Bisericii, acesta ar fi fost arhanghelul Gavriil. La înălțarea Domnului la cer, au apărut, lângă apostoli, "doi bărbați în haine albe", care îi îmbărbătau (cf. Fapte 1, 10-11).

La începutul propovăduirii Sfinților Apostoli, fiind ei în închisoare la Ierusalim, "un înger al Domnului" i-a eliberat noaptea și i-a trimis la templu ca să binevestească poporului "cuvintele vieții" celei noi (cf. Fapte 1, 19-20). Tot așa și Sfântul Apostol Petru, a fost scos din închisoare în chip minunat de către un înger al Domnului, lucru pe care-l va mărturisi el însuși. (cf. Fapte 12, 11). La dreapta judecată obștească, "Fiul Omului va veni întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu El, (și) atunci va ședea pe tronul slavei Sale" (Matei 25, 31).

Iubiți credincioși,

Îngerii nu sunt prezenți numai în Vechiul Testament, ci și în viața fiecăruia dintre noi. În mod statornic, ei slujesc la apărarea și călăuzirea oamenilor, ei duc rugăciunile noastre la Dumnezeu și îi ocrotesc pe cei drepți. Ne încredințează de aceasta psalmistul când

spune: "Îngerilor Săi va porunci pentru tine, ca să te păzească în toate căile tale" (Ps. 90, 11). Iar Mântuitorul Iisus Hristos ne spune: "Luați seama să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici: că vă spun Eu vouă că *îngerii lor din ceruri* pururea văd fața Tatălui Meu Care este în ceruri" (Matei 18, 10). Iar Sfântul Apostol Pavel scria evreilor că îngerii sunt "duhuri menite să slujească, trimise spre slujire pentru cei ce trebuie să moștenească mântuirea" (Evr. 1, 14).

Potrivit acestor mărturii biblice, Biserica învață că fiecare dintre noi avem câte un înger păzitor, care ne este dat de Dumnezeu de la botez, ca să ne călăuzească pașii în această viață și să ne pregătească pentru viața cea veșnică. Cu alte cuvinte, ei slujesc lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră.

Îngerul nostru păzitor ne ferește de rele prin aceea că ne arată în ce constă răutatea păcatului, ne ajută să ne ridicăm din păcat prin pocăință, ne întărește împotriva ispitelor diavolului, ne îndeamnă spre fapte bune, ne vestește voia lui Dumnezeu în conștiința noastră, învățându-ne ce să facem și de ce să ne ferim.

Cunoscând aceste lucruri despre îngeri, este firesc să ne întrebăm ce îndatoriri avem noi față de ei. Înainte de toate, trebuie *să-i cinstim* ca pe unii care văd pururea fața lui Dumnezeu și sunt slujitorii Săi. Să le dăm ascultare, așa cum îndemna Dumnezeu pe Moise și să ne străduim să fim vrednici de puterea lor și de mijlocirea lor pentru noi în fața tronului ceresc. În cărțile noastre de rugăciuni există și o rugăciune specială "către îngerul păzitor", pe care ar trebui să o rostim în fiecare seară, ea având acest cuprins: "Îngerul lui Hristos, păzitorul meu cel sfânt și acoperitorul sufletului și al trupului meu, iartă-mi toate câte am greșit în ziua de astăzi și de toată vicleșnia vrăjmașului meu celui potrivnic mă izbăvește, ca să nu mânii cu nici un păcat pe Dumnezeul meu; și te roagă pentru mine, păcătosul și nevrednicul rob, ca să mă arăt vrednic bunătății și milei Preasfintei Treimi și Maicii Domnului meu Iisus Hristos și tuturor sfinților". Amin.

PREDICĂ
LA INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI
(21 noiembrie)

Iubiți credincioși,

Între cele patru sărbători mari închinate Maicii Domnului, se numără și cea de azi, așezată în sinaxar, abia de prin secolul al VIII-lea, zi în care ne amintim de aducerea la templul din Ierusalim a copilei de trei ani, Maria. Era un moment de seamă din viața aceleia care avea să devină mai târziu Născătoarea sau Maica Domnului nostru Iisus Hristos.

Pentru a înțelege însemnătatea acestui praznic, sunt de trebuință câteva lămuriri de ordin istoric. Și pentru că în Sfânta Scriptură nu avem nici o știre cu privire la viața Sfintei Fecioare Maria până la nașterea Pruncului Iisus, trebuie să recurgem la cel de al doilea izvor al Revelației, la Sfânta Tradiție, transmisă pe cale orală și apoi fixată în scris. Așadar, potrivit Tradiției, în Nazaretul Galileii trăiau doi soți, înaintați în vârstă, drepții Ioachim și Ana, care, în urma rugăciunilor lor stăruitoare, au dobândit de la Dumnezeu un copil abia la bătrânețe. Bucurie mare a fost în casa acestor oameni drepți că Dumnezeu a ridicat "ocara" ce era asupra Anei, căci sterilitatea era considerată de evrei o pedeapsă de la Dumnezeu. Copila lor a primit numele de Miriam sau Maria, care înseamnă "cea plăcută", "cea aleasă" sau "cea frumoasă".

Se obișnuia, la vechii evrei, ca pruncul întâi-născut să fie închinat la templul din Ierusalim. Urmând acestei tradiții, cei doi fericiți părinți, în semn de mulțumire către Dumnezeu pentru darul neprețuit ce l-au primit, pentru binecuvântarea trimisă casei lor, au hotărât ca, la vremea cuvenită, copila lor să fie închinată lui Dumnezeu. Și astfel, după ce timp de trei ani a crescut sub ocrotirea caldă și duioasă a părinților, cărora le mângâia bătrânețea și le alunga supărările, aceștia s-au lipsit de bucuriile pe care le aduce orice copil într-o casă și s-au îndreptat spre templul lui Solomon din Ierusalim. Se mângâiau, desigur, cu speranța că acolo se va bucura de îngrijire și de o aleasă educație religioasă, ca apoi să devină ea însăși soție și mamă.

Nu se puteau gândi că fiica lor va fi aleasă pentru a da trup omenesc lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Ajunși la Ierusalim, Maria a fost încredințată arhiereului de atunci, Zaharia, de la templul sfânt. Primind pe frageda copilă, sub insuflare dumnezeiască, a intrat cu ea în altarul templului, în "sfânta sfintelor", unde intra, o dată pe an, numai arhiereul.

Maria va crește la templul din Ierusalim până la vârsta de 15 ani. Potrivit relatărilor unui învățat iudeu din veacul I, Iosif Flaviu, în incinta templului se construiseră clădiri cu trei etaje, în care erau amenajate locuințe pentru personalul slujitor de la templu: arhierei, preoți, leviți, dar și locuințe separate pentru femeile văduve care făceau servicii auxiliare și care supravegheau totodată creșterea și educația fecioarelor închinate templului (*Antichități iudaice*, cartea VIII, cap. 33).

În această ambianță, de rugăciune și meditație, a trăit și Fecioara Maria timp de 12 ani. Potrivit tradiției urmate la templu, la împlinirea vârstei de 15 ani fecioarele părăseau templul pentru a se întoarce la familiile lor, în vederea căsătoriei. Dar Fecioara Maria a făcut cunoscut arhiereului și preoților de la templu că părinții ei au făgăduit-o încă de la naștere lui Dumnezeu și că ea însăși dorește să ducă o viață sfântă, în feciorie. Probabil că părinții ei muriseră între timp, căci mai marii templului au hotărât să o încredințeze unei rudenii, bătrânul Iosif din Nazaret, cunoscut ca om drept și temător de Dumnezeu, care trebuia să fie, în fața cunoscuților, un "logodnic", dar mai cu seamă un ocrotitor și sfătuitor.

De acum înainte, viața Sfintei Fecioare Maria este cunoscută, parțial, din paginile Sfintelor Evanghelii. Îngerul Gavriil o vestește că va naște un Prunc, prin lucrarea Sfântului Duh, Care se va chema "Fiul celui prea înalt" și "Fiul lui Dumnezeu" (Luca 1, 32 și 35). Va urma nașterea în Betleemul Iudeii, fuga în Egipt, reîntoarcerea în Nazaretul natal, copilăria Pruncului Sfânt, cu episodul petrecut în templul din Ierusalim, când Iisus avea 12 ani (cf. Luca 2, 49). Este prezentă la nunta din Cana Galileii, va fi fost prezentă la săvârșirea unor minuni ale Mântuitorului și Îi va fi ascultat cuvintele de învățătură. A asistat neputincioasă la patimile, răstignirea și moartea Lui. Deși nu avem știri directe, desigur ea a fost în Ierusalim la Învierea lui Iisus, ca și la Înălțarea Lui la cer și la Pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii.

Tradiția spune că a mai trăit aproximativ 10 ani în casa apostolului Ioan, ucenicul iubit al lui Iisus, după care a trecut la cele veșnice.

Iubiți credincioși,

Praznicul de azi poate fi un izvor de învățăminte și pentru cei de azi, în primul rând pentru credincioasele noastre. Cei doi părinți ai Sfintei Fecioare Maria, Ioachim și Ana, sunt un model pentru toți cei căsătoriți de a dori și de-a avea copii, căci aceasta este datoria principală a fiecărei familii creștine. Iar Sfânta Fecioară a fost și trebuie să rămână un model vrednic de urmat pentru fiecare tânără. Cuvintele Sfântului Apostol Pavel trebuie să fie mereu un îndemn pentru tinerele de azi: "Copiilor, ascultați pe părinții voștri întru toate, căci aceasta este bineplăcut Domnului" (Col. 3, 20). Astăzi, sufletul multor tinere este răvășit în fața atâtor păcate grave la care de multe ori asistăm neputincioși. Ispite de tot felul încearcă să le abată de la adevărurile credinței creștine, dar, mai cu seamă, de la principiile moralei creștine. De aceea, și mamele de azi au o datorie sfântă, ca și Ana, mama Sfintei Fecioare, de a da o creștere aleasă fiicelor lor. Și după cum Sfânta Fecioară a fost ascultătoare față de preoții templului, care erau adevărați părinți adoptivi pentru ea, tot așa au datoria și tinerele de azi de a-și asculta și respecta părinții. Azi mai există doar puține tinere care doresc să fie "închinate" Domnului prin călugărie, așa cum Maria a fost "închinată" templului, potrivit rânduielilor Legii vechi. Marea majoritate a tinerelor de azi rămân în familiile lor, iar părinții sunt datori să le dea o educație aleasă, cu o viață curată, de feciorie, încât la vremea cuvenită să întemeieze o familie, al cărei principal țel trebuie să fie nașterea de copii. Aceasta este "chemarea" pe care Biserica o adresează tinerelor de azi! Viitorul țării depinde de tineret, în primul rând de tinere, care au menirea să ne perpetueze istoria și neamul prin naștere de copii. Ele au în permanență o Maică ocrotitoare în cer, pe Sfânta Fecioară Maria, în fața căreia trebuie să-și plece genunchii, pentru a-i cere ocrotire și ajutor.

Să ne rugăm, dar, Prea Sfintei Fecioare zicând: "Preacurată și binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, Marie, Maica cea bună a Bunului Împărat, revarsă mila Fiului tău și Dumnezeului nostru spre pătimașul meu suflet și, cu rugăciunile tale, mă îndreaptă spre fapte bune; ca cealaltă vreme a vieții mele fără prihană să o trec și prin tine raiul să dobândesc, Fecioară de Dumnezeu Născătoare, ceea ce ești una curată și binecuvântată". Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL IERARH NICOLAE
(6 decembrie)

"Fiţi milostivi, aşa cum şi Tatăl vostru este milostiv" (Luca 6, 36)

Iubiţi credincioşi,

Sfânta noastră Biserică a rânduit în cursul unui an mai multe zile de sărbătoare în care se face fie pomenirea unor fapte din viaţa Mântuitorului – numite sărbători împărăteşti –, fie pomenirea Maicii Domnului sau a unor sfinţi. Între cele mai de seamă sărbători închinate sfinţilor se numără şi cea de azi, închinată Sfântului Ierarh Nicolae din Mira Lichiei.

Sfântul Nicolae s-a născut în anul 270 în oraşul Patara din Lichia (sau Licia), în partea de miazăzi a Asiei Mici. Părinţii săi, ale căror nume se pare că erau Teofan şi Nona, oameni temători de Dumnezeu, au crescut pe fiul lor în duhul învăţăturii şi al evlaviei creştine. De aceea, de mic a cunoscut credinţa creştină, ducând o viaţă aleasă şi bineplăcută lui Dumnezeu. După moartea părinţilor, moştenindu-le averea, Nicolae a început să facă fapte de milostenie, ajutând numeroşi oameni săraci, orfani şi văduve. Este binecunoscută fapta ajutorării a trei fete sărace, al căror tată nu avea banii trebuitori cu care să le înzestreze. Deşi voise ca această faptă să rămână necunoscută –ca şi altele, dealtminteri –, până la urmă a fost descoperit şi astfel a ajuns din ce în ce mai iubit de toţi. Mulţi credincioşi doreau să-l vadă preot şi chiar episcop, dar el le arăta că nu este vrednic de asemenea slujiri.

S-a întâmplat ca în vremea aceea să moară arhiepiscopul din oraşul Mira, din provincia Lichia. Clerul şi credincioşii şi-au îndreptat atunci gândurile către Dumnezeu, rugându-L să le lumineze mintile spre a putea să-şi aleagă un vrednic arhipăstor. În cele din urmă, s-a luat hotărârea să fie ales acela care în ziua rânduită va intra primul în biserică să se roage. Şi a fost voia lui Dumnezeu ca acel prim

închinător să fie Nicolae. Cu toate că el arătase alegătorilor săi că nu se socotește vrednic pentru această slujbă, a fost totuși așezat în scaunul de întâistătător al Bisericii din orașul Mira Lichiei.

Alegerea sa ca arhiepiscop în Mira s-a petrecut tocmai în vremea celor de pe urmă persecuții ale împăraților romani împotriva creștinilor. Astfel, în timpul împăratului Liciniu, la începutul veacului al IV-lea, Sfântul Ierarh Nicolae a fost aruncat în închisoare și supus la chinuri. A fost eliberat, împreună cu alți creștini, din dispoziția împăratului Constantin cel Mare (306-337), și s-a întors în mijlocul păstoriților săi.

După încetarea persecuțiilor, s-au ivit o serie de tulburări în Biserică. Acum a apărut învățătura greșită a lui Arie, care susținea că a doua persoană din Sfânta Treime, adică Dumnezeu-Fiul, n-ar fi de aceeași ființă cu Dumnezeu-Tatăl. Pentru curmarea disputelor și tulburărilor provocate de arianism, împăratul Constantin cel Mare a convocat, în anul 325, în orașul Niceea, primul Sinod ecumenic, adică a toată lumea, la care au luat parte 318 Sfinți Părinți, între care era și Sfântul Ierarh Nicolae. El și-a ridicat glasul, osândind cu tărie învățătura greșită a lui Arie și apărând dreapta credință.

Ca arhipăstor al credincioșilor din Mira, Sfântul Ierarh Nicolae și-a închinat toate ostenelile pentru binele lor, el fiind un adevărat mângâietor al săracilor, părinte al orfanilor și apărător al văduvelor. Cei care i-au scris mai târziu viața, pomenesc de multele sale binefaceri săvârșite ca arhiepiscop. Astfel, în mai multe rânduri, a izbutit să aprovizioneze cu grâu pe locuitorii din Mira, amenințați cu foametea, salvând mii de vieți de la moarte. Tot el a salvat viața a trei tineri osândiți pe nedrept la moarte de către guvernatorul provinciei Lichia.

Pentru viața sa curată și pentru multele sale fapte de milostenie, Dumnezeu a învrednicit pe marele Ierarh Nicolae și cu darul facerii de minuni. Astfel, niște corăbieri surprinși de furtună pe mare au fost salvați datorită unei rugăciuni pe care au făcut-o către el.

Blândul și bunul Ierarh Nicolae a murit într-o zi de 6 decembrie, probabil în anul 340 sau 341. Cinstitele sale moaște au fost învrednicite, de asemenea, de darul facerii de minuni. Din aceste motive, curând după mutarea sa la Domnul, a început să fie venerat sau cinstit ca sfânt. La multă vreme după moartea sa, moaștele i-au fost duse în orașul Bari din Italia, pentru a fi ferite de profanări din partea musulmanilor.

Iubiți credincioși,

Sfântul Nicolae este unul dintre cei mai iubiți sfinți din Biserica Ortodoxă Română. Evlavia și dragostea credincioșilor față de Sfântul Nicolae se arată prin numeroasele biserici care îi sunt închinate, prin pictarea de icoane cu chipul lui sau cu întâmplări din viața sa, prin purtarea numelui său de către unii credincioși, prin unele legende și chiar colinde care amintesc de el. Este popular și în lumea copiilor, căci fiecare dintre ei așteaptă daruri de la acest sfânt sau "Moș Nicolae", în ziua prăznuirii sale, așa cum așteptau și copiii săraci din vremea sa.

El rămâne pentru toți un model de stăruință în credința ortodoxă, de iubire față de Dumnezeu și de semeni, mai ales față de cei în suferință și de copii. În persoana lui s-au înmănuncheat –în chip armonios –toate îndemnurile date de Mântuitorul în cele nouă "Fericiri", cuprinse în Predica de pe munte, pe care le auzim la fiecare Liturghie, iar azi au fost citite și în pericopa evanghelică, după Sfântul Luca. Într-adevăr, Sfântul Ierarh Nicolae a fost sărac cu duhul sau smerit, blând, milostiv, curat cu inima, făcător de pace, prigonit pentru dreptate, a plâns pentru semenii lui, a flămânzit și a însetat după dreptate, a fost ocărât și prigonit din pricina lui Hristos. De aceea, Dumnezeu i-a și hărăzit "plata" cuvenită în ceruri, alături de toți aleșii Săi (cf. Matei 5, 3-12).

Drept aceea, să urmăm și noi pilda luminoasă a vieții lui, dar să ne aducem aminte mai cu seamă de faptele lui. Să nu uităm că în afară de copiii sau nepoții noștri, mai sunt atâția copii ai suferinței, ai azilelor și ai străzii, care așteaptă să vină un "Moș Nicolae" cu darul lui și la ei. Să nu rămânem cu inima împietrită la suferința și așteptările lor! Să urmăm și îndemnul adresat de Sfântul Apostol Pavel în Epistola către creștinii din Colose: "Ca niște sfinți și iubiți aleși ai lui Dumnezeu, îmbrăcați-vă cu simțămintele de îndurare, de bunătate, de smerenie, de blândețe, de îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unul altuia, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; așa cum Hristos v-a iertat vouă, tot astfel și voi. Mai presus de toate acestea, îmbrăcați-vă întru iubire, care este legătura desăvârșirii. Și în inimile voastre să domnească pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați, ca să fiți un singur trup" (Col. 3, 12-15). Amin.

PREDICĂ
LA NAŞTEREA DOMNULUI
(25 decembrie)

Iubiţi credincioşi,

Prin post şi rugăciune, cu slujbele noastre de veacuri, la care se adaugă colindele româneşti tradiţionale, iată că am ajuns din nou să prăznuim Naşterea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos. Sfântul Ioan Gură de Aur – a cărui Liturghie am săvârşit-o şi azi –a numit Naşterea Domnului drept "mama sărbătorilor creştine", căci de acum, de la Naştere, a început, practic, activitatea de mântuire a neamului omenesc prin Hristos Domnul, Cel Născut din Fecioara Maria. În zilele noastre, importanţa acestei sărbători sporeşte, căci se împlinesc două mii de ani de la Naşterea lui Hristos. Auzim din nou cuvintele pe care îngerul Domnului le-a adresat păstorilor din jurul Betleemului, prin care le vestea Naşterea lui Hristos Domnul (cf. Luca 2, 10). Parcă auzim din nou cuvintele Sfântului Apostol Pavel adresate ucenicului său Timotei: "Mare este taina dreptei credinţe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălţat întru slavă" (I Tim. 3, 16).

Să încercăm, dar, să explicăm în ce constă această "mare taină a dreptei credinţe" privitoare la Întruparea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. În articolul al treilea din Simbolul de credinţă mărturisim că Iisus Hristos "S-a pogorât din cer şi S-a întrupat din Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om". Cum s-au petrecut aceste lucruri aflăm mai amănunţit din Sfintele Evanghelii de la Matei şi Luca, în care se relatează Naşterea Domnului din Fecioara Maria.

Din pericopa evanghelică citită la Buna-vestire, deci în urmă cu nouă luni, am reţinut că Dumnezeu a trimis pe îngerul Gavriil în cetatea Nazaretului, la o Fecioară cu numele Maria, care era logodită cu dreptul Iosif, căreia i-a vestit că va naşte un Fiu, al Cărui nume va fi Iisus, iar "Acesta mare va fi şi Fiul Celui Preaînalt se va chema şi Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, şi va

împărăţi peste casa lui Iacob în veci şi împărăţia Lui nu va avea sfârşit" (Luca 1, 32-33). La îngrijorarea Mariei, care-i spune că ea "nu ştie de bărbat", îngerul o încredinţează că "Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul Care Se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema" (Luca 1, 35). Tot aşa i-a grăit îngerul şi dreptului Iosif, logodnicul Fecioarei: "Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria, logodnica ta, fiindcă ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt; ea va naşte Fiu, Căruia tu Îi vei pune numele Iisus, căci El va mântui pe poporul Său din păcatele lor" (Matei 1, 20-21).

Proorociile Vechiului Testament privitoare la Mesia, ca şi cele făcute Fecioarei Maria de către îngerul Gavriil s-au împlinit acum, prin Naşterea Fiului lui Dumnezeu. Venise "plinirea vremii", de care le scria Sfântul Apostol Pavel galatenilor, "când Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său" (Gal. 4, 4), ca să mântuiască lumea.

Dar este bine să cunoaştem şi contextul istoric al Naşterii, să fixăm în istorie acest fapt unic al venirii Fiului lui Dumnezeu pe pământ. Sfântul Evanghelist Luca îşi începe relatarea privitoare la Naştere prin cuvintele: "Iar în zilele acelea a ieşit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere, cea dintâi, s-a făcut pe când Quirinius guverna în Siria. Şi se duceau toţi să se înscrie, fiecare în cetatea sa" (Luca 2, 1-3). Deci este vorba de un recensământ al populaţiei din imperiul roman, efectuat din dispoziţia împăratului Octavian August, care a domnit între anii 27 (29) î.Hr. şi 14 d.Hr. În timpul recensământului, Siria era condusă – în numele împăratului – de guvernatorul Publius Sulpicius Quirinius, el controlând şi Ţara Sfântă, cu provinciile ei, încă din anul 12 î.Hr. Datorită acestui recensământ, Fecioara Maria şi dreptul Iosif au plecat din Nazaretul Galileii, unde locuiau, în oraşelul Betleem, la câţiva kilometri sud de Ierusalim, pentru că se trăgeau de acolo şi fiecare cetăţean era obligat să se înscrie în locul de origine, după cum relatează acelaşi Evanghelist (Luca 1, 4-5). Ajungând în Betleem, "s-au împlinit zilele ca Maria să nască" şi, negăsind locuri de găzduire, L-a născut în condiţii foarte umilitoare, fiind nevoită să-L culce într-o iesle (cf. Luca 2, 16 şi 12).

Sfântul Evanghelist Matei precizează şi el că Naşterea a avut loc în Betleem, "în zilele regelui Irod" (Matei 2, 1). Este vorba de regele Irod, supranumit "cel mare", care a domnit în Iudeea, între anii 37 î.Hr. şi 4 d.Hr., un rege crud, care şi-a ucis chiar şi pe unii membri ai familiei de teamă să nu-i uzurpe tronul. Trebuie să spunem că Naşterea Mântuitorului s-a petrecut chiar spre sfârşitul domniei sale (4 d.Hr.), întrucât învăţatul călugăr dobrogean Dionisie Exiguul († c. 545), cel care a iniţiat aşa numita "eră creştină", cu numărarea anilor de la Hristos, a făcut o greşeală de 4 sau 5 ani, fixând Naşterea în anul 753 de la întemeierea Romei (acesta fiind "calendarul oficial" pe atunci), în loc de 749/748. Cu alte cuvinte, potrivit unor calcule corecte, Iisus Hristos S-a născut cu 4-5 ani (unii cred chiar că în anii 6-7) înainte de ceea ce numim noi "era creştină" sau "anii de la Hristos", (tocmai din cauza greşelii lui Dionisie Exigul).

Cunoscând aceste lucruri, care poate îi interesează pe unii dintre credincioşi, să urmărim ce s-a mai petrecut după Naşterea Mântuitorului. Sfântul Evanghelist Luca relatează, în continuare, "închinarea păstorilor din ţinutul acela", "care stăteau în câmp şi-şi păzeau turma, făcând noaptea de strajă" (Luca 2, 8). Un înger al Domnului le aduce "bucuria" cea mare, "care va fi pentru tot poporul", că în "cetatea lui David", li "S-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul" (Luca 2, 10-11). Şi, dintr-o dată, continuă Evanghelia, laolaltă cu îngerul s-a văzut mulţime de oaste cerească, lăudându-L pe Dumnezeu şi zicând: "Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire" (Luca 2, 13-14). Aşadar, îngerii trimişi de Dumnezeu din cer, sunt primii vestitori ai Naşterii Pruncului Sfânt; ascultându-le îndemnul, păstorii pornesc spre Betleem, unde "au aflat pe Maria şi pe Iosif şi pe Pruncul culcat în iesle" (Luca 2, 16). Apoi, ei au devenit primii oameni care au binevestit Naşterea lui Iisus printre semenii lor, căci "văzându-L, au vestit cuvântul ce li se grăise despre Copilul Acesta. Şi toţi cei ce au auzit se mirau de cele ce le spuneau păstorii" (Luca 2, 17-18).

Au urmat tăierea împrejur, la opt zile după naştere, potrivit ritualului iudaic, când Pruncul Sfânt a primit numele Iisus, aşa cum fusese numit de înger, când I-a adus vestea cea bună Fecioarei Maria (Luca 2, 21), iar la 40 de zile după naştere a fost dus, tot după rânduiala

Legii vechi, la templul sfânt din Ierusalim ca "să fie închinat Domnului" și unde a fost "primit în brațe" de dreptul Simeon, care fusese înștiințat de Duhul Sfânt "că nu va vedea moartea până nu-L va vedea pe Hristos Domnul", și când a rostit cunoscuta rugăciune: "Acum slobozește în pace pe robul Tău, Stăpâne...", dar și de proorocița Ana, în vârstă de 84 de ani, care, de asemenea, mulțumea lui Dumnezeu că a învrednicit-o să vadă pe Iisus (cf. Luca 2, 21-39).

Sfântul Apostol și Evanghelist Matei relatează și venirea unor magi din răsărit, la Betleem, călăuziți de o stea, ca să se închine și ei Pruncului Născut atunci, în care vedeau un trimis al lui Dumnezeu. Din nefericire, regele Irod a fost înștiințat de venirea lor, la Ierusalim. El a convocat pe arhiereii și cărturarii poporului, de la care a aflat că Mesia urma să se nască – potrivit profeției lui Miheia – în Betleem. Drept aceea, Irod a chemat în ascuns și cu vicleșug pe magi, i-a sfătuit să plece la Betleem ca să se închine Pruncului, după care le cerea să-l anunțe ca să meargă să I se închine și el. Magii i-au ascultat îndemnul, steaua călăuzitoare s-a arătat din nou și "a stat deasupra locului unde era Pruncul". Au intrat în casa în care erau acum Pruncul și mama Lui, I s-au închinat și I-au oferit darurile lor: aur, smirnă și tămâie. După această închinare, primesc înștiințare de Sus, prin vis, să nu mai treacă pe la Irod, ci să se întoarcă în țara lor pe o altă cale (cf. Matei 2, 1-12). În același timp, dreptului Iosif i se arată în vis un înger al Domnului, care îi poruncește să ia Pruncul și pe mama Lui și să fugă în Egipt, căci Irod voia să-L omoare. Iosif a făcut întocmai, a plecat în Egipt și a stat acolo, potrivit tradiției, doi ani, deci până la moartea lui Irod, când a fost din nou înștiințat de îngerul Domnului să se reîntoarcă "în pământul lui Israel", și au venit toți trei în orașul Nazaret, din Galileea, în nordul Țării Sfinte (cf. Matei 2, 13-23).

Iubiți credincioși,

Acestea sunt faptele unice în istorie, petrecute acum două mii de ani. Se năștea, în smerenie și aproape în anonimat, Acela Care avea să schimbe cursul istoriei prin învățătura Sa. "Poporul ce stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit", avea să scrie Sfântul Apostol și Evanghelist

Matei, reproducând cuvintele proorocului Isaia (Matei 4, 16; Is. 9, 1). Într-adevăr, prin Naşterea Sa, lumea a putut auzi şi cunoaşte "Lumina cea mare" a Evangheliei Sale, Lumina învăţăturii Sale dumnezeieşti, Lumina faptelor Sale. Iisus Hristos n-a cucerit lumea prin sabie, adică prin războaie, lucru obişnuit în lumea antică, nici prin vreo oarecare propagandă, prin cuvânt sau prin scris, ori prin alte mijloace. A cucerit-o prin cuvântul Său mângâietor, prin predica Lui simplă şi înţeleasă de toţi, prin care chema pe ascultătorii Săi la iubire şi bună înţelegere, prin mila Sa faţă de toţi cei în suferinţă, pe care i-a mângâiat, i-a vindecat şi, când a fost nevoie, i-a înviat din morţi. Iar după 33 de ani de la naştere, S-a jertfit pe Sine Însuşi pentru noi, încât "prin Sângele Său avem noi răscumpărarea şi iertarea păcatelor, după bogăţia harului Său" (Efes. 1, 7). Şi-a ales un număr de 12 Apostoli sau ucenici din care, spre nefericirea lui, unul L-a trădat tocmai în momentele cele mai dramatice ale vieţii Sale; iar aceşti Apostoli –după Înălţarea Sa la cer şi Pogorârea Duhului Sfânt, când s-a întemeiat, în chip văzut, Biserica lui Hristos –au cucerit lumea, în numele Său, tot prin cuvânt, prin faptă, prin jertfa vieţii lor. La rândul lor, Apostolii au adus pe atâţia alţi semeni ai lor, din toate părţile întinsului imperiu roman de atunci, dar şi din afara lui, deci din toată "lumea" cunoscută la vremea aceea; iar dintre cei chemaţi la Hristos de către Sfinţii Apostoli şi de "ucenicii" lor, mulţi şi-au jertfit viaţa pentru Hristos în vremea persecuţiilor împăraţilor romani, împotriva Bisericii. Şi atunci, nu este de mirare că, oferind o asemenea învăţătură sfântă, în centrul căreia stă iubirea de Dumnezeu şi de om, oferind pilde de iubire autentic creştină, duse până la jertfa propriei vieţi pentru Hristos, Biserica Lui a crescut mereu. Ea şi-a extins necontenit misiunea printre "neamuri", adică printre păgâni, nu numai în epoca veche, ci şi în Evul Mediu, în perioada modernă sau chiar contemporană, până în zilele noastre. De două mii de ani, Biserica a făcut o permanentă "misiune", atât "internă", adică printre proprii ei fii duhovniceşti, cât şi "externă", chemând şi pe alţii la Hristos, pe cei care nu cunoscuseră învăţătura Lui. "Cartea cărţilor", adică Biblia sau Sfânta Scriptură –mai cu seamă Noul Testament, –s-a tradus în aproape trei mii de limbi ale pământului, încât mesajul ei a străbătut mereu peste veacuri şi i-a chemat pe mulţi la Hristos, dovedind că El

este "Lumina lumii" (Ioan 8, 12), "Învierea şi Viaţa" (Ioan 11, 25), "Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6), că El are cuvintele "Vieţii veşnice" (Ioan 6, 68).

Iubiţi credincioşi,

Relatând Naşterea Domnului, Sfântul Evanghelist Matei reproduce şi o profeţie mesianică referitoare la acest eveniment, din proorocul Isaia: "Iată Fecioara va avea în pântece şi va naşte Fiu şi-L vor chema cu numele de Emanuel, care se tâlcuieşte: Cu noi este Dumnezeu" (Matei 1, 23; Is. 7, 14). Acelaşi prooroc Isaia scria şi o cântare binecunoscută pe care o folosim şi noi creştinii: "Cu noi este Dumnezeu, înţelegeţi neamuri şi vă plecaţi, căci cu noi este Dumnezeu" (Is. 8, 9). Mult adevăr se cuprinde în aceste puţine cuvinte! Dumnezeu, Cel ce a trimis în lume pe Pruncul Iisus, Fiul Său, a fost mereu "cu noi", în istoria noastră, a credincioşilor români, în viaţa fiecăruia dintre noi. Toţi Îi simţim prezenţa, Îi simţim mâna ocrotitoare pe care Şi-o întinde spre noi şi familiile noastre, toţi am putut constata că, în felurite împrejurări ale vieţii noastre, Dumnezeu a fost cu noi! Dar oare noi am fost întotdeauna cu El şi alături de El, I-am respectat întotdeauna poruncile, am ştiut să-I mulţumim pentru darurile ce ni le-a hărăzit, am ştiut să-L cinstim în casa Lui, care este biserica aceasta zidită de înaintaşii noştri şi întreţinută acum de noi toţi?! Să răspundem fiecare la aceste întrebări aici, în faţa lui Dumnezeu şi a conştiinţei proprii, iar dacă răspunsul la unele dintre ele va fi negativ, să încercăm, măcar de azi înainte, de la acest praznic al bucuriei şi al păcii, de la apropiata aniversare a două mii de ani de la Naşterea Lui, să fim mai buni, mai omenoşi, mai iubitori de semeni, mai buni împlinitori ai preceptelor morale aduse de El în lume. Să-L rugăm ca El să devină "pacea noastră" (Efes. 2, 14), care să înlăture orice gând rău, – de ură, de răzbunare sau de alte asemenea rele –, şi în locul lor să rodească credinţa, nădejdea, iubirea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, facerea de bine, blândeţea, înfrânarea, curăţia (cf. Gal. 5, 22-23).

Naşterea de acum două mii de ani este mereu actuală, este o realitate permanentă: Pruncul Sfânt este şi azi printre noi în Sfânta Euharistie sau Împărtăşanie, la care ne cheamă pe toţi; păstorii sunt

de față în chipul ierarhilor și al preoților care I se închină și care-L slujesc neîncetat și-L vestesc și altora; magii sunt binecredincioșii care vin neîncetat cu darurile sau prinoasele lor: aurul credinței, smirna iubirii și tămâia faptelor bune și a nădejdii, prin care Îl cinstesc pe Iisus, devenit Învățătorul și Părintele veacurilor, iar ieslea în care a fost culcat este reprezentată prin atâtea mărețe catedrale, mânăstiri, biserici – mai somptuoase sau mai sărace – în care Îl cinstim după rânduiala statornicită de aproape două milenii. Dar au existat și mai există încă și atâția Irozi cu gânduri vrăjmașe, care Îl necinstesc prin faptele și prin lucrarea lor potrivnică învățăturii creștine și de multe ori de-a dreptul diavolească; sunt cei care pornesc războaie ucigătoare împotriva unor semeni ai lor.

Drept aceea, în acest ceas al bucuriei pe care ne-a adus-o Nașterea lui Hristos, să-I adresăm și o smerită rugăciune, zicând: "Cel ce în toată vremea și în tot ceasul, în cer și pe pământ, ești închinat și mărit, Hristoase Dumnezeule, îndelung Răbdătorule, mult Milostive și mult Îndurate, Cel Care pe cei drepți iubești și pe cei păcătoși miluiești, Care pe toți chemi la mântuire, pentru făgăduința bunătăților ce vor să fie; Însuți Doamne, primește și rugăciunile noastre în ceasul acesta și îndreptează viața noastră spre poruncile Tale. Sufletele noastre le sfințește, trupurile curățește, cugetele îndreptează, gândurile curățește și ne mântuiește pe noi de tot necazul celor rele și al durerii. Ocrotește-ne pe noi cu sfinții Tăi îngeri, ca, prin mijlocirea lor fiind păziți și povățuiți, să ajungem la unirea credinței și la cunoașterea măririi Tale celei neapropiate, că bine ești cuvântat în vecii vecilor". Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL ARHIDIACON ŞTEFAN
(27 decembrie)

Iertarea

"Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta" (Fapte 7, 60).

Iubiţi credincioşi,

În ziua a treia de Crăciun, Biserica Ortodoxă face pomenirea Sfântului Ştefan, primul diacon şi primul martir creştin. Prăznuirea lui în această zi nu este întâmplătoare, ci, dimpotrivă, este în strânsă legătură cu Naşterea Domnului, căci dacă Hristos, Cel devenit Om prin naştere, aduce în lume învăţătura cea nouă despre iubire şi iertare, Sfântul Ştefan este cel care o aplică pentru prima oară în istorie, prin jertfa propriei sale vieţi.

Prezenţa lui în viaţa Bisericii, la foarte scurt timp după întemeierea ei, este legată de instituirea celei de a treia trepte în ierarhia bisericească, şi anume a diaconilor. Apariţia acestora era, într-un fel, cerută de punerea în practică a unei profeţii, potrivit căreia Mântuitorul a fost trimis "să binevestească săracilor". Datorită acestor cuvinte, ucenicii Domnului aduceau celor săraci, nu numai cuvânt de învăţătură sau hrană sufletească, ci şi hrană trupească, necesară vieţii fiecăruia. Biserica predica astfel nu numai prin cuvânt, ci şi prin faptă, făcând simţită noua învăţătură creştină pentru toţi dezmoşteniţii soartei. Treapta diaconiei apare deci tocmai cu această menire, de a prelua de la Sfinţii Apostoli grija faţă de cei săraci, văduve şi orfani, urmând ca lucrarea lor să se concentreze numai asupra rugăciunii şi propovăduirii cuvântului. Capitolul 6 din cartea "Faptele Apostolilor" – scrisă de Sfântul Evanghelist Luca – relatează pe larg cum a avut loc această schimbare de atribuţii. Adică: iudeii eleniști, deci evreii din afara Ţării Sfinte, din diaspora, au început să cârtească împotriva iudeilor locali, motivând că la împărţirea zilnică a hranei, văduvele lor erau trecute cu vederea. Atunci, cei 12 Apostoli

"au chemat mulţimea ucenicilor", propunându-le să aleagă şapte bărbaţi "plini de Duhul Sfânt şi de înţelepciune", care să fie rânduiţi pentru slujirea la mese. Sfatul a fost acceptat de întreaga adunare şi astfel au ales pe Ştefan, Filip, Prohor, Nicanor, Timon, Parmena şi Nicolae Antiohianul. Toţi şapte au fost aduşi înaintea Sfinţilor Apostoli "care, rugându-se, şi-au pus mâinile peste ei" (Fapte 6, 1-7), adică i-au hirotonit. Aşa a apărut această nouă treaptă ierarhică în Biserică, treapta diaconiei, a slujirii sau a asistenţei sociale.

Urmările acestei prime hirotonii pe care ne-o prezintă Noul Testament s-au văzut imediat, căci Apostolii, concentrându-şi atenţia asupra rugăciunii şi predicii, numărul ucenicilor din Ierusalim a sporit foarte mult, încât şi unii dintre preoţii Legii vechi au aderat la noua credinţă (Fapte 6, 7).

S-a remarcat – după cum era de aşteptat – primul dintre ei, arhidiaconul Ştefan. Potrivit tradiţiei, el era iudeu elenist, deci dintre cei care trăiau printre elini. Unii exegeţi cred că era format în şcoala învăţătului Gamaliil, cel care l-a îndrumat şi pe tânărul Saul, devenit Apostolul Pavel. Autorul cărţii "Faptele Apostolilor" îl prezintă ca fiind "plin de credinţă şi de Duh Sfânt" sau "plin de har sau de putere, făcând minuni şi semne mari în popor" (cf. Fapte 6, 5 şi 8). A avut multe dispute – pe teme de credinţă – cu unii iudei care făceau parte din sinagoga zisă "a libertinilor" –, adică a descendenţilor iudeilor duşi în captivitate la Roma de generalul Pompei în anul 63 î.Hr. şi mai târziu eliberaţi –, la care se adăugau iudei originari din oraşele Cirene şi Alexandria şi din provinciile romane Cilicia şi Asia. Neputând face faţă discuţiilor purtate cu el – datorită superiorităţii spiritului său –, unii dintre aceşti iudei au găsit martori mincinoşi, pe care i-au îndemnat să-l acuze pe Ştefan că ar fi rostit cuvinte nepermise la adresa lui Moise şi chiar a lui Dumnezeu. Cu sprijinul unor bătrâni şi cărturari, a fost dus înaintea Sinedriului, forul de judecată al iudeilor. Se pare că preşedinţia Sinedriului o avea atunci tot Caiafa, cel care-L judecase pe Mântuitorul. Martorii mincinoşi îi aduc acuzele pe care le-am amintit, la care se mai adaugă una, şi anume aceea că ar fi spus că "Iisus Nazarineanul va strica locul acesta şi va schimba datinile pe care ni le-a lăsat nouă Moise" (Fapte 6, 14). Apoi, textul sfânt ne informează că toţi cei prezenţi, privindu-l, "au văzut faţa lui ca o faţă de înger" (Fapte 6, 15).

Intreg capitolul 7 din cartea Faptele Apostolilor (v. 1-56) redă o lungă cuvântare pe care a rostit-o Ștefan în fața Sinedriului. Era, de fapt, o succintă istorie a Vechiului Testament, prin care nu urmărea altceva decât să dovedească celor care-l ascultau că Iisus Hristos Mântuitorul nu este altul decât Mesia Cel așteptat de poporul evreu. S-ar putea spune că această cuvântare este prima apologie a religiei creștine. Senin și demn, el prezintă judecătorilor și acuzatorilor săi momentele principale din istoria acestui popor, începând cu Avraam, părintele neamurilor, și până la marele împărat Solomon; cum Avraam și-a scos neamul din Mesopotamia și l-a dus în Canaanul făgăduit, cum urmașii săi, începând cu familia lui Iacob, au fost robi în Egipt, cum au fost scoși de acolo de Moise, care a prezis și venirea lui Mesia (7, 37), stăruind asupra celor 40 de ani de rătăcire prin pustie, și cum au reintrat în țara lor. După ce-i amintește pe David și Solomon, Sfântul Ștefan pronunță un aspru rechizitoriu la adresa înaintașilor celor de față, asupra celor care au prigonit pe prooroci și au ucis pe cei ce preziceau venirea lui Mesia: "Pururea stați împotriva Duhului Sfânt, precum părinții voștri, așa și voi", zicea Sfântul Ștefan (cf. 7, 51). Apoi, din acuzat devine acuzatorul celor de față, arătându-le cum s-au făcut "vânzători și ucigași" ai Domnului (7, 52).

Desigur că asemenea grave acuzații la adresa înaintașilor și a contemporanilor au produs indignarea celor de față. În momentele de ură crescândă față de el, continuă Sfântul Luca, Ștefan, "fiind plin de Duhul Sfânt și privind la cer, a văzut slava lui Dumnezeu și pe Iisus stând de-a dreapta Lui", după care a zis: "Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu" (7, 55-56). Aceste cuvinte au îndârjit și mai mult pe cei prezenți, încât s-au năpustit asupra lui, l-au scos afară din Ierusalim și au început să-l bată cu pietre, pedeapsă cunoscută în Vechiul Testament. Ca și Mântuitorul pe cruce, arhidiaconul Ștefan n-a acuzat pe nimeni, nu s-a împotrivit sub nici o formă, ci, dimpotrivă, se ruga zicând: "Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta" (7, 59-60). O asemănare perfectă cu vorbele rostite de Iisus pe cruce: "Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac" (Luca 23, 34).

Sfântul Ștefan a fost, deci, victima urii, invidiei și minciunii, păcate de care s-au făcut vinovați acuzatorii și judecătorii săi. În schimb, el era înzestrat cu alese virtuți: credință puternică în Dumnezeu,

dragoste curată față de El însuși și de semeni și nădejde într-o viață nouă dincolo de mormânt, o viață de comuniune cu Hristos. Acestea au fost virtuțile care i-au încununat viața și i-au dat tăria morală necesară în momentele grele prin care a trecut. În focul suferințelor, el își îndreaptă gândurile, cu bucurie negrăită, spre lumina cerească. Iar în clipa supremă, când își dădea duhul, singura lui grijă a fost aceea de a se ruga lui Dumnezeu pentru iertarea ucigașilor săi. Pentru el se rugase stând în picioare, pentru vrăjmași se roagă în genunchi. Credința sa, dusă până la sacrificiul propriei vieți, izvora din iubirea lui profundă față de oameni și față de Dumnezeu, așa cum iradiase și din Acela care a adus-o pe pământ. Și-a încheiat firul vieții pământești prin mărturisirea celei mai înalte virtuți creștine: dragostea față de aproapele, mai corect spus , față de vrăjmași, rugând pe Dumnezeu ca păcatul lor să rămână nepedepsit.

Așa s-a stins din viață cel dintâi dintre diaconi, care devine acum și cel dintâi dintre martiri. Părinții săi, poate inspirați de sus, i-au pus numele grecesc "Stephanos", care înseamnă "încununat", el fiind cel dintâi care a dobândit cununa muceniciei pentru Hristos. Era în anul 36, deci numai la șase ani după Răstignirea, Învierea și Înălțarea Domnului la cer. Cu trecerea timpului, locul în care i-a fost așezat trupul spre veșnică odihnă a fost uitat. Era și firesc, în vremurile acelea de zbucium prin care a trecut Biserica, ea fiind persecutată aproape trei veacuri. Abia în anul 415, în timpul împăratului Teodosie II de la Constantinopol, care stăpânea și Țara Sfântă, trupul său a fost descoperit de un preot cu numele Lucian, într-un sat de lângă Ierusalim, Cafargamala, și dus în Cetatea Sfântă, într-o zi de 26 decembrie. Binecredincioasa soție a împăratului, Evdochia, a dispus să se ridice o biserică pe locul în care au fost așezate cu cinste moaștele sale. Mai târziu, părți din ele au fost duse la Constantinopol și în alte localități.

Iubiți credincioși,

Pilda Sfântului Ștefan în vederea realizării idealului creștin al iubirii și al iertării este edificatoare și pentru noi, cei de azi. La el nu era vorba de o iubire care se revarsă doar asupra celor din familie sau la cei de o simțire, așa cum recomanda Legea veche, ci de o iubire față de toți oamenii, o iubire universală, care s-a extins și asupra vrăjma-

șilor săi. Așa a înțeles Sfântul Ștefan cuvintele Mântuitorului din Predica de pe Munte: "Ați auzit că s-a spus: Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău; dar Eu vă spun: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc" (Matei 5, 43-44).

Potrivit cuvintelor Mântuitorului, iertarea este obligatorie pentru orice creștin. De iertarea pe care o acordăm noi semenilor, depinde iertarea pe care ne-o va da Dumnezeu, căci Mântuitorul zice: "Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri" (Matei 6, 12); "De nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre" (Matei 6, 15), sau: "Iertați și veți fi iertați" (Luca 6, 37), iar Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă: "Așa cum Hristos v-a iertat vouă, așa să iertați și voi" (Col. 3, 13).

Noul Testament ne oferă două modele clasice de iertare a vrăjmașilor: pe Hristos-Omul și pe Sfântul Arhidiacon Ștefan, la care am putea adăuga și pe Sfântul Apostol Pavel care, în epistolele sale, îndeamnă mereu la iertare și împăcare. Istoria primelor veacuri creștine ne oferă multe alte exemple edificatoare în acest sens. Au fost atâția martiri în această perioadă, care, suferind pentru Hristos, s-au rugat pentru prigonitorii lor, așa cum face și Sfântul Arhidiacon Ștefan. Șirul martirilor a continuat, din nefericire, și în Evul Mediu, în epoca modernă și chiar în zilele noastre, când ne-am fi așteptat ca fața lumii să aibă cu totul alt chip. Impresionantul "Memorial al durerii" pe care-l urmărim cu emoție, dar și cu indignare, ne pune în față atâția oameni în vârstă, care au cunoscut infernul închisorilor comuniste ori ghețurile siberiene, cu suferințe care depășesc imaginația unui om normal și care întrec cu mult în cruzime și ură pe persecutorii păgâni ai creștinilor din primele veacuri. Și totuși, acești oameni – bărbați și femei aparținând tuturor categoriilor sociale – declară senini, ca și Sfântul Ștefan, că îi iartă pe prigonitorii lor de acum 40-50 de ani. Îi iartă până și pe aceia dintre ei care, în conștiența lor, declară, tot așa de senini, că nu și-au făcut decât datoria. În fața unor asemenea declarații inconștiente, nu poți decât să spui: Doamne, iartă-i, că nu știu ce-au făcut, iartă-i, că nu știu ce vorbesc! Ne punem cu toții întrebarea: ce trebuie să facem? Putem să iertăm asemenea oameni? Avem chiar datoria să-i iertăm? Răspunsul este ușor de dat: în calitatea noastră de creștini, fără îndoială că tre-

buie să-i iertăm, căci așa ne poruncește Insuși Mântuitorul, lăsând în seama Lui, la dreapta judecată, în fața căreia vom fi chemați cu toții, să hotărască El pedeapsa pe care o merită fiecare! Românul este iertător din fire, iertarea este ceva specific firii lui de creștin, din moși-strămoși. Istoria noastră bimilenară – de români și de creștini – nu este altceva decât o istorie a iertării. Românul a știut să ierte pe toți cei care i-au cotropit țara, pe cei care i-au ucis copiii, ori i-au luat în robie, pe cei care i-au distrus bunurile materiale agonisite cu trudă, cu nădejdea că Dumnezeu îi va face parte și lui, ca și asupritorilor, de-o dreaptă răsplătire sau o dreaptă pedeapsă, după caz.

Iertându-i pe toți cei care ne-au greșit, în trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat, în calitatea pe care o avem, de creștini și de fii ai lui Dumnezeu, în cealaltă postură, de români, avem datoria morală să nu uităm! Să nu uităm mai cu seamă noaptea neagră de o jumătate de veac pe care Dumnezeu ne-a trimis-o tuturor, țării întregi, poate pentru păcatele noastre, pentru îndepărtarea noastră de la poruncile Lui. Să nu uităm nici pe cei care au ucis atâția tineri care, în preajma Crăciunului anului 1989, și-au jertfit viața pentru noi, pentru țara aceasta, pentru viitorul pe care l-am dorit cu toții mai bun, ca acel trecut prea trist să fie înlăturat pentru totdeauna. Fără să uităm trecutul, să fim încredințați însă că numai prin iubire cu adevărat creștinească, numai prin iertare, prin reconciliere, putem să făurim un viitor mai fericit pentru acest neam prea iertător și prea umilit în decursul istoriei sale.

Este ultima zi de sărbătoare din anul acesta. Ne mai despart doar câteva zile de un an nou. În anul care se apropie de sfârșit, Dumnezeu ne-a trimis și bucurii, dar și multe încercări. Să ne rugăm fierbinte celui Atotputernic ca în anul care vine să ne învrednicească de mai multă liniște și pace, de bună înțelegere în casele noastre, în țară și în lumea întreagă. Să-L rugăm să facă să înceteze pretutindeni în lume ura, vrajba și dușmănia, să potolească durerile, să usuce lacrimile, să domolească pornirile vrăjmașilor, să ne îndrepte pașii pe calea virtuților creștine și, mai cu seamă, să ne învrednicească de darul iertării. Să-L rugăm cu credință și cu dragoste să ne dăruiască și nouă pacea și bucuria sufletească de care s-a învrednicit Sfântul Arhidiacon Ștefan, când a rostit cuvintele: "Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu" (Fapte 7, 56). Amin.

III
PREDICI LA SFINŢII ROMÂNI

PREDICĂ
DESPRE SFINŢII MARTIRI DACO-ROMANI

Iubiţi credincioşi,

Predica de azi ar putea surprinde pe unii, pentru că nu o să vorbesc despre sfinţii obişnuiţi din calendarul sau sinaxarul ortodox, ci despre câţiva sfinţi martiri proveniţi din rândul credincioşilor daco-romani, strămoşii noştri. Se ştie că noua învăţătură adusă în lume de Mântuitorul Iisus Hristos a întâmpinat, încă de la început, prigoane sau persecuţii, atât din partea iudeilor (prezentate parţial de Sf. Evanghelist Luca în cartea "Faptele Apostolilor"), cât şi din partea împăraţilor romani. Aceşti împăraţi considerau învăţătura creştină un pericol pentru însăşi existenţa statului roman de atunci, din moment ce propovăduia iubirea universală în locul discriminărilor de ordin social, etnic sau religios, pacea în locul războaielor, monoteismul, adică închinarea la un singur Dumnezeu, creator şi pronietor, în locul politeismului, adică adorarea atâtor zeităţi păgâne. Prigoanele sângeroase împotriva creştinilor au început sub împăratul Nero (54-68) şi au durat, cu oarecari întreruperi, până la începutul secolului al IV-lea, când împăratul Constantin cel Mare (306-337) a acordat şi creştinilor dreptul la existenţă legală în statul roman. Între cei mai cruzi împăraţi persecutori s-au numărat Dio-

cleţian (284-305) şi asociatul său Galeriu, care i-a urmat pentru scurt timp la tron, cei care au dat mai multe edicte împotriva creştinilor, iar, câţiva ani mai târziu, împăratul Liciniu (307-324). Singura acuzaţie care se putea aduce creştinilor era aceea de a fi "ucenici" ai lui Iisus Hristos, ca şi refuzul lor de-a jertfi zeilor, adică idolilor. Pedepsele care se aplicau creştinilor erau dintre cele mai barbare: bătaia cu vergi sau cu pietre, sfâşierea trupului cu gheare de fier sau cu cioburi ascuţite, arderea cu fier înroşit, turnarea de plumb topit pe trup, spânzurarea cu capul în jos, sfărâmarea picioarelor, înecarea, sugrumarea, tăierea capului cu sabia.

În cursul pesecuţiei lui Diocleţian şi a lui Galeriu, şi-au jertfit viaţa pentru Hristos numeroşi creştini proveniţi din lumea greacă şi romană. Dar, pe lângă aceştia, s-au numărat şi mulţi strămoşi ai noştri daco-romani, care locuiau în provinciile romane din dreapta Dunării – deci pe teritoriul de azi al Iugoslaviei şi Bulgariei –, ca şi în provincia Scythia Minor (Sciţia Mică), adică în Dobrogea de azi. Printre acei martiri daco-romani se numărau creştini aparţinând tuturor categoriilor sociale: slujitori ai altarului – episcopi, preoţi, diaconi, citeţi –, funcţionari de stat, ofiţeri şi soldaţi, negustori şi ţărani, bărbaţi şi femei, tineri şi vârstnici.

Din numărul impresionant de mare al martirilor daco-romani vom menţiona doar câteva nume cunoscute, trecute şi în calendarele noastre. De pildă, în ziua de 26 martie din anul 304 au fost judecaţi, în oraşul Sirmium (azi Mitroviţa, lângă Belgrad) şi înecaţi în râul Sava, afluent al Dunării, preotul daco-roman *Montanus* şi soţia sa *Maxima,* care trăiau în oraşul Singidunum (azi Belgrad). Este bine să ştim că acest Montanus este primul preot daco-roman cunoscut cu numele din istoria Bisericii noastre, ca şi preoteasa Maxima, amândoi având nume latineşti.

Câteva zile mai târziu, la 6 şi 9 aprilie 304, în acelaşi oraş Sirmium au îndurat moarte martirică tânărul episcop *Irineu* – căruia i s-a tăiat capul cu sabia – şi diaconul *Dimitrie,* străpuns cu sulița. Tot în Sirmium şi-a dat viaţa pentru Hristos o tânără cu numele *Anastasia,* în ziua de 22 decembrie a aceluiaşi an.

Sub împăratul Liciniu au fost martirizați în Singidunum, diaconul *Ermil* și temnicerul *Stratonic,* pe care cel dintâi l-a adus la Hristos pe când se găsea în închisoare. Ei au fost martirizați într-o zi de 13 ianuarie, când sunt prăznuiți de Biserică. Un sclav cu numele *Lupus* s-a jertfit pentru Hristos în orașul Novae (azi Svištov, în Bulgaria), fiind tăiat cu sabia în ziua de 23 august, anul 304.

În orașul Durostorum (azi Silistra, în Bulgaria), pe atunci în provincia Moesia Inferior, au pătimit mai mulți soldați, între care: *Pasicrat* și *Valentin,* decapitați în ziua de 28 aprilie 298, *Iuliu Veteranul,* la 27 mai 298, *Marcian* și *Nicandru,* decapitați într-o zi de 8 iunie. Tot într-o zi de 28 aprilie – probabil în anul 304 – au primit cununa muceniciei trei țărani din satul învecinat Ozovia (Ozobia): *Maxim, Cvintilian* și *Dadas* (Dada, nume dacic). Mult mai târziu, și tot în Durostorum, a fost martirizat tânărul ostaș *Emilian,* în ziua de 18 iulie 362, pentru că a distrus idolii dintr-un templu, redeschis atunci din ordinul împăratului Iulian Apostatul, cel care încercase o refacere a păgânismului.

În Dobrogea de azi – fosta provincie romană Scythia Minor –, au primit cununile muceniciei alți mulți creștini. Dintre ei, pomenim pe preotul *Epictet* și pe ucenicul său, tânărul *Astion,* în cetatea Halmyris (lângă brațul Sfântul Gheorghe al Dunării), prăznuiți la 8 iulie, *frații Argeu, Narcis* și *Marcelin* din Tomis (Constanța de azi), decapitați într-o zi de 2 ianuarie, în timpul împăratului Liciniu, *Chiril, Chindeas* și *Tasius* din Axiopolis (lângă Cernavoda de azi), prăznuiți la 28 aprilie, un *Dasius,* prăznuit la 20 noiembrie, *Macrobiu* și *Gordian* și alții.

În localitatea Niculițel (jud. Tulcea) au fost descoperite moaștele a șase martiri, dintre care patru sunt cunoscuți cu numele: *Zoticos, Atalos, Kamasis* și *Filipos.* Ei au fost martirizați fie în cursul persecuției lui Dioclețian, fie în cea a lui Liciniu, probabil în cetatea Noviodunum (azi orașul Isaccea). Moaștele lor au fost așezate pentru a fi cinstite de credincioși în biserica mănăstirii Cocoș, din apropiere, fiind prăznuiți în fiecare an la 4 iunie.

Așadar, strămoșii noștri daco-romani au dat Bisericii un număr foarte mare de martiri, mulți dintre ei rămași necunoscuți. Curajul

lor în faţa morţii a impresionat pe contemporanii lor, încât unii dintre păgâni veneau acum la Hristos. De aceea Tertulian, unul dintre scriitorii creştini din veacurile primare, scria că sângele creştinilor martirizaţi era o adevărată "sămânţă" pentru înmulţirea numărului celor ce doreau să fie botezaţi.

Împărtăşind bucuria de a fi şi noi urmaşi ai acestor martiri dacoromani, să-i cinstim după cuviinţă în zilele rânduite de Biserică pentru pomenirea lor, să-i rugăm să ceară şi ei lui Dumnezeu milă şi har peste noi, peste ţara şi neamul nostru. Să-i preamărim prin cântare de laudă, zicând: "Mucenicii Tăi, Doamne, întru nevoinţele lor, cununile nestricăciunii au luat de la Tine, Dumnezeul nostru. Că având tăria Ta, pe chinuitori au surpat, zdrobit-au şi ale dracilor neputincioase îndrăzniri. Pentru rugăciunile lor, mântuieşte sufletele noastre". (Troparul glasului 4, la mai mulţi mucenici). Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL IERARH ANTIM IVIREANUL, MITROPOLITUL ŢĂRII ROMÂNEŞTI
(27 septembrie)

Iubiţi credincioşi,

Între noii martiri canonizaţi de Biserica Ortodoxă Română se numără şi un ierarh străin de neam, dar care a trăit şi a păstorit în Ţara Românească, mitropolitul Antim Ivireanul. Pentru că azi facem prăznuirea lui, se cuvine să-i cercetăm pe scurt viaţa şi lucrarea duhovnicească şi culturală pe care a desfăşurat-o între români.

Era originar din Iviria sau Georgia de azi, născut în jurul anului 1650, în familia evlavioşilor creştini Ioan şi Maria, primind din botez numele de Andrei. Pentru că ţara lui era adeseori cotropită de turci, a fost luat în robie şi dus la Istanbul (fostul Constantinopol creştin). Nu ştim când şi în ce împrejurări a fost eliberat din robie, trăind apoi în preajma Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, unde a învăţat mai multe limbi şi s-a călugărit sub numele de Antim.

În jurul anului 1690, evlaviosul domn Constantin Brâncoveanu l-a adus în Ţara Românească, unde a învăţat meşteşugul tiparului. În curând, a ajuns conducătorul tipografiei domneşti din Bucureşti şi a fost hirotonit preot-ieromonah. Sub îndrumarea lui au apărut mai multe cărţi de slujbă –fie la Bucureşti, fie în noua tipografie pe care a întemeiat-o el însuşi la mânăstirea Snagov – în limba română, dar şi în limbile greacă, slavonă şi arabă, pentru credincioşii ortodocşi din Peninsula Balcanică şi Orientul Apropiat, care vorbeau aceste limbi.

Datorită muncii rodnice pe care a desfăşurat-o în folosul ţării sale adoptive, în anul 1705 a fost ales episcop al Râmnicului, în Oltenia. De îndată a întemeiat acolo o tipografie, în care au apărut felurite cărţi, cele mai multe în limba română, între care *Liturghierul* şi *Molitvelnicul,* cărţile liturgice cele mai folosite de un preot. Trebuie să spunem că acum a început munca grea de traducere a unor cărţi de slujbă în româneşte. Deşi era străin de neam şi a învăţat limba

română după ce a fost adus la București, Antim a izbutit să dea cea mai frumoasă traducere a cărților liturgice în românește, încât majoritatea rugăciunilor și cântărilor liturgice pe care le auzim și azi la altar sau la strană, sunt tălmăcirile lui. Cu alte cuvinte, el este *adevăratul creator al limbii liturgice românești.*

După trei ani de rodnică lucrare la Râmnic, a fost ales mitropolit al Țării Românești, fiind înscăunat în prima Duminică din Postul Paștilor, zisă a Ortodoxiei, din anul 1708, în prezența patriarhilor din Alexandria și Ierusalim. În noua sa slujire, n-a cruțat nici o osteneală pentru luminarea credincioșilor săi, dovedind că este înzestrat cu alese însușiri de păstor, predicator, cărturar și patriot. A continuat să tipărească noi cărți de slujbă, cele mai multe dintre ele fiind în românește. Numărul total al cărților tipărite de el, sau cu binecuvântarea lui, se ridică la peste 60.

El însuși a scris câteva broșuri pentru îndrumarea preoțimii. În manuscris i-au rămas 35 de predici, cunoscute sub numele de *Didahii,* precum și o lucrare de artă, intitulată *Chipurile Vechiului și Noului Testament,* cu peste cinci sute de portrete ale unor personaje biblice.

Vrednicul de pomenire mitropolitul Antim este ctitorul mănăstirii cu hramul "Toți Sfinții" din București, cunoscută azi sub numele de Mănăstirea Antim. Pe seama acesteia, a întocmit un "Așezământ", care nu era altceva decât un testament, cu prevederi precise pentru ajutorarea copiilor săraci, dornici să învețe carte, a oamenilor și fetelor sărace, a străinilor.

Trebuie să mai spunem că mitropolitul Antim s-a îngrijit îndeaproape și de românii transilvăneni aflați sub stăpânire străină. A tipărit cărți pentru arabii ortodocși din Patriarhia Antiohiei, pentru slavii din Balcani (sârbi și bulgari), ca și pentru greci, toți aflați sub stăpânire turcească. Pentru conaționalii săi a trimis un meșter tipograf la Tbilisi, care a tipărit mai multe cărți în limba georgiană.

După înlăturarea din scaun și uciderea binefăcătorului său Constantin Brâncoveanu, în 1714, pentru bătrânul mitropolit au început zile grele. Pentru că încercase o apropiere de Rusia ortodoxă, în speranța înlăturării opresiunii turcești, în toamna anului 1716, primul domn fanariot din Țara Românească l-a înlăturat din scaun și l-a arestat. A fost osândit să fie închis pe viață în mănăstirea

Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai (azi în nordul Egiptului). Dar n-a mai ajuns să ispășească această pedepasă, pentru că ostașii turci care îl duceau spre locul de surghiun l-au ucis, aruncându-i trupul în râul Tungia, în apropiere de orașul Adrianopol (în Turcia europeană de azi).

Iubiți credincioși,

Antim Ivireanul și-a pus toate cunoștințele și întreaga sa pricepere în slujba Bisericii și a credincioșilor români, care l-au primit cu atâta dragoste. Și-a slujit noua patrie ca tipograf, autor de lucrări originale, traducător al cărților de slujbă în românește, predicator, păstor de suflete, ctitor de lăcașuri sfinte și sprijinitor al tuturor ortodocșilor aflați sub stăpâniri străine, încât el a devenit una dintre cele mai luminoase figuri de ierarh din trecutul Bisericii noastre. Acestea au fost motivele pentru care Sfântul Sinod al Bisericii noastre l-a trecut în rândul sfinților, în iunie 1992, urmând ca pomenirea lui să se facă la 27 septembrie, zi în care se crede că a fost ucis.

Să ne rugăm și noi acestui nou martir al credinței ortodoxe zicând: "Sfinte Părinte Ierarhe Antim, cu vrednicie ai rânduit păstori și învățători turmei tale și cu înțelepciune dumnezeiască ai revărsat râurile sfintelor tale cuvinte. Viața ți-ai pus-o pentru păstoriții tăi și cununa muceniciei ai dobândit de la Hristos Dumnezeu. Pe Acesta roagă-L să dăruiască pace și mare milă celor ce săvârșesc sfântă pomenirea ta". Amin.

PREDICĂ
LA CUVIOASA PARASCHEVA DE LA IAŞI, OCROTITOAREA MOLDOVEI
(14 octombrie)

Iubiţi credincioşi,

În fiecare an, la 14 octombrie, Biserica Ortodoxă de pretutindeni prăznuieşte pe Cuvioasa Maică Parascheva. În chip deosebit ea este cinstită în Moldova, întrucât de peste 350 de ani moaştele ei se găsesc la Iaşi. Este cunoscută în popor şi sub numele de "Sfânta Vineri" sau "Vinerea Mare". Se cuvine, aşadar, ca noi, credincioşii români, mai ales cei din Moldova, să-i cunoaştem viaţa şi nevoinţele duhovniceşti, precum şi împrejurările în care cinstitele sale moaşte au fost aduse în Moldova.

Această cuvioasă Parascheva a trăit în prima jumătate a veacului al XI-lea, fiind născută în localitatea Epivat (azi Boiados din Turcia), pe ţărmul Mării Marmara, în apropiere de Constantinopol (azi Istanbul), pe atunci capitala Imperiului bizantin. Părinţii ei erau oameni de neam bun şi credincioşi, cu râvnă spre cele sfinte. Un frate al ei, după ce a învăţat carte, s-a călugărit şi, fiind apreciat de cârmuitorii de atunci ai Bisericii, precum şi de credincioşi, a ajuns să fie ales episcop.

Parascheva şi-a petrecut anii copilăriei în casa părinţilor, sub ocrotirea acestora. Se spune că pe când avea zece ani, a auzit citindu-se într-o biserică cuvintele Mântuitorului: "Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie" (Marcu 8, 34). Aceste cuvinte au impresionat-o atât de mult, încât şi-a împărţit toate hainele săracilor. Acelaşi lucru l-a făcut şi în alte împrejurări, fără să ţină seama de mustrările părinţilor ei.

După trecerea câtorva ani, şi-a părăsit părinţii şi "frumuseţea acestei lumi" şi s-a retras "în adâncul pustiei". S-a oprit mai întâi la Constantinopol, unde a ascultat cuvinte de învăţătură de la călugări şi călugăriţe cu aleasă viaţă duhovnicească. Urmând sfatul acestora, a părăsit capitala Imperiului, plecând la mănăstirea din Heracleea

Pontului, unde a rămas cinci ani. De acolo a plecat spre Țara Sfântă, cu dorința de a-și petrece restul vieții în locurile pe care le-a străbătut Mântuitorul Iisus Hristos cu Sfinții Săi Apostoli. După ce a văzut Ierusalimul, s-a așezat într-o mănăstire de călugărițe din pustiul Iordanului, unde s-a nevoit cu postul și cu rugăciunea întocmai ca Sfântul Ioan Botezătorul, ca Maria Egipteanca sau ca atâția alți ostenitori spre cele duhovnicești.

Într-o noapte, însă, pe când avea 25 de ani, un înger i-a spus în vis să se reîntoarcă în locurile natale. Învățatul mitropolit Varlaam al Moldovei scria în *Cazania* sa, tipărită la Iași în 1643, că îngerul i-a grăit: "Să lași pustia și la moșia ta să te întorci, că acolo ți se cade să lași trupul pământului și să treci din această lume către Dumnezeu, pe Care L-ai iubit". Și atunci – continuă mitropolitul – "fără de voie, lăsă pustia și se întoarse în lume și veni la Țarigrad (= Constantinopol). Și mereu în biserica Precistei ce este în biserica Vlaherna și către icoana Sfinției sale căzu și cu lacrimi se ruga așa și zicea: N-am altă nădejde, n-am alt acoperământ. Tu-mi fii îndreptătoare, tu-mi fii folositoare... Că până am umblat în pustie pe tine te-am avut ajutor, iar acum, dacă m-am întors în lume, îndreptează-mă până la sfârșitul vieții mele, că altă nădejde nu am".

Din Constantinopol, Parascheva s-a îndreptat spre Epivat, localitatea în care văzuse lumina zilei, fără să spună cuiva cine este și de unde a venit. Acolo a mai trăit puțină vreme în post și rugăciune, după care, împăcată cu sine, cu oamenii și cu Dumnezeu, a trecut la cele veșnice. A fost îngropată ca o străină, nimeni neștiind cine era.

Dar Dumnezeu, voind să o proslăvească, a descoperit în chip minunat cine era acea străină. Se spune că un marinar a murit pe o corabie, iar trupul i-a fost aruncat în mare. Valurile l-au dus însă la țărm, iar un sihastru care trăia acolo, a rugat pe niște creștini să-l îngroape după rânduiala creștinească. Săpând deci o groapă, au aflat trupul cuvioasei Parascheva, neputrezit și plin de mireasmă. Cu toate acestea, au pus alături de ea și trupul corăbierului. Dar în noaptea următoare, unuia dintre creștinii, care au săpat groapa, i s-a arătat în vis o împărăteasă șezând pe un scaun luminat, înconjurată de îngeri, iar unul dintre ei îl mustra pentru că n-a scos din groapă trupul Cuvioasei. Iar împărăteasa pe care o văzuse în vis –care nu era alta

decât Cuvioasa Parascheva – i-a poruncit să dezgroape degrabă trupul ei şi să-l aşeze undeva la loc de cinste. În aceeaşi noapte, o credincioasă a avut aceeaşi vedenie.

Credincioşii de acolo, auzind de visul celor doi, au înţeles că este un semn dumnezeiesc, drept care au luat trupul Cuvioasei din mormânt şi l-au aşezat în biserica cu hramul Sfinţii Apostoli din Epivat. Îndată au avut loc vindecări minunate, în urma rugăciunilor care se făceau lângă cinstitele sale moaşte. Dreptcredincioşii creştini din Epivat au zidit o biserică, chiar pe locul în care au trăit părinţii ei şi unde văzuse ea însăşi lumina zilei.

Cinstitele sale moaşte, după ce au fost descoperite prin arătare dumnezeiască, au stat în biserica Sfinţii Apostoli din Epivat vreo două sute de ani, săvârşindu-se multe semne şi minuni în jurul lor. Vestea despre acestea s-a răspândit în toată Peninsula Balcanică şi în Asia Mică, încât mulţi credincioşi greci, bulgari şi vlahi din acele locuri se îndreptau spre Epivat, ca să se închine la cinstitele ei moaşte şi să-i ceară să mijlocească pentru ei în faţa tronului ceresc.

Schimbările politice care au avut loc în secolele următoare au făcut ca moaştele Cuvioasei Parascheva să fie mutate în mai multe locuri. În prima jumătate a secolului al XIII-lea, pe când Constantinopolul a fost cucerit de cavaleri apuseni, care au creat un "imperiu latin", ele au fost duse la Târnovo, capitala unui imperiu româno-bulgar, unde se crease şi un scaun patriarhal. Acolo au fost aşezate în biserica "Maica Domnului", unde au rămas mai bine de un veac şi jumătate. Se pare că acum i s-a alcătuit slujba, iar patriarhul Eftimie i-a scris viaţa şi nevoinţele duhovniceşti. Dar în 1393, turcii au distrus imperiul româno-bulgar de la Târnovo şi mulţi creştini au fost luaţi în robie. Atunci moaştele Cuvioasei au fost duse la Belgrad, în Serbia. Acolo au rămas până în anul 1521, când turcii au cucerit şi acest oraş, ca de altfel întreaga ţară sârbească. În asemenea împrejurări, patriarhul ecumenic din Constantinopol a cerut sultanului ca să-i permită să strămute cinstitele moaşte de la Belgrad la Constantinopol. În drum spre marele oraş, întemeiat de Sfântul împărat Constantin, dar acum capitala statului turcesc, cu numele Istanbul, cinstitele moaşte ale Cuvioasei Parascheva au fost expuse din loc în loc, pentru a fi văzute şi sărutate de credincioşii din Peninsula Balcanică, aflaţi acum

cu toţii sub stăpânire turcească. Au fost aşezate, pe rând, în mai multe biserici din Constantinopol, după cum îngăduiau autorităţile turceşti.

După 120 de ani, deci în 1641, ele au cunoscut ultima strămutare, de data aceasta pe pământ românesc. Pentru că evlaviosul domnitor Vasile Lupu al Moldovei a plătit toate datoriile Patriarhiei ecumenice, cârmuitorul ei de atunci, patriarhul Partenie I, împreună cu membrii Sinodului său, au hotărât să-i ofere, drept recunoştinţă, moaştele Cuvioasei Parascheva. Racla cu cinstitele ei moaşte a fost transportată cu o corabie pe Marea Neagră, fiind însoţită de trei mitropoliţi greci. Prin Galaţi au ajuns la Iaşi, unde au fost întâmpinate de Vasile Vodă Lupu şi membrii familiei domneşti, de mitropolitul Varlaam şi episcopii săi, de cler şi credincioşi. În ziua de 13 iunie 1641, cinstitele moaşte au fost aşezate în minunata biserică a mănăstirii "Sfinţii Trei Ierarhi" din Iaşi, ctitoria domnitorului, unde au rămas până spre sfârşitul secolului al XIX-lea, când au fost mutate, provizoriu, în paraclisul mănăstirii. După câţiva ani, în 1888, un foc izbucnit de la o lumânare a distrus multe obiecte din paraclisul respectiv, cu excepţia cinstitelor moaşte, care au rămas neatinse. De atunci, ele au fost mutate în noua catedrală din Iaşi, sfinţită cu puţin timp înainte. Aici se găsesc şi astăzi, fiind cinstite de obştea dreptcredincioşilor moldoveni, care o consideră o adevărată ocrotitoare a Moldovei.

Iubiţi credincioşi,

Trebuie să spunem că această Cuvioasă Parascheva a fost cinstită în Biserica românească înainte chiar de a-i fi aduse moaştele la Iaşi. De pildă, pe la sfârşitul veacului al XIV-lea exista o biserică zidită în cinstea sa la Răşinari, lângă Sibiu, iar la începutul veacului al XV-lea aflăm de existenţa unei biserici cu hramul"Sfânta Vineri" la Roman. De atunci şi până azi, multe alte biserici din Moldova sau din alte părţi ale pământului românesc au acelaşi hram. Chipul ei, sau scene din viaţa ei, sunt zugrăvite în diferite biserici româneşti. Numele ei este purtat, de la botez, de credincioase ale Bisericii noastre. Dreptcredincioşii români de pretutindeni o cinstesc prin participarea lor la slujba din 14 octombrie a fiecărui an, iar cei din Iaşi şi împrejurimi, prin închinarea în faţa sfintelor sale moaşte. Să facem şi noi la fel, chiar dacă nu putem fi la Iaşi, cerându-i ocrotire şi ajutor în toate zilele vieţii noastre. Amin.

PREDICĂ
LA CUVIOŞII MĂRTURISITORI VISARION ŞI SOFRONIE, MUCENICUL OPREA ŞI PREOŢII MĂRTURISITORI MOISE MĂCINIC DIN SIBIEL ŞI IOAN DIN GALEŞ

(21 octombrie)

Iubiţi credincioşi,

Biserica noastră prăznuieşte astăzi cinci mucenici ai Ortodoxiei din Ardeal: doi călugări, doi preoţi de mir şi un credincios ţăran.

Pentru a înţelege mai bine vredniciile lor, este bine să cunoaştem şi condiţiile politico-sociale ale vremii lor. Se ştie că spre sfârşitul veacului al XVII-lea, Transilvania românească a intrat în stăpânirea Imperiului austriac condus de Habsburgii catolici, rămânând în această situaţie, până în anul 1918. Îndată după instaurarea regimului habsburgic, a început o luptă dârză din partea autorităţilor şi a călugărilor iezuiţi catolici de a-i atrage pe românii ortodocşi la unirea cu Biserica Romei. Dar poporul dreptcredincios, în frunte cu preoţii şi călugării de atunci, s-a ridicat cu bărbăţie întru apărarea legii strămoşeşti. În cursul luptei inegale pe care poporul a purtat-o cu autorităţile, au căzut jertfă numeroşi preoţi, călugări şi credincioşi care au suferit moartea (uneori prin spânzurătoare), închisoarea, uneori pe viaţă, bătăi şi schingiuiri, amenzi, izgonirea din satele lor, răpirea bisericilor parohiale, incendierea sau distrugerea cu tunurile a schiturilor şi mănăstirilor ortodoxe şi multe altele. Între cei care au suferit mai mult se numără şi cei cinci sfinţi mărturisitori prăznuiţi astăzi.

Visarion Sarai era un călugăr originar dintr-o familie de "vlahi" din Bosnia, călugărit în mănăstirea Sfântul Sava de lângă Ierusalim. În anul 1744 a venit în Transilvania, predicând împotriva uniaţiei în zeci de sate de pe Valea Mureşului. În apropiere de Sibiu, a fost are-

stat, aruncat în mai multe închisori, sfârșindu-și viața în fioroasa temniță de la Kufstein, din Austria, pe versantul nordic al Munților Alpi.

Sofronie era fiu de preot din satul Cioara, județul Alba, numit din botez Stan; a fost el însuși preot în satul natal, iar după ce a rămas văduv, s-a călugărit în mânăstirea Cozia. Reîntors acasă, a ridicat un schit cu o școală, în pădurile din apropierea satului său, întărind pe credincioși în dreapta credință. Revoltat de faptul că autoritățile i-au distrus schitul în mod abuziv, s-a ridicat la luptă împotriva uniației, îndemnând pe credincioși să alunge preoții uniți. Aproape doi ani de zile (1759-1761) a condus cu stăruință această luptă, convocând adunări de preoți și credincioși, încât acțiunea lui s-a transformat curând într-o răscoală cu caracter național, social și religios, care a cuprins aproape toată Transilvania. Autoritățile de stat din Viena au trimis aici trupe care au reprimat orice rezistență românească ortodoxă. Cuviosul Sofronie s-a refugiat în Țara Românească unde și-a sfârșit zilele.

Mucenicul *Oprea Miclăuș* era originar din Săliștea Sibiului. A fost trimis de trei ori la Viena, de credincioșii din "Mărginimea Sibiului", pentru ca să ceară împărătesei Maria Tereza libertate deplină pentru credința ortodoxă. După cea de a treia solie, în 1752, a fost arestat și aruncat în închisoarea de la Kufstein. În 1784, după mai bine de 30 de ani, soția sa, Stana, solicita noului împărat Iosif al II-lea eliberarea lui, măcar acum la bătrânețe. Nu s-a mai aflat nimic despre el, semn că murise acolo, jertfindu-și viața în închisoare ca sfânt-mărturisitor pentru dreapta credință.

Aceștia au fost canonizați în anul 1955 la Alba Iulia. În anul 1992, Sfântul Sinod a mai trecut în calendarul sfinteniei creștine doi preoți ardeleni care au trăit și luptat pentru Ortodoxie în aceleași împrejurări. Primul este preotul *Moise Măcinic* din Sibiel, căruia însuși poporul i-a acordat atributul "de măcinic", adică "mucenic-martir". A fost arestat odată cu Oprea la Viena, întrucât fusese și el în acea delegație la împărătească. Și-a sfârșit zilele în aceeași închisoare de la Kufstein, ca mărturisitor al dreptei credințe.

Alt preot, *Ioan* din satul Galeș, din aceeași regiune, a fost arestat în 1756, închis la Sibiu, Deva, Graz și apoi la Kufstein. Trăia încă la

Kufstein în anul 1780, deci după 24 de ani de temniță. Desigur, și-a sfârșit zilele tot între zidurile acelei închisori.

Iată dar că și din rândul poporului român s-au ridicat mucenici și mărturisitori ai dreptei credințe, căci, după cuvântul Sfântului Apostol Petru, "în orice neam, cel ce se teme de Domnul și face dreptate este primit de El" (Fapte 10, 35). Prin lupta lor și prin jertfa vieții lor, acești mărturisitori, și mulți alții împreună cu ei, au devenit "concetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu" (Efes. 2, 19). Biserica românească din Transilvania a avut parte de multe suferințe, dar și de biruințe. A biruit pentru că a fost îndrumată mereu de Întemeietorul și Capul ei nevăzut, Domnul nostru Iisus Hristos; a biruit pentru că a avut preoți, călugări și credincioși vrednici, care au preferat să-și piardă viața, decât să-și părăsească credința ortodoxă, lăsată ca sfântă moștenire de înaintașii lor.

Viața Sfinților prăznuiți astăzi este un izvor neprețuit de învățăminte pentru desăvârșirea vieții noastre duhovnicești și pentru o trăire autentic creștină în lumina învățăturilor evanghelice. Dragostea lor față de Biserică și neamul lor să ne slujească și nouă, celor de azi, drept pildă de dragoste față de Dumnezeu și față de semenii noștri, pildă de atașament față de credința ortodoxă strămoșească, pildă de alipire și devotament față de poporul din care facem parte. Să urmăm îndemnul Sfântului Apostol Pavel care ne cere să privim "cu luare aminte" la pilda vieții lor și la felul "cum și-au sfârșit viața" și să le urmăm credința (cf. Evr., 13, 7). Amin.

PREDICA
LA SFÂNTUL DIMITRIE CEL NOU BASARABOV, OCROTITORUL ORAŞULUI BUCUREŞTI
(27 octombrie)

Iubiţi credincioşi,

Unul dintre reprezentanţii de seamă ai vieţii creştine, odrăslit de fraţii noştri români care trăiesc în sudul Dunării, a fost Sfântul Dimitrie zis "cel nou" sau "Basarabov", ale cărui moaşte se găsesc azi în catedrala patriarhală din Bucureşti. A trăit în veacul al XIII-lea, deci în timpul "imperiului" de la Târnovo, întemeiat de români şi de bulgari, sub conducerea fraţilor Petru şi Asan. S-a născut în satul Basarabov, aşezat pe râul Lom, un afluent al Dunării, în apropierea oraşului Russe. Părinţii lui erau oameni săraci, care nu l-au putut da la învăţătură; de aceea, de mic a fost nevoit să-şi câştige el însuşi cele necesare traiului. Ani în şir a păscut vitele şi oile ţăranilor din sat, pe colinele din preajma Dunării şi prin văile înverzite ale râului Lom. Viaţa în mijlocul naturii a oferit tânărului păstor prilejul de a admira mereu frumuseţile firii celei văzute, ajutându-l să iubească şi mai mult pe Făcătorul lumii văzute şi nevăzute. În duminici şi sărbători lua parte, alături de părinţi şi ceilalţi credincioşi, la slujbele săvârşite în biserica satului, putând astfel să asculte învăţăturile de viaţă îndrumătoare ale Mântuitorului Iisus Hristos, ale Sfinţilor Săi Apostoli şi ale Sfinţilor Părinţi. Atmosfera de viaţă autentic creştină din familie, ca şi învăţăturile pe care le auzea la biserică, l-au făcut să fie blând şi milostiv cu toţi semenii. Postea şi se ruga mereu, aşa cum se cuvine unui adevărat creştin. Se îngrijea mult de săraci, cărora le împărţea o parte din hrana pe care o primea de la consătenii săi, pentru paza vitelor.

Cunoscând pe unii călugări din mănăstirile din apropiere, a aflat de viaţa îmbunătăţită pe care o duceau aceştia, departe de lume şi de grijile ei. Pe măsură ce creştea cu vârsta şi cu înţelepciunea, s-a trezit în el dorul după viaţa monahală, deşi practicase şi până atunci, poate

fără să-şi dea seama, cele trei "sfaturi" cerute oricărui călugăr: sfinţenia vieţii (fecioria), smerenia (ascultarea) şi sărăcia. Drept aceea, într-una din zile, a părăsit lumea, cu toate ale ei, şi "luându-şi crucea", a intrat într-o mănăstire din apropiere. S-a aşezat într-o peşteră, săpată în stâncă pe malul râului Lom. Acolo a petrecut ani în şir în post aspru, înfrânare şi rugăciune, izolat cu totul de lume şi chiar de ceilalţi monahi. Nu se ştie câţi ani a trăit în această peşteră şi nici cum îşi agonisea cele necesare traiului, după cum nu se ştie nici data trecerii sale la cele veşnice. De un lucru putem fi siguri: că el a fost în permanenţă o pildă vie de aleasă viaţă creştină pentru ceilalţi călugări şi pentru obştea cea mare a credincioşilor.

Se spune că, pe când şi-a simţit sfârşitul aproape, a venit pe malul Lomului şi s-a aşezat între două lespezi de piatră ca într-un scriu. Şi astfel şi-a încredinţat sufletul lui Dumnezeu, fiind înconjurat în chip nevăzut doar de sfinţii îngeri.

Mulţi ani nimeni n-a ştiut de trecerea la cele veşnice a lui Dimitrie. Dar în urma unor ploi torenţiale, au căzut în apa Lomului şi cele două lespezi de piatră în care era adăpostit trupul Cuviosului pustnic. Acesta a fost acoperit de nisip şi de prundiş, rămânând iarăşi o bucată de vreme neştiut de nimeni în albia râului Lom. Moaştele n-au fost însă atinse de putreziciune, pentru ca apoi să fie scoase la lumină, în chip minunat, prin lucrare dumnezeiască. Într-o noapte, Cuviosul Dimitrie s-a arătat în vis unei tinere care suferea de o boală grea, căreia i-a spus că, dacă părinţii ei îl vor scoate din apă, va fi vindecată de boală. Tânăra a povestit părinţilor visul ei şi împreună cu aceştia şi cu alţi credincioşi din sat s-au îndreptat spre locul pe care însuşi Cuviosul i-l arătase în vis. De fapt, acolo se şi arăta adeseori o lumină mai presus de fire. Şi, căutând cu stăruinţă, au aflat cinstitul trup al Cuviosului Dimitrie întreg şi neputrezit. Binecredincioşii creştini din satul Basarabov, împreună cu preoţii lor, au dus cinstitele moaşte în biserica satului. Tânăra bolnavă, atingându-se de ele, şi-a recăpătat de îndată sănătatea.

Vestea despre aflarea cinstitelor sale moaşte s-a răspândit îndată, atât în localităţile din sudul Dunării, cât şi în cele din nordul ei. Numeroşi credincioşi de pe ambele maluri se îndreptau spre satul Basarabov pentru a se închina cinstitelor moaşte şi a cere marelui

sfânt ajutor şi mijlocire în faţa Părintelui ceresc. Dumnezeu l-a ales tocmai pe acest Dimitrie, smerit păstor şi apoi pustnic, neluat în seamă de nimeni, ca el să fie cunoscut apoi de toţi şi să-i ceară ajutor şi ocrotire în necazuri. S-a învrednicit şi el de aceeaşi cinstire, ca şi păstorul Amos, care a ajuns prooroc, ca şi David, care din păstor a ajuns rege în Israel, ca şi păstorii din jurul Betleemului care au aflat de naşterea dumnezeiescului Prunc şi au venit să I se închine. Tradiţia spune că unul dintre domnii Ţării Româneşti a ridicat în satul Basarabov o biserică nouă, în care au fost aşezate moaştele Sfântului Dimitrie cel Nou, spre a fi cinstite de credincioşii care se îndreptau mereu spre satul în care sfântul văzuse lumina zilei.

Moaştele noului sfânt al lui Hristos au rămas acolo aproape cinci secole. Între anii 1768-1774 a avut loc un război nimicitor între ruşi şi turci, purtat şi pe pământ românesc, dar şi în sudul Dunării, pe teritoriul fostului stat bulgar, desfiinţat de turci încă de la sfârşitul veacului al XIV-lea. Generalul rus Petru Saltâcov a ajuns cu oştile sale în satul Basarabov. Pentru ca cinstitele moaşte să nu fie profanate de ostaşii turci musulmani, generalul a poruncit ca ele să fie duse în Rusia. Ajungând cortegiul cu racla la Bucureşti, un negustor bogat cu numele Hagi Dimitrie, se pare un aromân, precum şi mitropolitul Grigorie II al Ţării Româneşti, au rugat pe generalul rus să lase cinstitele moaşte ale Sfântului Dimitrie cel Nou poporului român şi Mitropoliei ţării, ca o mângâiere pentru multele pagube materiale şi suferinţe îndurate de români în cursul acelui război, mai ales că sfântul era "vlah" de neam. Ascultându-le dorinţa, moaştele au fost aşezate cu mare cinste în catedrala mitropolitană din Bucureşti, în iulie 1774. Mâna dreaptă a Sfântului a fost trimisă, totuşi, la Kiev, unde se crede că se păstrează şi astăzi.

În felul acesta, Sfântul Dimitrie cel Nou sau Basarabov a devenit ocrotitorul Bucureştiului şi al întregii Ţări Româneşti. Multe suferinţe şi felurite boli au fost vindecate în urma rugăciunilor stăruitoare, în faţa cinstitelor moaşte ale Sfântului Dimitrie. În vreme de secetă s-au făcut cu ele procesiuni pentru ploaie. An de an, zeci de mii de credincioşi din Capitala ţării noastre sunt prezenţi la slujba pomenirii sale, care se face în ziua de 27 octombrie. Ţinând seama

de cinstirea deosebită de care se bucură Sfântul Dimitrie cel Nou, mai ales în București, în 1950 Sfântul Sinod a hotărât generalizarea cultului său în toată Biserica Ortodoxă Română. Această hotărâre s-a transpus în faptă, în cadrul unor impresionante festivități bisericești, la 27 octombrie 1955, în prezența multor ierarhi români și străini și a numeroși preoți, călugări și binecredincioși creștini din București și din alte localități din țară.

De atunci, evlavia credincioșilor români față de acest Sfânt odrăslit din neamul nostru a sporit și mai mult. Chipul său este zugrăvit în icoane, dar și în biserici, iar slujba și Acatistul lui au fost tipărite în mai multe rânduri.

Să ne rugăm și noi Sfântului Dimitrie cel Nou să ne fie ocrotitor în necazuri, izbăvitor de boli și alte suferințe, mângâietor în întristare și grabnic ascultător, când ne rugăm cu stăruință ca să fie mijlocitor al nostru către Hristos Domnul. Să încercăm să fim și noi blânzi și smeriți cu inima, milostivi, iertători și plini de dragoste față de aproapele, așa cum a fost el însuși. Amin.

PREDICĂ
LA CUVIOSUL PAISIE DE LA NEAMȚ
(15 noiembrie)

Iubiți credincioși,

În ceata cuvioșilor călugări care, datorită vieții lor îmbunătățite, s-au învrednicit de darul sfințeniei, se numără și un străin care a trăit ani îndelungați alături de români, întocmai ca mitropolitul Antim Ivireanul al Țării Românești. Este cuviosul arhimandrit *Paisie de la Neamț*, a cărui pomenire o facem astăzi, alături de trei mucenici care au fost uciși la începutul veacului al IV-lea, sub împăratul Dioclețian.

Acest Paisie era ucrainean de neam, născut în anul 1722, în orașul Poltava, în familia unui preot care slujea la catedrala acelui oraș. Rămas orfan de tată la numai patru ani, a fost crescut de mama sa și de fratele său mai mare, preot la aceeași biserică. A învățat carte la școala parohială de acolo, apoi la vestita Academie din Kiev, întemeiată de un român, mitropolitul Petru Movilă. Nu a făcut acolo decât patru clase – din 12 – după care, la 18 ani, a părăsit școala, intrând într-o mănăstire pe malul Niprului, tot în Ucraina, aflată pe atunci în stăpânirea Poloniei catolice. În anul următor, a fost tuns rasofor, primind numele de Platon, potrivit pravilei călugărești. Din pricina propagandei catolice de acolo, a trebuit să se reîntoarcă la Kiev, unde a intrat în cunoscuta mănăstire Lavra Pecerska. Cuprins de râvnă spre o și mai aleasă viață duhovnicească, la 20 de ani s-a îndreptat spre țările românești, pline de mănăstiri și schituri ctitorite și sprijinite de domni, boieri și călugări. A trăit vreo patru ani în schiturile Dălhăuți, Trăisteni, Poiana Mărului și Cârnu, situate la întorsura Carpaților, sub munte. Acolo a cunoscut mulți părinți cu viață aleasă – între care și Vasile de la Poiana Mărului – care au contribuit la formarea lui duhovnicească. După patru ani, s-a îndreptat spre Muntele Athos, în nordul Greciei, cel mai de seamă centru monahal ortodox, supranumit "Grădina Maicii Domnului". Din nefericire, mănăstirile de acolo erau controlate, atunci, de autoritățile turcești cotropitoare, care puneau impozite foarte mari asupra lor, încât

multe dintre ele erau într-o stare de degradare şi fără un număr corespunzător de călugări. Tânărul rasofor nu s-a descurajat, ci s-a aşezat în mănăstirea rusească Sfântul Pantelimon, unde a şi fost călugărit curând, primind un nume nou, cel de Paisie.

Monahul Paisie începe să fie cunoscut şi de alţi călugări, datorită strădaniilor sale de-a ajunge pe o cât mai înaltă treaptă a desăvârşirii sale, încât în jurul lui s-au strâns o seamă de "ucenici". Datorită acestui lucru, fraţii l-au rugat să primească hirotonia întru preot (ieromonah), pentru ca să poată îndruma cu şi mai mult folos obştea sa monahală.

Curând au ridicat cu toţii un schit nou, cu hramul Sfântul Prooroc Ilie, cu biserică şi 15 chilii. După o vreme, sporind şi mai mult numărul fraţilor şi nefiind chilii îndeajuns pentru toţi, Paisie cu întreaga sa obşte, formată din 64 de fraţi, au părăsit Sfântul Munte şi s-au îndreptat spre ţările româneşti în care existau atâtea mănăstiri şi schituri ctitorite de evlavioşii noştri domnitori. Acest lucru s-a petrecut în anul 1763. Au stat o vreme în mănăstirea Vărzăreşti (între Focşani şi Râmnicu Sărat), apoi, cu sprijinul binevoitor al mitropolitului Gavriil Callimachi al Moldovei, "stareţul" Paisie, cu toţi ucenicii săi au primit mănăstirea Dragomirna, de lângă Suceava. De îndată a început acolo o viaţă nouă, de muncă şi de rugăciune, atrăgând mulţi călugări moldoveni, ardeleni, ucraineni şi ruşi.

Stareţul Paisie a dat şi un fel de "îndreptar" sau "aşezământ" pentru vieţuitorii mănăstirii, în 28 de puncte sau articole, cu felurite însemnări privitoare la viaţa monahală. S-a început şi o intensă muncă de traducere a unor scrieri ale Sfinţilor Părinţi şi scriitori bisericeşti în româneşte şi slavo-rusă (pentru ucraineni şi ruşi). Această frumoasă lucrare duhovnicească şi culturală de la Dragomirna s-a încheiat în anul 1775, când partea de nord a Moldovei (Bucovina) a fost ocupată de austrieci. Stareţul, cu aproape toţi vieţuitorii, s-au aşezat în mănăstirea Secu, în părţile Neamţului. S-au introdus şi aici rânduielile noi de viaţă recomandate de stareţ, s-au făcut noi traduceri de cărţi în cele două limbi amintite şi s-au zidit chilii pentru adăpostirea tuturor călugărilor şi fraţilor. După patru ani, la recomandarea domnitorului ţării, părintelui Paisie i s-a încredinţat şi cârmuirea mănăstirii Neamţ, unde s-a mutat cu o parte din obştea de la Secu.

El a readus la viață vechea ctitorie a lui Petru Mușat, Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare, prin frumoasa lucrare duhovnicească și culturală pe care a îndrumat-o. Numărul vieţuitorilor era în jur de șapte sute, din neamuri diferite: români din toate zonele locuite de ei, inclusiv din Transilvania, ruși, ucraineni, bielorusi, greci, bulgari, sârbi și chiar evrei trecuți la Ortodoxie. S-au făcut noi traduceri din Sfinții Părinți și scriitori bisericești, multe realizate de însuși starețul Paisie. O traducere a cărții Filocalia, în slavo-rusă, făcută de el, s-a tipărit tocmai la Petersburg. În felul acesta, datorită străduințelor starețului Paisie, mănăstirea Neamț, a devenit cel mai însemnat centru de cultură teologico-ascetică din țările românești. Dar duhul înnoitor de viață monahală, pe care l-a introdus starețul Paisie în mănăstirile pe care le-a condus, a înrâurit și viața monahală din alte mănăstiri românești, cum au fost cele de la Cernica și Căldărușani, lângă București, dar și unele din Rusia: Valaam și Soloveț în nord, altele din Petersburg, Moscova și Kiev sau din sudul țării, în Caucaz.

Starețul Paisie s-a săvârșit din viață la 15 noiembrie 1794, plâns de întreaga obște a mănăstirilor Secu și Neamț, de călugării și călugărițele mănăstirilor din jur, precum și de credincioșii din satele învecinate, care l-au cunoscut și i-au ascultat cuvintele de învățătură. Rânduielile sale de aleasă viață duhovnicească s-au menținut vreme îndelungată în mănăstirile cârmuite de el, dar și în altele, dând naștere unei adevărate renașteri spirituale și culturale, pe care teologii au numit-o "mișcarea paisiană".

Iubiți credincioși,

Toți cei care au cercetat viața și nevoințele duhovnicești ale starețului Paisie l-au socotit ca un adevărat "sfânt-cuvios". Drept aceea, în 1988 Biserica Ortodoxă Rusă a hotărât ca el să fie trecut în ceata sfinților. Patru ani mai târziu, a făcut același lucru și Biserica Ortodoxă Română. Ziua mutării sale la Domnul, 15 noiembrie, a fost fixată ca zi de prăznuire în fiecare an.

Să-l cinstim și noi, credincioșii români, căci, deși era de alt neam, Paisie a trăit și a lucrat pentru sporul duhovnicesc al călugărilor și credincioșilor români, mai bine de 30 de ani. Să cerem acestui luminător și îndrumător al călugărilor români să se roage lui Dumnezeu pentru noi și pentru a noastră mântuire. Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL GRIGORIE DECAPOLITUL
DE LA MĂNĂSTIREA BISTRIŢA-VÂLCEA
(20 noiembrie)

Iubiţi credincioşi,

Printre cele mai însemnate şi mai frumoase aşezări monahale din ţara noastră se numără şi mănăstirea Bistriţa din judeţul Vâlcea, ctitorită la sfârşitul veacului al XV-lea de patru fraţi boieri din familia Craioveştilor. Încă de atunci, importanţa mănăstirii a crescut datorită faptului că aici au fost aduse din Serbia moaştele unui sfânt, cu numele Grigorie Decapolitul, care au rămas acolo până astăzi. De aceea, este bine să cunoaştem viaţa şi nevoinţele acestui sfânt, ale cărui moaşte se găsesc în ţara noastră şi care este considerat un adevărat ocrotitor al bisericilor şi credincioşilor din Oltenia.

Din mărturiile unor contemporani cu el, Grigorie s-a născut în oraşul Irinupolis în sud-estul Asiei Mici (azi în Turcia), în provincia Decapole, de unde îi vine şi numele. Se crede că s-a născut prin anii 780-790, deci tocmai în timpul luptelor pentru apărarea cultului icoanelor, care au culminat cu Sinodul al VII-lea ecumenic de la Niceea, când s-a restabilit cultul lor. Făcea parte dintr-o familie înstărită, mama sa, Maria, fiind o femeie foarte evlavioasă. La vremea cuvenită, a fost dat la învăţătură. Încă de copil arăta înclinare spre cele duhovniceşti: lua parte la slujbe, se ruga, citea Sfânta Scriptură, făcea fapte de milostenie, arăta o dragoste sinceră faţă de toţi cei din jurul său. Adeseori se retrăgea în locuri ascunse, pentru ca să se roage şi să mediteze. Tânăr fiind, a respins îndemnurile părinţilor de a se căsători cu o tânără aleasă de ei, după care s-a retras în Munţii Isauriei. Acolo a cunoscut pe un fost episcop din Decapole, căruia i-a împărtăşit dorinţa lui de-a se călugări. Şi episcopul l-a îndemnat să intre într-o mănăstire din apropiere, pentru a se iniţia în tainele vieţii monahale.

Între timp, tatăl său a murit, iar mama sa, aflând unde este, l-a îndemnat să plece într-o altă mănăstire, unde trăia un alt fiu al ei, deci un frate al lui Grigorie, ca împreună să-și ducă mai ușor viața de călugări. Și-a ascultat mama, dar nu peste mult timp a fost nevoit să fugă din acea mănăstire, căci egumenul era un disprețuitor al icoanelor, deși cultul lor fusese restabilit la Sinodul al VII-lea ecumenic din anul 787. S-a așezat într-o mănăstire din Decapole, unde era egumen un frate al mamei sale, cu numele Simeon. Acolo a rămas timp de 14 ani.

Urcând mereu pe treptele vieții duhovnicești, a cerut învoire de la egumen să se retragă într-o peșteră din Munții Isauriei, ca să trăiască în singurătate. A trăit acolo mai mulți ani, luptându-se cu ispitele și cu lipsa de hrană, dar stăruind mereu în rugăciune și reculegere, în neîncetată legătură tainică cu Dumnezeu. Curățit astfel de patimile trupești și sufletești, îmbunătățitul sihastru a auzit o chemare de sus, care l-a îndemnat să părăsească peștera și locurile natale, pentru ca să poată fi de folos și altora. Dând urmare îndemnului venit de sus, cuviosul Grigorie s-a îndreptat spre Apus, întâmpinând multe lipsuri și chiar prigoane. A petrecut o iarnă întreagă într-o mănăstire din Efes, apoi a ajuns cu o corabie în orașul Proconez, unde a fost găzduit de un om sărac, a cărui casă a fost binecuvântată de Dumnezeu cu cele trebuitoare traiului. Părăsește în ascuns pe acest bun creștin și ajunge la Enos, în Macedonia, unde a fost bătut de un tânăr, dar cuviosul s-a rugat lui Dumnezeu să-l ierte. Cu o corabie, ajutat de niște pirați, uimiți de curajul său, ajunge la Tesalonic, unde a fost găzduit într-o mănăstire. Împreună cu un călugăr de acolo au plecat la Roma, călătorind pe uscat și pe mare.

Acolo a trăit câteva luni neștiut de nimeni. Vindecarea unui demonizat îl face cunoscut, dar el pleacă în ascuns în insula Sicilia, la Siracuza, unde s-a ascuns într-un turn. A vindecat și acolo câțiva bolnavi, prin rugăciunile sale și a îndemnat spre o viață curată pe mulți locuitori ai orașului.

Din Sicilia s-a reîntors în Grecia, la Hidros, unde era să fie ucis de dușmanii icoanelor, dar a fost izbăvit prin voia lui Dumnezeu, după cum a scăpat și din alte încercări. S-a așezat apoi în mănăstirea Sfântul Mina din Tesalonic, unde a ajuns curând foarte cunoscut, prin viața

sa aleasă, prin vindecările săvârșite cu puterea rugăciunii sale, ca și prin cuvintele de mustrare pe care le rostea, atunci când era nevoie, împotriva ereticilor și a necredincioșilor. Avea o putere deosebită asupra demonilor, încât mulți credincioși, și chiar călugări stăpâniți de duhuri necurate, au fost vindecați în urma rugăciunilor cuviosului Grigorie.

Virtuțile cu care era împodobit, ca și darul vindecărilor l-au făcut pe Grigorie vrednic să primească Taina preoției. Și-a continuat viața cu aceeași râvnă spre cele sfinte, în folosul semenilor săi.

Spre sfârșitul vieții, Dumnezeu i-a dat o boală grea. Vestea suferinței sale s-a răspândit repede, încât a ajuns până la Constantinopol, unde trăia unchiul său, acum foarte înaintat în vârstă, dar aruncat în închisoare pentru dârzenia cu care apăra cultul icoanelor. În ciuda bolii de care suferea, Grigorie a plecat din Tesalonic spre Constantinopol, unde s-a reîntâlnit cu unchiul său, după atâția ani de când nu se mai văzuseră. La scurt timp, cuviosul Grigorie și-a dat obștescul sfârșit, într-o mănăstire din Constantinopol, în ziua de 20 noimebrie 842. După câteva luni, în martie 843, a fost convocat la Constantinopol un sinod local, care a restabilit pentru totdeauna cultul icoanelor, a aruncat anatema asupra tuturor ereticilor din primele opt veacuri de viață creștină și a rânduit Duminica Ortodoxiei –prima din postul Paștilor – ca zi de biruință a dreptei credințe asupra tuturor dușmanilor ei.

În scurt timp, mormântul Cuviosului Grigorie a devenit cunoscut, datorită minunilor care se petreceau acolo. După trecerea unui timp, călugării din mănăstirea în care era îngropat au hotărât să-i scoată trupul și să-l pună într-o raclă. S-a constatat atunci că rămășițele sale pământești erau întregi și neputrezite, încât puteau fi socotite sfinte moaște. Nu se știe când s-a făcut slujba specială de "canonizare" a noului sfânt, numit de acum înainte Grigorie Decapolitul, după provincia în care s-a născut.

Moaștele sale au fost depuse într-o mănăstire din Constantinopol, întemeiată de ucenicul său, Iosif Imnograful. Au rămas acolo până după anul 1453, când Constantinopolul a fost cucerit de turci. O tradiție spune că racla cu moaștele sale a fost dusă de călugării care o păzeau în Serbia, pentru a le feri de profanări. Acolo

au fost depuse într-o mănăstire, săvârșindu-se alte minuni în jurul lor. Din acel loc, le-a cumpărat, în ultimii ani ai secolului al XV-lea, boierul Barbu Craiovescu. El le-a adus în mănăstirea Bistrița din Oltenia, ctitoria familiei sale. Barbu însuși s-a călugărit aici, sub numele de Pahomie.

De atunci și până astăzi, cinstitele sale moaște se găsesc tot în mănăstirea Bistrița. Drept aceea, credincioșii români – mai ales cei din Oltenia – au acordat o cinstire deosebită moaștelor Sfântului Grigorie Decapolitul, venind să se închine în fața lor și să-i ceară ocrotire și ajutor. Bucurându-se de o asemenea aleasă cinstire, în 1950 Sfântul Sinod a hotărât generalizarea cultului său în toată Biserica Ortodoxă Română. De atunci, el este cinstit în toate bisericile și mănăstirile ortodoxe românești, prin slujbe și rugăciuni, prin zidirea de biserici cu "hramul" său, prin pictarea chipului său în icoane și în biserici.

Iubiți credincioși,

Viața Sfântului Grigorie, o viață de smerenie, răbdare, blândețe, milostenie, stăruință în rugăciune, dragoste de Dumnezeu și de oameni, ca și dârzenia cu care a apărat dreapta credință și mai cu seamă sfintele icoane, pot fi și pentru noi cei de azi o pildă vrednică de urmat. Să-l rugăm să fie mijlocitorul nostru în fața Părintelui ceresc, ca să ne izbăvească din nevoi și din toate necazurile vieții. Iar atunci când putem, să ne abatem pașii și la mănăstirea Bistrița din Oltenia, ca să ne plecăm genunchii în fața sfintelor sale moaște, să-i cinstim după cuviință prin rugăciuni și cântări duhovnicești. Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL APOSTOL ANDREI
(30 noiembrie)

Iubiți credincioși,

Biserica noastră a rânduit felurite zile de pomenire pentru cei 12 Apostoli aleși de Mântuitorul Iisus Hristos și o zi specială pentru pomenirea tuturor, la 30 iunie, deci după Sfinții Apostoli Petru și Pavel, sărbătoare numită "Soborul Sfinților 12 Apostoli". Astăzi prăznuim numai pe unul dintre ei, pe Sfântul Andrei, "cel întâi chemat", pe care noi românii îl considerăm primul care "a chemat" la Hristos pe unii dintre strămoșii noștri geto-daci.

Cine era Sfântul Andrei? Era frate cu Simon Petru, cel mai în vârstă dintre apostoli, tatăl lor fiind pescarul Ioan din localitatea Betsaida, situată pe țărmul Lacului Ghenizaret, deci în nordul Țării Sfinte, în provincia Galileea. Amândoi s-au numărat printre "ucenicii" Sfântului Ioan Botezătorul, ascultând timp îndelungat predicile din pustiul Iordanului, cu îndemnuri la pocăință și cu proorocia despre venirea lui Mesia. A fost și el martor, alături de alți ucenici, la botezul Domnului și la cunoscuta convorbire dintre Iisus și Ioan, întărindu-se în convingerea că Acesta era Mesia cel prezis de prooroci.

Chemarea lui Andrei la apostolat s-a petrecut mai târziu, fiind relatată și în pericopa evanghelică citită astăzi (Ioan 1, 35-51; cf. Matei 4, 18-20 și Marcu 1, 16-20). Sfintele Evanghelii îl menționează doar de două ori: la înmulțirea pâinilor (cf. Ioan 6, 8-9) și după învierea lui Lazăr (Ioan 12, 20-22). Cu toate acestea, Andrei a fost în permanență alături de Mântuitorul: L-a însoțit pe drumurile Țării Sfinte, a fost martor la minunile pe care le-a săvârșit, a ascultat cuvintele Sale de învățătură și parabolele pe care le-a rostit în fața mulțimilor, a suferit alături de ceilalți apostoli, atunci când Domnul a fost prins, judecat, chinuit și apoi răstignit pe cruce, s-a bucurat alături de ei când a aflat de minunea Învierii din morți și L-a văzut pe Domnul înviat în prima zi și după opt zile, apoi L-a văzut la arătarea din

Galileea, când au primit porunca de a predica Evanghelia la toate neamurile (Matei 28, 19).

În urma acestei porunci date de Domnul, după pogorârea Duhului Sfânt și întemeierea Bisericii la Ierusalim în ziua Cincizecimii, Sfinții Apostoli și apoi ucenicii lor au început să predice noua învățătură adusă în lume de Mântuitorul Iisus Hristos. Potrivit tradiției și celor scrise de unii istorici și teologi din primele veacuri creștine, Sfântul Apostol Andrei a predicat întâi în Țara Sfântă: Ierusalim, Iudeea, Galileea și Samaria, apoi în Asia Mică (Turcia de azi), de unde a trecut în Europa, pe țărmul apusean al Mării Negre, ajungând până în Sciția Mică (Dobrogea de azi), dar și în nordul Mării Negre, în Ucraina de azi, teritorii cunoscute sub numele de Sciția Mare. Cu alte cuvinte, Sfântul Apostol Andrei a fost primul propovăduitor al Evangheliei la geto-daci, strămoșii românilor. A predicat însă și grecilor care locuiau în cetățile de la Marea Neagră: Tyras (Cetatea Albă), Tomis (Constanța), Callatis (Mangalia) și altele. Pe lângă mărturiile istorice privitoare la predicarea Evangheliei de către Sfântul Andrei la geto-daci, avem și câteva mărturii din tradiția românească. Unele colinde, legende și obiceiuri din Dobrogea și din stânga Prutului amintesc de trecerea Sfântului Andrei prin aceste locuri. Una dintre acele colinde pomenea de "schitul" sau "mănăstirea" lui Andrei, la care veneau Decebal și Traian, cel din urmă ascultând și slujba săvârșită acolo. Există și câteva numiri de ape, ca "pârâul Sfântului Andrei" sau "apa Sfântului", precum și o peșteră în hotarul comunei Ion Corvin (lângă granița româno-bulgară), numită "peștera Sfântului Andrei", în apropierea căreia s-a zidit, în anii din urmă, o mănăstire.

Fără îndoială că în timpul predicării lui printre strămoșii noștri, Sfântul Andrei a botezat pe cei pe care i-a adus la Hristos, iar pe unii dintre cei mai râvnitori "și-a pus mâinile", adică i-a hirotonit, întocmai cum a făcut și Sfântul Apostol Pavel în călătoriile sale misionare. Episcopii și preoții hirotoniți de el i-au continuat apoi lucrarea misionară, propovăduind noua credință și aducând la Hristos – prin predică și botez –și alți autohtoni geto-daci, iar mai târziu daco-romani.

De la noi, Sfântul Apostol Andrei a dus "vestea cea bună" și în Bizanț (viitorul Constantinopol, azi Istanbul), iar de acolo a trecut în

Grecia, ajungând până în sudul ei, în orașul Patras. Acolo a suferit moarte martirică, fiind răstignit pe o cruce în formă de X (numită până azi "crucea Sfântului Andrei"), probabil în cursul persecuției împăratului Nero, când a fost martirizat și fratele său, Petru, la Roma. Biserica a rânduit, încă de prin secolul al II-lea, ca dată de prăznuire a pătimirii sale ziua de 30 noiembrie. Pe la mijlocul secolului al IV-lea, moaștele sale au fost duse din Patras la Constantinopol, noua capitală a imperiului roman. Prin veacul al XIII-lea, au fost duse în catedrala orașului Amalfi din Italia, iar capul a fost așezat într-o biserică din Roma. De aici, în zilele noastre, ca semn de frăție creștină, capul i-a fost restituit Bisericii Ortodoxe din Grecia și așezat în biserica cu hramul Sf. Andrei din orașul Patras.

Iubiți credincioși,

Sfântul Apostol Andrei se bucură de o aleasă cinstire în Bisericile greacă, rusă, ucraineană și română, datorită faptului că a predicat în teritorii aparținătoare statelor în care își desfășoară activitatea aceste Biserici. Patriarhia ecumenică din Constantinopol, de pildă, îl socotește drept "întemeietorul" acestui "scaun apostolic". Se cuvine ca Biserica Ortodoxă Română să-l cinstească și mai mult și să-l considere nu numai "cel dintâi chemat la apostolie", dar și cel dintâi propovăduitor al Evangheliei la strămoșii noștri, ca pe un "apostol" al neamului nostru, al românilor ortodocși. *În felul acesta, și creștinismul românesc trebuie să fie socotit ca fiind de origine apostolică.*

Să-l cinstim fiecare din noi, în ziua prăznuirii sale, să-i citim acatistul, să-i așezăm icoane în case, să dăm numele său copiilor sau nepoților noștri! Să-l cinstim prin cântarea de laudă, pe care i-o aducem la Utrenia zilei, zicând: "Pe propovăduitorul credinței la geto-daci și slujitor al Cuvântului, pe Andrei cel dintâi chemat să-l lăudăm, că pe strămoșii noștri i-a adus la cunoștința lui Hristos, crucea în mâini ținând și izbăvind din înșelăciunea vrăjmașului sufletele lor, pe care le-a adus la Dumnezeu ca dar bine primit. Pe acesta, toți românii să-l lăudăm și să-l cinstim, ca să se roage neîncetat lui Hristos Dumnezeu, să ne ferească de toată răutatea și să mântuiască sufletele noastre" (Stihira glasului 6 la Utrenia din 30 noiembrie, cu unele adaptări). Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTA MUCENIȚĂ FILOFTEIA DE LA ARGEȘ
(7 decembrie)

Iubiți credincioși,

După calendarul nostru ortodox, astăzi se face pomenirea Sfintei Mucenițe Filofteia, ale cărei moaște se găsesc, de șapte veacuri, în Curtea de Argeș, fosta capitală a Țării Românești. Sfânta Filofteia s-a născut pe la începutul veacului al XIII-lea în orașul Târnovo, din Bulgaria, care pe atunci era capitala "imperiului româno-bulgar", întemeiat și condus o vreme de frații Petru și Asan, români de neam. La botez i s-a dat numele "Filofteia", care în grecește înseamnă "iubitoare de Dumnezeu", lucru pe care îl va dovedi cu fapta, în cursul scurtei sale vieți pământești. Se spune că și mama viitoarei sfinte era româncă din sudul Dunării și o femeie foarte evlavioasă. De la ea a deprins Filofteia dragostea de Dumnezeu și de aproapele, faptele de milostenie, rugăciunea, postul și alte virtuți care trebuie să împodobească sufletul unui adevărat creștin. Încă pe când era copilă, Dumnezeu a chemat la Sine pe evlavioasa ei mamă, Filofteea rămânând astfel orfană. Cu încredere în Dumnezeu, a trecut peste acest ceas greu al vieții, urmând tot ce învățase de la mama sa, trăind mai mult pentru Hristos și pentru cei aflați în suferință.

Dar după o vreme, tatăl ei s-a recăsătorit cu o femeie cu o viață total diferită de a primei soții. Era firesc, deci, ca această femeie să nu o iubească pe Filofteia, obișnuită cu rugăciunea, cu postul și cu faptele dragostei față de aproapele. Drept aceea, o privea cu multă ură, mai ales când se ducea la biserică, sau când se ruga și făcea fapte de milostenie. În același timp, căuta să întărâte împotriva ei și pe tatăl blândei copile. Dar toate vorbele de ocară, bătăile și muncile la care o puneau tatăl și mai ales mama ei vitregă n-au putut-o abate de la virtuțile care îi împodobeau sufletul, mai cu seamă de la faptele milosteniei. În inima ei se întipăriseră cuvintele Mântuitorului: "Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui" (Matei 5, 7), dar mai ales

cuvintele pe care El le va spune tuturor la dreapta judecată: "Veniți, binecuvântaților Tatălui Meu, și moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc, însetat și Mi-ați dat să beau, străin și M-ați primit, gol și M-ați îmbrăcat, bolnav și M-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine" (Matei 25, 34-36).

Între altele, de multe ori când ducea mâncare tatălui ei la câmp, o parte din ea o dădea unor oameni săraci. Dar într-una din zile, pe când avea 12 ani, acesta a urmărit-o să vadă ce face cu mâncarea pe care trebuia să i-o aducă la câmp. Încredințându-se singur că o dădea celor lipsiți, s-a mâniat atât de tare, încât a scos securea pe care o purta la brâu și a aruncat-o asupra fetei. A rănit-o grav la un picior, încât după puțină vreme și-a dat sufletul în mâna Ziditorului a toată făptura.

Nevrednicul tată, înspăimântat de uciderea propriei copile, a încercat să-i ridice trupul, pentru ca să-l înmormânteze. Dar Dumnezeu a îngreunat în așa fel cinstitul ei trup, încât nici tatăl ucigaș, nici alți oameni n-au putut să-l ridice. Îngrozit, a alergat la arhiepiscopul din Târnovo, istorisindu-i toate cele întâmplate. Acesta, împreună cu mai marii cetății, cu preoți, călugări și mulțime de credincioși s-au îndreptat spre locul în care se găsea trupul neînsuflețit al tinerei Filofteia. Toți s-au încredințat că erau în fața unei minuni dumnezeiești. Ierarhii și preoții aflați acolo au săvârșit slujba prohodirii ei, după care au ridicat cinstitul ei trup, pentru a-l duce în catedrala arhiepiscopală din Târnovo. Acolo moaștele au rămas până în anul 1393, când statul româno-bulgar de la Târnovo a fost ocupat de turci. Se pare că de aici au fost duse la Vidin, dar în 1396 și această cetate a fost ocupată de turci. Pentru ca să nu fie profanate de aceștia, au fost oferite domnitorului Mircea cel Bătrân al Țării Românești, care le-a dus în capitala sa, la Curtea de Argeș, fiind așezate în biserica Sf. Nicolae (domnească), pe atunci catedrală mitropolitană. Au rămas acolo până spre sfârșitul secolului al XIX-lea, când au fost mutate în alte biserici din oraș. După primul război mondial, au fost așezate în măreața biserică ctitorită de Neagoe Basarab în Curtea de Argeș – devenită între timp catedrală episcopală –, iar din 1949, în paraclisul din incinta acesteia, unde se găsesc și astăzi.

Iubiți credincioși,

În felul acesta, Sfânta Filofteia a devenit o adevărată ocrotitoare a Țării Românești. Moaștele ei sunt venerate atât de credincioși din partea locului, cât și de creștini din alte părți ale țării, care-și îndreaptă pașii spre Curtea de Argeș. În mai multe rânduri s-au făcut procesiuni, în țară, cu sfintele ei moaște, mai ales în vreme de secetă. De la aducerea moaștelor ei în țară și până azi, s-au zugrăvit fie chipul ei, fie scene din viața ei, iar icoane cu chipul ei împodobesc casele credincioșilor. Unii părinți dau numele Filofteia fiicelor lor la botez, iar unele credincioase care iau îngerescul chip al călugăriei poartă, de asemenea, acest nume. Pomenirea ei cu laudă se face în fiecare an la 7 decembrie. A fost aleasă această zi ca dată de prăznuire, îndată după ziua Sfântului Nicolae (6 decembrie), întrucât moaștele ei au stat secole în șir în biserica domnească din Curtea de Argeș, care poartă hramul "Sfântul Nicolae".

Să cinstim și noi prin cântări de laudă pe această ocrotitoare a Țării Românești zicând:

"Bucură-te, cea din ceruri dăruită românilor,
Bucură-te că stai veșnic între cetele mărite,
Bucură-te că prin tine Domnul milă ne trimite,
Bucură-te că îți ascută rugile pentru tot omul,
Bucură-te că ești nouă ajutor întru primejdii,
Bucură-te că pe tine te avem stâlp al nădejdii,
Bucură-te, Filofteie, fecioară prealăudată" (Acatistul Sfintei, Icosul 12). Amin.

PREDICA
LA CUVIOSUL DANIIL SIHASTRUL
(18 decembrie)

Iubiți credincioși,

În această zi prăznuim pe unul dintre cei mai populari sfinți moldoveni din toate timpurile, pe Daniil Sihastrul, cunoscut și sub numele de Sfântul "Daniil Schimonahul" sau "Sfântul Daniil cel Nou", pentru a-l deosebi de proorocul din Vechiul Testament sau de Daniil Stâlpnicul. Amintirea lui s-a transmis din neam în neam, din timpul vieții lui, în a doua jumătate a veacului al XV-lea, până în zilele noastre. Una dintre tradițiile păstrate în popor despre Daniil Sihastrul a fost fixată în scris, mult mai târziu, de cronicarul Ion Neculce, iar altele se păstrează și azi în satele și mănăstirile din Bucovina.

Potrivit acestora, s-ar fi născut într-o casă de țărani, într-un sat aparținător Episcopiei de Rădăuți. Cunoscând mai mulți călugări, s-a hotărât el însuși să-și închine viața lui Hristos și, astfel, tânărul Dumitru, cum se numea din botez, a intrat în cinstita stepenă a călugăririi, în mănăstirea-catedrală din Rădăuți, primind, potrivit rânduielilor monahale, numele de David. A trăit mai mulți ani în preajma acestui sfânt locaș de închinare, cu hramul Sfântul Nicolae, ctitoria lui Bogdan Vodă Întemeietorul, unde a învățat carte și a deprins pravila vieții călugărești. Dorind să trăiască o viață cu adevărat "pustnicească", departe de lume și de frământările ei, tânărul monah a părăsit Rădăuțiul și s-a retras la schitul Sfântului Lavrentie, în hotarul satului Laura (înglobat acum în comuna Vicovul de Sus, jud. Suceava), numit așa după "lavra" de călugări care trăiseră odată în aceste locuri. A dus acum o viață și mai aspră, de post și rugăciune, împreunate cu munca în gospodăria schitului. Aici a îmbrăcat "schima cea mare", adică ultima treaptă a călugăriei, primind un nume nou, cel de Daniil. Probabil acum a primit și harul preoției.

Noul ieroschimonah Daniil s-a retras apoi într-un loc tăinuit, înspre munte, pe malul pârâului Viţeul, azi în satul Putna. Acolo a găsit o stâncă, în care, după spusele tradiţiei, a dăltuit cu multă osteneală un paraclis, din care se mai vede şi azi o parte, iar dedesubt, o altă încăpere, care îi slujea drept chilie după ostenelile zilei.

Vestea despre acest evlavios sihastru s-a răspândit curând, mai ales în satele din părţile de nord ale Moldovei. Era căutat de mulţime de credincioşi, cărora le citea rugăciuni pentru izbăvirea de boli şi suferinţe. A auzit despre el şi tânărul Ştefan, feciorul lui Bogdan Vodă al II-lea, cel ucis la Reuseni din porunca fratelui său, Petru Aron. Se spune că tânărul Ştefan, scăpat atunci ca prin minune, şi-a găsit adăpost tocmai în chilia sihastrului Daniil, care l-a întărit şi încurajat prin cuvinte părinteşti de mângâiere. Şi tot atunci, Cuviosul Daniil ar fi prezis tânărului, copleşit de durere şi deznădejde, că nu peste multă vreme va urca pe tronul tatălui său Bogdan şi al bunicului său Alexandru cel Bun. Şi cuvântul sihastrului s-a împlinit, în aprilie 1457, când Ştefan a fost "pomăzuit spre domnie" de mitropolitul Teoctist.

Ajuns pe tronul Moldovei, Ştefan Vodă l-a mai cercetat pe sihastrul Daniil atât în vremuri de pace, cât şi de cumpănă pentru ţara Moldovei. Tot tradiţia spune că el l-ar fi îndemnat pe domn să ridice mănăstirea Putna, în apropierea chiliei în care trăia. Va fi făcut parte şi el din soborul de 64 de clerici prezenţi la sfinţirea mănăstirii, în septembrie 1470. Tot tradiţia spune că Ştefan Vodă şi ierarhii ţării aveau de gând să-l pună în slujba de egumen al mănăstirii, dar el n-a primit, ci a rămas şi pe mai departe la chilia lui, unde era cercetat de tot mai mulţi credincioşi.

După un număr de ani, şi-a părăsit chilia şi s-a îndreptat spre locuri şi mai retrase, oprindu-se undeva pe apa pârâului Voroneţ (numit şi Corbul), unde şi-a făcut o nouă chilie, sub stânca Şoimul. Împovărat de ani, a început aici o nouă etapă a vieţii sale, în post şi rugăciune, cu îndrumări de viaţă pentru toţi cei ce se îndreptau spre chilia lui de sihastru. Între cei care au venit şi acum spre chilia lui, ca să-i ceară cuvânt de învăţătură şi de mângâiere, s-a numărat din nou Ştefan cel Mare. Se ştie că în vara anului 1476 el a avut o luptă îndârjită cu turcii la Valea Albă-Războieni, în ţinutul Neamţ, în care au

pierit mulţi oşteni ai Moldovei. Ştefan Vodă s-a retras cu puţini oşteni spre nordul ţării, căutând din nou pe Daniil, ca să-i ceară sfatul în acele ceasuri de restriştе pentru întreaga ţară. Cronicarul Ion Neculce scria că Daniil l-a îndemnat să continue lupta, iar după ce turcii vor fi izgoniţi, să zidească o mănăstire acolo, la Voroneţ. Domnul i-a ascultat îndemnul, şi în vara anului 1488 a fost ridicată minunata biserică a mănăstirii Voroneţ, cu hramul Sfântul Gheorghe, purtătorul de biruinţă, împodobită mai târziu cu minunate picturi exterioare, care i-au dus faima în toată lumea.

Nu se ştie când a trecut Daniil la cele veşnice. A fost îngropat în pronaosul bisericii de la Voroneţ, după cum arată o piatră funerară, pusă, după tradiţie, din porunca lui Ştefan cel Mare, care ar fi participat la prohodirea lui.

După adormirea sa întru Domnul, mulţi credincioşi au venit la mormântul lui, ca să se roage şi să ceară vindecarea de boli şi neputinţe. Încă din timpul vieţii, poporul – care îi cunoştea traiul şi faptele minunate – l-a cinstit ca "sfânt", iar după moarte această cinstire a sporit şi mai mult, deşi nu i s-a făcut o "canonizare" din partea Bisericii. El apare cu acest atribut în mai multe documente din veacul al XVI-lea, iar un mare mitropolit al Moldovei, Dosoftei, din veacul următor, mărturisea că i-a văzut moaştele (*Viaţa şi petrecerea sfinţilor,* vol. IV, Iaşi, 1686, fila 152). În 1547, când s-a terminat pictura exterioară a bisericii de la Voroneţ, prin purtarea de grijă a mitropolitului Grigorie Roşca – "ucenicul" lui Daniil, chipul său a fost zugrăvit, lângă uşa de intrare, având aureola de sfânt în jurul capului, precum şi inscripţia "Sfântul Daniil". Acest atribut al sfinţeniei sale a dăinuit peste veacuri, mai ales în rândul credincioşilor moldoveni. O hotărâre oficială de canonizare a fost luată de către Sfântul Sinod al Bisericii noastre abia în 1992, când s-a stabilit ca el să fie prăznuit în fiecare an la 18 decembrie, ziua trecerii sale la Domnul.

Iubiţi credincioşi,

Pilda vieţii lui sihăstreşti a fost urmată şi de alţi călugări, unii dintre ei cunoscuţi şi de noi, oamenii, alţii, ştiuţi numai de Dumnezeu Atotştiutorul.

Mitropolitul Dosoftei, în susnumita carte, *Viața și petrecerea sfinților*", înșiră alți nouă călugări moldoveni cu viață aleasă: *Chiriac* de la Tazlău, *Epifanie* de la Voroneț, *Eustatie* și *Inochentie* de la Probota, *Ioan* episcopul de la Râșca, *Partenie* și *Rafail* de la Agapia și *Vasile* de la Moldovița. Numele lor au fost trecute și în câteva *Mineie* și *Vieți de Sfinți.*

Să ne rugăm și noi Sfântului Daniil și celorlalți Sfinți cuvioși moldoveni să ceară binecuvântare de la Dumnezeu peste neamul nostru: *"Cu postul, cu privegherea și cu rugăciunea, cerești daruri ați luat, vindecând pe cei bolnavi și alinând sufletele celor ce aleargă cu credință la voi, purtătorilor de Dumnezeu părinți din mănăstirile Moldovei. Slavă Celui ce v-a dat vouă putere, slavă Celui ce v-a încununat pe voi, slavă Celui ce lucrează pentru noi tuturor tămăduiri"* (tropar la un cuvios). Amin.

pierit mulţi oşteni ai Moldovei. Ştefan Vodă s-a retras cu puţini oşteni spre nordul ţării, căutând din nou pe Daniil, ca să-i ceară sfatul în acele ceasuri de restriste pentru întreaga ţară. Cronicarul Ion Neculce scria că Daniil l-a îndemnat să continue lupta, iar după ce turcii vor fi izgoniţi, să zidească o mănăstire acolo, la Voroneţ. Domnul i-a ascultat îndemnul, şi în vara anului 1488 a fost ridicată minunata biserică a mănăstirii Voroneţ, cu hramul Sfântul Gheorghe, purtătorul de biruinţă, împodobită mai târziu cu minunate picturi exterioare, care i-au dus faima în toată lumea.

Nu se ştie când a trecut Daniil la cele veşnice. A fost îngropat în pronaosul bisericii de la Voroneţ, după cum arată o piatră funerară, pusă, după tradiţie, din porunca lui Ştefan cel Mare, care ar fi participat la prohodirea lui.

După adormirea sa întru Domnul, mulţi credincioşi au venit la mormântul lui, ca să se roage şi să ceară vindecarea de boli şi neputinţe. Încă din timpul vieţii, poporul – care îi cunoştea traiul şi faptele minunate – l-a cinstit ca "sfânt", iar după moarte această cinstire a sporit şi mai mult, deşi nu i s-a făcut o "canonizare" din partea Bisericii. El apare cu acest atribut în mai multe documente din veacul al XVI-lea, iar un mare mitropolit al Moldovei, Dosoftei, din veacul următor, mărturisea că i-a văzut moaştele (*Viaţa şi petrecerea sfinţilor,* vol. IV, Iaşi, 1686, fila 152). În 1547, când s-a terminat pictura exterioară a bisericii de la Voroneţ, prin purtarea de grijă a mitropolitului Grigorie Roşca –"ucenicul" lui Daniil, chipul său a fost zugrăvit, lângă uşa de intrare, având aureola de sfânt în jurul capului, precum şi inscripţia "Sfântul Daniil". Acest atribut al sfinţeniei sale a dăinuit peste veacuri, mai ales în rândul credincioşilor moldoveni. O hotărâre oficială de canonizare a fost luată de către Sfântul Sinod al Bisericii noastre abia în 1992, când s-a stabilit ca el să fie prăznuit în fiecare an la 18 decembrie, ziua trecerii sale la Domnul.

Iubiţi credincioşi,

Pilda vieţii lui sihăstreşti a fost urmată şi de alţi călugări, unii dintre ei cunoscuţi şi de noi, oamenii, alţii, ştiuţi numai de Dumnezeu Atotştiutorul.

Mitropolitul Dosoftei, în susnumita carte, *Viața și petrecerea sfinților*", înșiră alți nouă călugări moldoveni cu viață aleasă: *Chiriac* de la Tazlău, *Epifanie* de la Voroneț, *Eustatie* și *Inochentie* de la Probota, *Ioan* episcopul de la Râșca, *Partenie* și *Rafail* de la Agapia și *Vasile* de la Moldovița. Numele lor au fost trecute și în câteva *Mineie* și *Vieți de Sfinți.*

Să ne rugăm și noi Sfântului Daniil și celorlalți Sfinți cuvioși moldoveni să ceară binecuvântare de la Dumnezeu peste neamul nostru: *"Cu postul, cu privegherea și cu rugăciunea, cerești daruri ați luat, vindecând pe cei bolnavi și alinând sufletele celor ce aleargă cu credință la voi, purtătorilor de Dumnezeu părinți din mănăstirile Moldovei. Slavă Celui ce v-a dat vouă putere, slavă Celui ce v-a încununat pe voi, slavă Celui ce lucrează pentru noi tuturor tămăduiri"* (tropar la un cuvios). Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL IERARH PETRU MOVILĂ, MITROPOLITUL KIEVULUI
(22 decembrie)

Iubiți credincioși,

În cursul lunii decembrie 1996, Biserica Ortodoxă Ucraineană a hotărât ca mitropolitul de neam român Petru Movilă al Kievului să fie trecut în rândul sfinților și să fie prăznuit în fiecare an la 22 decembrie, ziua trecerii sale la Domnul. Și pentru că acest mitropolit era român de neam, Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât să i se acorde aceeași cinstire și din partea credincioșilor români.

În fața hotărârii acestor două Biserici ortodoxe surori, este firesc să ne întrebăm: cine a fost Petru Movilă și care au fost motivele care au dus la canonizarea sau trecerea sa în rândul sfinților? Era fiul lui Simion Movilă, fost domn în Țara Românească și în Moldova, și al soției sale Marghita (călugăriță, spre sfârșitul vieții, sub numele Melania); un frate al tatălui său era Ieremia Movilă, domn al Moldovei, și un altul, Gheorghe, a fost episcop de Rădăuți și apoi mitropolit al Moldovei. Cei trei frați erau ctitorii monumentalei mănăstiri Sucevița, din nordul Moldovei, ultima dintre mănăstirile țării împodobită cu picturi exterioare.

Viitorul mitropolit al Kievului s-a născut în Suceava, la 21 decembrie 1596, primind din botez numele Petru, după al bunicului său, domnitorul Petru Rareș, care, la rândul lui, era fiul lui Ștefan Vodă cel Mare și Sfânt. După moartea tatălui său (14 septembrie 1607), tânărul fiu de domn a fost nevoit să pribegească împreună cu mama și frații săi în Polonia, unde aveau rude și prieteni. A învățat carte cu un dascăl în casa părintească, apoi în școala zisă a "Frăției Ortodoxe" din Lvov, în Polonia. După obiceiul vremii, a trebuit să învețe și mânuirea armelor, luând parte și la două bătălii ale oștilor poloneze împotriva cotropitorilor turci.

Dar tânărul Petru nu era potrivit pentru viața de ostaș. De aceea, și-a cumpărat o moșie, nu departe de Kiev – oraș care pe atunci se găsea în Polonia –, unde s-a pregătit duhovnicește în vederea călugăririi. În fiecare an lua parte la hramurile vestitei mănăstiri Lavra Pecerska din Kiev și stătea de vorbă cu renumiți duhovnici de acolo. Așa se face că în toamna anului 1672, pe când avea 31 de ani, s-a călugărit în Lavra Pecerska, păstrând numele primit la botez. A fost hirotonit preot-ieromonah și curând a fost ales egumen al acestei străvechi și renumite mănăstiri.

Vreme de cinci ani a cârmuit mănăstirea ca egumen, străduindu-se să ridice prestigiul ei spiritual și cultural. De pildă, a tipărit mai multe cărți de slujbă și de învățătură, a întemeiat un colegiu în mănăstire, care va deveni cu timpul Academie și-i va purta numele, a restaurat biserici și clădiri din incinta mănăstirii.

În primăvara anului 1633, egumenul Petru a fost chemat la o slujire bisericească și mai înaltă, fiind ales în scaunul de "arhiepiscop și mitropolit al Kievului, Haliciului și a toată Rusia Mică" (Ucraina). A fost hirotonit întru arhiereu în biserica "Uspenia" (Adormirea Maicii Domnului) din Lvov, la zidirea căreia au contribuit și membrii familiei sale.

În cei 13 ani de păstorire a fost preocupat mai cu seamă de probleme culturale și misionare. Astfel, a continuat să tipărească felurite cărți de slujbă, de zidire sufletească pentru credincioși și de apărare a Ortodoxiei, numărul lor fiind de aproximativ 50. Cea mai însemnată carte întocmită de el se intitula *Mărturisirea Ortodoxă* (sau "Pravoslavnica Mărturisire"). Era un catehism, cu 261 de întrebări și tot atâtea răspunsuri, în care erau prezentate cele trei virtuți teologice: credința (cu explicarea Simbolului credinței), nădejdea (cu explicarea rugăciunii Tatăl nostru și a Fericirilor) și dragostea față de Dumnezeu și de aproapele. A fost discutată într-un sinod convocat la Kiev, cu delegați ai Bisericii ucrainene, apoi într-un sinod la Iași, în septembrie-octombrie 1642, la care au participat reprezentanți ai Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol (Ortodoxia greacă), ai Mitropoliei Kievului (Ortodoxia slavă) și ai Mitropoliei Moldovei (Ortodoxia latină). Fiind aprobată, a fost tipărită și apoi tradusă în numeroase limbi europene.

Se cuvine să amintim și faptul că mitropolitul Petru – deși a trăit departe de țara de origine, în care s-a născut și a copilărit, –totuși, a întreținut strânse legături cu ierarhii și domnii Moldovei și ai Țării Românești, cărora le-a trimis tipografii și dascăli pentru școlile lor.

După o păstorire de 13 ani, în vârstă de numai 50 de ani, mitropolitul Petru a trecut la cele veșnice la 22 decembrie 1646 (sau 1 ianuarie 1647, după stilul nou), fiind îngropat în biserica mare a mănăstirii Pecerska. Prin testamentul său și-a lăsat toată agoniseala vieții, pentru restaurarea unor biserici și pentru înființarea de școli în cuprinsul eparhiei pe care a cârmuit-o.

Iubiți credincioși,

Pe drept cuvânt, neamul nostru se poate mândri că a dat Bisericii ucrainene și culturii teologice ortodoxe un ierarh de seamă, cum a fost Petru Movilă. Să ne rugăm lui zicând: "Arată-ne nouă, smeriților și păcătoșilor, sfânta ta mijlocire în fața Părintelui Luminilor, cerându-I să ne întărească în dreapta credință, să ne dăruiască pace și liniște și să binecuvinteze cu harul și cu îndurările Sale pământul în care te-ai născut". Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL NICODIM DE LA TISMANA
(A doua zi de Crăciun, 26 decembrie)

Iubiți credincioși,

Ieri am prăznuit Nașterea după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, precedată de minunatele noastre colinde, prin care copiii și tinerii ne-au vestit acest fapt unic în istoria omenirii. Biserica a rânduit din vechime ca Nașterea Domnului, precum și Învierea Lui, să fie prăznuită timp de trei zile consecutiv, datorită importanței ce li se acordă în iconomia mântuirii noastre. Dar praznicul Crăciunului este însoțit și de amintirea a doi sfinți, și anume Sfântul arhidiacon Ștefan, întâiul martir al Bisericii creștine, pe care-l vom cinsti mâine, a treia zi de Crăciun, și Sfântul Nicodim de la Tismana, sărbătorit chiar azi. Pentru noi românii, acest sfânt Nicodim are o însemnătate și mai mare datorită faptului că este al nostru și că și-a desfășurat activitatea, în urmă cu șase veacuri, pe pământul țării noastre.

Cine a fost Sfântul Nicodim zis "de la Tismana" și de ce este prăznuit tocmai a doua zi de Crăciun? Știrile pe care le avem în legătură cu originea, copilăria, tinerețea și întreaga lui viață, până la venirea sa în Țara Românească, sunt foarte sărace. Mulți istorici l-au socotit grec de neam, sau grec după tată și sârb după mamă. Alții au arătat însă, cu deplin temei, că se trăgea dintr-o familie de "aromâni" din jurul orașului Prilep din Macedonia. Așa se explică venirea lui în părțile noastre și atașamentul lui față de românii din nordul Dunării. A plecat în taină la Muntele Athos, în nordul Greciei, cunoscut centru de viață monahală ortodoxă, fiind primit ca "frate" în mănăstirea Hilandar. Acolo s-a format duhovnicește, dar a dobândit și o aleasă pregătire cultural-teologică, prin studiul Sfintei Scripturi, a lucrărilor Sfinților Părinți și scriitori bisericești.

Credința lui jertfelnică, dragostea lui față de toți, râvna spre cele bune și folositoare, smerenia, posturile și rugăciunea neîntreruptă

l-au făcut cunoscut tuturor, încât la vremea cuvenită, după trei ani de ucenicie, a primit îngerescul chip al călugăriei, sub numele Nicodim. A fost hirotonit apoi ierodiacon, iar la scurt timp, preot-ieromonah. Prețuit de toți, după trecerea la cele veșnice a egumenului, soborul mănăstirii l-a ales în fruntea obștii de la Hilandar. S-a dovedit și în această slujire un neîntrecut gospodar și bun îndrumător al călugărilor, ostenind zi și noapte alături de ei, în post și rugăciune, în copierea de manuscrise și alte îndeletniciri potrivite cinului călugăresc.

Dorind însă o viață mai liniștită, cuviosul Nicodim a părăsit Muntele Athos și a venit în regiunea Cladova, la locul numit Șaina, în apropiere de Dunăre (în fața orașului Drobeta-Turnu Severin de azi). Împreună cu ucenicii care s-au strâns în jurul lui, a ridicat o bisericuță, cu hramul Sfânta Treime. Dar la scurt timp, această regiune a fost ocupată, pentru câțiva ani, de regele Ungariei, începându-se de îndată și o puternică acțiune de propagare a catolicismului, dusă de călugării franciscani. În astfel de împrejurări, cuviosul Nicodim a trecut în ținuturile învecinate din nordul Dunării, pe pământul românesc. Aici a ridicat o mănăstire nouă, numită Vodița, probabil pe locul unei așezări sihăstrești mai vechi, ca un centru de apărare ortodoxă la hotarele cu statul maghiar catolic. Cea mai veche mențiune despre prezența lui Nicodim în Țara Românească se face într-un hrisov al lui Vlaicu Vodă din anul 1372, prin care oferea mai multe daruri mănăstirii Vodița, zidită și zugrăvită din îndemnul lui Nicodim, "cu munca sa și a fraților" și cu cheltuiala domnitorului.

Cuviosul Nicodim n-a putut rămâne prea mult în liniștea mănăstirii Vodița. Încă înainte de anul 1376, ținutul Severinului, în care era situată și mănăstirea sa, a fost ocupat de regele Ungariei. În aceste împrejurări, a pornit în căutarea unui loc potrivit pentru a ridica o nouă așezare călugărească. Acest loc a fost găsit în părțile de nord ale Olteniei, pe valea râului Tismana, la poalele Carpaților. Lucrările de zidire au durat câțiva ani, sub mai mulți domnitori, care i-au acordat și ajutoare materiale. Un fapt îmbucurător a fost acela că, după un număr de ani, Severinul a reintrat în stăpânirea Țării Românești, încât Cuviosul Nicodim a putut să preia din nou conducerea mănăstirii Vodița. În felul acesta, a cârmuit cu vrednicie amândouă

mănăstirile până la moarte. Tradiţia populară îi mai atribuie şi ridicarea primelor aşezări mănăstireşti la Topolniţa, Coşuştea, Gura Motrului şi Vişina, toate în Oltenia, ca şi Prislopul, în Ţara Haţegului. Adevărul este că acestea au fost ctitorite de ucenici de-ai lui Nicodim, dar în ele s-au ţinut aceleaşi rânduieli de viaţă monahală pe care le-a introdus el la Vodiţa şi Tismana.

Cuviosul Nicodim a fost un sfetnic devotat al domnitorului Mircea cel Bătrân, care a făcut mai multe danii, în bani, moşii sau obiecte de cult, celor două mănăstiri. A fost preocupat şi de probleme culturale. Se cunoaşte o corespondenţă a sa, pe teme dogmatice şi morale, cu ultimul patriarh de la Târnova, în Bulgaria, Sfântul Eftimie, pe care mulţi îl socotesc tot un "vlah" sud-dunărean.

În primii ani ai secolului al XV-lea, a caligrafiat pe pergament un Tetraevanghel, în limba slavă bisericească, de o mare frumuseţe artistică, se pare la mănăstirea Prislop, unde se retrăsese pentru o vreme.

Încă din timpul vieţii, Cuviosul Nicodim a fost învrednicit de Dumnezeu cu darul facerii de minuni. Se cunoaşte trecerea lui şi a ierodiaconului său, îmbrăcaţi în odăjdii, prin foc, fără ca acesta să se atingă de ei, vindecarea unei tinere, rudă cu regele Ungariei, stăpânită de un duh necurat şi alte fapte minunate. Pentru toate acestea, dreptcredincioşii creştini l-au socotit "sfânt" încă din timpul vieţii.

Cuviosul Nicodim a fost chemat la Domnul în ziua de 26 decembrie, anul 1406. A fost îngropat în mormântul dinainte pregătit lângă biserica mănăstirii Tismana, care se vede şi azi. Îndată după trecerea sa la cele veşnice, la mormântul lui s-au petrecut fapte minunate, mai ales vindecării de felurite boli trupeşti şi sufleteşti, semn că Dumnezeu îl învrednicise de cununile sfinţeniei. Cuvioşii călugări din obştea Tismanei i-au scos atunci moaştele şi le-au pus într-o raclă, care a fost aşezată cu cinste în biserica mănăstirii. Tradiţia spune că după mai mulţi ani, fiind în primejdie de a fi răpite, Sfântul Nicodim s-a arătat în vis unui călugăr, apoi egumenului, poruncindu-le să-i ascundă moaştele şi să lase în mănăstire numai un deget pentru mângâierea credincioşilor. Moaştele au fost ascunse într-un loc tainic, dar cu timpul li s-a pierdut urma, încât astăzi nu se mai ştie unde sunt. La mănăstirea Tismana se mai păstrează doar degetul de care am

pomenit, precum şi câteva obiecte care i-au aparţinut: o cruce de plumb, un epitrahil şi o bederniţă.

Pentru viaţa sa îmbunătăţită, ca şi pentru minunile şi multele sale osteneli întru slujirea lui Dumnezeu şi a credincioşilor, Sfântul Nicodim este prăznuit cu evlavie, în fiecare an, la 26 decembrie, a doua zi de Crăciun, când este şi sărbătoarea numită "Soborul Maicii Domnului". Slujba lui apare, la această dată, aproape în toate Mineiele pe luna decembrie, care s-au tipărit în limba română. Anumiţi imnografi au alcătuit apoi "Acatistul" şi "Paraclisul" Sfântului Nicodim. Chipul lui s-a zugrăvit în multe biserici româneşti, mai ales în Oltenia, iar numele său este purtat de mulţi călugări.

Iubiţi credincioşi,

Sfântul Nicodim rămâne, mai ales pentru noi, credincioşii români, o adevărată pildă de trăire duhovnicească, un mare apărător al credinţei ortodoxe, un priceput înnoitor al vieţii călugăreşti pe pământ românesc. Pentru aceasta, se cuvine să cercetăm cele două mănăstiri ctitorite de el, Vodiţa şi Tismana, dar mai ales să-l rugăm zicând: "Sfinte prea cuvioase părinte Nicodim, primind a noastră umilă rugăciune, mijloceşte nouă mila Celui Prea înalt. Izbăveşte-ne, cu folosinţa ta, de relele ce vin asupra noastră, ca neîncetat să te slăvim. Roagă-te Stăpânului pentru noi nevrednicii, să ierte greşalele noastre şi să ne dea dragoste curată şi putere a face binele, spre slava Sfântului Său nume" (Rugăciunea de la Acatistul său). Amin.

PREDICĂ
LA SFINŢII IOAN CASIAN ŞI GHERMAN
DIN SCYTHIA MINOR
(29 februarie)

Iubiţi credincioşi,

Se ştie că luna februarie numără, în trei ani consecutiv, numai 28 de zile, iar în cel de al patrulea se mai adaugă una, ziua de 29; ca atare, şi anul are fie 365 de zile (pe care noi îl numim an "nebisect") fie 366 de zile (an "bisect"). Tocmai într-o asemenea zi de februarie, cu 29 de zile, Biserica românească prăznuieşte doi sfinţi "naţionali", originari din Dobrogea, şi anume pe *Cuvioşii Ioan Casian* şi *Gherman*. Cine erau aceşti doi cuvioşi părinţi şi ce au lăsat ei Bisericii ca sfântă moştenire duhovnicească ne spun ei înşişi sau unii scriitori creştini contemporani cu ei, care le-au apreciat învăţătura şi râvna lor spre desăvârşire.

Despre *Ioan Casian*, ucenicul şi biograful său, preotul Ghenadie din Marsilia (în Franţa), scria că era de "neam scit", deci un daco-roman, născut în provincia romană Scythia Minor, adică în Dobrogea de azi. Aceasta era "patria lui", în care locuiau pe atunci mai ales daco-romani. Se pare că era din satul numit astăzi, Casian (jud. Constanţa), situat pe valea râului Casimcea. S-a născut în jurul anului 360, într-o familie de oameni de frunte, a primit o educaţie aleasă într-una dintre renumitele cetăţi greceşti de pe ţărmul apusean al Mării Negre (Pontul Euxin), poate la Tomis, Constanţa de azi.

Prietenul său *Gherman* era originar tot din Scythia Minor, fiind cu câţiva ani mai în vârstă. Dintr-o carte scrisă de Ioan Casian, aflăm că "se împrieteniseră încă de când erau copii de şcoală, apoi în oaste, precum şi în viaţa călugărească". Înseamnă că au intrat amândoi foarte tineri într-o aşezare monahală din Dobrogea, unde s-au format, sub raport spiritual şi au dobândit o pregătire teologică.

În jurul anului 380, cei doi prieteni, împreună cu o soră a lui Ioan, au plecat într-o lungă călătorie în Răsărit, pentru a cunoaşte

Locurile Sfinte în care a trăit și a învățat Mântuitorul Iisus Hristos. Cei doi tineri daco-romani, Ioan și Gherman, s-au așezat într-o mănăstire de lângă Bethleem, nu departe de peștera în care s-a născut Mântuitorul. După cinci ani, dorind să dobândească noi cunoștințe și să urce pe noi trepte ale desăvârșirii, cei doi monahi s-au îndreptat spre pustiurile Egiptului, acolo unde trăiseră marii "Părinți ai pustiei": Pavel din Teba, Antonie cel Mare, Pahomie cel Mare, alcătuitorii primelor rânduieli de viață monahală, și acolo au rămas șapte ani. A urmat o scurtă reîntoarcere la Betleem, după care au mai stat câțiva ani în Egipt, în continuă căutare a izvoarelor desăvârșirii duhovnicești.

Siliți de anumite tulburări ivite printre călugării de acolo, cei doi prieteni au venit la Constantinopol, pe atunci capitala Imperiului roman de Răsărit, unde păstorea, ca arhiepiscop, marele dascăl și predicator, Sfântul Ioan Gură de Aur. Acesta a hirotonit pe Gherman preot, iar pe Casian, diacon. Au rămas în preajma marelui Părinte al Bisericii până la primul său exil, în anul 404. În anul următor, cei doi prieteni nedespărțiți au plecat la Roma, ca să ceară sprijinul papei în vederea readucerii Sfântului Ioan în scaunul său arhiepiscopal. Din nefericire, mijlocirea lor n-a avut nici un rezultat.

În această situație, cei doi daco-romani au rămas un timp la Roma. După anul 405 știrile despre Cuviosul Gherman încetează, semn că el a murit la Roma, departe de locurile sale natale. Ioan Casian a plecat apoi singur la Marsilia, în sudul Galiei (azi Marseille–Marsilia, în Franța). Acolo a fost hirotonit preot și a întemeiat două mănăstiri, una de călugări și alta de călugărițe, dându-le aceleași rânduieli de viață pe care le-a cunoscut el însuși în Țara Sfântă și în pustiurile Egiptului. Acolo a și murit, probabil în anul 435.

În timp ce se găsea la Marsilia, Ioan a scris câteva lucrări teologice, în limba latină, care au fost traduse în mai multe rânduri și în românește. Cea mai însemnată carte a lui se intitulează *Convorbiri cu Părinții,* o carte ce cuprinde întrebările pe care el însuși, dar mai cu seamă Gherman, le-au pus celor mai renumiți monahi din Egipt, precum și răspunsurile acestora. Este deci un Pateric. Erau întrebări sau teme de teologie adâncă, dar și de filosofie și psihologie. Cei doi prieteni erau interesați să cunoască părerile Părinților pustiei despre

lupta cu păcatul, prin post și alte mijloace, despre desăvârșire, despre rugăciune, despre unirea credinciosului cu Dumnezeu și altele.

Altă carte tratează *Despre așezămintele mănăstirești de obște* și *Despre tămăduirea celor opt păcate principale*, unde se prezintă modul în care un călugăr – dar și un credincios de rând – poate purta lupta împotriva acelor păcate: lăcomia, desfrânarea, iubirea de arginți, mânia, tristețea, neliniștea, slava deșartă și trufia. Iată două texte din scrisul său care ne-ar putea fi de folos: "Ascultă, deci, în câteva cuvinte, ordinea din care te poți ridica la cea mai înaltă treaptă a desăvârșirii, fără greutate și caznă: "Începutul mântuirii noastre și al priceperii este – după Sfânta Scriptură – frica de Dumnezeu". (Pilde 9, 10). Din frica de Dumnezeu se naște căința inimii mântuitoare. Din căință pornește dezlipirea de bunuri, adică sărăcia de bună voie și disprețul față de toate bogățiile. Din sărăcie izvorăște umilința. Din umilință decurge mortificarea (chinuirea) vrerilor. Prin mortificarea vrerilor sunt stârpite din rădăcină și sleite toate patimile. Prin alungarea patimilor se dezvoltă și cresc virtuțile. Prin creșterea virtuților se dobândește curățenia inimii. Prin curățenia inimii se ajunge la desăvârșirea dragostei apostolice".

Iată și ce scria despre mânie: "A patra luptă o avem de dat împotriva mâniei, care trebuie alungată cu totul din suflet pentru otrava ei ucigătoare. Cât timp stăruie în inimi, orbindu-ne mintea cu vătămătoarele ei întunecimi, nu vom putea ajunge nici să judecăm cu dreaptă chibzuință, nici să ne bucurăm de văzul unei sublime contemplații și nici să dăm sfaturi înțelepte altora. Nici părtași la viața adevărată și purtători statornici ai dreptății nu vom mai rămâne, dar să mai încapă în noi lumina duhului și a adevărului!".

Ultima lui carte a fost *Despre întruparea Domnului*, în care combătea pe ereticul Nestorie. Sfântul Ioan Casian aducea mărturii din Sfânta Scriptură și din scrierile unor Sfinți Părinți că Hristos-Dumnezeu s-a născut din Sfânta Fecioară Maria, care trebuie să fie socotită "Născătoare de Dumnezeu" sau "Maica Domnului".

Trebuie să spunem că lucrările Sfântului Ioan Casian – aproximativ 800 de pagini – vor fi ajuns, prin copii, și la episcopii și teologii din Sciția Mică, iar în evul mediu au fost traduse și în românește de diferiți călugări, care l-au numit "Casian Râmleanul" sau "Romanul".

Deşi departe de pământul părintesc, cei doi călugări daco-romani au făcut cinste neamului din care se trăgeau şi au contribuit la cunoaşterea spiritualităţii răsăritene în Apusul Europei, la sporirea patrimoniului cultural al epocii patristice. Viaţa lor aleasă poate servi ca pildă vrednică de urmat pentru călugării de totdeauna, iar lucrările lui Ioan Casian pot constitui o lectură duhovnicească folositoare pentru oricare dintre noi.

Curând după moarte, Ioan Casian a fost cinstit ca sfânt, la început în Marsilia şi în sudul Franţei, apoi şi în alte părţi, la 23 iulie. În Biserica Ortodoxă – răsăriteană este prăznuit la 29 februarie, când este an bisect, iar în anii nebisecţi slujba i se cântă în ziua de 28 februarie, la Pavecerniţă. În anul 1992 Biserica Ortodoxă Română a trecut în rândul sfinţilor şi pe Cuviosul Gherman, fiind cinstit odată cu prietenul său, Ioan Casian.

Să-i cinstim, mai ales noi, credincioşii români, şi să le aducem cântare de laudă zicând: "Făcându-vă călugări, v-aţi dăruit lui Dumnezeu şi luminând cu faptele voastre cele bune, cuvioşilor Casian şi Gherman, ca soarele aţi strălucit cu lumina învăţăturii voastre dumnezeieşti, luminând inimile celor care pururea vă cinstesc. Pentru aceasta, cu deadinsul, rugaţi-vă lui Hristos Dumnezeu pentru cei care vă laudă cu dragoste fierbine". (Condacul glasul 4 la Utrenia din 29 februarie). Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL IERARH CALINIC DE LA CERNICA
(11 aprilie)

Iubiți credincioși,

Dacă cercetăm calendarul nostru ortodox, vom putea constata ușor că în luna aprilie prăznuim mai mulți martiri dacoromani, dar și câțiva ierarhi români din vremurile mai apropiate de noi. Unul dintre aceștia este Sfântul Ierarh *Calinic de la Cernica,* a cărui pomenire o facem astăzi.

A fost unul din marii "părinți duhovnicești" ai veacului al XIX-lea, care s-a învrednicit să fie rânduit să cârmuiască și în străvechiul scaun episcopal de la Râmnicu Vâlcea. Era originar din București, născut în familia bunilor credincioși Antonie și Floarea (călugărită spre bătrânețe sub numele de Filofteia), care l-au dat spre învățătură la una din școlile bisericești ale orașului. Atmosfera de rugăciune și aleasa viață creștină din familie au influențat mult viața lăuntrică a tânărului Constantin, cum se numea din botez, încât, în 1807, pe când avea 20 de ani, s-a îndreptat spre mănăstirea Cernica, din apropierea Bucureștilor, unde va fi venit adeseori ca să ia parte la slujbe și să asculte cuvânt de învățătură de la vestitul stareț Gheorghe († 1806) sau de la alți părinți cu viață aleasă. În anul următor, a îmbrăcat "îngerescul chip al călugăriei", primind numele de Calinic; un episcop bulgar refugiat la noi l-a hirotonit întru ierodiacon.

Îndrumat de duhovnicul său Pimen, a început o viață de aspre nevoințe călugărești, rugăciune, muncă, lecturi din Sfânta Scriptură ori din operele Sfinților Părinți și scriitori bisericești. După câțiva ani, a făcut o călătorie la mănăstirea Neamț din Moldova, unde a cunoscut străvechea ctitorie domnească, cu aleasa ei viață duhovnicească introdusă de vrednicul stareț Paisie († 1794), trecut și el în ceata sfinților. După alți câțiva ani, a cercetat mănăstirile din Sfântul Munte Athos, unde a stat aproape un an, reușind să cunoască în-

deaproape viața călugărească de acolo și să învețe lucruri noi, care îi vor fi de folos în ostenelile sale viitoare.

Fiind hirotonit între timp preot-ieromonah, în anul 1818 obștea de la Cernica l-a ales stareț al ei, deși era în vârstă de numai 31 de ani. Au urmat alți 32 de ani de stăreție, o perioadă de neîncetate strădanii pentru buna îndrumare a vieții călugărești de acolo, pentru înzestrarea mănăstirii cu noi locașuri de închinare și chilii, pentru ridicarea prestigiului cultural al mănăstirii. Este de ajuns să spunem că obștea monahală a ajuns la 350 de călugări, dintre care mulți din Transilvania – unde autoritățile catolice distruseseră toate mănăstirile –, din rândul lor ridicându-se multe personalități ale vieții bisericești și culturale din veacul al XIX-lea. Acum s-au copiat la Cernica zeci de manuscrise, cu traduceri din scrierile Sfinților Părinți și ale marilor îndrumători ai vieții călugărești.

A fost și un ctitor de locașuri sfinte, căci prin strădaniile lui s-au ridicat biserica Sfântul Gheorghe de la Cernica, o biserică cu hramul Sfânta Treime și o biserică de cimitir la mănăstirea Pasărea, din apropiere, biserica Adormirea din orașul Câmpina, cele din satele Bueşti și Sohatu, iar alte câteva au fost ajutate cu bani pentru a fi refăcute sau înfrumusețate.

În același timp, starețul Calinic a fost un bun îndrumător și duhovnic al credincioșilor care veneau la mănăstire, fiind cunoscut atât prin rugăciunile sale tămăduitoare, cât și prin fapte de milostenie. De pildă, în anul 1821 a hrănit în mănăstire, timp de câteva luni, un mare număr de locuitori din București și împrejurimi, refugiați acolo de frica turcilor. A acordat ajutoare în bani și alimente multor oameni lipsiți din toate părțile țării și chiar de peste hotare. Pentru copiii din satul Cernica a înființat o școală, cu dascăli plătiți de mănăstire.

Toate aceste lucruri au fost apreciate nu numai de credincioșii care veneau în mănăstire, ci și de cârmuitorii și dregătorii țării de atunci. Așa se face că în 1850, după 43 de ani petrecuți la Cernica, dintre care 32 de ani de cârmuire a obștii monahale, starețul Calinic a fost chemat la înalta slujire arhierească. Acest lucru s-a petrecut în toamna anului 1850, când a fost ales, hirotonit și înscăunat ca episcop de Râmnic. Deși era înaintat în vârstă, noul episcop a început de

îndată o muncă neobosită pentru îndreptarea unor stări de lucruri negative pe care le-a găsit în eparhie. Astfel, a hirotonit noi preoți, a rânduit protopopi, a redeschis Seminarul eparhial (închis după revoluția din 1848), a ridicat o nouă catedrală episcopală în Râmnic, în care se slujește până azi, a refăcut reședința și bolnița din incinta Episcopiei. În anii următori, a ridicat, din banii săi, o biserică nouă la schitul Frăsinei, din Munții Vâlcii, în care a introdus reguli aspre de viață, așa cum văzuse în Muntele Athos (neconsumarea cărnii, interdicția pentru femei de a intra în mănăstire de la o distanță stabilită de el, rugăciune neîntreruptă).

Iubitor de carte și sprijinitor al culturii, episcopul Calinic a înființat o tipografie proprie la Râmnicu Vâlcea, în care au apărut mai multe cărți de slujbă și de învățătură. Înainte de moarte, a donat tipografia orașului Râmnic, cu condiția ca o jumătate din veniturile ei să fie folosite pentru nevoile școlilor din oraș sau pentru elevi săraci, iar altă jumătate pentru întreținerea schitului Frăsinei. A sprijinit Unirea Pricipatelor Române și alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca singur domnitor.

În chip deosebit trebuie pusă în lumină sfințenia vieții lui. Toți cei care l-au cunoscut au rămas impresionați de multele sale milostenii, de simplitatea sa în îmbrăcăminte, de bunătatea și de blândețea lui, de rugăciunile sale tămăduitoare de boli trupești, de posturile și privegherile sale. Unul din biografii săi scria că avea liste de persoane cărora le împărțea permanent ajutoare și că atunci când hirotonea preoți le dăruia cărți și chiar bani de drum. Martori contemporani relatau mai multe cazuri de vindecări de boli, în urma rugăciunilor episcopului Calinic, cum a fost o tânără din satul Muereasca, sau fiul meșterului care lucra la înălțarea catedralei episcopale și altele.

Viața plină de înfrânări pe care o ducea (nu consuma carne, se odihnea numai pe un scaun de lemn), ca și bătrânețea, care se simțea tot mai apăsătoare, l-au îndemnat să-și scrie testamentul. Între altele, scria că nu lasă nici bani de îngropare și nici de pomenire, pentru că tot ce-a avut împărțise celor săraci sau îi folosise pentru refacerea clădirilor din incinta Episcopiei. Bătrân și bolnav, în 1867 s-a retras la mănăstirea Cernica. În semn de înaltă prețuire, Guvernul

de atunci i-a refuzat cererea de retragere, menținându-l în scaun până la moarte, iar conducerea efectivă a fost încredințată vicarului său. La Cernica a mai trăit aproape un an, ca un simplu monah, până în ziua de 11 aprilie 1868, când Dumnezeu l-a chemat la Sine. A fost îngropat în tinda bisericii Sfântul Gheorghe, ctitoria sa.

Așadar, călugărul smerit de la Cernica și cârmuitorul ei timp de 32 de ani, apoi vrednicul episcop de Râmnic peste 18 ani, marele ierarh Calinic a devenit unul dintre cei mai desăvârșiți reprezentanți ai spiritualității ortodoxe românești. Din aceste motive, Sfântul Sinod al Bisericii noastre l-a trecut în rândul sfinților încă din anul 1950, iar "canonizarea" lui solemnă a avut loc în octombrie 1955, în prezența multor ierarhi – români și străini –, călugări, preoți și credincioși. Moaștele i-au fost așezate spre cinstire și închinare în biserica Sfântul Gheorghe, ctitorită de el. În felul acesta, smeritul stareț și ierarh Calinic a devenit unul dintre cei mai de seamă sfinți din calendarul sau sinaxarul ortodox românesc, pildă vrednică de urmat pentru orice fiu al Bisericii noastre dreptmăritoare.

Din 1955 încoace, el este cinstit prin cântări de laudă și prin slujba Acatistului, chipul său este zugrăvit în unele biserici, numele său este purtat de mulți dintre cei care îmbracă îngerescul chip al călugăriei, iar prin fața raclei cu cinstitele sale moaște trec zilnic sute de credincioși.

Aducând prinosul cinstirii noastre acestui sfânt de neam român din veacul al XIX-lea, să-i cerem să se roage lui Hristos Dumnezeu pentru sufletele noastre, așa cum s-a rugat și în vremea vieții sale pe pământ pentru înaintașii noștri. Să-l cinstim prin slove de Acatist zicând: "Cel ce prin curăția vieții tale celei îngerești te-ai învrednicit a vedea preafericita față a Treimii Celei de o ființă și nedespărțită și neîncetat te rogi pentru bună sporirea Bisericii lui Hristos, pe care din fragedă vârstă și până la sfârșitul vieții tale cu multe osteneli ai sprijinit-o, făcătorule de bine al sufletelor noastre, ierarhe Calinic de Dumnezeu încununate, primește lacrimile noastre de mulțumire pentru tot darul cel bun și desăvârșit mijlocit nouă de sus de la Părintele luminilor, pentru care cu dragoste te fericim". (Icosul 12 din Acatistul Sfântului). Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL SAVA DE LA BUZĂU
(12 aprilie)

Iubiți credincioși,

În decursul veacurilor, peste poporul nostru s-au abătut multe nenorociri și suferințe. Așa, de pildă, timp de aproape o mie de ani, pământul românesc a fost cotropit de așa-numitele popoare "migratoare": goți, huni, avari, slavi, gepizi și alții. Pe la mijlocul secolului al III-lea, peste populația daco-romană autohtonă s-au așezat, treptat, triburi de goți, care mai târziu, spre sfârșitul secolului al IV-lea, s-au îndreptat spre Apusul Europei. Unii dintre ei au cunoscut învățătura creștină înainte de a se stabili la noi, pe când trăiau în stepele din nordul Mării Negre. După ce s-au așezat printre daco-romanii încreștinați mai demult, au primit botezul și goții migratori. Așa se face că în secolul al IV-lea, goții de la noi aveau propriul lor episcop, pe Ulfila, un ierarh care a lucrat pentru încreștinarea lor peste 40 de ani. El a predicat în limbile latină, greacă și gotă, a creat un alfabet propriu și a tradus întreaga Biblie în limba gotă. Dar activitatea lui a fost tulburată, nu peste mult timp, de o prigoană dezlănțuită împotriva goților creștini chiar de cârmuitorii lor, în anul 348, încât Ulfila a fost nevoit să se refugieze în sudul Dunării, în provincia romană Moesia Inferior de atunci. Probabil a trăit de atunci în orașul Durostorum (azi Silistra, pe granița româno-bulgară), de unde și-a continuat lucrarea misionară până la moarte, prin anii 381-383.

Goții încreștinați aveau legături cu Constantinopolul care, pe atunci, era capitala Imperiului roman de Răsărit, dar și un puternic centru bisericesc creștin. În schimb, cârmuitorii lor erau încă păgâni, având în permanență lupte cu Imperiul roman, în care făceau adeseori incursiuni, întorcându-se cu prăzi bogate și cu oameni nevinovați, de regulă greci, pe care îi luau în robie. Din aceste motive, goții creștini au fost adeseori urmăriți și persecutați de către cârmuitorii lor păgâni, acuzați că mărturisesc aceeași credință ca și dușmanii lor

din Constantinopolul creştin şi că ar avea legături cu ei. Cel mai mare persecutor al goţilor creştini a fost regele Athanaric, care a avut multe lupte şi cu împăratul roman Valens, unele chiar pe teritoriul ţării noastre. În cursul persecuţiei sale, din anii 370-372, au primit cununile muceniciei atât goţii, cât şi localnici, unii cunoscuţi, alţii rămaşi anonimi. De pildă, un număr de 26 de creştini au fost arşi de vii într-o biserică din Câmpia Dunării, în apropierea oraşului Oltenița de azi. Sinaxarele consemnează apoi numele Sfântului *Nichita*, care provenea din rândurile grecilor luaţi în robie de goţi şi duşi în nordul Dunării, care a fost ars de viu. Moaştele lui au fost duse mai târziu în oraşul Mopsuestia, în Asia Mică (Turcia de azi). Este prăznuit la 15 septembrie, sub numele de "Nichita Romanul".

Tot sub regele prigonitor Athanaric a suferit moarte mucenicească un creştin cu numele *Sava*, care trăia într-un sat situat pe râul Buzău, descendent al unei familii de greci luaţi în robie de goţi şi aduşi în nordul Dunării, bărbat cucernic care trăia în post şi rugăciune, dar cânta şi psalmi în biserica satului, de care se îngrijea foarte mult. Când a pornit persecuţia regelui got, în preajma sărbătorii Paştilor, a încercat să fugă din sat, împreună cu preotul Sansala, dar o zăpadă puternică i-a făcut să se reîntoarcă acasă. Au prăznuit împreună cu credincioşii Învierea Domnului, dar, în a treia noapte după luminatul praznic, în satul în care trăiau a intrat fiul unui dregător, "cu o ceată de tâlhari nelegiuiţi", care au prins pe preotul Sansala şi pe cântăreţul său Sava şi i-au pus la multe chinuri. Refuzând să aducă jertfe idolilor, prigonitorii au hotărât ca Sava să fie înecat în râul Buzău. Şi astfel a trecut el din această viaţă pământească la cea veşnică, alături de cei aleşi ai lui Dumnezeu, la 12 aprilie anul 372, a cincea zi după sărbătoarea Învierii Domnului, deci "în săptămâna luminată". Ucigaşii i-au scos trupul neînsufleţit din apă pe malul râului şi au plecat, iar pe preotul Sansala l-au lăsat pradă chinurilor îndurate. Sansala însă s-a înzdrăvenit şi probabil el a fost cel care s-a îngrijit de înmormântarea lui Sava, după rânduiala creştină.

La scurt timp, vestea despre pătimirea lui Sava a ajuns până la Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareii din Capadocia, în Asia Mică (c. 330-379). Lucrul acesta nu este de mirare dacă ne gândim

la numeroșii greci capadocieni luați în robie de goți și aduși în ținuturile dunărene, care mai păstrau legături cu locurile lor de origine. Așa se face că prin anii 373-374, Sfântul Vasile a cerut moaște de sfinți guvernatorului provinciei Scythia Minor (Dobrogea de azi), care era tot capadocian. El i-a împlinit dorința, trimițându-i moaștele Sfântului Sava, care probabil au fost duse în ascuns în orașul Tomis (Constanța). Odată cu moaștele, episcopul Vetranion de la Tomis – trecut și el între sfinți – a trimis Sfântului Vasile și o "scrisoare", în care erau descrise toate suferințele îndurate de Sfântul Sava. Moaștele lui vor fi fost așezate într-o biserică din Cezareea Capadociei, unde păstorea Sfântul Vasile cel Mare.

În zilele noastre, în anul 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca Sfântul Sava să fie prăznuit în toate bisericile din cuprinsul Patriarhiei române, în ziua pătimirii sale, adică la 12 aprilie.

Să ne rugăm și noi Sfântului Mucenic Sava de la Buzău să ceară preamilostivului Dumnezeu pace și binecuvântare pentru poporul dreptcredincios din țara în care a primit el însuși cununa muceniciei, în urmă cu peste 16 veacuri. Amin.

PREDICĂ
LA SFINȚII IERARHI EFREM, TIT, VETRANION ȘI TEOTIM DIN TOMIS (CONSTANȚA)
(25 ianuarie, 7 martie, 20 aprilie)

Iubiți credincioși,

Într-o altă predică v-am prezentat câteva nume de martiri daco-romani care au pătimit în fostele provincii romane dunărene, inclusiv în Scythia Minor, Dobrogea de azi. În afară de aceștia, Biserica a trecut în rândul sfinților și patru episcopi de la Tomis – Constanța de azi, doi dintre ei martiri, iar alți doi, teologi de renume și mari apărători ai dreptei credințe în fața unor erezii ale vremii lor.

Actele martirice, precum și Mineiele ortodoxe menționează un episcop-martir la Tomis, cu numele *Efrem*. Se spune că el ar fi fost trimis aici de către episcopul Ierusalimului cu câțiva ani mai înainte. Pentru că n-a voit să jertfească zeilor romani, a fost decapitat, într-o zi de 7 martie, probabil în anul 304, adică în timpul persecuției lui Dioclețian. După alte izvoare istorice, între martirii de la Tomis s-a numărat și episcopul *Tit* sau *Titus*, care ar fi fost aruncat în mare, după multe chinuri, într-o zi de 3 ianuarie, probabil în anul 320, deci în timpul persecuției lui Liciniu.

Între episcopii Tomisului se numără însă și alți doi, care n-au îndurat moarte martirică, dar au fost trecuți în sinaxarul Bisericii creștine pentru sfințenia vieții lor, ca și pentru modul exemplar în care au apărat dreapta credință în fața ereticilor. Unul dintre aceștia a fost episcopul *Vetranion* sau *Bretanion*. În anul 369, împăratul roman Valens, după o luptă cu goții în părțile de nord ale Dobrogei, se întorcea la Constantinopol. În drumul lui s-a oprit în Tomis, intrând în biserica în care slujea episcopul Vetranion. Dar Valens fusese atras de învățătura ereticului Arie, care tăgăduia dumnezeirea Fiului, învățând că El este doar o creatură a Tatălui. Drept aceea, a încercat acum să-l atragă și pe episcopul Vetranion la această erezie, care fusese condamnată încă din anul 325 la primul Sinod ecumenic

de la Niceea. Dar episcopul Vetranion, printr-o însuflețită cuvântare rostită în fața împăratului și a credincioșilor prezenți în biserică, a apărat dreapta credință, așa cum fusese ea stabilită de Părinții de la primul Sinod ecumenic de la Niceea, după care, urmat de credincioși, s-a îndreptat spre o altă biserică. Indignat de o asemenea înfruntare în public, împăratul a poruncit ca episcopul să fie exilat, dar la scurt timp, tot el i-a îngăduit să se întoarcă la scaunul său, de teama unei răscoale a "sciților", semn că era prețuit și iubit de credincioșii lui. Episcopul Vetranion a purtat o corespondență cu marele Părinte bisericesc care a fost Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareii Capadociei, în legătură cu transferul în Capadocia a moaștelor Sfântului Sava, cel înecat în râul Buzău, în anul 372, de către goții persecutori ai creștinilor. Nu se cunosc alte lucruri despre episcopul Vetranion. Știm doar că doi scriitori bisericești din vremea lui i-au apreciat activitatea și sfințenia vieții. Din aceste motive, Biserica l-a trecut – curând după moarte – în rândul sfinților, pomenirea lui făcându-se în fiecare an la 25 ianuarie.

Un alt episcop de Tomis trecut în ceata sfinților a fost *Teotim*, întâlnit în scaun în ultimul deceniu al secolului al IV-lea și la începutul celui următor. Un istoric bisericesc din epoca patristică scria că era "scit" de neam, deci un localnic, și că "era cunoscut de toți pentru evlavia și corectitudinea vieții". Păstorirea lui a fost mult tulburată de atacurile hunilor, care au ajuns până în apropiere de Tomis. Episcopul Teotim, ca un bun părinte sufletesc al păstoriților săi, le-a fost de mare ajutor în momentele grele prin care treceau, știind să-i îmblânzească pe huni cu daruri, fapt pentru care aceștia îl socoteau "Dumnezeul romanilor". Episcopul Teotim a încercat să predice cuvântul lui Dumnezeu printre huni, fiind ajutat în lucrarea sa de marele Părinte bisericesc Sfântul Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului, care a trimis misionari la Dunărea de Jos. De altfel, episcopul Tomisului era prieten cu Sfântul Ioan, pe care l-a apărat în fața unor învinuiri nedrepte, pe care i le-au adus unii răuvoitori, că s-ar fi îndepărtat de la dreapta credință.

Despre Sfântul episcop Teotim, câțiva scriitori patristici ne informează că a întocmit lucrări teologice, filosofice și omilii la anumite texte evanghelice. Din nefericire, din opera sa nu se păstrează decât

unele fragmente reproduse într-o lucrare a unui alt mare Părinte al Bisericii, Sfântul Ioan Damaschin (†749). Iată câteva gânduri și învățături morale ale Sfântului Teotim care sunt actuale pentru toate timpurile: "Cel ce păcătuiește cu gândul, prin însăși iuțeala gândului săvârșește păcatul"... "A-ți aminti cu adevărat de Dumnezeu înseamnă a-ți aminti de viață, iar a-L uita înseamnă a muri"... "În mintea tulburată și plină de griji nu se află nici un gând frumos și nu se revarsă peste ea harul lui Dumnezeu. A ajunge la desăvârșirea sufletului, înseamnă a-l elibera de griji, căci datorită grijilor, se nimicește. De aceea se spune despre sufletul desăvârșit că este ca un crin în mijlocul spinilor".

Curăția vieții episcopului Teotim, dragostea pe care a purtat-o păstoriților săi, misiunea pe care a săvârșit-o printre huni, râvna pentru apărarea dreptei credințe în fața ereticilor, lucrările sale, și chiar unele minuni săvârșite prin puterea rugăciunilor sale, l-au făcut vrednic de aureola sfințeniei. Drept aceea, el a început să fie socotit ca sfânt în Biserica din Scythia Minor, curând după ce Dumnezeu l-a chemat la Sine. Cu timpul, a fost cinstit în toată Biserica creștină, în fiecare an la 20 aprilie, probabil ziua morții sale.

De aceea, se cuvine să-l cinstim și noi credincioșii români, ca pe unul care a odrăslit din rândul daco-romanilor, strămoșii noștri. Să-i cinstim pe toți episcopii tomitani învredniciți a sta în ceata aleșilor lui Dumnezeu, așa cum spune troparul de la slujba în care se face pomenirea unui arhiereu: "Îndreptători credinței și chip blândețelor, învățători înfrânării, v-ați arătat turmei voastre, adevărul lucrurilor. Pentru aceasta a-ți câștigat cu smerenia cele înalte, cu sărăcia cele bogate, Părinți ierarhi de la Tomis. Rugați pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre". Amin.

PREDICĂ
LA SFINȚII IERARHI ȘI MĂRTURISITORI IOREST ȘI SAVA, MITROPOLIȚII ARDEALULUI ȘI IOSIF, EPISCOPUL MARAMUREȘULUI

(24 aprilie)

Iubiți credincioși,

În mod obișnuit, în calendarul creștin ortodox sunt trecuți ca sfinți – fie că este vorba de martiri, mărturisitori, ierarhi sau cuvioși – îndeobște cei care s-au învrednicit de această înaltă cinstire duhovnicească în primele veacuri creștine, proveniți din lumea creștină greco-romană sau orientală. Dar de atunci încoace, o serie de Biserici ortodoxe naționale (greacă, rusă, sârbă sau bulgară) au hotărât să treacă în rândul sfinților și credincioși din propriul lor neam, care, prin viața și activitatea lor, au contribuit la propășirea Bisericii respective. Același lucru l-au făcut și credincioșii români. Evlavia populară a atribuit cununa sfințeniei unor călugări cu viață deosebită, cum au fost Nicodim de la Tismana sau Daniil Sihastrul de la Voroneț, fără să cunoaștem vreo hotărâre oficială de "canonizare", adică de trecere a lor în ceata sfinților, luată de conducerea Bisericii. Abia în anul 1950, Sf. Sinod al Bisericii noastre a hotărât, pentru prima oară, să fie trecuți în calendarele ortodoxe românești mai mulți ierarhi, călugări și credincioși din neamul nostru. Între aceștia se numără și Sfinții Ierarhi și Mărturisitori Ilie Iorest și Sava Brancovici, mitropoliții Transilvaniei, prăznuiți în fiecare an în ziua de 24 aprilie. Canonizarea lor s-a făcut în anul 1955, în Alba Iulia, orașul în care ei au păstorit.

Este firesc să ne întrebăm: cărui fapt se datorează cinstea deosebită de care s-au învrednicit acești doi mitropoliți ai Ardealului din veacul al XVII-lea? Prin ce fapte au ajuns să stea în apropierea lui Dumnezeu, să fie considerați "prietenii" și "casnicii" Săi și să mijlocească, prin rugăciunile lor, harul și ajutorul lui Dumnezeu pentru

noi, urmaşii păstoriţilor lor de acum mai bine de trei veacuri? Să ascultăm pe scurt "curgerea" vieţii lor pământeşti, pentru a ne convinge că s-a lucrat cu înţelepciune când au fost puşi în rândul aleşilor lui Dumnezeu.

Sfântul Ierarh *Iorest,* numit din botez Ilie, s-a născut într-un sat transilvănean, pe la începutul veacului al XVII-lea; a trecut de tânăr munţii şi s-a aşezat în mănăstirea Putna, unde a învăţat carte, a fost călugărit sub numele Iorest şi a fost hirotonit preot. La recomandarea domnitorului Moldovei Vasile Lupu, în toamna anului 1640 a fost ales mitropolit al Transilvaniei, fiind hirotonit arhiereu în catedrala din Târgovişte.

A păstorit puţină vreme în scaunul său din Alba Iulia, căci împrejurările erau cu totul potrivnice. Cu aproape un veac în urmă, principii Transilvaniei începuseră o acţiune susţinută de atragere a românilor la noua confesiune calvină, urmărind, prin aceasta, nu numai sporirea numărului adepţilor ei, ci, mai cu seamă, deznaţionalizarea credincioşilor români, altfel spus, maghiarizarea lor. Dar mitropolitul Iorest a stat dârz în faţa acestor încercări, întărind în credinţă pe păstoriţii lui şi îndemnându-i să nu se lase amăgiţi de nimeni. Între altele, s-a opus răspândirii Catehismului calvinesc apărut atunci în româneşte. Atitudinea lui demnă, românească, a nemulţumit însă pe cârmuitorii de atunci ai Transilvaniei, principele Gheorghe Rákoczy I şi "superintendentul" sau, cârmuitorul calvinilor. Din dispoziţia acestora, la începutul anului 1643, a fost aruncat în închisoare, împreună cu unii dintre preoţii săi, suferind umilinţe şi bătăi din partea slujitorilor principelui. Eliberat după nouă luni, dar numai pe baza răspunderii ce şi-au asumat 24 de garanţi că va plăti o mie de taleri pentru vistieria principelui, mitropolitul Iorest s-a întors la mănăstirea Putna. De acolo, în vara anului 1645 a plecat la Moscova, pentru a solicita sprijinul ţarului Rusiei ca să poată răscumpăra pe cei 24 de garanţi din Alba Iulia. Reîntors din Rusia, şi-a petrecut restul vieţii în mănăstirea Putna, unde s-a ocupat cu studiul, cu săvârşirea de slujbe şi poate chiar cu copierea unor manuscrise. A trecut la cele veşnice la adânci bătrâneţe, în ziua de 12 martie 1678, fiind îngropat tot acolo.

În locul său a fost ales ca mitropolit Simion Ștefan, cel care a tipărit, în 1648, Noul Testament de la Alba Iulia, prima ediție românească a acestei cărți. După moartea lui, a urmat în scaun *Sava Brancovici*. Era originar dintr-o veche familie sârbească, stabilită de multă vreme în Ineu (județul Arad), cu timpul românizată. Mai mulți membri ai familiei sale au fost preoți și chiar episcopi în Ineu. S-a născut în jurul anului 1620, primind din botez numele Simion; a învățat carte în casa părintească, apoi la mănăstirea Comana, lângă București. A fost preot în Ineu, iar după moartea soției a fost ales mitropolit al Ardealului, în vara anului 1656. Atunci a trecut din nou în Țara Românească, la Târgoviște, unde a fost călugărit sub numele Sava și hirotonit arhiereu, apoi instalat în Alba Iulia.

Deși îndelungată, păstoria lui ca mitropolit a fost mult tulburată de câteva cotropiri turcești și unele schimbări politice petrecute în primii ani, dar mai ales de acțiunea prozelitistă calvină pe care încercau să o desfășoare, printre românii ortodocși, conducătorii confesiunii calvine maghiare, sprijiniți de noul principe Mihail Apaffi. Ca și înaintașul său, vlădica Sava a făcut o călătorie la Moscova, în 1668, primind ajutoare materiale din partea țarului Rusiei. Dar această călătorie într-o țară ortodoxă i-a atras multe necazuri din partea cârmuitorilor calvini de atunci ai Transilvaniei. La scurt timp i s-au impus o seamă de îndatoriri și restricții care urmăreau calvinizarea Bisericii Ortodoxe românești, ea fiind pusă sub controlul direct al superintendentului calvin maghiar din Alba Iulia. Mitropolitul a rezistat tuturor încercărilor, izbutind să-și păstreze fiii duhovnicești în dreapta credință; a făcut vizite canonice în eparhie, a hirotonit preoți și a sfințit biserici, a întreținut legături cu domnitorii și mitropoliții din Țara Românească.

Dar toată această frumoasă lucrare națională, bisericească și misionar-socială a luat sfârșit în anul 1680, din cauza intrigilor unui nou superintendent maghiar. Din dispoziția principelui Mihail Apaffi, la 2 iunie 1680 s-a constituit un "scaun de judecată" din 101 persoane, mai ales calvini maghiari, care, pe temeiul legiuirilor feudale ale Transilvaniei de atunci, l-a înlăturat pe Sava din scaun. A fost aruncat în închisoare, iar bunurile sale (mai ales cărți), aflate în Alba Iulia și în Sibiu, au fost confiscate. Câțiva cronicari maghiari și sași descriu o

parte din suferințele îndurate de bătrânul mitropolit în închisoare. A fost eliberat numai în urma intervenției domnitorului Șerban Cantacuzino al Țării Românești. Bătrân și bolnav, mitropolitul Sava s-a sfârșit din viață în cursul lunii aprilie 1683.

În 1992 Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât să treacă în rândul sfinților prăznuiți în această zi și pe episcopul *Iosif Stoica Mărturisitorul* din Maramureș, care a trăit la cumpăna veacurilor XVII și XVIII. El rămâne în istoria Bisericii noastre ca un ierarh vrednic, care a știut să-și apere păstoriții în fața încercărilor episcopilor ruteni uniți de la Muncaci și ale autorităților de stat maghiare, de a-i îndepărta de la credința ortodoxă, prin acceptarea "unirii" cu Biserica Romei. A fost arestat și închis în cetatea Hust (la nord de Sighet, azi în Ucraina). După eliberare, nu și-a mai putut reocupa scaunul vlădicesc. A murit în 1711.

Suferințele acestor trei ierarhi și mărturisitori au impresionat nu numai pe contemporanii lor, ci și pe urmași. Jertfa și statornicia lor în dreapta credință au avut o influență hotărâtoare asupra credincioșilor pe care-i păstoreau. Ce s-ar fi întâmplat cu neamul nostru, cu românii transilvăneni de acum trei veacuri, dacă cei doi mitropoliți ar fi cedat stăruințelor depuse pe lângă ei de cârmuitorii calvini de a-și părăsi credința strămoșească și de a îmbrățișa calvinismul? Desigur, ar fi făcut același lucru și credincioșii rămași fără păstor, care ar fi fost nu numai calvinizați, ci, în scurtă vreme, deznaționalizați. Pierderea credinței aducând cu sine pierderea numelui de român, ar fi dus la înstrăinarea credincioșilor noștri de neamul din care se trăgeau.

Viața acestor mari ierarhi trebuie să fie o pildă vie și mereu prezentă în sufletul nostru. Marea iubire pe care au arătat-o față de semenii lor să ne fie pildă de iubire față de aproapele, pildă de jertfelnicie pentru binele obștesc și pentru neamul nostru românesc. Înaltul lor patriotism să ne stea mereu la inimă, pentru ca și noi, după puterile noastre, să lucrăm pentru binele semenilor noștri, al poporului, pentru ca să se facă tot mai mult simțită dragostea între oameni, pentru ca pacea și buna înțelegere să se așeze tot mai temeinic în lumea întreagă. Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL MUCENIC IOAN CEL NOU DE LA SUCEAVA
(2 și 24 iunie)

Iubiți credincioși,

Potrivit unei hotărâri luate de Sfântul Sinod al Bisericii noastre, în fiecare an, la 2 iunie, prăznuim trecerea la Domnul, prin moarte martirică în anul 1330, iar, la 24 iunie, aducerea cinstitelor moaște în cetatea de scaun de la Suceava în anul 1415, a celui care de acum înainte va fi cunoscut în istorie ca Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, ocrotitorul acestui oraș și al nordului Moldovei. Faptul că are două zile de prăznuire în cursul aceleiași luni se explică prin larga popularitate pe care o are în rândul credincioșilor moldoveni, în speță a celor din Bucovina, care de aproape șase veacuri îl cinstesc prin cântări și rugăciuni și îi cer să fie mijlocitor pentru ei în fața Părintelui ceresc.

Cine a fost Ioan zis "cel nou" și de ce se bucură de atâta cinstire din partea credincioșilor moldoveni? Știri despre viața și pătimirea lui se întâlnesc într-o mică lucrare, scrisă de un ieromonah moldovean, cu numele Grigorie, cu prilejul aducerii cinstitelor sale moaște din Cetatea Albă la Suceava, prima lucrare scrisă pe pământul Moldovei care a ajuns până la noi. Din ea aflăm că Ioan era originar din orașul Trapezunt sau Trebizonda (azi Trabzon în Turcia), oraș situat pe țărmul sud-estic al Mării Negre. S-a născut spre sfârșitul veacului al XIII-lea și a primit o frumoasă educație religios-morală, atât în familie, cât și de la vreunul din preoții numeroaselor biserici din Trapezuntul natal. La vremea potrivită, a început să se ocupe cu negustoria, așa cum făceau mulți alți locuitori ai orașului. Așa se face că de multe ori pleca în diferite orașe de pe țărmul Mării Negre cu treburi negustorești. Cu prilejul acestor călătorii, se întărea însă și în dreapta credință, căci cunoaștea biserici și mânăstiri, preoți și călugări cu viață aleasă.

In anul 1330 a plecat din Trapezunt spre Cetatea Albă – fie ceă de la gurile Nistrului, stăpânită secole de-a rândul de Moldova, fie cea din Crimeea –, pe corabia unui catolic din Veneţia sau din Genova. Pe drum, au avut amândoi discuţii privitoare la credinţă, Ioan apărând cu dârzenie adevărurile Ortodoxiei. Ajungând în Cetatea Albă, acel catolic a mers cu pâră mincinoasă şi cu intrigi la cârmuitorul sau ighemonul cetăţii, aflată atunci în stăpânirea tătarilor. Cârmuitorul, chemând la sine pe Ioan, i-a cerut să abjure de la credinţa creştină şi să treacă la islamism. Dar binecredinciosul Ioan a respins cu tărie propunerile, lucru pentru care cârmuitorul păgân a poruncit să fie bătut cu toiege, legat de coada unui cal şi târât pe drumurile cetăţii, apoi legat în lanţuri şi aruncat în închisoare. Cu toate acestea, nici unul din chinuri nu l-a înduplecat, ci, dimpotrivă, mărturisea cu şi mai multă tărie pe Hristos, grăind: "Numai cel ce rabdă până la sfârşit se va mântui, iar mie să nu-mi fie a mă sfinţi şi a mă încununa decât prin răbdarea chinurilor pentru mărturisirea lui Hristos, care a zis că "în lume necazuri veţi avea, dar îndrăzniţi, Eu am biruit lumea". Dar unul dintre chinuitori, văzând răbdarea şi tăria lui în credinţă, cuprins de ură şi de mânie împotriva mărturisitorului lui Hristos, a scos sabia şi i-a tăiat capul. În felul acesta, noul mucenic al lui Hristos s-a învrednicit a se face părtaş tuturor darurilor dumnezeieşti şi a dobândi "cununa vieţii veşnice".

Ighemonul şi ceilalţi dregători tătari din cetate n-au îngăduit creştinilor să-i ridice cinstitul trup şi să-l îngroape după rânduiala creştinească. Dar Dumnezeu, în dragostea Sa nemărginită faţă de aleşii Săi, a trimis trei îngeri din cer care i-au tămâiat trupul. Un necredincios din cetate, văzând această arătare a îngerilor în veşminte strălucitoare, a crezut că sunt preoţi creştini care, nesocotind porunca ighemonului, au venit să facă slujba prohodirii lui Ioan. De aceea, a scos arcul şi săgeata ca să tragă asupra lor, dar îndată s-a petrecut o altă minune, căci mâinile i-au rămas lipite de arc şi de săgeată. A fost izbăvit de pedeapsa cerească numai după ce a mărturisit ce urmărea să facă. Aceste minuni l-au înfricoşat pe cârmuitorul sau ighemonul cetăţii, care a îngăduit creştinilor să ridice trupul lui Ioan şi să-l înmormânteze, după rânduiala creştină, în cimitirul din Cetatea Albă.

Nevrednicul corăbier, care îl pârâse pe Ioan la dregător, văzând minunile întâmplate, s-a gândit să-i dezgroape în ascuns trupul și să-l ducă în țara sa, pentru ca să se bucure și concetățenii săi de asemenea revărsări de daruri minunate care aveau loc în jurul trupului său. Dar și de data aceasta s-a întâmplat o minune, căci noul mucenic s-a arătat în vis unui preot, descoperindu-i gândurile ascunse ale celui care l-a dat spre moarte. Drept aceea, preotul, cu obștea credincioșilor, surprinzând în cimitir pe cei care voiau să-i ia trupul, au ridicat acest trup neputrezit al noului mărturisitor al lui Hristos și l-au dus în altarul unei biserici din oraș. De-acum înainte, rămășițele sale pământești, neputrezite și care răspândeau bună mireasmă, puteau fi considerate sfinte moaște. Ele au rămas în această biserică peste 80 de ani, revărsând multe daruri asupra creștinilor care veneau și îngenuncheau în fața lor, cerând mijlocirea sa în fața Părintelui ceresc.

Vestea despre cinstitele sale moaște și mai cu seamă despre minunile care se săvârșeau în jurul lor a ajuns curând și în Țara Moldovei, întemeiată pe la mijlocul veacului al XIV-lea și consolidată apoi în cursul domniei îndelungate și pașnice a lui Alexandru cel Bun (1400-1432). Acest evlavios domn, în dorința de a ridica prestigiul țării sale, ca și evlavia credincioșilor, dar și pentru ca țara lui să aibă un sfânt ocrotitor, a socotit că este bine să aducă moaștele Sfântului Ioan cel Nou din Cetatea Albă la Suceava, pe atunci capitala țării și reședința Mitropoliei. Un cronicar moldovean scria mai târziu că Alexandru cel Bun "au adus cu multă cheltuială moaștele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou de la Cetatea Albă de la păgâni și le-au așezat în târg în Suceava, la Mitropolie, cu mare cinste și cu litie, pentru paza și ferința (ocrotirea) scaunului domniei sale, carile să prăznuiește miercuri și joi în săptămâna Rusaliilor".

Alaiul cu moaștele Sfântului a fost întâmpinat la locul numit "Poiana Vlădicăi", în apropiere de Iași, de către domnitor și soția sa, de mitropolitul țării, marii dregători, egumeni, călugări, preoți și credincioși, care l-au însoțit până la Suceava, unde acestea au fost așezate în biserica zisă "Mirăuți". Aceste lucruri s-au petrecut în anul 1415.

Astfel, Sfântul Ioan cel Nou a devenit "apărătorul și ocrotitorul" întregii țări a Moldovei. În 1686 oștile poloneze care au cotropit Moldova au luat în Polonia și pe mitropolitul Dosoftei. La rândul său,

el a luat moaștele Sfântului Ioan cel Nou, documentele și odoarele Mitropoliei. Au fost duse în localitatea Jolkiew, unde au rămas până în anul 1783, când episcopul de atunci de la Rădăuți a reușit să le readucă acasă, la Suceava, fiind așezate în biserica Sfântul Gheorghe, fostă catedrală mitropolitană (azi arhiepiscopală).

În curgerea veacurilor, binecredincioșii români de pretutindeni – dar mai ales cei din nordul Moldovei sau din părțile de răsărit ale Transilvaniei și din Maramureș – au cinstit după cuviință pe acest mucenic al lui Hristos. Viața și pătimirea lui au fost redate – în 12 scene – pe peretele de sud al renumitei mănăstiri de la Voroneț, ctitoria lui Ștefan cel Mare, iar mai târziu ele apar, în 14 scene, în pridvorul închis al bisericii mănăstirii Sucevița, ctitoria familiei domnitoare a Movilești lor. Acatistul lui a fost tipărit în mai multe rânduri, iar chipul său este pictat în icoane care împodobesc casele credincioșilor și bisericile parohiale.

Să-l cinstim și noi românii, din orice parte a țării am fi, să-i cunoaștem viața și să-i citim acatistul, căci, în felul acesta, vom ști și noi să fim aproape de Hristos, și mai cu seamă să-L mărturisim pe Hristos, mai ales astăzi, când atâția semeni ai noștri se îndepărtează de El și de învățătura Lui. Să-l rugăm pe Sfântul Ioan cel Nou să ne ocrotească țara, mai cu seamă Moldova de pe ambele maluri ale Prutului, să ne întărească în credință, în nădejde și în dragoste față de semenii noștri. Amin.

PREDICĂ
LA BINECREDINCIOSUL VOIEVOD ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT
(2 iulie)

Iubiţi credincioşi,

Astăzi avem o sărbătoare mai puţin obişnuită în cultul ortodox, în care prăznuim pe binecredinciosul voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, o sărbătoare mai nouă, trecută doar în calendarele româneşti. Este firesc să ne întrebăm: de ce s-a ajuns la instituirea acestei sărbători şi care au fost motivele pentru care un domn ca Ştefan cel Mare, cunoscut mai ales ca apărător de ţară, să fie socotit vrednic de a fi trecut în calendarul sfinţeniei creştine?

Cercetând vechi cronici şi hrisoave ale ţării, aflăm că Ştefan era fiul lui Bogdan al II-lea, iar acesta, la rândul lui, fiind fiul lui Alexandru cel Bun şi al doamnei Oltea. Bogdan al II-lea a fost ucis de fratele său vitreg, Petru Aron, care a ajuns domn în locul lui, pe când Ştefan era copil. Dar în 1457, tânărul Ştefan, în vârstă de numai 17 ani, a reuşit, prin luptă, să alunge din scaunul domnesc pe ucigaşul tatălui său, fiind apoi "pomăzuit spre domnie" de către vrednicul de pomenire mitropolit Teoctist "la locul ce se cheamă Direptatea".

În cei 47 de ani de domnie cu care l-a învrednicit Dumnezeu, Ştefan Vodă s-a dovedit, înainte de toate, un mare apărător al pământului ţării sale, în faţa oricăror cotropitori din afară. A luptat şi a biruit pe unguri la Baia, pe tătari la Lipnic (Lipinţi) pe Nistru, pe turci la Podul Înalt lângă Vaslui, pe polonezi în Codrii Cosminului. Dar poate că mulţi se vor întreba: oare ce legătură au cu Biserica aceste victorii succesive ale lui Ştefan asupra duşmanilor de atunci ai Moldovei? Este ştiut că victoriile sale pe câmpurile de luptă au avut urmări binefăcătoare şi asupra vieţii bisericeşti de la noi, dar şi din afara hotarelor. Să nu uităm că Ştefan cel Mare a fost singurul domn creştin care a avut curajul să se împotrivească sultanului Mahomed (Mehmet) al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, într-o vreme

când toate ţările din sud-estul Europei erau cotropite de turci. În unele din acestea, cum au fost Bosnia şi Albania, turcii au forţat pe unii dintre locuitori să treacă la religia lor, la islamism, dezbinând popoarele respective sub raport religios, cu urmări nefericite care se resimt până în zilele noastre. Oare ce s-ar fi întâmplat cu frumoasa ţară a Moldovei, cu mănăstirile şi bisericile ei, cu oamenii săi minunaţi şi atât de credincioşi, dacă turcii ar fi cucerit-o? Fără îndoială că ţara ar fi fost pustiită, multe din mănăstirile şi bisericile ei ar fi fost transformate în moschei, preoţii şi călugării alungaţi, iar unii credincioşi ar fi fost luaţi în robie, alţii forţaţi să abjure credinţa lor creştină-ortodoxă şi să adere la religia islamică. Iată care a fost marele merit al lui Ştefan cel Mare: a apărat ţara, dar a apărat şi credinţa locuitorilor ei! Şi mai mult chiar: din moment ce Moldova a rezistat ca un zid de neînvins şi de netrecut în faţa puhoiului otoman, ea a apărat şi celelalte ţări europene, cu toate creaţiile lor spirituale şi materiale, au fost apărate şi Bisericile catolice din ţările respective. De aceea, pe bună dreptate spunea însuşi Ştefan cel Mare într-o scrisoare trimisă mai multor cârmuitori creştini din Europa, prin care cerea sprijin militar şi material, că "dacă această poartă a creştinătăţii, care este ţara noastră, va fi pierdută –să ne ferească Dumnezeu de aşa ceva –, atunci toată creştinătatea va fi în mare primejdie" din partea "duşmanilor creştinătăţii". Deci Ştefan era conştient de rolul care-i revenea ca apărător al întregii creştinătăţi; această calitate i-a recunoscut-o până şi papa Sixt al IV-lea, care l-a numit "atlet al lui Hristos".

Dar Ştefan Vodă a fost şi un mare ctitor de locaşuri sfinte, poate cel mai mare din tot trecutul nostru, peste 40 la număr. În afară de cele ridicate de înaintaşii săi în scaun, cărora le-a făcut multe danii şi le-a refăcut (cum au fost Neamţul şi Bistriţa), el a ctitorit unele din cele mai de seamă mănăstiri din Moldova, care dăinuiesc până în zilele noastre. Aşa sunt: Putna, care i-a devenit lăcaş de veşnică odihnă, alături de ceilalţi membri ai familiei; Voroneţul, cu minunatele lui picturi exterioare, realizate sub urmaşii săi; Dobrovăţul, Tazlăul, apoi bisericile de mir din Pătrăuţi, Borzeşti, Războieni, ridicată în amintirea eroilor căzuţi acolo; Hârlău, Vaslui, Botoşani, Dorohoi, Piatra Neamţ, Iaşi, Huşi, Suceava, altele dincolo de Prut, la Râmnicu Sărat

în Țara Românească; iar la Muntele Athos, în nordul Greciei, a refăcut bisericile mănăstirilor Zografu și Grigoriu, iar altele au fost ajutate cu bani, veșminte și vase liturgice. Toate le-a făcut "spre veșnica lui pomenire", după cum glăsuiesc anumite pisanii, dar și pentru folosul sufletesc al călugărilor, preoților și credincioșilor țării. În toate mănăstirile ctitorite de el – mai cu seamă la Neamț și la Putna – se desfășura și o frumoasă activitate cultural-artistică – prin școli, copierea de manuscrise liturgice sau teologice, alcătuirea de cronici, confecționarea de veșminte și vase liturgice.

Iată cum a înțeles Ștefan cel Mare să sprijine Biserica țării sale și, prin ea, neamul întreg! A fost un dârz apărător de țară, dar și un sincer ocrotitor al Bisericii și al culturii. Mai presus de toate, trebuie să reținem că el era însuflețit de o credință puternică în Dumnezeu, din mila Căruia se socotea domn al Moldovei. Tradiția spune că avea în permanență la el o icoană cu chipul Sfântului Gheorghe, purtătorul de biruință, păstrată azi în muzeul mănăstirii Putna, și că de multe ori se spovedea și cerea cuvânt de învățătură de la duhovnicul său, Cuviosul Daniil Sihastrul de la Putna și Voroneț, trecut și el în rândul sfinților.

Iubiți credincioși,

Ștefan Vodă cel Mare a trecut la cele veșnice la 2 iulie 1504. Moartea lui este descrisă în cuvinte emoționante de cronicarul Grigore Ureche: "Iară pre Ștefan Vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere în mănăstire, în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângeau toți ca după un părinte al său, că cunoștiau toți că s-au scăpat de mult bine și de multă apărătură (apărare). Că *după moartea lui până astăzi îi zic sveti (sfântul) Ștefan Vodă,* nu pentru suflet, ce ieste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fost om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejești, carile niminea din domni, nici mai înainte, nici după aceia l-au ajuns".

Așadar, din cuvintele cronicarului reiese că îndată după moarte a fost socotit și cinstit de evlavia poporului ca un adevărat sfânt. Era îndreptățit la o asemenea cinstire prin tot ce făcuse pentru țara Moldovei și pentru neamul său. Biserica noastră n-a luat, prea repede, o

hotărâre oficială de "canonizare" sau de trecere a lui în rândurile sfinților, așa cum au făcut alte Biserici cu mult înaintea noastră cu anumiți cârmuitori de state și de popoare. Să ne gândim la Sfântul Împărat Constantin cel Mare, cel care a acordat libertate credinței creștine în Imperiul roman, prăznuit la 21 mai; la binecredinciosul împărat Justinian, pomenit la 2 august; la cneazul Vladimir de la Kiev, prăznuit numai de Bisericile slave răsăritene, și la alți conducători. Abia în anul 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca și binecredinciosul domn Ștefan cel Mare să fie trecut în ceata sfinților și să fie prăznuit în fiecare an la 2 iulie.

Dacă la moartea lui l-a îngropat "țara" întreagă, "cu multă jale și plângere", se cuvine ca și noi, urmașii celor de acum cinci veacuri, să-l cinstim ca pe un "apărător neînfricat al credinței și al țării și mare ctitor de lăcașuri sfinte", ca și el să se roage lui Hristos Dumnezeu pentru neamul românesc de pretutindeni. Amin.

PREDICI
LA CUVIOSUL IOAN HOZEVITUL
(5 august)

"Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui".

Iubiți credincioși,

În ziua de 6 august, Biserica noastră prăznuiește Schimbarea la Față a Mântuitorului Iisus Hristos pe muntele Tabor, în Țara Sfântă, când s-a dovedit încă o dată dumnezeirea Lui. Dar El a rânduit ca această sărbătoare împărătească să fie precedată și apoi urmată de pomenirea a doi sfinți din neamul nostru: Cuviosul Ioan Iacob Hozevitul, care a trăit o vreme la mănăstirea Neamț și apoi în Țara Sfântă, deci în locurile în care a trăit și a învățat Mântuitorul, și Cuvioasa Teodora de la Sihla, prăznuiți la 5 și, respectiv, 7 august.

Îndeobște, sfinții au trăit în primele veacuri creștine, sau măcar câteva secole înaintea noastră. Dar iată că sfântul român, a cărui pomenire o facem, a trăit în veacul al XX-lea, fiind contemporan cu unii dintre noi. Cine a fost acest Ioan Iacob Hozevitul și prin ce s-a învrednicit să se numere cu "aleșii" și "casnicii" lui Dumnezeu? Era fiul unei familii de tineri țărani din satul Crăiniceni pe Prut, azi în județul Botoșani, născut la 23 iulie 1913, primind din botez numele proorocului Ilie, prăznuit cu câteva zile înainte. Încă din leagăn a avut parte de suferințe, căci mama i-a murit după șase luni, iar tatăl a murit ca erou în cursul primului război mondial, copilul fiind crescut apoi de bunica sa dinspre tată. O pierde și pe aceasta când avea 11 ani și este crescut în casa fratelui mai mare al tatălui său. Acesta l-a dat la învățătură la două licee, luându-și bacalaureatul la Cernăuți, în anul 1932.

Firea sa meditativă, precum și educația religioasă primită de la bunica sa și în casa unchiului său l-au făcut să se îndrepte spre marea lavră a monahismului românesc, mănăstirea Neamț, unde a fost primit ca "frate" de starețul de atunci, Nicodim Munteanu, viitorul mitropolit al Moldovei și apoi patriarh al României. I s-au încredințat

"ascultări" la farmacia și biblioteca mănăstirii. După satisfacerea stagiului militar la un Regiment de infanterie din Dorohoi, s-a reîntors în mănăstire, unde a fost tuns în monahism, la 8 aprilie 1936, în biserica mare, ctitorită de Ștefan cel Mare și Sfânt, primind, potrivit pravilei călugărești, un nou nume, cel de Ioan.

Sufletul său curat era însetat însă după o viață cu adevărat pustnicească, după pilda marilor Părinți din primele veacuri. Drept aceea, în toamna aceluiași an, a plecat, împreună cu alți doi călugări, în Țara Sfântă. Acolo s-au închinat în sfintele lăcașuri ortodoxe din Ierusalim, Betleem, Nazaret și din alte localități biblice. Apoi, ca un nou Ioan Botezătorul și ca atâția Părinți înduhovniciți ai pustiei, cuviosul a trăit vreme de doi ani într-o peșteră din pustiul Iordanului. S-a închinoviat apoi în mănăstirea Sfântul Sava, o străveche așezare monahală pe valea Iordanului, întemeiată de Sf. Sava cel sfințit, în secolul V. Mai erau acolo alți cinci călugări români, urmașii unui lung șir de călugări români care au trăit acolo, departe de țară, dar cu dorul ei în suflet. Acolo a trăit opt ani, îndeplinind felurite ascultări: îngrijitor al bolnavilor, paracliser, ajutor de econom și bibliotecar; a învățat limbile greacă, arabă și engleză. Era prețuit de toți pentru viața sa aleasă, de ascultare, rugăciune, priveghere, străduindu-se să urmeze pilda marilor trăitori de acolo, din veacurile trecute.

După opt ani, prin voia lui Dumnezeu a fost chemat la o altă slujire. Se știe că Biserica Ortodoxă Română are două lăcașuri de închinare la Locurile Sfinte: o biserică și un cămin la Ierusalim, precum și un schit pe malul Iordanului, cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul, nu departe de orașul Ierihon, în locurile în care boteza acesta cu aproape două mii de ani în urmă. După al doilea război mondial, era nevoie de un preot-slujitor și egumen la schitul românesc de la Iordan. Drept aceea, Patriarhia Română a încredințat această misiune schimonahului Ioan, fiind hirotonit diacon și apoi preot-ieromonah în biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim, în anul 1947.

Timp de cinci ani, ieromonahul Ioan a condus cu vrednicie schitul de la Iordan, unde a ridicat mai multe chilii, atât pentru călugări, cât și pentru pelerinii care se abăteau pe acolo. A slujit aici mereu Sfânta Liturghie, a spovedit și a împărtășit credincioși, le-a adresat

cuvinte de mângâiere, a scris poezii în care descria frumusețea locurilor unde își ducea ostenelile duhovnicești.

Socotind că aici era înconjurat de prea mulți credincioși și împovărat de griji trecătoare, care îl împiedicau de la rugăciune și meditație, după o internare mai îndelungată într-un spital din Ierusalim, a lăsat altuia conducerea schitului și s-a retras la mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul. Aceasta era o străveche așezare monahală de la începutul veacului al V-lea, situată la apus de Ierihon, pe valea pârâului Hozeva (numită în Vechiul Testament Horat sau Cherit), în apropiere de locul în care a trăit și proorocul Ilie, în timpul prigonirii lui de către regele Ahab.

În jurul mănăstirii se găsesc mai multe peșteri, săpate în pereții stâncoși care se înalță pe ambele maluri ale pârâului Hozeva, în care au trăit, în curgerea veacurilor, și mulți călugări români. Într-una dintre aceste peșteri – cu hramul Sfânta Ana – a trăit Cuviosul Ioan timp de opt ani. Se găsea la vreo 3 km de mănăstire; intrarea se află la aproximativ 7 metri de cursul pârâului Hozeva, încât se ajunge în peșteră numai pe o scară. Erau trei încăperi în această peșteră: prima, de 12 m^2, cu o firidă săpată în piatră, care servea ca un fel de prestol; aici se ruga, medita, scria poezii și se odihnea pe o rogojină; la a doua încăpere se ajungea printr-o scobitură și aici mânca din puțina hrană pe care i-o aducea din mănăstire un ucenic al său, tot român; alături se găsea a treia încăpere, care era o adevărată "peșteră a mormintelor" în care erau așezate spre veșnică odihnă trupurile celor care se nevoiseră acolo.

În această perșteră, cu dorul țării sale în suflet, cu gândul necontenit la Dumnezeu, a trecut la cele veșnice, în ziua de 5 august 1960. Avea numai 47 de ani, din care 23 petrecuți în țară, iar 24, la Locurile Sfinte. Trupul său a fost așezat spre veșnică odihnă în cea de a treia încăpere a peșterii, sub privirile îndurerate ale celorlalți viețuitori ai mănăstirii.

După 20 de ani, la începutul lunii august 1980, în prezența mai multor călugări și pelerini, s-a deschis peștera mormintelor, pentru ca rămășițele sale pământești să fie duse la gropnița de obște. Toți au constatat cu surprindere că trupul Cuviosului Ioan era întreg, neatins de nici o stricăciune. Anunțat de îndată, patriarhul Benedict al

Ierusalimului a hotărât strămutarea Cuviosului Ioan în biserica Sfântul Gheorghe Hozevitul. S-au săvârşit 40 de Sfinte Liturghii, cu rugăciuni de dezlegare şi de pomenire, sicriul său fiind aşezat în faţa Sfintei Mese, dar trupul lui a rămas ca şi mai înainte, adică nestricăcios. De aceea, a fost pus într-o raclă specială, din abanos, cu sticlă în partea de sus, care a fost apoi aşezată în biserică, alături de moaştele Sfântului Gheoghe Hozevitul, care a trăit în a doua jumătate a secolului VI (prăznuit la 8 ianuarie).

De acum înainte, Cuviosul ieromonah Ioan este cunoscut şi cinstit acolo sub numele de "Noul Hozevit". Prin faţa sicriului cu cinstitele sale moaşte trec zilnic pelerini din toate părţile, închinându-se şi cerând, prin mijlocirea rugăciunilor lui, ajutor şi binecuvântare de la Părintele Luminilor. Chiar înainte de a se trece la "canonizarea" lui oficială, i s-a zugrăvit chipul în biserici şi pe icoane, iar un călugăr-imnograf i-a alcătuit o "slujbă". Ţinând seama de toate acestea, în 1992 Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât să fie trecut în rândul sfinţilor, urmând ca prăznuirea lui să se facă în ziua trecerii sale la Domnul, adică la 5 august, în ajunul Schimbării la Faţă a Mântuitorului, minune care s-a petrecut pe Muntele Tabor, situat la nord de mânăstirea Hozeva.

Iubiţi credincioşi,

Sfântul Cuvios Ioan Hozevitul sau "de la Neamţ" este al nostru, al credincioşilor români. Drept aceea, se cuvine să-i cunoaştem viaţa şi ostenelile duhovniceşti, să-l cinstim prin cântări de laudă în ziua pomenirii sale şi să-l rugăm să ceară lui Dumnezeu milă şi binecuvântare peste neamul şi ţara lui. Amin.

PREDICĂ
LA CUVIOASA TEODORA DE LA SIHLA
(7 august)

În calendarul ortodox se întâlnesc foarte multe nume de femei, care, prin viața lor aleasă, au bineplăcut lui Dumnezeu, oferind, în același timp, o pildă vrednică de urmat pentru alte femei creștine. De har dumnezeisc s-au învrednicit cuvioasele Maria Egipteanca, Xenia, Eufrosina, Teodosia și multe altele. Un loc aparte în rândul femeilor cu viață aleasă și bineplăcută lui Dumnezeu îl ocupă cuvioasa Teodora de la schitul Sihla, din Munții Neamțului, a cărei prăznuire o facem la 7 august.

Tradiția păstrată de-a lungul vremii spune că s-ar fi născut în jurul anului 1650 în satul Vânători de lângă Târgul Neamț, fiind fiica unui dregător domnesc încredințat cu paza cetății Neamț, unde era ascuns tezaurul țării. A fost crescută în frică de Dumnezeu și dragoste de neam, în atmosfera de înaltă viață duhovnicească a mănăstirilor și schiturilor din împrejurimi: Neamț, Secu, Sihăstria, Agapia și altele. La vremea potrivită, s-a căsătorit cu un tânăr, aflat tot în slujba cetății Neamț. După cununie, a plecat în casa soțului ei, se pare originar din Ismail, dincolo de Prut. A trăit mai mulți ani cu soțul ei, dar Dumnezeu i-a dat o grea încercare, aceea de a nu avea copii. Drept aceea, după moartea părinților ei, s-a înțeles cu soțul să intre amândoi în mânăstire.

Tradiția spune că Teodora – pe când avea aproape 30 de ani – a intrat în mănăstirea Vărzărești, în Munții Buzăului, unde viețuiau vreu 30 de maici, sub îndrumarea egumenei Paisia, care a luat-o pe lângă sine, ca ucenită. Iar fostul ei soț a intrat, după o vreme, în mănăstirea Poiana Mărului, în aceeași zonă, fiind călugărit sub numele de Elefterie și apoi hirotonit preot-ieromonah.

Tânăra călugăriță Teodora s-a făcut tuturor pildă de ascultare, de smerenie, de muncă și rugăciune. După câțiva ani de viețuire la Vărzărești, cea mai mare parte dintre maici, în frunte cu egumena

Paisia, au fost nevoite să se ascundă în Munții Vrancei de teama unor oști turcești care pustiau țara și pe mulți dintre locuitori îi duceau în robie. Nu s-au mai întors în mănăstire, ci au ridicat, în alte locuri retrase, un mic altar pentru rugăciune și câteva chilii.

După puțină vreme, egumena Paisia, înaintată în vârstă și ostenită de atâtea nevoințe, a fost chemată la Domnul, iar Teodora, cu celelalte maici, i-au continuat strădaniile duhovnicești.

După aproape zece ani de aspre nevoințe, Cuvioasa Teodora s-a îndreptat spre Munții Neamțului, către minunatele locuri ale copilăriei. Dorind să ducă și aici aceeași viață de pustnicie, a cerut binecuvântarea egumenului Varsanufie de la Sihăstria Secului – un schit care luase ființă în jurul anului 1650 – ca să se așeze în locurile sihăstrești din apropiere. Acesta a îndemnat-o să petreacă timp de un an în pădurile Sihlei, pe atunci locuri sălbatice și retrase în care trăiau sihaștrii din vremuri îndepărtate. Cuvioasa Teodora a întâlnit acolo un bătrân sihastru care i-a oferit chilia lui de sub stâncile uriașe ale Sihlei, iar el și-a căutat adăpost și mai tainic, în altă parte.

De acum înainte, începe o nouă perioadă în viața Cuvioasei Teodora, de rugăciune neîncetată și de viețuire cu adevărat pustnicească. Hrana i-o oferea pădurea (bureți, urzici, mure, afine) sau cele ce-i dădeau călugării de la Sihăstria ori puținii credincioși care se abăteau prin acele locuri retrase. Uneori o vedea ieroschimonahul Pavel, din aceeași obște monahală, care venea să-i cerceteze pe sihaștri și să-i împărtășească cu Trupul și Sângele Domnului. Spune tot tradiția că, năvălind oști turcești în Moldova și ajungând până în ținuturile Neamțului, multe călugărițe de la Agapia și din alte mănăstiri și schituri s-au refugiat în munți. Unele din ele au fost adăpostite de Cuvioasa Teodora în chilia ei, iar ea s-a retras într-o peșteră unde era și mai greu de ajuns, din cauza sălbăticiei locurilor. Este cunoscută până azi sub numele de "Peștera Sfintei Teodora", arătând tot ca acum trei veacuri: o încăpere boltită, într-o stâncă uriașă, iar alături, o stâncă lată și puțin ridicată care îi slujea ca vatră și ca masă. Se spune că Teodora ar fi trăit acolo vreme de 20 de ani, poate chiar mai mult. În felul acesta, "a părăsit cele pământești, și a luat asupra ei frigul cel aspru al pustniciei în peșterile schitului Sihla, făcându-se

mireasă a lui Hristos", după cum spune troparul care s-a întocmit în cinstea ei.

Cu puțin înainte de moarte, timp de 40 de zile s-a rugat lui Dumnezeu să-i trimită un duhovnic, căruia să-i mărturisească păcatele și care să o împărtășească. Doi frați din mănăstire au găsit-o, urmând zborul păsărilor care îi duceau fărâmituri de pâine din trapeza schitului Sihăstria. I-a rugat să-i transmită egumenului ultima ei dorință, aceea de a-i trimite pe ieromonahul Antonie și ierodiaconul Lavrentie cu Sfânta Împărtășanie. Cei doi frați au relatat cele ce au descoperit, ca și faptul că Teodora însăși numise pe cei doi călugări pentru a-i duce Sfânta Împărtășanie. S-au făcut toate după cum a voit. Iar după ce duhovnicul Antonie i-a dat cuvenita dezlegare de păcate și a împărtășit-o cu Trupul și Sângele Domnului, cuvioasa, împăcată cu Dumnezeu și cu semenii, privind la cer a rostit cuvintele: "Slavă Ție, Doamne, pentru toate" și a adormit întru nădejdea învierii și a vieții celei veșnice. La vremea cuvenită, i s-a făcut slujba înmormântării chiar în peșteră, fiind de față mulți viețuitori din obștea schitului Sihăstria, impresionați de cele întâmplate.

Vestea despre evlavia și nevoințele ei duhovnicești s-a răspândit curând în mănăstirile și satele Moldovei, încât mulți călugări și credincioși veneau la mormântul ei, la locul în care-și petrecuse atâția ani de viață. Se spune că și fostul ei soț, acum ieromonahul Elefterie, care trăia la schitul Poiana Mărului, ar fi venit aici ca să se încredințeze dacă este fosta sa soție. Convingându-se de acest lucru, s-a hotărât să-și petreacă restul vieții la schitul Sihăstria, în apropiere de Sihla, unde a mai trăit vreo zece ani.

Prin anii 1725-1730, s-a ridicat – întru pomenirea nevoințelor Cuvioasei Teodora – schitul Sihla, cu o bisericuță de lemn și câteva chilii, având hramul Schimbarea la Față, care, cu unele adăugiri și prefaceri, dăinuiește până în zilele noastre.

Se crede că cinstitul ei trup a rămas în aceeași peșteră până prin anii 1828-1834, când țările românești erau ocupate de trupe rusești, și atunci ar fi fost dus la Kiev, în cunoscuta mănăstire Lavra Pecerska. După o altă știre, ar fi fost dus la Sihla, apoi în biserica satului Miclăușeni, în județul Iași, ctitoria domnitorului Mihail Sturza (1834-1849),

și abia în 1853, în timpul altei ocupații rusești, ar fi fost dus la Kiev. Se spune că sunt și azi acolo, într-o raclă cu inscripția "Cuvioasa Teodora din Carpați".

Evlavia populară a socotit-o, curând după moarte, ca o adevărată "sfântă", ca o "cuvioasă" odrăslită din neamul nostru. Ne încredințează de acest lucru și doi scriitori moldoveni de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Conștiința despre sfințenia ei s-a transmis din neam în neam, până în zilele noastre, fapt pentru care, în 1992, Sfântul Sinod a trecut-o în rândul sfinților, pomenirea ei urmând să se facă în fiecare an în ziua de 7 august.

Viața ei constituie o pildă luminoasă nu numai pentru maicile de azi, ci și pentru credincioasele Bisericii noastre. Să ne abatem pașii, dacă avem prilejul, spre peștera în care a trăit, dar mai cu seamă să o rugăm să ne fie mijlocitoare în fața tronului ceresc pentru țara și neamul ei, pentru familiile noastre. Amin.

PREDICĂ
LA SFÂNTUL VOIEVOD MARTIR CONSTANTIN BRÂNCOVEANU CU FIII SĂI
(16 august)

Iubiți credincioși,

Cu șase săptămâni în urmă, l-am prăznuit pe binecredinciosul domn Ștefan cel Mare și Sfânt, și acum, iată că Biserica Ortodoxă Română își aduce aminte, prin cântări și rugăciuni – îndată după praznicul Adormirii Maicii Domnului –, de șase neomartiri, care provin din neamul nostru și care au pătimit împreună, în orașul Istanbul din Turcia (fostul Constantinopol creștin), în ziua de 15 august din anul mântuirii 1714. Biserica noastră românească a procedat la "canonizarea", adică la trecerea în rândul sfinților, a mai multor membri din familia domnitoare a Brâncovenilor din Țara Românească, numai în anul 1992, deși, ca și în cazul lui Ștefan cel Mare, evlavia populară îi socotise sfinți martiri îndată după uciderea lor.

Au mai fost și alte Biserici ortodoxe naționale – și chiar unele romano-catolice – care au trecut între sfinți pe acei cârmuitori de state care au contribuit la încreștinarea neamurilor pe care le cârmuiau (cum au fost Vladimir al ruso-ucrainenilor, Ștefan al ungurilor la catolici, și chiar Sfântul Împărat Constantin cel Mare, cel care a acordat libertate creștinismului și care este prăznuit de întreaga creștinătate), dar nici unul nu a primit moarte de martir, cum s-a întâmplat cu *Constantin Vodă Brâncoveanu și fiii săi.*

Cine au fost acești neomartiri ai neamului românesc? Constantin Brâncoveanu făcea parte dintr-o veche familie de boieri, căsătorit cu Maria, nepoată de domn, chemat de tânăr în slujbe la Curtea domnească a Țării Românești, ajungând până la demnitatea de mare logofăt. În 1688, pe când avea 34 de ani, a fost ales de boieri domn al țării, într-o vreme când aveau loc multe lupte între turci și austrieci. Printr-un tact diplomatic deosebit, a știut să întrețină legături de prietenie cu toți, încât țara să fie ferită de jafuri și distrugeri din partea unor oști străine. În asemenea împrejurări prielnice, cei 26 de

ani de domnie reprezintă o perioadă de mare strălucire culturală şi artistică, a Ţării Româneşti. S-au ridicat biserici şi mănăstiri pe întreg cuprinsul ţării, s-au deschis şcoli de toate gradele, s-au tipărit cărţi în diferite limbi, au fost sprijiniţi şi încurajaţi oameni de carte, fie români, fie străini, s-au acordat ajutoare materiale multor aşezăminte bisericeşti aflate sub dominaţie otomană.

De pildă, încă pe când era mare logofăt, a supravegheat acţiunea de tipărire a *Bibliei de la Bucureşti,* din anul 1688, prima ediţie integrală a Sfintei Cărţi în limba română. După ce a ajuns domn, cu sprijinul unor meşteri tipografi de renume, ca Mitrofan, fost episcop la Huşi, apoi la Buzău, sau Antim Ivireanul, s-au deschis noi tipografii, la Buzău, Snagov, Râmnicu Vâlcea şi Târgovişte. În aceste tipografii au apărut vreo 80 de cărţi de slujbă, de teologie, de zidire sufletească pentru credincioşi, în limbile română, dar şi în greacă, slavonă şi chiar arabă pentru credincioşii de alte neamuri, care foloseau aceste limbi, şi care erau împărţite "în dar" de domnul român.

În acelaşi timp, Constantin Vodă Brâncoveanu se numără printre cei mai de seamă ctitori de lăcaşuri sfinte din trecutul nostru, alături de Ştefan cel Mare şi Matei Basarab. Încă pe când era mare logofăt, ridicase bisericile din Potlogi şi Mogoşoaia, iar curând după ce-a ajuns domn, a pus piatra de temelie a celei mai importante dintre ctitoriile sale, mănăstirea Hurezi, în judeţul Vâlcea, cu hramul Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena, împodobită cu picturi de renumitul zugrav grec Constantinos, cu ziduri puternice şi turnuri de apărare, cu o bolniţă şi multe schituri în jur, precum şi cu o bibliotecă. În anii următori a zidit alte biserici şi mănăstiri: Sfântul Ioan cel Nou, Sfântul Sava şi Sfântul Gheorghe Nou, toate în Bucureşti, o mănăstire în Râmnicu Sărat, mănăstirea de la Sâmbăta de Sus şi bisericile din Făgăraş şi Ocna Sibiului, toate trei în Ardeal; o biserică în Ismail, dincolo de Prut, o biserică în mănăstirea Sfântul Pavel din Muntele Athos, o biserică în cartierul Galata din Istanbul. O parte din vechile mănăstiri ale ţării au fost refăcute şi înfrumuseţate.

Toate Bisericile Ortodoxe din Balcani şi Orientul Apropiat au fost ajutate cu bani, veşminte şi obiecte de cult, cărţi în limbile folosite în Bisericile respective; până şi în Georgia îndepărtată a trimis un meşter tipograf român, care a tipărit primele cărţi în limba georgiană, la Tbilisi. Un număr însemnat de patriarhi şi alţi ierarhi din

Răsăritul ortodox considerau Bucureștiul ca a doua lor reședință, bucurându-se de sprijinul material și moral al domnitorului.

Starea de maximă înflorire bisericească și cultural-artistică din Țara Românească s-a sfârșit odată cu înlăturarea lui Constantin Brâncoveanu din scaun de către turci și arestarea lui în Săptămâna Patimilor din anul 1714. Dus la Istanbul cu întreaga familie, au fost aruncați în fioroasa închisoare numită "a celor șapte turnuri" (Edicule).

În timp ce se găseau în închisoare, li s-a făgăduit că vor scăpa cu viață dacă vor îmbrățișa religia islamică, propunere pe care evlaviosul domn a respins-o cu hotărâre. Din aceste motive, în ziua de 15 august 1714, la praznicul Adormirii Maicii Domnului – ocrotitoarea soției sale, doamna Maria – când el împlinea 60 de ani de viață, au fost duși cu toții spre locul de osândă. Un cărturar italian care-l slujise pe Brâncoveanu ca secretar relata că înainte de a fi ucis, domnitorul a dat celor patru fii acest ultim îndemn: "Copiii mei, fiți cu curaj! Am pierdut tot ce aveam pe lumea aceasta; să ne mântuim cel puțin sufletul, spălându-ne păcatele în sângele nostru!" Atunci, în prezența sultanului, a reprezentanților unor țări străine, a soției, a celor șapte fiice și a ginerilor lui Brâncoveanu, aduși la acest fioros spectacol, a urmat uciderea lor prin tăierea capului. A fost decapitat întâi *Ianache Văcărescu,* cel mai însemnat sfetnic al domnitorului, după care au fost retezate capetele celor patru fii: *Constantin, Ștefan, Radu* și *Matei,* iar după ce a asistat la această tragedie a familiei sale, a fost tăiat și capul domnitorului martir. Capetele lor au fost purtate de turci pe străzile orașului, în vârful sulițelor, iar trupurile lor au fost aruncate, a doua zi, în apele Bosforului. Niște pescari creștini le-au găsit pe mare și le-au îngropat în mănăstirea din insula Halki.

Doamna Maria, fiicele, ginerii și nepoții, care au scăpat cu viață, au fost închiși într-o cetate din Asia Mică, de unde s-au putut reîntoarce în țară abia după doi ani. În 1720, doamna Maria a izbutit să aducă în ascuns rămășițele pământești ale soțului ei martir, pe care le-a îngropat în biserica Sfântul Gheorghe Nou din București, ctitoria sa. Deasupra mormântului a așezat o candelă, cu o inscripție care consemna aceste lucruri.

Iubiți credincioși,

Din cele ce am relatat, reiese că domnitorul Constantin Brâncoveanu a fost un mare ctitor de lăcașuri sfinte, protector al culturii,

sprijinitor – prin cuvânt şi faptă – al Ortodoxiei de pretutindeni, un voievod de seamă din istoria neamului nostru. Iar prin moartea sa mucenicească a oferit tuturor o minunată pildă de dăruire şi de jertfă pentru ţara sa şi pentru credinţa creştină.

Ce s-ar fi întâmplat cu preoţii şi cu credincioşii din Ţara Românească dacă ar fi aflat că domnul lor Constantin Brâncoveanu ar fi acceptat propunerea sultanului de-a îmbrăţişa religia islamică? Ce efect negativ ar fi avut o asemenea apostazie în sufletul credincioşilor români care-l ştiau pe Brâncoveanu ca un domn creştin, ctitor de lăcaşuri sfinte în ţara sa şi în afara hotarelor ei?! Oare sultanul n-ar fi fost ispitit să ceară "islamizarea" tuturor creştinilor din Ţara Românească, din moment ce însuşi conducătorul lor a dovedit că este lipsit de voinţă şi că are o credinţă şovăielnică? Domnul român a preferat însă să piardă totul, a preferat să-şi vadă pe cei patru feciori ucişi de călău, în faţa lui, ca apoi să fie ucis el însuşi, dar n-a părăsit ce avea mai de preţ: credinţa în Dumnezeu.

Moartea Brâncovenilor a impresionat adânc pe contemporani, chiar şi pe necreştini. Ea a fost consemnată cu indignare în câteva ziare europene, dar şi de multe rapoarte diplomatice trimise din Istanbul. După cum era şi firesc, moartea lor mucenicească a avut un larg ecou şi în sufletul poporului român, care i-a plâns în cântece şi balade populare. La scurt timp după pătimirea acestor şase mucenici ai dreptei credinţe, un mitropolit grec, Calinic din Heracleea, a alcătuit chiar un "Canon" pentru cinstirea acestor noi martiri, din care s-au păstrat doar patru tropare înduioşătoare. Dacă un ierarh grec i-a cinstit în forma aceasta pe mucenicii Brâncoveni, cu atât mai mult să-i cinstim şi noi, românii. "Noi toţi trebuie să-i lăudăm şi cu cântări nevinovăţia lor să o fericim, căci ei se roagă Domnului să se mântuiască sufletele noastre". Amin.

IV
PREDICI OCAZIONALE ŞI LA DIFERITE TAINE ŞI IERURGII

PREDICĂ LA ZIUA EROILOR
(la Înălţarea Domnului)

Iubiţi credincioşi

Ziua de azi are o îndoită semnificaţie pentru noi, românii ortodocşi. Pe de o parte, prăznuim Înălţarea Domnului la cer, la 40 de zile după slăvita Sa înviere din morţi, iar pe de alta, prăznuim pe eroii neamului din toate timpurile şi din toate locurile, cunoscuţi sau necunoscuţi, pe toţi aceia care, într-un fel sau altul, şi-au jertfit viaţa pentru apărarea ţării, pentru realizarea unităţii statale, pentru înlăturarea oricărei forme de înrobire a românilor. Aşa după cum Biserica din primele veacuri s-a temeluit pe jertfa atâtor martiri care L-au mărturisit cu preţul propriei lor vieţi pe Hristos, tot aşa şi ţara pe care o avem azi s-a ridicat prin jertfa atâtor fii ai neamului nostru, care au înţeles chemarea vremii, care au fost conştienţi că aspiraţiile mari ale neamului pot deveni realitate numai prin luptă şi, dacă este cazul, prin jertfirea vieţii pe altarul patriei.

Cinstirea eroilor intră în tradiţia tuturor neamurilor. Unele popoare ortodoxe şi-au trecut marii eroi ai neamului lor şi ai credinţei în rândul sfinţilor. Aşa am făcut şi noi românii cu Ştefan cel Mare şi Sfânt, domnul Moldovei, apărătorul hotarelor ţării sale la Podul

înalt, Războieni, Lipinţi şi Codrii Cosminului, ctitorul atâtor lăcaşuri de închinare şi sprijinitorul popoarelor ortodoxe din Balcani, subjugate de Puterea semilunei. Aşa am făcut şi cu Constantin Vodă Brâncoveanu, cel care şi-a jertfit viaţa, alături de cei patru fii ai săi, în ziua de Sântămărie din anul Domnului 1714, pentru că a refuzat să accepte religia islamică. Dar alături de aceşti eroi ai neamului şi ai credinţei, trecuţi în calendarul sfinţeniei ortodoxe, la care se adaugă atâţia alţi domni români sau mari comandanţi de oşti în cele două războaie ale veacului al XX-lea, cinstirea noastră trebuie să se îndrepte şi către acei ostaşi din popor, în marea lor majoritate ţărani, care, la chemarea ţării, au lăsat coarnele plugului în seama celorlalţi membri ai familiei şi au pus mâna pe arme, luptând pentru apărarea pământului strămoşesc, ori de câte ori hotarele erau atacate de turci, de tătari sau de alte neamuri din jurul nostru, care aproape niciodată n-au avut sentimente prieteneşti faţă de noi.

Biserica şi ţara întreagă au ştiut să-i cinstească întotdeauna pe acei eroi anonimi ai neamului, pe acei ostaşi – ţărani cu dorul în suflet al celor dragi ai familiilor, care au murit pe câmpurile de luptă departe de casele lor, dar cu convingerea că jertfa lor pe altarul ţării va fi bineprimită de Părintele ceresc şi că sângele lor va rodi belşug de daruri pentru ţara întreagă. Printre cei dintâi care au înţeles să-şi cinstească eroii s-a numărat tot marele Ştefan, sfântul voievod al Moldovei, care, la 20 de ani de la cumplita luptă de la Războieni cu forţele turceşti, mult superioare ca număr şi ca pregătire militară, a ridicat o frumoasă biserică întru pomenirea celor care şi-au jertfit viaţa acolo. Impresionanta ei pisanie este o adevărată pagină de sfântă carte a neamului, care ne înfăţişează încă o latură a personalităţii marelui domnitor: "Şi au venit (turcii) – scria aceasta – să prade şi să ia ţara Moldovei şi au ajuns până aici, la locul numit Valea Albă. Iar noi, Ştefan Voievod, şi cu fiul nostru Alexandru, am ieşit înaintea lor aici şi am făcut mare război cu ei, în luna iulie 26 (1476); şi cu voia lui Dumnezeu au fost înfrânţi creştinii de păgâni. Şi au căzut acolo mulţime mare de oşteni ai Moldovei. Tot atunci şi tătarii au lovit Ţara Moldovei din ceia parte. De aceea a binevoit Io Ştefan Voievod cu buna sa voinţă şi a zidit acest sfânt lăcaş în numele arhanghelului Mihail şi întru rugă sieşi şi doamnei sale Maria şi fiilor săi Alexandru

şi Bogdan şi *întru amintirea şi pomenirea tuturor dreptcredincioşilor creştini care au pierit aici*". Ca şi în primele veacuri creştine, când se ridicau lăcaşuri de închinare pe mormintele martirilor, tot aşa şi Ştefan cel Mare şi Sfânt ridică această minunată biserică pe mormintele eroilor de la Războieni, din 1476, dăltuind în piatră, cu smerenie şi resemnare creştină, dar şi cu încredere în viitorul neamului, cuvintele: "şi cu voia lui Dumnezeu au fost înfrânţi creştinii de păgâni".

Dar a fost voia lui Dumnezeu ca atât el, cât şi alţi domni români iubitori de ţară să repurteze şi biruinţe împotriva "păgânilor", ca Mihai Viteazul la Călugăreni, iar mai târziu, în Războiul de independenţă din 1877, la Plevna şi Smârdan. Eroi ai neamului trebuie să fie consideraţi şi ţăranii care s-au ridicat la luptă împotriva asupritorilor sub conducerea lui Horia, Cloşca şi Crişan. Eroi au fost şi pandurii lui Tudor Vladimirescu din 1821. Eroi au fost şi ţăranii ardeleni conduşi de Avram Iancu, cu prefecţii şi tribunii lui, dintre care mulţi erau preoţi şi teologi, care s-au ridicat la luptă pentru drepturi naţionale şi sociale în anii 1848-1849.

Eroi au fost zecile de mii de tineri care şi-au jertfit vieţile în cursul primului război mondial, pe toate câmpurile de luptă din ţară, dar şi din afara hotarelor ei, chiar dacă au fost obligaţi să lupte în armatele habsburgice şi ţariste. Numele lor vor rămâne de-a pururi înscrise în cartea eroismului românesc de totdeauna, căci, prin jertfele lor de pe Jiu şi Olt, din Dobrogea, Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, s-a clădit România întregită în cursul anului 1918. Ţara le-a fost recunoscătoare, căci, după câţiva ani, aşa cum făcuse Ştefan cel Mare la Războieni, s-a ridicat măreţul Mausoleu de la Mărăşeşti, în care au fost depuse osemintele multora dintre ei. Tot atunci s-au ridicat şi alte monumente în amintirea eroilor din primul război mondial, iar cimitirele acestor eroi, atât din ţară, cât şi din afara hotarelor ei, s-au bucurat de o îngrijire corespunzătoare.

Eroi au fost şi sutele de mii de tineri care şi-au jertfit viaţa în cel de-al doilea război mondial, pentru dezrobirea Basarabiei şi a Bucovinei de nord de sub ocupaţia sovietică, precum şi a Transilvaniei de nord şi de est de sub ocupaţia hortysto-maghiară, după cum sunt eroi şi acei ofiţeri şi soldaţi care au pierit departe de ţară, în prizonierat sovietic.

Eroi au fost și aceia care, în perioada regimului comunist-ateu, de aproape o jumătate de veac, au avut curajul să se ridice la luptă împotriva asupritorilor, fie în Munții Făgărașului, inclusiv pe versantele lor sudice, în Argeș, apoi în Munții Vrancei, în Munții Apuseni sau în Dobrogea, cei mai mulți dintre ei sfârșindu-și viața în fața plutonului de execuție ori în închisoare. Deși n-au luptat cu armele în mână, totuși, în rândul eroilor din perioada comunistă, trebuie să-i așezăm și pe atâția semeni ai noștri –bărbați, femei, tineri și bătrâni, intelectuali, țărani și muncitori –care s-au ridicat împotriva comunismului fie prin scrisul și cuvântul lor, în cazul intelectualilor, fie prin împotrivire la colectivizarea agriculturii, în cazul țăranilor, fie în alte forme, și care au suferit ani îndelungați în detenție, mulți sfârșindu-și viața în închisorile de la Jilava, Sighet, Pitești, Aiud, Gherla, Râmnicu Sărat, Miercurea Ciuc și în alte locuri. Nu trebuie să-i uităm nici pe frații noștri din Basarabia și din Bucovina care, pentru curajul lor de a se declara apărători ai neamului lor, ai limbii românești și ai credinței ortodoxe strămoșești, au fost aruncați în închisori, dar în cele mai multe cazuri, au fost deportați în Siberia, în Kazahstan, până și în nordul îndepărtat, la cercul polar, sau în alte părți ale "imperiului roșu", de tristă amintire pentru omenirea întreagă.

În sfârșit, încheiem șirul eroilor neamului cu acei tineri nevinovați care, în decembrie 1989, și-au jertfit viața la Timișoara, Sibiu ori București, ridicându-se la luptă împotriva unei dictaturi care devenise anacronică într-o lume a libertății și a unei democrații autentice.

Cinstiți ascultători,

Întreaga noastră istorie este una de sânge și de lacrimi: sângele eroilor care s-au jertfit pentru libertatea și unitatea neamului, lacrimile mamelor, soțiilor ori ale copiilor care i-au plâns. În această zi sfântă, a Înălțării Domnului la cer, care este și ziua în care facem pomenirea înălțării sufletelor acestor eroi spre tronul Tatălui ceresc, să vărsăm și noi o lacrimă a recunoștinței și a prețuirii noastre pentru jertfa lor, cu gândul la ei și la locurile memorabile, de mult intrate în istorie și în legendă datorită eroismului lor, în care își dorm somnul de veci, în nădejdea învierii, "știind că Acela Care L-a înviat pe Domnul Iisus" îi va învia și pe ei "și-i va așeza alături de El" (II Cor.,

4, 14). Să-i cinstim – mai cu seamă pe acei tineri – căci, prin jertfa lor, ei au devenit "împreună-lucrători cu Dumnezeu", cum spunea Sfântul Apostol Pavel (I Cor., 3, 9), spre unitatea neamului, spre înălțarea țării, primind "cununa vieții, pe care Dumnezeu a făgăduit-o celor ce-L iubesc" (Iac., 1, 12). Ei pot și trebuie să fie pilde însuflețitoare și demne de urmat pentru fiecare român, pentru fiecare suflet în care mai arde candela iubirii de acest pământ, udat cu sângele și lacrimile vrednicilor noștri înaintași adormiți întru dreapta credință, cu iubire de neam și cu nădejdea învierii lui.

Din lumea de dincolo, sufletele lor ne cheamă la muncă, la cinste, la omenie, la iubire de semeni și de țară, la înlăturarea neînțelegerilor dintre noi – de ordin politic, social și chiar confesional –, ca, în forma aceasta, într-un singur gând, cu un singur suflet, cu o singură voință, cu încredere deplină în Dumnezeu și în virtuțile neamului, să biruim toate obstacolele care ne stau în cale, toate neînțelegerile care duc la răzbunare și la slăbirea forțelor țării, pentru ca în unire să-i construim un viitor cât mai luminos.

Binecuvântând jertfa eroilor noștri în această zi a Înălțării Domnului la cer, care le este închinată și lor, să-L rugăm pe bunul Dumnezeu să le facă parte de veșnică odihnă și să le așeze sufletele acolo unde drepții se odihnesc, în rândul martirilor neamului și ai credinței strămoșești. Să-L rugăm, de asemenea, să ne dea și nouă, celor de azi, puterea de a le urma credința, dăruirea și spiritul de jertfă, să ne dăruiască dragostea de țară de care au fost însuflețiți ei, ca să lucrăm și noi pentru propășirea neamului și slava Bisericii noastre ortodoxe. Închei prin cuvintele marelui mitropolit Nicolae Bălan al Ardealului (1920-1955), prin care protesta, la 30 august 1940, împotriva nedreptului Dictat de la Viena: "Ne trebuie o nouă înălțare a conștiinței naționale! Nu-mi pierd încrederea în viitorul neamului meu!" Amin.

PREDICĂ
LA ZIUA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI
(1 Decembrie)

Iubiți credincioși,

Ieri, 30 noiembrie, credincioșii ortodocși, mai cu seamă grecii, au prăznuit pe Sfântul Apostol Andrei, "cel întâi chemat" la apostolie sau la misiune de către Mântuitorul Iisus Hristos. În chip deosebit, el a fost prăznuit și de credincioșii români de pretutindeni, căci Sfântul Apostol Andrei trebuie considerat – și pe bună dreptate – ca un adevărat *"apostol" al neamului nostru,* de vreme ce el a fost primul vestitor al cuvântului Evangheliei la unii dintre strămoșii noștri geto-daci, în teritoriile dintre Dunăre și Marea Neagră, adică în Dobrogea de azi.

Iată că azi sărbătoarea Bisericii, a credincioșilor ortodocși, se împreună cu Ziua națională, cea a tuturor românilor, ziua în care, la 1 Decembrie 1918, prin hotărârea Adunării naționale românești de la Alba Iulia –sau Bălgrad –se făurea statul național român unitar. Este firesc ca sărbătoarea de ieri a Bisericii să se împreune cu cea de azi, a Statului, căci aceste două instituții, Biserica și Statul, sau credința și neamul, s-au identificat, s-au contopit în decursul istoriei noastre bimilenare într-o unitate de nezdruncinat.

Dacă în această măreață zi a neamului nostru ne aducem aminte, cu venerație și recunoștință, de făuritorii României mari din 1918, nu trebuie să uităm că Biserica, prin smeriții ei slujitori de altădată, și-a adus contribuția ei sinceră și totală la pregătirea și apoi la realizarea unirii statale. Dacă atâtea veacuri n-a existat o unitate politică, statală, a românilor de pretutindeni, de pe ambele versante ale Carpaților, din cauza vitregiei vremurilor, în schimb am avut o unitate de limbă, de credință, de datini și obiceiuri, o unitate culturală și artistică, pe care a creat-o și a menținut-o Biserica! Să ne gândim la ierarhii, preoții, călugării, dascălii, zugravii de icoane și de biserici, copiștii de manuscrise ori meșterii tipografi, dar și la miile de cre-

dincioşi ţărani sau ciobani, care treceau dintr-o parte în cealaltă a Carpaţilor, ducând cu ei acelaşi grai, aceeaşi credinţă şi acelaşi suflet românesc! Să ne aducem aminte de evlavioşii domni munteni şi moldoveni, ctitori de lăcaşuri sfinte în ţările lor, dar care n-au uitat nici pe fraţii lor de un neam şi o limbă din Transilvania românească. Gândurile noastre se îndreaptă cu recunoştinţă spre marii ctitori şi binefăcători ai unor biserici ardelene, ca Ştefan cel Mare şi Sfânt, ctitorul bisericilor de la Vad şi Feleac, Mihai Vodă Viteazul, făuritorul primei noastre unităţi statale, care a ridicat o nouă catedrală mitropolitană în Alba Iulia, sau domnitorul martir Constantin Brâncoveanu, ctitorul mănăstirii de la Sâmbăta de Sus şi al bisericilor din Făgăraş şi Ocna Sibiului, şi atâţia alţii. Dar să nu-i uităm nici pe smeriţii călugări ardeleni care, alungaţi din propria lor ţară de autorităţile habsburgice în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, şi-au găsit adăpost la fraţii lor din mănăstirile Neamţ, Căldăruşani, Cernica, Horezu, Argeş, Cozia şi atâtea altele, ori au ctitorit schituri şi mănăstiri, precum Cheia, Predeal, Suzana, Stânişoara, în Ţara Românească, Cocoş în Dobrogea, sau biserici de mir în diferite sate şi oraşe, până în Basarabia.

De asemenea, domnii şi mitropoliţii din Ţara Românească şi din Moldova au rânduit să se tipărească diferite cărţi de slujbă şi de învăţătură pe care le-au împărţit în dar preoţilor şi bisericilor româneşti din Transilvania, cum a fost cunoscuta *Cazanie* a mitropolitului Varlaam al Moldovei, din 1643, ori *Biblia de la Bucureşti*, din 1688. Au vegheat la păstrarea credinţei ortodoxe, considerată de strămoşii noştri drept "legea românească" din Transilvania, în faţa multor încercări ale autorităţilor de stat de atunci de a-i trece pe români la catolicism, iar mai târziu la calvinism, urmărindu-se, prin aceasta, şi "deznaţionalizarea" lor. Iată cum a înţeles Biserica să lucreze pentru păstrarea unităţii de credinţă, ca, prin ea, să se menţină şi unitatea de neam!

Dar, iubiţi credincioşi, este bine să ştim că, în momentele de răscruce ale istoriei noastre, slujitorii Bisericii strămoşeşti, fie preoţi de mir, fie călugări, n-au pregetat să fie alături de popor, chiar cu arma în mână, atunci când ţara şi neamul erau în primejdie şi era necesar ajutorul lor. Aşa se face că istoria ne înfăţişează chipuri de

preoţi care au luptat în oastea lui Mihai Viteazul, în oştile ţărăneşti ale lui Horia, Tudor Vladimirescu şi mai cu seamă a lui Avram Iancu. Ierarhi şi mulţi preoţi de frunte din Ţara Românească şi din Moldova au contribuit efectiv la realizarea unirii noastre, într-o primă fază, în 1859, prin alegerea unui singur domn în ambele Principate, în persoana lui Alexandru Ioan Cuza. Biserica a binecuvântat Războiul de independenţă din 1877 şi l-a sprijinit prin sutele de colecte organizate în parohiile din vechea Românie, dar şi din Transilvania, pentru răniţii, orfanii şi văduvele de război.

Era firesc atunci ca, în virtutea unor asemenea tradiţii de luptă, de iubire de neam şi de pământul strămoşesc, Biserica să fie prezentă şi la realizarea unirii din 1918. Trebuie să spunem însă că, între anii 1916-1918, când România s-a implicat în primul război mondial, neamul românesc de pretutindeni s-a hrănit cu "pâine de lacrimi", după cuvintele psalmistului (cf. Ps. 79, 6). Alături de eroii neamului care şi-au jertfit viaţa pentru neam şi ţară în părţile de sud ale Transilvaniei, pe Jiu şi pe Olt, la Turtucaia, la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, alături de sutele de mii de ţărani jefuiţi de bunurile lor în teritoriile cotropite de armate străine, alături de ostaşii de neam român din Transilvania şi Banat, din Bucovina şi Basarabia care au fost obligaţi să lupte în armatele austro-ungare şi ruseşti pentru o cauză străină intereselor neamului lor, au dat un greu tribut de sânge şi slujitorii Bisericii, fie cei din vechea Românie, fie cei din provinciile amintite subjugate de străini. În Transilvania, aproape 150 de preoţi au fost aruncaţi în închisorile maghiare, alţi peste 200 au fost deportaţi în sate din judeţul Şopron, din Ungaria de vest, câţiva, în nordul Serbiei de azi, toţi fiind consideraţi "duşmani ai statului austro-ungar"; câţiva dintre ei au murit în închisori, în deportare sau la scurt timp după eliberare. În vechea Românie, vreo 20 de preoţi au fost împuşcaţi din dispoziţia autorităţilor militare germane sau austro-ungare de ocupaţie, ori au murit în urma schingiuirilor şi suferinţelor îndurate; alţii au murit în deportare, în Germania; tot la 20 se ridică şi numărul preoţilor împuşcaţi sau morţi în Dobrogea şi în judeţele vestice ale Munteniei, din cauza trupelor bulgăreşti care au ocupat vremelnic aceste teritorii.

In schimb, am avut și preoți și călugări eroi în vechea Românie, cea de până în 1918. Peste 250 de preoți au fost mobilizați și trimiși pe front în calitate de "confesori militari", din care unii și-au pierdut viața alături de fiii lor sufletești; peste 200 de călugări și călugărițe – mai ales din Moldova – au îngrijit, cu multă dragoste și dăruire, pe soldații răniți pe câmpurile de luptă, în calitate de infirmieri, câțiva dintre ei pierzându-și viața din cauza bolilor contactate.

Dar slujitorii Bisericii au fost prezenți și la Adunările naționale de la Chișinău, din 27 martie, de la Cernăuți, din 28 noiembrie 1918, și mai cu seamă de la Bălgrad –Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918, în cadrul cărora s-a proclamat unirea necondiționată a Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și Banatului cu țara mamă.

Între cei 1.228 de delegați oficiali la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia se numărau și mulți slujitori ai Bisericii: ierarhi, profesori de teologie, consilieri eparhiali, protopopi, preoți parohi și chiar studenți teologi. Lucrările Adunării au fost prezidate de venerabilul patriot Gheorghe Pop de Băsești, împreună cu episcopii de Arad și Oradea. În Marele Sfat al națiunii române, constituit atunci, ca și în Consiliul Dirigent, au fost aleși, de asemenea, și slujitori ai Bisericii. Iar episcopii Miron Cristea de la Caransebeș –viitorul patriarh –și Iuliu Hossu de la Gherla au fost aleși în delegația de patru persoane care a prezentat Actul unirii la București.

Iată cum a înțeles Biserica să-și facă datoria față de neam în momentele de răscruce ale istoriei, dăruind României întregite mucenici și eroi, deși astăzi atâția nechemați și adversari declarați ai Bisericii încearcă să-i conteste meritele și jertfele de sânge!

Iubiți credincioși,

Unirea din 1918 a fost opera întregului popor român, de pe ambele versante ale Carpaților, de pe ambele maluri ale Prutului. Ea a fost îndelung pregătită în curgerea veacurilor, iar realizarea ei s-a făcut numai prin jertfă, prin sânge și prin lacrimi: sângele celor care au murit la datorie, pe câmpurile de luptă, și lacrimile atâtor mame, soții și copii care și-au pierdut fiii, frații sau tatăl. Am putea spune că în anii de durere 1916-1918 fiecare român și-a adus partea lui de contribuție și de suferință la făurirea României mari! Fiecare român a

înțeles atunci că a sosit ceasul libertății și al unității, a înțeles că un bun român și un bun fiu al Bisericii strămoșești are o supremă datorie morală, aceea de a se jertfi pentru neam și țară! Generația anului 1918 a dovedit lumii întregi că era hotărâtă să înlăture lanțurile asupririi naționale și sociale și să trăiască într-o Românie pe veci unită!

Prin jertfa sângeroasă de pe cruce s-a ajuns la Înviere; prin jertfa atâtor români s-a ajuns la Învierea neamului românesc. Se împlineau cuvintele profetului Isaia, reproduse și de Sfânta Evanghelie de la Matei: "Poporul ce stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit" (Is. 9, 1 și Matei 4, 16). Pilda marilor mucenici și eroi din anii 1916-1918 trebuie să ne călăuzească pe toți cei de azi, dar și pe cei de mâine! Ei ar trebui să fie o pildă și pentru oamenii politici de azi, care, din nefericire, pun mai presus interesele personale sau ale partidului căruia îi aparțin, decât interesele țării! Pildă pentru slujitorii Bisericii, de dăruire și de jertfă pentru păstoriții lor, în vederea realizării aspirațiilor majore ale neamului întreg! Pildă pentru credincioși și, mai cu seamă, pentru cei tineri, de dragoste de neam și de pământul strămoșesc, dusă până la jertfirea propriei vieți pe altarul patriei! Fiecare familie are, printre înaintașii ei, asemenea eroi, iar dacă azi avem o țară liberă și unită, aceasta se datorează jertfei lor! Să-i pomenim în rugăciunile noastre, să ne rugăm pentru odihna sufletelor lor și, inspirându-ne din faptele și eroismul lor, să contribuim, prin unitatea noastră, dar mai ales prin munca și prin dăruirea noastră, la propășirea neamului și a țării! Amin.

PREDICĂ
ÎN AJUNUL CRĂCIUNULUI. COLINDELE ROMÂNEŞTI

Iubiţi credincioşi,

Cu emoţia de totdeauna, cu post şi rugăciune, cu spovedanie şi împărtăşanie, ne pregătim duhovniceşte pentru praznicul bucuriei, al păcii şi al iubirii dumnezeieşti, praznicul Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos.

În casele şi mai cu seamă în sufletele noastre, simţim, încă de acum, bucuria unui fapt unic din istorie, care a împărţit veacurile în două perioade distincte: cea a lumii greco-romane, cu mentalitatea şi moravurile ei, cu discriminările sociale cunoscute, şi lumea creştină, care venea cu învăţătura cea nouă a Celui care se va naşte în Betleemul Iudeii, în centrul căreia stă porunca *iubirii universale,* a iubirii faţă de omul de lângă tine, în care trebuie să vezi un frate al tău, un fiu al aceluiaşi Dumnezeu.

Pentru noi, cei care ne mărturisim creştini sau ucenici ai lui Hristos – căci atributul acesta l-am luat din etimonul popular "Chrestus" –, venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu este sintetizată în mărturisirea noastră de credinţă, în Crezul pe care-l rostim la fiecare Liturghie, în care Sfinţii autori precizează că Iisus Hristos este Cel "Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria şi S-a făcut om".

Adevărul despre întruparea mai presus de fire a Fiului lui Dumnezeu este primit, de cei care-L mărturisesc, numai prin *credinţă,* pentru că mintea nu poate să aşeze un astfel de fapt în tiparele obişnuite ale cunoaşterii omeneşti. De aceea spunea Sfântul Apostol Pavel ucenicului său Timotei: "Cu adevărat mare este Taina dreptei credinţe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a întrupat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume şi S-a înălţat întru slavă" (I Tim. 3, 16). Fiul lui Dumnezeu devine Fiul

Fecioarei, Stăpânul a toate ia "chip de rob, făcându-Se asemenea oamenilor" (cf. Filip. 2, 7), Cel neînceput se începe, Cel nevăzut se face văzut, Cel necuprins se cuprinde.

Cuvintele Apostolului neamurilor se pot urmări și în viața poporului nostru. În adevăr, "taina întrupării" și a "dreptei credințe" a fost propovăduită la strămoșii noștri geto-daci, prin predica Sfântului Andrei, primul chemat la apostolie sau la misiune de către Iisus Hristos, apoi de urmașii săi –episcopi și preoți –în rândul populației daco-romane și, în sfârșit, între români. Iar această "taină" a dreptei credințe, sau, mai corect spus, credința cea nouă, a fost *"văzută"* sau acceptată de acest popor nou, născut creștin, pe parcursul a două mii de ani aproape.

Dacă noi, românii, am rămas creștini dintru-început și până azi, acest lucru se datorează în primul rând Bisericii, prin slujitorii ei, care au știut să mențină credința creștină – în forma ei ortodoxă – în sufletul românilor, în pofida atâtor vitregii ale vremurilor. Dar pe lângă ei, credința în Hristos, implicit în întruparea Sa din Fecioara Maria, s-a păstrat până azi și datorită unor mici "misionari" anonimi, și anume copiii. Este un lucru de mult constatat că adevărurile de credință și faptele prezentate în Sfânta Scriptură sunt mai ușor acceptate de copii, cărora părinții și mai ales bunicii le povestesc despre Pruncul Cel născut în Betleemul Iudeii. La rândul lor, ei înșiși duc vestea despre nașterea lui Hristos – prin mijlocirea colindelor – pe la casele prietenilor și cunoscuților.

La noi, la români, nu se poate concepe sărbătoarea Nașterii fără colinde. Ele sunt o parte integrantă a spiritualității ortodoxe românești, dar și a folclorului nostru, vechi ca și poporul. Ele formează un tot unitar cu doinele, baladele și cântecele de vitejie, cu basmele, proverbele și zicătorile. Au fost create de preoții de țară, de călugări, dar și de simpli credincioși, care au "versificat" adevărurile de credință pe care le cunoșteau fie din cărțile de slujbă, fie din predicile preotului, fie din lectura Cazaniei, încercând să le prezinte într-o formă acccesibilă maselor de credincioși fără învățătură. A apărut astfel la noi o "teologie populară", care a mărturisit, în felul ei, adevărurile de credință aduse în lume de Iisus Hristos. Putine neamuri ale lumii au știut să însoțească "taina cea din veac ascunsă și de îngeri nestiută"

a Intrupării Fiului lui Dumnezeu cu creații populare atât de duioase și de instructive, cum au făcut românii.

Să ne gândim doar la cunoscutele versuri:

"Astăzi s-a născut
Cel făr'de-nceput
Cum au spus proorocii"

Parcă l-am auzi pe Sfântul Ioan Apostolul și Evanghelistul spunând: "Și Cuvântul Trup S-a făcut și S-a sălășluit între noi" (Ioan 1,14). Adverbul "astăzi", ca și verbul "s-a născut", sunt atemporale, pentru că Hristos S-a născut și în urmă cu două milenii, Se naște și azi pentru cei de acum și Se va naște mereu și pentru generațiile viitoare, până la sfârșitul veacurilor.

Iar prin cuvintele "Cel făr'de-nceput" trebuie să înțelegem pe Cel Născut din Tatăl mai înainte de veci, care este veșnicia însăși și care *intră în istorie în chip văzut, astăzi și întotdeauna, aici și pretutindeni*, pentru ca să se împlinească proorocirile Vechiului Testament, pentru ca să unească cerul cu pământul, iar veșnicia cu timpul și cu spațiul.

Colindele noastre sunt vechi ca și poporul care le cântă, s-au născut odată cu el. Vechimea Crăciunului și a colindelor este dovedită chiar și etimologic, pentru că ambele cuvinte sunt de origine latină, create aici, pe pământul vechii Dacii, în perioada în care ne-am format ca popor nou, cu o limbă nouă, dar și cu o credință nouă. Cuvântul "Crăciun" nu este întâlnit în cărțile noastre de slujbă, ci el este o creație specific românească. Unii lingviști îl socotesc ca provenind din *"creatio"* (acuzativ – *"creationen"*), deci ziua "Nașterii Fiului". Alții consideră însă că provine din cuvântul *"calatio"* (acuzativ – *"calationen"*), prin care se înțelegea convocarea poporului în templele păgâne, la început de lună, pentru anunțarea sărbătorilor din luna respectivă și – prin extensiune – sărbătoarea însăși. Cea mai importantă "calatio" era cea de la 1 ianuarie, deci de la începutul anului. Se știe că până spre sfârșitul secolului IV, Nașterea Domnului se sărbătorea împreună cu Boboteaza, deci la 6 ianuarie, zi în care obișnuiau și preoții creștini să anunțe sărbătorile lor de peste an. Și pentru că această sărbătoare era apropiată ca dată de cea păgână, calatio, cei de curând botezați din Dacia, dar și din sudul Dunării – deci

cei din teritorii în care se vorbea latina populară – au păstrat acest termen și pentru sărbătoarea cea nouă, creștină, a Nașterii Domnului. Este interesant de menționat că toate popoarele romanice folosesc termeni care derivă din "Dies Natalis" (franceză – "Noël", italiană –"Natale"), pe când termenul de "Crăciun" este folosit numai de noi, ca și de aromânii și meglenoromânii din Peninsula Balcanică.

Cuvântul "colindă" vine din "calendele" romane, în latina populară "colende", prima zi a lunii la romani. Calendele din ianuarie, deci de la începutul anului, se sărbătoreau cu cântări, urări și petreceri, pe care creștinii din Dacia nu le-au putut înlătura, ci le-au adoptat și le-au "încreștinat". Așa au apărut "colindele" creștine, ca semn al bucuriei pentru marile sărbători ale Nașterii și Botezului Domnului.

În versuri de mare sensibilitate sufletească și frumusețe artistică, în graiul specific fiecărei zone geografice a țării, colindele noastre prezintă mai cu seamă Nașterea Domnului. Ele descriu Nașterea în Betleemul Iudeii, acolo unde Fecioara Maria își căuta un loc unde să nască. Iar Nașterea este confirmată de apariția stelei care călăuzea pe magi, de închinarea păstorilor, de bucuria îngerilor, dar și de tulburarea lui Irod, care a dus la fuga Mariei cu dreptul Iosif și cu Pruncul Sfânt în Egipt. Există însă colinde în care apar și idei dogmatice în legătură cu patimile, moartea și învierea lui Iisus, cu Maica Domnului, cu păcatul strămoșesc și cu răscumpărarea din robia diavolului, dar și interesante viziuni despre rai, iad și ziua judecății de apoi.

În cea mai mare parte a colindelor se observă însă o tendință de a-L face pe Pruncul Iisus al nostru, al românilor, o tendință de "românizare" sau "localizare" a relatărilor biblice. În unele colinde, acțiunea se petrece la noi, încât Fecioara Maria își caută un loc în care să nască "lângă Mureș, lângă Tisa". În alte colinde, versificatorul anonim spunea:

"Sfântă Maica lui Iisus
Rătăcește-n jos și-n sus
Pe câmpia unui râu
Printre holdele de grâu
Caută loc să hodinească
Și pe Pruncul Sfânt să-L nască".

Iar când este pusă în situația de a-și salva Pruncul de urgia lui Irod, ei se refugiază în Carpați, "drept în munți, la munți cărunți"; românul îi primește în casa sa, unde aprinde focul, îi ospătează și îi odihnește. Iar păstorii care I se închină sunt numai trei, ca și în "Miorița".

În unele colinde, ca și în "Plugușorul" de la Anul Nou, este prezent și "bădica Traian", încă o mărturie că aceste creații folclorice-religioase au apărut curând după colonizarea Daciei de către împăratul cuceritor.

În imaginația populară, legendarul nostru domn Ștefan cel Mare se închină Pruncului născut la Betleem:

"Atunci Ștefan,
Domn cel sfânt,
Despre Pruncul auzind
El pe dată a plecat,
Și cu toți I s-a-nchinat".

Magii de la Răsărit sunt prezenți, mai cu seamă în Transilvania, ca niște "crai", deci ca niște regi medievali, veniți să facă un act de supunere față de "împărat", pe care Îl consideră cu mult superior lor. Copiii românilor Îl poartă pe Pruncul Iisus, în sufletele lor nevinovate, pe la ferestre sau în casele credincioșilor, de multe ori îmbrăcați în costume de ciobani, simbolizând astfel pe păstorii din jurul Betleemului care au venit să I se închine. Dumnezeu Însuși colindă împreună cu sfântul Petru sau cu Moș Crăciun, coborând din cer pe o rază de lumină, binecuvântând lumea și pe credincioși.

Iubiți credincioși,

De sute de ani, copii și tineri au vestit Nașterea lui Hristos în casele înaintașilor noștri, în satele românești atât de prospere și pline de viață altădată, sate care ne-au păstrat limba și credința, în care au apărut și s-au păstrat colindele. Acum, când suntem în pragul celei mai sfinte și mai tainice nopți a anului, când gândurile ni se întorc spre anii copilăriei, să încercăm să menținem și aici, în mediul orășenesc în care trăim, minunatele tradiții ale colindelor românești, dar să nu ne limităm numai la partea folclorică a praznicului Naș-

terii, ci să încercăm – așa cum au făcut și înaintașii noștri – să punem accentul pe pregătirea spirituală, absolut necesară pentru primirea Pruncului Sfânt: post, rugăciune, spovedanie, împărtășanie. Să deschidem poarta caselor pentru primirea colindătorilor, dar și poarta sufletelor noastre pentru primirea Pruncului Iisus. Să-I cântăm împreună cu îngerii: *"Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire"* (Luca 2, 14).

De două mii de ani, preoții – alături de credincioșii lor – preamăresc și-L vor preamări mereu pe Dumnezeu Tatăl și pe Fiul Cel întrupat din Fecioara Maria. Conducători de state și de popoare se străduiesc mereu –mai ales în ultimii ani –să aducă pace pe pământ. Dacă "preamărirea lui Dumnezeu" și "pacea pe pământ" sunt – într-un fel –numai atribuțiile unora, atunci fără îndoială că celălalt îndemn al îngerilor –"între oameni bunăvoire" – ni se adresează și nouă. Crăciunul este darul lui Dumnezeu pentru noi toți, pentru lumea întreagă – copii, tineri și bătrâni, bogați și săraci, drepți și păcătoși, învățați și neînvățați, pentru cei bolnavi, părăsiți sau alți oropsiți ai soartei, care au nevoie de ajutorul nostru –, căci Hristos S-a făcut om pentru noi toți, ca să-i chemăm pe toți la lumina adevărului și a dreptei credințe.

Ni se cere ca măcar acum, în pragul sărbătorilor Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei, să încercăm să aducem între noi iubirea pe care a adus-o în lume Cel născut în Betleem și corolarul acesteia, iertarea. Să încercăm să înlăturăm micile neînțelegeri dintre noi, iar în locul lor să așezăm bucuria, armonia, frăția. Numai așa vom putea împlini – prin viața și faptele noastre – urarea ce ne-o adresează colindătorii:

"Nașterea lui Hristos
Să ne fie de folos". Amin.

CUVÂNT DE ÎNVĂŢĂTURĂ CĂTRE CEI TINERI. HRISTOS ŞI TINERETUL ÎN TRECUT ŞI AZI

Iubiţi credincioşi (studenţi),

Unul din marii profesori ai Facultăţii de Teologie din Sibiu, în urmă cu peste o jumătate de veac, afirma că tinereţea este "primăvara anului şi a naturii cu toate năvalnicele ei izbucniri spre soare şi lumină... sufletul în neîncetată căutare a adevărului, binelui şi frumosului... nădejdea cea mai sigură a viitorului, podoaba cea mai aleasă a creştinismului, mândria tuturor neamurilor pământului". Pentru noi românii, el considera tinereţea drept *"primăvara neamului şi a vieţii"* (Spiridon Cândea, *Apostolul tinereţii,* în vol. "Biserica şi viaţa", Sibiu, 1947).

Într-adevăr, în decursul istoriei toate generaţiile mai vârstnice şi-au pus speranţele zilei de mâine în cei tineri, care să le preia munca şi strădaniile în slujba neamului şi să rezolve toate problemele nerealizate de ei, să făurească un viitor mai bun şi mai luminos pentru cei ce vor veni după ei.

Creştinismul a apărut în lume ca o primăvară a spiritului, menit să schimbe toate structurile societăţii de atunci, să înlăture mentalităţile şi viciile lumii antice şi să aducă principii noi de viaţă bazate pe iubirea de Dumnezeu şi de oameni, pentru a crea o lume nouă şi un "om nou". Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos poate fi considerat ca o *tinereţe veşnică,* luminând în permanenţă veacurile prin lumina Învierii şi a învăţăturii Sale nemuritoare şi nebiruită de veacuri.

El îşi începe activitatea mântuitoare la o vârstă relativ tânără, la 30 de ani, iar existenţa pământească I-a fost frântă abia după trei ani. De aceea, nu întâmplător Mântuitorul avea o preferinţă deosebită pentru cei tineri. Este semnificativ episodul relatat de Sfântul Evanghelist Matei, când Mântuitorul a mustrat pe apostolii care îndepărtau pe copiii veniţi la El, spunându-le: *"Lăsaţi copiii să vină la Mine şi nu-i opriţi, căci a unora ca aceştia este împărăţia cerurilor"* (Matei

19, 14). Unul dintre cei doisprezece apostoli era tânărul Ioan, cel pe care Mântuitorul l-a iubit mai mult, vulturul gândirii și al iubirii creștine. Dintre cele trei învieri săvârșite de Mântuitorul, două au fost ale unor tineri: fiica lui Iair și fiul văduvei din Nain. El este Cel care a dat cele mai potrivite îndrumări tânărului care a venit la El și l-a întrebat ce trebuie să facă pentru a moșteni viața veșnică, cerându-i, în final, să-L urmeze (cf. Matei 19, 16-22).

După înălțarea Sa la cer și întemeierea Bisericii, istoria ne prezintă un număr impresionant de tineri care, prin munca lor sau prin rugăciunea lor, au oferit exemple luminoase și vrednice de urmat și pentru alte generații de tineri. Sfântul Pavel, apostolul neamurilor, și-a început activitatea misionară la o vârstă relativ tânără, sfârșindu-și viața ca martir, la Roma. Sfântul Ștefan, întâiul dintre diaconi, era un tânăr înflăcărat, exemplu de dăruire pentru Hristos, dar și de iertare față de cei care l-au ucis. Să ne gândim la cuvintele pe care le-a rostit înainte de a muri, bătut cu pietre de iudei fanatici: *"Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta"* (Fapte 7, 60). Erau cuvinte asemănătoare cu cele rostite de Iisus pe Cruce: "Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac" (Luca 23, 34).

Exemple nenumărate de tineri creștini au luminat veacurile primare ale Bisericii creștine, în felurite forme: ca tineri studioși, plini de râvnă pentru îmbogățirea cunoștințelor lor, ca tineri martiri care și-au dat viața pentru triumful învățăturii creștine în lume, ca tineri retrași de lume și de toate ale ei, trăind numai pentru Hristos și cu Hristos. Din numărul mare care ar putea fi dați ca exemplu, citățm doi tineri care-și făceau studiile la Atena: Vasile, care va deveni "cel Mare" și arhiepiscop în Cezareea Capadociei, și prietenul său de o viață, Grigorie, devenit episcop de Nazianz, supranumit mai târziu "Teologul". Erau pentru contemporanii lor, dar rămân și peste veacuri, exemple de prietenie și de sârguință la studii, pentru o cât mai bună pregătire intelectuală, exemple de viețuire cu adevărat creștină în slujba semenilor, mai târziu a păstoriților lor. Sfântul Grigorie va mărturisi mai târziu că "Dumnezeu și iubirea de știință ne-a unit pe amândoi așa cum se unesc două râuri". Și tot el spunea că nu aveau decât două drumuri: al bisericii și al școlii, și un singur ideal: virtutea, în rest, serbările și spectacolele le lăsau în seama altor colegi, dornici

de asemenea lucruri. Acesta era spiritul adevăratei studenții creștine: să nu cunoști decât două drumuri, al școlii, adică munca intelectuală, și al bisericii, adică rugăciunea. De aceea, ei rămân peste veacuri adevărate modele pentru toate generațiile de studenți, modele de adevărată prietenie.

Un alt exemplu de prietenie trainică, de dragoste față de Hristos, de dorință sinceră spre desăvârșire morală și culturală ne oferă doi tineri daco-romani din Scythia Minor (Dobrogea de azi), Ioan Casian și Gherman, plecați într-o lungă călătorie de studii și de cunoaștere a vieții ascetice, în pustiurile Țării Sfinte și ale Egiptului. Rezultatul convorbirilor duhovnicești pe care le-au întreținut cu marii "părinți" din locurile amintite s-a materializat în cunoscuta lucrare teologico-ascetică, scrisă de Ioan Casian în limba latină, *Convorbiri cu părinții,* tradusă și în românește.

Istoria Bisericii din primele trei veacuri ne oferă apoi multe exemple de tineri creștini din toate părțile întinsului imperiu roman, care au avut curajul să mărturisească în fața dregătorilor de stat de atunci că sunt creștini și că sunt gata să-și dea sângele pentru Hristos, ceea ce au și făcut. Îndată după acordarea libertății religioase în imperiu (313), Biserica a știut să le prețuiască jertfa trecându-i în sinaxarul sau calendarul creștin, ei fiind prăznuiți cu cântări și rugăciuni în fiecare an; viața lor este prezentată drept pildă vrednică de urmat pentru toate generațiile de creștini.

Asemenea exemple poate oferi și Biserica daco-romană din spațiul geografic numit al "romanității dunărene". Între martirii din Dobrogea de azi, de pildă, se număra și tânărul Astion, care și-a jertfit viața pentru Hristos în cetatea Halmyris, deși era de undeva din Asia Mică. Părinții, care-l căutau de ani de zile, l-au descoperit abia după moartea sa martirică și au fost atât de impresionați de jertfa lui, încât au cerut să fie și ei catehizați și botezați. Tânărul Emilian din Durostorum a distrus idolii dintr-un templu păgân, redeschis în timpul împăratului Iulian Apostatul (361-363), s-a autodenunțat că este creștin și autorul distrugerii, pentru a nu fi pedepsit un țăran nevinovat, fapt pentru care, după multe chinuri, a fost ars pe rug. Câțiva ani mai târziu, un credincios în vârstă de 38 de ani, deci încă tânăr,

Sava, din părţile Buzăului, a fost înecat în râul cu acelaşi nume de goţii prigonitori, pentru că mărturisise că era creştin.

După mai bine de un mileniu, pe când se formează două state creştine la Dunărea de Jos, Ţara Românească şi Moldova, istoria ne oferă alte exemple de tineri care s-au jertfit pentru Hristos. Un tânăr cu numele Ioan, din Trebizonda, în nord-estul Asiei Mici, a primit cununa muceniciei în Cetatea Albă, pentru că refuzase să abjure credinţa creştină. Prin 1415, evlaviosul domn Alexandru cel Bun i-a adus moaştele la Suceava, devenind, de atunci şi până astăzi, un sfânt ocrotitor al Moldovei. Un alt tânăr, cu acelaşi nume de Ioan, a trăit în mănăstirea Prislop din părţile Haţegului, în post, rugăciune şi retragere totală de lume, fiind ucis din imprudenţă, după cum mărturiseşte tradiţia locală. În sfârşit, un al treilea "sfânt" cu numele Ioan era un tânăr din Oltenia, ucis la Istanbul, fostul Constantinopol roman şi bizantin, în ziua de 12 mai din anul 1662, pentru că nu acceptase să treacă la islamism. Biserica greacă l-a trecut la scurt timp în rândul neomartirilor.

Printre personalităţile feminine ale spiritualităţii româneşti trebuie să o consemnăm pe Cuvioasa Teodora, intrată în mănăstire pe când avea 30 de ani, ca apoi să trăiască ani în şir în părţile Sihlei din Munţii Neamţului. "Sfinţenia" vieţii ei s-a transmis din neam în neam, încât Biserica noastră a trecut-o, în 1992, în rândul sfinţilor.

Nu trebuie să uităm nici pe cei patru copii ai domnitorului martir Constantin Brâncoveanu – Constantin, Ştefan, Radu şi Matei, ultimul în vârstă de numai 12 ani –, martirizaţi împreună la Istanbul în ziua de 15 august 1714. Martiriul lor se aseamănă cu al creştinilor din primele veacuri, impresionând pe contemporani, fapt pentru care un ierarh grec a şi alcătuit un "canon" întru pomenirea lor la scurt timp după pătimire. Biserica noastră i-a trecut în rândul sfinţilor tot în anul 1992.

În veacul al XVIII-lea, între mucenicii Ortodoxiei ardelene s-au numărat şi mulţi tineri. Preotul Moise Măcinic din Sibiel, de pildă, a fost arestat şi închis timp de un an şi jumătate la scurt timp după hirotonia sa la Bucureşti, ca apoi, după aproximativ patru ani, să fie arestat la Viena şi aruncat în fioroasa închisoare de la Kufstein, în Munţii Tirolului, unde şi-a sfârşit viaţa. Tot tânăr va fi fost şi preotul Ioan din

Galeş, de vreme ce mai trăia în aceeaşi închisoare după 24 de ani de detenţie. Tânără va fi fost şi soţia preotului Cosma din Deal, din moment ce a fost aruncată în închisoare cu un copil mic în braţe, care a degerat acolo din cauza frigului. Tineri vor fi fost şi cei doi credincioşi din satul Cuzdrioara de lângă Dej, care, participând la o acţiune îndreptată împotriva uniaţiei, au fost condamnaţi la serviciu militar pe viaţă în armata habsburgică.

Toţi aceştia – şi mulţi alţii, cunoscuţi, dar cei mai mulţi rămaşi anonimi pentru noi, dar cunoscuţi de Dumnezeu Atotştiutorul, au fost *eroii credinţei ortodoxe strămoşeşti*. Dar din neamul nostru românesc au odrăslit şi o seamă de *eroi pe altarul patriei*. Majoritatea covârşitoare a acestora erau tineri, însufleţiţi de dragoste faţă de Biserică şi de neam. Vom prezenta doar câteva exemple.

Ştefan cel Mare a urcat pe tronul Moldovei la 17 ani, prin "pomăzuirea" ce i-a făcut-o mitropolitul Teoctist. A început zidirea mânăstirii Putna la 26 de ani, realizând unul dintre cele mai frumoase monumente de artă românească. Însufleţit de credinţă în Dumnezeu, dar şi de iubire faţă de neam, în ceas de cumpănă, când ţara era ameninţată de turci, cere sfat de la părintele său duhovnicesc, Daniil Sihastrul. La Putna se păstrează o iconiţă reprezentând pe Sfântul Gheorghe, despre care tradiţia spune că o purta în permanenţă la el. Toate bisericile ctitorite de Ştefan erau ridicate în amintirea unor biruinţe asupra vrăjmaşilor credinţei creştine şi a neamului nostru, sau – după cum glăsuia impresionanta pisanie a bisericii din Războieni, construită pe locul unde au fost înmormântaţi eroii Moldovei –, s-a ridicat "întru amintirea şi pomenirea tuturor dreptcredincioşilor creştini care au pierit aici". Fără îndoială că marea majoritate au fost tineri.

Şirul eroilor neamului va continua în tot decursul istoriei noastre până în epocile mai apropiate de noi. În 1848 de pildă, Andrei Şaguna, diplomatul revoluţiei, şi Simeon Bărnuţiu, teoreticianul ei, aveau 40 de ani şi erau consideraţi "bătrâni", pe când Avram Iancu, comandantul de oşti româneşti, era în floarea vârstei, la numai 24 de ani. Aproape toţi luptătorii lui erau tineri intelectuali şi ţărani între 20 şi 30 de ani. Era o revoluţie a tineretului, condusă de tineri jurişti şi de teologi de la Blaj şi Sibiu, mulţi dintre ei jertfindu-şi viaţa pe

altarul patriei, alături de atâția alții – tineri și bătrâni, bărbați și femei – care nu aveau altă vină decât aceea de a fi români. Exemplul lor a fost urmat și de tinerii care s-au jertfit în războiul de independență din 1877 (între care și un tânăr absolvent de teologie de la Sibiu, Vincențiu Grama, înrolat ca voluntar în armata română, iar în anul următor hirotonit preot).

Nu trebuie uitați niciodată sutele de mii de tineri care și-au jertfit viața în cursul primului război mondial. Pe jertfa vieții lor s-a realizat statul național român unitar.

Așadar, la temelia tuturor marilor realizări din decursul istoriei stă *jertfa*, fie pe altarul Bisericii, fie pe altarul patriei.

Iubiți tineri,

Tot o jertfă pe altarul patriei trebuie considerată și aceea adusă de atâția tineri despre care se poate spune că n-au avut tinerețe, tineri care și-au pierdut cei mai frumoși ani ai vieții în închisorile comuniste, din dorința curată de-a avea cu toții o țară cu o democrație autentică, cu un prestigiu binemeritat în rândul statelor civilizate ale lumii, o țară pe care au visat-o înaintașii noștri. Idealurile și aripile lor au fost frânte, căci unii dintre ei și-au sfârșit viața în închisoare, iar cei care s-au reîntors abia în 1964 n-au mai putut realiza nimic pentru neamul lor, fiind în permanență supravegheați și urmăriți. Aproape o jumătate de veac, în locul învățăturii veșnice a Evangheliei, s-a urmărit introducerea unei doctrine noi, cu totul străină de sufletul românesc. În locul iubirii predicate de Iisus Hristos și de slujitorii Bisericii Sale, s-a introdus minciuna; în locul valorilor morale predicate în Biserică, s-a introdus desfrâul cu toate formele lui; în locul tradițiilor românești, autentic creștine, s-au importat altele, dintr-o țară vecină, dinspre răsărit, care nu ne-a fost prietenă niciodată în decursul istoriei.

Din exemplele pe care le-am citat v-ați putut convinge că poporul nostru a dat în permanență *sfinți și eroi*. Ateismul comunist n-a produs decât *trădători și ucigași*.

După 1989, încercăm – și se pare că până acum fără rezultat –să ne refacem, să ieșim din întuneric spre lumină, să deschidem o filă nouă în cartea neamului, să inaugurăm o etapă nouă a istoriei noas-

tre, de lumină, adevăr, dreptate și demnitate națională, ca să redevenim ceea ce am fost întotdeauna: buni creștini și buni români. Suntem la o răscruce de veacuri. Pe de o parte, umbra trecutului care se apleacă peste un veac ce va apune curând, veacul cel mai întunecat și mai sângeros din toată istoria omenirii, deși ne lăudăm că ea a cunoscut 20 de veacuri de viață creștină. Pe de altă parte, se întrezăresc luminile care se deschid spre un veac pe care-l dorim mai bun, mai luminos, mai înălțător, mai plin de speranțe și de dragoste autentic creștină.

În această atmosferă, sunteți chemați voi, cei tineri, să preluați stindardul de la noi, cei mai în vârstă, să continuați munca și strădania noastră, ca să refaceți țara, mai cu seamă sub raport moral-spiritual. Sunt conștient că tineretul de azi se confruntă cu diverse ideologii, cu învățături noi, cu totul străine de sufletul neamului nostru, învățături care încearcă să prindă în mrejele lor tinerețea voastră, răvășită de atâtea întrebări și nedumeriri. Știm că o parte din tineretul de azi vrea "autonomie" deplină, emancipare totală de sub legile moralei creștine, care apasă ca o povară insuportabilă asupra multora. Știm că unii tineri sunt atrași de culte noi, de secte satanice, de muzica afro-americană și de atâtea alte manifestări apărute brusc la noi după schimbările din decembrie 1989. Suntem conștienți că influența nocivă a unor emisiuni TV are urmări dezastruoase asupra multor tineri. Știm că mulți tineri sunt atrași de mirajul țărilor străine, ca fiul cel mic dintr-o cunoscută parabolă a Mântuitorului.

Iubiți tineri,

În fața unor asemenea primejdii pentru Biserica și neamul nostru, este firesc să ne întrebăm: cine poate să îndrepte astfel de lucruri, cine poate aduce această țară la o viață nouă? Fără îndoială că acest lucru nu-l poate realiza decât un tineret însuflețit de idealurile moralei creștine, înțelegând că, în criza morală prin care trece întreaga societate, inclusiv cea românească, nu avem decât un singur zid puternic de apărare, care poate înlătura valul de deznădejde ce învăluie tinerețea voastră: *credința în Dumnezeu, nădejdea în izbăvirea neamului și iubirea față de semenii noștri.* Voi, cei ce v-ați hotărât să vă închinați viața lui Hristos, studenți teologi, ca și colegii

voştri care împărtăşesc alături de voi în cadrul A.S.C.O.R.-ului principiile moralei creştine, aveţi un rol deosebit în redresarea vieţii morale a unei părţi a tineretului, îndepărtat de Biserică şi atras de alte învăţături. Voi trebuie să fiţi exemple pentru ei, ca şi Sfinţii Vasile şi Grigorie, ca şi Sfinţii Gherman şi Ioan Casian, exemple de muncă constructivă pentru formarea voastră, exemple de comportament moral-creştin, exemple de tineri care ştiu să practice rugăciunea şi împărtăşania, exemple de dragoste şi de dăruire pentru alţii, exemple de jertfă pentru mai binele ţării şi al neamului.

Trebuie să-i facem pe toţi tinerii acestei ţări să înţeleagă că *Iisus Hristos trebuie aşezat din nou în centrul vieţii noastre şi mai cu seamă în sufletul tineretului.*

Iubiţi studenţi,

Spuneam, la început, că tineretul este primăvara vieţii şi a neamului. Dar primăvara este pentru noi creştinii şi simbolul Învierii Domnului, iar Învierea Lui este biruinţa vieţii asupra morţii şi a întunericului, este deschiderea spre o eră nouă, de lumină, de pace şi de har dumnezeiesc. În acest sens, şi tinereţea voastră trebuie să fie o înviere la viaţă nouă, la o altă viaţă decât cea de până acum, o viaţă în Hristos şi pentru Hristos. *Avem nevoie de o înnoire a istoriei, avem nevoie de o renaştere creştină a tineretului, ca apoi el să devină forţa de înnoire a neamului şi a istoriei. Iar această înnoire nu se face decât prin ideal, prin jertfă, prin muncă, prin rugăciune şi iubire.* Ne zbatem cu toţii într-o criză de ordin economic, dar nu ne dăm seama de gravitatea crizei morale prin care trecem şi care, de fapt, generează criza economică. Amândouă nu pot fi înlăturate decât cu ajutorul lui Dumnezeu, decât punând în practică învăţăturile de viaţă dătătoare ale Evangheliei. Să avem mereu în vedere că *nu există decât o singură putere de înnoire a neamului, o singură lumină şi un singur crez spre veacul şi mileniul care se apropie cu paşi repezi de noi. Este Iisus Hristos, Cel care a luminat istoria şi sufletul neamului nostru timp de două milenii, Cel ce este Domnul şi Stăpânul veacurilor, Cel ce rămâne peste veacuri drept Calea, Adevărul şi Viaţa!* Amin.

CUVÂNT
LA DESCHIDEREA ANULUI ŞCOLAR LA UN LICEU

Domnule Director,
Doamnelor şi Domnilor Profesori,
Iubiţi elevi,

Trăim cu toţii momente de aleasă bucurie spirituală, prilejuite de deschiderea festivă a noului an şcolar la acest cunoscut liceu, de mare prestigiu intelectual, dobândit în cursul atâtor ani de existenţă neîntreruptă. În ultimii ani, am reluat frumoasa tradiţie creştină, specifică neamului nostru, de a cere binecuvântarea lui Dumnezeu pentru munca ce-i aşteaptă pe profesori şi pe elevi deopotrivă. Este firesc să trăim cu intensitate aceste momente, căci ele reprezintă o etapă nouă în viaţa elevilor, iar pentru noi, cei mai în vârstă, clipe de emoţii şi de frumoase amintiri din anii vieţii noastre de elevi şi de studenţi.

Iubiţi elevi,

Aveţi fericirea de a vă forma într-una din cele mai prestigioase instituţii şcolare din oraşul nostru. Fiţi deci mândri că învăţaţi în şcoala ce poartă numele unui mare cărturar (cutare). Fiţi mândri de înaintaşii voştri, care au învăţat pe băncile acestei şcoli şi care, mai târziu, au ajuns oameni de aleasă cultură sau militanţi pentru realizarea unităţii noastre de stat. Fiţi mândri de iluştrii dascăli ai şcolii voastre, atât cei din trecut, cât şi cei de azi, care au luminat minţile atâtor generaţii de elevi români, germani, maghiari sau de alte naţionalităţi.

Ca slujitor al Bisericii, când vă adresez acest cuvânt, mă gândesc la chemarea lui Iisus Hristos: "Veniţi la Mine", dar mai cu seamă la cuvintele: "Lăsaţi copiii să vină la Mine!". Această chemare vi se adresează şi vouă: Veniţi la Hristos şi la principiile morale eterne pe care le-a adus El în lume în urmă cu aproape două mii de ani: *dragoste* faţă de omul de lângă tine, dar şi faţă de neamul din care faci parte, *credinţă* în Dumnezeu, de la Care vine tot ajutorul, *nădejde* într-un viitor mai bun, respect faţă de *adevăr, bine* şi *frumos.*

In aceste momente de răscruce ale istoriei noastre, pe care le trăim după evenimentele din decembrie 1989, țara are nevoie, mai mult ca oricând, nu numai de o refacere economică, ci mai mult de o renaștere spirituală. Iar la această renaștere a țării, sub ambele aspecte, puteți contribui din plin și voi, generația de mâine. Noi, cei mai în vârstă, părinții și bunicii voștri, dorim ca măcar voi, prin munca voastră cinstită și dezinteresată, să contribuiți la propășirea țării, lucru pe care noi nu l-am putut face pe deplin din cauza întunericului spiritual și cultural care s-a lăsat peste întreaga suflare românească timp de aproape o jumătate de secol. Acum, viitorul este în mâinile voastre. De aceea, trebuie ca fiecare dintre voi să aibă un singur ideal suprem: acela de a-și sluji cu abnegație și dăruire, – împinse până la sacrificiu –, neamul și țara din care faceți parte. Puneți-vă mereu întrebarea: ce aș putea face pentru țara mea, cum aș putea intra și eu în rândul atâtor eroi – cunoscuți și anonimi – care au contribuit, prin munca lor dezinteresată, la progresul ei spiritual, cultural și material? Fiți încrezători în viitorul neamului, chiar dacă ne mai confruntăm cu atâtea greutăți! Optimismul creștin, nădejdea în mai bine să vă călăuzească mereu!

Să nu vă gândiți nici o clipă să părăsiți vreodată pământul unde v-ați născut, pentru că locul vostru este aici, și la bine și la rău, alături de mormintele atâtor eroi făuritori de țară și de cultură, care au trăit și au muncit în condiții cu mult mai vitrege.

Răspundeți cu toată ființa voastră la îndemnurile părinților voștri, dar mai cu seamă la cele ale profesorilor, care vă sunt adevărați părinți spirituali și care așteaptă mult de la voi. Ei nu doresc altceva de la voi decât să deveniți oameni integri, harnici, iubitori de neam și de țară. Fiți generoși față de toți, fiți alături de colegii voștri aflați în necazuri de orice fel, alegeți-vă cu grijă prietenii, respectați-vă părinții, dar și profesorii, ca pe unii care se ostenesc pentru luminarea voastră, înlăturați pornirile rele din voi.

Doamnelor și Domnilor Profesori,

În trecutul nu prea îndepărtat din istoria noastră, Biserica și Școala au conlucrat în permanență în interesul neamului nostru. Până pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, în cele mai multe din satele

românești de altădată – mai ales în Transilvania și în Banat – munca învățătorului de azi era făcută de preot, el îndeplinind astfel, în viața satului său, nu numai un rol spiritual, ci și unul cultural, național, politic, social și chiar economic.

Între timp, au survenit schimbări în istoria și mentalitatea românească, adusă mai cu seamă de regimul totalitar-ateu, când s-a procedat la înlăturarea brutală din școli a lui Hristos și a învățăturii Sale. De aceea, noi cei de azi, preoți și profesori deopotrivă, trebuie să muncim, în continuare, pentru a-L aduce pe Hristos în școală, în viața copiilor noștri, ca să-i pregătim cât mai bine pentru viață. Aveți și dumneavoastră – ca și noi preoții – o mare răspundere în fața lui Dumnezeu și a țării. Spre deosebire de alte categorii de intelectuali, care se ocupă mai mult de probleme de ordin economic, social sau politic, dumneavoastră vă ocupați de pregătirea viitorilor intelectuali ai țării.

Avem convingerea că sunteți conștienți de rolul deosebit care vă revine în aceste momente de transformări profunde din istoria neamului nostru și că veți depune toate stăruințele ca să plămădiți în așa fel sufletele elevilor acestei școli, încât să faceți din ei cetățeni harnici și devotați ai țării, dar și buni următori ai învățăturii lui Iisus Hristos, care este oricând actuală.

Cu aceste gânduri, chem încă o dată binecuvântarea lui Dumnezeu peste profesorii și elevii acestei școli, dorind tuturor sănătate, putere de muncă, spor la învățătură, alese realizări și satisfacții.

Dumnezeu să ne ajute tuturor. Amin.

CUVÂNT
DE ÎNVĂŢĂTURĂ LA LITURGHIA DARURILOR MAI ÎNAINTE SFINŢITE

Iubiţi credincioşi,

Am început Postul premergător Sfintelor Patimi şi Învierii din morţi a Mântuitorului Iisus Hristos, vreme de căinţă, de spovedanie, de împărtăşire cu Trupul şi Sângele Domnului, de întoarcere la Dumnezeu cu mai multă credinţă, nădejde şi iubire. Pentru a realiza această schimbare a fiinţei noastre lăuntrice, Biserica ne pune la îndemână un şir de slujbe şi rugăciuni de umilinţă, cu citiri biblice, absolut necesare în această perioadă de pregătire duhovnicească pentru slăvitul praznic al Învierii. În chip deosebit ne ajută în urcuşul nostru duhovnicesc această Sfântă Liturghie la care aţi luat parte şi care este mult deosebită de Liturghiile săvârşite în celelalte zile şi sărbători de peste an.

După cum se ştie, cea mai de seamă slujbă a Bisericii noastre este Sfânta Liturghie, pentru că în ea se aduce jertfa cea nesângeroasă a Legii celei Noi, spre folosul tuturor credincioşilor vii şi morţi, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Sfânta Liturghie a fost instituită sau rânduită de Mântuitorul Însuşi la Cina cea de Taină, când a aşezat şi Sfânta Taină a Cuminecăturii sau a Împărtăşaniei. El a dat atunci Sfinţilor Apostoli şi porunca: "Aceasta să o faceţi întru pomenirea Mea" (Luca 22, 19). Sfinţii Apostoli au îndeplinit întru totul porunca Învăţătorului lor, săvârşind această jertfă nesângeroasă spre a-şi aduce aminte neîncetat de El. Aşa a luat naştere o sfântă slujbă cunoscută la început sub numele de "Frângerea pâinii" (Fapte 2, 42), "Masa sau Cina Domnului" (I Cor. 10, 21) şi care, mai târziu, a primit numele de "Liturghie", aşa cum o cunoaştem şi noi azi.

Biserica noastră ortodoxă are trei Sfinte Liturghii. Prima este a Sfântului Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului († 407), care este Liturghia obişnuită în Biserica Ortodoxă, săvârşindu-se de cele mai multe ori în cursul anului bisericesc. A doua este a Sfântului

Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareii Capadociei († 379), care se săvârșește de zece ori pe an: în primele cinci Duminici din Postul Mare, în joia și sâmbăta Patimilor, în ajunul Crăciunului și Bobotezei și la 1 ianuarie. A treia este Liturghia darurilor mai înainte sfințite, atribuită Sfântului Grigorie cel Mare (sau Dialogul), papă al Romei († 604). Această Sfântă Liturghie se săvârșește în timpul Postului Paștilor, în zilele de luni până vineri, în afară de sărbătoarea Bunei-Vestiri (când se face Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur), de Joia Patimilor (când se face a Sfântului Vasile) de lunea și marțea din prima săptămână a postului și de Vinerea Patimilor, când nu se săvârșește nici o Liturghie, fiind numite "zile aliturgice". De obicei, în bisericile parohiale Liturghia darurilor mai înainte sfințite se săvârșește numai în zilele de miercuri și vineri din Postul Paștilor, precum și lunea și marțea din săptămâna Patimilor și în alte câteva zile mai însemnate.

Această Sfântă Liturghie are o rânduială aparte, deosebită de a celorlalte două. Dar mai întâi să vedem cum a luat naștere. Sfânta Liturghie este socotită ca o slujbă de bucurie, căci prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Îl primim pe El Însuși în noi. Dar în zilele Postului Mare, această bucurie nu este potrivită cu zilele de întristare și de pocăință care amintesc de patimile și moartea Mântuitorului. De aceea, cu timpul s-a introdus obiceiul ca Sfânta Liturghie să se săvârșească în timpul Postului Mare numai sâmbăta și duminica, zile în care postul nu era așa de aspru. Această veche tradiție a fost consfințită în mod oficial de către un Sinod al Sfinților Părinți ținut în orașul Laodiceea, în Asia Mică, în a doua jumătate a secolului IV. Astfel, zilele de luni până vineri din Postul Mare deveniseră zile "aliturgice". Dar, în vremea aceea, erau unii credincioși care ar fi dorit să se împărtășească cu Trupul și Sângele Domnului și în aceste zile, mai ales miercurea și vinerea. Atunci, pentru ca să se împace această frumoasă dorință a credincioșilor cu hotărârile Sinodului din Laodiceea, s-a introdus practica de a se opri o parte din Trupul și Sângele Mântuitorului sfințit la Liturghiile de sâmbăta și duminica, pentru a împărtăși pe credincioși și în zilele aliturgice. Pentru ca împărtășirea acestora să aibă loc în cadrul unor slujbe, ea a început să se facă îndată după Vecernie. Cu timpul, rânduiala împărtășirii din aceste zile a devenit tot mai sărbătorească, adăugându-se la slujba Vecerniei și rugăciunile de împărtășanie din cadrul

Liturghiei obișnuite. Cu trecerea timpului, slujba Vecerniei și rugăciunile de împărtășanie s-au contopit și au dat naștere unei noi slujbe, care s-a numit Liturghia darurilor mai înainte sfințite. Ea a fost pusă sub numele Sfântului Grigorie cel Mare, supranumit Dialogul, deși mai degrabă trebuie să vedem în ea lucrarea sau opera mai multor generații de slujitori ai altarului.

Sinodul al șaselea ecumenic, întrunit în anul 692 la Constantinopol, a hotărât ca această Sfântă Liturghie să se săvârșească în toate zilele Postului Paștelui, în afară de sâmbete și duminici și de sărbătoarea Bunei-Vestiri, cu excepțiile pe care le-am amintit.

În vechime – precum și azi în unele mănăstiri – Liturghia darurilor mai înainte sfințite se făcea seara, după citirea Ceasului al nouălea. Azi, în bisericile de mir, ea se săvârșește dimineața, la vremea obișnuită a Liturghiei, atrăgând cu sine Ceasul al nouălea (care se citește înainte) și Vecernia, cu care este împreunată. Veșmintele preoțești care se folosesc acum sunt de culoare închisă, de preferință negre, ca un fel de doliu, iar cântările liturgice nu mai sunt de bucurie, ca la celelalte două Liturghii, ci de căință, de întristare, pentru că ne duc cu gândul la Patimile Domnului, la care trebuie să fim părtași și noi prin rugăciunea și purtarea noastră. Mai cu seamă zilele de miercuri și vineri ne aduc aminte de vânzarea lui Iuda și de sfatul iudeilor de a-L prinde pe Iisus, respectiv de judecarea și răstignirea Lui.

Să vedem acum care este rânduiala acestei Sfinte Liturghii. La Liturghia Sfântului Vasile (din primele cinci duminici ale Postului) sau a sfântului Ioan Gură de Aur (din sâmbetele Postului sau în Duminica Floriilor), preotul scoate la proscomidie atâtea agnețe câte Liturghii are de săvârșit în cursul săptămânii care urmează. La vremea împărtășirii sale, el înmoaie cruciș în Sfântul Sânge din potir fiecare din aceste agnețe, așezându-le în cutia din sfântul chivot spre a le avea în ziua săvârșirii Liturghiei darurilor mai înainte sfințite.

În mare, această slujbă este formată din două părți: prima parte cuprinde jumătate din Vecernia zilei respective, până la vohodul mic, iar partea a doua cuprinde rânduiala Liturghiei obișnuite de la Apostol (dacă este vreo sărbătoare care are Apostol și Evanghelie), dar cu o serie de schimbări.

Ați observat că după binecuvântarea cea mare, urmează, ca și la Vecernie, "Veniți să ne închinăm" și Psalmul 103, ectenia mare, cele

trei stări din Catisma 18 din Psaltire, timp în care preotul, în altar, pregătește "cinstitele daruri" mai înainte sfințite pentru împărtășanie. Se face apoi vohodul mic, dar cu cădelnița (doar în anumite zile se face cu Evanghelia), după care urmează imnul "Lumină lină", două paremii, cu texte din Vechiul Testament, apoi frumoasele stihuri pe care le-ați auzit, când preotul înconjoară sfânta masă, cu alte stihuri cântate duios la strană.

Dacă se întâmplă ca această Liturghie să fie săvârșită în anumite zile (Sfântul Haralambie – 10 februarie, întâia și a doua aflare a Capului Sfântului Ioan Botezătorul – 24 februarie, Sfinții 40 de mucenici –9 martie, Sfântul Grigorie Dialogul – 12 martie, sau Sfântul Calinic de la Cernica –11 aprilie), se citesc Apostolul sau Evanghelia. Urmează ectenia cererilor și a celor chemați, ca rugăciuni speciale pentru cei care, în vechime, se pregăteau pentru botez, două ectenii și două rugăciuni pentru credincioși. Vohodul mare se face fără a se rosti pomeniri, cu îngenuncherea credincioșilor, în tăcere totală. Se mai rostește, în continuare, ectenia: "Să plinim rugăciunile noastre...", după care se trece direct la Tatăl nostru, apoi la împărtășirea preotului și a credincioșilor. După acestea, Liturghia se continuă, dar cu unele cântări diferite ale stranei.

Ați putut observa că din această Sfântă Liturghie lipsește tocmai partea cea mai însemnată din celelalte două Liturghii, și anume rugăciunea de prefacere a darurilor de pâine și vin în Trupul și Sângele Mântuitorului. Aceasta se explică prin faptul că Sfântul Agneț folosit este prefăcut în Sfântul Trup și îmbibat cu Sfântul Sânge încă de la Liturghia la care s-a scos, așa cum am arătat mai sus.

Iubiți credincioși,

Liturghia darurilor mai înainte sfințite are, pentru noi creștinii, aceeași însemnătate ca și Liturghiile Sfinților Ioan Gură de Aur și Vasile cel Mare, Mântuitorul fiind și aici de față cu Sfântul Său Trup și Sânge cu care se împărtășesc credincioșii.

De aceea, avem datoria ca în timpul Postului Sfintelor Paști să luăm parte și la această Sfântă Liturghie, să ne împărtășim și să ne rugăm lui Dumnezeu pentru mântuirea sufletului nostru, pentru pace și bunăînțelegere între oameni, ca să ne bucurăm de toate roadele duhovnicești ale acestei slujbe dumnezeiești și să fim pregătiți sufletește pentru Sfintele Patimi și mai cu seamă, pentru Sfânta Sa Înviere. Amin.

CUVÂNT
DE ÎNVĂŢĂTURĂ LA SÂMBĂTA MORŢILOR

Iubiţi credincioşi,

Ne-am strâns azi în biserica noastră parohială (sau în cimitirul nostru), pentru ca să ne aducem aminte de cei dragi ai familiilor noastre mutaţi la Domnul, ca să-L rugăm din nou să le ierte păcatele şi să le facă parte de veşnică odihnă în "ceata" aleşilor Săi. În acelaşi timp, suntem aici împreună ca să le aducem prinosul postum al iubirii şi al recunoştinţei noastre pentru tot ceea ce ei au făcut pentru noi.

Cultul morţilor este cunoscut în toate religiile lumii, inclusiv în Vechiul Testament. În creştinism, acest cult începe odată cu îngroparea Domnului, când Iosif din Arimateea a cerut de la Pilat trupul lui Iisus, apoi, împreună cu Nicodim, "au luat trupul şi l-au înfăşurat în giulgiu curat, şi l-au pus în mormântul săpat în stâncă" (cf. Matei 27, 59-60; Marcu 15, 46; Luca 23, 53 şi Ioan 19, 39-40). A treia zi, deci duminica, femeile mironosiţe "foarte de dimineaţă au venit la mormânt aducând miresmele pe care le pregătiseră" pentru ca să ungă trupul lui Iisus, dar au găsit piatra răsturnată, ca apoi îngerul Domnului să le vestească Învierea Lui (cf. Luca 24, 1-2; Marcu 16, 1-2). De acum va începe "cultul morţilor" în noua Biserică a lui Hristos, care va fi întemeiată în chip tainic sau nevăzut prin Jertfa şi Învierea Domnului, iar în chip văzut, la Cincizecime, la Pogorârea Duhului Sfânt. Vor începe curând rugăciunile şi cântările de înmormântare după "Legea cea nouă", se vor alcătui apoi slujbele de înmormântare şi de pomenire, aşa cum le avem astăzi.

Biserica noastră se roagă pentru cei morţi la fiecare Sfântă Liturghie, dar a rânduit, încă din primele secole de viaţă creştină, şi zile anumite în care să facem pomenirea lor. În mod obişnuit, pomenirea unui semen al nostru mutat la Domnul se face îndată după moarte, deci înainte de înmormântare, când preotul săvârşeşte în casa lui aşa-numita "panahidă" (sau "panihidă"), un cuvânt grecesc care înseamnă "priveghere sau slujbă de toată noaptea", întrucât ea

se face în timpul privegherii (sau "priveghiului") celui răposat (în anumite zone ale țării se numește "sărăcustă"). Slujba înmormântării se face a treia zi după deces, pentru că, după credința noastră, "sufletul celui răposat părăsește pământul și locurile în care a trăit, pentru a se înălța la cer". Ea se face la trei zile, mai cu seamă în cinstea Sfintei Treimi, dar și în amintirea Învierii celei de a treia zi a Mântuitorului, care S-a făcut "început" sau "pârgă" sau "chip" al învierii celor adormiți (cf. I Cor. 15, 20). Partea cea mai însemnată în slujba înmormântării – dar și a parastaselor – o constituie molitva sau rugăciunea de dezlegare ("Dumnezeul duhurilor și a tot trupul..."), prin care cerem iertarea păcatelor celui adormit și odihna sufletului său în ceata drepților.

Pomenirile sau parastasele vor continua la nouă zile, pentru ca răposatul să fie vrednic de părtășia cu cele nouă cete îngerești, dar și în amintirea orei a noua, când Mântuitorul, fiind pe cruce, a făgăduit tâlharului raiul, rugându-L acum și noi pe Dumnezeu să-l învrednicească pe răposatul nostru să ajungă în rai. Mai facem o pomenire după șase săptămâni, în amintirea Înălțării la cer a Mântuitorului, care s-a petrecut la 40 de zile după Înviere. De asemenea, în anumite zone ale țării se obișnuiește să se facă pomeniri la trei luni, la șase luni și la un an, tot întru cinstirea Sfintei Treimi. Pomenirea de un an se face urmând pilda Bisericii care face pomenirea mucenicilor și a sfinților în fiecare an, în ziua mutării lor la Domnul, după cum sunt ei trecuți în calendar sau sinaxar, acestea fiind socotite zilele lor de naștere pentru Hristos. Pomenirile continuă anual, până la șapte ani, cifra șapte fiind considerată ca număr sfânt, atât de iudei, cât și de creștini; se consideră că atunci trupul omului este prefăcut cu totul în țărână *(Învățătura de credință creștină ortodoxă,* București, 1992, p. 303). La acestea se adaugă și pomenirea care se face în biserici, fie la Proscomidie, fie la rostirea ecteniei morților, fie – în unele parohii – la ieșirea cu Sfintele Daruri. În unele părți ale țării se obișnuiesc și așa-numitele "sărindare", adică un șir de 40 de Liturghii care se săvârșesc îndată după moarte.

Dar în afară de aceste zile de pomenire a răposaților fiecărei familii de buni creștini, Biserica a rânduit anumite zile ale anului liturgic pentru pomenirea de obște a tuturor celor mutați la Domnul.

In cursul săptămânii se face pomenirea morților în fiecare sâmbătă, în amintirea Sâmbetei din săptămâna Patimilor, când Mântuitorul a stat cu trupul în mormânt, iar cu sufletul S-a pogorât în iad, ca să elibereze pe toți drepții din veac adormiți. Din acest motiv, parastasele, adică slujbele de pomenire a morților, trebuie să se facă în zile de sâmbătă, și nicidecum duminica, întrucât aceasta este zi de bucurie pentru noi creștinii, căci într-o zi de duminică a înviat Domnul. Dar există și trei sâmbete anumite pentru pomenirea de obște a celor răposați: Sâmbăta dinaintea Rusaliilor (numită pe alocuri "moșii de vară"), când ne rugăm ca Duhul Sfânt să Se pogoare și asupra moșilor și strămoșilor noștri răposați, Sâmbăta lăsatului sec de carne (numită și "moșii de iarnă"), întrucât a doua zi este închinată Înfricoșatei Judecăți, deci ne rugăm lui Dumnezeu ca să-și îndrepte mila Sa peste cei care au trecut până atunci în lumea de dincolo și sâmbăta dinaintea lăsatului sec pentru postul Crăciunului.

Se mai fac parastase și în toate sâmbetele din Postul Patimilor Domnului, în mod deosebit în prima săptămână, numită "a Sfântului Teodor" (sau "Toader", "Sântoader", cum se numește în Ardeal) și în "Sâmbăta lui Lazăr" (sau "Sâmbăta Floriilor"), când ne aducem aminte de Lazăr cel pe care l-a înviat Mântuitorul, la patru zile după moarte, în satul Betania, lângă Ierusalim (cf. Ioan, 11, 1-45).

O serie de "acte liturgice" însoțesc aceste slujbe de înmormântare și pomenire, fiecare având o anumită semnificație, un anumit simbolism, pe care orice credincios este bine să le cunoască. De pildă, spălarea și îmbrăcarea mortului în haine curate simbolizează veșmântul cel nou al nestricăciunii în care se vor îmbrăca trupurile noastre după învierea cea de obște (I Cor. 15, 42-44); lumânările care se aprind la înmormântare sau la parastas simbolizează credința în viața veșnică, ele îl însoțesc pe cel mutat de la noi spre Hristos, potrivit cuvintelor Sale: "Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea Lumina Vieții" (Ioan 8, 12), deci, credinciosul merge cu Hristos, "Lumina Vieții" celei veșnice; crucea care se duce în fruntea procesiunii funebre și se așează apoi la căpătâiul mortului, pe mormânt, este semnul mântuirii creștine; prapurii sau steagurile bisericești reprezintă puterea biruitoare a credinței atât în viața de aici, cât și în cea de dincolo; coliva simbolizează

trupul care moare și învie întocmai ca și bobul de grâu care se seamănă în pământ, unde putrezește, ca apoi să încolțească spre viață nouă, așa cum spune Însuși Mântuitorul (Ioan 12, 24; cf. și I Cor. 15, 36-38), deci este semnul văzut al credinței noastre în învierea și nemurirea sufletului.

Iubiți credincioși,

După învățătura noastră de credință, Biserica este alcătuită nu numai din obștea văzută a credincioșilor, ci și din toți creștinii adormiți în dreapta credință și în nădejdea învierii. Cei dintâi formează "Biserica luptătoare", pentru că ea mai luptă încă împotriva păcatului și a răului, pe când cealaltă este o "Biserică biruitoare" sau "triumfătoare", întrucât ea a dobândit "cununa dreptății" (II Tim. 4, 8) sau "cununa cea nevestejită a măririi" (I Petru 5, 4). Amândouă formează același Trup al lui Hristos, legate fiind prin legătura iubirii, adică "prin rugăciunile celor vii pentru cei morți și mijlocirea celor adormiți pentru cei ce sunt încă în această viață" *(Învățătura de credință,* p. 136).

Tot Biserica învață că viața pământească este muritoare sau trecătoare, pe când moartea este trecerea în veșnicie. Pentru noi, creștinii, viața de dincolo este o realitate, după cum a fost realitate și Învierea Domnului. Aceasta este un preludiu al propriei noastre învieri, după cum spunea Sfântul Apostol Pavel: "Dumnezeu Cel ce L-a înviat pe Domnul ne va învia și pe noi prin puterea Sa". "Dacă nu există o înviere a morților, atunci nici Hristos n-a înviat. Iar dacă Hristos n-a înviat, atunci zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică e și credința voastră... Hristos a înviat din morți, fiind pârgă (= întâiul fruct copt) (a învierii) celor adormiți. Că, de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om a venit și învierea morților" (I Cor. 15, 13-14 și 20-21). Dar garantul vieții viitoare pentru noi este Însuși Mântuitorul Iisus Hristos Care ne-a spus: "Eu sunt Învierea și Viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi" (Ioan 11, 25).

Cu această încredințare, facem azi pomenirea înaintașilor noștri adormiți întru dreapta credință și cu nădejdea învierii de obște. Ei au trecut de pragul acestei vieți în lumea de dincolo, dar sunt alături

de noi prin rugăciunile lor pentru noi, după cum şi noi suntem alături de ei, prin aceste rugăciuni pe care le facem la soroacele rânduite de Biserică, prin milosteniile pe care le facem pentru ei, prin îngrijirea mormintelor lor, prin florile recunoştinţei şi prin lumânările pe care le aşezăm acolo. "Numele lor sunt scrise în cartea Vieţii", ar spune Sfântul Apostol Pavel (cf. Filip. 4, 3), iar noi putem spune că sunt scrise în cartea recunoştinţei şi a preţuirii noastre postume, sunt întipărite în inimile noastre, încât să nu-i putem uita niciodată. Datori suntem ca, în virtutea dragostei care trebuie să ne unească în calitatea noastră de membri ai aceluiaşi Trup tainic al Domnului, să ne rugăm pentru iertarea greşelilor celor adormiţi ai noştri, având încredinţarea că, după faptele lor, Dumnezeu i-a rânduit în ceata dreptilor sau a celor aleşi ai Săi. Să-L rugăm pe Iisus Hristos Domnul să ne întărească şi să vină în casa fiecăruia dintre noi şi să ne încurajeze prin cuvintele rostite în casa lui Iair: "N-a murit, ci doarme" (Luca 8, 52). Să plecăm de aici, din biserica în care s-au rugat părinţii, bunicii, fraţii şi alte rude ale noastre, cu încredinţarea că n-au murit, ci trăiesc în "cerul lui Dumnezeu", unde "nu este durere, întristare sau suspinare, ci viaţă fără de sfârşit" şi unde ei se roagă pentru noi şi ne sunt alături. Să nu-i uităm nici noi şi să ne rugăm mereu pentru ei, ca să ne simţim ca într-o familie, aşa cum eram şi în viaţa de aici. Amin.

CUVÂNT DE ÎNVĂŢĂTURĂ LA SFINŢIREA CLOPOTELOR

Iubiţi credincioşi,

Bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să luăm parte la o slujbă mai puţin obişnuită, aceea a sfinţirii clopotelor bisericii noastre parohiale, clopote care au fost achiziţionate prin jertfele materiale ale credincioşilor parohiei. Poate că mulţi v-aţi întrebat de când există clopote în biserici şi mai ales ce semnificaţie au ele în cultul creştin. Iată că azi avem prilejul potrivit de a vă prezenta un scurt istoric al lor.

În cultul Vechiului Testament se foloseau – la cortul sfânt şi apoi la templul din Ierusalim – trâmbiţe de argint, cu care preotul trebuia să vestească momentul jertfelor (Numeri 10, 1-10). Aceleaşi trâmbiţe erau folosite şi în războaiele pe care le-au purtat evreii din Vechiul Testament. De pildă, după peregrinarea lor de 40 de ani prin pustiu, când au intrat în "pământul făgăduinţei", au înconjurat Ierihonul de şapte ori, având în frunte şapte preoţi, care purtau şapte trâmbiţe înaintea "chivotului legii" (sau "al mărturiei"), "iar când au sunat preoţii a şaptea oară din trâmbiţe, Iosua a zis către fiii lui Israel: strigaţi, că v-a dat Domnul cetatea!", după care zidurile cetăţii au căzut (Iosua, 6, 4-5 şi 16).

În veacurile creştine primare, când Biserica lui Iisus Hristos era prigonită de împăraţii romani, anumiţi diaconi sau simpli credincioşi treceau în ascuns pe la casele credincioşilor şi-i anunţau că va avea loc rugăciunea – în speţă Sfânta Liturghie – la locul ştiut numai de ei, bătând în poarta fiecăruia cu un ciocan de lemn sau de fier. După anul 313, când Biserica a primit dreptul la existenţă legală în Imperiul roman, din partea împăratului Constantin cel Mare, s-a simţit nevoia introducerii unui instrument special care să cheme credincioşii la rugăciune în noile lăcaşuri de cult sau bisericile care au început să se construiască peste tot. Se pare că iniţial s-au folosit tot trâmbiţe, ca la iudei, apoi clopoţei, dar şi ciocanul de lemn cunoscut. După ce au luat fiinţă primele aşezări monahale, călugării erau

chemați la rugăciune tot prin ciocanul de lemn, cu care se bătea în ușa chiliei lor. În Imperiul roman de Răsărit (cu capitala la Constantinopol – azi Istanbul), s-a introdus toaca de lemn și de fier – așa cum le avem și azi – prin care se anunța începutul slujbelor, îndeosebi a Sfintei Liturghii și a momentelor ei mai însemnate.

Nu știm când s-au introdus clopotele în folosința Bisericii apusene. După unele mărturii, ar fi fost inițiate de episcopul Paulin de Nola, din provincia Campania din Italia, de unde li s-a dat și numele de "campana" (plural "campanae"), pe la sfârșitul secolului al IV-lea. Alți istorici susțin că s-ar fi introdus de episcopul (papa) Sabinian (604-606), la începutul secolului al VII-lea. Cu timpul, întrebuințarea lor s-a generalizat, încât pe lângă unele biserici renumite, mai ales în orașe, s-au ridicat clădiri speciale sau turnuri pentru adăpostirea clopotelor, care au primit numele de clopotnițe.

Primele clopote în Biserica răsăriteană s-au introdus începând cu a doua jumătate a secolului al IX-lea, după ce dogele Veneției, Ursus, a dăruit primele clopote împăratului Mihail al III-lea al Bizanțului (Constantinopol). De aici, din Constantinopol, clopotele s-au răspândit treptat și în alte Biserici ortodoxe, mai cu seamă după încreștinarea unor popoare slave (bulgari, ruși, sârbi). Din Bizanț au ajuns și în țările românești medievale. De pildă, în fosta localitate romană Dinogetia (azi Garvăn), din nord-vestul Dobrogei (nu departe de Galați și Brăilă), s-au descoperit resturi din cel mai vechi clopot, din bronz, găsit pe teritoriul țării noastre, pe care arheologii l-au datat ca fiind din secolele X-XI. Fără îndoială că după întemeierea statelor românești medievale, după ce domnii Țării Românești și ai Moldovei au început să ridice renumitele lor mănăstiri și biserici pe care le admirăm și azi, acestea au fost înzestrate și cu clopote, dar au ajuns prea puține până la noi. De pildă, mănăstirea Voroneț din Bucovina deține două clopote din bronz care i-ar fi fost dăruite de însuși ctitorul ei, domnitorul Ștefan cel Mare și Sfânt. Pe lângă unele mănăstiri românești s-au ridicat și clopotnițe.

Din nefericire pentru lumea ortodoxă din Balcani și Orientul Apropiat, după ce o serie de țări ortodoxe au căzut sub dominație otomană, noile autorități turcești au interzis folosirea clopotelor, mai ales în bisericile parohiale. Așa a fost cazul cu bisericile din Orientul

Apropiat, Grecia, Bulgaria, Albania, Muntenegru, Serbia şi chiar cu Dobrogea noastră şi sudul Basarabiei, stăpânite efectiv de turci câteva sute de ani. Singurele ţări ortodoxe în care a mai răsunat glasul clopotelor au fost Ţara Românească, Moldova şi Transilvania, precum şi Rusia ţarilor ortodocşi. În această ţară (Rusia), s-au turnat clopote de mari dimensiuni, cum sunt cele păstrate până azi la Kremlin, unul dintre ele fiind tras de 24 de oameni.

Dar de multe ori clopotele de bronz din bisericile româneşti au avut o soartă tristă. În veacuri mai apropiate de noi, în caz de război, multe din clopotele noastre au fost topite de oşti străine pentru a fi folosite la construirea de tunuri. Aşa s-au petrecut lucrurile în timpul primului război mondial, când autorităţile austro-ungare de tristă amintire au dispus să fie rechiziţionate multe din clopotele bisericilor româneşti din Transilvania şi Banat, care au fost transformate în tunuri ucigătoare de români. De pildă, cele patru mari clopote ale catedralei mitropolitane din Sibiu – sfinţite numai cu zece ani în urmă – au fost luate în acest scop; abia la câţiva ani de la încheierea războiului s-au putut face altele. Iar după ce Oltenia şi Muntenia au fost ocupate de aceleaşi armate germano-austro-ungare, în cursul anului 1917, aceeaşi soartă au avut şi alte clopote din bisericile noastre, inclusiv cele ale catedralei mitropolitane (azi patriarhale) din Bucureşti.

Iubiţi credincioşi,

După 1989, bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să trăim vremuri de pace şi de linişte, când pe întreg cuprinsul ţării noastre se ridică atâtea mănăstiri şi biserici de mir – mai ales în mediul urban –, toate fiind înzestrate şi cu clopote. Între acestea se numără şi biserica noastră, care are azi fericirea de a fi înzestrată cu noi clopote, prin dărnicia bunilor noştri credincioşi. Sunetul lor simbolizează însuşi glasul lui Dumnezeu, care ne cheamă pe toţi la rugăciune. Ele au acelaşi întreit rol pe care l-au avut în toată istoria Bisericii şi a neamului nostru. În primul rând –după cum se spunea şi în rugăciunea de binecuvântare pe care am citit-o –, la sunetele lor se vor îndepărta fulgerele, tunetele şi grindina, aducătoare de pagube pentru toţi. În al doilea rând, ele vor chema credincioşii la slujbe, mai ales la Sfânta Litur-

ghie, vestind începutul ei – sau binecuvântarea preotului (în unele parohii se anunță și momentul citirii Evangheliei) – dar vestind mai cu seamă momentul culminant al Sfintei Liturghii, și anume prefacerea darurilor de pâine și vin aduse de credincioși în Însuși Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos. În sfârșit, aceste clopote vor însoți pe ultimul drum al acestei vieți și pe unii dintre semenii noștri (sau dintre consătenii noștri) pe care Dumnezeu îi va chema la Sine, căci de multe veacuri se obișnuiește să se vestească prin tragerea clopotelor trecerea la cele veșnice a unui semen al nostru și apoi momentul în care îl conducem cu toții spre cimitir.

De aceea, iubiți credincioși, să răspundem la chemarea clopotelor pe care le-am sfințit astăzi! Să ne strângem cu toții în biserica parohiei noastre ridicată prin jertfele materiale ale înaintașilor noștri, înfrumusețată și întreținută de noi, cei de azi. Să ne aducem aminte cu recunoștință de părinții, moșii și strămoșii noștri care odihnesc în cimitirul satului (orașului) nostru întru nădejdea învierii și a vieții de veci și, ori de câte ori auzim sunetul acestor clopote, să ne rugăm și pentru odihna sufletelor lor.

Bunul Dumnezeu să răsplătească tuturor acelora care și-au dat obolul pentru procurarea acestor clopote care ne vor chema la rugăciune, iar pe noi toți, fiii acestei parohii, să ne binecuvinteze cu harul și cu iubirea Sa de oameni. Amin.

CUVÂNT DE ÎNVĂŢĂTURĂ LA TAINA SFÂNTULUI BOTEZ

"Mărturisesc un botez spre iertarea păcatelor"
(Art. 10 din Simbolul credinţei)

Iubiţi credincioşi,

În multe sate din Transilvania, când membrii familiei şi prietenii se întorc de la biserică spre casă, cu pruncul nou botezat, se obisnuieşte să se spună: "Am dus la biserică un păgân şi ne întoarcem cu un creştin". Într-adevăr, Botezul, prima din cele şapte Taine, este uşa prin care un nou-născut intră în Biserică, devine creştin, o "făptură nouă" în Hristos Domnul. Potrivit învăţăturii de credinţă a Bisericii noastre, Botezul este acea Sfântă Taină care, "prin lucrarea văzută a întreitei cufundări în apă şi chemarea Sfintei Treimi, împărtăşeşte harul care şterge păcatul strămoşesc şi celelalte păcate şi face pe cel ce o primeşte membru al Bisericii, născut la o viaţă nouă în Hristos" (*Învăţătura de credinţă*, ed. 1992, p. 145). Altfel spus, dobândim iertare de păcate şi înfiere în Hristos, şi devenim co-moştenitori cu El ai Împărăţiei cerurilor.

Sfânta Taină a Botezului a fost aşezată de Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos după slăvita Sa înviere din morţi, când a dat Sfinţilor Apostoli – şi prin ei, urmaşilor lor, episcopi şi preoţi – porunca: "Mergeţi şi învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă" (Matei, 28, 19-20). În Evanghelia de la Marcu apar şi cuvintele: "Cel ce va crede şi se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede se va osândi". (Marcu, 16, 16).

Este bine să ştim că este o mare deosebire între botezul săvârşit la Iordan de Sfântul Ioan Botezătorul şi botezul creştin cu apă şi cu Duh. Botezul lui Ioan nu era o taină, ci numai un simbol; el nu

curăța păcatele, fiindcă nu era cu Duh Sfânt. Însuși Ioan Botezătorul făcea o distincție clară între cele două botezuri, atunci când a zis: "Eu vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel Ce vine după mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-i desleg încălțămintea, Acela Vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc" (Matei, 3, 11). Iar mai târziu, după Înviere, Mântuitorul le-a spus Apostolilor: "Ioan a botezat cu apă, dar voi veți fi botezați întru Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile" (Fapte, 1, 5). Apoi, Sfântul Pavel a botezat cu botezul creștin la Efes, pe câțiva dintre foștii ucenici ai lui Ioan, care avuseseră doar botezul acestuia (cf. Fapte, 19, 1-6).

Potrivit celor relatate în cartea "Faptele Apostolilor", primul botez s-a săvârșit în ziua Cincizecimii, când, în urma predicii Sfântului Apostol Petru, s-au botezat ca la trei mii de suflete" (cf. Fapte, 2, 38-41), urmat apoi de un altul, cu două mii de persoane (cf. Fapte, 4, 4). Astăzi, unii sectari susțin că așa cum atunci s-au botezat oamenii în vârstă matură, tot așa ar trebui să fie botezați și cei de azi. Adevărul este că în primele zile de viață creștină, trebuia să fie aduși la Hristos oameni în vârstă, pentru ca aceștia – la rândul lor – să poată deveni ei înșiși mărturisitori ai lui Hristos printre iudei și printre păgâni. Dar în paginile Noului Testament se desprinde cu ușurință faptul că printre primii chemați la viața cea nouă în Hristos prin Taina Sfântului Botez s-au numărat și copii. Chiar între cei cinci mii de creștini botezați la Cincizecime, se vor fi numărat și copii. Apoi, din paginile unor cărți ale Noului Testament aflăm că unii dintre Sfinții Apostoli au botezat "case" sau "familii" întregi. De pildă, Sfântul Apostol Pavel a botezat "casa" unui temnicer din orașul Filipi (Fapte, 16, 33), casa lui Ștefanas din Corint (I Cor. 1, 16), a Lidiei din Tiatira (Fapte, 16, 14-15), iar Sfântul Apostol Petru a botezat pe cei care-i ascultau cuvântul în casa lui Corneliu sutașul, între care se aflau și mulți romani păgâni (cf. Fapte, 10, 46-48). Din aceste motive, Biserica a rânduit, încă de la începuturile ei, ca să fie botezați și pruncii, ca nu cumva să se întâmple ca ei să moară nebotezați și neuniți cu Hristos.

Prin Sfânta Taină a Botezului se șterge păcatul strămoșesc și eventuale păcate personale (în cazul unor maturi) și renaștem duhovni-

ceşte spre o viaţă nouă în Hristos şi cu Hristos, potrivit cuvintelor Sfântului Apostol Pavel care scria galatenilor: "Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat" (Gal. 3, 27) şi "M-am răstignit împreună cu Hristos; şi nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel Ce trăieşte în mine" (Gal. 2, 20).

De la cel ce se botează se cere, în primul rând, *credinţă* în Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. În numele copiilor, această credinţă o mărturisesc *naşii,* care devin astfel părinţii sufleteşti ai celui botezat. El trebuie să fie creştin ortodox, în vârstă. Naşul (naşa) face cuvenita mărturisire de credinţă în locul şi în numele pruncului care se botează. În felul acesta, naşul devine garant în faţa lui Dumnezeu şi a Bisericii că pruncul (finul) va fi crescut în credinţa creştină şi că va fi un bun fiu al Bisericii. Această mărturisire de credinţă a naşilor în locul pruncilor, finii lor, îşi are temeiul tot în Sfintele Evanghelii. Să ne aducem aminte doar de câţiva oameni bolnavi care au fost vindecaţi de Mântuitorul Iisus Hristos *prin credinţa* celor care au mijlocit pentru ei: slăbănogul sau paralizatul din Capernaum adus la El de cei patru prieteni ai săi (cf. Marcu, 2, 1-5), de slujitorul sutaşului din Capernaum (Matei, 8, 5-13), de fiica femeii cananeience (Matei, 15, 22-28). Şi apoi, este bine să nu uităm cuvântul Mântuitorului: "Oricine va primi pruncul acesta, în numele Meu, pe Mine Mă primeşte, iar oricine Mă va primi pe Mine, primeşte pe Cel ce M-a trimis pe Mine." (Luca 9, 48). Şi a zis Domnul aceasta despre toţi acei care vor primi pe prunci în numele Lui, până la sfârşitul veacului.

Cunoscând aceste puţine lucruri de natură dogmatică, este bine să ştim şi simbolismul unor "acte liturgice" legate de Taina Sfântului Botez. În primul rând trebuie să ştim că această Taină se săvârşeşte de episcopi şi preoţi, iar locul săvârşirii este pronaosul bisericii. De regulă, botezul se face la opt zile după naştere, într-o zi de sărbătoare, după Sfânta Liturghie.

Care este, deci, "rânduiala" sau "slujba" Sfântului Botez? Mai întâi se citesc rugăciunile "la facerea catehumenului" sau a celui chemat la botez, cu aşa-numitele "lepădări" şi "exorcisme", prin care preotul roagă pe Dumnezeu să îndepărteze de la catehumen toată puterea şi

lucrarea celui rău, adică a diavolului; apoi împreunarea cu Hristos și rostirea Simbolului de credință (Crezul) de către naș (nașă). Urmează slujba propriu-zisă, cu sfințirea apei pentru botez, cu o ectenie și o impresionantă molitvă, prin care preotul se roagă pentru cel ce se botează și pentru sfințirea apei, prin harul și lucrarea Sfântului Duh. A doua parte însemnată a slujbei este ungerea celui ce se botează cu untdelemnul bucuriei (Ps. 44, 9 și Evr. 1, 9), pe frunte, piept, la mâini și la picioare. A treia – și cea mai însemnată parte din slujba botezului, este întreita afundare a pruncului de către preot, în apa sfințită din cristelniță, prin rostirea cuvintelor: "Se botează robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui, Amin. Şi al Fiului. Amin. Şi al Sfântului Duh. Amin, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin." Această întreită afundare arată temeiul credinței noastre în Sfânta Treime, dar preînchipuie și cele trei zile petrecute de Domnul în mormânt. Întreita afundare arată moartea noastră pentru viața de păcat și îngroparea noastră cu Hristos; iar ieșirea din apă preînchipuie învierea noastră împreună cu Hristos, pentru o viață nouă, cu El și pentru El. În felul acesta, prin botez ne facem părtașii morții și învierii lui Iisus Hristos Domnul.

Pruncul nou botezat este îmbrăcat apoi în haină nouă, luminoasă, după care urmează săvârșirea unei noi Taine, a Sfântului Mir sau a Mirungerii. Cel botezat este uns cu Sfânt Mir la principalele părți ale corpului (frunte, ochi, nări, gură, urechi, piept, pe spate, pe mâini și picioare), rostindu-se, de fiecare dată, cuvintele: "Pecetea darului Duhului Sfânt. Amin." Prin această nouă Taină, se împărtășesc pruncului nou botezat darurile Duhului Sfânt, ca să crească și să se întărească în viața duhovnicească. Trebuie să spunem că Sfântul Mir este un amestec de untdelemn și multe alte miresme (mirodenii), pregătit și sfințit – cu o anumită rânduială – de către toți ierarhii unei Biserici ortodoxe autocefale, în fiecare an în Joia Patimilor.

Urmează înconjurarea mesei Sfântului Botez și a cristelniței de trei ori, cu cântarea de bucurie: "Câți în Hristos V-ați botezat, în Hristos V-ați și îmbrăcat" (Gal. 3, 27); se citește apoi *Apostolul* (Rom.

6, 3-11), în care sunt arătate roadele și binefacerile Botezului, *Evanghelia* (Matei, 28, 16-20), cu textul prin care Domnul a instituit Taina Botezului, tunderea câtorva fire de păr din creștetul noului botezat, care simbolizează pecetea lui Hristos pe capul său, ca semn al supunerii sale în binecuvântata slujire a Domnului.

Slujba Sfântului Botez se încheie cu o a treia Taină și anume cea a Sfintei Împărtășanii. Prin aceasta, noul botezat se unește în chip desăvârșit cu Hristos și devine un mădular adevărat – alături de noi toți – ai Bisericii lui Iisus Hristos Domnul.

Iubiți credincioși,

Să ne bucurăm împreună la acest praznic al "încreștinării" pruncului (N) și să-L rugăm pe Bunul Dumnezeu să-i dea viață îndelungată, cu pace și sănătate, pentru a fi o bucurie pentru părinții săi trupești, dar și pentru noi, membrii acestei parohii, că am dobândit un nou fiu și frate duhovnicesc, pe care-l dorim să fie, în viitor, un bun și devotat fiu al Bisericii noastre, așa cum au fost moșii și strămoșii lui. Amin.

PREDICĂ LA CUNUNIE

I

Iubiți miri,

Trăim împreună cu voi o zi de aleasă bucurie duhovnicească, împărtășind și noi fiorii sfintei bucurii care cuprinde întreaga voastră ființă, acum, când sunteți în fața celui mai însemnat act din viață, în fața unei Taine Sfinte care v-a unit unul cu altul pentru tot restul vieții. La o bucurie asemănătoare a participat – după cum ați auzit în Evanghelia care s-a citit – însuși Mântuitorul, în satul Cana din Galileea, săvârșind acolo prima Sa minune și binecuvântând unirea a doi tineri, considerată de atunci de Biserică drept "Sfânta Taină" sau "Taină mare", cum o numește Sfântul Apostol Pavel (Efes. 5, 32). După cum Învierea Domnului și nunta din Cana au umplut de bucurie și de nădejde pe Sfinții Apostoli și pe toți aceia care L-au urmat și I-au ascultat învățătura, tot așa și nunta de azi a umplut de bucurie și de nădejde și inima voastră, gândindu-vă la idealuri mari și frumoase pe care vi le făuriți și pe care sunteți convinși că le veți realiza. Dar, pentru împlinirea acestora, va trebui ca unirea voastră să fie zidită pe temelia de stâncă a iubirii dintre voi, a adevărului și a bucuriei, pe care Biserica le propovăduiește neîncetat. Învățătura pe care o binevestim noi, creștinii, este vie, luminoasă, optimistă. Ea ne îndeamnă la iubire, la muncă și la pace, toate acestea aducând cu ele adevăratele bucurii și satisfacții în viață. Căci Dumnezeu ne-a dat viața ca să o trăim din plin, să ne bucurăm de ea și de roadele muncii noastre, încât, prin strădaniile noastre, să o facem tot mai frumoasă, mai luminoasă, să trăim într-un climat de permanentă bucurie, așa cum ne îndeamnă Mântuitorul și Sfinții Săi Apostoli.

Iubiți tineri,

Este bine ca în astfel de împrejurări, într-o asemenea zi de bucurie, să vă faceți un examen de conștiință asupra celor ce au rămas în urma voastră, dar și un plan frumos de viitor, să întrevedeți

în timp ceea ce aveți de gând să realizați în viața care vă stă în față. Umbrele celor care au fost înaintea voastră, ale celor din neamul vostru, trecuți de pragul acestei vieți, dar și părinții voștri, care vă împărtășesc acum din plin bucuria, parcă vor să spună: noi ne-am făcut datoria, acum este rândul vostru să dovediți de ce sunteți capabili. Până azi poate că nici n-ați cunoscut lupta și zbuciumul părinților pentru creșterea și educarea voastră, iar viața vi se părea liniștită și ușoară, pentru că grija pentru voi cădea pe umerii altora. Dar iată că acum a venit rândul vostru, de acum înainte încep răspunderile pentru voi; fiecare dintre voi răspunde față de Dumnezeu, Cel care v-a dat viața cu toate bucuriile ei. Dar răspundeți și unul față de celălalt, față de copiii voștri, față de societatea în care trăiți. Fiecare om trebuie să se simtă dator față de semenul lui, să se ajute, să se completeze reciproc, căci numai așa putem vorbi de progres, de bucurie, de fericire, de pace. Aceleași datorii le aveți și voi: să vă puneți toate capacitățile morale, intelectuale și fizice în slujba familiei pe care o întemeiați, în slujba copiilor voștri. Să nu uitați că de acum înainte aveți datoria de a trăi numai pentru copiii voștri, așa cum au făcut și părinții voștri pentru voi, dar, în același timp, să fiți folositori și semenilor, precum și țării ai cărei fii sunteți. Scopul vieții este lupta, avântul creator, dăruirea pentru alții. Depinde de voi cum veți înțelege să vă dăruiți pentru familia voastră și pentru instituția în care urmează să vă desfășurați activitatea, depinde de voi ce fapte veți înscrie în cartea vieții voastre, care azi își deschide o nouă pagină.

În plus, o datorie de onoare îți revine ție, iubite mire, căci de acum înainte ai devenit capul unei familii, sprijinitorul și îndrumătorul soției tale și al copiilor cu care vă va dărui Dumnezeu. Și prima datorie este aceea de a-ți iubi soția, așa cum ne îndeamnă pe toți atât de frumos și de convingător Sf. Apostol Pavel în "Apostolul" care s-a citit chiar acum, asemănând iubirea unui soț față de soție cu iubirea lui Hristos față de Biserica pe care a întemeiat-o și pe care o conduce El însuși, în chip nevăzut.

Iar tu, mireasă, să nu uiți că nu vei fi numai soție, ci și mamă, deci vei avea cea mai nobilă și sfântă misiune, aceea de a perpetua viața pe pământ. Istoria, dar și viața de toate zilele, îți oferă atâtea exemple de mame sfinte, mame martire, mame anonime care au dat nea-

mului nostru oameni de seamă în orice domeniu de activitate. Încearcă să urmezi exemplele luminoase din trecut, dar și cele din propria ta familie, căutând să fii o soție și o mamă ideală, să fii "cununa" bărbatului tău, și amândoi "să umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine lui Dumnezeu pentru noi prinos și jertfă" (Efes. 5, 2), în așa fel încât să formați o familie unită, care să poată constitui o pildă vrednică de urmat și pentru alții.

De aceea, iubiți tineri, bucurați-vă și în ceasul de față, dar și de acum înainte, așa cum îndemna Sf. Apostol Pavel pe contemporanii săi, dar, în același timp, și pe noi, cei de azi: "Bucurați-vă pururea întru Domnul și iarăși zic bucurați-vă" (Filip. 4, 4). Gustați bucuriile pe care Dumnezeu le oferă tuturor, bucurați-vă de copiii pe care îi veți avea, de părinții care vor fi cu sprijinul și cu îndemnul alături de voi și de aici înainte.

Prin bucurie și iubire unul față de altul, alungați întristările și amărăciunile care se vor ivi pe cerul vieții voastre! Prețuiți viața și lucrați necontenit pentru propășirea ei, așa cum au făcut și alții înaintea voastră! Iubiți-vă pământul pe care v-ați născut, cu toate frumusețile lui nepieritoare, și care a fost lucrat de mii de ani cu sudoarea strămoșilor noștri și apărat cu sângele lor! Fiți pildă vrednică de urmat – prin dragostea și curăția vieții – nu numai pentru copiii voștri, ci și pentru aceia în mijlocul cărora trăiți și alături de care lucrați pentru progresul și fericirea țării întregi!

La urările nașilor, care de azi înainte vor fi considerați părinții voștri sufletești, ale părinților care v-au crescut și care se bucură alături de voi în aceste clipe fericite, adăugăm și urările noastre și binecuvântarea Bisericii pe care ați auzit-o într-una din rugăciunile citite la această slujbă a cununiei: "Și dă, Doamne, acestor robi ai Tăi, viață pașnică, lungime de zile, minte întreagă, dragoste unul către altul întru legătura păcii, semințe întru lungime de zile, dar de prunci, cununa nevestejită a măririi și-i învrednicește de a-și vedea pe fiii fiilor lor". Amin.

PREDICĂ LA CUNUNIE

II

Iubiți miri,
Cinstiți nuntași,

Cu greu s-ar putea exprima printr-un cuvânt scurt –oricât de meșteșugit ar fi alcătuit el – toată bucuria celui mai de seamă moment din viața a doi tineri, care vin să-și făgăduiască aici, în fața lui Dumnezeu, dragostea și credința desăvârșită unul față de altul, până la sfârșitul vieții lor. Într-adevăr, cum s-ar putea exprima prin cuvinte toată bucuria de care sunt pline inimile a doi tineri, în clipa în care-și văd împlinite cele mai scumpe visuri ale vieții, cum ar putea exprima cuvântul ceea ce se petrece în adâncul sufletelor celor două ființe care, de-acum înainte, nu-și mai aparțin fiecăruia în parte, ci unul altuia? Poate numai sufletul lor este în stare să guste și să simtă pe deplin fericirea clipei de față.

Iubiți miri, aveți bucuria de a trăi această zi frumoasă și minunată, când porniți pe un drum nou al vieții voastre, cu totul diferit de cel de până acum. Deși sunteți două ființe, două cugete, două simțiri și două voințe, totuși, sunteți chemați ca de-acum înainte să cugetați, să simțiți și să voiți ca și cum ați fi numai unul singur. Un lucru greu, pe care mulți înaintea voastră nu l-au putut realiza. Și totuși, acest lucru este deplin realizabil. Dar pentru aceasta trebuie să aveți în permanență conștiința că o unire desăvârșită între voi se poate baza numai pe frumusețea lăuntrică și netrecătoare a unor virtuți pe care voi înșivă sunteți chemați să le aduceți la viață. Dintre acestea, două sunt mai importante: dragostea dintre voi și idealul pe care vi l-ați făurit împreună pentru viitor.

Este un adevăr de atâtea ori verificat, că la temelia oricărei familii trebuie să stea iubirea dintre soți – care va influența apoi viața copiilor –, căci fără ea nu poate exista o familie adevărată. Când viața familială se întemeiază pe altceva, când căsătoria este întemeiată pe considerente de ordin material, pe frumusețe fizică ori pe diferite interese mărunte, este de așteptat ca în curând să apară germenii

neînțelegerilor, care duc de atâtea ori la destrămarea căsătoriilor. În schimb, iubirea este aceea care păstrează unitatea familiei, armonia și bucuria vieții celor doi soți.

Și atunci, este firesc ca cei doi soți, uniți prin iubire, formând o "unitate în dualitate", să ajungă să-și realizeze ușor idealurile pe care și le-au făurit, atunci când încep viața de familie: nașterea de copii, realizări în activitatea profesională, un nume bun în societate, considerația semenilor.

Iubite mire,

Prin încheierea căsătoriei, ai devenit conducătorul unei familii, ocrotitorul soției și al copiilor voștri. De aceea, de acum înainte nu trebuie să ai un gând mai frumos sau o ambiție mai nobilă decât aceea de a te ști întotdeauna răspunzător de binele familiei pe care o conduci și gata de orice sacrificiu pentru apărarea și prosperitatea ei. Iubirea pentru soția ta trebuie să-ți fie de acum o stea călăuzitoare în viață, gândindu-te mereu la cuvintele citite azi în Epistola adresată de Sf. Apostol Pavel creștinilor din Efes: "Bărbați, iubiți pe femeile voastre, după cum și Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine pentru ea ca s-o sfințească...", arătând mai departe că acela "care-și iubește femeia pe sine se iubește" (Efes. 5, 25, 28). Iar atunci când inima ei va fi cuprinsă de supărări, de gânduri pentru copiii voștri, tu să fii acela care să o întărești, să o mângâi și să-i redai încrederea în viață. Și când între voi se vor ivi și neînțelegeri – căci acestea sunt inevitabile în viață –, tu să fii primul care să încerci să le înlături, pentru ca pacea și buna înțelegere să se așeze din nou în căminul vostru; "Soarele să nu apună peste mânia voastră", cum spunea Sf. Apostol Pavel (Efes. 4, 26).

Iubită mireasă,

Este un lucru prea bine cunoscut că în zilele noastre femeia poate contribui la propășirea societății în orice domeniu de activitate. Dar să nu uiți niciodată că altarul principal la care trebuie să slujească femeia este familia. Numai aici ea poate să-și îndeplinească cea mai nobilă misiune a vieții – rezervată numai ei –, aceea de a fi soție

și mamă. De aceea, fii mereu o candelă nestinsă a iubirii față de soțul tău și față de copiii voștri, un ajutor permanent al lor, în orice împrejurare a vieții ; pune în slujba familiei tale toate virtuțile cu care te-a înzestrat Dumnezeu: bunătate, devotament, cumpătare, spirit de sacrificiu, putere de muncă și, mai presus de toate, dragoste desăvârșită față de soț și de copii.

Iubiți tineri,

De azi se termină o bună parte din viața voastră, aceea în care ați trăit sub ocrotirea caldă și jertfelnică a părinților voștri. Astăzi, sunteți în ceasul în care se deschid pentru voi porțile unei vieți noi, necunoscute. Desigur, în mintea voastră se nasc acum o mulțime de întrebări privitoare la viitor. Fără îndoială că între acestea figurează și întrebarea: oare vom fi fericiți, oare va fi între noi întotdeauna aceeași dragoste care ne-a făcut să ne unim? Răspunsul la o asemenea întrebare este ușor de dat: totul depinde de voi! Buna înțelegere, armonia, fericirea stau în mâinile voastre; depinde de voi cum știți să le folosiți! Fiți însă încredințați că, dacă veți porni pe acest nou drum al vieții voastre cu încredere în Dumnezeu și dacă veți ști să îmbrăcați totul cu veșmântul unei iubiri curate și desăvârșite, atunci veți fi fericiți! "Toate ale voastre cu iubire să se facă", după cum ne îndeamnă Sf. Apostol Pavel (I Cor. 16, 14).

Gândiți-vă că alături de voi stau și părinții voștri, care v-au crescut și au făcut tot ce le-a stat în putință pentru creșterea și educarea voastră și care vă împărtășesc azi din plin bucuria. Înseninați-le viața prin propria voastră viață, căci cea mai mare bucurie pentru ei, răsplata desăvârșită pe care o așteaptă pentru tot ceea ce au făcut pentru voi nu poate fi alta decât aceea de a ști că în familia voastră domnesc dragostea și buna înțelegere, că sunteți fericiți.

Și acum, când vă desprindeți de pe țărmul unei vieți spre a porni pe cărările neștiute ale alteia, plini de încredere în Dumnezeu, primiți și binecuvântarea Bisericii, prin urările care vi s-au făcut în rugăciunea de la sfârșitul acestei slujbe a cununiei: "Dumnezeu să vă binecuvinteze, să vă dea lungime de viață, prunci buni, spor în viață și în credință, să vă umple de toate bunătățile cele pământești și să vă învrednicească și de desfătarea bunătăților cele făgăduite". Amin.

CUVÂNT DE ÎNVĂŢĂTURĂ LA TAINA SFÂNTULUI MASLU

"Stăpâne Hristoase, mult-Milostive,
miluieşte şi tămăduieşte pe robii Tăi"
(din Slujba Sf. Maslu)

Tot mai mult s-a încetăţenit – mai cu seamă în parohiile urbane – obiceiul de-a săvârşi Taina Sfântului Maslu în zile de vineri, pentru credincioşi bolnavi sufleteşte, dar mai ales trupeşte, din comunitatea parohială respectivă. Mulţi credincioşi îşi îndreaptă paşii cu încredere spre preoţii săvârşitori ai acestei Sfinte Taine, cu nădejdea izbăvirii de suferinţele fizice sau sufleteşti care s-au abătut asupra lor. Dar, din nefericire, mulţi dintre aceşti buni credincioşi ai noştri care îşi pun atâtea nădejdi în Taina Sfântului Maslu, ştiu prea puţin despre ea şi mai cu seamă despre "efectele" sau urmările ei. De aceea, socotim necesar un scurt cuvânt de învăţătură despre ea.

După învăţătura Bisericii noastre, Sfântul Maslu este ultima din şirul celor şapte Taine: Botezul, Mirungerea, Pocăinţa (Spovedania), Împărtăşania (Euharistia), Preoţia, Nunta şi Maslul. Se ştie că "Sfintele Taine sunt lucrări sau acte sfinte văzute, întemeiate de Mântuitorul Iisus Hristos şi săvârşite de Biserică prin episcopii şi preoţii ei, prin care se împărtăşeşte primitorului, harul dumnezeiesc cel nevăzut şi mântuitor" (*Învăţătură de credinţă creştină ortodoxă*, ed. Bucureşti, 1992, p. 144).

Taina Sfântului Maslu a fost aşezată de Mântuitorul Însuşi atunci când a trimis pe Sfinţii Apostoli la propovăduire, spunându-le: "Iar celor ce vor crede, aceste semne le vor urma: în numele Meu demoni vor izgoni,... pe cei bolnavi mâinile îşi vor pune şi se vor face bine"(Marcu, 16, 17-18). Acelaşi Sfânt Evanghelist Marcu ne spune că încă de la prima lor propovăduire, Apostolii "scoteau mulţi demoni şi pe mulţi bolnavi îi ungeau cu untdelemn şi-i vindecau" (Marcu, 6, 13). Dar cel care vorbeşte cu mai multă claritate despre această Sfântă Taină este Sfântul Iacob, în Epistola sa sobornicească, în care

citim și aceste cuvinte: "Este cineva între voi bolnav? Să-i cheme pe preoții Bisericii și ei să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului; și rugăciunea credinței îl va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica; și dacă va fi făcut păcate, i se vor ierta" (Iac. 5, 14-15).

Pe temeiul acestor cuvinte biblice, s-a instituit deci Taina Sfântului Maslu, care se folosea mult încă în Biserica primară. Sfântul Ioan Gură de Aur (sec. IV) vorbea pe larg despre ea în cunoscuta sa lucrare "Despre preoție".

Potrivit unei vechi predanii a Bisericii, Taina Sfântului Maslu se săvârșește de șapte preoți, întrucât acest număr preînchipuie cele șapte daruri ale Duhului Sfânt, despre care vorbește proorocul Isaia în cartea sa (11, 2-3). Același număr ne amintește și de anumite fapte petrecute în Vechiul Testament: șapte au fost preoții care au sunat din trâmbițe și de șapte ori au înconjurat cetatea Ierihonului când a fost cucerită de israeliteni, la intrarea în Pământul făgăduinței (Iosua, 6, 13-16); de șapte ori s-a rugat proorocul Ilie pe Muntele Carmel până când Dumnezeu s-a îndurat și a trimis ploaie pe pământul ars de secetă (III Regi, 18, 42-45); de șapte ori s-a aplecat proorocul Elisei peste un copil mort pe care l-a înviat (IV Regi, 4, 32-35).

În caz de nevoie, Taina Sfântului Maslu poate fi săvârșită și de mai puțini preoți: trei – după numărul persoanelor Sfintei Treimi – sau cel puțin doi. În nici un caz, Maslul nu poate fi săvârșit de un singur preot, din moment ce Sfântul Apostol Iacob scria răspicat: "să cheme *preoții* Bisericii..." (cf. Iac. 5, 14).

Sfântul Maslu se poate săvârși oricând este nevoie, fie în biserică, fie la casele credincioșilor. De regulă, se face în săptămâna Patimilor –Miercuri, Joi, dar mai cu seamă Vineri – în amintirea Ungerii Mântuitorului cu mir de către o femeie păcătoasă (Luca 7, 37-38). Atunci se face așa numitul "maslu de obște", pentru un număr mai mare de credincioși, fie bolnavi, fie sănătoși. Este recomandabil – nu numai cu acest prilej – ca respectivii credincioși să se și spovedească, urmând, apoi, ca la prima Liturghie să se împărtășească cu Trupul și Sângele Domnului.

Se cuvine să cunoaștem și părțile principale ale slujbei acestei Sfinte Taine a Maslului. În primul rând este canonul de pocăință ce

se cuvine a fi rostit de preoții slujitori, mai cu seamă pentru înmuierea inimii în vederea primirii harului lui Dumnezeu, apoi rugăciunea pentru sfințirea untdelemnului, pe care o citesc preoții pe rând, de șapte ori. Urmează citirea a șapte Apostoli și șapte Evanghelii, urmate de șapte rugăciuni pentru sfințirea untdelemnului și mai cu seamă pentru vindecarea celor bolnavi. A treia parte o constituie ungerea celui bolnav de șapte ori cu untdelemn sfințit, cu rostirea rugăciunii: "Părinte Sfinte, doctorul sufletelor și al trupurilor, Care ai trimis pe Unul-Născut Fiul Tău, Domnul nostru Iisus Hristos ca să vindece toată boala și să ne răscumpere din moarte, tămăduiește pe robul Tău acesta (N) de neputința trupească și sufletească ce l-a cuprins și fă-l să vieze prin harul Hristosului Tău..."

Să ascultăm și o parte din rugăciunea a patra, prin care-L rugăm pe Dumnezeu: "Cel ce tămăduiești toată neputința, tămăduiește și pe robul Tău acesta (N); ridică-l din patul durerii, pentru mila bunătății Tale; cercetează-l pe dânsul cu mila și cu îndurările Tale; depărtează de la dânsul toată boala și neputința. Ca ridicându-l cu mâna Ta cea tare, să slujească Ție cu toată mulțumirea... ca să Te lăudăm și să Te slăvim pe Tine, Cel ce faci lucruri mari și minunate, slăvite și prea înalte".

Așadar, iubiți credincioși, să luăm parte și noi, cu toată încrederea, la sfintele masluri care se săvârșesc în bisericile noastre parohiale, ca să cerem har și îndurare de la Părintele Luminilor peste noi și peste familiile noastre, care au trebuință de ajutorul și binecuvântarea Sa. Amin.

V
PREDICI
LA ÎNMORMÂNTĂRI

PREDICĂ
LA ÎNMORMÂNTAREA PREOTULUI RECTOR
Dr. SOFRON VLAD
(† 13 ianuarie 1989)

Îndurerată familie,
Întristată asistență,

Cu inimile copleșite de durere, conducem azi pe ultimul drum al vieții sale pe acela care a fost profesorul și rectorul Dr. *Sofron Vlad,* personalitate eminentă a învățământului nostru teologic, preot de vocație, îndrumător neobosit al multor generații de studenți, continuator și reprezentant autentic al tradițiilor șaguniene de rugăciune, de muncă cinstită și de patriotism luminat aici la Sibiu. Dumnezeu l-a învrednicit să depășească vârsta psalmistului, în deplină putere fizică și intelectuală, ajungând la 88 de ani, vârstă ce reprezintă o viață de muncă neîntreruptă, de strădanii pilduitoare în slujba Bisericii și a neamului său, o viață care a fost o adevărată lumină pusă în sfeșnic, care a luminat pe toți cei ce l-au cunoscut și va continua să lumineze și după plecarea sa dintre noi. O întâmplare nefericită a făcut ca asupra trupului său, atât de viguros altădată, să se abată mari suferințe fizice și sufletești, care l-au dus, în cele din

urmă la deznodământul final, încât astăzi poate grăi împreună cu alcătuitorul "luminândei" din slujba la care am asistat: "Acum m-am odihnit și am aflat ușurare multă, căci m-am mutat din stricăciune și m-am dus la viață, Doamne, slavă Ție!".

Suntem cuprinși cu toții de întunericul întristării pe care ne-a adus-o despărțirea de un soț, părinte și bunic iubit de cei ai casei, precum și de un profesor apreciat și prețuit de foștii săi învățăcei. Dar din adâncul durerii noastre, ochii sufletului ni se îndreaptă spre Acela a cărui naștere am prăznuit-o nu de mult, nădejdea tuturor celor aflați în întristare și suferință. Și întocmai ca El, ca Mântuitorul, care după învierea Sa din morți aflându-se în drum spre Emaus, la stăruințele lui Luca și Cleopa a rămas cu ei, căci era spre seară (cf. Luca 24, 29), tot așa și rectorul Sofron Vlad pleacă numai cu trupul dintre noi, dar rămâne în continuare cu noi, atât prin amintirea chipului său viu și luminos de părinte și dascăl, cât mai cu seamă prin faptele sale, prin exemplul vieții lui pline de dăruire pentru alții.

Născut o dată cu zbuciumatul nostru veac, la 20 martie/2 aprilie 1901, într-o familie de țărani harnici și credincioși, ca al 13-lea fiu al lor, în satul Inuri, în partea de miazăzi a Munților Apuseni, părintele Sofron Vlad a trăit drama celor două războaie mondiale, care au adus țării atâtea suferințe, dar a fost și martorul bucuriilor obștești aduse neamului nostru prin actul memorabil din istoria contemporană: Unirea din 1918 – el însuși fiind prezent la marea adunare națională de la Alba Iulia. Moștenind de la părinți dârzenia locuitorilor de la munte, nevoiți să-și agonisească cu trudă cele trebuitoare vieții, tânărul Sofron Vlad a răzbit cu hotărâre în viață, înlăturând obstacolele care-i stăteau în cale, însetat de lumina cărții și cu dorința nestăvilită de a se afirma, de a-și pune toată energia sa clocotitoare în slujba semenilor săi.

Elev sârguincios al școlii elementare și al gimnaziului din Alba Iulia, al școlii pedagogice de la Sibiu, îndrumată pe atunci de Biserică, susținând examenul de diferență și bacalaureat la Liceul "Gheorghe Lazăr", și-a continuat apoi studiile la Institutul teologic (1920-1923), tot în orașul nostru. Și-a completat apoi pregătirea la Facultatea de teologie din București, unde a obținut licența (1929), și la Facultățile de teologie catolică și protestantă din Strasbourg

(1925-1927), Münster şi Berlin (1929-1930), unde a făcut –timp de 3 ani –studii de specializare pentru Noul Testament. Strădaniile sale desfăşurate pe parcursul atâtor ani de studii şi cercetări teologice, în ţară şi peste hotare, au fost încununate, în anul 1937, cu titlul de "doctor în teologie", obţinut la Bucureşti, cu o teză despre *Prologul Evangheliei a patra,* lucrare care n-a fost depăşită nici azi, deşi au trecut de atunci peste 50 de ani.

Cu o astfel de pregătire teologică şi cu o largă orientare în cultura generală, cunoscător al câtorva limbi străine, timp de 11 ani a desfăşurat o apreciabilă activitate didactică în învăţământul secundar din perioada interbelică, mai întâi ca profesor de Religie la Liceul din Alba Iulia (1923/24 şi 1928/29), apoi la Şcoala normală de băieţi din Cluj (1930-1934), iar după susţinerea examenului de capacitate pentru Religie şi Limba română, a fost detaşat la Seminarul pedagogic universitar din Cluj (1934-1939). A fost hirotonit preot în 1930, de episcopul Nicolae Ivan.

În anul 1939 a început o nouă etapă în activitatea sa didactică, fiind numit, prin concurs, profesor titular de Noul Testament, la Academia teologică din Oradea. Dar, după numai un an, în urma nedreptului Diktat de la Viena, prin care trupul Transilvaniei românesti a fost frânt în două, Academia teologică din Oradea a fost transferată la Timişoara, unde va funcţiona până în 1948. Aici îşi va continua activitatea şi profesorul Sofron Vlad (cu excepţia anului 1940/1941, când a fost detaşat la Academia din Caransebeş), deţinând timp de trei ani (1942-1945) şi conducerea Academiei, în calitate de rector. Paralel, a funcţionat un timp ca inspector general pentru învăţământul religios în Ministerul Cultelor (1945) şi ca duhovnic al studenţilor de la Institutul Politehnic şi Facultatea de Medicină din Timişoara (1946-1948).

La Academia teologică din Oradea-Timişoara, pe lângă bogata activitate desfăşurată la catedră, profesorul şi rectorul Sofron Vlad a publicat şi o serie de lucrări de specialitate, între care: *Mărturia Sfântului Apostol Pavel despre viaţa şi învăţătura Mântuitorului* (Caransebeş, 1941), un studiu istoric-critic despre *Şcoala mitologică* (Sibiu, 1943), o carte de tâlcuiri biblice intitulată: *Adevăruri vechi pentru zidire nouă* (Sibiu, 1941), cartea: *Sub semnul crucii* (Timi-

șoara, 1944), diferite articole, și studii, precum și predici în periodicele bisericești de atunci.

Anul 1948, an al unor adânci prefaceri în istoria poporului nostru, a adus o schimbare și în viața profesorului Sofron Vlad, căci în urma reorganizării învățământului teologic, i-a fost dat să-și continue activitatea la Institutul teologic din Sibiu, pe care-l absolvise cu 25 de ani în urmă, ca titular al catedrei de Noul Testament. După patru ani (1952), a fost încadrat titular al catedrei de Istoria Bisericii Române, la care va funcționa până în toamna anului 1969, când și-a cerut pensionarea, deci timp de 17 ani; tot în 1952 a fost încredințat și cu conducerea Institutului, în calitate de rector. A fost ani în șir membru în Adunarea eparhială și în Consiliul eparhial de la Sibiu. Aici a continuat să împărtășească studenților săi și preoților din comoara cunoștințelor sale teologice și istorice, atât de la catedră, cât și prin lucrările pe care le-a publicat, prin predicile rostite de la amvonul acestei catedrale, prin conferințele preoțești pe care le-a prezidat. Ca profesor de Noul Testament, a tâlcuit și acum adevărurile veșnice ale Evangheliei lui Hristos, prezentând însă și răsfrângerile acestora în actualitate; altfel spus, a făcut "o teologie pentru viață", cultivând în sufletele ucenicilor săi convingerea că Cuvântul lui Dumnezeu este veșnic viu și izvor nesecat de viață pentru credincioșii de azi și de totdeauna. Sunt semnificative studiile intitulate: *Ideile teologice fundamentale ale Evangheliei* (1950), *Sfântul Apostol Pavel ca păstor de suflete* (1951), *Principii cu caracter social desprinse din Sfintele Evanghelii* (1954), *Principii misionare și sociale în Epistolele Sfântului Apostol Pavel* (1955), ca și colaborarea la alcătuirea manualului de *Studiul Noului Testament*, apărut în două ediții (1954 și 1977).

Ca profesor de Istoria Bisericii Române, ca patriot cu dragoste fierbinte față de neamul său, a prezentat atâtea figuri de mari ierarhi cărturari, ctitori de limbă și de cultură românească, dar și figuri de smeriți călugări și preoți de mir de altădată care, deși fără multă învățătură, și-au înțeles menirea în epoca istorică în care au trăit, sprijinind și uneori îndrumând direct toate aspirațiile păstoriților lor spre dreptate socială, independență națională și unitate statală, urmărind, prin aceasta, ca și studenții teologi de azi să continue, ca preoți, tradițiile bisericești și patriotice ale precursorilor lor. A îmbo-

gătit istoriografia noastră bisericească cu lucrări meritorii despre mitropoliții Varlaam, Antim Ivireanul și Andrei Șaguna, despre trecutul școlii teologice sibiene, despre opera culturală desfășurată în trecut de Biserica transilvană și rolul ei în conservarea ființei noastre naționale.

În calitate de rector, s-a dăruit cu toată ființa sa Institutului și studenților săi, jertfindu-și întreaga sa putere de muncă și toate cunoștințele teoretice și practice pe care le avea, pentru sporirea prestigiului acestei școli, pentru păstrarea bunului nume pe care și-l câștigase de-a lungul existenței. Am putea spune, fără să exagerăm, că s-a identificat întru totul cu viața Institutului, căci aici era a doua lui familie, căreia îi purta aceeași grijă statornică și dezinteresată ca și familiei sale de acasă.

După cum era și firesc, munca lui s-a îndreptat în primul rând spre problemele administrativ-gospodărești. Deși această muncă era împreunată cu felurite griji și răspunderi, cerând multă energie fizică și intelectuală, nu s-a lăsat biruit niciodată de greutăți ci, cu tenacitatea care îl caracteriza, și-a îndeplinit, cu o conștiinciozitate și corectitudine rar întâlnite, toate îndatoririle ce-i reveneau. Într-un efort continuu, unind adeseori zilele cu nopțile, interesându-se de absolut toate problemele, în cele mai mici amănunte, rectorul Vlad a vegheat cu râvnă la păstrarea și la sporirea patrimoniului economico-gospodăresc al școlii, la îmbogățirea fondului uzual al bibliotecii, dar și al fondului de carte veche sau al arhivei, fie prin cumpărarea de publicații noi, fie prin donațiile unor cărturari devotați Bisericii, multe făcute la îndemnul lui. În fiecare an recomanda forurilor superioare bisericești, câte unul sau doi dintre cei mai buni absolvenți ai Institutului, care să urmeze cursurile de doctorat sau să fie trimiși la studii peste hotare, urmărind, prin aceasta, să formeze un mănunchi de teologi tineri care să continue, la timpul potrivit, munca profesorilor aparținători generației sale.

În timpul rectoratului său, prestigiul Institutului a crescut în chip simțitor și prin legăturile pe care le-a avut cu diferite instituții și personalități bisericești de peste hotare. În calitatea oficială pe care o deținea, a primit – an de an – vizitele unor reprezentanți de frunte ai ecumenismului contemporan: patriarhi și alți cârmuitori de Biserici

ortodoxe autocefale, secretari generali și alți reprezentanți ai Consiliului Mondial al Bisericilor sau ai altor organizații intercreștine, profesori ai unor Facultăți de teologie ortodoxă, catolice sau protestante. El însuși s-a numărat printre ecumeniștii de seamă ai vremii noastre, fiind delegat de Sfântul Sinod să reprezinte Biserica Ortodoxă Română la o serie de întruniri intercreștine, între care: primele două Adunări pancreștine pentru pace de la Praga, câteva întruniri ale unor Comisii ale Consiliului Mondial al Bisericilor (la Paris, Viena, Geneva), o vizită la Academia teologică din Sofia și altele. Peste tot a făcut cunoscută istoria și teologia românească, dar și dorința de pace, prietenie și înfrățire a fiilor Bisericii ortodoxe românești.

Datorită umanismului său și convingerilor pe care le-a moștenit ca zestre sfântă de la înaintași, profesorul și rectorul Sofron Vlad a cultivat în permanență raporturi cu adevărat creștinești și ecumenice, specifice poporului nostru, cu celelalte culte din Sibiu și din țara noastră, cu Institutele teologice ale celorlalte confesiuni, sprijinind astfel eforturile generale pentru instaurarea unui climat de pace și bună înțelegere între poporul român și naționalitățile conlocuitoare.

Dar mai presus de toate, rectorul Sofron Vlad a rămas în amintirea tuturor angajaților Institutului și a studenților, mai ales ca preot de înaltă ținută morală, ca om al datoriei și al muncii cinstite. Înzestrat de Dumnezeu cu o fire generoasă și plină de dragoste pentru oameni, mereu cu fruntea sus, neplecat în fața nimănui, nelăsându-se intimidat sau împiedicat în acțiunile sale, străin de intrigi sau denigrări, îndatoritor, generos și modest, lipsit de vanitate, a știut să se apropie de toți angajații Institutului, indiferent de funcția pe care o deținea, de vârstă sau de pregătire, cuprinzându-i pe toți în dragostea și prețuirea sa ca un prieten al tuturor, izbutind astfel să instaureze în școală o atmosferă de intimitate, de bună înțelegere, de disciplină, de muncă și de omenie.

Pentru studenții săi, azi cei mai mulți preoți, iar unii cu alte ocupații, în ciuda vorbei sale aspre și a exigenței sale în materie de disciplină sau la examene, rectorul Vlad rămâne un adevărat părinte, un tată al lor, cuvânt pe care-l folosea adeseori el însuși. Putem

spune, citând o expresie des întâlnită în scrisul I.P.S. Mitropolit Antonie, că a fost un veritabil "dascăl de cuget și de simțire românească", un "ctitor de conștiințe", un "făuritor de caractere". Fără îndoială că foștii săi discipoli au uitat multe din datele istorice pe care le împărtășea de la catedră și pe care le cerea în chip riguros și nepărtinitor la examene, dar ei nu vor uita niciodată inima de aur a rectorului lor, sufletul său ales, dragostea sa față de toți; nu vor uita niciodată pe părintele bun care știa să treacă cu vederea orice greșeală inerentă tinereții, dacă aceasta era recunoscută cu sinceritate și însoțită de făgăduința de îndreptare. Cu un tact pedagogic și pastoral deosebit, cu un dar înnăscut de a cunoaște oamenii, știa să pătrundă în sufletele studenților, să-i îndrume pe toți pe calea binelui și a muncii, să-i mângâie în necazuri, să mustre pe cei răi, să ajute prin cuvânt și faptă pe cei lipsiți de mijloace materiale, să încurajeze pe aceia care erau înzestrați de Dumnezeu cu mai mulți talanți, pentru a fi în viitor cât mai folositori Bisericii. Pe toți fiii săi duhovnicești – studenții de ieri și preoții de azi – a știut să-i învăluie în dragostea sa caldă și ocrotitoare, fără nici o deosebire și fără rezerve, bucurându-se de sporul de virtute și învățătură al celor mulți sau întristându-se de greșelile unora dintre ei, dar pe care, prin cuvântul său părintesc, știa să-i aducă pe drumul cel bun, încât nici unul nu pleca din biroul său descumpănit, descurajat sau dezorientat. În același timp, ori de câte ori avea prilejul, se interesa de succesele în pastorație ale foștilor săi studenți, ele constituind cea mai aleasă răsplată și mulțumire sufletească pentru acest pedagog de vocație, potrivit cuvântului Apostolului: "voi sunteți slava și bucuria noastră" (I Tes. 2, 20).

Pentru toate acestea, privind acum la viața și activitatea celui ce a fost preotul, profesorul și rectorul Sofron Vlad, putem spune împreună cu Sf. Apostol Pavel că a fost un adevărat "păstor model", "zidit în Iisus Hristos spre fapte bune" și care "a umblat întru ele" (cf. Efes. 2, 10 și Tit 2, 7). El pleacă acum dintre noi cu mulțumirea că a săvârșit "lucru de evanghelist" și că "și-a făcut slujba deplin" (cf. II Tim. 4, 5).

Îndurerată asistență,

Cu puțin timp înainte de moarte, Sf. Apostol Pavel scria iubitului său ucenic Timotei un impresionant testament, pe care adormitul în Domnul îl va fi tâlcuit cu cunoscuta sa competență și studenților săi:

"Lupta cea bună am luptat, călătoria mi-am împlinit-o, credința am păzit-o. De acum mi s-a gătit cununa dreptății pe care mi-o va da, în ziua aceea Domnul, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce I-au iubit arătarea" (II Tim. 4, 7-8). Acest testament paulin își găsește întruchiparea deplină și în viața și faptele regretatului nostru dascăl și părinte și suntem încredințați că va primi "cununa dreptății", căci a dus lupta cea bună, dar a îndrumat și pe alții să lupte cu toate împotrivirile vieții, a păzit credința cea adevărată, dar a împărtășit-o și acelora care urmau să plece la propovăduirea Evangheliei, a iubit pe Dumnezeu, dar a făcut și pe alții să-L iubească și să-și închine întreaga viață slujirii Lui și a semenilor.

Drept aceea, în clipa dureroasă a despărțirii, când Părintele Sofron Vlad se mută "în casa de lut a moșilor săi"– după cuvântul învățatului mitropolit Varlaam al Moldovei –, ca fost student și, apoi, ca urmaș la catedră al ilustrului dispărut, îi aduc aici prinos de aleasă prețuire și recunoștință pentru tot ceea ce a dăruit Institutului nostru și teologiei ortodoxe românești, ca mărturie a legăturii nestinse care există între generațiile de dascăli, care au ostenit de peste două veacuri la școala teologică sibiană. Să-i aducem cu toții – rude, prieteni, cunoscuți și foști studenți – omagiul nostru de cinstire și prețuire pentru tot ceea ce a lucrat de-a lungul celor aproape nouă decenii de viață, pentru cei 40 de ani de activitate didactică și publicistică, pentru cei aproape 60 de ani de slujire ca preot. Să-i urmăm pilda luminoasă a vieții, să-i păstrăm neștearsă amintirea de soț și părinte iubitor, de om integru și om al datoriei, de preot devotat Bisericii lui Hristos, de profesor însuflețit, de patriot cu dragoste fierbinte față de tot ceea ce este românesc și să rugăm pe "Părintele luminilor" să-l ierte de tot ce a greșit ca om în această viață și să-i așeze sufletul în ceata aleșilor Săi, în rândul vrednicilor preoți de mir și dascăli de teologie adormiți în Domnul, întru nădejdea învierii. Iar foștii săi studenți, azi preoți în parohiile din Ardeal și Banat, iar unii chiar dincolo de munți, să-și aducă mereu aminte de cuvintele din slujba înmormântării pe care am săvârșit-o azi: "Frații mei cei iubiți, nu mă uitați pe mine când lăudați pe Domnul, ci aduceți-vă aminte de dorul și dragostea mea. Aduceți-vă aminte și de frăție și rugați pe Dumnezeu să mă odihnească cu drepții".

Veșnică să-i fie pomenirea! Amin.

PREDICĂ LA ÎNMORMÂNTAREA PREOTULUI Profesor Dr. SPIRIDON CÂNDEA

(Bogata Olteană - 19 noiembrie 1990)

"Lupta cea bună am luptat,
călătoria mi-am împlinit-o, credința
am păzit-o. De acum mi s-a gătit
cununa dreptății, pe care în Ziua
aceea mi-o va da Domnul, Dreptul
Judecător; și nu numai mie, ci și
tuturor celor ce I-au iubit arătarea"
(II Tim. 4, 7-8)

Îndurerată familie,
Întristată asistență,

La acest început al postului rânduit de Biserică pentru întâmpinarea marelui praznic al Nașterii Domnului, în seara zilei de 15 noiembrie 1990, s-a încheiat firul vieții pământești, la venerabila vârstă de 88 de ani, a celui care a fost preotul, profesorul de Teologie, omul de cultură, patriotul luminat și ctitorul unui sfânt lăcaș de închinare: Spiridon Cândea. Vestea trecerii sale la cele veșnice ne-a îndurerat pe toți cei care l-am cunoscut și, fără să vrem, ne-a adus în atenție cuvintele inspirate ale "poetului pătimirii noastre" Octavian Goga:

"Cad, rând pe rând, brazi
Din pădurea de brazi a Ardealului".

Într-adevăr, a mai căzut un brad din falnica pădure de brazi a teologiei sibiene, îndrumată cu grijă de unul dintre cei mai străluciți ierarhi ortodocși ai Ardealului, mitropolitul Nicolae Bălan. Dumnezeu l-a chemat la Sine la o vârstă patriarhală, după ce au plecat înaintea lui pe drumul veșniciei prietenii și colegii săi de la Institutul teologic din Sibiu: Liviu Stan, Corneliu Sârbu, Nicolae Terchilă, Dumitru Belu, Gheorghe Șoima, mitropolitul Nicolae Mladin, Grigorie

Marcu, Dumitru Călugăr, apoi rectorul și prietenul său Sofron Vlad, majoritatea formați în aceeași "școală" a muncii și a tradițiilor șaguniene, "ctitorită" și îndrumată de mitropolitul Nicolae Bălan.

Este greu de prezentat, în câteva cuvinte rânduite pentru o predică funebră, viața, dar mai ales strădaniile ilustrului dispărut, căci a fost un om care nu s-a limitat numai la munca sa la catedră ori la problemele strict bisericești, ci s-a implicat și în multe probleme de ordin cultural, social și chiar politic ale vremii lui.

S-a născut o dată cu secolul nostru, la 18 iulie 1902, într-o familie de țărani din satul Bogata Olteană, județul Brașov; a cunoscut astfel toate bucuriile, dar și toate vitregiile, frământările și durerile pe care le-au trăit toți aceia cărora Dumnezeu le-a rânduit să vieţuiască în acest secol atât de zbuciumat. A trecut prin tragedia a două războaie nimicitoare, a cunoscut vremurile de mare înălțare sufletească pe care le-a adus întregului neam românesc actul de la 1 Decembrie 1918, a trăit și vremurile de restriște prin care a trecut țara noastră timp de aproape o jumătate de veac sub regimul comunist, dar a avut și bucuria ca acum, spre apusul vieții, să mai trăiască și clipele izbăvirii din robia în care era ținut un popor întreg.

A făcut școala primară în satul natal, continuând la Școala normală "Andrei Șaguna" din Sibiu (absolvită în 1923), cu diferență de liceu și bacalaureat, apoi la Academia teologică "Andreiană" din Sibiu (1923-1927). A fost remarcat de marele mitropolit Nicolae Bălan, care, după ce l-a hirotonit preot, l-a trimis la studii de specializare pentru Liturgică, Pastorală și Artă creștină, la Facultățile de Teologie din Atena (1930-1933), unde a obținut o licență, apoi la München (1933-1934); Facultatea de Teologie din București îi va conferi doctoratul în 1939. Rând pe rând, i s-au încredințat slujbe de mare răspundere în cadrul Bisericii. A fost profesor suplinitor de Religie la Liceul "Gheorghe Lazăr" din Sibiu (1927-1928), duhovnic la Academia teologică "Andreiană" (1929-1930), preot-paroh la Bogata Olteană (1934-1936), profesor suplinitor de Pastorală, Omiletică și Patrologie la Academia "Andreiană" (1936-1938), apoi numai de Pastorală (1938-1945), consilier arhiepiscopesc la Sibiu, sub mitropolitul Nicolae Bălan (1938-1945); din 1945, profesor titular la catedra de Liturgică și Pastorală la Academia teologică (devenită, în

1948, Institutul teologic universitar), unde a funcționat până în octombrie 1948, prorector al Institutului (1948-1960), consilier în Ministerul Cultelor (1945-1948), protopop, apoi iconom stavrofor, membru în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului.

S-a bucurat de aprecierea tuturor ierarhilor care s-au perindat la cârma Mitropoliei Ardealului: Nicolae Bălan, Iustin Moisescu, viitorul patriarh, fostul său coleg de studii de la Facultatea de Teologie din Atena, Nicolae Colan, fostul său profesor și rector, apoi Nicolae Mladin, care i-a fost coleg de profesorat, aproape un sfert de veac.

În calitate de profesor, a publicat numeroase lucrări și articole din domeniul specialității sale, între care amintim doar *Pedeapsa depunerii din cler* (Sibiu, 1934, 40 p.), *Pastoraţia familiei* (1938, 46 p.), *Secta baptistă din România* (1939, 32 p.), *Hristos și mântuirea sufletească a orășenilor* (teză de doctorat, 1939, 302 p.), *Din activitatea pastorală a Î.P.S. Mitropolit Nicolae Bălan* (1940, 62), *Botezul din necesitate* (1940, 36 p.), *Apostolatul laic* (1944, 146 p.), un volum de predici cu titlul *Bune vestiri* (1944, 510 p., în colaborare cu preotul Zosim Oancea).

După 1948, a publicat zeci de studii de Liturgică și Pastorală în revistele bisericești care și-au putut continua apariția, în speță în "Mitropolia Ardealului" de la Sibiu, precum și articole, recenzii, predici, medalioane închinate unor preoți de altădată, luptători pentru drepturile neamului românesc sau pentru eliberarea de sub asuprirea altor state, zeci de "scrisori pastorale" adresate preoților în paginile "Telegrafului Român", prin anii războiului, semnate "Părintele Teofil", cu îndemnuri și sugestii pentru activitatea lor. În chip deosebit trebuie menționat studiul său despre *Limba veche liturgică și inovațiile introduse în ea de Biserica unită* ("Studii Teologice", nr. 9-10, 1952, p. 531-560), apărut și în broșură aparte, fiind, până astăzi, singurul care a abordat o asemenea temă. Nu trebuie trecute cu vederea nici studiile dedicate diaconului-tipograf Coresi, precum și publicarea textului integral al primului *Liturghier* românesc, imprimat de același renumit tipograf și om de cultură la Brașov, în 1570, după unicul exemplar păstrat până azi în Biblioteca mitropolitană din Sibiu.

A fost un profesor de vocație, cu dragoste față de studenții săi și de Institutul teologic din Sibiu, în care și-a desfășurat activitatea timp de 32 de ani. Lecțiile sale de Liturgică, dar mai ales cele de Pastorală, cu greu ar putea fi uitate de foștii săi studenți. Știa să pună suflet în tot ceea ce preda la catedră, să insufle viitorilor preoți râvna sfântă și spiritul de jertfă pentru viitoarea lor misiune. În afară de acestea, avea un talent rar întâlnit în evocarea unor figuri de seamă din trecutul nostru, a unor momente de excepție din istoria neamului, încercând –tocmai în perioada cea mai dramatică a existenței noastre ca neam – să insufle studenților dragostea față de pământul strămoșesc, prețuirea pentru marile creații cultural-artistice ale înaintașilor și a jertfei lor întru slujirea marilor aspirații românești. La multe ore de curs – care se transformau în adevărate ore de "Patriotism", în cel mai bun sens al cuvântului –, studenții rămâneau de-a dreptul uimiți de curajul de care dădea dovadă, de riscul pe care și-l asuma prezentând asemenea lucruri, într-o vreme când totul era cenzurat, ascultat și interpretat cu mare atenție. Avea o încredere totală în tineret, în care vedea viitorul țării, lucru dovedit și de o remarcabilă conferință rostită și publicată în 1947, sub titlul *Apostolatul tinereții.*

Ca și ceilalți colegi ai săi de profesorat, știa să se comporte ca un adevărat părinte al studenților, înțelegându-le necazurile – ca unul care provenea din același mediu rural ca și ei, – dându-le îndrumările de care aveau nevoie pentru viață și pentru viitoarea lor misiune preoțească. În ședințele Consiliului profesoral, cuvântul său era ascultat de toți, pentru că aducea întotdeauna soluțiile cele mai potrivite.

Nu putem trece sub tăcere nici un alt lucru, pe care îl știu astăzi prea puțini, dar care trebuie spus acum, în aceste clipe când părăsește pentru totdeauna Sibiul și școala teologică în care s-a format și în care a lucrat peste trei decenii. Prin anii 1953-1955, Institutul teologic din Sibiu era amenințat cu desființarea, căci anumite voci cereau ca el să fie "contopit" cu Institutul din București, care să formeze apoi preoți pentru întreaga Patriarhie. În acele momente dramatice prin care trecea școala teologică a lui Andrei Șaguna și Nicolae Bălan, profesorul Spiridon Cândea a intervenit cu tenaci-

tatea și curajul care îl caracterizau – secondat fiind de colegii săi Sofron Vlad și Iorgu Ivan –, acționând în așa fel, încât au fost convinși atât factorii politici, cât și cei bisericești că Institutul teologic sibian are dreptul să existe, și astfel a fost salvat!

A fost un apreciat conferențiar și predicator, mai cu seamă în catedrala mitropolitană, încât în Duminicile sau sărbătorile în care era rânduit să predice, catedrala era arhiplină. Păcat că numai o parte din predicile sale au văzut lumina tiparului, într-un volum publicat în 1945, sau în paginile revistei "Mitropolia Ardealului". Două volume de predici la Duminici, sărbători și înmormântări așteaptă un sprijin generos pentru a fi tipărite și puse la îndemâna preoților.

Înzestrat cu un remarcabil talent literar – poetic, mânuind o minunată limbă românească, a scris și poezii (nepublicate însă), de o remarcabilă sensibilitate sufletească.

Din dragostea sa nemărginită față de locurile natale și de oamenii acestora, a purces și gândul zidirii unui lăcaș de închinare în satul în care a văzut lumina zilei. Într-o perioadă în care se ducea o politică sistematică de înlăturare a oricărui sentiment religios, în care se construiau numai fabrici și se demolau biserici, profesorul Spiridon Cândea, cu tenacitatea care îl caracteriza, a lucrat ani în șir la ridicara unei minunate biserici parohiale, într-un loc pitoresc, într-un "colț de rai", la marginea satului Bogata Olteană. Este o realizare arhitectonică și artistică de excepție, în plan treflat, cu o turlă pe naos, cu un pridvor deschis, cu stâlpi masivi, asemănătoare marilor creații artistice ale veacului al XVI-lea din Moldova lui Petru Rareș. Pentru înălțarea acestei biserici a lucrat ani îndelungați, luptând cu piedicile care i se puneau de atâtea ori în cale, solicitând sprijin moral și material de la oameni de suflet din țară și chiar de peste hotare. Prin tot ce a făcut pentru această biserică, trebuie să fie socotit un adevărat "ctitor și binefăcător" al ei, alături de credincioșii satului și de alți oameni de bine.

În ultimii ani ai vieții, a avut parte și de suferințe fizice și sufletești. În octombrie 1968, când se spunea că în România "socialistă" nu mai există deținuți politici, profesorul Spiridon Cândea a fost arestat și întemnițat la Sibiu și Alba Iulia. I s-a intentat un proces, acuzat fiind de "uneltire împotriva statului", ținându-se seama, desigur, și de

politica "de dreapta" la care aderase în tinerețe, dar mai ales pentru că avusese curajul să critice deschis – chiar la orele de curs – unele din măsurile luate de autoritățile comuniste, ca și starea de înapoiere economică și culturală în care ajunsese țara. Durerea i-a fost cu atât mai mare cu cât fusese "trădat" chiar de unii dintre oamenii în care avusese cea mai mare încredere. Se adevereau cuvintele psalmistului David care scria: "Prietenii mei și vecinii mei în preajma mea s-au apropiat și au șezut, apropiații mei departe de mine au stat și peste măsură se sileau cei ce-mi căutau mie sufletul; cei ce căutau să-mi facă rău, grăiau deșertăciuni și vicleșuguri, cugetau toată ziua, dar eu ca un surd nu auzeam și ca un mut ce nu-și deschide gura, și m-am făcut ca om ce nu aude și-n gura lui nu are vorbe de mustrare. Că eu în Tine, Doamne, am nădăjduit, Tu mă vei auzi, Doamne, Dumnezeul meu" (Ps. 37, 11-15). Eliberat după un an, a fost pensionat forțat, fiindu-i interzise legăturile cu foștii săi colegi și studenți, participarea la festivitățile care aveau loc în Institut, fiind urmărit în permanență – ca de altfel și membrii familiei – de către organele de Securitate. Memoriile sale – cu date interesante despre oamenii pe care i-a cunoscut și despre evenimentele istorice în care era el însuși a fost implicat – i-au fost confiscate de către aceeași instituție de tristă amintire.

Retras în casa primitoare din strada Mărășești, și-a petrecut ultimii ani ai vieții singur și izolat, redactând predici care, așa cum spuneam, ar merita să vadă lumina tiparului. Cu doi ani în urmă a avut durerea de a-și pierde soția, vrednica preoteasă Elvira, care i-a fost un reazim și un ocrotitor permanent vreme de șase decenii, iar una dintre fiice, cu nepoții și nepoatele – care suferiseră mult după arestarea lui – au părăsit "raiul" comunist din țara noastră, stabilindu-se în Germania.

Întristată asistență,

Părintele profesor Spiridon Cândea pleacă acum dintre noi, împovărat de ani, dar mai ales de suferințe fizice și sufletești, pe care a știut întotdeauna să le înfrunte, să le accepte cu resemnare, ca venite din partea lui Dumnezeu. Pleacă însă și cu mulțumirea că "și-a

făcut slujba deplină" (I Tim. 4, 5), că "s-a ostenit cu cuvântul şi cu învăţătura" (I Tim. 5, 17), după cum cerea Sfântul Apostol Pavel unui vrednic slujitor al lui Hristos, cu mulţumirea că a înmulţit cu prisosinţă cei cinci talanţi cu care l-a înzestrat Dumnezeu şi pe care i-a pus în slujba Bisericii sale, a învăţământului teologic, pe care l-a slujit cu rar devotament, dar şi a neamului său pe care l-a iubit ca puţini alţii. Dar pleacă dintre noi şi cu bucuria că a văzut sfărâmate lanţurile robiei care ţineau încătuşat un neam întreg, timp de aproape o jumătate de veac. Drept aceea, acum, când va fi dat pământului din care a fost alcătuit, şi aşezat – potrivit dorinţei sale – în faţa bisericii pe care a ctitorit-o în satul moşilor şi strămoşilor săi, ca să audă glasul clopotelor care vor chema credincioşii la rugăciune, poate spune, ca şi Dreptul Simeon la vederea Pruncului Iisus, Cel ce a venit în lume ca să o lumineze şi să o mântuiască: "Acum slobozeşte-n pace pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, că văzură ochii mei mântuirea Ta pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor, Lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău" românesc cel izbăvit (Luca 2, 29-32).

Veşnică să-i fie pomenirea! Amin.

PREDICĂ LA ÎNMORMÂNTAREA PREOTULUI PROFESOR Dr. TEODOR BODOGAE

(† 22 noiembrie 1994)

"Preoţii care cârmuiesc bine, să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei ce se ostenesc cu cuvântul şi cu învăţătura" (I Tim. 5, 17)

Prea Sfinţite Părinte Episcop,
Îndurerată familie,
Întristată asistenţă,

Ne pregătim cu toţii, prin post şi rugăciune, să-L primim în casele şi sufletele noastre pe Pruncul ce Se va naşte din nou, în Betleemul Iudeii, pe Iisus Hristos Cel întrupat pentru noi şi pentru a noastră mântuire. Am fi dorit, mai cu seamă noi preoţii, să avem iarăşi printre noi, la praznicul bucuriei şi al păcii care va veni curând, pe acela care era mereu alături de noi la slujirea la altar, pe dascălul şi îndrumătorul celor mai mulţi dintre noi, pe Părintele *Teodor Bodogae*. Or, iată că de data aceasta, Dumnezeu Cel ce toate le cârmuieşte după a Sa înţelepciune –neştiută şi necuprinsă de noi, oamenii –a rânduit altfel, chemând la Sine pe vrednicul Său slujitor, la acest început de post, premergător Naşterii Fiului Său. Noi, cei ce am rămas încă aici, ne pregătim să-L întâmpinăm cu creştinească cuviinţă pe Pruncul Iisus, iar părintele profesor este pregătit pentru întâlnirea supremă cu Iisus, Dreptul Judecător, spre a-i înfăţişa bilanţul faptelor sale de o viaţă, încărcată nu numai de ani – aproape 84 la număr –, dar mai cu seamă de vrednicii, întru slujirea altarului, a catedrei, a ştiinţei istorice şi a credincioşilor săi. Poate tocmai pentru "slujirea deplină" pe care a îndeplinit-o, Dumnezeu îl cheamă la Sine numai acum, la o vârstă patriarhală, după ce mulţi dintre colegii şi prietenii săi au fost chemaţi să se întâlnească în ceruri cu Hristos Domnul şi cu Sfinţii Săi, cu mult înaintea lui.

Într-unul dintre troparele care se cântă la slujba înmormântării preoților de mir, se prezintă, în câteva cuvinte doar – urmând celor recomandate de Sfântul Pavel lui Timotei –, chipul adevăratului preot, al celui care a știut "să-și înfrumusețeze viața", trăind "în credință și dreptate, în nădejde și în blândețe, în curăție și în vrednicie preoțească și cu bună cinste". Într-adevăr, cercetând curgerea vieții preotului și profesorului de teologie Teodor Bodogae, vom constata cu ușurință că a știut să-și împodobească viața cu toate aceste virtuți pe care Biserica le cere unui preot de autentică vocație.

Născut la 10 martie 1911, în casa unor vrednici credincioși țărani din Cetatea de Baltă, pe Târnava Mică, străveche așezare românească stăpânită de Ștefan cel Mare și de urmașii săi imediați, urmează cursurile Liceului "Sfântul Vasile" din Blaj (1922-1929), apoi ale Academiei Teologice "Andreiane" din Sibiu (1929-1933), completate la renumita Facultate de Teologie din Cernăuți, care i-a conferit licența în 1935. La Sibiu a avut marele noroc de a fi remarcat de ilustrul mitropolit Nicolae Bălan, îndrumătorul și ocrotitorul atâtor tineri înzestrați și dornici de afirmare, pe care i-a trimis la studii de specializare și care vor forma apoi o adevărată pleiadă de dascăli ai școlii teologice sibiene. Datorită acestui neasemuit ierarh, ctitor de suflete și de valori culturale, și-a putut desăvârși studiile la Facultatea de Teologie din Atena (1935-1936), cu profesorii Hr. Andrutsos, Sotiriu, P. Bratsiotis, Diovuniotis, ș.a., iar, câțiva ani mai târziu, la Facultatea de Teologie din Belgrad (1939-1940), unde a audiat, între alții, pe renumitul bizantinolog G. Ostrogorski și pe teologul de prestigiu Iustin Popovici, iar în 1942-1943, la Facultățile de Teologie Protestantă ale Univesităților din Berlin și Tübingen. În vara anului 1935, a făcut intense cercetări în arhivele Muntelui Athos, greu accesibile pe atunci unor istorici străini și cu atât mai mult pentru un tânăr teolog român în vârstă de numai 24 de ani. Rezultatul cercetărilor sale în arhivele și bibliotecile de acolo a fost acea inegalabilă teză de doctorat, susținută la Cernăuți în 1938, cu titlul *Ajutoarele românești la mănăstirile din Sfântul Munte Athos,* tipărită la Sibiu doi ani mai târziu, lucrare cu peste 350 de pagini, apreciată nu numai la data apariției – între alții și de cunoscutul bizantinolog Franz Dölger –, dar și astăzi, căci, în pofida atâtor noi investigații, în

arhivele Athosului, s-au descoperit prea puține lucruri noi față de cele cunoscute de dânsul.

Cu o asemenea zestre intelectuală, cu o voință de fier și cu o putere de muncă rar întâlnite, după căsătoria cu tânăra Livia Bălan, nepoată de frate a mitropolitului Nicolae, și după hirotonia întru preot, a funcționat trei ani ca profesor de Religie la Liceele "Domnița Ileana" din Sighișoara, "Andrei Șaguna" din Brașov și "Mihai Viteazu" din Alba Iulia. În toamna anului 1940, a fost numit profesor suplinitor la catedra de Istorie bisericească universală și Patrologie la Academia Teologică "Andreiană", la care va fi titularizat după trei ani. În această primă perioadă a activității sale la Sibiu, în afara tezei de doctorat, a mai publicat o serie de lucrări, abordând teme de istoria Bisericii românești, dar și din literatura patristică și postpatristică. Nu este lipsit de interes să menționăm că-i aparține – din această perioadă – o excelentă traducere a cunoscutei lucrări *Despre viața în Hristos* a lui Nicolae Cabasila (Sibiu, 1946), precum și *Viața Sfintei Macrina,* lucrare a Sfântului Grigorie de Nyssa.

În 1952, la cererea autorităților de atunci – care nu i-au iertat o anumită orientare politică din anii tinereții – a fost înlăturat de la catedră și numit preot-paroh la biserica "Sfântul Nicolae", din cartierul sibian "Lazaret", unde a păstorit până în 1973. Deși nu avea experiența vieții de parohie, totuși, s-a dovedit a fi un destoinic păstor de suflete, înțelegător față de necazurile enoriașilor săi, majoritatea oameni simpli, muncitori ceferiști, cărora le-a adus de atâtea ori cuvânt de mângâiere și de încurajare în necazurile sau bucuriile lor. S-a făcut, astfel, "pildă credincioșilor în cuvânt, în purtare, în iubire, în duh, în credință, în curăție", după cuvântul Sfântului Apostol Pavel (I Tim. 4, 12). În lunga sa slujire la parohie, s-a remarcat și ca un bun liturghisitor, dar mai ales ca iscusit predicator. În același timp, a fost un priceput și neobosit îndrumător al lucrărilor de pictură în frescă și de sculptură executate la biserica respectivă, lucru explicabil pentru un om de cultură, care cunoștea atât de bine tradițiile artistice ale Athosului și ale țărilor românești medievale.

În pofida atâtor obligații față de credincioșii din parohie, n-a nesocotit nici preocupările cărturărești, fiind mereu prezent cu studii, articole, recenzii, traduceri și predici în periodicele bisericești,

mai cu seamă în cele din Sibiu: *Telegraful Român*, *Îndrumătorul bisericesc* și revista *Mitropolia Ardealului*.

În anul 1973 a revenit la Institutul Teologic sibian, de data aceasta ca titular al noii catedre de Bizantinologie, funcționând până la pensionare, în 1982. Deși era la o vârstă când alții se gândesc la binemeritata odihnă, părintele Bodogae și-a reluat munca la catedră cu o vigoare tinerească de invidiat, însuflețit de râvna sfântă de a fi cât mai folositor noilor generații de slujitori ai Bisericii noastre strămoșești. S-a impus în fața studenților săi nu numai prin pregătirea sa istorică și teologică de excepție, dar și prin însuflețirea cu care preda, având darul de a prezenta faptele istorice într-o formă vie, atrăgătoare, într-o limbă curat românească, accesibilă tuturor.

Dar, mai presus de toate, profesorul Teodor Bodogae a rămas în amintirea studenților săi prin aleasa sa *ținută preoțească*. N-a fost duminică sau sărbătoare în care să nu-l fi văzut slujind – și de cele mai multe ori predicând – fie la catedrală, fie la capela Facultății, fie la alte biserici din oraș, cu evlavia preotului de vocație, pătruns de frumusețea și valoarea adevărurilor veșnice pe care le propovăduia. El a rămas astfel în conștiința atâtor generații de studenți, ca *profesor-preot*, așa cum trebuie să fie adevăratul dascăl de teologie. A fost un profesor cu suflet larg, cu inimă caldă și deschisă față de toți, un om integru, iubitor de dreptate și de adevăr, care știa să aibă pentru fiecare student o vorbă bună și înțeleaptă, un cuvânt părintesc de mângâiere și de încurajare. În felul acesta, părintele Bodogae a fost ultimul mare liturghisitor și predicator din generația sa, dar și ultimul mare profesor din "generația Nicolae Bălan", alături de colegul și prietenul său de o viață, părintele Grigorie Marcu, pensionat cu un an în urma sa, dar plecat de mult dintre noi.

Și-a reluat acum, cu puteri sporite, cercetările istorice și patristice. Stau mărturie prelegerile sale din cele două volume din *Istoria bisericească universală*, publicate în colaborare cu alți colegi ai săi de la București și Sibiu, sau noile traduceri din literatura patristică și postpatristică: patru volume din marele teolog alexandrin Origen (unele din ele în colaborare cu fostul său profesor și apoi coleg, părintele Nicolae Neaga, și cu Zorica Teodosia Lațcu), *Istoria bisericească* a lui Eusebiu de Cezareea, părți din opera Sfântului Vasile cel

Mare, studii despre Andrei Şaguna, despre legăturile noastre bisericeşti cu sârbii şi atâtea altele.

A fost invitat la diferite simpozioane şi întâlniri ecumenice peste hotare, mai cu seamă la lucrările Seminariilor de studii sud-est europene, organizate de prietenii săi de la Facultatea de Teologie a Universităţii din Heidelberg, Friedrich Hayer şi Adolf Martin Ritter (Sibenik în Croaţia, Tesalonic în Grecia), sau la Simpozioanele consacrate Sfântului Grigorie de Nyssa (la Mainz şi la Londra), prezentând, de fiecare dată, comunicări ştiinţifice deosebit de apreciate.

Întristată asistenţă,

Omul datoriei, omul muncii cinstite în folosul păstoriţilor şi al studenţilor săi, omul modest şi fără astâmpăr, care n-a ştiut niciodată ce este odihna, pleacă azi dintre noi pe drumul veşniciei. Am putea folosi acum cuvintele Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan: "Fericiţi sunt cei care mor întru Domnul!... Odihnească-se de ostenelile lor, căci faptele lor îi însoţesc" (cf. Apoc. 14, 13).

Să fim încredinţaţi că aceste fapte îl vor însoţi în faţa lui Hristos Domnul şi pe Părintele Bodogae, şi chipul său luminos de preot şi cărturar va rămâne mereu printre noi. Iar studiile sale istorice, precum şi traducerile din Sfinţii Părinţi vor îmbogăţi şi pe viitor minţile şi vor înnobila sufletele tinerilor teologi dornici să cunoască adevărurile veşnice ale Scripturii şi ale Tradiţiei, dar şi marile valori cultural-artistice create de neamul românesc, pe care părintele Bodogae l-a iubit atât de mult.

Pomenirea lui să fie din neam în neam! Amin.

PREDICA
LA ÎNMORMÂNTAREA
DIAC. LECTOR ION POPESCU
(† 17 aprilie 1992)

"Fericiți sunt cei morți, cei care de acum înainte mor întru Domnul!... odihnească-se de ostenelile lor, căci faptele lor îi însoțesc"
(Apoc. 14, 13)

Î.P.S. Părinte Mitropolit,
Îndurerată familie,
Întristată asistență,

Au trecut doar câteva săptămâni de când vălul negru s-a așternut peste sufletul multora dintre noi, prin trecerea la cele veșnice a unui vrednic slujitor al Bisericii și al Facultății de Teologie sibiene, Părintele Dorin Perian. Iată că Dumnezeu ne-a trimis o nouă încercare, acum, în preajma sfintelor și înfricoșătoarelor Patimi ale Fiului Său, chemând la Sine pe un alt distins slujitor al acestei venerabile instituții de învățământ teologic, pe iubitul nostru coleg și prieten, părintele Arhidiacon *Ion Popescu,* dascălul de Muzică bisericească al studenților noștri teologi și dirijorul corului catedralei mitropolitane. A fost voia lui Dumnezeu ca amândoi să plece dintre noi în timpul postului Patimilor, unul la început, altul spre sfârșit, când mai aveam doar câteva zile până la luminatul praznic al Învierii. Amândoi au fost chemați la Domnul unul după altul, ca doi prieteni de o viață, ca doi colegi buni de birou, ca doi oameni modești, sobri și corecți, cum au fost toată viața, unul, după o suferință mai îndelungată, celălalt, pe neașteptate, doar după puține zile de suferință.

Părintele Ion Popescu ne-a părăsit tocmai în ziua de Vineri, înaintea Floriilor, în timp ce un sobor de șapte preoți și un diacon, colegi și prieteni ai săi, îi făceau slujba maslului, rugând pe Atotmilostivul Dumnezeu să-i ușureze suferința și să-i redea sănătatea.

Dar dacă Dumnezeu a voit să fie altfel, ne plecăm smeriți genunchii în fața voii Sale prea-sfinte și neștiute de noi, zicând cu psalmistul: "Căile Mele nu sunt ca și căile voastre și gândurile Mele nu sunt ca și gândurile voastre".

Firul vieții Părintelui Ion Popescu s-a rupt mai devreme decât ne așteptam, iar astăzi suntem adunați aici – în număr atât de impresionant – în catedrala în care a înfrumusețat de atâtea ori slujbele prin glasurile coriștilor pe care-i dirija cu dragoste și competență, ca împreună să-i aducem omagiul prețuirii noastre, însoțit de făgăduința că-l vom păstra mereu în amintirea și în sufletele noastre, până în clipa în care vom pleca și noi pe drumul pe care pornește el astăzi.

Suntem cuprinși cu toții de întunericul întristării pe care ne-o aduce despărțirea de un soț, tată, bunic și frate iubitor de cei ai casei lui, de un coleg bun și de un dascăl prețuit de foștii săi învățăcei, de un iscusit dirijor al corului catedralei mitropolitane. Dar din adâncul durerii noastre, ochii sufletului ni se îndreaptă spre Acela a cărui Înviere o vom prăznui curând, nădejdea tuturor creștinilor. După slăvita Sa Înviere din morți, pe când Se găsea în drum spre Emaus, la stăruințele lui Luca și Cleopa, Domnul a rămas cu ei, căci era spre seară (cf. Luca 24, 28). Tot așa și părintele Ion pleacă acum numai cu trupul dintre noi, dar va rămâne, în continuare, cu noi și printre noi, atât prin chipul său luminos, prin cuvântul său liniștitor, prin care știa să se apropie de fiecare, prin firea sa optimistă, deschisă, cât și mai cu seamă, prin "omenia" lui, prin pilda vieții lui, de dăruire pentru familie, pentru studenții și coriștii lui, după cuvântul Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan care zice: "Lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac" (I Ioan 2, 17).

Ion Popescu s-a născut la 9 iunie 1925 în Orlești de Sus-Vâlcea, într-o familie de țărani harnici și cu frică de Dumnezeu, tatăl fiind și cântărețul bisericesc din sat, iar mama – originară din satul Rod, din "Mărginimea" Sibiului. Deși familia era împresurată de felurite nevoi, având mulți copii de crescut, a fost dat la învățătură, împreună cu un alt frate (azi tot profesor de teologie), la Seminarul "Sfântul Nicolae" din Râmnicu-Vâlcea, așa cum se obișnuia în multe familii din mediul rural – care respectau cu sfințenie frumoasele tradiții românești și creștinești ale satelor noastre de altădată –, ca unul dintre copii să se

pregătească spre a sluji la altarul bisericii din sat. A urmat cursurile acestei școli între anii 1938-1946, dobândind o frumoasă pregătire teologică și educație morală, de la o seamă de dascăli de vocație, pe care îi amintea adeseori în discuțiile sale cu colegii și cu studenții. De aici, în toamna anului 1946 și-a îndreptat pașii spre Facultatea de Teologie din București, unde a urmat primii doi ani de studii, continuând apoi, din 1948, la Institutul Teologic din Sibiu, unde și-a luat licența doi ani mai târziu. Trecerea lui prin aceste două venerabile instituții de cultură teologică a contribuit substanțial la formarea lui intelectuală și duhovnicească, pentru că a beneficiat de luminile învățăturii ce i-au împărtășit-o o pleiadă de mari dascăli de teologie, poate cei mai vrednici din toată istoria învățământului nostru teologic, deși era tocmai perioada cea mai zbuciumată din istoria neamului nostru, când nori negri și amenințători se arătau deasupra cerului românesc, atât de senin și de liniștit altădată.

După câțiva ani, s-a înscris și la cursurile de doctorat, de trei ani, de la Institutul teologic din București, lucrând sub directa îndrumare a cunoscutului profesor, dirijor și compozitor Nicolae Lungu, care astăzi, la venerabila vârstă de 92 de ani, împărtășește durerea noastră, a tuturor, pentru pierderea unuia dintre vrednicii săi discipoli.

Venirea la Sibiu, în apropierea de satul străbunilor săi dinspre mamă, a fost hotărâtoare pentru tot restul vieții lui, căci aici s-a căsătorit și tot aici și-a împletit viața cu destinele Institutului teologic și ale catedralei, pe care le-a slujit, cu o rară abnegație, timp de 42 de ani. Încă din toamna anului 1950 a fost angajat în diverse funcții administrative la Institut, între care și cea de secretar II, funcții pe care le-a îndeplinit peste două decenii. În anul 1952 a fost hirotonit diacon de pururea pomenitul mitropolit Nicolae Bălan, iar în 1980, mitropolitul Nicolae Mladin, fostul său profesor, i-a acordat distincția de arhidiacon. Din toamna anului 1971 a fost promovat asistent la același Institut, o vreme pentru Limbile clasice, greacă și latină, apoi pentru Muzica bisericească, iar din 1976, până azi, deci aproape 16 ani, a funcționat ca lector de Muzică bisericească și Ritual. În felul acesta, Părintele Ion Popescu a devenit urmașul la catedră și la conducerea corului catedralei mitropolitane a unor distinși dascăli de

Muzică bisericească, precum au fost: Dimitrie Cunţan, Timotei Popovici, Candid Popa, Petru Gherman şi apoi Gheorghe Şoima.

Dacă Părintele Ion Popescu a slujit cu multă dăruire Institutul nostru timp de peste patru decenii, nu trebuie să nesocotim activitatea deosebit de rodnică pe care a desfăşurat-o la corul catedralei mitropolitane, întâi ca dirijor secund, şi mai ales, după 1985, când a preluat conducerea lui. Înzestrat de Dumnezeu cu o voce plăcută şi cu reale aptitudini muzicale, pe care le-a cultivat încă de când era elev de seminar, Părintele Ion Popescu a înţeles slujirea lui de dirijor ca o adevărată şi sfântă diaconie. Dacă despre Sfinţii Vasile cel Mare şi Grigorie de Nazianz se spunea că în vremea studenţiei lor nu cunoşteau decât două drumuri, al bisericii şi al şcolii, socotesc că nu comit o împietate faţă de memoria acestor doi mari "dascăli ai lumii şi ierarhi", dacă afirm că şi Părintele Ion Popescu n-a cunoscut, aici, la Sibiu, decât două drumuri, al biroului – iar mai târziu al catedrei –de la Institutut, precum şi cel care ducea spre podiumul dirijorului din cafasul catedralei noastre. Aici – la Institut şi la catedrală – a fost viaţa lui, cu acestea şi-a identificat toată fiinţa lui, urmând mereu îndemnul Sfântului Apostol Pavel care scria efesenilor: "Vorbiţi între voi în psalmi şi în laude şi în cântări duhovniceşti şi cântând Domnului în inimile voastre" (Efes. 5, 19; cf. Col. 3, 16). Aşa a făcut Părintele Popescu: a cântat Domnului la altar, la strană şi la corul catedralei; aceasta a fost "diaconia" sau "slujirea" lui! Bucurându-se de sprijinul statornic, dar mai cu seamă, de prietenia marelui său "dascăl", Părintele Gheorghe Şoima, plecat şi el prea devreme dintre noi, dar pe care nu l-am uitat nici unul dintre noi, Părintele Ion Popescu şi-a desăvârşit mereu cunoştinţele de muzică bisericească şi, mai cu seamă, măiestria dirijorală. Erau, de altfel, doi oameni de aceeaşi factură sufletească, doi oameni care au trecut discret prin viaţă, de o modestie rar întâlnită, dar însufleţiţi mereu de râvnă întru slujirea lui Dumnezeu prin cântare, ca şi de râvna de a face bine semenilor lor şi în primul rând studenţilor pe care-i pregăteau pentru preoţie.

Cu plecarea Părintelui Popescu dintre noi, corul catedralei noastre rămâne văduvit de experienţa şi de frumuseţea glasului său, prin care ştia să laude şi să preamărească pe Domnul, încât vom simţi

mereu lipsa lui. Cum să uităm, oare, minunata cântare... "Acestea zice Domnul către iudei", pe care o interpreta în fiecare an, cu multă profunzime, în Joia Patimilor? Cum să uităm minunatele concerte de colinde de Crăciun, fie ale corului catedralei, fie ale corului studenților teologi, pe care le pregătea cu atâta migală și prin care aducea tuturor vestea cea mare a Nașterii după trup a Mântuitorului? Cum să uităm răspunsurile liturgice din fiecare duminică și de la praznicele împărătești, care înfrumusețau slujbele noastre și care atrăgeau mulțimea credincioșilor, făcând să vibreze de emoție sfântă inimile tuturor? Cum să uităm concertele din aula Institutului date de studenții pregătiți cu dăruire de el, cu ocazia unor festivități?

Este firesc atunci ca ochii tuturor celor care au participat la slujbele din această catedrală să li se umple de lacrimi și să-i aducem acum omagiul nostru de prețuire și de recunoștință pentru tot ceea ce a făcut pentru noi, pentru dăruirea sa față de școala teologică sibiană și față de corul pe care l-a instruit și dirijat cu atâta dragoste și pricepere. Râvna lui dirijorală îl așază în rândul celor care au slujit cu vrednicie Biserica strămoșească și au iubit cu pasiune slova sfântă, fiindcă el a știut, după cuvintele proorocului și psalmistului David, că "Dumnezeului nostru Îi este plăcută cântarea" (Ps. 146, 1).

Legată de preocupările sale muzicale este și munca sa de cercetare, prin care a făcut cunoscută – prin mai multe studii publicate în revistele noastre bisericești – personalitatea unor mari dirijori și compozitori ardeleni, ca Dimitrie Cunțan, Gheorghe Dima, Petru Gherman sau a marelui psalt Anton Pann, care a activat o vreme și la Seminarul din Râmnic și apoi la Brașov, prin studiile consacrate învățământului muzical de la noi. A publicat, de asemenea, mai multe compoziții, prelucrări și armonizări psaltice (rev. *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 7-8, 1970, p. 837-856), iar alte compoziții și colinde i-au rămas în manuscris, deși unele dintre ele au fost interpretate de corul catedralei și al studenților. O serie de articole, recenzii și cronici publicate în foile și revistele bisericești sibiene întregesc profilul cultural al celui care pleacă azi dintre noi.

Iubite și neuitate coleg al nostru și prieten, în numele colegilor tăi de la Facultatea de Teologie din Sibiu pe care ai slujit-o cu pilduitor devotament timp de 42 de ani, îți cerem acum iertare pentru

tot ceea ce ţi-am greşit –poate fără voia noastră – în această îndelungată perioadă cât am fost alături de tine şi ne-am unit eforturile întru slujirea lui Dumnezeu şi a studenţilor noştri. Durerea ne este cu atât mai mare cu cât am pierdut nu numai un om de o rară noblețe sufletească, ci, mai cu seamă, pentru că – după atâţia distinşi dascăli ai noştri pe care i-am condus pe drumul veşniciei tot în această catedrală – tu eşti primul dintre noi, cei din generaţia actuală de dascăli în funcţiune ai Facultăţii noastre, care părăseşte această lume spre a trece în veşnicie, ca să fii pururea cu Domnul, până când vom fi chemaţi şi noi cei care am rămas, după cum ne încredinţează tot Sfântul Apostol Pavel (cf. I Tes. 4, 17). Îţi făgăduim, aici, în faţa sfântului altar, în catedrala în care ai slujit, ai cântat şi ai dirijat de atâtea ori, că îţi vom păstra mereu vie amintirea şi că te vom pomeni pururea în rugăciunile noastre.

Îndurerată familie,

Suntem cu toţii conştienţi de marea durere pe care o încercaţi în acest ceas greu al despărţirii de un soţ şi părinte iubitor, de un frate plin de dragoste faţă de toţi cei care au odrăslit în familia cântăreţului bisericesc din Orleştii de Sus, de un bunic atent şi îngăduitor cu odrasla fiicei sale, de un socru, cumnat şi unchi iubit de toţi membrii numeroasei sale familii. Pe toţi, adormitul în Domnul îi încredinţează de toată dragostea sa. Tuturor le adresează cuvânt de iertare, de mângâiere şi de îmbărbătare, împreună cu Apostolul neamurilor care le zice: "Nu vă întristaţi ca şi cei care nu au nădejde; pentru că de credem că Iisus a murit şi a înviat, tot aşa (să credem) că Dumnezeu pe cei adormiţi prin Iisus îi va aduce împreună cu El" (I Tes. 4, 13-14), sau, după cuvintele aceluiaşi Apostol: "Dacă nădăjduim în Hristos numai în viaţa aceasta, suntem mai de plâns decât toţi oamenii. Dar acum, Hristos a înviat din morţi, fiind începătura (învierii) celor adormiţi" (I Cor. 15, 19-20). Peste câteva zile, Hristos Domnul va pătimi, va fi răstignit, va muri şi va învia pentru noi toţi şi pentru a noastră mântuire. Aşadar, să ne mângâiem în faţa morţii părintelui, acum, în preajma Paştilor, şi să fim încredinţaţi de înviere, de o judecată dreaptă şi de răsplătirea faptelor sale bune, care "merg cu el". Iar rugăciunea noastră, a celor rămaşi în viaţă –şi în primul

rând a celor dragi ai familiei –, ca o expresie a iubirii noastre, rămâne un mijloc de întărire și mângâiere, dar și o parte de legătură cu acela care astăzi se desparte de noi.

Drept aceea, în aceste clipe dureroase ale despărțirii, noi, toți cei de față, membrii familiei, profesori și studenți ai Facultății de Teologie, slujitori, coriști și credincioși ai catedralei, să rugăm pe Părintele luminilor să-l ierte pe părintele și fratele nostru, arhidiaconul Ion, de tot ce a greșit ca om în această viață și să-i așeze sufletul în ceata aleșilor Săi, în rândurile celor care au iubit "frumusețea casei Sale", adormiți în Domnul întru nădejdea învierii și a vieții celei veșnice. Să ne aducem mereu aminte de el, de bunătatea inimii lui, de frumusețea sufletului său, de credincioșia lui și să-i păstrăm neștearsă amintirea și să ne rugăm mereu lui Dumnezeu pentru odihna sufletului său ales.

Să rostim și noi, împreună cu alcătuitorii minunatelor stihiri pe care le-am auzit la slujba înmormântării lui și să zicem: "Prieteni, rudenii și fii... aducându-vă aminte de dragostea mea către voi, însoțiți-mă și dați gropii acest lut al meu, iar pe Hristos Cel care va judeca smeritul meu suflet, cu lacrimi rugați-L să mă izbăvească și să mă așeze cu drepții în Împărăția Sa".

Veșnică să-i fie pomenirea! Amin.

PREDICĂ
LA ÎNMORMÂNTAREA PREOTULUI IOAN BEJU
(Sibiu 13 februarie 1994)

Îndurerată familie,
Întristată asistență,

În această clipă a despărțirii noastre vremelnice de Părintele *Ioan Beju,* îmi revine îndatorirea nespus de grea de a rosti un ultim cuvânt de omagiere și de recunoștință din partea Facultății de Teologie "Andrei Șaguna", al cărei slujitor devotat a fost timp de peste un sfert de veac. La scurt timp după Bobotează, cel ce pleacă azi dintre noi m-a invitat în casa sa, devenită de vreo doi ani încoace o casă a suferințelor fizice și sufletești, pentru a-mi împărtăși ultimele lui dorințe în legătură cu slujba înmormântării și chiar cu șirul cuvântărilor care ar trebui să fie rostite. Omul echilibrat, chibzuit și meticulos voia ca totul să fie rânduit din vreme, în cele mai mici amănunte, pregătit sufletește pentru ultima sa călătorie, așa cum făceau țăranii români de altădată, din mijlocul cărora s-a ridicat, așa cum era obișnuit să facă în tot ceea ce a lucrat în decursul unei vieți. Și iată că acum sorocul cel rânduit fiecăruia dintre noi a sosit, iar călătoria lui pe acest pământ s-a încheiat, așteptând acum cu resemnare creștinească și preoțească "cununa dreptății" pe care i-o va hărăzi Dreptul judecător, așa cum scria atât de emoționant Sfântul Apostol Pavel ucenicului său Timotei (cf. II Tim. 4, 7-8).

Firul vieții Părintelui Ioan Beju a început la 27 octombrie 1906, fiind al cincilea din cei șapte copii ai vrednicilor țărani Nicolae și Ana Beju din Apoldul de Jos, județul Sibiu. În satul natal urmează cursurile școlii primare confesionale de șase clase, sub îndrumarea unor dascăli destoinici, pe care îi evoca adeseori și care au știut să dea o aleasă educație românească elevilor lor, tocmai în perioada poate cea mai dureroasă din întreaga istorie a românilor transilvăneni, perioada primului război mondial. După realizarea unității noastre de stat, s-au deschis noi perspective pentru fiii de țărani ardeleni înzestrați

cu mai mulţi talanţi, prin înfiinţarea unor licee româneşti în toate oraşele mari ale Ardealului. Aşa se face că în 1919, Ioan Beju se înscrie la Liceul "Gheorghe Lazăr" din Sibiu, care abia de atunci a devenit o şcoală românească, deşi avea o existenţă de peste două veacuri, timp în care limbile de predare au fost latina, apoi germana, iar, după 1867, maghiara. S-a format sub îndrumarea unor dascăli eminenţi, ca directorul Ioan Bunea şi profesorii Silviu Ţeposu, Ioan Sandu, Ioan Isac, Traian Cucuian, Nicolae Oancea sau cateheţii Marcu Jantea şi Trandafir Scorobeţ, nume prestigioase din istoria acestei şcoli sibiene.

Între anii 1928-1932, urmează cursurile renumitei Facultăţi de Teologie din Cernăuţi, unde a avut ca profesori pe marii teologi Vasile Tarnavschi, Vasile Gheorghiu, Nicolae Cotos, Vasile Loichiţă, Valerian Şesan şi Domiţian Spânu. A fost deosebit de activ în Societatea literară "Arboroasa" a studenţilor teologi cernăuţeni. Obţine licenţa în Teologie în 1932, precum şi certificatul de absolvire a Seminarului pedagogic universitar, necesar pentru angajarea ca profesor de Religie. Mai târziu, a urmat şi cursurile Facultăţii de Litere şi Filosofie a Universităţii din Cluj, refugiată la Sibiu (1940-1944). În timpul studiilor teologice la Cernăuţi, o cunoaşte pe Modesta Cojocaru de la Facultatea de Litere, secţia Limbi clasice, cu care se va căsători în 1933. Căsătoria lor – de 60 de ani – a fost binecuvântată de Dumnezeu cu doi copii, Radu, azi medic în Breaza-Prahova, şi Rodica, profesoară de Chimie în Sibiu, din nefericire trecută la cele veşnice în urmă cu 14 ani.

În toamna anului 1932 şi-a început activitatea didactică, întâi ca profesor suplinitor de Religie la Liceul "Sf. Nicolae" din Gheorghieni-Harghita, apoi la Liceul de fete "Domniţa Ileana" şi la Liceul comercial din Sibiu (1936/37) şi, în sfârşit, după susţinerea examenului de capacitate la Iaşi, ca profesor provizoriu mai întâi şi apoi, definitiv, la Liceul "Gheorghe Lazăr" din Sibiu, pe care-l absolvise el însuşi, nu cu mulţi ani în urmă (1937-1948). În 1933 a fost hirotonit preot. Paralel, a îndeplinit şi alte misiuni cu caracter cultural: secretar al "despărţământului" Sibiu al Astrei, timp de şase ani (1938-1944), director al căminelor culturale din Sibiu (1938-1939) şi secretar al Asociaţiei profesorilor secundari (1938-1945). Colaborează la

câteva dintre periodicele vremii: *Gazeta Ciucului* din Gheorghieni, *Telegraful Român, Revista Teologică* și *Acțiunea* din Sibiu.

Vremurile de "grea cumpănă" care s-au abătut peste întreaga țară după 1944 au tulburat și viața Părintelui Ioan Beju. Desființându-se catedrele de Religie în 1948, în anul următor a fost numit bibliotecar –șef de serviciu la Biblioteca mitropolitană din Sibiu, iar din 1965, directorul ei, deținând această slujbă până la pensionare, în decembrie 1975. Din cauza unor conferințe rostite la Sibiu, după instaurarea regimului comunist în țara noastră, Părintele Beju a împărtășit soarta multor cărturari români, înlăturați abuziv de la catedrele lor sau aruncați în închisori. Așa se face că între anii 1952-1953 a fost deținut la Canalul Dunăre-Marea Neagră, alături de atâția oameni nevinovați, de toate vârstele și categoriile sociale, singura lor vină fiind aceea că erau "buni români", iubitori de țară și de neam. Recent a apărut cartea *Canalul morții* a publicistului și jurnalistului Ion Cârja, mort departe de țară, în Statele Unite, în 1975. Din relatările acestuia reiese că l-a cunoscut pe Părintele Beju, doar în timpul detenției la Canal. Cu toate acestea, Ion Cârja, cu un neîntrecut talent literar și ca un bun psiholog, a reușit să creioneze perfect portretul intelectual și moral al Părintelui Beju, cum n-ar fi reușit, poate, nici cei care-l cunoșteau de o viață. Iată cum ne apare, în amintirea memorialistului, după două decenii de la suferințele lor comune: "Părintele Ioan Beju de la Mitropolia ortodoxă a Ardealului din Sibiu, care era unul dintre proaspeții pietrari, își aflase un adăpost și un loc în apropierea colibei mele. Părintele Beju, era un bărbat înalt, manierat, prudent în relații și mai ales rezervat la vorbă, ceea ce îi dădea un aer de om posomorât, ori de câte ori te uitai la el. Dar fața preotului se lumina când îi vorbeai și, mai cu seamă, când abordai o discuție liberă, de orice natură ar fi fost, dar care să nu fi apărut susceptibilă de duble sau multiple interpretări" (Ion Cârja, *Canalul morții*, București, 1993, p. 482). Acesta a fost profesorul Ioan Beju: cum l-a prezentat Ion Cârja sau cum l-am cunoscut toți, mai cu seamă în anii studenției multora dintre noi.

S-a spus mereu că au existat doi oameni care s-au identificat întru totul cu viața Facultății noastre de Teologie, în timpul activității lor aici: Sofron Vlad și Ioan Beju. Și într-adevăr așa a fost, căci, dacă rec-

torul de altădată Sofron Vlad era prezent în Institut nu numai în cele opt ore regulamentare, ci cu mult peste acestea, fiind totodată un adevărat părinte al studenților săi, Părintele Beju s-a identificat cu viața bibliotecii pe care o conducea. Deși lucrau pe atunci numai doi oameni, iar numărul studenților și al altor cititori era destul de ridicat, a știut să facă față nu numai cererilor zilnice ale acestora pentru consultarea sau împrumutul unor cărți, dar și-a făcut timp și pentru înregistrarea a mii de cărți care intrau în depozit, cu organizarea exemplară a arhivei de pe lângă bibliotecă, cu întocmirea unor plicuri speciale și a unui rezumat pentru fiecare act în parte, deși multe dintre ele erau redactate în alte limbi sau scrise cu alfabet chirilic. A fost o muncă enormă, de care altul ar fi știut să profite și să valorifice documentele înregistrate, fie prin publicarea lor integrală, fie folosindu-le la alcătuirea unor lucrări, dar Părintele Beju, cu modestia care-l caracteriza, a lăsat pe alții – chiar i-a îndemnat – să exploreze acest neprețuit tezaur documentar-arhivistic pus în rânduială de el însuși. Așa se face că numeroși istorici și alți cercetători, fie din țară, fie de peste hotare, au beneficiat din plin de roadele muncii lui, folosind documente inedite pentru lucrările lor științifice.

Aceleași calități le-a folosit și în aranjarea fondului de carte veche în dulapuri speciale, comandate la sugestia lui, fiecare manuscris sau carte cu fișa respectivă, încât fondul nostru de carte veche este astăzi unul dintre cele mai înzestrate și mai bine rânduite din întreaga țară.

Să menționăm apoi și contribuția sa deosebită la sporirea fondului de carte uzuală, fie prin cumpărarea de cărți sau reviste, fie prin donații ale unor oameni de cultură, la îndemnurile sale stăruitoare. Este de ajuns să menționăm bogata bibliotecă, cu profil istoric, a lui Ștefan Meteș din Cluj, sau a profesorului Romulus Cândea de la Universitatea din Cernăuți, a profesorului Licu Pop și altele. Nu în ultimul rând se cuvine să menționăm stăruințele sale pe lângă mitropolitul Nicolae Mladin, în vederea construirii unei aripi noi la bibliotecă, în care au fost depozitate o parte din aceste donații, precum și arhiva, fondul de carte veche și o sală de ședințe.

Nu trebuie trecute cu vederea nici grija pe care o manifesta pentru pregătirea studenților buni, ca și multele, nespus de multele îndrumări bibliografice pe care știa să le dea, cu deplină competență, mai ales la redactarea unor lucrări de seminar sau a tezelor de licență.

În aceeași perioadă a activității lui, a scris câteva studii, mai cu seamă în revista *Mitropolia Ardealului,* privitoare fie la istoricul bibliotecii pe care o conducea, fie prezentând tipărituri vechi românești, descoperite de el însuși (cf. M.A. nr. 1-3, 1966 sau 1-3/1967). Între anii 1974-1989, a colaborat cu profesorul Keith Hitchins de la Universitatea statului Illinois – căruia i s-a acordat în 1992 titlul de "Doctor Honoris Causa" al Facultății noastre, când au avut prilejul să se revadă pentru ultima oară. Acesta a publicat un număr de cinci studii privitoare la viața Bisericii ortodoxe din Transilvania, precum și statistici ale clerului român de aici, din secolul al XVIII-lea, pe care istoricul american le-a descoperit în arhive din afara hotarelor țării. Studiile introductive aparțin însă Părintelui Beju, dovedind încă o dată o largă informație, dar și rigoarea științifică cerută oricărei cercetări istorice.

Acesta a fost preotul, profesorul, omul de cultură Ioan Beju. Dumnezeu i-a dăruit în viață multe bucurii și satisfacții, mai ales de ordin profesional, dar și dureri și decepții. Și fără îndoială că marea dramă a vieții lui, a anilor săi din urmă, a fost cea a despărțirii de fiica sa Rodica, trecută la cele veșnice la numai 36 de ani, lăsând în urmă două fiice, cărora Părintele Beju și soția le-au fost adevărați părinți și ocrotitori, alături de tatăl lor, nemângâiat și el pentru această despărțire prea timpurie.

Părintele Beju ne părăsește acum, la acest sfârșit de iarnă întârziată, după ce i-au premers, pe lângă fiica sa, câțiva prieteni și împreună-slujitori la Facultatea noastră de teologie, de care era profund legat sufletește printr-o dragoste și prețuire reciprocă: Sofron Vlad, Spiridon Cândea, Grigorie Marcu, consăteanul său, Corneliu Sârbu, colegul său de la Cernăuți, Milan Șesan, apoi Dumitru Călugăr, Gheorghe Șoima și atâția alții. Enumerând aceste nume ilustre din istoria Facultății noastre și a culturii teologice românești, îți vin în

minte, fără să vrei, versurile nemuritoare ale lui Octavian Goga: "Cad rând pe rând brazi, din pădurea de brazi a Ardealului" – în cazul nostru –, din "pădurea de brazi" a Facultății noastre, atât de falnică altădată prin oamenii ei de carte și de caracter, a căror dăruire pentru Biserica strămoșească și pentru neamul românesc rămâne un model vrednic de urmat pentru cei de azi și pentru cei care vor veni după noi.

Părintele Beju pleacă azi dintre noi cu conștiința că și-a făcut din plin datoria față de Biserică și de neam, dar mai cu seamă față de instituția pe care a slujit-o cu rară vrednicie, timp de peste 25 de ani: Biblioteca mitropolitană.

Să-L rugăm pe Dumnezeu Cel Atotmilostiv, după cum citim în rugăciunile pe care le-am rostit la această slujbă, ca "să-i dea cununa dreptății Sale, parte cu cei mântuiți în slava aleșilor Săi pentru cele ce s-a ostenit în lumea aceasta... și, precum l-a pus pe dânsul slujitor în Biserică, așa să-l arate și în altarul Său cel ceresc". Amin.

PREDICĂ
LA ÎNMORMÂNTAREA PREOTULUI CONSILIER GHEORGHE PAPUC
(† 27 octombrie 1993)

Îndurerată familie,
Întristată asistență,

Ne-a părăsit pe neașteptate vrednicul consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului, Părintele Gheorghe Papuc. Moartea lui ne-a afectat pe toți cei care l-am cunoscut, căci era un preot cu aleasă pregătire teologică, un vrednic slujitor la altar, un însuflețit patriot, un om al datoriei, care n-a cunoscut niciodată odihna.

Născut la 28 iulie 1928 în Covasna, într-o familie de țărani – oieri, a învățat de mic copil să muncească în gospodărie și la oi, evocând adeseori, cu talentul său înnăscut, crâmpeie din copilăria sa. Din cauza ocupației hortyste a locurilor natale, a fost nevoit să facă primele trei clase de liceu la Năsăud, dar în limba maghiară. Din 1944 până la absolvire, în 1949, și-a continuat studiile la Liceul "Andrei Șaguna" din Brașov. Au urmat alte momente de încercare pentru el, căci în 1949 a fost arestat, anchetat și maltratat de Securitate, alături de alți tineri entuziaști care crezuseră că se pot împotrivi noului regim totalitar abia instaurat în țara noastră.

Crescut într-o familie de buni creștini, care știau să aplice, în propria lor viață, adevărurile învățăturii lui Hristos, nu e de mirare că în toamna anului 1949 s-a înscris la Institutul teologic universitar din Sibiu. A învățat cu o pleiadă de dascăli de renume din perioada de glorie a străvechii școli șaguniene, ca Grigorie Marcu, Nicolae Neaga, Nicolae Terchilă, Nicolae Mladin, Sofron Vlad, Dumitru Belu, Milan Șesan, și alții. După obținerea licenței, în iunie 1953, și-a continuat studiile, ca doctorand, la Institutul teologic din București, sub directa îndrumare a profesorului de Noul Testament, Iustin Moisescu, cel care, la începutul anului 1956, avea să fie ales mitropolit al Ardealului, peste un an, mitropolit al Moldovei, iar din 1977, patriarh al

Bisericii Ortodoxe Române. Cu sprijinul acestuia, în toamna aceluiași an, după căsătoria cu Marilena Moraru, a fost hirotonit diacon pe seama catedralei mitropolitane (27 octombrie 1956), încredințându-i-se și un post la Secția culturală a Arhiepiscopiei. Și-a început încă de atunci activitatea publicistică, îndrumat de profesorii săi Grigorie Marcu și Nicolae Mladin, care redactau revista *Mitropolia Ardealului,* și respectiv, *Telegraful Român.* După alegerea profesorului Nicolae Mladin ca mitropolit al Ardealului, în 1967, acesta a încredințat Părintelui Gheorghe Papuc redactarea foii șaguniene *Telegraful Român,* misiune pe care a îndeplinit-o cu multă conștiinciozitate timp de 12 ani. În 1968 a fost ales consilier cultural al Arhiepiscopiei, funcție pe care a ocupat-o până la sfârșitul vieții. În această nouă slujire, i s-a încredințat redactarea *Îndrumătorului bisericesc* de la Sibiu. Cele 25 de numere ale acestei vechi publicații sibiene stau mărturie asupra strădaniilor sale de a fi de folos obștii celei mari a cititorilor. În calitate de consilier, a sprijinit pe Părinții profesori Grigorie Marcu și Ioan Ică pentru apariția la timp și în bune condiții a revistei *Mitropolia Ardealului* și a secondat pe Părintele profesor Dumitru Abrudan la editarea ziarului *Telegraful Român.*

Părintele Gheorghe Papuc, hirotonit preot și hirotesit iconom stavrofor abia în urmă cu patru ani, obișnuia, în cercul lui de prieteni, să-și spună "diaconul Gheorghe". Și, într-adevăr, în toată viața sa a fost "diacon", nu numai prin hirotonia întru această treaptă, ci a înțeles "diaconia", așa cum a fost ea în Biserica primară, o "slujire", o slujire a Bisericii, a neamului și a semenilor săi. Ca diacon și apoi ca preot, a slujit mereu în catedrala mitropolitană, dar și în numeroase alte biserici de pe întreg cuprinsul Arhiepiscopiei, de multe ori ca însoțitor al ierarhilor săi. A rostit sute de predici în cadrul slujbelor săvârșite, aducând mereu cuvânt de învățătură, de mângâiere și de încurajare ascultătorilor săi. A sprijinit toate acțiunile cultural-bisericești care se desfășurau mai cu seamă în orașul - reședință de județ Sfântu Gheorghe, între care citățm doar "Muzeul spiritualității românești" din incinta bisericii catedrale de acolo.

A prezidat zeci de conferințe de îndrumare misionară a clerului la diferite protopopiate din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului, a

supravegheat Cursurile de îndrumare misionară ale preoților ținute la Institutul teologic din Sibiu.

Și-a slujit Biserica și prin scrisul său. A publicat mereu, fie studii de specialitate neotestamentară (axate mai cu seamă pe probleme pauline), în revistele *Studii Teologice* și *Mitropolia Ardealului,* dar mai cu seamă sute de articole, reportaje, recenzii și note în cele trei publicații sibiene pe care le-a condus. O parte din ele le-a strâns în volumul intitulat *Întru înnoirea vieții. Articole de zidire sufletească* (Sibiu, 1978, 464 p.). A publicat peste 60 de predici în *Mitropolia Ardealului* și alte periodice, din care 40 au fost cuprinse în volumul *Lumină din lumină* (Sibiu, 1985), apărut sub îngrijirea sa. O serie de cărți teologice sau de învățătură, tipărite la Centrul mitropolitan Sibiu, s-au bucurat de supravegherea sa atentă.

Originar fiind din județul Covasna, Părintele Gheorghe Papuc a atras nu odată atenția asupra pericolului permanent al deznaționalizării românilor din aceste părți. A stăruit mereu pentru primirea de tineri din această zonă la teologie, pentru completarea parohiilor vacante, pentru repararea și restaurarea bisericilor de acolo.

Ca om, Părintele Gheorghe Papuc era apropiat de toți, manifesta o mare exigență cu sine însuși, dar și cu alții. A știut să îndure cu creștinească răbdare destule neplăceri pe care i le aducea un post de conducere (cauzate, mai ales, de fosta "cenzură" a presei din Departamentul Cultelor), punând mai presus de toate interesele Bisericii și ale neamului, decât cele personale. A fost un slujitor desăvârșit la altar, înzestrat de Dumnezeu cu o voce frumoasă, pătruns de măreția jertfei liturgice și de importanța predicii pentru zidirea sufletească a credincioșilor. Ca soț și tată, a fost o adevărată pildă vrednică de urmat.

Pentru toate acestea, putem spune că Părintele Gheorghe Papuc "a umblat cu vrednicie, potrivit chemării cu care a fost chemat" (Efes. 4, 1), că "s-a făcut credincioșilor pildă în cuvânt, în purtare, în iubire, în duh, în credință, în curăție" (I Tim. 4, 12), că "și-a făcut slujba deplin" (II Tim. 4, 5).

Acum, la trecerea sa neașteptată la cele veșnice, să vărsăm o lacrimă de durere lângă sicriul său și să-L rugăm pe Atotmilostivul Dumnezeu să-l ierte de tot ce a greșit ca om în această viață și să-i facă parte de veșnică odihnă, alături de aleșii Săi. În veci pomenirea lui! Amin.

PREDICĂ
LA ÎNMORMÂNTAREA
Conf. univ. dr. GHEORGHE ILIESCU,
MEMBRU ÎN ADUNAREA EPARHIALĂ SIBIU
(† 20 decembrie 1995)

"Viața cea bună are zilele
numărate, iar numele cel bun
rămâne în veci". (Is. Sirah 41, 16)

Îndurerată asistență,

Ne pregătim cu toții să întâmpinăm marele praznic al creștinătății care este Crăciunul sau Nașterea Domnului, praznicul bucuriei, al păcii, al încrederii în *mai binele* pe care nădăjduim să ni-l aducă Anul care se apropie. Din nefericire, pentru noi cei care ne-am adunat aici, bucuria Crăciunului este umbrită de trecerea la cele veșnice a profesorului și juristului de excepție, dr. *Gheorghe Iliescu.* Știam că suferea de mult, dar nădejdea pe care un creștin autentic nu trebuie să o piardă niciodată ne făcea să credem că vor mai exista șanse pentru prelungirea vieții sale pământești. Dar dacă voia lui Dumnezeu a fost alta, ne plecăm smeriți genunchii în fața ei, nădăjduind că El, în înțelepciunea Sa, a știut de ce trebuie să fie așa, și nu altfel. Noi, cei care am rămas însă aici, ne pregătim să-L întâmpinăm cu creștinească cuviință pe Pruncul Iisus care se va naște din nou – pentru noi cei de azi – în Betleem, iar profesorul Iliescu este pregătit pentru întâlnirea cea mare cu Iisus dreptul Judecător, pentru a-I înfățișa bilanțul faptelor sale de o viață, încărcată cu vrednicii întru slujirea dreptății și adevărului, ca și a catedrei sale de la Facultatea de Drept.

Din cauza firii sale închise, enigmatice chiar, care-l făcea să fie considerat, de unii, distant, deși numai o asemenea trăsătură nu i se putea atribui, pentru mulți rămâne o întrebare: Cine a fost cu adevărat profesorul Gheorghe Iliescu?

O scurtă prezentare biografică ne va ajuta, cred, să înțelegem cine a fost omul închis, tăcut și prea modest Gheorghe Iliescu. S-a născut la 27 octombrie 1927 în Sibiu, într-o familie de intelectuali, tatăl său, Gheorghe, fiind ofițer de carieră, căzut în luptele din cel de-al doilea război mondial, iar mama Miorica sau Mioara, o femeie distinsă, trecută la cele veșnice la o vârstă patriarhală, abia în urmă cu câțiva ani. Ea era fiica lui Victor Tordășianu, numele acestuia fiind atribuit, încă înainte de nașterea nepotului, unei străzi din orașul nostru. Victor Tordășianu era absolvent al Institutului teologic sibian, fost aproape 30 de ani revizor contabil la Arhiepiscopie și cunoscut sprijinitor a sute de tineri din mediul rural ardelean pe care îi aducea la Sibiu și-i îndruma spre meserii, fost timp de 23 de ani președintele și sufletul Reuniunii meseriașilor români din Sibiu, pe seama căreia a cumpărat o casă impunătoare pe strada Xenopol, folosită până la desființarea abuzivă a Reuniunii, în 1948, inițiatorul unor fundații speciale pentru sprijinirea orfanilor și văduvelor, organizatorul primelor expoziții ale meseriașilor români la Sibiu și chiar al unor expoziții agricole, organizatorul a peste 200 de serate literar-muzicale pentru meseriașii români. Străbunicul profesorului Iliescu, Amos Tordășianu, a făcut studii juridice la Cluj, fiind coleg cu Avram Iancu, Alexandru Papiu Ilarian și viitorul episcop-academician Nicolae Popea, participant activ la toate acțiunile revoluționare ale românilor transilvăneni din anii 1848-1849, mort la numai 43 de ani, se pare otrăvit din ordinul prefectului de atunci al județului Hunedoara.

Nepotul și strănepotul lor a încercat să le meargă pe urme, atât cât i-a permis conjunctura social-politică din țara noastră din ultima jumătate de veac. După studii strălucite la Liceul "Gheorghe Lazăr" din Sibiu, a urmat cursurile Facultății de Drept din Cluj, pe care le-a terminat în 1950. Ele vor fi încununate cu un titlu de doctor în Științe Juridice, pe care-l va obține în 1973.

Îndată după terminarea studiilor, neputând fi promovat pe atunci în învățământul universitar – situație la care îl îndreptățeau atât capacitățile sale intelectuale de excepție, cât și rezultatele deosebite la studii –, Gheorghe Iliescu se reîntoarce la Sibiu, unde a lucrat ca avocat. Darul său oratoric înnăscut și pregătirea sa profesională de excepție l-au ajutat să prezinte în fața instanței pledoarii cu totul

ieșite din tiparele obișnuite, care l-au făcut cunoscut și apreciat, stârnind însă și invidii, inerente firii omenești.

Anul 1970 deschide o pagină nouă în cursul vieții sale, fiind numit lector la Facultatea de Științe Juridice din Timișoara. Trei ani mai târziu, noua Facultate de Științe Juridice-Administrative, din cadrul Institutului de Învățământ superior din Sibiu, azi Universitatea "Lucian Blaga", îl primea în rândul dascălilor ei, pe post de conferențiar, pentru Dreptul civil. A onorat această funcție didactică cu vrednicie și cu aleasă ținută academică până în ceasul de față, cu excepția anului 1990/1991, când a lucrat la Institutul de cercetări socio-umane al Academiei Române, tot aici în Sibiu. Înseamnă că profesorul și juristul Gheorghe Iliescu a pregătit aproape 25 de generații de tineri juriști, care activează azi ca avocați, judecători, notari și alte funcții legate de profilul Facultății la care a activat.

În acest lung răstimp cât a funcționat în cadrul Univesității sibiene, s-a remarcat, în primul rând, ca profesor de vocație, cu un suflet larg, cu inimă caldă, receptiv la toate problemele studenților săi, ca om integru, iubitor de dreptate și de adevăr, toate acestea fiind însoțite de o mare modestie, deși alesele sale însușiri intelectuale și profesionale nu-l îndreptățeau să fie așa. Se spune că modestia caracterizează, în primul rând, pe oamenii mari; or, profesorul Iliescu a fost *mare* și prin modestia lui. Erau virtuți pe care sunt convins că le-a moștenit mai ales de la bunicul său, considerat ca un adevărat protector sau părinte spiritual al atâtor copii de țărani săraci și al atâtor oropsiți ai soartei. Studiile și articolele pe care le-a publicat în periodicele de specialitate, i-au adus aprecieri din partea colegilor săi de breaslă.

După schimbările din decembrie '89, Gheorghe Iliescu s-a implicat și în viața Bisericii noastre. În două rânduri a fost ales membru în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului, așa cum a fost ani în șir și bunicul său, participând la toate ședințele acesteia și făcând propuneri concrete pentru bunul mers al vieții noastre bisericești. A făcut parte din comisia de dialog a Patriarhiei Române cu reprezentanți ai organelor de stat, în vederea reglementării raporturilor dintre stat și culte, sau ale cultelor între ele, aducând și aici o contribuție efectivă la reglementarea lor corectă. A publicat studii de specialitate

în "Revista Teologică" de la Sibiu. De câțiva ani a predat un curs de Retorică la Institutul teologic evanghelic-luteran din Sibiu.

Conștient de sfârșitul său inevitabil și înainte de vreme – după aprecierile noastre omenești –, profesorul și juristul de înaltă ținută intelectuală, ca orice român care este și bun creștin, a fost spovedit și împărtășit de către preotul său paroh, cerând iertare lui Dumnezeu și semenilor pentru tot ceea ce a greșit, ca om, în această viață. S-a dovedit a fi un om superior și înaintea morții, căci prin testamentul său, din luna august, a cerut să se creeze o Fundație, cu numele bunicului său Victor Tordășianu, din care să se acorde ajutoare studenților merituoși. Un gest de mare noblețe sufletească, ce-l face vrednic de o și mai mare prețuire din partea noastră, dar și a posterității.

Acum, Gheorghe Iliescu părăsește pentru totdeauna această viață, în care s-a străduit să-și înmulțească cei cinci talanți de care vorbește Mântuitorul într-una din cunoscutele Sale pilde și pe care i-a pus în slujba semenilor, îndeosebi a studenților săi. Trupul său se întoarce în pământul din care a fost luat, iar sufletul, la Dumnezeu care l-a dat, în lumea de dincolo, în veșnicie, alături de iluștrii săi înaintași, alături de mama sa pe care a iubit-o cu un devotament filial exemplar.

În numele Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Antonie, al Arhiepiscopiei Sibiului și al Facultății de Teologie "Andrei Șaguna", vă rog să-mi permiteți să exprim sincere condoleanțe profesorilor și studenților Facultății de Drept, prietenilor și cunoscuților, încredințându-i de întreaga noastră compasiune pentru pierderea unui om al datoriei și al muncii cinstite, al unui remarcabil om de cultură. În acest ceas al unei dureroase despărțiri, să zicem cu toții, după rânduiala noastră creștinească și românească: Dumnezeu să-l ierte și să-i așeze sufletul în rândul aleșilor Săi. Amin.

PREDICĂ
LA ÎNMORMÂNTAREA
PROFESOAREI EUGENIA STROIA
(† 19 iulie 1998)

"Lupta cea bună am luptat,
călătoria mi-am împlinit-o, credința
am păzit-o. De acum mi s-a gătit
cununa dreptății, pe care în Ziua
aceea mi-o va da Domnul, Dreptul
Judecător; și nu numai mie, ci și
tuturor celor ce I-au iubit arătarea"
(II Tim. 4, 7-8).

Îndurerată familie,
Întristată asistență,

Cu două zile în urmă s-a stins din viață, pe neașteptate, la numai 67 de ani, aceea care a fost profesoara distinsă și apreciată de toți, soția neprețuită și prietena devotată a multora dintre noi, *Eugenia Stroia*. Firul vieții ei s-a rupt mai devreme decât ne așteptam, încă în putere de muncă, pe când mulți tineri mai aveau nevoie de îndrumările ei, pe care le împărtășea tuturor cu iubirea și dăruirea care o caracterizau.

Astăzi suntem cu toții – membrii familiei, colegi, prieteni, cunoscuți – adunați în jurul sicriului care va închide trupul ei neînsuflețit, pentru ca să-i aducem ultimul omagiu al prețuirii noastre, însoțit de hotărârea de a ne aduce mereu aminte de chipul ei blând și luminos, până în ceasul în care Dumnezeu va hotărî să o urmăm și noi pe acest drum fără întoarcere, pe drumul veșniciei.

Este un prilej când, fără să vrem, ne gândim mai stăruitor la sfârșitul vieții noastre, care este moartea. Meditând la rostul vieții noastre pământești, ne convingem ușor că viața fiecăruia dintre noi nu este decât un vis scurt, ceva trecător, o clipă suspendată între două veșnicii, în sensul că înaintea noastră a fost o veșnicie, iar după moarte va urma o nouă veșnicie. "Am trecut din moarte la viață", se

spune într-una dintre cântările noastre bisericești. Doar acum începe, după învățătura noastră creștină, adevărata viață. Dar, cu toate acestea, viața pământească a fiecăruia își are valoarea și importanța ei, iar acestea se evidențiază în modul și mai cu seamă în intensitatea cu care este trăită. Nici Dumnezeu – ca Domn și Stăpân al vieții noastre – și nici societatea – ca mediu natural în care trăim și ne desfășurăm activitatea – nu privesc cu indiferență faptul că cineva este, în viață, un om bun sau rău, cinstit sau corupt, drept sau păcătos, harnic sau leneș, altruist sau egoist, mândru sau smerit, luminat sau ignorant. Atât Dumnezeu, cât și societatea doresc ca fiecare om să întrunească numai calitățile enumerate, ca fiecare să fie luminat și moral, să trăiască în adevăr, în dreptate și în omenie. Și acestea, cu atât mai mult cu cât exemplul vieții fiecăruia dintre noi, modul și intensitatea în care trăim viața pământească influențează și viața altora.

Privită din acest unghi, viața profesoarei Eugenia Stroia a fost într-adevăr o viață de lumină, de adevăr, bine și frumos, o viață de dascăl care a știut să-și pună toate puterile sale de muncă și toate darurile cu care a înzestrat-o Dumnezeu de la naștere, în slujba celor care i-au fost încredințați pentru educare. Ducându-ne cu gândul la o cunoscută parabolă a Mântuitorului Iisus Hristos, ne convingem ușor că Dumnezeu a înzestrat-o cu cinci talanți, pe care ea a știut să-i fructifice în așa fel, încât să poată beneficia și alții de darurile și de munca ei.

Profesoara Eugenia Stroia și-a înțeles viața ca o permanentă *chemare,* ca o nobilă *misiune* în slujba școlii românești, a învățământului pedagogic, în slujba elevilor, mai nou a studenților, pe care i-a pregătit, i-a îndrumat și i-a iubit timp de aproape patru decenii, ca ei – la rândul lor – să-și slujească neamul întreg, care azi – poate mai mult ca oricând în decursul istoriei – are nevoie de oameni după chipul ei: bine pregătiți, cu caractere tari, gata oricând de sacrificii pentru țară, pentru progresul ei cultural, spiritual și material.

Născută la 18 aprilie 1931 în Agnita, într-o familie cu patru copii, a învățat la Școala normală de fete din Sibiu, după care a făcut studii temeinice la Facultatea de Psihologie-Pedagogie a Universității din Cluj, obținând licența în 1955. Îndată și-a început strălucita carieră didactică, obținând toate gradele cerute unui profesor. A funcționat peste zece ani ca profesoară și directoare la Școala de surdo-muți din Sibiu, impunându-se, încă de atunci, ca o bună îndrumătoare a elevilor ei care aveau nevoie de un sprijin, de o îndrumare, de o

inimă caldă, de un suflet ales alături de ei, care să le redea încrederea în viață și să-i facă utili societății. Munca ei a fost apreciată de cei în drept, fiind numită inspector școlar, tot în Sibiu, coordonând astfel munca ce se desfășura în școlile județului nostru, timp de nouă ani. Activează apoi aproape douăzeci de ani ca profesoară de Pedagogie la Liceul pedagogic din Sibiu, școală de mare prestigiu, care a funcționat peste un veac și jumătate sub îndrumarea Bisericii Ortodoxe și care, în ultimii ani, și-a redobândit numele marelui ei reorganizator, mitropolitul Andrei Șaguna. A format atâtea generații de învățători și învățătoare, cărora le-a împărtășit atâtea cunoștințe din comoara înțelepciunii și cunoștințelor ei, dobândite cu sârguință necontenită, mereu la curent cu progresul studiilor pedagogice și cu ultimele apariții editoriale, absolut necesare unui intelectual rafinat cum era ea. Cred că nu este lipsit de interes să arăt că făcea parte din grupul de intelectuali sibieni apropiați de Constantin Noica, pe care îl vizita adeseori la Păltiniș și despre care vorbea cu o adevărată venerație, chiar într-o vreme în care marele filosof era urmărit.

Se pensionează în 1989, dar, în 1993, apreciindu-i cunoștințele, și mai cu seamă dăruirea cu care a slujit școala, am invitat-o să țină un curs de Pedagogie și să îndrume practica pedagogică a studenților de la Facultatea de Teologie "Andrei Șaguna". Deși nu mai făcuse Religie din 1948, pe când urma cursurile Școlii normale din Sibiu, profesoara Eugenia Stroia, printr-o muncă asiduă, s-a familiarizat cu problemele specifice învățământului teologic, formându-ne cinci generații de tineri teologi, capabili să predea Religia în orice școală elementară sau medie. Era prezentă mereu în Facultatea noastră, interesându-se în cele mai mici amănunte de felul în care studenții își efectuau practica pedagogică în diferite școli din Sibiu, prezentă la slujbele săvârșite în catedrală ori în capela Facultății, gata oricând să dea îndemnurile sau sfaturile care îi erau solicitate.

În cursul vacanțelor de vară a fost solicitată să facă lecții practice de Pedagogie pentru preoții care predau Religia în școlile din parohiile lor, cărora, până în 1989, le era interzis acest lucru. Chiar și la cursurile din vara aceasta, încheiate numai cu două zile înaintea decesului ei, am planificat-o pentru asemenea lecții practice, dar, spre regretul nostru, în ultimele clipe ne-a informat că starea sănătății nu-i mai permite să le susțină.

În această postură, de profesoară la Facultatea de Teologie, am putut să o cunoaștem mai bine. Pentru studenții noștri a dovedit în permanență că era o profesoară de vocație, cu suflet larg, un exemplu de muncă neobosită, de corectitudine, de dăruire pentru alții, virtuți pe care a știut să le imprime, cu tactul ei pedagogic înnăscut, cu dragostea și bunătatea ei cuceritoare pentru toți, cu modestia ei, poate prea multă modestie față de pregătirea, prestanța și alesele ei însușiri.

Întristată asistență,

Omul bun și modest, omul datoriei și al muncii cinstite, omul dragostei și al dăruirii pentru semeni, pleacă azi dintre noi pe drumul veșniciei. Ne vin acum în minte cuvintele Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan din cartea Apocalipsa: "Fericiți sunt cei morți, care de-acum înainte mor întru Domnul..., odihnească-se de ostenelile lor, căci faptele lor îi însoțesc" (Apoc. 14, 13). Într-adevăr, faptele Eugeniei Stroia merg cu ea în cer, înfățișându-le lui Iisus, dreptul Judecător. Cunoscând aceste puține laturi din viața ei, pe care le-am creionat doar, după judecata noastră omenească avem convingerea că Domnul îi va hărăzi fericirea cea veșnică, alături de alesii Lui. Aceasta este suprema mângâiere pentru noi toți, în acest moment dureros al despărțirii noastre vremelnice. Dar faptele ei rămân și aici, printre noi, după cum spune Sfântul Apostol Ioan: rămâne chipul ei luminos și bun, ca și amintirea unei vieți exemplare, puse mai mult în slujba altora. Este cea mai frumoasă moștenire pe care o lasă tuturor celor care au cunoscut-o, dar mai cu seamă soțului ei, dr. Romulus Stroia, fratelui, surorilor și nepoților. De aceea, îndurerați membri ai familiei, să vă străduiți să înscrieți cu cinste și cu dragoste numele ei în inimile Dv., în care se află și o parte din inima ei. Să fiți împlinitori vrednici ai acestui testament moral, ca semn al unei duioase aduceri aminte de ea. Iar învățătura noastră creștină, că moartea nu reprezintă sfârșitul vieții, ci numai o trecere spre altă viață, cea veșnică, precum și comuniunea sau legătura spirituală ce se va stabili de acum între ea și cei dragi ai familiei – prin rugăciuni și slujbe de pomenire – să vă aducă liniște și mângâiere în suflete, să vă facă să o simțiți mereu aproape de inima Dv. prin rugăciunile pe care le va face și ea în cer pentru cei rămași aici, pe pământ.

Veșnică să-i fie pomenirea. Amin.

PREDICĂ
LA ÎNMORMÂNTAREA
PROFESOAREI CRINA JOANTĂ
(† 15 septembrie 1998)

"Ieri am vorbit cu voi, şi fără de veste mi-a venit înfricoşatul ceas al morţii" (Din slujba înmormântării)

Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit Serafim,
Îndurerată familie,
Întristată asistenţă,

Mi-aş fi putut începe cuvântul cu un text din Sfânta Scriptură sau din Sfinţii Părinţi, dar acesta mi s-a părut cel mai potrivit pentru tristul eveniment la care ne-a fost dat să luăm parte, după dispariţia, într-un tragic accident, a fostei studente a Facultăţii de Teologie, profesoara *Crina Joantă*. "Ieri am vorbit cu voi" – cu părinţii, cu prietenii, cu cunoscuţii, cu elevii mei. Ca *mâine*, mai exact peste trei săptămâni, trebuia să fiu din nou cu voi, cu cei apropiaţi ai familiei mele, la cel mai însemnat moment din viaţa fiecăruia dintre noi, moment în care trebuia să încep o viaţă nouă, alături de alesul inimii mele, pentru ca – împreună cu el – să-mi făuresc viitorul, să fiu de folos familiei pe care urma să o întemeiem, să fiu, în continuare, o bucurie pentru părinţii mei şi o lumină călăuzitoare pentru copiii pe care mi i-aş fi dorit, să fiu o pildă vie, un model de viaţă pentru elevii mei. Dar n-a fost să fie aşa. Acea zi de *mâine* n-a mai venit, căci Dumnezeu a voit altfel, a voit să fiu chemată mai devreme la El, alături de acela care trebuia să-mi fie mire, ca împreună să devenim mirii Împărăţiei Cereşti.

Fără să vrem, ne vin în minte cuvintele regelui-poet David din Psaltire: "Neştiute sunt căile Domnului", ca şi cuvintele poetului –fiu de preot – George Coşbuc:

"Dar ţinta niciodată nu-i a ta
Şi-n gând ce-ţi pui, e numai vis
Căci Dumnezeu te poartă în voia Lui"

Da, aceasta a fost voia lui Dumnezeu şi-n faţa ei stăm cutremuraţi şi neputincioşi, dar ne plecăm genunchii cu convingerea că Dumnezeu pe cine îl iubeşte îl ceartă, că El a iubit-o prea mult pe Crina şi că a dorit ca sufletul ei să se îndrepte spre cer, spre lumea îngerilor şi a celor bineplăcuţi Lui. Aripile ei s-au frânt prea devreme, filele din cartea vieţii ei s-au închis pe neaşteptate, idealurile ei s-au spulberat când nu ne aşteptam, visurile ei şi ale celui care trebuia să-i fie tovarăş de viaţă şi ocrotitor, s-au risipit ca fumul.

În aceste momente de mare tristeţe, mai cu seamă pentru părinţi, ar trebui să ne amintim cuvintele adresate de Domnul, lui Iair, mai marele sinagogii din Capernaum, a cărui fiică murise: "Nu te teme, *crede numai şi ea se va mântui*"... Iar celor care o plângeau le-a grăit: *"Nu plângeţi; n-a murit, ci doarme"* (Luca 8, 50-52).

Parcă am vrea să fie Mântuitorul aici, printre noi, ca să o ridice pe Crina şi să-i zică: "Copilă, scoală-te!" (Luca 8, 54). Şi totuşi, întristaţi ascultători, Mântuitorul Iisus Hristos este printre noi, adresând cuvânt de mângâiere părinţilor, surorilor şi tuturor celor dragi ai familiei, încredinţându-i încă o dată de adevărul învăţăturilor Sale şi al cuvintelor Sale: "Eu sunt învierea şi viaţa; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi" (Ioan 11, 25). Crina n-a murit –ea *doarme,* ea trăieşte, ea a trecut din moarte *la viaţă,* aşa cum spune una dintre cântările noastre funebre.

Ne încredinţează de acest adevăr şi Sfântul Apostol Pavel care, în Epistola adresată tesalonicenilor, pe care am auzit-o cu câteva minute în urmă, spunea: "Nu vă întristaţi ca şi ceilalţi care nu au nădejde" (I Tes. 4, 13). Căci dacă noi credem că Hristos a murit şi a înviat, tot aşa trebuie să credem că *sufletul Crinei este viu,* că el nu poate să moară, că el se prezintă curat în faţa Dreptului Judecător Iisus Hristos, Căruia să-I prezinte faptele ei bune pe care le-a săvârşit în viaţă, dragostea ei sinceră pe care o arăta tuturor, chipul ei luminos, lipsit de orice umbră de răutate, care ştia să creeze o atmosferă plăcută pentru cei din jurul ei. Acum, acest suflet bun şi blând zboară spre cer, spre înălţimile luminii dumnezeieşti, ca de acolo să se roage pentru noi, cei care am rămas încă aici.

În aceste clipe dureroase ale despărţirii ne vin în minte şi cuvintele Mântuitorului, adresate unora dintre cei din jurul Său: "Lăsaţi

copiii şi nu-i opriţi să vină la Mine, căci a unora ca aceştia este Împărăţia Cerurilor" (Matei 19, 14). Crina nu mai era un copil, dar a rămas cu sufletul curat ca un copil, încât putem fi încredinţaţi că sufletul ei va fi primit în Împărăţia Cerurilor alături de îngeri, de sfinte mucenițe şi de cuvioase femei care L-au mărturisit pe Domnul prin cuvânt şi faptă, ca, alături de aceştia, să-L preamărească pe Dumnezeu şi să se roage pentru noi. O despărţire dureroasă pe pământ, dar şi întâlnire fericită în cer! Şi dacă în această viaţă nu i-a fost dat să primească *cununa de mireasă,* să fim încredinţaţi că va primi *cununa măririi* de la Mirele ei ceresc, pe care El a făgăduit-o tuturor celor ce L-au iubit şi L-au mărturisit pe pământ.

Să plecăm de aici, întristaţi ascultători, cu încredinţarea că sora noastră întru Hristos, Crina, se întâlneşte acum cu Stăpânul vieţii şi al morţii, să plecăm cu mângâierea că ne vom reîntâlni cu ea în cer, în ceasul în care Dumnezeu ne va chema şi pe noi, să fim încredinţaţi că ea se va ruga pentru noi, cei ce rămânem aici, iar noi, rude, prieteni şi cunoscuţi, să-i făgăduim Crinei că nu o vom uita niciodată, că o vom pomeni în rugăciunile noastre, că vom pune un crin curat ca şi sufletul ei pe mormântul ei prea devreme deschis.

Iar părinţilor şi surorilor le adresăm cuvintele Domnului din cunoscuta "Cuvântare de despărţire" adresată Apostolilor Săi înainte de Patimile Sale, cărora le-a spus: "Să nu se tulbure inima voastră; credeţi în Dumnezeu şi în Mine" (Ioan 14, 1), căci "Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6). Fiţi încredinţaţi că n-aţi pierdut-o, că ea rămâne mereu a dumneavoastră, ca fiică şi soră, că puteţi fi mândri de viaţa ei frumoasă şi exemplară, că amintirea ei va fi păstrată mereu, iar rugăciunile dumneavoastră şi ale noastre, dar mai cu seamă ale unchiului ei, Înalt Prea Sfinţitul Părinte Mitropolit Serafim, o vor însoţi mereu, ca Dumnezeu să-i facă parte de veşnică odihnă întru împărăţia Lui. Amin.

CUVÂNT
LA ÎNMORMÂNTAREA EPISCOPULUI-VICAR IRINEU CRĂCIUNAȘ-SUCEVEANUL

(Mănăstirea Neamț, ianuarie 1973)

Cu sufletul copleșit de durere, vin să aduc cuvânt de cinstire, de dragoste și recunoștință, precum și o smerită și îndurerată închinare în fața mormântului proaspăt deschis al celui ce a fost Episcopul-vicar Irineu Suceveanul, din partea profesorilor de la Institutul teologic din Sibiu, ca mărturie a legăturilor strânse pe care le-au avut cu adormitul în Domnul.

Într-adevăr, numele care se dăltuiește azi pe lespedea de piatră care-i va străjui mormântul era binecunoscut și apreciat de preoțimea ortodoxă, dar și de mulți credincioși din Transilvania. Student la Institutul teologic din Sibiu, tânărul Gavril Crăciunaș, venit de pe plaiurile Bucovinei, a fost deîndată remarcat de profesorii săi, care i-au apreciat râvna la învățătură, precum și alesele sale însușiri morale și intelectuale. Deopotrivă de apreciat a fost și de răposatul mitropolit Nicolae Bălan, care, după ce l-a tuns în monahism și l-a hirotonit diacon, în ctitoria brâncovenească restaurată de el de la Sâmbăta de Sus, l-a trimis la studii superioare de teologie, încheindu-se cu el șirul lung al bursierilor marelui mitropolit. Iar după moartea acestuia, părintele Irineu a fost cel dintâi dintre tinerii dornici de învățătură care a fost remarcat și încurajat de noul cârmuitor al Bisericii Ortodoxe din Transilvania, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin, care, îndată după terminarea studiilor de doctorat, l-a numit duhovnic la Institutul teologic din Sibiu. Studenții de atunci ai Institutului își amintesc și azi cu venerație și recunoștință de fostul lor părinte sufletesc, care știa să se apropie de ei, să-i îndrume spre cele bune și bine plăcute lui Dumnezeu și să le ierte micile greșeli inerente vârstei lor. Și-l amintesc pe părintele Irineu mulți dintre credincioșii din

Sibiu și din țara Făgărașului, care au ascultat adeseori cuvântul său înflăcărat și pătrunzător, rostit de pe amvonul catedralei din Sibiu sau la mănăstirea Sâmbăta, în care-și închinase întreaga viață lui Hristos. Iar după ce s-a reîntors pe meleagurile natale, n-a uitat nici o clipă Ardealul, ci a întreținut mereu legături cu profesorii săi, cu prietenii și foștii colegi, dar și cu preoții și credincioșii de aici, prin scrisul său ales, răspândit în toate publicațiile bisericești de la Sibiu.

De aceea, la durerea care apasă sufletul Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iustin, pricinuită de pierderea vrednicului și devotatului său Episcop-vicar, la durerea clerului de mir și monahal, precum și a credincioșilor din Arhiepiscopia Iașilor, care au pierdut un ierarh iubit și prețuit, se adaugă și durerea profesorilor Institutului teologic din Sibiu. Durerea noastră pornește din conștiința că am pierdut un ierarh de o valoare excepțională, care ar fi putut să-și pună și în viitor toată energia sa creatoare în slujba Bisericii și a Patriei, un om înzestrat cu o inteligență vie, cu o blândețe și o bunătate nemărginite, care a știut să privească viața ca o datorie sfântă, ca o chemare a Părintelui Ceresc, pe Care L-a slujit cu toată puterea sufletului său ales.

Prea Sfințite Părinte Irineu,

În aceste clipe de adâncă durere, pe care le încercăm cu toții, când am venit să ne luăm ultimul rămas bun de la Prea Sfinția Ta, te încredințăm că vei rămâne mereu în inimile noastre până în clipa pe care nu o știe nici unul dintre noi, în care Dumnezeu ne va chema la Sine și când vom fi din nou împreună. Vei rămâne de-a pururi în inimile venerabililor profesori ai Prea Sfinției Tale, care deplâng sincer trecerea prematură din această viață a înzestratului lor ucenic în ale teologiei. Vei fi pomenit mereu în rugăciunile atâtor preoți tineri din Transilvania și Banat, cărora le-ai fost îndrumător iubit, prețuit și înțelegător. Vei fi pomenit fără încetare în rugăciunile viețuitorilor de la Sâmbăta de Sus, care-și vor împreuna ruga lor fierbinte cu a fraților din obștea monahală de la Neamț, unde-ți vei dormi somnul de veci, cerând Părintelui ceresc să dăruiască iertare greșelilor și veș-

nică odihnă călugărului cu viaţă îmbunătăţită şi cu adâncă învăţătură, ridicat din mijlocul lor la treapta arhieriei.

Vei rămâne de-a pururi şi vei fi pomenit şi în rugăciunile colegilor Prea Sfinţiei Tale din Transilvania, cărora le-ai fost un prieten devotat şi sincer, pe care i-ai îmbrăţişat întotdeauna cu dragoste caldă şi curată, cu modestia şi cu zâmbetul feţei, care-ţi caracterizau întreaga fiinţă. Îţi făgăduim că preţuirea şi dragostea pe care ţi le-am purtat în viaţă, le vom preface într-o rodnică ucenicie sufletească, încercând să urmăm pilda luminoasă a vieţii şi a strădaniilor neobosite ale Prea Sfinţiei Tale de a sluji cu dragoste adâncă şi cu dăruire totală pe Dumnezeu şi pe semenii noştri.

Plecându-ne smeriţi genunchii în faţa voii lui Dumnezeu, Care te-a chemat prea devreme la Sine, Îl rugăm să aşeze sufletul Prea Sfinţiei Tale în ceata vrednicilor vlădici slujitori ai Bisericii Ortodoxe, dăruindu-ţi veşnică odihnă. Amin.

CUVÂNT
LA ÎNMORMÂNTAREA PĂRINTELUI PROFESOR Dr. GHEORGHE MOISESCU

(București, 25 septembrie 1974)

Să-mi fie îngăduit ca, în numele Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului și al Institutului teologic universitar din Sibiu, să aduc un ultim cuvânt de cinstire și de recunoștință fostului dascăl de Istorie bisericească, părintelui profesor Gheorghe Moisescu, și să exprim cele mai sincere condoleanțe îndureratei familii, Institutului teologic universitar din București și Parohiei ortodoxe române din Viena, pentru marea pierdere prilejuită de trecerea sa la cele veșnice.

Personalitate eminentă a învățământului teologic ortodox din țara noastră, profesor cu aleasă cultură dobândită în țară și peste hotare, condeier iscusit, preocupat de probleme teologice, istorice, literare și sociale, patriot înflăcărat, însuflețit de o dragoste fierbinte față de poporul nostru, de pământul străbun și de limba dulce românească, regretatul nostru dascăl și părinte duhovnicesc și-a înscris numele între marii reprezentanți ai istoriografiei noastre bisericești: Melchisedec al Romanului, Constantin Erbiceanu și iluștrii săi înaintași la catedră: Nicolae Dobrescu și preotul Niculae Popescu.

Cărturar mult încercat în cercetarea trecutului nostru, părintele profesor Gheorghe Moisescu a odrăslit, an de an, zeci de lucrări de istorie, cu date culese din îngălbenite hrisoave păstrate în arhive românești și străine, din mărturii ale bătrânilor și înțelepților cronicari, din vechile noastre predanii, ca și din cercetările altor învățați, români sau străini. Contribuții de seamă la istoria Bisericii și culturii românești, lucrările sale s-au bucurat de o bună primire și frumoase aprecieri din partea altor istorici și va trece multă vreme până ele vor putea fi depășite.

În decursul îndelungatei sale activități la catedră, neuitatul dascăl a pregătit, cu adâncă pricepere și cu neostenită râvnă, numeroși slujitori ai altarelor, răspândiți astăzi în toate colțurile țării, a îndrumat și încu-

rajat tineri dornici să cerceteze trecutul Bisericii noastre strămoşeşti, sădind în sufletele lor dragostea de Patrie şi de Biserica strămoşească.

În ultimii ani ai vieţii, cu o râvnă vrednică de admiraţia noastră, cu elan tineresc, la o vârstă când puterile omului încep să se împuţineze, profesorul Gheorghe Moisescu a ştiut să îmbine –în chip fericit – cercetarea istorică cu grija duhovnicească a credincioşilor de neam român stabiliţi în capitala Austriei.

An de an trimitea, nu numai în ţară, ci în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii, oriunde se auzea vorbă românească, acele minunate Almanahuri, adevărate modele ale genului, care au ştiut să ţină treză dragostea de neam şi de glia străbună, în sufletele acelora care, din diferite pricini, şi-au părăsit vetrele strămoşeşti. În acelaşi timp, ele au urmărit să pună în lumină legăturile care au existat între România şi Austria, pe toate tărâmurile şi să facă cunoscute, măcar în parte, cultura şi arta românească dincolo de hotarele ţării.

Pentru toate acestea şi pentru multe altele, părintele profesor Gheorghe Moisescu poate pleca acum dintre noi cu mulţumirea sufletească de a ne fi lăsat o frumoasă moştenire cărturărească, o luminoasă pildă de muncă, vrednică de urmat de toţi aceia cărora le-a fost dascăl sau părinte sufletesc, pentru că întreaga sa viaţă n-a fost altceva decât un şir neîntrerupt de strădanii, de osteneli în slujba Bisericii şi a Patriei.

De aceea, la plecarea sa din această viaţă pe drumul cel fără întoarcere, îl plâng nu numai cei dragi ai familiei, ci şi aceia care i-am fost apropiaţi sufleteşte şi pe care ne-a îndrumat în tainele cercetării vieţii bisericeşti de altădată; îl plâng sutele de preoţi care i-au ascultat, cu ani în urmă, cuvintele înflăcărate de la catedră, împărtăşindu-le nu numai cunoştinţe, ci şi suflet din sufletul lui; îl plâng bunii săi credincioşi din capitala Austriei, care îi vor păstra – cu toată evlavia – chipul şi pomenirea; îl plâng şi aceia care, în decurs de peste patru decenii, s-au împărtăşit din scrisul său ales, cu care a înzestrat literatura noastră teologică.

Veşnică să-i fie pomenirea, iar bunul Dumnezeu care l-a chemat prea devreme la Sine, să-i aşeze sufletul în ceata vrednicilor "preoţi de mir adormiţi în Domnul", dăruindu-i cununa cea nevestejită pe care a gătit-o celor ce-L iubesc pe El. Amin.

CUVÂNT
LA ÎNMORMÂNTAREA
ISTORICULUI ŞTEFAN METEŞ
(Cluj, 2 iulie 1977)

Îmi revine dureroasa încredinţare ca, în numele Î.P.S. Mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului precum şi în numele Institutului Teologic Universitar din Sibiu, să aduc un ultim prinos de înaltă cinstire distinsului cărturar *Ştefan Meteş* şi să exprim sincere condoleanţe mult stimatei doamne şi îndureratei familii pentru marea durere pe care o încearcă prin trecerea sa la cele veşnice. Prezenţa mea aici se explică nu numai prin aceea că ilustrul dispărut a fost, în anii tinereţii sale, student al Institutului Teologic din Sibiu, căruia i-a hărăzit în anii din urmă bogata sa bibliotecă, sau pentru că o parte din roadele ostenelilor sale cărturăreşti i-au fost publicate în vechea tiparniţă şaguniană de la Sibiu, ci mai ales pentru faptul că Ştefan Meteş a fost –mai presus de orice –un eminent istoric bisericesc.

Începându-şi strălucita carieră de cercetător al trecutului neamului şi al Bisericii încă din anii studenţiei, mai ales prin colaborări la periodicele conduse de marele său prieten şi îndrumător Nicolae Iorga, a cărui operă a cercetat-o pentru prima dată la noi, Ştefan Meteş a desfăşurat apoi o activitate prestigioasă până în ultimii ani ai vieţii, extinsă în diferite ramuri ale cercetării istorice. Rând pe rând, a dat la lumină zeci de lucrări privind istoria poporului român, cultura şi arta veche românească, demografia istorică, mişcările naţionale şi sociale ale românilor transilvăneni şi atâtea altele. Numeroasele şi variatele sale lucrări s-au bucurat nu numai de aprecierile elogioase ale altor cercetători, ci unele dintre ele au fost premiate de cel mai înalt for cultural al ţării, Academia Română, care l-a ales membru corespondent, încă din 1919.

Dar domeniul care l-a atras mai mult, şi în care şi-a câştigat merite incontestabile, a fost cercetarea istoriei Bisericii româneşti din Transilvania. Operele sale de sinteză: *Istoria Bisericii şi a vieţii religioase a românilor, Mănăstirile româneşti din Transilvania* şi *Zugravii bisericilor româneşti,* la care se adaugă lucrări privitoare la legăturile Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania cu fraţii de dincolo de Carpaţi, la dezbinarea bisericească din 1698-1701, la istoria Episcopiilor Vadului şi Maramureşului, sau cele despre viaţa românilor din ţara Oltului şi din scaunul Săliştei, precum şi multe altele pe care timpul nu ne îngăduie să le amintim, îl aşază pe Ştefan Meteş în rândul marilor istorici ai Bisericii noastre, alături de episcopul Melchisedec al Romanului, de profesorii Constantin Erbiceanu, Nicolae Dobrescu şi de marii săi contemporani trecuţi înaintea sa în lumea de dincolo, Ioan Lupaş şi Silviu Dragomir.

Om de aleasă cultură şi de o rară noblețe sufletească în toate manifestările lui, patriot înflăcărat, însufleţit de o dragoste fierbinte faţă de poporul din mijlocul căruia a ieşit, de istoria şi de creaţiile sale materiale şi spirituale, de limba sa, de credinţa sa ortodoxă şi de pământul străbun, Ştefan Meteş "şi-a făcut slujba deplin" ostenind "zi şi noapte", după cuvântul "Apostolului neamurilor", pentru binele obştesc şi pentru îmbogăţirea istoriografiei româneşti. Ca învăţător în satul său natal şi ca preot în parohia Boholt lângă Deva, în anii primului război mondial, ca întâiul director şi organizator al Arhivelor Statului din Cluj, ca militant pentru unirea tuturor românilor şi pe tărâm obştesc, ca cercetător al trecutului Bisericii şi al poporului român, Ştefan Meteş a lăsat pretutindeni amintiri frumoase şi realizări remarcabile. Plecând azi dintre noi, el are astfel mulţumirea sufletească de a ne fi lăsat o bogată moştenire cărturărească, o luminoasă pildă de muncă statornică şi cinstită.

De aceea, ceasul de acum, în care îl petrecem pe drumul cel din urmă al vieţii sale pământeşti, în sunetele duioase de clopote, în cântări şi rugăciuni rostite de ierarhi şi preoţi, între făclii şi flori, cu lacrimi de neţărmurită durere, trebuie să-l socotim numai ca un ceas

de despărțire vremelnică de noi. Într-adevăr, deși suntem cuprinși de durere și învăluiți de întunericul întristării, deși ochii pătrunzători de agerime și luminoși de optimism ai lui Ștefan Meteș s-au închis pentru vecie, totuși, ochii sufletului nostru, plini de creștineasca nădejde pe care o mărturisim, ni se îndreaptă către Mântuitorul cel înviat din morți, înțelegând că acela care pleacă azi cu trupul dintre noi, rămâne, totuși, printre noi. Trupul său, împovărat de ani, coboară azi "în casa de lut a moșilor săi", după cuvântul învățatului mitropolit Varlaam al Moldovei, iar sufletul său ales se înalță la Dumnezeu, spre a se odihni alături de sufletele mari ale atâtor vrednici ierarhi, preoți, călugări și credincioși, ale căror osteneli le-a cules din hrisoave, din cronici și din vechi predanii și le-a înfățișat apoi în paginile lucrărilor sale. Amintirea vieții sale luminoase și pilduitoare va rămâne pururea printre toți aceia care l-am prețuit și l-am iubit.

Bunul Dumnezeu să așeze sufletul său în ceata celor care i-au bineplăcut Lui, "dăruindu-i cununa cea nevestejită pe care a gătit-o celor ce-L iubesc pe El". Veșnică să-i fie pomenirea! Amin.

CUVÂNT
LA ÎNMORMÂNTAREA PREOTULUI PROFESOR DUMITRU STĂNILOAE

(Mânăstirea Cernica, 7 octombrie 1993)

În numele Facultății de Teologie "Andrei Șaguna" și a întregii Universități sibiene, aduc aici un ultim cuvânt de cinstire și de recunoștință pentru cel care a fost renumitul și venerabilul dascăl de teologie *Dumitru Stăniloae*. Prezența mea și a mai multor colegi sibieni la mormântul său nu este întâmplătoare, pentru că vrednicul nostru dascăl și părinte era legat prin toate fibrele ființei sale de Ardealul românesc și, în primul rând, de Sibiu. Odrăslit într-o străveche familie de țărani din părțile Brașovului, crescut în spiritul tradițiilor românești și ortodoxe ale Liceului "Andrei Șaguna", îndrumat părinteste de marele mitropolit Nicolae Bălan, după studii strălucite în țară și peste hotare, Dumitru Stăniloae va activa timp de 17 ani la Sibiu, ca profesor de Dogmatică și, concomitent – pentru 10 ani –, ca rector al fostei Academii teologice "Andreiene", precum și ca redactor al prestigioasei foi șaguniene "Telegraful Român". A secondat pe ierarhul său în strădania de a ridica Academia pe care o conducea la rang universitar. Tot la Sibiu și-a început neobosita și prodigioasa activitate științifică, ce se va desfășura pe parcursul a 65 de ani, începând cu traducerea *Dogmaticii* lui Hristu Andrutsos, continuând cu o serie de lucrări originale, între care se impune *Iisus Hristos sau restaurarea omului* și cu traducerea primelor patru volume din *Filocalie*. Silit să părăsească Sibiul în 1946, în urma presiunilor exercitate asupra mitropolitului Nicolae Bălan de însuși primul ministru din România regimului totalitar, părintele Dumitru Stăniloae a fost "chemat" la Facultatea de Teologie din București. A continuat, totuși, legăturile cu Sibiul tinereții sale, nu numai prin mijlocirea familiei, ci și prin foștii săi colegi, printr-un număr de doctoranzi pe care i-a format la București, cât și prin tipărirea unor lucrări teologice la Sibiu, de către unul dintre discipolii săi, aflat azi în scaunul vlădicesc al lui Andrei Șaguna și Nicolae Bălan.

Ca o recunoaştere a strădaniilor sale cărturăreşti de o viaţă, dar şi ca o cinstire pentru tot ce a dăruit Sibiului ortodox, Consiliul profesoral al Facultăţii noastre a hotărât, încă din luna iulie 1993, să-i acorde titlul de "doctor honoris causa", propunere care a fost aprobată, în unanimitate, de Senatul Universităţii din Sibiu abia cu puţin timp înainte de trecerea sa la cele veşnice. Gândul nostru era să-i înmânăm diploma respectivă, în cadrul unei festivităţi tradiţionale, ce urma să aibă loc la Sibiu, în noiembrie 1993, cu ocazia împlinirii vârstei de 90 de ani, când preconizam şi lansarea unui volum omagial, aflat acum în faza finală de tipărire. Dar dacă voia lui Dumnezeu a fost alta decât a noastră, a oamenilor, ne plecăm smeriţi genunchii în faţa Lui, mulţumindu-I că a dat Bisericii şi neamului nostru un preot şi un savant de talia Părintelui Dumitru Stăniloae. El va trăi prin noi şi prin cei ce vor veni după noi, cu întreaga sa personalitate, ca şi cum ar fi încă lângă noi şi ne-ar împărtăşi din comoara înţelepciunii sale, din durerile şi speranţele sale.

Să-L rugăm pe Mântuitorul Iisus Hristos să-i odihnească sufletul "cu sfinţii", aşa cum glăsuieşte condacul de la slujba înmormântării, cu Sfinţii Părinţi din învăţătura cărora s-a luminat pe sine, ca apoi să ne lumineze şi pe noi, acolo "unde nu este durere, nici întristare, nici suspinare, ci viaţă fără de sfârşit". Veşnică să-i fie pomenirea! Amin.

CUVÂNT
LA SLUJBA DE POMENIRE
A LUI OCTAVIAN GOGA
(Rășinari, 7 iunie 1992)

Stimați reprezentanți ai autorităților de stat și ai armatei,
Iubiți soli ai Basarabiei și Bucovinei românești,
Onorată asistență,

Au trecut doar câteva zile de când Biserica noastră ortodoxă – potrivit rânduielilor ei tradiționale – și-a cinstit cu românească și creștinească cuviință eroii neamului de pretutindeni, cunoscuți și necunoscuți, care prin jertfa supremă a propriei lor vieți au dăruit neamului libertatea pământului străbun, dar, mai cu seamă, unitatea statală între granițele firești, din Câmpia Tisei până la Nistru, din Carpații nordici până la Dunăre și Mare. Odată cu înălțarea la cer a Mântuitorului Iisus Hristos, s-au înălțat și rugăciunile noastre – ale preoților și credincioșilor – pentru odihna sufletelor marilor eroi și martiri ai neamului.

Ne-am adus atunci aminte, cu venerație și recunoștință, de ostașii lui Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Ioan Vodă cel Cumplit și Mihai Viteazul, de ostașii-țărani ai lui Horea, Tudor Vladimirescu și Avram Iancu, de eroii războiului de independență, de eroii din războiul pentru întregirea neamului, care ne-au dăruit unitatea de stat înfăptuită la 1 Decembrie 1918. Cu același prilej am pomenit, după aproape o jumătate de veac de ingratitudine și de uitare impusă, și de eroii neamului căzuți în cel de-al doilea război mondial pentru dezrobirea Basarabiei, a Bucovinei și a Transilvaniei de nord, dar am pomenit – și vom pomeni mereu și de-aici înainte – și pe acei eroi sau martiri pe care ar trebui să-i cinstim poate mai mult, care și-au sfârșit viața în închisorile comuniste de la Sighet, Gherla, Aiud, Pitești, la Canalul Dunăre-Marea Neagră, în Siberia sau în alte părți ale fostului imperiu roșu, care au părăsit această lume cu

încrederea că Dumnezeul părinților noștri ne va aduce tuturor și ceasul eliberării din robia secolului al XX-lea, pe care ne-a impus-o tuturor regimul totalitar și ateu instaurat în țara noastră, ca și în partea răpită din trupul țării în 1940. Ne-am adus, în sfârșit, aminte și de tinerii eroi căzuți în Decembrie 1989, ca să redea unui neam întreg libertatea și demnitatea la care era îndreptățit de o istorie bimilenară atât de glorioasă și de eroică.

Iată că astăzi, aici la Rășinari, în acest "Sat din margine de codru/Revărsat sfios în vale" (*Așteptare*, de O. Goga), nu departe de mormântul marelui ctitor de așezăminte naționale, culturale și bisericești transilvane, mitropolitul Andrei Șaguna, distinși reprezentanți ai fraților noștri din Basarabia și din Bucovina de nord, încă înstrăinate, vin aici ca, împreună cu noi, fiii Ardealului, să aducă un omagiu postum de prețuire și recunoștință unui alt "erou" al culturii și al iubirii de neam, celui mai ales fiu al Rășinarului, Octavian Goga. Am venit să cinstim pe fiul smeritului preot Iosif, originar din Crăciunelul de Sus de pe Târnave, devenit rășinărean prin căsătoria cu învățătoarea Aurelia, fiica preotului Ion Bratu, cei care și-au crescut copilul în miros de busuioc și de tămâie, cu aghiasmă și prescură, ascultând "pierdut troparele din strană", cum va mărturisi mai târziu el însuși. Am venit să cinstim pe poetul "pătimirii noastre", a ardelenilor de până în 1918, dar și pe "poetul național" al românilor de pretutindeni, pe gazetarul iscusit, pe dramaturgul și traducătorul admirabil, pe oratorul neîntrecut, pe tribunul înflăcărat care în anii neutralității, alături de Nicolae Filipescu, Barbu Delavrancea, Ion I.C. Brătianu, Take Ionescu, Vasile Lucaciu, Nicolae Iorga și alți mari patrioți, a înflăcărat conștiințele și a militat cu perseverență pentru intrarea României în război, alături de Puterile Antantei, pentru dezrobirea teritoriilor intracarpatice de sub dominația austro-ungară.

Comemorarea lui Octavian Goga tocmai în acest an nu este întâmplătoare, pentru că acum se împlinesc două sute de ani de la redactarea cunoscutului Supplex Libellus Valachorum și o sută de ani de la redactarea Memorandumului, la alcătuirea cărora și-au adus contribuția și slujitorii Bisericii, căci, după cuvântul lui Octavian Goga, Biserica n-a fost numai "depozitara credinței noastre religioase, ci o cetate de păstrare a existenței noastre românești...",

preoţii îndeplinind nu numai o misiune de propovăduire a cuvântului Evangheliei, ci şi o "chemare cultural-politică" (cf. "Chemarea preoţimii noastre", în vol. *Însemnările unui trecător,* Arad, 1911, p. 65-67). Octavian Goga şi întreaga sa generaţie n-au făcut altceva decât să continue lupta lor, să transpună în faptă idealurile alcătuitorilor Supplexului şi Memorandumului.

Iar prezenţa fraţilor noştri din Basarabia şi Bucovina nu este întâmplătoare, pentru că Octavian Goga, care este al nostru, al ardelenilor, prin naştere, prin strămoşii săi, dar, prin opera sa literară şi prin lupta sa pentru apărarea fiinţei noastre naţionale, este al românilor de pretutindeni, aşa după cum contemporanul său mai tânăr, preotul-poet Alexie Mateevici, este al nostru al tuturor, mai cu seamă prin minunatul imn închinat Limbii noastre româneşti.

"Ne cheamă pământul" – aşa îşi intitula Octavian Goga un volum de versuri apărut la Bucureşti în 1909. Astăzi, ne cheamă pe toţi românii, pământul fraţilor noştri din Basarabia şi Bucovina, care mai au încă "un vis de împlinit", de jalea căruia "ne-au răposat şi moşii şi părinţii" tuturor celor ce suntem români, de un neam, de o limbă şi de o credinţă cu ei. Ne cheamă pe toţi "Durerea unui neam ceaşteaptă/De mult o dreaptă sărbătoare" *(Oltul).* Ne cheamă pe toţi suferinţele de o jumătate de veac ale "Acestui neam sfârşit de jale", în "casa" căruia mai stăruie încă "prea multă jale" şi "lacrimi multe, multe", pentru că astăzi "jalea" noastră n-o mai poartă apele Mureşului şi ale celor trei Crişuri (poezia *Noi*), ci apele Prutului, Nistrului, Bâcului şi Răutului.

Şi dacă Octavian Goga voia altădată ca Oltul să-şi adune apele, iar noi ardelenii "să ne mutăm în altă ţară", ţara de dincolo de Carpaţi, azi ar trebui să-L rugăm cu toţii pe Dumnezeu să adune apele Prutului şi să treacă mai spre răsărit, să le împreune cu ale Nistrului, ca să dispară pentru totdeauna hotarul nefiresc pe care forţe străine l-au creat arbitrar între fiii aceluiaşi neam românesc, în 1812 şi în 1940. S-ar împlini astfel "visul neîmplinit", de jalea căruia au răposat moşii şi părinţii noştri adormiţi întru nădejdea învierii neamului, dar şi a noastră, a celor care aşteptăm astăzi ceasul restaurării istorice a actului unirii Basarabiei cu România de la 27 martie 1918 şi al unirii Bucovinei de la 28 noiembrie 1918.

Onorată asistență,

În poezia *"Apostolul"*, închinată preotului ardelean de altă dată, identificat cu întreaga sa ființă cu credincioșii pe care îi păstorea, Octavian Goga încheia cu versurile:

"Cuvine-se hirotonirea
Cu harul cerurilor ție,
Drept vestitorule apostol
Al unei vremi ce va să vie".

Să zicem și noi, cei de azi, aici, în fața bustului marelui "poet al pătimirii noastre", a tuturor:

– "Cuvine-se hirotonirea" și cinstirea tuturor eroilor neamului nostru, știuți și neștiuți, care și-au jertfit viața pe altarul patriei;

–"cuvine-se hirotonirea" și aleasa noastră prețuire față de frații și surorile noastre din Basarabia și Bucovina, care își varsă și astăzi sângele pentru apărarea hotarelor lui Ștefan cel Mare;

–"cuvine-se hirotonirea" și cinstirea noastră, a celor de aici, față de cei mai vrednici fii ai Basarabiei și Bucovinei de nord, care, prin toată lucrarea lor românească, încearcă să ducă la îndeplinire mesajul lui Octavian Goga, ca lacrimile de jale ale neamului lor să se prefacă în lacrimi de bucurie, ale unei "vremi ce va să vie", prin regăsirea tuturor românilor într-o singură țară,

"Când poate nimeni n-a mai plânge
Fărâmițarea țării noastre" *(Ceahlăul)*.
Amin.

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

I.
PREDICI LA DUMINICILE DE PESTE AN

Predică la Paşti
Mărturiile Învierii 7
Predică la Duminica a doua după Paşti (A Tomii)
Credinţa în Înviere 16
Predică la Duminica a treia după Paşti (A mironosiţelor)
Misiunea femeii creştine 20
Predică la Duminica a patra după Paşti (A slăbănogului)
Iisus, medicul suprem 27
Predică la Duminica a cincea după Paşti (A samarinencii)
Femeia creştină 32
Predică la Duminica a şasea după Paşti (A orbului)
Credinţă şi fapte bune 37
Predică la Duminica a şaptea după Paşti (A Sfinţilor Părinţi de la Sinodul I ecumenic)
Unitatea Bisericii 43
Predică la Duminica Rusaliilor
Sfântul Duh în Biserică 47
Predică la Duminica Rusaliilor
Biserica şi însuşirile ei 53
Predică la Duminica întâi după Rusalii (A tuturor sfinţilor)
Sfinţii 58
Predică la Duminica a doua după Rusalii (A Sfinţilor români) 63
Predică la Duminica a treia după Rusalii
Dobândirea împărăţiei cerurilor 67
Predică la Duminica a patra după Rusalii (Vindecarea slugii sutaşului)
Credinţă şi smerenie 72
Predică la Duminica a cincea după Rusalii (Vindecarea celor doi demonizaţi)
Să nu-L alungăm pe Hristos 76
Predică la Duminica a şasea după Rusalii (Vindecarea slăbănogului din Capernaum)
Prietenii sinceri 80
Predică la Duminica a şaptea după Rusalii (Vindecarea a doi orbi şi a unui mut din Capernaum)
Să fim alături de aproapele nostru 84
Predică la Duminica a opta după Rusalii (Înmulţirea pâinilor în pustie)
Pâinea vieţii 88
Predică la Duminica a nouadupă Rusalii (Potolirea furtunii pe mare)
Tăria în credinţă 93
Predică la Duminica a zecea după Rusalii (Vindecarea copilului demonizat)
Tatăl nostru 97
Predică la Duminica a 11-a după Rusalii (Pilda datornicului nemilostiv)
Iertarea 102
Predică la Duminica a 12-a după Rusalii (Tânărul cel bogat)
Respectarea poruncilor 107
Predică la Duminica a 13-a după Rusalii (Pilda lucrătorilor răi)
Lucrători în via Domnului 113
Predică la Duminica a 14-a după Rusalii (Pilda nunţii fiului de împărat)
Haina de nuntă a unui bun creştin 118
Predică la Duminica a 15-a după Rusalii (Cea mai mare poruncă din Lege)
Cine este Iisus Hristos? 123
Predică la Duminica dinaintea Înălţării Sfintei Cruci

Să căutăm lumina! 130
Predică la Duminica după Înălţarea Sfintei Cruci
Mântuirea sufletului 133
Predică la Duminica a 16-a după Rusalii
Înmulţirea talanţilor 137
Predică la Duminica a 17-a după Rusalii (Vindecarea fiicei femeii cananeence)
Mame şi copii 142
Predică la Duminica a 18-a după Rusalii (Pescuirea minunată)
Adevăraţii "ucenici" ai lui Hristos 147
Predică la Duminica a 19-a după Rusalii (Predica de pe Munte)
Iubirea faţă de semeni 151
Predică la Duminica a 20-a după Rusalii (Învierea fiului văduvei din Nain)
Tineretul şi Hristos, azi 155
Predică la Duminica a 21-a după Rusalii (A Sfinţilor Părinţi de la Sinodul VII Ecumenic. Pilda semănătorului)
Învăţătura cea bună 159
Predică la Duminica a 22-a după Rusalii (Bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr)
Săracii de azi 165
Predică la Duminica a 23-a după Rusalii (Vindecarea demonizatului din ţinutul Gherghesenilor)
Faptele bune 172
Predică la Duminica a 24-a după Rusalii (Învierea fiicei lui Iair)
Copiii noştri 178
Predică la Duminica a 25-a după Rusalii (Pilda Samarineanului milostiv)
Iubirea aproapelui 182
Predică la Duminica a 26-a după Rusalii (Pilda bogatului căruia i-a rodit ţarina)
Bogăţie – lăcomie 187
Predică la Duminica a 27-a după Rusalii (Vindecarea femeii gârbove)
De la "gârbovenia sufletului", la Hristos 192
Predică la Duminica a 28-a după Rusalii (Pilda celor chemaţi la cină)
Chemarea la Cina euharistică 197
Predică la Duminica a 29-a după Rusalii (A celor zece leproşi)
Recunoştinţa 202
Predică la Duminica a 30-a după Rusalii (Dregătorul bogat)
Urmarea lui Hristos 208
Predică la Duminica dinaintea Naşterii Domnului (A Sfinţilor Părinţi, după trup ai Domnului)
Profeţii mesianice 213
Predică la Duminica după Naşterea Domnului (Fuga în Egipt)
Irod cel vechi – Irozi noi 218
Predică la Duminica dinaintea Botezului Domnului (Să căutăm lumina)
Taine şi icrurgii 223
Predică la Duminica după Botezul Domnului
Împărăţia cerurilor 229
Predică la Duminica a 31-a după Rusalii (Vindecarea orbului din Ierihon)
Rugăciune şi credinţă 233
Predică la Duminica a 32-a după Rusalii (A lui Zaheu Vameşul)
Prin pocăinţă la viaţă nouă 237
Predică la Duminica a 33-a după Rusalii (A Vameşului şi Fariseului)
Mândrie şi smerenie 241
Predică la Duminica a 34-a după Rusalii (A fiului risipitor)
Reîntoarcerea la Tatăl ceresc 247
Predică la Duminica lăsatului sec de carne (A Înfricoşatei judecăţi) 254

Predică la Duminica lăsatului sec de brânză (A Izgonirii lui Adam din rai)
Postul 259
Predică la Duminica întâi din Post (A Ortodoxiei)
Ce este Ortodoxia? 265
Predică la Duminica a doua din Post (A Sfântului Grigorie Palama)
Credinţă şi dragoste 272
Predică la Duminica a treia din Post (A Crucii)
Semnificaţia crucii 278
Predică la Duminica a patra din Post (A Sfântului Ioan Scărarul)
Rugăciunea 283
Predică la Duminica a patra din Post
Părinţi şi copii 289
Predică la Duminica a cincea din Post (A Mariei Egipteanca)
Pocăinţa 296
Predică la Duminica a şasea din Post (A Floriilor)
Să-l întâmpinăm pe Hristos! 302

II.
PREDICI LA PRAZNICELE ÎMPĂRĂTEŞTI, ALE MAICII DOMNULUI ŞI LA SFINŢII MARI

Predică la Anul Nou 307
Predică la Botezul Domnului (6 ianuarie) 312
Predică la Soborul Sfântului Ioan Botezătorul şi Înaintemergătorul Domnului (7 ianuarie) 318
Predică la Sfinţii Trei Ierarhi (30 ianuarie) 324
Predică la Întâmpinarea Domnului (2 februarie) 329
Predică la Bunavestire (25 martie) 332
Predică la Joia Patimilor 336
Predică la Vinerea Patimilor 342
Predică la Sfântul Mucenic Gheorghe (23 aprilie) 350
Predică la Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena (21 mai) 354
Predică la Înălţarea Domnului 360
Predică în a doua zi de Rusalii
Sfânta Treime 365
Predică la Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel (29 iunie) 370
Predică la Soborul Sfinţilor Apostoli (30 iunie) 375
Predică la Sfântul Ilie Tesviteanul (20 iulie) 380
Predică la Schimbarea la Faţă (6 august) 383
Predică la Adormirea Maicii Domnului (15 august) 387
Predică la Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august) 394
Predică la Naşterea Maicii Domnului (8 septembrie) 399
Predică la Înălţarea Sfintei Cruci (14 septembrie) 403
Predică la Sfântul Marele Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir (26 octombrie) 406
Predică la Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil (8 noiembrie) 410
Predică la Intrarea în biserică a Maicii Domnului (21 noiembrie) 414
Predică la Sfântul Ierarh Nicolae (6 decembrie) 417
Predică la Naşterea Domnului (25 decembrie) 420
Predică la Sfântul arhidiacon Ştefan (27 decembrie) 427

III.
PREDICI LA SFINŢII ROMÂNI

Predică despre Sfinţii martiri daco-romani 433
Predică la Sf. Ierarh Antim Ivireanul, Mitropolitul Ţării Româneşti (27 septembrie) 437
Predică la Cuvioasa Parascheva de la Iaşi, ocrotitoarea Moldovei (14 octombrie)..... 440
Predică la Cuvioşii Mărturisitori Visarion şi Sofronie, mucenicul Oprea şi preoţii Moise Măcinic din Sibiel şi Ioan din Galeş (21 octombrie)..... 444
Predică la Sfântul Dimitrie cel Nou-Basarabov, ocrotitorul oraşului Bucureşti (27 octombrie) 447
Predică la Cuviosul Paisie de la Neamţ (15 noiembrie)..... 451
Predică la Sfântul Grigorie Decapolitul de la Mânăstirea Bistriţa–Vâlcea (20 noiembrie)..... 454
Predică la Sfântul Apostol Andrei (30 noiembrie)..... 458
Predică la Sf. mucenită Filofteia de la Argeş (7 decembrie)..... 461
Predică la Cuviosul Daniil Sihastrul (18 decembrie)..... 464
Predică la Sf. Ierarh Petru Movilă, Mitropolitul Kievului (22 decembrie)..... 468
Predică la Sfântul Nicodim de la Tismana (26 decembrie)..... 471
Predică la Sfinţii Ioan Casian şi Gherman din Scythia Minor (29 februarie)..... 475
Predică la Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica (11 aprilie)..... 479
Predică la Sfântul Sava de la Buzău (12 aprilie)..... 483
Predică la Sfinţii Ierarhi Efrem, Tit, Vetranion şi Teotim din Tomis (25 ianuarie, 7 martie, 20 aprilie)..... 486
Predică la Sfinţii Ierarhi şi mărturisitori Iorest Sava, mitropoliţii Ardealului şi Iosif, episcopul Maramureşului (24 aprilie)..... 489
Predici la Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava (2 şi 24 iunie)..... 493
Predici la Binecredinciosul voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt (2 iulie).... 497
Predică la Cuviosul Ioan Hozevitul (5 august)..... 501
Predică la Cuvioasa Teodora de la Sihla (7 august)..... 505
Predică la Sfântul Voievod martir Constantin Brâncoveanu cu fiii săi (16 august)..... 509

IV.
PREDICI OCAZIONALE ŞI LA DIFERITE TAINE ŞI IERURGII

Predică la Ziua eroilor (la Înălţarea Domnului)..... 513
Predică la Ziua Naţională a României (1 decembrie)..... 518
Predică la Ajunul Crăciunului. Colindele româneşti (24 decembrie) 523
Cuvânt de învăţătură către cei tineri. Hristos şi tineretul, în trecut şi azi 529

Cuvânt la deschiderea anului şcolar la un liceu 537
Cuvânt de învăţătură la Liturghia darurilor mai înainte sfinţite 540
Cuvânt de învăţătură la Sâmbăta morţilor 544
Cuvânt de învăţătură la Sfinţirea clopotelor 549
Cuvânt de învăţătură la Taina Sfântului Botez 553
Predică la Cununie (I) 558
Predică la Cununie (II) 561
Cuvânt de învăţătură la Taina Sfântului Maslu 564

V.
PREDICI LA ÎNMORMÂNTĂRI

Predică la înmormântarea preotului rector Dr. Sofron Vlad (13 ianuarie 1989) 567
Predică la înmormântarea preotului profesor dr. Spiridon Cândea (19 noiembrie 1990) 575
Predică la înmormântarea preotului profesor dr. Teodor Bodogae (22 noiembrie 1994) 582
Predică la înmormântarea diaconului lector Ion Popescu (17 aprilie 1992) 587
Predică la înmormântarea preotului Ioan Beju (13 februarie 1994) 594
Predică la înmormântarea preotului consilier Gheorghe Papuc (27 octombrie 1993) 600
Predică la înmormântarea conf. univ. dr. Gheorghe Iliescu, membru în Adunarea Eparhială Sibiu (20 decembrie 1995) 603
Predică la înmormântarea profesoarei Eugenia Stroia (19 iulie 1998) 607
Predică la înmormântarea profesoarei Cristina Joantă (15 septembrie 1998) 611
Cuvânt la înmormântarea episcopului vicar Irineu Crăciunaş-Suceveanul (ianuarie 1973) 614
Cuvânt la înmormântarea părintelui profesor dr. Gheorghe Moisescu (25 septembrie 1974) 617
Cuvânt la înmormântarea istoricului Ştefan Meteş (2 iulie 1977) 619
Cuvânt la înmormântarea preotului profesor dr. Dumitru Stăniloae (7 octombrie 1993) 622
Cuvânt la slujba de pomenire a lui Octavian Goga (7 iunie 1992) 624
Cuprins 628

Redactor: Pr. CONSTANTIN DRĂGUŞIN
Tehnoredactor: Protos. VARTOLOMEU BOGDAN

Format 16/70x100. Coli de tipar 40
Comanda nr. 88.

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC
ŞI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Intrarea Patriarhiei nr. 6; 70526 Bucureşti
Telefon: 00-40-1-3372279; 00-40-1-3363577
Fax 00-40-1-3360059